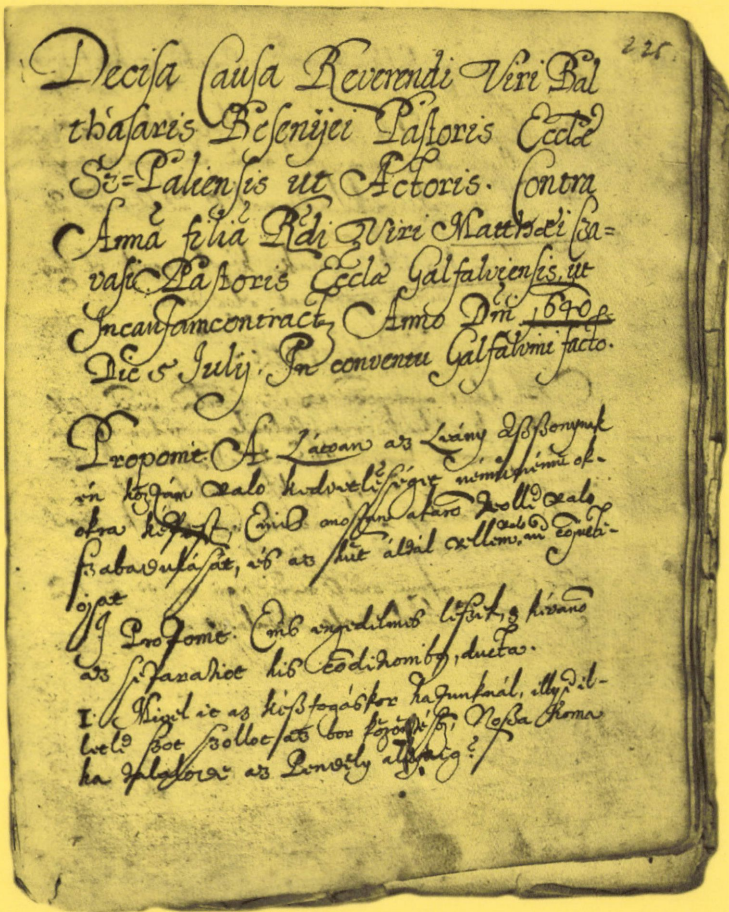

A Küküllői
Református Egyházmegye
Parciális Zsinatainak végzései, I.

A Küküllői
Református Egyházmegye
Parciális Zsinatainak végzései

I.

1638–1720

Erdélyi Református Egyháztörténeti Adatok

A Kolozsvári Református Teológiai Intézet
Protestáns Egyháztörténeti Tanszékének
és az Erdélyi Református Egyházkerület
Központi Gyűjtőlevéltárának
kiadványsorozata

A sorozatot szerkeszti
Buzogány Dezső
Sipos Gábor

Készült az Erdélyi Református Egyházkerület
Misztótfalusi Kis Miklós Sajtóközpontjának nyomdájában

Felelős vezető: Tonk István
Műszaki szerkesztő: Bálint Lajos

© EREA 2008

6/1.

A Küküllői
Református Egyházmegye
Parciális Zsinatainak végzései
I.
1638–1720

Összeállította, sajtó alá rendezte, bevezető tanulmánnyal,
jegyzetekkel és mutatókkal közléteszi
Buzogány Dezső – Ósz Sándor Előd – Tóth Levente

Kolozsvár
2008

Megjelent
az Erdélyi Református Egyházkerület
és a

támogatásával

Szerkesztette
Buzogány Dezső

*A borítólapon a Küküllői Egyházmegye
legrégebbi protokollumának egyik oldala látható*

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

BUZOGÁNY DEZSŐ, ŐSZ SÁNDOR ELŐD, TÓTH LEVENTE

A Küküllői Református Egyházmegye Parciális Zsinatainak végzései I.

Cluj-Napoca: Erdélyi Református Egyházkerület, 2008.

360 p. ; 17×24 cm

ISBN 978-973-7971-48-7

Egyházfegyelmezés a Küküllői Református Egyházmegye parciális zsinatain

Az egyházfegyelmezés intézményének csírái

Amennyiben tágan értelmezzük az egyházfegyelmezés kérdését, és annak kialakulását vizsgáljuk, mindenekelőtt a 16. századi zsinati végzéseket kell szemügyre vennünk. Az első zsinatok fennmaradt határozatai *expressis verbis* nem szólnak a kérdéstről, kezdeti formájának lenyomatait pedig nem a dogmatikai tételek tisztázása idején kell keresnünk, hanem az egyházkormányzati szerkezet kiépítési próbálkozásai tájékán. Egészen természetes, hogy pl. a püspöki vizitáció intézményével kapcsolatosan gondolnunk a valamilyen formában gyakorolt fegyelmezésre, amely mind a lelkészekre, mind a gyülekezeti tagokra kiterjedhetett. Az erdődi zsinat (1545), a dogmatikai tisztázások erőteljes késztetése alatt, csak a püspöki utódlás kérdésével foglalkozott, ám a második tornai vagy toronai zsinat (1550) már 19 pontban foglalta össze a püspöki látogatás menetét (ha hinni lehet a másodrendű források híryanagának, ugyanis a zsinat korabeli végzései nem maradtak ránk¹). A kérdéskört a két évvel később tartott beregszászi zsinat is napirendjére tűzte. A fegyelem szó és a fegyelmezésre is épülő egyházi szerkezet gondolata először az óvári zsinat (1554) végzéseinek a 9. pontjában került elő, amelyben arról van szó, hogy a lelkészi közösség élére szuperintendenseket és espereseket (előljáró papokat – *praelatos*) kell állítani; nekik kellett örködniük a tan és a szertartások terén megkívánt egyetértés és a tisztességes fegyelem fölött.²

A második erdődi zsinat (1555), azon túl, hogy szentesítette a püspöki és az esperesi tisztségeket, a fegyelmezés kérdését gyülekezeti szintre is kiterjesztette, legalábbis ezt olvassuk ki a lelkészek és egyházi szolgák életéről szóló VII. cikk utolsó mondatának egyik kifejezéséből (*intsék*): „továbbá a lelkészeknek és presbytereknek tiszte még, hogy ne csak szónokoljanak a nép előtt, hanem házanként is intsék és tanítsák azokat”.³

Az ötvenes évek közepétől számított évtizedben hitviták sora következett, amelyek másodrangúvá fokozták le az egyházszerkezési kérdéseket, pontosabban az egyház néhány évre-évtizedre befagyasztani látszott kezdetleges szerkezetének továbbépítését. A fegyelmezés e gyakorlati kérdésére nézve is csak elvi tisztázások születtek, lásd a *Debreceni Hitvallás* (1562) azon részeit, amelyek igazából az egyházközségi fegyelmezés körébe tartoznának (játék, tánc, látványos mulatságok),

---

¹ Kiss Áron a 16. századi zsinatokról írt könyvében Geleji Katona Istvánra, Pápai Páriz Ferencre hivatkozva mondja a zsinatról, hogy azon a szuperintendens egyházlátogatása és jurisdictiója került elő. Kiss Áron: *A XVI. században tartott magyar református zsinatok végzései*. Bp. 1881. (A továbbiakban: Kiss Áron) 21–22.

² Uo. 31.

³ Uo. 37.

mégsem született egyetlen olyan határozat sem, amely a büntetésekre nézve gyakorlati szabályt írt volna elő, ehelyett a Szentírásra hivatkozva utasította el azokat. Ugyanez, és persze erőteljes katolikusellenes polémia érvényes a püspökök kötelességeit felsoroló 19. pontra, vagy a zsinatokról szóló fejezetre is.⁴

Hasonló szellemben fogant az exkommunikációról megfogalmazott néhány kanon is, amelyek mind magukon viselik az alább mondottakat, mégis érdemes többet elidőznünk mellettük, hiszen a későbbi egyházfegyelmezési gyakorlatban ezek még valamilyen formában visszaköszönek. A kiközösítésnek négy részt szentel. Az elsőben a dolog mibenlétét tisztázza és három fokozatát határozza meg: kiátkozás (a Szentlélek elleni véték esetén), elkülönítés (nem főbenjáró véték, hanem nyilvános botrány miatt különítik el a bűnöst, amíg meg nem jobbul és ki nem békül az egyházzal), illetve a tulajdonképpeni kiközösítés, amely az előbbinél súlyosabb, hiszen a bűnöst nemcsak elkülönítik, hanem a véték súlyossága miatt teljesen kizárják az egyházból, amíg nyilvános elégtételt nem ad, az egyház nem kegyelmez meg neki és vissza nem veszi. A későbbi református egyházi gyakorlatban inkább ez utóbbi kettő terjedt el *excommunicatio minor* és *major* név alatt, kiátkozásról nincs tudomásunk.

Az eljárás módja már közelebb visz a fegyelmezési gyakorlathoz, amely teljesen biblikus, amennyiben a zsinati atyák Krisztusra és Pál apostolra hivatkozva maguknak ajánlják, hogy az eljárás során „elsőbben a kiközösítendő vétkeit vizsgáljuk meg: ha magánosan vétkeztek, a Krisztustól jelzett fokozatokat vesszük tekintetbe; ha nyilvánosan vétkeztek, mi a fokozatokat Pállal nem vizsgáljuk, hanem őket az egyházból kivetjük”.⁵ A krisztusi eljárás első fokozata a személyes, négy szem közötti megintés. Amennyiben ez nem járt eredménnyel, következett a második fokozat, vagyis az egy vagy két tanú jelenlétében történő figyelmeztetés („hogy két vagy három tanú vallomásával erősíttessék meg minden szó”), ha ez is hiábavaló, az ügyet a gyülekezet elé kellett vinni, ha viszont a gyülekezetre sem hallgatott, akkor ki kellett közösiíteni (vö. Mt 18,15–17). Pál apostol tanácsa elég hosszú (1Kor 5), a nyilvánvaló bűnösök iránti közösségi bánásmód egyetlen lehetséges módját az utolsó 13. versben foglalja össze: „vessétek ki azért a gonoszt magatok közül” – mondja Pál, anélkül, hogy valamiféle procedurális ajánlást is mellékelne e határozott és radikális bánásmód mellé.

Fegyelmezési fórumok és formák

A fegyelmezés az egyházmegyén belül a *vizitáció* hatáskörébe tartozott. Az esperes és tisztársai évente végiglátogatták a tractus eklézsiáit, kikérdezték a híveket papjuk felől, majd a lelkészt is hívei felől, ellenőrizték a rektorok munkáját, az eklézsia anyagi helyzetét és az épületeket, majd felelősségre vonták és megbüntették azokat, akik az egyházi törvények ellen vétettek.

A tractus első számú kormányzója az esperes volt, akit parciális zsinaton az egyházmegye papjai választottak, és a püspöki, illetve a generális zsinat erősített

⁴ Kiss Áron 173, 181–187, 200–201.

⁵ Uo. 241.

meg tisztségében.⁶ Feladata volt a lelkészjelöltek meghallgatása, elbocsátása vagy megtartása, megerősítette a lelkészek megválasztását, korlátozhatta a gyülekezet papmarasztási jogát, őrizte az egyházmegye hivatalos iratait. A vizitációkon, de soron kívül is, ellenőrizte a traktusához tartozó lelkészeket és egyháztagokat.⁷

Az egyházmegye legfőbb kormányzási és fegyelmezési szerve a *parciális zsinat* volt. Tagja volt az egyházmegye minden lelkésze, és a mesterek is kötelesek voltak megjelenni ülésein. Évente három alkalommal hívta össze az esperes, de rendkívüli esetekben többször is ülésezhetett. A rendszerinti három ülés időpontja a következőképpen alakult: az elsőt márciusban, a másodikat a generális zsinat előtt egy-két héttel, a harmadikat pedig szeptemberben, Szent Mihály napja előtt kellett megtartani. A parciális egyrészt a papok és a mesterek fegyelmi fóruma volt (a vizitáció ide utalta a súlyosabb fegyelmi és peres ügyeket), másrészt pedig házassági törvénytörvényesszékként működött. Az esperesi szék tagjai voltak a notarius és a juratus assessorok. Őket a parciális zsinat választotta háromévenként, számuk általában hat és tíz között mozgott.⁸

A következőkben a 18. századi egyházi bíraskodás leggyakoribb fegyelmezési formáit szeretnénk végigkövetni, megnevezni azokat a büntetési eszközöket, amelyeket az egyházi törvénykezés szankcióként rótt ki a bűnösökre.

Első fokon a bűnös személyt, ha nem követett el főbenjáró bűnt, nyilvánosan vagy magánosan megdorgálták, a parciális vagy a generális zsinat megfeddte és rendreutasította. A visszaeső bűnösöket, a botránys és erkölcstelen életűeket eklézsia követésre (reconciliatio) ítélték. Akik többször botránkoztattak, azok vasárnap délelőtt az istentiszteleten követtek eklézsiaát. A nős paráznak egy héten át minden nap feljártak a templomba, és a vasárnapi istentisztelet végén reconciliálhattak.⁹

Ez utóbbi kategóriába tartozott a paráznság, a házasságon kívüli teherbe esés, részegeskedés, káromkodás. A 17–18. században az eklézsia követés nyilvánosan ment végbe az egyházközség templomában, de a 19. században már egyre ritkábban találkozunk ezzel a fegyelmezési formával, és inkább megbélyegző, mint javító büntetésként jelenik meg.¹⁰ Egyre gyakoribb a pénzbírság, melynek összege a vétségek súlyához mérten nőtt egytől 12 forintig. A lelkészeket, mestereket, levitákat hivatali vétség miatt először figyelmeztették és megintették, majd a kánonban előírt büntetést rótták ki rájuk, s ha ez nem volt elég, akkor pénzbírságot is fizettettek velük. A gyülekezet leghatásosabb fegyelmezési eszköze a papmarasztás volt.¹¹ Többször előfordult viszont az is, hogy a vizitáció nem egyezett bele a gyülekezet döntésébe, és az eklézsianak továbbra is meg kellett tartania a lelkészt. A legsúlyosabb vétségek végső büntetése az elmozdítás volt. A parciális általában felfüggesz-

⁶ Illyés Géza: A református esperes és az egyházmegyei kormányzás a 17. és 18. században. In: *Református Szemle* 1932. 179. (A továbbiakban: Illyés)

⁷ Illyés 180–182.

⁸ Uo. 214.

⁹ Buzogány Dezső – Dáné Veronka – Kolombán Vilmos József – Sipos Gábor: *Erdélyi református zsinatok iratai*. (A továbbiakban: ERZSI) IV. Kolozsvár 2001. 43.

¹⁰ Kolosvári Sándor: *Egyházjog*. Kolozsvár 1877. 382–383. (A továbbiakban: Kolosvári)

¹¹ Péterfy 281.

tette a vétkes egyházi személyeket, és a hivatalból való eltávolításról a generális zsinat döntött.

A laikusok fegyelmezésében a két leghigorúbb büntetés az úrvacsorától való eltiltás (*excommunicatio minor*) és az egyházból való kirekesztés (*excommunicatio major*) volt, bár a fegyelmezésnek ez utóbbi formáját a 19. századtól már egyre ritkábban alkalmazták. 1775-ben, a Kézdivásárhelyen tartott generális zsinat irataiban két alkalommal is találkozunk az *excommunicatio*val. Először Haller Józsefet és zalaknai Szabó Annát exkommunikálták törvénytelen házasságuk miatt,¹² majd ifjabb Szabó Györgyöt és Követsi Borbálát házasságon kívüli együthálás miatt.¹³ A Geleji Kánonok XLIV. pontja így rendelkezik a meg nem térők kirekesztéséről: *A botránkoztatókat a lelkipásztorok, miután őket kétszer-háromszor mind magánosan, mind nyilvánosan az Isten ígéjéből megintették és megfedték, és velők semmire sem mehettek, sőt azok előttök javíthatatlanoknak és bűnöket nem akaróknak bizonyulnak, Krisztus urunk parancsa szerint jelentsék fel az egyházmegye elé, amely azután őket – ha annak ismételt intései is sikertelenül maradnak – miként pogányokat és publikánusokat az egyházközségeből a lelkészek közbejövételével ünnepélyesen kirekessze [...], a nyilvános gonosztevőket pedig, kik valóban ilyeneknek bizonyulnak, az egyházmegye minden előintés és további halogatás nélkül a kánonban előírt módozat szerint tiltsa el a szent gyülekezettől [...], közösjte ki és adja a sá-tánnak az ő testük veszedelmére, hogy lelkük ama napon a Jézus által megtartassék.*¹⁴

A lelkészek fegyelmezése

A lelkészi kihágások büntetésére nézve a Debreceni Hitvallás cikkei passzí-vumban fogalmaznak és nem nevezik néven a büntetést végrehajtó fórumot. Ha a lelkészek össze nem illőket esketnek meg „letételre és kiközösítésre büntettetnek” (XXVI.), a zsinaton meg nem jelenő lelkészeket „letétellel kell büntetni” (XXVIII.), az erkölcstelenül élő lelkészeket „letétellel és hivataluktóli megfosztással leendő büntetésre méltóknak ítéljük” (XXXVII.), az egyház háborgatóit, az árulkodókat és szakadókat „az atyafiai társaságából kivettetni rendeli” (XXXVIII.) stb. Arról viszont, hogy ezeket a büntetéseket tényleg ebben a szigorú formában minden esetben végrehajtották volna, nincs tudomásunk.

A büntetési fórum tekintetében irányadó az elvi kérdésekkel foglalkozó első néhány cikk, jelesen az V., amelyben két végrehajtó közeget is megemlít a szabályrendelet: belső egyházi dolgokban az egyházi törvényszék, a polgári peres ügyekben pedig a polgári hatóság hoz ítéletet.

Az egyházi törvényszék feladatát, ebben a korai időszakban a zsinat töltötte be, hiszen a XXI. cikk szó szerint ezt mondja: „zsinatot egyszer vagy kétszer gyűjtse-nek, mikor szükség van rá, és azt előzze meg a vizsgálat, és a vádlottakat hibáik

¹² ERZSI III. 57.

¹³ Uo. 60.

¹⁴ Kiss Áron (szerk.): *Egyházi kánonok, melyeket ... egybegyűjtött Geleji Katona Ist-ván... Kecske-mét 1875.* (A továbbiakban: GK) 46. kánon. 19–20.

minőségéhez és nagyságához képest szigorúan büntessék meg”.¹⁵ Az említett vizsgálat pedig többnyire az egyházközösségek vizitációja során történt meg. Erre nézve részletes utasításokat tartalmaz a szabályrendelet LXV. cikke, amely kimondja, hogy a vizitációt vezető szenior „az egyesek hibáit igazán és hiven leírván, a nyilvános zsinatban adják elő”.¹⁶ A vizitációnak az egyházközösségi élet három lényeges területét kellett átfognia: mindenekelőtt a lelkész tudományát és szolgálati hűségét ellenőrizte (annak minden egyes részletével, amelyek mind visszaköszönnek a 17–18. századi erdélyi vizitációk jegyzőkönyveiből!), aztán a gyülekezeti tagok erkölcsi élete került nagyító alá, majd különböző gazdasági, vagyoni és adminisztratív ügyek, mint a lelkész fizetése, az egyházközösség tőkéjének kezelése, a templom, parókia és iskola épületének állaga, az ingó vagyontárgyak számbevétele stb.

Az egyházi rendhez tartozó személyek külső, világi törvényszéken történő perbe fogása kapcsán a szabályrendelet fenntartja az egyház jogát a belső törvénykezés primátusához, hiszen „az Úr a lelkipásztori hivatalt mindég megkülönböztette a polgáritól” – hangzik a XXXV. cikk teológiai megalapozása –, tehát „méltányosnak ítéljük, hogy ha [a lelkészek] a világiaktól perbe idéztetnek, elsősorban a magok bírójától, azaz a szeniorok tanácsától ítéltessenek meg”, következésképpen, bizonyos esetekben, az esperesek kollégiumának is törvénykezési fórumszerepet szánt a szabályrendelet.¹⁷ Kiss Áron a zsinati végzések szövegeinek publikálására készülve több kiadást is kézbe vett, és ő állapította meg, hogy a szeniori testület, mint törvénykezési fórum, csak a hitvallás egyik későbbi kiadásában szerepel. Az eredeti változat az illetékes esperesnek adott vizsgálati jogot a világi perbe fogott lelkész fölött, aki a szuperintendenshez fellebbezhetett, ettől pedig a közzsínathoz, tehát legutolsó és legmagasabb fórumként a közzsínat döntött. A későbbi egyházi gyakorlat az eredeti változat szerint működött, az esperesek kollégiumának fejedelemség kori működéséről semmiféle adattal nem rendelkezünk.

A lelkészi rendhez tartoztak a tanítók is, vagy más néven a mesterek. Fegyelmezésük első szinten a renden belül történt, hacsak nem köztörvényes bűnt követtek el. Rájuk nézve a szabályrendelet nem említ hivatalos törvénykezési fórumot, de kétségtelen, hogy azt a vizitáció gyakorolta, élén a testületet vezető esperessel, illetve a parciális és generális zsinat, amelyen a lelkésszel együtt köteles volt ő maga is megjelenni, és kevésbé a helyi lelkész.

A lelkészek és tanítók feleségei felett szintén az egyházi törvényszék ítélkezett.

¹⁵ Kiss Áron 575. Később elkülönült a sajátosan egyházi fegyelmezéssel foglalkozó egyházi szedria.

¹⁶ Uo. 602. A szabályrendelet nem tesz különbséget a generális és a részzsínat (parcialis synodus) között, itt a generális (köz)zsínatról lehet szó, talán mert a kor szervezettségi szintjén ez utóbbira még nem volt szükség, vagy talán azért, mert a generális zsinat tartotta fenn magának a jogot peres ügyekben ítélni. A 17–18. században a parciális zsinat tehermentesítette a generális zsinatot azzal, hogy jó néhány kisebb, helyi érdekeltégű ügy tárgyalását átvette tőle.

¹⁷ Uo. 580, 585.

Házassági törvények

A házasság megkötésének módjáról először az óvári zsinat (1554) határozatai rendelkeznek. Elrendelik, hogy a házasságot esküvel kell megerősíteni, mert így az egybekötés szilárdabb lesz. A második erdői zsinat (1555) már részletesebben tárgyalja a kérdést.¹⁸ Itt vetik meg a protestáns házassági jog alapját. A zsinati határozatok utalnak arra, hogy kiemelt figyelmet kell fordítani a házasulandók életkorára, az eljegyzés nyilvánosságára, a rokonsági kapcsolatra, a házasságkötési szándék templomban való kihirdetésére. A válóperek a közzsinat hatáskörébe tartoznak, amely külön egyházi bírászkodási szervként jelenik meg.¹⁹

Az erdélyi generális zsinat 1605. június 2-án fogadta el a Tasnádi Ruber Mihály püspök nevével fémjelzett kánonokat (*Canones Ruberiani*) Marosvásárhelyen. Ezek már részletesebben foglalkoznak az esketés szabályaival és a házasság felbontásának körülményeivel (27, 28, 29, 41. kánon). Elrendelik, hogy a házasulandók neveit, az esketést megelőzően, kétszer vagy háromszor hirdessék ki a templomban, megtiltják a szombati és vasárnapi esketést arra hivatkozván, hogy a lakodalmak miatt többször részegen mentek a gyülekezeti tagok a templomba. A kánonok alapján a 14 éven aluli lányok, a negyedik fokig terjedő rokonok stb. nem házasodhattak. Ha a házasulandó fél vagy felek nem tartoztak ahhoz a közösséghez, eklézsiahoz, ahol házasságra akartak lépni, a lelkészük által kiállított levelet kellett felmutatniuk arról, hogy a házasságra lépésnek semmi akadály, ugyanakkor igazolniuk kellett azt is, hogy a szülők engedélyezték a házasságot.²⁰ Erre később is találunk utalást az 1773-ban Marosvécsen tartott zsinat határozataiban: *és ha más eklézsiaiból jönnek az házasulandó ifjak, olyan testimoniumot exigállyanak tőlök a loci ministerek, amellybe a parentum consensus is befoglaltatva légyen.*²¹

A Ruberiánus Kánonok foglalkoznak a válókokkal is: ha az egyik fél fogságba kerül és nem tudni róla, hogy életben van-e vagy meghalt, akkor a nő három, a férfi négy év után köthet újra házasságot. Ha az eltűnt fél évek után előkerül, az időközben megkötött új házasságot fel kell bontani. A másik két leggyakoribb válóok a paráznság és a hűtlenség volt. A lopást vagy tolvajlást az egyház nem tekintette válóoknak, ezeket a világi törvényszéken szankcionálták, rendkívül súlyos büntetésekkel.²²

Az erdélyi református egyházi törvénykezésnek fontos mérföldköve az 1649. évre elkészült kánon, amelyet Erdély püspöke, Geleji Katona István állított össze a szatmárnémeti nemzeti zsinat (1646) megbízásából (*Geleji Kánonok*). A kánonok a már régebben megírt egyházi törvények korszerűsített változatai. A 100 paragrafust számláló törvénykönyv házasságra vonatkozó kánonokat is tartalmaz. A 65. kánonnal kezdődően részletesen tárgyalja a házastársak összeesketésének módját, a házasságkötés akadályait, a ceremónia megszervezése körüli teendőket, előírja,

¹⁸ Kiss Áron 39.

¹⁹ Pokoly József: *A magyar protestáns házassági jog rövid története 1786-ig*. Bp. 1894. 110. (A továbbiakban: Pokoly)

²⁰ Pokoly 120.

²¹ ERZSI III. 28.

²² Kiss Áron 577.

hogyan az esketésre kedden és szerdán kerüljön sor, és csak rendkívüli esetben engedélyezi a hét többi napján való esketést. A szombati és vasárnapi esketést szigorúan tiltja: *a kézfogók vagy lakadalmak úrnapokon ne tartassanak; a mi az ország nyilvános intézménye által is komolyan tiltatik, hogy így t.i. a mi urunk Jézus Krisztusnak szentelt nap, a részegség, bujaság, tánc és más aljasságok által, melyek a lakadalmakban előfordulni szoktak, – az Isten nagy bosszantásával meg ne fertőztessék s eképpen a Krisztus napja szentségtörőleg a Bakhus és Vénus napjává ne változtassék.*²³ A házassági akadályok közt itt is megtaláljuk a harmad-, illetve negyedézig terjedő rokonságot, a sógorságot és az életkor kérdését (14 év a nőknél, 18 a férfiaknál). Akadályt jelentett továbbá az impotencia, vagy a már fennálló házasság is, továbbá az atya és fia sem kerülhetnek sógorsági kapcsolatba, a katonák pedig csak írásbeli engedéllyel nőülhettek. Az 1781. évi széki zsinat arra figyelmezteti az espereseket, hogy *a numerus alatt lévő limitaneus székely katonákat senki engedelem nélkül a tiszteletes atyafiak közzül, mint közelebbről Kolozsvárot is megesezt, az abból következő rossz consequentiakra nézve, ne coppulálja.*²⁴

A válókereset oka legtöbbször házasságtörés, vagy annak gyanúja. A feleségek gyakran kérték a válást férjük durvasága vagy gondtalansága miatt, a férfiak pedig a háztartást nem vezető, vagyonukat tékozló feleségeiktől akartak megszabadulni. 1668-ban Vass Ilona azért nyújtott be válókeresetet Szász István ellen, mert *nem tudhatván, micsoda vallású ember lévén, mivel vasárnapokon faragatott, fűrogatott, s egyéb rabotat mívelt, sőt azt is mondotta, vasárnap inkább szántana, mint szombaton.*²⁵ Sajnos a per második fordulójának jegyzőkönyve nem maradt fenn, tehát nem ismerjük a végkimenetelt.

A 71. kánon szerint a nős paráznaság érvénytelenít minden házasságot, de a büntelen fél csak akkor léphet új házasságra, ha hitvestársát a polgári törvényszéken bepereli és a vétkes fél elnyeri méltó büntetését. Még két ok vezethetett váláshoz: az elhagyás és a testi tehetetlenség.²⁶ A jegyeseket is csak az ügy alapos kivizsgálása után lehetett elválasztani. Ha nincs elegendő ok az elválasztásra, de az egyik fél továbbra is kéri a jegyesség felbontását, az nem léphetett házasságra addig, amíg a sértett fél meg nem házasodott vagy férjhez nem ment.²⁷

Az erdélyi országgyűlés 1540 és 1653 között alkotta meg az ország alaptörvényeit (*Approbatæ Constitutiones*), ezeket 1654–1669 között tovább bővítették (*Compillatæ Constitutiones*). Az így elkészült törvénykönyv harmadik része foglalkozik az ország polgárait érintő törvényekkel, amelyek között találjuk a házassági törvényeket is.²⁸

Bod Péter magyarigeni lelkész, generális notárius 1763-ban szerkesztette *Synopsis juris connubialis* című egyházjogi munkáját, melyben, a kánonok és az említett két törvénykönyv, illetve a szokásjog alapján megalkotta az Erdélyi Re-

²³ GK 23. kánon

²⁴ ERZSI III. 158.

²⁵ KükEhmLvt. prot. I/1. 153.

²⁶ GK 73. kánon

²⁷ GK 74. kánon

²⁸ Kolosvári 30–33.

formátus Egyház első házassági törvénykönyvét.²⁹ Szerkesztéséhez a régi zsinati határozatokat, a meglévő kánonokat és törvényeket használta fel. Ezt a házassági törvényrajzot Benkő László fordította le 1836-ban, kiegészítve II. József 1786. évi házassági rendeletével.³⁰

A házassági törvénykönyv 21 titulust tartalmaz: az I–V. cím a mátkaságot tárgyalja, a VI–XIII. pedig a házasság megkötéséről, a XIV–XVII. az elválásról, a XVIII–XIX. a megújított házasságról, a XX. a kicsapongó házasok büntetéséről, a XXI. a házasságjogi perfolymatról szól.

Benkő László 1836-ban megjelent *Házassági törvényrajz* című munkájában közli II. József házassági rendeletét is, amely a házasságot már polgári szövetségnek tekintette, ezért a házassági pereket polgári törvényszék előtt kellett tartani, következésképpen a válópereket is, mellyel az egyházi törvényszékek tekintélyét jelentősen lecsökkentette.³¹ Erről a királyi rendeletről a Főkonzisztórium 1786-ban tudósította a zsinatot és kérte, hogy az esperesek egyházmegyéjükben a parancsoltak szerint cselekedjenek.³² A rendelkezés azt is kimondja, hogy válópert csak abban az esetben lehet indítani, ha a felek békéltetési igazolványt mutatnak be az egyházközségük lelkészétől. Bár az egyház elvesztette a bíraskodásban betöltött eddigi szerepét, a fegyelmzésben sokat nyert ezzel a rendelkezéssel. Az eljegyzéseket, kézfogókat eltörölték, amelyek ezzel elveszítették kötelező érvényüket. A *Josephina Constitutio* kimondja: házasságra egyik fél akkor sem kötelezhető, ha az eljegyzés utáni testi egyesülés következménye terhesség lenne. Ezek a törvények is tiltják a rokonok házasságát, valamint a nő paráznak második házasságkötését.³³

A rendelkezések II. József haláláig maradtak érvényben, amikor a *Josephina Constitutio*t visszavonták, és az egyházi törvényszékek korábbi tekintélyét visszaállították. Az 1791-es küüllővári zsinaton arról döntöttek, hogy a házassági szándékot ne háromszor kelljen a templomban kihirdetni, amint azt II. József rendelete megkövetelte, hanem egyetlen vasárnapi istentiszteleten. Azt is meghatározták, hogy a hirdetés után az esketésig legalább három napnak kell eltelnie.³⁴

A házasságkötést a *sponsalia*, vagyis az eljegyzés előzte meg. Célja az volt, hogy a házasulandó felek közelebb kerüljenek egymáshoz, és már időben felfedezék az esetleges tévedéseket, csalárdságokat.³⁵ Ha az eljegyzés megtörtént és az egyik fél ok nélkül kérte a kézfogó felbontását az egyházi törvényszéktől, nem köthetett házasságot addig, amíg a sértett fél nem házasodott meg. Ilyen esetben a per költségeinek megfizetése és az ártatlan fél kártalanítása is a bűnös felet terhelte. Az eljegyzés felbomlott, amennyiben a házasulandó felek közül az egyik meghalt. Ilyen esetben az életben maradt félnek vissza kellett szolgáltatnia az elhunyt csa-

²⁹ Kolosvári 68.

³⁰ Benkő László: *Házassági törvényrajz vagy a házassági törvényekről való tanítás*. Kolozsvár 1836. (A továbbiakban: Benkő)

³¹ Kolosvári 70.

³² ERZSI III. 230.

³³ Illyés Endre: *Egyházfegyelem a magyar református egyházban a XVI–XIX. században*. Debrecen 1941.

³⁴ ERZSI IV. 43.

³⁵ Kolosvári 433.

ládjának az eljegyzés alkalmával kapott ajándékokat, és a gyászidő lejárta után pedig házasságra léphetett. A mátkaság felbontásának másik formája a kölcsönös megegyezés és az egymásnak ajándékozott tárgyak visszaszolgáltatása volt. A súlyosabb vétkek esetén (hütlenség, szüzesség elvesztése, testi-lelki károsodás, részegség, meddség) az egyházi bíróság szolgáltatott igazságot. Amennyiben a *sponsaliát* az egyházi törvények figyelembevétele nélkül kötötték meg (például titokban, vagy idő közben kiderült, hogy a felek vérrokonságban állnak egymással), az egyházi bíróság semmisnek nyilváníthatta azt.³⁶

Három esetben lehetet érvényteleníteni a házasságot. Amennyiben az egyik házastárs meghalt, az életben maradt félnek, a gyász lejárta után, joga volt újräházasodni, viszont ezt nem tehetette meg akkor, ha özvegységhez kötött örökséget fogadott el a hagyatékából.³⁷ Egy másik formája a házasság felbontásának az *annulatio*. Az egyházi törvényszék különböző esetekben döntött a házasság megsemmisítéséről: szülői beleegyezés nélkül vagy szülői erőltetésre történt házasságok esetében,³⁸ amennyiben a felekről utólag kiderült, hogy valamilyen rokonsági kapcsolatban állnak egymással; katonák esetében, ha kiderült, hogy engedély nélkül léptek frigyre. Tehetetlenség (impotencia) esetén a szentszék nem mondta ki azonnal a válást, hanem arra kötelezte a házastársakat, hogy még három évig lakjanak együtt. Erre az volt a magyarázat, hogy a tehetetlenség csak időszakos vagy gyógyítható, tehát nem elegendő ok a késedelem nélküli elváltásra. Három év múltán a felek ismét jelentkezhetek a bíróság előtt, és ha még mindig fennállt a tehetetlenség, akkor a szentszék mindkét félt szerencsésebb házasságra engedte. Emellett az is válóok lehetett, ha az egyik fél megtagadta házassági kötelezéseit, vagy ha a feleségről kiderült, hogy olyan szereket használ, amelyek meggátolhatják a fogamzást.

A leggyakoribb mód a házasság érvénytelenítésére a kötelék felbontása. Ez lehetett időleges vagy végleges, *separatio* vagy *divortium*.³⁹ A legfőbb ok a végleges elkülönítésre a nős paráznság, a házasságtörés volt. Említettük már, hogy a Geleji Kánonok 71. cikkelye rendelkezik a házasságot megkötő felekről, és kimondja, hogy a *nős paráznság felbont minden házasságot*. A házasságtörő csak püspöki feloldozás után házasodhatott újra. Ez pedig pénzbe került: a ligázás megváltására a nemes 12 forintot, a lófő 6 forintot, a paraszti sorban lévő 3 forintot fizetett. A pénz egyenlőképpen oszlott meg a püspök és esperes közt. A 17–18. században gyakori válóok volt a hűtlen elhagyás, a durva kegyetlenkedés és az engesztelhetetlen gyűlölködés. Ha a feleket nem sikerült kibékíteni vagy jobb belátásra bírni, a szentszék kimondta a *divortiumot*. A hűtlen elhagyót, akárcsak a házasságtörőt, *ligába* vetették, és kisebb bűn esetén csak a sértett fél újräházasodása után léphetett újra frigyre, a súlyosabb bűnbe esőt élete végéig eltiltották a házasságtól. Az 1797. évi kolozsvári zsinat 44. pontja kimondta, hogy a hűtlen elhagyó köteles megjelenni az egyházmegye fórumán, és 60 napon belül elő kell tárnia az elhagyás okait. Amennyiben nem jelenik meg, hivatalból kimondják a válást. A kegyetlenkedőt szintén *ligáztatták*, és ha vétke mód felett súlyos volt, átadták a világi bíróságnak.

³⁶ Kolosvári 439.

³⁷ Uo. 462.

³⁸ ERZSI IV. 76.

³⁹ Kolosvári 464.

1798-ban, a kézdivásárhelyi zsinaton mondták ki Hajós Sára és Páthi Mihály elválasztását. A felperes asszony házasságtörése és kegyetlenkedése miatt idéztette férjét a zsinat elé. A tanúk vallomásából a vádak bebizonyosodtak, és Páthi Mihályt a zsinat ligázta, kiközösítette és a külső magisztrátus kezére adta.⁴⁰

Separatio esetében nem szűnt meg a házasság, a házastársakat csak ágytól vagy asztaltól választották el ideiglenesen.⁴¹ Célja az volt, hogy különélészel jobb belátásra bírják, és lélekben megtisztulva újra képesek legyenek együtt élni. Az ideiglenes különélés időtartama alatt a felek nem köthettek más házasságot és nem is folytathattak viszonyt mással, mert ez már nős parázsnak számított. 1800-ban Sós Anna a geryeszegi zsinathoz fordult és kérte férjétől, Pataki Lászlótól való elválasztását amiatt, hogy már két éve *separatio*ban éltek. A generális zsinat az ügyet a Marosi Egyházmegyéhez utalta vissza.⁴²

A 18. század második felében a gyermektartás kérdése is megjelenik a parciális és generális zsinatok válóperrel foglalkozó határozataiban. A vétkes félnek meghatározott pénzüsszeggel kellett hozzájárulnia a gyermek(ek) eltartásához.⁴³ Réti Éva 1797-ben azzal a panasszal fordul a küküllői parciálishoz, hogy Balogh György teherbe ejtette.⁴⁴ Hosszas kivizsgálás után a törvényszék 1798. január 8-án úgy döntött, hogy Balogh György alperes köteles gyermektartást fizetni.⁴⁵ 1799-ben Székelyudvarhelyen született döntés Kontz Éva és Olajos János gyermeke intertentiójára nézve: az alperes ugyancsak köteles volt gyermektartást fizetni korábbi feleségének. A fizetendő pénzüsszeagról nem szól a jegyzőkönyv, annak meghatározását a külső magisztrátusra bízták.⁴⁶

A perköltséget minden esetben a felperesnek kellett befizetnie a per felvételekor. Amennyiben viszont a zsinat határozata kedvező volt számára, azt az alperesnek kellett fizetnie kártérítés formájában. Az 1749-es vécsi zsinat a következő perköltségeket állapította meg: a nemes 24 forintot fizetett, az egyházi nemesek, lófők és polgárok 12 forintot, a jobbágyok 3–6 forintot.⁴⁷ A pénzből részt kapott a püspök, illetve az esperes és tisztásai.

⁴⁰ ERZSI IV. 149–150.

⁴¹ Kolosvári 467.

⁴² ERZSI IV. 191.

⁴³ Kolumbán Vilmos József: *Törvényhozó egyház*. Erdélyi Református Egyháztörténeti Füzetek 9. Kolozsvár 2002. 122. (A továbbiakban: Kolumbán)

⁴⁴ KükEhmLvt prot. I/6. 12.

⁴⁵ Uo. 17.

⁴⁶ ERZSI IV. 176–177.

⁴⁷ Illyés 214.; Kolumbán 122.

A Küküllői Egyházmegye parciális zsinatai

Rövid kutatástörténet

A Küküllői Egyházmegye történetének első „kutatója” Kónya Ferenc (1741–1797) lelképásztor és esperes volt, aki összeírta egyházmegyéje 1556-tól szolgáló lelkészeinek és mestereinek neveit, és létrehozta az egyházvidék archívumát. Kónya munkáját Fogarasi Sámuel folytatta, és az 1820-as évtől kezdve tovább vezette a lelkészek és mesterek névsorát. A nagyenyedi püspöki levéltár 1849. évi pusztulása után, Bodola Sámuel, volt héderfaji lelkész, majd püspök gyűjtötte egybe Kónya Ferenc zsinatokról készített feljegyzéseit.

Az egyházmegye történetének és levéltárának legkiválóbb ismerője Illyés Géza volt. A királyfalvi lelkész és kollégiumi tanár számos tanulmányban dolgozta fel az egyházmegye történetét,⁴⁸ de nevéhez fűződik a tractus levéltárának alapos ismertetése is.⁴⁹ Továbbá meg kell említenünk Péterfy László, Nagy László, Molnár Ambrus és Sándor Attila megjelent tanulmányait.⁵⁰

A házasság intézményével és a 17. századi Küküllői Egyházmegye válópereivel foglalkozik tanulmányaiban Kiss Réka. Ő elsősorban a népi vallásosság szemszögéből vizsgálja az egyházmegye történetét a vizitációs és parciális zsinati jegyzőkönyvek alapján.⁵¹ Elemzi az egyháznak a népi kultúrára gyakorolt hatását, az egyéni és közösségi értékrend változásában való szerepét.

⁴⁸ Illyés Géza: A Küküllői Református Egyházmegye kialakulása és első esperesei. In: *Református Szemle* 1932, 131–135. Uő: A református esperes és az egyházmegyei kormányzás a 17. és 18. században. In: *Református Szemle* 1932, 179–183, 213–218. Uő: A Küküllői Egyházmegye egyházainak javai és jövedelmei az 1676–1714. években. *RSz* 1927, 468–471, 484–486, 667–670, 686–689, 700–705, 731–732, 784–786, 795–798. Uő: A Küküllői Református Egyházmegye papjai a reformáció korától az erdélyi református zsinat fennállásáig, 1871-ig. In: *Egyháztörténet* II. 1944, 281–333. (A továbbiakban: Illyés 1944) Uő: Az 1619. évi küküllővári zsinat felterjesztése Bethlen Gábor fejedelemhez. *RSz* 1934, 501–505.

⁴⁹ Illyés Géza: A Küküllői Református Egyházmegye levéltárának története. In: *Egyháztörténet* III. (1945), 106–119.

⁵⁰ Péterfy László: Fegyelmezés a küküllői egyházmegyében a XVIII. század folyamán a vizitációs jegyzőkönyvek alapján. In: *Református Szemle* 1974–1976. Molnár Ambrus: Fejezetek a Küküllői Református Egyházmegye történetéből. In: *Vallási néprajz* 7., 5–23. Sándor Attila: Egyházi fegyelmezés a sövényfalvi református gyülekezetben. In: *Vallási néprajz* 7., 123–139.

⁵¹ „Házastárs nélkül szűkölködvén.” Adatok a házasság megkötésének és felbontásának 17. századi gyakorlatához a Küküllői Református Egyházmegye iratainak tükrében. In: *Ethno-Lore. (Népi Kultúra – Népi Társadalom XXII.) Az MTA Néprajzi Kutatóintézetének évkönyve*. Budapest 2005.; Matrimonialis causák a Küküllői Református Egyházmegye jegyzőkönyveiben (Házasság, válás egy 17. századi erdélyi egyházmegyében). In: *Fiatal Egyháztörténészek Kollokviuma. ELTE BTK Művelődéstörténeti Tanszék Kiadványai* 1. Bp. 1999. 41–57.; „Idegen Legény kegyelmed, honnét jött, hova megyen, nem tudom”. Lelkészekről, rektorokról a Küküllői Református Egyházmegye iratainak tükrében (1638–1690). In: *Folklorisztikai tanulmányok, melyekkel tanítványai köszöntik a hatvanéves Voigt Vilmos*

Rövid korrajz

Jelen kötetben az egyházmegye 1638 és 1720 között tartott parciális zsinatainak jegyzőkönyveit adjuk közre. Az anyag Dési István esperessége idején kezdődik, majd Dadai János, Vajdaszentiványi János, Fogarasi Kis Tamás, végül Bonyhai Simon György elnököltek szeniorként a gyűléseken (az esperesek részletes életrajzát lásd a Függelékben). A továbbiakban, az ügyek részletes elemzése során követni fogjuk ezt a felosztást, hiszen az esperes személye meghatározó volt elsősorban a parciális zsinat helyszínére nézve, de a lelkészek és tanítók ellen hivatalból indított fegyelmi ügyek száma is sokat elárul az egyházmegye első számú vezetőjének kormányzási módszeréről.

A kor parciális zsinatainak fennmaradt jegyzőkönyvei 1638-ban, I. Rákóczi György idejében kezdődnek. Ezek Dési István esperességének utolsó két esztendejét ölelik fel, és egy corpust alkot a Dadai János esperessége idején készült anyaggal. Dadai keménykezű, tekintélyes esperes volt, aki 1640-ben léptett hivatalba és haláláig, 1668-ig kormányozta az egyházmegyét. Utódául Vajdaszentiványi Jánost választották, akinek nevére Apafi külön vizitációs megbízólevelet állított ki.⁵² Vajdaszentiványi 1669-ben presbitériumalapítással kísérletezett Vámosgálfalván, és egyházmegyéjében is szorgalmazta megszervezésüket. A lelkészek ígéretet is tettek erre, bár úgy tűnik, hogy ígéretük kevés eredményt produkált, hiszen sem a gálfalvi presbitérium működéséről, sem a többiekéről nem tudunk semmit. Illyés Géza szerint azokat az 1671. évi gyulafehérvári zsinat határozatai szüntették meg.⁵³

1684-ben a küüllővári generális zsinat leváltotta Vajdaszentiványit, eltávolítása okáról semmit nem tudunk. Tíz nappal később, június 23-án a parciális Fogarasi Kis Tamás nagyteremi lelkészt választotta helyére, aki, korai halála miatt, mindössze kilenc hónapig tölthette be a hivatalt. Az 1685. április 25-én tartott parciálisson ismét Vajdaszentiványi került az esperesi székbe⁵⁴ és 1689-ben bekövetkezett haláláig zavartalanul folytatta működését. A Fogarasi Kis Tamás idejében hozott határozatokat alábbi statisztikánkban a Vajdaszentiványi corpusához soroltuk.

1689–1712 között Gönczi István gógáni lelkipásztor volt az esperes. A nagy erdélyi változások ideje ez, ami megmutatkozott az egyházmegyei törvénykezésben is, hiszen 1689-től 1692-ig mindössze három parciális zsinat jegyzőkönyve maradt fenn, az 1703–1707-es időszakból pedig csupán csak négy. Mindkét esetben érvényes a szabály, hogy tempore belli silent leges – háború idején hallgatnak a törvények.

---

professzort. ELTE BTK Folklór Tanszék. Artes Populares 18. Budapest 2001, 89–105.; Egyház és közösség a 17. században a Küüllői Református Egyházmegye iratai alapján. In: *Studia Ethnologica Hungarica* 5. Pécs 2004. 83–101.; „Keszegh János és Porkoláb Anna házassági ügye. Egy XVII. századi erdélyi példa a házasság felbontásának kísérletére.” In: *Fehéren, feketén. Varsánytól Rititiig. Tanulmányok Sárkány Mihály tiszteletére*. I. Bp. 2004. 293–309.

⁵² KükEhMLvt prot. I/2. 52–54.

⁵³ Illyés 1944 289.

⁵⁴ KükEhMLvt prot. I/2. 116., 139.

1712-től Bonyhai Simon György állt az egyházmegye élén. Esperessége idejéből, területi okokból, csak az 1720-ig terjedő jegyzőkönyveket közöljük, a további évek anyaga következő kötetünkben lát majd napvilágot. Az időszak érdekessége, hogy a korábbi két időszakhoz képest csaknem duplájára nő a lelkészek és mesterek ellen indított fegyelmi ügyek száma.

A gyűlések típusa

Az esperes személyére néző egyházi törvények előírták, hogy a parciális zsinatot évente háromszor Gegely pápa napja (márc. 12.) körül, közvetlenül a (Szentháromság után második vasárnap tartott) generális zsinat előtt és Szent Mihály nap (szept. 30.) tájban kellett összehívnia. A megjelölt időpontok persze legtöbbször módosultak. A naptári év első parciálisát általában a gyülekezetek vizitálásának befejezésekor tartották, hogy az itt előkerült gondokat orvosolhassák. Mivel a gyülekezetek látogatását gyakran novemberben vagy decemberben már elkezdték, rendszerint január-februárban értek a vizitációs körút végére, tehát még március előtt megtartották a parciális zsinatot. De az év végi részzsinat időpontja is tovább csúszott mint szeptember, és csak november-decemberben került megrendezésre. A törvénykönyvben megjelölt időpontok mellett lehetőség volt **extraordinaria parciálisok** tartására is. Ezeket többnyire egyetlen sürgős adminisztrációs kérdést vagy főúri válópert tárgyaltak meg. A közölt anyagban összesen öt alkalommal fordult elő ilyen: 1679 júliusában, 1684 decemberében, 1693 júniusában, 1700 augusztusában és 1720 júliusában. Az is megtörtént, hogy kisebb horderejű ügyben nem hívtak össze teljes parciális (vagyis az egyházmegye valamennyi lelkészét és tanítóját), hanem csupán a szűkebb tájegység egyházi szolgálói gyűltek össze. Ezeket a gyűléseket **semipartialis synodus**nak mondták. A vizsgált időszakban, Dadai elnöksége alatt öt, a Vajdaszentiványi alatt kilenc, Gönczi idejében egy, Bonyhai alatt öt, összesen tehát 20 semipartialist tartottak.

Az egyházi törvénykezésnek a parciális zsinaton kívül volt más fóruma is. Úgy tűnik, hogy Dadai János idejében rendszeresen működött az ún. **quindena**, a tizenöt naponként összeülő törvényszék. 1641–1666 között 30 quindenális törvényszéki ülésen hoztak határozatot (a legtöbbet 1643-ban, amikor öt ülésről készült jegyzőkönyv). A korai időszakban a **vizitáció** is eljárhatott a parciális zsinatok jogköréhez kapcsolódó ügyekben. Dadai esperessége alatt 13 vizitáció működött törvényszékként is. Az 1638–1674 közötti időszakban két külön protocollumba vezették a vizitációk és a parciális zsinatok jegyzőkönyveit. Amennyiben a vizitáció a parciális zsinat feladatát vette át, a határozatokat természetesen a parciálisok protocollumába írták be. Ezért mi sem a vizitációkat tartalmazó kiadványunkban, hanem ebben a kötetben közöljük őket. 1676-tól 1713-ig viszont az egyházmegyének egyetlen protocolluma van, amelybe vegyesen jegyeztek be parciális és vizitációs jegyzőkönyvet egyaránt. 1713-ban a nagymedvesi parciálisról a következő vizitációra halasztottak egy ügyet.⁵⁵ Ebből is látszik, hogy a vizitáció és a parciális zsinat jogköre még a 18. század elején sem határolódott el markánsan.

⁵⁵ KükEhmLvt prot. I/2. 550.

Dadai esperességének idején az egyházi törvényszék következő megnevezéseivel találkozunk: két alkalommal beszélnek **congregatio**ról, ugyanannyiszor **conventus**ról, kilencszer pedig **conventiculum**ról. Az időpontok alapján elképzelhető, hogy a congregatio, illetve a conventus alatt parciális zsinatot, a conventiculum alatt pedig quindenális széklet értettek (lásd a *conventus partialis* kifejezést).

Időpont és helyszín

A jegyzőkönyveket 1714 előtt igen rendszertelenül vezették (valószínűleg nem is jegyezték le minden határozatot), sok esetben hiányzik a hely, az időpont, az elnöklő esperes neve, illetve az assessorok neveit tartalmazó bevezető szöveg. A kezdeti időszakban alig találunk egy-két olyan évet, amelyben mindhárom ordinaria parciálisról van feljegyzés. Bonyhai Simon György esperességével kezdődik a jegyzőkönyvek pontos vezetése. Az 1712-től 1720-ig terjedő időszakban mindössze egy extra ordinaria parciális tartottak, az 1719. év őszi-téli gyűlésről nincs adat.

A parciális zsinat hagyományosan vándorgyűlés volt, tehát az egyházmegye bármely gyülekezetében megrendezhették, bár rendszerint az egyházmegye nagyobb gyülekezeteiben tartották (bár volt kivétel is), vagy az esperesi székhelyen.

Dadai János esperessége idején Küküllőváron 16 alkalommal tartottak parciális, Kerelőszentpálon és Magyar királyfalván háromszor, Boldogfalván, Bonyhán, Csáváson, Dányánban és Vámosgálfalván két alkalommal, Csapószentgyörgyön, Héderfáján, Kutylfalván, Küküllőpócsfalván, Magyarherepén, Radnóton és Sövényfalván pedig egyszer gyűltek össze az egyházmegye előljárói. A 30 ismert quindenális szék közül 19-et szintén Küküllőváron tartottak.

Vajdaszentiványi János esperessége alatt három gyűlekezetben is szolgált: Vámosgálfalván, Gógánban és Küküllőváron. Ebben az időszakban Vámosgálfalván tartották a legtöbb parciális, szám szerint ötöt, Héderfáján és Küküllőváron négyet, Boldogfalván, Héderfáján, Sövényfalván, Szőkefalván hármat, Balavásáron, Küküllőszéplakon és Magyar királyfalván kettőt, Bernádon, Csáváson, Ebesfalván, Gógánban, Nagykendén és Nagyteremiben egyet.

A Gönczi István idejében öt alkalommal gyűltek össze a kis lélekszámú, földrajzilag pedig félreeső Magyarherepén, háromszor Küküllőváron és Radnóton, kétszer Balavásáron, Bonyhán, Csáváson, Egrestőn, Küküllőszéplakon, Marosbogáton, Vámosgálfalván, és Gönczi gyülekezetében, Gógánban is. Egyszer volt helyszín Boldogfalva, Dányán, Héderfája, Kerelőszentpál, Kóródszentmárton, Magyar királyfalva, Maroscsapó, Mezőbodon, Nagykend, Szőkefalva.

Bonyhai Simon György esperessége idején néhány jelentős gyülekezetben több alkalommal is üléseztek: Vámosgálfalván négyszer, Küküllőváron háromszor, Magyar királyfalván, Radnóton és Sövényfalván kétszer, de minden anyaegyházközségében tartottak legalább egy zsinatot.

A vizsgált ügyek

Az 1638–1720-as időszakban összesen 642 ügyet tárgyalt a parciális. Ezek többsége (405) házasságjogi, 144 a belső egyházi rend fegyelmi ügyeivel foglalkozik (lelkészek, tanítók, illetve ezek feleségei ellen indított perek vagy fegyelmi eljárások), 46 adminisztrációs határozat, 38 gyülekezeti tag ellen indított fegyelmi eljárás, kilenc határozat pedig annyira szűkszavú, hogy nem lehet megállapítani az ügy jellegét.

Lássuk a fenti adatokat időszakokra történő lebontásban: 1638–1667 között többnyire Dadai esperessége idején 190 ügyet tárgyalt az egyházmegye bírósága, Vajdaszentiványi János és Fogarasi Kis Tamás esperessége alatt (1668–1689) 106-ot. Gönczi István idejében (1689–1712) 182-t, majd Bonyhai Simon György szolgálatának első kilenc évében 164-et. Az ügyek számát elosztva az évekével, kiderül, hogy a Vajdaszentiványi idejében működött legkevésbé hatékonyan a parciális, ekkor évente átlag 3–4 ügyről van tudomásunk, míg Bonyhai idejében évi átlag 18-ról.

Házasságjogi ügyek

Alább néhány konkrét esettel szeretnénk illusztrálni mindazt, amit e bevezető elején az egyházmegyei zsinatok általános működési gyakorlatáról és jogköréről mondtunk. Dadai esperessége alatt az ügyek csaknem háromnegyede házasságjogi, míg Vajdaszentiványi és Gönczi idejében arányuk kétharmadra csökken, Bonyhai idejében pedig nem teszik ki a perek felét sem.

Azt is említettük már, hogy az egyházmegyei zsinat egyik feladata a válóperek lebonyolítása volt. A közölt anyag kiválóan szemlélteti a házasságfelbontási eljárás fokozatos szigorodását: a 17. század közepén még a vizitáció is dönthetett e kérdésben, később kizárólag a parciális jogkörébe tartozott. A szigorítás következő fokozataként a Nagyenyeden 1696. július 1-én tartott zsinat kimondta, hogy *extra manifesti adulterii casum* [nyilvánvaló házasságtörés esetén kívül] *a partialisokban divortium ne légyen* (azaz ha szemmel látott tanú vagy maga nyelve vallása nem léssen).⁵⁶ Amennyiben tehát a parciális előtt nem igazolódott minden kétséget kizáróan a házasságtörés, akkor azt a Generális Zsinatra kellett továbbítani. A válóperek többsége két fordulóban zajlott, a szedria először meghallgatta a feleket, és kibocsátotta vallatásra, majd a vallatásról szóló jelentés ismeretében, a következő gyűlésen döntött a válasz felől. Előfordult viszont, hogy a válóper többször is a parciális elé került: Nagy András Vas Anna elleni válókeresetét 1685–1686-ban négy alkalommal tárgyalták, Bethlen László és Vesselényi Anna perét 1701–1702-ben szintén négyszer, miközben Fogarasi Sámuel orvos és fricsi Fekete Erzsébet perét 1720–1721 között hétszer (végül a Generális Zsinat elé került). Amennyiben a parciális nem tartotta elegendőnek a felhozott érveket, arra utasította a feleket, hogy béküljenek ki, vagy alkalmazta az ideiglenes elkülönítést (*separatio*). Amennyiben a válóper során kiderült, hogy valamely fél köztörvényes bűncselekményt is elkö-

⁵⁶ A Széki Egyházmegye levéltára az Erdélyi Református Egyházkerületi Levéltárban. prot. I. 299.

vetett, házastársa köteles volt őt világi törvényszéken perbe fogni, ellenkező esetben a parciális ítélkezett felette.

Más jellegű ügy volt az elszökött vagy fogságra hurcolt és az itthonmaradt fél esete. Az esetek többségében asszonyok nyújtottak be ilyen esetekben válókeresetet, miután a helyi egyházi és polgári hatóságok igazoló leveleivel bizonyították, hogy kerestették férjüket. Az ilyen ügyek különösen 1658 után sokasodtak, hiszen II. Rákóczi György katasztrófába torkollott lengyelországi hadjárata következményeként számos katonát hurcoltak tatár fogságba. 1659. március 30-án a Küküllőváron tartott Generális Zsinat úgy döntött, hogy *az itthon maradt felek három esztendőöt várjanak*, utána jelenjenek meg a parciális előtt, és igazolják, hogy férjükről nem hallottak semmit.⁵⁷

Amennyiben beigazolódott az elhagyás vagy elszökés, a magára maradt házastársat felszabadították a második házasságkötésre, de egyúttal kötelezték, hogy ha a szökött fél előkerül, azonnal perelje be.

A házasságjogi perek másik csoportját a jegyesség felbontását kérő keresetek alkotják. A jegyességet nem kellett kötelező módon egyházi szertartás keretében megkötni, viszont valamiféle fogadalomtétel mégis elhangzott, tehát a jegyesség felbontására is csak egyházi törvényszék előtt kerülhetett sor. Több okot is felhoznak az érdekeltek: 1. Az egyik félben *meghűlt a szeretet*, vagy éppen más iránt ébredt fel szerelme; 2. Az egyik fél letagadott valamit múltjából, eltitkolta társadalmi helyzetét, vagy nem teljesítette a jegyesség megkötésekor tett ígéreteit; 3. A jegyességet a szülők vagy a gyám tudtán kívül kötötték meg. A parciális minden esetben helyet adott a kérésnek, ám a hibásnak talált felet eltiltotta a házasságkötéstől mindaddig, míg cserben hagyott társa házasságot nem kötött.

A házasságjogi ügyek sorában meg kell említenünk a lelkészek és tanítók pereit. Esetükben is találkoztunk mind a házasság, mind a jegyesség felbontásására néző keresettel. Külön érdekesség Miskolczi György kóródszentmártoni lelkész válókeresete Fejér Kata ellen, hiszen a veretes szöveggel elbeszélte, novellaszerű történetek során erőteljesen elevenednek meg előttünk a korabeli leánykérés eseménysorai. Fejér Kata a jegyesség felbontásának okait sorolva a korabeli lelképásztori egzisztenciát a következőképpen jellemzi: *Idegen legény kegyelmed, honnét jött, még hova megyen, nem tudom s kegyelmed nemzetségét sem ismerem.*⁵⁸

Egyházi személyek ellen indított perek

Középkori eredetű az egyház azon kiváltsága, hogy az egyházi személyek, vagyis a lelkészek és a tanítók felett, első szinten, *belső competens forumon* mondhatta ítéletet (a reformáció után ez a joggyakorlat kiterjedt az egyházi szolgák hozzátartozóira is).

Dadai János idejében 31, Vajdaszentiványi alatt 16 alkalommal állt egyházi szolga a belső törvényszék elé, ez mindkét esetben az ügyek közel 15 százalékát jelenti. Gönczi István esperessége idején 42 ilyen ügyet említenek a jegyzőkönyvek (23%), Bonyhai Simon György első nyolc évében pedig 55 lelkészt pereltek be, ez

⁵⁷ KükEhmLvt. prot. I/1. 82.

⁵⁸ Uo. 184–187.

az ügyek több mint egyharmadát jelentette. Az áttanulmányozott anyagból az derül ki, hogy az esperes hivatali kötelessége volt perbe fogni törvénytelenül élő lelkésztársait (Bonyhai pl. következetesen beperelte, *ratione officii*, hivatali mulasztáson ért társait).

Igen sok azon lelképásztorok és tanítók száma, akik pert indítanak szolgatársaik ellen. 1667 márciusában hozott részsinati határozat értelmében ilyen esetben egyik fél sem tartozott perköltséggel.⁵⁹ Az esetek jelentős részében ugyanazon gyülekezet lelképásztorja és tanítója pereskedett. A lelkész és tanító közötti feszültség évszázadokon keresztül végigkísérte egyházunk mindennapjait. Egy-egy ilyen vita gyakran durva vádaskodássá fajult, de arra is van példa, hogy a szóváltás tettelegességbe torkollott. Ilyen volt Disznajói Mihály gógáni lelképásztor és Illyefalvi Lőrinc helyi tanító 1673-ban zajlott pere,⁶⁰ vagy 1700-ban Sövényfalván Szilágy Zsigmond lelkész és Pávai Mihály tanító ellenségeskedése (utóbbiak két alkalommal is összeve-rekedtek⁶¹). Arra is volt példa, hogy a lelképásztor más gyülekezet lelképásztorával pereskedett. Az ellenségeskedés célja általában patrónusi kegy elnyerése vagy lelkész állás megszerzése volt.

A világiak is csak a parciális zsinatra idézhették be a lelkészeket, többnyire vagyoni ügyek miatt. Íme néhány példa: Bikfalvi János kóródszentmártoni lelképásztor 1641-ben disznók elhajtásával,⁶² Túri János kerelőszentpáli lelkészt 1643-ban egy borjú megölésével,⁶³ Szeredai Péter lelkészt pedig 1672-ben adósság letagadásával vádolták.⁶⁴ A lelképásztorok és tanítók feleségeit leginkább nyelveskedésük, alaptalan vádaskodásaik, illetve a templomban vagy a templom körül zajló veszedésekben, lökdösődésekben való részvétel miatt fogták perbe.

A parciális zsinat többféle büntetést rótt ki: legyenhőbb a fenyítés és a dorgálás volt. A súlyosabb vétkekért pénzbüntetést róttak ki, a legsúlyosabbakért hivatalvesztés járt. A parciális általában csak a tanítók számára ítélte meg a hivatalból való végleges letételt. A hivatalvesztésre méltónak ítélt lelképásztorokat általában felfüggesztették a következő Generális Zsinatig, amely végleges ítéletet hozott. A legsúlyosabb bűnökért az eklézsiából is kirekesztették a szolgálatra méltatlanokat.

Adminisztratív ügyek

Nagyságrendben a harmadik tárgycsoportot az egyházmegye adminisztrációjával kapcsolatos ügyek alkotják. Összesen 46 határozattal van dolgunk.

Dadai idejéből mindössze egy ilyen jellegű határozatot ismerünk, 1665 márciusában a vásárnap megszentelésére, illetve az istentiszteletek tartására nézve hoztak határozatot.⁶⁵ A Vajdaszentiványi idejében tárgyalta 17 kérdés az ügyek 16 százalék-

⁵⁹ KükEhmLvt prot. I/1. 139.

⁶⁰ Uo. 268–273., 224.

⁶¹ Uo. I/2. 301–304.

⁶² Uo. I/1. 205–207.

⁶³ Uo. 24–25.

⁶⁴ Uo. 261–264.

⁶⁵ Uo. 106.

kát teszi ki, a Gönczi alatt tárgyalt 12 mintegy hét százalékot, és a Bonyhai elnökölte parciálisokon előkerült 16 pedig tíz százalékot.

Ezek rendjén megemlítjük az egyházmegyei tisztségviselők (esperes, jegyző, asszessorok) választását és a törvénykezés menetére vonatkozó határozatokat. A parciális többször határozott egy-egy vitatható papválasztás ügyében. Ilyenkor megpróbált közvetíteni a meghasonlott gyülekezet tagjai, vagy éppenséggel a gyülekezet és a patrónus között. Amennyiben a gyülekezet nem tudott megállapodni a lelkipásztor személyét illetően, akkor az állást a parciális töltötte be. Többször kellett szabályozni a lelkésznek és a mesternek a parciális és generális zsinaton való részvételét is: a hiányzókat pénzbírsággal sújtották. Öröködt az egyházi szolgák erkölce, magaviselete, sőt öltözete felett is (1720-ban pl. elrendelték, hogy a mesterek hosszú mentében járjanak⁶⁶).

Szintén a parciális ítélkezett az anyaegyházközség és a filiák viszonyát illetően: 1702-ben Vámosgálfalva és Küküllőpócsfalva,⁶⁷ 1713-ban Balavásár és Egrestő,⁶⁸ Küküllőalmás és Medgyes,⁶⁹ 1715-ben Kerelőszentpál és filiái,⁷⁰ 1720-ban Bonyha és Bernád,⁷¹ valamint Vámosgálfalva és Magyarsáros viszonyát szabályozták.⁷²

Többször hoztak határozatot vagyoni ügyekben. Felügyelték a Ghillányi hagyaték egyházmegyére eső részének felhasználását, határozatot hoztak lelkipásztori fizetések ügyében, büntetést róttak ki azokra, akik a gyülekezetek ingó és ingatlan vagyonát megkárosították, próbálták megőrizni a gyülekezetnek járó quartákat, határoztak templomi ülésszékek körüli vitákban. Érdekes az 1707-ben hozott határozat, amely a küküllővári templom környékére vonatkozott: *A templum körül való kerítésben senki korcsomát ne árullyon, lakadalmat ne csinyálllyon, tüzet ne gerjessen.*⁷³

Az említett három ügycsoporton kívül elenyésző arányban (38 ügy) találkozunk gyülekezeti tagok elleni fegyelmi határozatokkal is. Legtöbbször káromkodás, vagy más, gyülekezetet botránkoztató bűn miatt ítélték el őket, büntetésük pénzbírság vagy exkommunikáció volt. 1668-ban három dányáni gyülekezeti tagot exkommunikáltak. Sajnos az elkövetett tetteket nem ismerjük konkrétan, de nagyon súlyos bűnökről lehetett szó, mert az excommunicatio major mellett a Parciális ügy határozott, hogy *közönséges társalkodásoktól is arceáltassanak úgy, hogy övélek senki, aki keresztyénnek mondatik ne egyék, se igyék, házokban be ne eresszék, se hozzájok ne mennyenek, hanem, ha beszédgyek vagyon emberséges emberekkel, szólítsák kapu eleibe, se mennyezőben, se torban, sem egyéb istenes vendégeskedésekben jelen lenni meg ne engedtessenek.*⁷⁴

⁶⁶ KükEhmLvt prot. I/3. 51.

⁶⁷ Uo. 362.

⁶⁸ Uo. 549.

⁶⁹ Uo. 527–528.

⁷⁰ Uo. 9.

⁷¹ Uo. 51.

⁷² Uo. 53–54.

⁷³ Uo. I/2. 396.

⁷⁴ Uo. I/1. 164–165.

Prókátorok

Az egyházi igazságszolgáltatás, bizonyos fokig, leképezése volt a világinak, tehát a parciális zsinaton pereskedők igénybe vehették az ügyvédi segédletet, amely viszont nem volt kötelező, ki-ki maga is képviselhette saját ügyét. Több esetben a pereskedő fél (elsősorban asszonyok) édesapját, fivérét vagy gyámját bízta meg ügyének képviselésével, de találunk közöttük lelkipásztort, tanítót, kancellista diákot stb. Nevüket az alábbi táblázatban közöljük.

Név	Időszak	Ügyek száma	Egyéb adatok
Ádámosi Gergely deák	1638	1	
Ajtai István	1696–1702	2	Enyeden subscribált 1684-ben
András deák	1668–1673	3	
Bagotai Ferenc	1665	2	
Balási János	1668	1	
Balay György	1643	1	
Bán Mátyás	1665–1668	4	
Bánfi Miklós	1717	1	
Barta András	1663	1	
Bartha Gáspár	1647	1	
Belényesi Mihály	1717–1719	3	
Bereczki István	1641	1	
Béres Márton	1715	1	
Boér Márton	1696–1710	9	
Boér Mihály	1696	1	
Boncza György	1668	2	
Bonyhai György deák	1649–1656	2	
Bonyhai János	1684	1	
Bura György	1666	1	
Ceglédi Mihály	1668	1	
Csávási Máté	1643	1	Lelkipásztor Csáváson (1623), Vámosgálfalván (1640, 1650–1655) és Magyarbükksön (1641–1643)
Csenteri János	1665	1	
Csenteri Mihály	1657–1668	6	
Csontos Ferenc	1647	1	
Csuka István	1656, 1663	2	
Daczó Gergely	1668	1	
Disznai Mihály	1665–1667	3	Lelkipásztor Nagymedvésen (1656), Csáváson (1667–1669), Gógánban (1673), Küküllőszéplakon (1677, 1696–1701), Nagykendén (1678–1683, 1689–1694) és Búzásbese-nyőn (1685)

Név	Időszak	Ügyek száma	Egyéb adatok
Dobolyi István	1712–1720	6	
Domokos Gergely	1700–1711	6	
Domokos György	1712–1717	5	
Eperjesi Nagy Mihály	1717	1	
Erdődi István	1704	1	
Fekete János	1656	1	
Fekete Mihály	1646	1	
Fodor Márton	1663	1	
Forgács Mihály	1643	1	
Fülöp Mihály	1704	1	
Gábor Mátyás	1643–1671	3	
Galambos Pál	1713–1717	3	Tanító Magyar királyfalván (1712), Radnóton (1713–1714), majd lelkész Maroscsapón (1715–1717).
Gálfalvi Mihály	1667	1	Marosvásárhelyen subscribált 1657-ben.
Gálfalvi Miklós	1702–1704	2	Lelkipásztor Küküllőalmáson (1669 után, 1698), Mezöbodonban (1681), Kóródszentmártonban (1683), Küküllőszéplakon (1683–1685), Gógánban (1689), Ebesfalván (1692), Haranglábbon (1697), Kerelőszentpálon (1701).
Gálfalvi Sámuel deák	1661–1663	2	
Garó Miklós	1644	1	
Györkei Mózes	1715–1716	2	Tanító Kerelőszentpálon (1712–1714) és Radnóton (1715).
Gyulakuti János	1704	1	
Halász András	1667–1668	2	
Haranglábi Ferenc deák	1670	1	
Haró Balázs	1653–1665	2	
Horvát Dávid	1696–1713	4	
Horvát István	1663	1	
Hunyadi Ferenc	1712–1713	4	
Illyefalvi Péter	1638	2	
Illyés Péter	1671	1	
Kakucsi Péter	1666	1	
Kendi Ferenc	1714–1718	7	Tanító Bonyhán (1684–1689), Vámosgálfalván (1692–1725) és Nagykendén (1726–1733).
Kis István	1651	1	
Kis Péter	1716	1	
Kovács Márton	1696–1703	5	
Kozma Márton	1666	1	

Név	Időszak	Ügyek száma	Egyéb adatok
László János	1711	1	
Literati Miklós	1642	1	
Magyarországi István	1712	2	
Magyaros István	1650	1	
Mátéfi István	1713	1	
Mische György	1638	1	
Morgondai György	1663	1	
Musnai	1716	1	Lelkipásztor Magyarózdton.
Nagy György	1667	1	
Nagy János	1715	1	
Nagy Zsigmond	1720	1	
Nemes István	1644	1	
Osvát Márton	1712	1	
Pap András	1712	1	
Ponta György	1668	1	
Radnótfái István	1667	1	Lelkipásztor Magyarkirályfalván (1677–1678), Dányánban (1680–1682), Balavásáron (1683–1689).
Radnóti Gergely	1638–1639	2	
Radnóti Mihály	1715–1719	8	Tanító Csáváson (1713), Mikefalván (1716), Kerelőszentpálon (1718–1719).
Réthy György	1647	1	
Réthy István	1647	1	
Sárpataki Márton	1656	1	
Solnai (Zolnai) György	1717–1719	6	
Solymosi István	1720	1	Marosvásárhelyen subscribált 1702-ben.
Szabó István	1712	1	
Szabó Márton	1716–1719	3	
Szabó Mihály	1716	1	
Szakács András	1665	1	
Szakács Péter	1663	1	
Szántó Ferenc	1712	1	
Szász István	1644–1647	2	
Szász István	1684	1	
Szász István	1718	1	
Székely Balázs	1667	1	
Székely István	1684	1	
Szentgyörgyi Mihály	1714	1	
Szentiváni Sámuel deák	1656	1	
Szikszai János	1668	2	
Szőkefalvi Gergely deák	1655	1	
Tót György	1712	1	

Név	Időszak	Ügyek száma	Egyéb adatok
Török Péter	1638	2	
Tsifó András	1665	1	
Turczi Márton	1638–1647	3	
Vámos István	1647	1	
Varga Mihály	1666	1	
Varga Péter	1641–1656	4	
Vas András	1668	1	
Vas István	1663–1668	2	
Végh Demeter	1650	1	
Zolya István	1679	1	

A kiadásról

A források

A Küküllői Egyházmegye parciális zsinataiak jegyzőkönyvei 1638-tól kezdve maradtak fenn. Valószínűleg Dadai János esperes (1640–1667) volt az első, aki rendszeresen vezette az egyházmegye protokollumait. A parciális zsinatok jegyzőkönyvének első oldalán levő bejegyzés 1643-ból származik, de később még az előző esperes, Dési István idejéből is bemásoltak parciális zsinati végzéseket. Az esperesi vizitáció jegyzőkönyveit 1648-tól kezdve ismerjük, azokat két kötetlen ívfüzetbe jegyezték le, amely elképzelhető, hogy valamely korábban elkallódott kötet maradványa.⁷⁵

A legrégebbi protokollumban az 1638–1675 között tartott egyházi törvénykezes iratai olvashatók. Az egyházmegye törvényszékének határozatai mellett tartalmazza a Ruberianus Kánonokat és az 1646-os szatmárnémeti Nemzeti Zsinat határozatait. A negyedréteg nagyságú kötet 284 számozott lapot tartalmaz és újrahasonított könyvborítóba kötötték. A borítón a REGIS / B 1552 K felirat olvasható. A kötet anyaga rendezetlen, a végzések nincsenek kronológiai sorrendben, miután betelt, nem nyitottak újat, hanem az üresen maradt oldalakra másolták be az épp esedékes ülés határozatait. Emiatt igen sok munkát vett fel a kronológiai sorrend kialakítása.

A második kötet 1676-ban indul és 1713-mal bezárólag tartalmazza a jegyzőkönyveket. 555 számozott lapja van, bőrkötésben. Ebben az időszakban ez volt az egyházmegye egyetlen protokolluma. A gyülekezetek javainak lajstromával és a lelkészi fizetések megszabásával kezdődik, azután vegyesen található benne vizitációs és parciális zsinati végzések egyaránt. Jelen kötetünkben, természetesen, csak a parciális zsinatok iratait közöljük, a vizitációs jegyzőkönyvek *A történelmi Küküllői Református Egyházmegye gyülekezeteinek történeti katasztere 1648–1800* című kiadványunkban láttak, illetve látnak majd napvilágot.

⁷⁵ KükEhmLvt prot. II/1.

A harmadik kötet ívrét nagyságú, bőrkötésű, 262 számozott lapot tartalmaz, melyekre kivétel nélkül csak parciális zsinati végzések kerültek.

A levéltári forrásokra lábjegyzetben utalunk. A rövidítések feloldása:

KükEhmLvt prot. I/1. – A Küküllői Református Egyházmegye levéltára az Erdélyi Református Egyházkerületi Levéltárban. Protocollumok. Parciális zsinati jegyzőkönyv 1638–1675.

KükEhmLvt prot. I/2. – Vegyes, vizitációs és parciális zsinati jegyzőkönyveket tartalmazó protocollum 1676–1713.

KükEhmLvt prot. I/3. – Parciális zsinati jegyzőkönyv 1714–1760.

Az átírásról

A szövegek átírása során az *Erdélyi Református Egyháztörténeti Adatok* korábbi kötetében megállapított alapelvek szerint jártunk el. A szó eredeti hangalakját igyekeztünk változatlanul hagyni, még akkor is, ha ez ellenkezik a mai magyar helyesírás szabályaival (pl. *mellyet, ekklézsia, meghgondol* stb.). A *tz* és a *ts* hangokat *c* illetve *cs* betűkkel írtuk át. A *cz* átírását a hangalaktól tettük függővé: esetenként *c*, esetenként *cs* betűvel írtuk. Hasonlóképpen, ha az *i* betű *j* hangot, illetve az *s* betű *zs* hangot jelöl, azt a mai hangalak szerint átírtuk (*ifjú* helyett *ifjú*, *sendely* helyett *zsendely*). A magánhangzókra mindig a mai helyesírás szerint tettük ki az ékezeteket. A szavak egybe- és különírásakor, illetve a kis és nagy kezdőbetű használatakor a mai helyesírás szabályai szerint jártunk el. A középpontozást értelemszerűen használtuk. A tulajdonnevek hangalakját változatlanul hagytuk, közismert nevek esetében az ékezeteket egységesítettük. A többtagú helyneveket a mai helyesírás szabályai szerint egybeírtuk, ám az eredeti nagy kezdőbetűket meghagytuk (pl. *KerelőSzentPál*, *MarosBogát*). A latin főneveket a latin nyelv szabályai szerint – ékezetek nélkül – írtuk át, a latin tövű, de magyarul ragozott igék toldalékaira viszont kitettük az ékezeteket.

Az utólagos megjegyzéseket, betoldásokat dőlt betűvel szedtük. A nyilvánvaló elírásokat [!]-lel, az általunk tett kiegészítéseket []-lel, a kiszakadt vagy olvashatatlan részeket [...] -lel jelöltük. A kihúzásokra és egyéb szövegbeli módosulásokra lábjegyzetben hivatkozunk. A kötetek oldalszámát szögletes zárójelben jelöljük.

Köszönetnyilvánítás

Ez úton köszönjük meg Fegyveresi Zsoltnak a bevezető elkészítése és a szövegátírás, Kovács Mária Mártának és Fejér Tamásnak pedig az összeolvasás során nyújtott jelentős segítségét. Külön köszönjük Sipos Gábornak és Dáné Veronkának a szöveg, illetve a szójegyzék lektorálását.

A parciális zsinatok jegyzőkönyvei

1638 május

*Levata causa generosi domini Alexandri Mohai de Gese in comitatu Albensi 1638. 5. Maii ut Actoris contra nobilem dominam Annam Harasztosi, alias consortem suam et ab eodem discessam, ac in possessione Mikeszássza de comitatu Küköllő commorantem velut in causam attractam.*¹

Pro Actore sunt Alexandri Mohai, Petrus Illyefalvi.

E contra nobilis domina Anna Harasztosi ut Incta constituit egregium dominum Georgium Mische de Szilvás, Gregorium Literati de Ádámos, aliosque pro se loquentes contra praefatum maritum Alexandrum Mohai.

Actor proponit: Tisztelendő esperest uram és az Szent Széknek több vigyázó assessori, ez okon kelletett az in causam attractat az Szent Székre kegyelmetek elejben citálnom az brevis szerint ad 15. diem esperest uram ökegyelme pecsétivel, hogy, noha az szent ecclesianak szokása és rendelése szerint ez Incta örök házasságnak kötelességével hit szerint volt egybenszerkeztetve, hogy életéigh s életemigh el nem hagy. Mindazáltal, nem tudatik micsoda gondolattyából, hátrahagyván az matrimonialis conjunctionak hűttel hozzám való kötelességit, az Istennek és az embereknek keminy büntetések nem rettegven, engemet, jámbor [192.] hütös urát, ki a szent házasságnak kötelének felbontására semmi méltó okot nem szolgálattam, magát felvévén az felsőúrgesei Fejér vármegyei udvarházamtól, minden ok nélkül ez jelenvaló 1638. esztendőben die 22. mensis Februarii, éccakanak idején elszökött, hírem nélkül elment, és az fellyöl meghírt Mikeszásszára Kiköllő vármegyébe ment. Kit mikor meghértettem volna, szép intő levelemmel admoneáltam, hívattam házamhoz, de arra is illetlen és gyalázatos választ tött. Annakutánna tisztességes, becsülletes praedikátorokkal, úgymint Thállyai Albert királyfalvi praedikátor és Gidófalvi Thamás bódogfalvi praedikátorok által hívattam hiti mellé, de arra sem jött, azkiért citáltatnom kelletett, azmint erről való relatoriából megtetszik világosan mostann is. Annakokáért azt kívánom az Szent Széktől, hogy hűti mellé redeálni törvin szerint pronunciólván, expurgálván mindazáltal magát úgy, hogy miolta külön töllem is, magát tisztán és szentől viselte. Insuper tölle elvitetett és azonkívül tölle eltékozlott jovaimnak minden igazán való restitutioját kívánom, s azt is, hogy ennekutánna való magaviselése felöll is bizonyos mód és vinculum imponáltassék avégre, hogy ennekutánna efféle, avagy ehhez hasonló dolgot tentálni ne merészellyen. [193.] Ha penigh recusálná az visszajövetelt, és jó okát nem adhattya, azt kívánom a törvintől, hogy in poenam fidefragii incurrálylon, és azért érdeme szerint meghbüntetessék, engem penig az törvény hozzá való kötelességemtől, hogy felszabadítson és ad secundas nuptias transeálnom engedgyen. Protestatur ad ulteriora.

Par petit Incta.

---

¹ KükEhmLvt prot. I/1. 191–193.

Deliberatum Sanctae Sedis: Azmint az par-meghadás felől contendál az Actor, a Szent Széknek úgy tetszik, hogy meghengedtetik, diversis rationibus: 1. Mert az Szent Széknek observatioja régtől fogva. 2. Mert mind az két peresek mostani országh gyűlésében püspök urunkat meghtalálván, ökegyelme is levelében parancsollya, hogy par engedtessek a dologban, mivel az Inctanak fő procuratora ország dietájában foglalatos.

Dicit Actor: Mivel ez causa criminalis és igen nagy dolgot néz, az Szent Szék deliberállyon felöle, hogy az Incta valami kötelesség alá vettessék, hogy végigh állya a törvint.

E contra az Incta replicál, s azt mongya: Meghílt törvínnyünk vagyon s azt nem forgathatnád, mert azt az criminalis dolgot ingyen sem proponáltad, azért indebitan vagy érette.

Deliberatum: Úgy tetszik az törvínnek, hogy az Actor elmaradott az indebitan, mivel az meghílt törvint is háborította, s az crimeneket is még nem proponálta.

Apellat Actor in ea parte.

Deliberatum: Non conceditur.

1638. június 3., Maroscsapó

*Instantia secunda facta [in causa Alexandri Mohaj et Annae Harasztosi]
in Czopó 3. Junii anno praefato [1638].²*

Incta Anna Harasztosi procuratorem constituit Gregorium Radnóthi et Martinum Turczi. Az törvín szólíttatá Mohaj Sándor uramot, de nem compareála.

Incta dicit: Antequam de merito rei valamit szöllanánk, excipiálunk az Actor ellen, ha compareálna, tali modo: Constál az dominus Actornak beadatott propositiojából, hogy azon egy citatioban két dolgot kíván, egyik részében kívánnya, hogy redeálljunk hűti mellé, az másikban pedig marhákat keres, azmely láttatik duplex vianak lenni, azmely marhákat meg sem nevez.

Actor replicat: Semmiképpen nem vagyok duplex vian, mert más bonumok azok, amellyeket külső magistratussal kérttem meg, mert azokat ugyan in foro politico akarom keresni, hanem mások azok a bonumok, azmellyeket a propositiomban inseráltam.

Deliberatum: Jurállyon az Actor azon, hogy más bonumokat keresett meg az externus magistratussal, alioquin elmarad az calumnian.

Remittála az Incta.

Incta ad meritum dicit: Exhibuit in scriptis quibus rationibus demonstravit, quibus rationibus ducta reliquerit maritum suum, nec redire velit. [195.]

Proponit Incta de merito causae: I. Ratioja elhagyásomnak: Az jelenvaló 1638. esztendőben böjtközép-tájban, midőn újgesei Fejér vármegyebeli házánál lettünk volna az Actornak, ezen Actor minden ok nélkül két versben erőssen megvere, tagla, ezt praetendálván, hogy én a sütökemencéhez nem az kenyér látni, hanem egy Pál nevű szolgálja kedvéért, holott maga is jelen volt ott az udvaron az Actor,

² KükEhmLvt prot. I/1. 194–198.

és a kemencéje csak magában vagon, semmi épület környülötte nincsen. Evvel megh nem elégedvén, úgy mene el házatól, nagy szörnyű szitkozódásokkal (salvo honore sit dictum): meghlásd lélek, curva, mire vársz haza, mert bizony úgy bánom veled, hogy mind ez világh megcsudálkozik rajtad. Ugyanakkor, hogy elindula, azt izené Turcza Thamás leányától, hogy vesse fel a curva a kamarára az lakatot, mert ha bemegyek, magam kezemmel végezem el. II. ratio: Midőn ezen Actor Mikeszásszára az én jószágomba ment volna, és jobbágyim kérdének tőlle, mint volnék, ezt feleli: Mint az esse lélek, curva, ha azt hallanám, hogy meghholt, odamennék, de nem avégre, hogy eltemetném, hanem a reteszt reá vetném, a házat rájok gyújtánám, hadd égénének oda, amely lött 1633. Szent Gál nap³ tájban. III. ratio: Item, midőn ismét kérdének tőlle, mint volnék, ilyen választ tött: Csak azt várnám, hogy a gyermekek nevednének, annakutána az esse lélek, curvával szinte úgy bánnám vélle, mint az attya az annyával. IV. Illyen rú szitkokkal és hallatlanokkal illetett: Azt gondolod-e esse lélek, curva leánya, hogy én teneked [196.] a te tolvaj jobbágydéra kedvezek, azt ne gondold, mert mind jobbágyostól csak úgy tartalak, mintha annyi ebet hoztam volna, az leghalábbvaló ebemet sem adnám rajtad és jobbágydon, mert azolta maradék kuldussá, miolta tégedet s jobbágydot az ördög idehozá. V. ratio: Nem úgy tartott, mint jámbor házasember szokta házastársát tartani, hanem mind kenyérét, borát, sőt még tűzre való fáját is töllem eltiltotta. Ezekre ki fogok etc. doceálván azt kívánnyuk a jure, hogy minket az Szent Szék az Actortól divortióallyon, és nekünk ad secundas nuptias transeundi utat adgyon, az Actort penigh ligaba hadgya. VI. ratio: Illyen rú szitkokkal illetett szemtől szembe: Esse lélek, curva, az pakulárokkal nyomattattad az gyermeket ki belölled.

Actor protestatur super exhibitis omnibus sex rationibus ad rationem divortii factis, et dicit: Minemű okait assignállya az Incta desertiojának és töllem való divortióálásnak, exhibeált replicatiojából constál az Szent Szék előtt, holott egy okát azt assignállya, [197.] hogy mikor in anno 1638. öneki hütös urától megh kellett indulni, annakelőtte is az sütökemencéhez menvén annak meghlátására és kenyérnek sütésének kiszolgáltatására, akkoronn is tisztemben való eljárástól mint prohibeált, hogy én oda nem a kenyérnek látására, hanem egy Pál nevű szolgáljának meghlátására ment volna, mellyért meg is verte volna etc. És fát, kenyeret, s egyebet is meghtiltott volna, azmellyekért öneki el kellett volna menni, félvén utolsó veszedelemtől etc. Erre breviter csak azt mongyuk, hogy mi semmit olyant nem cselekedtünk, azmely az matrimonialis conjunctionak ellene lett volna. De dato, sed non concessio ha szinte valamit cselekedtünk volna is, talám ollyankor megérdemlette, mind penigh egyéb intésünket is, hamit cselekedtünk, mert ugyanis az jó házastárs és férfiú úgy cselekeszik, s azzal tartozik, hogy ha valami illetlen dolgot lát vagy hall, meghintse háza népét. Mellyet én cselekedtem úgy, mint jó oconomus. Ha penighen vallamit ollyant eszében vött éntöllem, azmineműt allegál, azért engemet nem deserálhatott volna, hanem engemet, vagy más emberseges ember, vagy atyafia által meghintetett volna, és ha úgy magamat megh nem tartóztattam volna, aliud esset. De engemet nem admoneáltál. Hihető, hogy én admoneáltalak tégedet és más cselekedetedről is, azmellyel ugyan tartóztam is, és

---

³ Október 18.

ez ilyen intésimről gondolkodván, hihető, hogy ez ilyen miatt diffugiáltál tőlem. Mindezekért azt mondom, az ratioid nem illenek az divortiumra, merthogy az ember feleségét valamiért vagy meghintse, vagy megbüntesse, azért divortium nem lehet. [198.] Hamikor pedig efféléket cselekettem, per circumstantias ki fogunk, bizonyítunk, ergo actionk szerint való deliberatit várunk. Protestatur ad ulteriora.

Utrum: Mivel az Incta hat kiváltképpen való ratioit assignálta exhibeált propositiojában elmenetelinek, doceállyá secundum ordinem.

E contra az Actor doceállyon arról, hogy az Incta adott okot minden háborúságra, és így méltán szenvedte, ha valami büntetés esett rajta.

1638. június 10., Boldogfalva

*Deliberatum in communi Partiali Bódogfalvini celebrata anno 1638. 10. Junii.*⁴

Czyki Bekeő Margith nevű asszony compareála az Partialis elejben, kívánván az ecclesiatól való liberálást, kit ennekelőtte tizenegyedfél esztendővel az első hütös férje, úgymint magyarországhi nagyfalui Nagy István hütötlően deserált volt. Ez dolgot az ecclesiával becsületes embereknek vallástételek által elhitette, juramentumot is deponálván, hogy annak az infidelis férjének elhagyására semmi okot nem adott, mely dolgot az szent ecclesiával elhítetvén, liberáltuk ad secundas nuptias, modo fiat in Domino. Az infidelis desertor férjét pedig koporsójáigh való vinculumban, és az externus magistratusoknak büntetések s exequálások alá vetettük.

Tertia instantia facta [in causa Alexandri Mohai et Annae Harasztosi] 10. Junii 1638. coram Partiali Bódogfalvini celebrata.⁵

Az relatoriakat comportálván, ruminálta az ecclesia.

Deliberatio Sanctae Sedis: Mind az két relatoriakat mind az két részről ruminálta a törvény. Noha láttatik az Actornak relatoriájában meghírt fassioik contineálni, de az Inctanak fassori sok gradusokkal suffocálni az Actornak fassioit, mert az Inctanak propositiojában meghírt ratiokat superállyák, azmint ím ez sequens collectiokból illustráltatik: Primo: Hogy egynéhányszor kezének, lábának elvagdolásával, sőt halállal fenyegette, hogy szörnyebben öli megh az Actor az Inctat, hogysem mint az annya öletett meg. 2. Hogy kész lenne házában égetni, sőt ugyanott égeti, s Törökországba búdosik. 3. Sok illetlen vereségekkel illette. 4. Ételtől, italtól és egyéb jóvaitól, fájától való meghfosztás, mellyet az Szent Pál nyilvánvaló hitetlenségnek, sőt annál is alábbvalónak mond. 5. Ebekhez való hasonlítás, holott az házasságban élő személyek egy testté lettek. 6. Halálos vétkekkel [199.] való vádlás, hogy három gyermekit nyomatta ki pakulárokkal, melyből semmi bizonságh nem menti. 7. Tolvajnak is szidalmazta az in causam attractat. 8. Az fene comminatioval való ijesztés, hogyha az törvény visszaadgya, úgy tartya, mint rabját. Sőt utolszor láttatik az Isten törvényét is szidalmazni, holott némelykor azt mondotta, ha az törvény visszaadgya, némelykor így, ha az ördög visszaadgya.

⁴ KükEhmLvt prot. I/1. 190.

⁵ Uo. 198–199.

His rationibus divellátatik az Incta az Actortól, az Actor penig infidelitasban incurral, és a külső magistratusoknak büntetések alá vettetik. Sőt egynehánszor való búcsúadás. *Bezzeg gyermeki ítélet ez, és a Szent Írás ellen való.*

Actor protestatur et utitur remedio. Az Incta is protestál.

Sancta Synodus Generalis non approbat hanc deliberationem.

Stephanus K[atona] Geleji, ecclesiarum in Transylvania Helveticam Confessionem amplectentium, ac quorundam saxonicarum, nec non valachicarum superintendens, reverendis, domino Stephano Dési, pastori Küküllőváriensi et vicinarum seniori, caeterisque confratribus inspectionis ejus etc. salutem et Dei gratiam.

Praesens exhibitur dominus Alexander Mohai, cum in causa sua, haud legitimo processu sibi adjudicata, nesciret quo se verteret, confugit ad me, petiitque a me debita cum instantia ut ipsi, de legitimo aliquo juris remedio prospicerem. Cum vero omnis causa etiam debito fine determinata, semel vigore novi iudicii, excitari et suscitari soleat, non potui novum illi non indulgere ac concedere iudicium. Harum proinde serie reverendos viros dominos fraterne hortor, ad primam ejus inquisitionem, indicto aliquo termino, causam, quae ipsi cum uxore sua Anna Harasztosi intercedit, in sede vestra judiciaria resumere, novisque propositionibus utrinque auditis documentis etiam ultro citroque collectis, bene ruminatis, nihil obstantibus prioribus allegationibus ac sententiis vestris super inde latis, secundum Deum ac constentiam vestram Deo debitam, denuo ventilare, quin et debito fine, quam primum fieri potest, determinare velint et dignentur. Et si aliqua partium vestro non contenta fuerit iudicio, juxta processum juris ecclesiastici, liber ei relinquatur appellare, sive sedem nostram episcopalem, sive generalem nostrum conventum. De caetero fe[liciter] valere reverendorum virorum dominorum confrater.

Datum Enyedini 25. Junii 1638. Stephanus K[atona] Gelej mpria. [219.]

Levata causa providi Georgii Kontz de Balavására ut Actoris, jobbagyonis vero nobilis domini Francisci Darlatzi de Czikmántor contra conjugem suam Ursulam Deák alias Hídvéghy nunc in possessione NagyKend commorantem.⁶

Procurator pro Actore sunt Georgio Kontz, Petrus Illyefalvi, pro Incta vero Petrus Teoreok de NagyKend.

Actor cum solemnibus protestationibus salvum sit proponere: Nyilván vagyon az Szék előtt, hogy az Incta hűti mellől elment volt, és valami suspitioval agraváltatott én-elöttem, azért kifogok s bizonyítok az suspitio felől.

Deliberatum Sanctae Sedis facta Bódogfalvini in communi Partiali facta 10. Junii 1638.: Az pereseknek relatoriájokat praesentálván, ruminálta az Szent Szék. Az Actornak relatoriából liquido constál, hogy oly üdőben, s oly leghínyekkel conversálkodott, hevert, lepel alatt feküdt, hogy igen nagy suspitiót vont magára. Per hoc tetszett a Szent Széknek, hogy az Incta tertia se mentse el magát, de nem annyával, vagy vér szerint való atyafiaival, hanem idegen személyekkel, ha penigh

⁶ KükEhmLvt prot. I/1. 219.

nem menthetné, separáltatik az Actor az Inctától. Az Incta penigh infidelitasban incurral.

1638 november, Küküllővár

*Anno 1638. 4. Novembris in oppido Küküllővár.*⁷

Elmentette magát Deák Orsolya harmadmagával, v[idelicet] 1. Maga. 2. NagyKendi Török Péter. 3. Sz[ent]Istváni Nagy Péter. És így a törvény azt ítélte, hogy harmadnapra haza tartozzék menni az Inctanak. Az Incta is haza tartozzék fogadni hűtötlenységnek poenaja alatt. [220.]

Levata causa Stephani Kontz de KisKend 4. Novembris 1638. in oppido Küküllővár.

Proponit per procuratorem Petrum Török de NagyKend: Ez elmúlt napokban Isten törvénye szerint kérttem vala megh Egrestón lakó Török Istvánnét, Ersébetet jövőendő házastársul. Ő is jó választ adott volt, sőt kézfogás is meghvolt közöttünk. De annakutánna nem tekintvén sem Istenét, sem az ő szent rendelését, az dolgot meghmásolta, gyüremet visszaküldötte, azalatt máshoz ment. Idegen vallású arianus pappal copuláltatta. Eggyütt is lagnak immár. Azért az Szent Széktől szabadulást kívánok újabb házasságra.

Deliberatum Sanctae Sedis: Végére kell menni, ha copulálták-e az mostani urával, annakutánna törvénye lészen.

1639 június, Küküllővár

*Levata causa [Alexandri Mohai et Annae Harasztosi] penes novum.*⁸

Alexander Mohai de Gese constituit procuratorem in oppido Küküllővár coram Partiali 7. Junii 1639. Petrum Literati de Hari, et alios.

E contra Anna Harasztosi constituit Gregorium Radnóti, aliosque partem ejus tuendum.

Incta protestatur super ea, hogy ha az Actor az novum mellett valamit ollyat allegálna, azmely nem az előbbeni actionkat tangálná, salvum legyen part venni benne.

Actor quoque protestatur, hogy minekünk is salvum legyen az novum mellett novizálnunk, juxta contenta novi judicii. Arról is peniglen szabad legyen contendálnunk, an liceat par dari in ista causa nec non.

Incta contendit contra literas novi judicii: 1. Hogy ezt a causat appellatioban kellett volna a felső Székre vinni, s úgy kellett volna novummal élni. 2. Mivel az országnak közönséges törvénye, hogy azki novummal akar élni, primitus az első Széken ante omnes alias causas kell revideálni, de az Actor ez ideigh mind silentiumban hagyván dolgát, nem prosequálta causáját, holott mind Partialis gyű-

⁷ KükEhmLvt prot. I/1. 219–220.

⁸ Uo. 200–204.

lések, s mind Generalis Visitatiok voltak azolta, et per hoc nem tartozunk megfelelni, juxta contenta Decreti, juxta illud: Novum iudicium [201.] impetrans et eo non utens in poena calumniae convincitur part. 2. tit. 77.

Actor dicit: Contendál az Incta novumunk ellen, és duabus rationibus akarják corruáltatni, et per hoc nem is akarnak megfelelni: 1. Azért, hogy énnekem causamat appellálnom kellett volna innet az alsó Székről az felsőre, és ott causamat discutiáltatván, úgy kellett volna novumot hoznom. 2. Az novummal minden peresnek ante omnes alias causas kell élni, mi peniglen sem Partialis gyűlésben, sem Generalis Visitatioban nem moveáltuk causankat, per hoc nincsen ereje az novumnak, s nem is tartoznak megfelelni. Mi erre csak azt mongyuk, az novumot jól impetráltuk, üdőben is, s jól is élünk véle, mert erről articulusunk vagyon, hogy ante extractionem literarum transmissionalium novi iudicii fiat extractio, ez penigh úgy vagyon.

Ahol penigh azt íratya 2-do, hogy ante omnes causas kellett volna prosequálnunk causankat, mellyet hogy nem cselekedtünk, calumnian vagyunk, ezt is debito tempore cselekedtük, mivel sem elsőbb, sem utolsóbb causa mostan nem agitáltatik, most is contendálsz novumunk ellen. Én igen sérelmes fél lévén, rövid idő alatt fassioimat in stabilimentum juris mei nem producálhattam, mivel azok in diversis locis et comitatibus voltanak, Isten tudgya, mennyi költséggel, fáratsággal vittük véghez. Mihent annyira végben vihettem, primo quoque tempore solicitáltam, prosequálni is akarom, azért azt mondom, hogy az novumot igen legitime impetráltam, azszerint is akarok procedálni. Azt is kívánom [202.] olvasatni. Ergo semmin nem vagyunk.

Incta replicat: Ahol az Actor az országh articulusára allegál, az 1619. esztendőbelire, az is pro nobis vagyon, mert ebben az causaban nem volt transmissio, azért így is az Actor vétette el utát. De dato sed non concessio, aki novumot impetrál, solicitálni kell az bírákat felőlle, hogy vegye elő causáját, az Actor azt nem cselekedte, azért nem stál novumja, hanem corruál eo magis, hogy két nap héján esztendeje múlt, hogy az mi sententiank kikölt.

Actor dicit: Az az articulus, azmint mondók, minékünk suffragál, mert az novumnak, azmint megmondók, ante extractionem literarum transmissionalium kell lenni (ez úgy vagyon), nem sententionalium. Ergo stál az novum, mert én mi helyt novumot hoztam, mingyárt exhibitat íratam reá.

Deliberatum Sanctae Sedis eodem die: Az Szent Szék szorgalmatosan ruminálta az pereseknek disceptatiojokat, ahol az Incta contendál azon, hogy az novum nem stálhat, ennek penigh két ratioit assignállya, egyik is, hogy appellatioban kellett volna ad supremam sedem vinni causáját az Actornak, az finalis sententia idején. Másikkal azt, hogy az országh törvényének szokása az, hogy az novum mellett való actioját quam primum revideáltatni kell a peresnek, mellyet az Decretum continentiajával is statuál. Erre az Actor az novumnak vigorát országh articulusával állattya, [203.] először, hogy stál az novum, secundo, mert debito tempore is urgeállya, mostann is, mert ennél több causa mostan itt nem agitáltatik. Annakfelette, hogy sérelmes pars lévén, fassioit idején az országon szerin-szerte előbb colligálni nem lehetett, ergo stál az novum. Az Szent Széknek is úgy tetszik, hogy corruál a novumnak vigora, his rationibus: 1. Mert noha egyáltallyában az Decretomhoz nem köttetett az ecclesia, mindazáltal tudgyuk, hogy antiquitus ezzel

az observatioval éltek minden dioecesisekben, hogy ad quindenam, *15. diem post primam sententiam*, az novum mellett suscitálni kellett causáját a pereseknek. II. Sőt az novum is azt continéállyá, ahol azt parancsollyá püspök uram, hogy quam primum revideáltassék ez a causa. Az ország articulussa is, *mellyet az Actor citál propositiojában*, láttatik ide collimálni, mert az novumnak izentetése alkolmatos üdőben volt, az praesentálása is idejekorán, mert 21. Junii volt anni praeteriti, de mindannyi üdőtől fogva is seniorunkat nem solicitálta az Actor az törvintételre. Et his rationibus corruál az novum, hanem ha az Szent Generalis püspök urunkkal együtt medeállyá. III. Ide járul az is, hogy annyi üdőtől fogva mind Partialis gyűlése volt az ecclesianak, mind particularis s mind Generalis Visitatiók voltak, ahol igen alkolmatoson prosequálhatta volna causáját, mostan pedig ilyen szoros üdőre szorította.

Appellat Actor.

Deliberatum: Transmittitur ad Synodum Generalem. [204.]

Incta protestatur super eo: Mivel az Actor novumra fogott volt, juxta formam vero novi iudicii semmit nem novizált, novas propositiones et allegationes non proposuit, hanem secundum deliberationem Sanctae Sedis appellálta, az novum corruálván, de rei merito penigh semmit nem exhibeálta, tempore et loco salvum legyen contendere.

Actor quoque protestatur super eo, quod nos omnia et singula penes novum reportata proponenti ac parati fuisset producere, si modo Incta permississet novo iudicio uti, ac imposterum, quoque juxta normam novi iudicii, coram competenti iudice et foro producere et novizare parati sumus.

Incta iterum: In prima instantia is protestáltunk volt, hogyha a törvény az novumot helyen hadgya, salvum legyen contendere exhibitas.

Actor iterum protestatur: Ollyan protestatiojára az Inctanak nem emlékezünk, de ha szinte megh lett volna is, immár az Szent Széktől deliberationk vagyon, appelláltunk is, az Szent Szék is transmittált. Ahhoz tartyuk magunkat, suo tempore et loco novizálunk, exhibeálunk is.

1640 május

*Levata causa reverendi viri domini Emerici Bogáthi pastoris ecclesiae Balavásáriensis ut Actoris contra Paulum Patachi, rectorem NagyKendiensem ut in causam contractum anno 1640. die 15. Maji.*⁹

Proponit Actor: Ezért kellett kegyelmetek elejben citáltatnom az Inctust az dominus senior pecsétével, hogy noha ennekelőtte is feleségestől minket feleséggemmel együtt igen gyalázott, hírünkben, nevünkben meghomállyosított, kiről annakelőtte is kegyelmetek intette volt, de annakutánna is elviselhetetlen dolgokkal gyalázott, azkiről kifogok, ha kévántatik, s bizonyítok is.

Inctus dilationem causae petit.

Deliberatum: Conceditur.

⁹ KükEhmLv prot. I/1. 209.

Az Actor ezzel többíté propositioját, hogy engemet hamis papnak mondott, nem volnék méltó az papságra. Az feleségemet is nyilvánvaló híres kurvának az Inctusnak felesége mondotta, mellyeket doceálok.

Levata causa conjugis Stephani Vásárheli, rectoris scholae Királyfalviensis, Barbarae Sándor ut Actricis contra Johannis Székely consortem Helenam Hidi de Gálfalva, ut Inctam anno 1640. die 15. Maji.¹⁰

Proponit Actrix cum protestatione: Ezért kellett énnem az Szent Székre citálnom az Inctat, hogy 22. die Aprilis, mikor az Isten templomából kijöttünk volna, az meghnevezett Incta esperest uramhoz menvén panaszkodott ellenem, és vádolt engemet, hogy az én fejemen gonoszul elveszett patyolatját találta volna megh. Akkor azt mondotta, hogy sajáttya, s azután más szovával azt mondotta, nem ez az, hanem más, hozd elő. Én is azt mondom, hogy sajátunk az, nem tiéd, azért bizonyítsd megh, hogy tied legyen, mert ha meg nem bizonyítod, díjunkot keressük érette. Liceat plura loqui.

Replicat Incta: Megértettük az Actrixnak feleletit. Azmi az patyolat dolgát illeti, azmint annakelőtte miénknek mondottunk volt, [215.] mostan is abban hátra nem állunk, mostan is azt vallyuk, hogy miénk az patyalot, melyről kifogunk, s bizonyítunk, és az törvényt is kérjük magunknak. Hogy ha megbizonyíthattuk, semmin is nem vagyunk érette, sőt azmit költöttünk, az Actrixen megkévánunk, hogy fizesse.

Deliberatum: Mivel az bizonyságok közül egynél több az Inctának nem illusztrálja dolgát, kévántatott, hogy secunda se affirmálja azon bizonyságvállását, et sic absolvitur. Mellyet meg is cselekük az alperes.

1640 június, Boldogfalva

[Anno Domini 1640. die 15. Junii in Partialis Boldogfalvini celebrata.]¹¹

Dányáni Domokos György Mártha nevű leánya törvénye anno Domini 1640. die 15. Junii in Partiali Boldogfalvini celebrata.

Mivel az megnevezett leány vádoltatott volt ennekelőtte való időkben parázna-ságnak suspitiojával, nem volt az ideig szabados az templomot frequentálni, mely dologért az atya egynéhányszor solicitálta az ecclesiat, de az ecclesia az külső tisztetekre igazította, hogy azok előtt véghez vívén leánya dolgát, annakutána accedálja az ecclesiat. Mostani Partialisunkban azért compareálván az leány atya, Domokos György, praesentálá Küküllő vármegyének egyik főbírójának, Bagatai Istvánnak, és egyik viceispánnyának, Semián Gergelynek pecsétes leveleket, mellyet elolvassván, eszünkben vöttük, hogy inquirálván az leány felől in loco facti, semmi criminalis dolgot az leány felől nem találtak. Azért justificálták, et hac ratione deinceps megengedtetik az leánynak az templomban való bemenetele, de úgy, hogy ennekutánna ilyen suspitioval ne vádoltassék, mert ha vádoltatik, az külső tiszteteknek büntetések alá esik. [222.]

¹⁰ KükEhmLvt prot. I/1. 214–215.

¹¹ Uo. 221–222.

Levata causa Georgii Buna de Sülye in comitatu Albensi commorantis, ut Actoris contra Sophiam Muska ut in causam contractam anno 1640. die 15. Junii.

Proponit Actor: Ezért kellett az én feleségemet, az megnevezett asszont az ecclesia eleiben citálnom az senior uram pecsétével, hogy engemet rút hírben, névben költett egy asszonnyal, hogy az énnékem kurvám volna, mellyet én tagadok. Azért azt kívánom tőlle, hogy reám rakja s bizonyítsa, mert ha rám nem rakja, díjamon vagyon érette. Et protestatur.

Proponit Incta: Dilationem petit.

Deliberatum: Conceditur.

1640 július, Vámosgálfalva

*[Anno Domini 1640. die 5. Julii Conventus Gálfalvini.]*¹²

Decisa causa reverendi viri Balthazaris Besenyei, pastoris ecclesiae Sz[ent]Páliensis ut Actoris, contra Annam, filiam reverendi viri Matthaei Czávási pastoris ecclesiae Gálfalviensis, ut in causam contractam.

Proponit Actor: Látván az leányasszonynak énhozzám való kedvetlenségét, némünémű okokra képest én is mostan akarom tőllem való szabadulását, és az hüt által vellem való nem conjunctioját.

Incta proponit: Én is engedelmes lések, s kívánom az separatiot his conditionibus, ducta: 1. Mivel itt az kézfogáskor házunknál ilyen illetlen szót szöllott az bor köszöntésben: Nosza koma, ha találod-e az pendely allyáig? [226.] 2. Mert az balkezét vöttem eszemben az kézfogáskor nem jónak lenni. 3. Mert Vásárhelt úrnapi sokodalomkor egy vásárhellyi ember, Incze István nevű, igen megszigogatta. 4. Mert mikor neki adtanak is, nem szerettem, nem akaratom szerént adtanak oda. 5. Mert ha néki adnak, készebb vagyok elbújdosni, avagy magamat elveszteni.

Deliberatum: Az dolgot megértvén a szent ecclesia, vévén eszében mind az két félnek egymástól való megidegenüléseket, végezte, hogy méltán elszakadhatnak egymástól, de az Inctanak ezeken meg kell mondani: 1. Hogy mikor néki adták, az Actornak, sem szerette, s most is nem szereti. 2. Semminemű más reménségre nézve nem kívánnya az Actortól való elválását.

1641 február, Küküllővár

*In Partiali communi deliberatum 20. Februarii anno 1641. Küküllővárini.*¹³

Jöve az Szent Ecclesia elejben Almáson lakó Geréb Anna, aki praesentála egy fassionalist, mely luculenter doceálá, hogy ennekelötte hat esztendőkkel az ő hütös férje, Tót János sem Istenit, sem lelke ismeretit, sem az meghírt személynek erős esküvéssel adott hüt szerint való kötelességét megh nem gondolván, mellőlle element hütötlenül. Az meghnevezett asszony penigh szorgalmatosan kereste maga is,

¹² KükEhmLvt prot. I/1. 225–226.

¹³ Uo. 227.

másokkal is szorgalmasan kerestette, tudakoztatta, de azüdtől fogva sem hírért nem hallotta, sem amaz, a férje, költségével nem táplálta, izenetivel nem értette, mellyen az asszony jurála is az Szent Szék előtt. Ita rebus habentibus, divellátatik Geréb Anna az ő előbbi hűtötlén férjétől, Tótt Jánostól, és liberáltatik újabb házasságra, modo fiat in Domino, mivelhogy életét is tisztán és jámborul viselte azüdtől fogva.

Secunda deliberatio eodem die et anno et loco: Hasonlóképpen accedálá az Szent Ecclesiat Mikefalván lakó Kis Ersébeth, aki praesentálván relatoriját, bőségesen doceálá, hogy vagy on immár tíz esztendeje, azmitől fogva az ő férje, Toot János hűtötlénül tőlle elment volna. Azüdtől penig sem hírért nem hallotta, sem izenetivel, sem költséggel nem táplálta, magát penig azüdtől fogva tisztességesen viselte. Betlen Péter urunknak ónagyságának kocsissa lévén, mégh mikor házasságra ment ki az országból, akkor ment el, azüdtől fogva odavagyon. Azért ezt is liberálta az Szent Ecclesia, liberálta újabb házasságra, mivel jurála is azon, hogy így vagy on az dolog. Ergo liberáltatik újabb házasságra.

1641 június, Küküllővár

*Quindena Küküllővári facta anno 1641. die 26. Junii.*¹⁴

Levata causa reverendi viri domini Matthaei Czávási, pastoris ecclesiae Bükösinae, ut Actoris, contra Johannem Petki ut in causam attractum.

Proponit Actor solenni protestatione praemissa: Ezért kelletem énnekem most is újabban a clarissimus dominus senior autoritassával törvénnre citálatnom az Inctust, mert immár constál az Szent Ecclesia előtt, s egyéb rendek között is, miképpen in anno praeterito rútt gyalázatos paráznaságáról való kérkedségével betöltötte volt az egész falut, Gálfalvát, mely az én leányommal lett volna, azmellyet leányommal együtt tagattunk s most is tagadgyuk. Mikor penig énnekem ez dologh értésemmre lett volna, akartam captiváltatni, et juris ordine exsequáltatni, mellyet mikor az Inctus eszében vett volna elfutott, igazságához semmit nem bízott. Es noha a clarissimus dominus senior kétszer is híttá levelei által, de ugyan nem compareált. Hanem circa dominicam Palmarum anno praesenti, Marosvásárhelre menvén szükséges dolgaimnak végbenvitelére, történet szerént találtam az meghnevezett Inctust az ecclesia földén az scholaban, aholott a marosszéki prosenior Petrus Borzási uram autoritassával captiváltattam volt is, mert a privatioból nem különben eliberáltatott, hanem coram facie Sedis Ecclesiasticae jurála [229.] erős hittel, hogy ad diem 4. mensis Aprilis ide Küküllővárra in conspectum dignitatum virorum compareál, mellyet akkor praestála is. És noha akkor is proponáltam hozzá, de nem replicála, hanem az clarissimus dominus senior examinálni kezdé, hogy mondaná megh igazán, ha volt-e valóságosson paráznasága az leánnyal, avagy nem? Mely ökegyelme kérkésére minden elébbi fertelmes kérkedségét megtagadá, eggyen kívül, hogy tudniillik Szent Márthon napjára virradólagh eccer lett volna dolga. Mely tagadásáról akkor is

¹⁴ KükEhmLvt prot. I/1. 228–231.

protestálván, executiot kívánok vala, de az Szent Ecclesia püspök uramra ablegálá ad quindenam, kiről újabban juráltatá senior uram őkegyelme, hogy akkor is compareál. Sőt ugyan maga is azt affirmálá, hogy fejedelem parancsolattját hozattya, és az egész falut, Gálfalvát, fateáltattya, s az fassiokat comportállya. Azmely praefigáltatott napra, én Actor lévén, noha compareáltam, de az Inctus sem maga személyében, sem procuratora, sem levele által nem compareála, az ecclesia előtt letett hitit sem mire becsüllé, hanem dolgát halni hagyván, magát absentálá. Mivel azért engemet leányommal, sőt házam népével egyetemben ilyen halálos gyalázattal ölt megh az Inctus, újabban senior uramat solicitálnom kellett, hogy engedgyen őkegyelme processust ez dologban. Mely kéresemnek őkegyelme annuálván, ez jelenvaló napot praefigálta volt őkegyelme, és az Inctust levele által hívatta volt őkegyelme ez mai napra. Ha azért compareált volna, [230.] ha szintén nem compareált is, leghelsőbbenn is azt láttatom megh, mivel erős hittel astringálta magát, hogy a finalis decisiora compareál, és nem compareált, infidelisnek pronuciáltatni kívánom. Secundo: Ha kifogása szerént maga oltalmára fateáltatott volna, s producálna, meghhallanám az fassiokat, és ahhoz képest meghlátnám, az ellen is mint kellene contendálnom. De mivel ne unicum quidem documenta doceálta kérkedségét, az maga nyelve vallásáért adulternek pronuciáltatni kívánom, és az rajtunk tett gyalázattért taliot követők [!], és az secularis magistratusoknak büntetetések alá vettetni. Leányomnak penigh tisztességének helyére való állattatását kívánom, his firmissimis rationibus ductus: I. Mert maga nyelve vallása az tavalyi bíró előtt abban, amit találtam mondani, bizony semmi nincsen. Sőt mikor utószor ezen bírót másodmagával kérni akarta küldeni, vervén a mellyét így szólott: Az Istenért kéröm kegyelmeteket, hogy mennyen el kegyelmetek, kérjétek megh a leánt, mert ha nekem nem adgyák, bizon magamat is elvesztöm, s az leánt is elvesztöm. 2-do. Mert az atya által is ezt izente onnan hazul, menj el édesattyám, kövesd meg a gálfalvi praedikátort én képemben, mert őkegyelme ellen nagyot vétettem, és azmely igaz hittel tartozol Istennek, azon hitödre mond megh, hogy én is hitöm szerént mondtam, hogy valamivel gyaláztam az őkegyelme leányát, abban bizony semmi nincsen. Az atya penigh kijövé, [231.] ezenképpen vallotta megh a tavalyi bíró előtt és esködt polgári előtt hárman, és hogy nem egyébért kérkedett paráznságával, hanem, hogy csak az leánt övéjé tehesse, mert tudta, hogy különben neki nem adom. III. Mert a törvény előtt is mind retractálta. Noha penig ecceri cselekedetiről mond ugyan valamit, de én azt is világos bizonsággal refutáltam, mert minden székes helyeken éjszakai dologban, egy világos bizonság elég, mezőben kettő, falun nappali dologban három. IV. Quod maximum horum omnium, az perjuriommal minden gyalázattból minket purgált, magát penigh aggraválta. V. Quinto. Hogy dolgát halni hagyván, nem is compareált. VI. Ez is ide járul, hogy mikor elfutott, gyilkosságával causált, ezt mondván: Egy embert öltem megh, s azért kellett elfutnom. Liceat plura loqui, tam hic coram facie Sedis, quam in locis appellationum.

Deliberatum ecclesiae: Mivel az Inctus sem ezelőtt való hivatalomra, sem hitivel való kötelességére nézván, sem peniglen mostan utószori hivatalára senior uramnak nem compareált, tehát per non venit sententian vagyon érette, és az Actor az Inctust suo tempore, loco et suis modis keresse és actiojat persequállya.

Apellat Actor. Deliberatum: Conceditur. Transmittitur.

1641. november 6., Küküllővár

*Synodus Partialis anno et die 6. Novembris 1641. Küküllővárini celebrata.*¹⁵

Instantia secunda [causae reverendi domini Matthaei Czávási contra Johannem Petki].

Proponit Actor: Mivel az appellatiot repoltálván [!] publicáltam is die praefato, és a törvén szóllíttatta az Inctust solito more, de sem maga személyében, [232.] sem procuratora személyében nem compareált, et per hoc propositiom szerént való törvént várok. Protestatur ad ulteriora.

Deliberatum ecclesiae: Mivel mostan az secunda instantian is nem compareált sem maga személyében, sem procuratora személyében az Inctus, per non venit sententiam vagon. [233.]

Levata causa in Partiali communi KüküllőVárini celebrata anno 1641. die 6. Novembris Michaelis Szakáczt ut Actoris, qui constituit procuratorem Petrum Varga contra consortem suam, Annam Bernhárdi, ut in causam attractam.

Proponit Actor per procuratorem suum: Mivel az én feleségem, magam hon nem lévén, elhagyott, menvén az anyához, és három, sőt több rendbéli hivatalomra haza nem jött, okát kérdöm tüle, miért hagyott el, és miért nem jött vissza.

Incta proponit: Én beteg lévén, mentem az anyámhoz, hogy gondomat visellye. Haza penig ez okokért nem mentem: 1. Mert az én uramnak az anyja és öccse engem illetlenül tractáltak, szidalmazván, rútolván etc. 2. Mert mikor elsőben hívatott, akkor betegh voltam. Másodsor mikor hívatott, nem hallottam, harmadsor mikor hívatott, nem az anyám, hanem az atyámfia hatalmában voltam, akitől engem nem hívatott. 3. Mert mikor betegh voltam, csak hozzám sem jött, sem semmiét nem küldte. 4. Mert az anyától és öccsétől nem akar elszakadni. [234.]

Replicat Actor: Én mind az anyádtól, s mind az atyádfiától hívatlak haza, hogy penigh betegségedben hozzád nem mentem, és nem tartottalak, azt azért cselekedtem, hogy teneked az én házam volt házad, és te voltál ott gazdaasszony, s ott ehettél, fekhettél volna. Azmi penigh nézi az anyámtól és öcsémtől való elszakadásomat, azt nem cselekedhetöm, mert azok is én gondviselésem alatt vannak, és illetlenül téged is nem tractáltak. Ha tractáltak penigh, őket róla meghfeddettem.

Deliberatum ecclesiae: Meghértvén a Szent Ecclesia mind a két résznek propositiojokat, végezte, hogy mostan tartozzék harmadnap alatt hazamenni az Incta az Actorhoz két vagy három tisztességbeli asszonyállatokkal együtt. Az Actor is tartozzék hozzá venni, és, hogyha az Actornak anyja vagy öccse ezután az Inctával illetlenül bánnak, szidalmazván etc., adgya értésére az Incta szavahihető embereknek, és azután tegye hírré az esperestnek, és akkor osztán más válassza léssen, de azért az Incta az Actortól akkor is el ne futamodgyék.

Levata causa reverendi viri domini Joannis Thúri, ministri ecclesiae Bonyhaiensis ut Actoris contra Joannem Kovásznai, rectorem ejusdem ecclesiae.

¹⁵ KükEhmLvt prot. I/1. 231–234.

Reconciliatio inter reverendum virum dominum Johannem Thúri, ministrum ecclesiae Bonyhaiensis et rectorem ejusdem ecclesiae Joannem Kovásznay facta hac conditione: Ha valamelyik rész, vagy magok között, az ecclesia előtt lőtt reconciliatot, vagy mások előtt valami módon megh nem állaná, hanem ellene impingálna, kell deponálni ft. 12.

1641. november 20., Küküllővár

*Quindena tertia instantia [causae reverendi domini Matthaei Czávási contra Johannem Petki] Küküllővárini facta anno 1641. die 20. Novembris.*¹⁶

Dicit Actor: Mivel ez volna az ultima instantia, az finalis decisionak ideje, az törvén penigh proclamáltatta az Inctust háromszor mostan is, de sem maga, sem levele, sem procuratora által nem compareált. Acquisitiom szerént csalárd kérédségéért infamisnak, az ecclesia előtt deponáltatott eskövésének penigh nem praestálásáért hamis hitűnek, és az secularis magistratusoknak büntetetések alá vettetni kívánom. E contra penigh, leányom tisztességének helyiben való állattatását. Secundum dijudicationem Supremae Sedis protestatur.

Deliberatum: Mivel az odafel meghnevezett Inctus, Petki János, sem ezelőtt való ennéhány rendbéli időkbén, sem immár két rendbéli quindenan solito more, és püspök urunktól előnkben adatott deliberatum szerént proclamáltatván nem compareált, tetszett az Szent Széknek, hogy az Inctus az Actornak propositioja szerént infidelisnek, csalárd kérédségéért és hamis eskövéséért, és eccersmind infamisnak is ítéltök. [233.]

1641 október–december?, Nagykend

*Levata causa egregii domini nobilis Vaiensis nomine Pauli Harkó, in Visitatione NagyKendiensi, procuratorem suum constituendo Stephanum Bereczki et alios, ut Actoris contra reverendum Joannem Bikfalvium pastorem ecclesiae KóródSz[ent]Mártoniensi ut Inctum.*¹⁷

Actor proponit: Illyen actionk vagyon a reverendus dominus Inctushoz, hogy in praesenti anno 1641. die Sancti Lucae,¹⁸ az meghnevezett Inctus, nem tudatik micsoda gondolattyában, néhány bizonyos számú disznaimat, numero 30, mellyek szép fejérek, feketék és tarkák, ugyanezen Küküllő vármegyében Kóródon eleiben vévén és alá KóródSz[ent]Mártonra hajtotta, és az meghnevezett disznaim közül egy fejér szőrű ártányomat kifoghta absoluta potentia mediante. Azmellyet most is kezénél tart, azmellyet tőle, magam is jelen lévén, emberséges emberekkel kértem tőle. Az dologban, hogy hírem lett volna, hogy nála volna, azért, hogy megh nem adta, s ezt cselekedte, azt mondom, si juris, meghnevezett disznómat tartozik meghadni cum aestimatione et minoris potentiae, kívánom az Szent Széktől

¹⁶ KükEhmLvt prot. I/1. 232.

¹⁷ Uo. 205–207.

¹⁸ Október 18.

adjudicáltatni kezemhez. Oka: Mert én neki semmivel adós nem voltam egyébbel becsületnél, sem semmi kárt neki nem tettem. Hamit penigh ebben a dominus Inctus tagadna, nem lehet, mert most is kezénél vagyon. Protestatur ad ulteriora.

Inctus proponit constituendo se procuratorem sibi. Ím hallom s értem, hogy Harkó Pál uram őkegyelme kegyelmetek eleiben citált disznájának elveszése miatt. [206.] Őkegyelme azt feleli hozzám, hogy nem tudatik mi gondolatomból, disznáját Kóródról aláhajtottam volna Sz[ent]Mártonba, és kívánnya tülem cum minore potentiae. Mellyet nem ok nélkül cselekedtem, mert énnekem más ember adta kezemben, az én sok káraitért, mellyet az vajaiak tavaly rajtam mind személyemben, s mind marháimban kárt tettenek: Személyemben, mert magokat esperestté tévén, engemet megbüntetenek, holott énnekem competens seniorom volt, hamit nékiek vétettem volna. Marháimbann is, mert szaladásképpen szaladván a vajai erdőben behajtották. Mellyet eszemben vévén odamentem, kérvén, hogy őkegyelmek ne cselekedgyék azt a kárt rajtam, disznómat ne öllyék megh az egyszeri szaladásért, én is többször nem eresztöm oda. De ennek az én szómnak az vajaiak semmi helt nem adtak, törvén nélkül meghölték mingyárust, azmely disznómat egész nyáradszaka otthon feleségem hízlalta, nem az vajai erdőn hízott megh. Ez okáért nem ok nélkül cselekedtem, hogy a disznót kifogtam ennie sok káraitért, más ember kezemben adván, tudván az én sok kárait: mert azkié a disznó, Harkó András, legkiváltképpen az oka sok káraitnak, kit főlemmel hallottam maga szájából ezt mondván: Meghöld úgymond a pap disznáját. És így semmin nem vagyok, azmit hozzám felel a dominus Actor, retorqueáltatni kívánom az Szent Széktől. Protestatur ad ulteriora. [207.]

Actor replicat et dicit: Aholott azt mondgya a dominus Inctus, hogy két bizonyos okoktól viseltetvén, hogy disznómat kifogta, a többi közzöl egyik okot mondgya, hogy az vajaiak maga személyében is meghbüntették, esperestté tévén magokat. Másik okát ilyen assignállya a dominus Inctus, hogy marhájában is kárt tettenek volna, úgymint disznáját meghölték volna. Harmadszor azt is mondgya, hogy az én atyám, Harkó András lett volna oka a dolognak egyedül. Az én atyám Harkó András egyedül nem falu, és az falu is, hamit cselekettenek, tehát az én atyám nem egyedül cselekedte, hamit cselekedett volna, de nem is cselekedte. Ha az falu az dominus Inctusnak vétett valami dologban, őkegyelme suis modis juris ordine volt módgya benne, procedált volna azszerént. Így potentiose az én marhámat megh nem foghatta volna. Azért azt mondom, hogy méltán meghkévánhatom actiom szerént az én marhámat. Aholott penigh a dominus Inctus azt mondgya, hogy azmit én őrajta keresnék, tehát reám térjen, az nem lehet. 3. Őkegyelmének meg kellene szabadulni az én terhemtől, annakutánna kellene őkegyelmének engemet terhelni: oka, mert én Actor vagyok. Protestatur.

Inctus replicat: Mivel azt mondgya a dominus Actor, hogy ha én jártam volna el a dologban suis modis az én káromért, nem lehetett, mert én egyházi ember vagyok, pap vagyok, hogy a külső Széken perelhettem volna egy faluval, mert minden hétön eltölt volna négy vagy öt nap, mígh bejártam volna, ennek talán eszten-deig is vége nem lett volna, lovam sem volt, hogy járhattam volna. Ergo méltóbb volt esperest uram eleiben kelni a dolognak. És így is semmin sem vagyok. Hanem őkegyelme keresse, aki beeröszte az őkegyelme disznait. Protestatur ad ulteriora.

1642 január, Küküllővár

*Levata causa Michaelis Piros anno 1642. 7. Januarii in Quindena Küküllővárini, anno et die supranotatis celebrata.*¹⁹

Mivel ezelőtt való üdőkben meggyessi királybírónál szolgálván, magam gondolatlanságomból ugyanazon királybírónak örökben tartott leányának adtam volt hitet, hogy jövendőbeli házastársul elveszem magamnak, mellyet meg is bizonyítottam, mert két ízben kérttem emberséges emberek által, de az királybíró atya előtt való atya semmiképpen nekem nem adta, s nem is adgya. Erre képest kívánok a Szent Széktől szabadulást ahhoz a leánhoz való kötelességem alól.

Deliberatum: Meghallván ez Piros Mihálynak propositioját az Szent Szék ítélte illendőnek lenni, hogy absolváltassék az alól az kötelesség alól, mivel ő ígéretinek állott, mert kérte az leánt két ízben, letévén az absolutionak jutalmát.

1642 február, Küküllővár

*[Partialis Synodus Küküllővárini facta anno 1642. 7. Februarii.]*²⁰

Causa Ladezlaj Maxai subditi generosi domini Martini Gerendi ut Actoris contra Stefanum Czyávási rectorem Király[falviensem] ut Inctum levata Küküllővárini anno 1642. 7. Februarii.

Actor cum solenni protestatione constitutis procuratoribus suis generoso domino Martino Thurczy et Nicholao Literati, proponit causam suam hoc modo: Azért kellett énnekem az Szent Szék eleiben citálnom a meghnevezett Inctust, hogy in anno praesenti die 3. Februarii, mikoron jöttem volna ki az Isten házából Királyffalván Küküllő vármegyében, és az Inctustúl kérdettem volna, miért izenget énreám és házam népére, mindgyarást azt mondá az meghnevezett Inctus: Hamis ember vagy te. Ugyanakkor mindgyarást alá indulék házamhoz, az Inctus pedig fegyvert, botot vévén kezében utánam jöve, és mikor eszemben vöttem volna, hogy utánam vagyon, az közönséges ország után meghvere és megrongála, rútol szidalmazván. Magamat meghvervén, visszatére scholajában, és onnat illetlenül szidalmazza, vevén vizont kezében fegyvert fája közzül, és hitt vissza, hogy immár ugyan voltaképpen meghfizessen. Magamat monda hamisnak és kurva feleségűnek, feleségemet pedig len kurvának. Ezekért az két rútol gyalázatos cselekedetiért azt mondom, si juris, [238.] hogy (az megverésre nézve) díjomon való büntetésen vagyon. Azért pedig az fájdalomért, mellyet szenvedtem, el nem viseltem volna 10 forintért. Hogy pedig feleségemet kurvának szidta, ha megh nem bizonyíthatya, azon az büntetésen vagyon érette, azmellyet aféle személyek érdemlenek. Protestatur. Ezeket meg is bizonyítjuk suo tempore.

Inctus per se ipsum proponit: Énnekem ehhez az törvénykezéshez semmi készületem nincsen, mivel igen rövid időm volt az reá való készületre, értvén csak szintén ez elmúlt estve megh az dolgot. Azért dilatiót kívánok az Szent Széktől. *Appellat Inctus.*

Deliberatum: Appellatio conceditur.

¹⁹ KükEhmLvt prot. I/1. 235.

²⁰ Uo. 237–238.

1642 március, Küküllővár

*Decisa causa Marthae²¹ sponsae Andreae Tsiphó Küküllőváriensis,
Küküllővárini 28. die Martii anno 1642. facta.²² [236.]*

Proponit dicta Martha causam suam per procuratorem suum Michaellem Prenger hoc modo: Úgy vagyon az, hogy én magam gondolatlanságomból az én atyám helyett való atyámnak, Grotther Péternek híre nélkül, Piros Mihállal csak magunkban lévén, ugyan Piros Mihályhoz köteleztem volt magamat hittel, hogy ökövüle más-hoz feleségül nem megyek. Mellyet én meg is cselekedtem volna, hogyha az oda fel meghnevezett atyám helyett való atyám, Grotther Péter meghengedtetete volna, de mivel őkegyelme semmiképpen megh nem engedé, hogy kértvén engemet Piros Mihály hozzája mennék, azért kívánok az Szent Széktől felszabadulást az alól az én hitem alól, és szabados hit által való egybenkötetést Tsiphó Andrással.

Deliberatum: Meghértvén az Szent Szék az leánnak propositioját és kívánságát, ítélte illendőnek lönni, hogy absolváltassék az alól az hit alól, mivelhogy az legén is immáron szabadossá tétetett, hogyha leteszi az absolutionak jutalmát.

1642 június, Magyarherepe

Particularis Synodus facta Herepini anno 1642. die 27. Junii.²³

Levata causa Margariae Buna de Sülye in comitatu Küküllővár ut Actricis contra Georgium Dévaj de eodem Sülye, ut in causam attractum.²⁴

Jöve előnkben a meghnevezett Buna Margit illyen dolgának igazíttatásáért, hogy mivel ő vádoltatnék, hogy paráználkodott volna egy Székely István nevű emberrel, mely dologh ugyan némű-nemű circumstantiából, úgymint az emberrel egy ágyban való fektéből, megerősítetett látó bizonyságok által, és immár rend szerént való mátkájával megh akarna esküdni. Szabadoson megesküdhetnek, dolga igazíttatnék el előttünk.²⁵

Deliberatum Ecclesiae: Az dolgot az Szent Szék meghértvén, tudniillik, hogy az megnevezett Buna Margit egy Székely István nevű nős emberrel egy ágyban feködt volna, két tanúbizonyságok által. Ítélté, hogy a leány másodmagával mentse magát, és így a suspitio alól felszabadula. Elmentette magát az leány másodmagával való hitivel, hogy ő tiszta volna az megnevezett Székely Istvántól.

²¹ A vezetéknévnek a hely kihagyva.

²² KükEhmLvt prot. I/1. 235–236.

²³ Uo. 217.

²⁴ Az alperesre vonatkozó adatokat kihúzták.

²⁵ Az egész mondat beszúrva a sorok közé.

1643 május, Küküllővár

[Quindena anno 1643. 7. die Maji habita Küküllővárini.]²⁶

Levata causa Michaelis Kádár ut Actoris contra Stephanum Csávássi rectorem scholae Bogátiensis ut in causam attractum in Quindena anno 1643. 7. die Maji habita Küküllővárini.

Actor proponit: Azért kellett énnekem esperes uram pecsétivel kegyelmek eleiben citálnom az Inctust, hogy ezelőtt való időkben valami köles végett velem öszveháborodván, rút, illetlen, gyalázatos beszédekkel illetett mondván, hogy ő megölne, ő engemet tartana tökéletlen cigán Kádár Mihálynak, és hogy én beszédemben meg nem állanék, hazug, tökéletlen cigán ember volnék. Azért, mivel meghgyalázott, és nyelvével megölt, azt mondom, si juris, diomon vagyon érette.

Inctus replicat: Én az dologhoz készületlen vagyok, azért kegyelmepektől part kérek.

Deliberatum: Par conceditur.

1643 június, Csávás

[Conventus Partialis Csávásini coactus anno 1643. die 12. Junii.]²⁷

Levata causa reverendi domini Matthaei Tövissi, pastoris pro nunc ecclesiae Héderfáiensis ut Actoris contra reverendum dominum Michaellem Albensis, pastorem nunc ecclesiae Gálfalviensis ut Inctum in Conventu Partiali Csávásini coacto anno 1643. die 12. Junii.

Actor proponit: Azért kellett a Szent Szék eleiben senior uram pecsétivel citálnom Albensis uramat, hogy ezelőtt való időkben, nem tudom micsoda gondolattayából, őkegyelme láttatott alám áskálni, kívánván az én akkorbeli ecclesiamat Gálfalvát. Melly alám való áskálását cselekette ilyen beszédek által: Ha én Gálfalván lagnám, Szőkefalvát megtéríteném, de igen lassú ember Máthé uram, lassú praedikáló. 2-o. Ismét rút, mód nélkül való gyalázattételt is mívelt rajtam ilyen beszédek által a többi között: Meghadgya kegyelmek énnekem a fát, amennyit kívánok, mert nem lakom én a cseléddel, hanem külön lakom, és nem is kandikálok a könybe[!] mint nímellyek, azért unta meg Máthé uramat a domina patrona, úgymint Apafiné asszonyom, hogy a könybe[!] kandikál, és Macskásiné asszonyom is azért nem is akar neki fizetni. Úgymint melly őkegyelme cselekedetiért, a supplantatioért a tizenötödik canon szerint való mulctan, az diffamatioért a 24. canon szerint való mulctan lenni kívánom a Szent Széktől pronuncióltatni, és magamra nézve singillatim diomon, úgymint ft. 400 [!] lenni kívánom.

Inctus replicat: Én mindeneket tagadok, amellyeket kegyelmed hozzám felel, kegyelmed azért bizonyítsa meg.

Deliberatum ecclesiae: Az Actornak propositioját a Szent Szék eléggé ruminálá mindkét részeiben, úgymint supplantatoria és diffamatoria nézve, [3.] és az relatoriakat is eléggé ponderálá. A propositionak első része, a supplantatio, a

²⁶ KükEhmLvt prot. I/1. 1.

²⁷ Uo. 2–3.

relatoriakból semmi részéből meg nem tetszik. A diffamatiot ami nézi, az bőségesen és világosan a relatoriakból kitetszik, melly cselekedetiért az Inctus a 24-dik canon szerint való poenan vagyon érette a Szent Szék ítéleti szerint. Az Actornak más kívánságát, úgymint díján való lételét, melly ft. 200, a Szent Szék nem ítéli, mivel nem volt eleitől fogván való szokás, hogy valakit díján való poenan marasztana. Melly poenat intra quindenam deponálni tartozzék sub poena duplicationis.

Deliberatum ecclesiae de quodam juvene nomine Michaelae Simon: Hozzon dolgának eligazíttatása felől való jó bizonytságot a tisztéktől, s osztán jó válassza léssen.

Deliberatum ecclesiae de homine quodam Sülyeinense nomine Thoma Kis: Tizenöt napokon a templomban poenitentiat tartván, kövesse megh az ecclesiat, azután járjon be, avagy ha az időnek hosszasságát neheztelli, járjon fel minden nap Herepére.

1643 július, Küküllővár

*[Anno Domini 1643. die 1. Julii Quindena Küküllővárini habita.]*²⁸

Levata causa Basili Tamási Bernhárdiensis anno Domini 1643. die 1. Julii in Quindena Küküllővárini habita, contra conjugem suam Elizabetham Vayda. [4.]

Actor per procuratorem suum Matthiam Gábor proponit actionem suam sic: Azért kellett nekem az Szent Szék eleiben esperest uram pecsétével az Inctat citálnom, hogy, nem tudatik mi okból, ezelőtt való időkben, meg nem emlékezővén az ő hitbéli hozzám való kötélességéről, éntöllem elfutott, elhagyott, és én hűti mellé hivatván, hozzám nem jött. Mely elfutásának ha jó okait nem adhattya, a Szent Széktől kívánom visszaadattatni.

Incta per procuratorem suum Petrum Varga dicit: Én az Actortól való elfutásomnak illyen okát adom, hogy mivel ő bizonyosson vádoltatott barommal való vétkezéssel, mellyet láttatott maga is elfutásával megerősíteni, azért, hogy énnekem is az övéllé való együtt lakásomért, tudván vétkét, valami nyomorúságom ne lenne és bűnhődésem, azért mentem volt más házhoz mellőlle, hogy lássom dolgának eligazítását.

Actor replicat: A vétkekkel való vádolás nem tagadtatik ugyan, de hogy az bizonyos és külső büntetésre méltónak nem lött légyen, az külső tisztéknek levelekből, ítéletekből megtetszik. [5.] Más az, hogy ha szintén bizonyosson vádaltottam az vétkekkel, nem kellett volna elfutni, míg nem sententiáztottam volna. Azért ide járól, hogy minekutánna az vádoltatás kinyilatkozott volna, és az ispánok előtt forgott volna is, kenyeremben öttél és házomnál laktál, és ugyan mellém kell állanod.

Incta replicat: Laktam ugyan házadnál és kenyeredben is öttem, de akkor bujdosásban voltál, vétkekkel való vádoltotásod miatt.

²⁸ KükEhmLvt prot. I/1. 3–5.

Deliberatum Ecclesiae: Az Actor mondgyon meg hűtivel azon, hogy azmelly vétkekkel vádoltatott, attól üres, és így az felesége tartozzék hazamenni és véllé együtt lakni. Elmenté magát hűtivel az Actor, és az felesége is melléje álla.

1643. augusztus 4., Küküllővár

*Quindena Küküllővárini celebrata anno Domini 1643. die 4. Augusti.*²⁹

Nota bene. Deliberatum ecclesiae: Juvenis Radnóthiensis receptio nunc in ecclesiam efflagitans admittitur, deposito pro stipendio deliberationis nempe ft. 1. dr. 24.

Levata causa Johannis Pap Herepeiensis contra sponsam suam, Catharinam Végh.

Actor dicit: Én az én házosságomra eljegyeztetett mátkámot, Vég Katát citáltom volt esperest uram pecsétével az Szent Szék elejben [6.] ilyen okért, mivel én öt eljedzettem volt jövendőbéli házosságra kézfogás által, de megértéven, hogy öneki élő ura vagyon, és hogy parázna személy is, (amellyet maga sem tagad) én az okon ötölle való felszabadulást kívánok az Szent Széktől. *Nem compareált az citatiora mostan első instantian.*

Deliberatum: Quindenan compareállyon, és azt bizonítsa meg, hogy az az ötölle eljegyeztetett mátkája parázna és fattyavetett, és hogy ura vagyon, akkoron léssen válossza.

Instantia secunda, deliberatum: Tizenötöd napra esmét citállya az Actor az Inctat, és ugyanakkor illendő bizonyságokkal bizonítsa meg, hogy az Incta mondotta, hogy az mostani gyermeke fattyú, attól az latartól való, azkivel elszökött volt. *Mostan is nem compareált az secunda instantian.*

1643. augusztus 20., Küküllővár

*Quindena Küküllővárini celebrata anno Domini 1643. die 20. Augusti.*³⁰

Levata causa reverendi viri Johannis Tsepei pastoris ecclesiae Dányániensis, contra Michaelem Haraszkereki, pro tunc rectorem scholae Balavásáriensis.

Actor Johannes Czepei pastor praenominatus constituit procuratorem suum Matthaeum Tsávási, pastorem ecclesiae Bükösiensis.

Proponit Actor solemni cum protestatione per procuratorem suum Matthaeum Tsávási, pastorem ecclesiae Bükösiensis: Ezért kellelt citáltatnom tégedet Inctust sigillo clarissimi domini senioris a Szent Szék elejben, hogy az elmúlt esztendőben, nescitur quo spiritu ductus, rüt infamiakkal, úgymint paráznaságnak vétkével együtt is, s másutt is rágalmaztál, azmellyet én simpliciter tagadok, sőt valami móddal tisztességbeli ember szokta tisztességét oltalmazni, azzal oltalmazom én is. Mely cselekedetedet, azt kívánom, fide dignis testimoniis doceáld, mert ha nem

²⁹ KükEhmLvt prot. I/1. 5–6.

³⁰ Uo. 7–12.

doceáloed, azmely fegyverrel megöltél, azt kézben kívánom. [8.] Az te beszéded pedig a gravis causaban meg nem állhat, his conditionibus: 1. Mert ennekelőtte is efféle állhatatlanságot annyit tapasztaltok tebenned, hogy Tiszabecsi István uram, az marosszéki üdvözült senior tégedet az ecclesiából ki is csapatott, hanem az üdvözült seniorunkot, Dési István urunkot betegségében circumveniálván, úgy insinuáltod magadot ide. 2. Mert, noha énnállom titokban volt a te diffamatiod, de mikor tente magad eszedbe vetted, hogy sokfelé divulgáltatott böcsülletes ministerek által, complacálni akartál, az complacationak idején pedig jure jurando retractáltad ezt mondván: Az tellyes Szentháromság, egy bizony örök Isten is engemet úgy segéllyen, hogy én János uramra semmi gyalázatos szót nem mondotam, ezutánna is nem mondok. Ha szintén valakinek valamit találtom volna is mondani, az ördög lelke szólott belőllem. Ezzel is hamisítottad előbbi beszédedet. 3. Mert temagad felől is sok rendbeli eggyel is mássol is, s többekkel is paráználkodásoddal kérkedeztél, azmellyekért az ecclesianak gremiumjában nem volnál méltó. Ezekről kikéredzünk az Szent Széktől, et sufficientibus testibus doceáallyuk. [9.] Liceat plura loqui tam hic, quam in locis appellationum.

Inctus constituit procuratorem Johannem Ormány, pastorem ecclesiae Bonyhaiensis. Replicat Inctus: Értem az Actornak hozzám való súllyos feleletit, hogy én paráznaságnak vétkével rágalmaztam volna, s azt én erős hűttel retractáltam volna, holott én az másik dioecsesesből kicsapattattam volna etc., s több dolgokkal is vádol őkegyelme törvény szerint, azt mondom: A paráznaságnak vétkével külömben nem rágalmaztam, hanem őkegyelmének sokban szolgálván (salvum sit) lovához láttam, s ott járós s kelős az őkegyelme házánál voltam, azmit láttam nem tagadhatom meg: egy darabantné őkegyelméhez szokott vala, az süttött, főzött, s most, hogy őkegyelmének az felesége megholt volna, éjjel s nappal csak ott volt s ott is hált. Eggykor az kaput akarván estve betenni, várván az asszonyont [!], kimenék a könyöklőre (mivelhogy praelatusom előtt vagyok, noha őkegyelme Csepei uram tagadtatta is velem, hogy ne beszéllyem, én nem is beszéllettem, de mostan immáron megvallom, mert az dolog így vala), az pitvarban (salvum sit) az János uram szeméremtestét az asszonynak markában láttam éjjel, holdvilágon, láttam csókolódván, tam diem az asszony a maga farját levoná. [10.] Az ágyban feküvének s paráználkodának s, hogy elvégezék, monda János uram: ki ne pattonz[!], azért ezt monda az asszony: ne adgy az seregeknek Ura. Azmint azért utat ad, in universum, hogy paráznaságát doceáallyam, ami lehet, erről is doceálolok, de mégh többet is tudok, melly azon kútfből jó ki. Mert Miklóslakán mesterségen laktában az más ember feleségével elszökék, eggykor megjöve, s az megholt felesége mellett esmét azután annak atyafiai megfogák, s addig el nem bocsáták, hanem láncon megesküték, kit el kelle venni. Én, hogy discipulussa voltam, mindezeket jól tudom, s világoson meg is bizonyítom, mind Dánnyánban, Miklóslakán, és Harazkeréken. Úgy vagyon, hogy őkegyelme tudván vétkét, néműnemű szókot mondottam volna, hogy ördög lelke mondattatta volna velem, azért engemet az én praelatusom megbüntöt, mert őkegyelme vött rá, fogattatván velem, hogy senkinek nem mondom. Engem sohonnét ki nem csaptak, feleségemet nem hattam el, hanem ő hagyott el.

Dicit Actor: Azhol azt mondgya, hogy én [11.] ellenzettem volna, s intettem volna, általlyában tagadom, s más az, hogy én nem bírtam senkinek conscientiajáj-

val, hogy én igazságért hamissot mondtam volna. Azmit az házbeli cselekedet felől mondott, mind az üdő, s mind az háznak situssa megmutattya nem igaznak lenni. Mert egy az, hogy éjszaka volt, 2. az az pitvar is észak felé vagyon fundálva, azhová az holdvilág nem szolgálhatott. Denique, azmit proponálsz miklóslaki mesterségbeli dolog felől és egyéb dolgok felől is, azt tagadgyuk is. De ad rem quoque praesentem non pertinet. Ratio I.: Tudgya azt az Szent Szék, hogy az böcsülletes püspök uramék valakiket ordinálni akarnak, a procedenseket series szerént szólíttják, s mindenik személy felől mind senior uraimékot, s az egész Generalist szorgalmatosson examinálják, és így, azkik méltók lesznek, őkegyelmek assummálják, azkik nem méltók lesznek és vétkes személyeknek találtatnak, rejciálják. Énfelöllem is observálták őkegyelmek, ha méltatlannak találtak volna, nem assummáltak volna. Most azért azt ingyen sem forgathatnád, azért ennek is terhét várom az Szent Széktől. Protestatur Actor. [12.]

Replicat Inctus: Igen forgathatom, mert magad propositiójában semmi meghatározást nem töttél, hanem szabadságot adtál paráznságod felől doceálnom. Igazán is mondd, conscientiammal nem bírsz, qualitercunque megírt propositiom szerént azmit láttam, láttam. Arra gondom nincsen, mint ordináltak, ha nem tudták, de az Isten az együgyűek által nagy dolgot kinyilatkoztat.

Utraque pars protestatur ad ulteriora.

Deliberatum ecclesiae: Mind az két rész propositiok szerént illendő bizonyosságokat comportálván, az jövendő gyűllésünkben legyenek jelen, és az Szent Szék propositiójokot ventillálya. [19.]

In Quindena superiori [20. Augusti 1643.] levata causa Johannis Ispán Boldogfalviensis ut Actoris contra Annam Batiz sponsam suam ut in causam contractam.³¹

Actor dicit: Azért kellett énnékem az Inctat citálnom az Szent Szék elejben esperest uram pecsétével, hogy én Isten törvénye szerént jövendőbeli házosságra eljegyeztem volt ötöt, de nem tudatik micsoda gondolattából, mikoron haza kérni küldöttem volna, az kaput bezárta az kérők előtt azt mondván, hogy ő énhozzám soha nem jó, hanem később halálra menni, hogysem hozzám jöni, s velem lakni. Azért a Szent Széktől tőlle való elszakadást kívánok, és ötöt kötélben hagyatni kívánom.

Deliberatum: A jövendő Quindenán legyen jelen, és peresit citálván (mivel mostan nem compareált) s propositióját affirmálván, léssen válosza.

1643 szeptember, Küküllővár

*Quindena 8. Septembris anno 1643. Küküllővárini celebrata.*³²

Incta supra denotata Anna Batiz constituit procuratorem Michaellem Forgátz Sz[ent]Miklósiensem, et sic replicat ad supra propositam propositionem: Én mind az kaput az kérők előtt, kik haza kérni jöttek volt, azért zárlottam be, mind pedig

³¹ KükEhmLvt prot. I/1. 19.

³² Uo. 19–21.

azért nem akarok hozzá menni hüttel való kötelesség által az Actorhoz [20.] elsőbe: Mert azt ígérte volt, mikoron eljedzett volt, hogy engemet újborig elvár, mellyet nem állott megh. II. Mert hallottam hozzá rútságát, úgymint (salvo honore) alája való menetelét mindkét féle ocsmányságának. III. Mert engemet ocsmány, illetlen beszédekkel illetett, mondván engemet cigánynak, hamisnak etc. Azt mondom azért, hogy ha az utolsót meg nem bizoníthattya, díjomon vagyon érette. Annakfelette én is tölle való elszakadást várok az Szent Széktől.

Replicat Actor: Én is azt mondom, hogy ha meg nem bizoníthattya, mely dolgok[kal] vádol, ő is díjomon vagyon érette. *Nota bene: Hogy penig én cigánnak, hamisnak mondtam, nem kereszténységére s nemzetségére nézve, hanem az ő maga beszédére nézve.* Más az: Azt is tudta (gyanakozom), azmi én rajtom egyszer esett volt, rútságomnak alája való menetele, volt átal között [!]. Azért nem lehet az oka, hogy én hozzám ígérete szerint nem akart jőni.

Incta replicat ad hanc ultimam particulam: Nem tudtam rútságodot, mert így hozzád nem mentem volna.

Deliberatum: Minekünk semmi közünk nincsen az diu megítéléshez, hanem kerresse mind a két fél a dium megítélést, azhol meg szokták ítélni, úgymint az külső széken.

Az Actor elegendőképpen az ő propositioját megbizonyítja, hogy tudnia illik az kaput a kérők előtt az Incta bezárlotta, hogy azt mondotta, hogy őhozzája [21.] nem megyen, hanem olával elmegyen, és hogy tudta azt, az rútsága alája megyen annakelőtt is, azmíg hozzája nem ment volna. Azért ítélte az Szent Szék, hogy az Actor méltán elszakadhat az ő mátkájától, Batiz Annától. Az Incta peniglen, hogy minden illendő ok nélkül megvetette mátkáját rend szerént való készfogásnak végben vitettetése után, Canonunk szerént tizenkét forintot vagyon érte, és addig férhez nem mehet, míg az Actor mást feleségül magának el nem jegyez.

Deliberatum ecclesiae super causa Johannis Pap Herepeiensis: Ez az Pap János elegendőképpen megbizonyítja három illendő bizonyságok által, hogy az ő mátkája, Vég Kata minden kényszerítés nélkül mondta volna, hogy az ő mostani gyermeke nem igaz ágyból való volna, hanem fattyú volna. Ítélté azért az Szent Szék méltónak lenni, hogy tölle elszakasztassék, mint afféle fattyavetettől. Mostan is nem compareált az Incta az tertia instantian.

1643. október 9., Küküllővár

*Quindena Küküllővárii celebrata anno Domini 1643. die 9. Octobris.*³³

Deliberatum super causa rectoris scholae Küküllőváriinae Vallentini Léczfalvi: A vallásokból világossan megtetszik, hogy az scholamesterhez az az Ispán Ersók gyakorta ment, és ott mulatott sokáigh egész vecsernye haranghkorig is gyakran. Az is világos, hogy férfigyermekeket öltöztetett [22.] fel asszonyemberi ruhában. Ezekért az két cselekedetiért maradt secundum contentum canonis 11. ft. 12.

³³ KükEhmLvt prot. I/1. 21–22.

Hogy paráználkodott volna vele, az asszonyval az mester, erre vadnak két tanúk, edgyik auditus, másik oculatus, de némű-némű circumstantiakra nézve az paráznaságnak cselekedetit nem szinte erősíthettni. Mivel azért nem bizonyos paráznasága az mesternek, az Szent Szék úgy ítült felőle, hogy az mester mentse magát harmadmagával, mesterekkel, és úgy békességben maradhat. Hoc addito, hogyha azután avval az Ispán Ersókkal akármí kicsiny commercióma lészen is s meghbizonyítatik, nyilvánvaló paráznának pronuncióltatik.

1643. október 21., Dányán

*Synodus Partialis Dányánini celebrata anno Domini 1643. die 21. Octobris.*³⁴

Dicit Actor [Johannes Csepei]: Constál az Szent Szék előtt, hogy azmint kibocsátattunk volt bizonságra az Szent Széktől, propositionk szerént mindeneket doceáltunk, sőt még sokkal fusiúsban, hogy semmint nem remélhattunk. Azért azt kívánom, si juris, hogy captiváltassék és exequáltassék is. Ez is constál penigh, hogy azmint [13.] kifogott volt propositioja szerént az Inctus, sem mesterségembeli állapotom felől, sem semmi tisztességem elleni valót nem bizoníthatott, sem az mostani rajtam lett gyalázatomat nem doceálhattya. Ergo, si juris, justificálni is magamot nem tartozom, mert nincsen senki vádolóm. Liceat plura loqui.

Dicit Inctus [Harasztkereki Mihály]: Captiváltatni engemet ante latam sententiam nem kívánhatnál, mert engemet jó bizonságim kifogásom szerént némely dologban megtartottanak úgy, hogy az véteknek suspiciojátúl immunis nem vagy. Azmellett a törvént kérem magamnak harmadmagammal, feleségemmel, atyámmal együtt. Bizonságidnak is becsületek ellen is noha nem szólok, nem is contendálok. Az két első gyalázatos idejövetelöm felől, megsapattatásom felől homályoson felelnek. Per hoc gyalázatos executiot felőlem nem kívánhatnál. Másik rendben Bogáthi uram, azmint feleli, hogy tőlem hallotta, feleletit ezzel debilitállya; emberséges emberek előtt azt mondotta, hogy tőlem nem hallotta. Insuper, azmint kegyelmetek feleli, hogy retractáltam volna mondásomat, akkor in foro nem voltam. Azért captiválni engem nem kívánhatsz.

Deliberatum Ecclesiae: Mivel az alperes semmit elégedendőképpen nem doceála az Actor ellen való propositiojában, az Actor peniglen mindeneket az Inctus ellen elégedendőképpen doceála, tetszett az Szent Széknek, hogy az Inctus megvesszőztessék és proscibáltassék. Az Actor pedig hűtivel megmentse magát a suspitiótól. Mellyet az Actor meg is cselekedett in facie sedis. [14.] Az Inctus peniglen megverettetett és proscibáltatott. [22.]

Propositio in Synodo Partiali Dányánini celebrata anno Domini 1643. die 21. Octobris.

Instituta propositio.

Margareta Pál per procuratorem suum, Georgium Balay sic causam instituit suam: Én azért jöttem az Szent Szék eleiben, hogy nem tudatik micsoda okokból, az én

³⁴ KükEhmLvt prot. I/1. 12–14., 22–25.

uram, Szabó István ezelőtt többel négy esztendőknél elhagyott vala, azúlta sem hírt nem hallottam, sem költségével nem tartott, sem nem izent. Azért mostan Istentől házasságra való alkalmatosságom mutattatván, házasságra akarnám magam adni. Annakokáért az Szent Széktől az én előbbeni hitetlenöl elhagyott uramtúl elválást kívánok.

Deliberatum Ecclesiae: Visitatioigh keresse, ahol gyanakodik, hogy volna, és akkor előjövén, léssen bizonyos válóssa.

Deliberatum: Küküllővárrott lakó Tóth Mihály Isten ellen vétkeztvén, hamissan megesküvén, az ecclesiából kitiltatott volt. Recipiálta az ecclesia poenitentiatartásra. [23.]

Deliberatum: Minden dolgok az odafel megírt Pál Margitnak mátkájával együtt tököletlenség, azért az ecclesia semmiképpen nem absolvállya az előbbeni urától, és copulálni sem akarja az mostani mátkájával.

Levata causa Michaelis Deső Kuttyfalviensis: Énnekem azért kellett jönnöm a Szent Szék eleiben, hogy az elmúlt időkben házostárs nélkül szűkölködvén Radnóton, egy leánynak feleségem felől való elvételére adtam volt be egy bizonyos embernek kezemet. De az leánynak hozzám való alkalmatlanságát hallván, kénszeríttem az kézbeadásomat behagyni, és az leánt el nem venni. Mastan peniglen más, hozzám illendő személt jó rendtartás szerént eljegyeztvén, velle kezét is fogván, elvenni házostársul akarok. De mivel lött értésemmel, hogy meg nem esküttetem övéle, méglen amaz kézbeadás felől fel nem szabadulok. Kívánok azért az Szent Széktől azalól az kézbeadás alól felszabadíttatni. Oka kívánságomnak ez: 1. Mert én annak semmi jegyruhát, sem egyéb mátkasághoz néző eszközt nem adtam. 2. Úgy adtam kezem bé, ha jóvallyák atyámfiai (kik semmiképpen az dolgot nem akarták). 3. Mert hoztam vele illetlenséget, az kézbeadás után hallottam, az leánynak.

Deliberatum: Noha semmi oka nincsen, hogy kézbeadását behagytá, mert azmelly okokat előszámlál, azoknak mind az kézbeadásnak előtte kellett volna lenniek, az egy jegyruhának adásán kívül, mégis az Szent Szék meggondolván jó rendtartás szerént, hogy megmátkásult, ítélte, hogy szabad légyen az mostani mátkájával megesküttetni. [24.]

Levata causa Georgii Varga SzentPáliensis ut Actoris, contra reverendum dominum Johannem Thúri ut in causam contractum.

Actor sic per procuratorem suum Michaelem Fodor: Azért kellett nekem az Szent Szék elejben az reverendus dominus Inctust, mivel én vettem volt egy tinót az elmúlt nyáron, az jövén ide szentpáli pap házához, úgymint Thúri János uram házához, őkegyelme az Thúri uram felesége úgy verette az tinót, hogy mindgyárást az kapun kívül megholt. Mivel azért az az tinó az őkegyelme keze miatt holt meg, kit meg is bizonyítok, mert maga mondta, hogy több marha keze miatt meg nem holt annál, de az sem akarattyával lött, és megh nem kénálta fele árával, és ennek felette magamnak is kérem az hitet. Azért azt kívánom a Szent Széktől, hogy őke-

gyelme az tinónak az árát megadgya, úgymint ft. 6 és azmit az törvényre költök, ha megbizonyíthatom, hogy az őkegyelme embere miatt holt megh az én marhám.

Inctus per se replicat: Tagadom azt, hogy mi kezünk miatt holt volna meg az az tinó, melyre ugyan hitet kérek magamnak. Más, a kaput mi betettük, de mivel rossz volt, be talált jőni, ha szinte itt lött volna is halála, nem mi vagyunk az okai, hanem rész szerént az falu, rész szerént az oka, hogy jó kaput nem tartott, rész szerént az maga gondviseletlensége. Ismét ötte az az tinó az én szénámat, és egy szilaj csikó ha rúgta, nem tehetünk róla, de az én feleségem keze miatt meg nem holt.

Deliberatum: Mivel az tanúk erősítik, hogy Túriné asszonyom mondta volna, hogy soha nem lött volna keze miatt semmi kár, hanem csak mostan, és kénálta fele árával, [25.] az legény is megesküvék, hogy az őkegyelme keze miatt holt volna meg az tinó, ítülte az Szent Szék, hogy Thúriné asszonyom megadgya az tinónak az árát, úgymint ft. 6. Azmi az kótséget nézi, azt igassága mellett költötte, annak megítélésével nem él az ecclesia.

1644. január 10., Vámosgálfalva

*In Visitatione Gálfalvina anno Domini 1644. die 10. Januarii levata causa providi viri Stephani Lázló, olim conjugis Annae Keszegh ut Actricis contra Georgium Balogh ut in causam attractum.*³⁵

Actor constituit procuratorem Stephanum Szász, per quem causam suam sic instituit: Ezért kellett énnekem az Szent Szék eleiben esperest uram pecsétivel az Inctust citálnom, hogy azelőtt való időkben az én leányomat, Annókot astu circumveniálván, házasság fejében való gyűrűt adott neki, mely cselekedete leányomnak mikor híremmel lett volna, ellene mondtam, s az gyűrűt visszaküldöttem neki. Mely dolgot ő meghértvén, mind magamot szidalmazott s mind leányomat, és az jó szokás szerént való és emberséges emberek által végbenvitt, máshoz való házasságbeli kötelességét leányomnak akarta gátolni. Azért az első cselekedetiért azt mondtotta, diomon vagyon érette, mind magamnak és mind leányomnak. A leányomnak hozzá való kötelessége alól peniglen (ha mi volt) felszabadítást kívánok az Szent Széktől, és az rend szerént való mátkájával megghesküttetésnek szabadságot adattatni.

Inctus replicat per se: Tagadom azt, hogy én se magadat, se leányodat szidalmaztam volna. Azmi peniglen az mátkázást nézi, azt megbizonyítom, hogy emberséges emberek által vittem végben leányoddal, mellyet magad is jóvallottál, mikor neki adott gyűrűmet magad tetted ládjában.

Deliberatum Ecclesiae: [15.] Mivel az Inctus astute circumveniálta volt az leánt, mátkaságok nem helyes, azért az Szent Szék elszakasztya tőle, és az rend szerént való mátkájához adgya, jurálván, hogy Meggyesi Mihált kedvelli most. Azmi az dium feleletit nézi, ahhoz semmi közünk nincsen, keressék az külső széken érette.

³⁵ KükEhmLvt prot. I/1. 14–15.

1644. január 13., Radnót

*Levata causa providi Petri Szekeres Radnóthiensis in Visitatione Radnótiensi anno Domini 1644. die 13. Januarii.*³⁶

Ezért találtam megh az Szent Széket (így proponállya causáját), hogy ennekelőtte való időkben egy leánt jedzöttem volt el házasság fejében, akivel akkor mingyárt egyben való köteleztetésem hit által nem lehetett, mivel kötelezte volt magát kézbeadással más személyhez is. Az idő alatt félszekségben esett, úgymint bal keze lövés miatt megmerevödött, melyre nézve nem illendőnek tartatik ház gazdaasszonságnak viselésére. Azért az Szent Széktől tőle való felszabadíttatást kívánok.

Deliberatum: Mivel a leánnak bizonyos félszeksége, mely félszekségnek az ember nem oka, méltónak ítélte az Szent Szék, hogy szabadosson más feleséget magának kereshessen. A leán is szabadosson férhez mehet, ha ki megelégszik velle ilyen nyavallyás voltában.

1644. január 15., Marosbogát

*Levata causa, anno Domini 1644. die 15. Januarii in Visitatione Bogáthiensis facta, conjugis quondam Stephani Sütő alias Unghi, Sophiae Borbély.*³⁷

Sic praefata mulier per procuratorem suum Emericum Bereczki, causam suam proponit: Azért kellett nekem az Szent Szék eleiben jőnöm, hogy ennekelőtte mintegy hat esztendővel az én uram, Sütő István lopásnak és sodomianak vétkéjért halálra sententiáztatván, akkor Markó Vajdánének szolgája lévén, elfutott életének meghtartásáért, és engemet elhagyott. Az időtől fogva sem hírét nem hallottam, se nem tudom, hol vagyon most is, sem penigh izenetivel és költségével engemet soha nem értetett. Azért a Szent Széktől attúl az nyilvánvaló orvtúl és ocsmázkodó embertől elszabadíttatást és ad secundas nuptias transmittáltatást kívánok.

Deliberatum: Bizonítsa meg, azmit proponál, minden részeiben illendő és elegendő bizonságokkal, és eccersmind keresse avagy kerestesse, ahol gyanakodnék, hogy lappangana, és így az jövőendő gyűlésünkben legyen jelen, léssen válassza.

Testes: 1. Koczis István hiti után vallya, hogy bizonyossan tudgya, hogy az az Sütő István lopásért halálra sententiáztatott Mosonban. [17.] 2. testis Balogh Mihály hiti uthán vallya, hogy ő is bizonyossan tudgya, hogy az az Sütő István lopásért halálra sententiáztatott Mosonban.

Deliberatum: Az oda fel meghírt propositioját az asszoni állat mivel az ecclesia előtt illendőképpen doceálta, absolválta az Szent Szék his conditionibus: Elsőben azon jurállyon, hogy immár annak az ő ura elfutásának vagyon hat egész esztendeje. Másodszor, sohul itt Erdélyben attúl foghva hírét nem hallotta, sem izenetivel, költségével nem táplálta, és hogy ezután is, ha itt Erdélyben hallya lenni, és törvénnel hozzáférhet, meghölet, mint afféle meghsententiáztatott tisztátalan és feslett erkölcsű embert. Ezen jurálván az Szent Szék előtt, absolváltaték az asszoni állat ad secundas nuptias.

³⁶ KükEhmLvt prot. I/1. 15.

³⁷ Uo. 16–17.

1644. január 17., Magyarherepe

Levata causa, in Visitatione Herepiensi anno Domini 1644. die 17. Januarii, Annae Pap, conjugis quondam Petri Gál.³⁸

Azért kellett jőnöm az Szent Szék eleiben, mivel az én uram, Gál Péter eccer, még akkor, mikor Bethlen István az országból kiment volt, elhagyott vala. Négy esztendő elmúlván, esmét hozzám jött vala Bükösön laktomban, és mellé állván mintegy három holnapig lakott velem, akkor meghgyermekesítvén elhagyott esmét, egyet-más öltözetömet ellopván. Melynek immár Pünköst harmadnapján ötödik esztendeje leszen. [18.] Az idő alatt az Mezőségről egy asszoni embert melléje vétén, vele lakott, és attúl is gyermeke vagyon. Ezokáért tüle való elszakadást és második házasságra való általmenést kívánok az Szent Széktől.

Deliberatum Ecclesiae: Bizonítsa megh illendő bizonságokkal, hogy az a Gál Péter avval az asszonval lakott, és hogy egymástul gyermekek is vagyon. Azt is bizonítsa megh, hogy utószori elhagyásának öt esztendeje leszen, és gyűlésünkön jelen lévén, válassza leszen.

1644 március, Küküllővár

Partialis Synodus Küküllővárini celebrata anno 1644. die 2. Martii.³⁹

Levata causa Basili Haró Váralliajensis, qui causam suam sic proponit: Ezért kellett az Szent Szék eleiben jőnöm, mivel azelőtt való időkben feleségemtül méltatlan ft. 12 büntettöttem megh az ispánok által (mellyet relatoriamban meg is bizonítok), arra képest az templomból is kitiltattam volt. Meghértvén azért az Szent Szék büntetésemnek méltatlanságát relatoriamból, az templomban való járásra engedgyen szabadságot. Relatoriamban való bizonságok mellé mind magamnak, hogy soha semmi latorságát feleségemnek nem tudtam, s mind feleségemnek, hogy attól a vétéktől üres, hitet kívánok.

Deliberatum: Meghértvén az ecclesia propositiojának igasságát, admittállya. [26.]

Levata causa reverendi Stephani Makaj pastoris ecclesiae Nagy- et Kiskendien-sis ut Actoris, contra reverendum dominum Michaellem Albensem, pastorem ecclesiae Gálfalvaiensis ut Inctum in Partiali Synodo Küküllővárini habita, anno 1644. die 2. Martii.

Appellál az Inctus jövődő Generalisunkra való gyűlésünkre.

³⁸ KükEhmLvt prot. I/1. 17–18.

³⁹ Uo. 25–26.

1644 június, Vámosgálfalva

*Quindena Gálfalvini celebrata die 23. Junii anno 1644.*⁴⁰

Levata causa reverendi Johannis Ormáni, pastoris ecclesiae Nagy- et Kiskendiensis.

Az dominus senior, püspök urunk őkegyelme akarattából, Ormáni uramnak excessusi felől fateáltatván, relatoriakból illucescált őkegyelmének rút részegsége, lelkeződése, eskövése etc. Azért tetszett az Szent Széknek, vigyáztván az elmúlt bonyhai Visitatióban való visitator uraiméknak deliberatumokra (mely az volt, hogy ha azuthán őkegyelme részegségben, lelkeződésben és eskövésben találtatnék, ab officio removeáltassék Generalisig), hogy ab officio removeáltassék.

In causam attractus appellat Partialem.

Deliberatum: Conceditur.

Levata causa Ursulae Halmágyi conjugis quondam Balthasaris TizenháromVárosi.

Ezért kellett nekem az Szent Szék eleiben jönnöm, mivel ennekelőtte mintegy hat esztendővel hagyott volt engemet el hitetlenül az én uram, TizenháromVárosi Bodisár, annyí időtől fogva énnekem sem nem izent, sem nem tartott, sem bizonyosan sehul híret nem hallottam. Aholott penigh hallottam, mindenütt kerestettem, de nem találták. [240.] Azért az Szent Széktől attól az elfutott uramtúl való felszabadulást és az szent házasságra való szabadságot kívánok.

Deliberatum: Keresse meg is, avagy mással kerestesse, ahol még h nem kereste az jövendő Partialisig, és akkor előjövén, léssen válasza.

1644 október, Csapósztgyörgy

*[Anno Domini 1644. die 27. Octobris Synodus Partialis Csapósztgyörgyini celebrata.]*⁴¹

Levata causa generosi domini Thomae Köpötsi, provisoris arcis et bonorum ejus Radnótiensis, ut Actoris constituentis procuratorem egregium Nicolaum Garó, contra reverendum dominum Johannem Thúri, pastorem ecclesiae Radnótiensis ut in causam attractum, anno Domini 1644. die 27. Octobris, in Synodo Partiali TsapóSz[ent]Györgyini celebrata.

Actor per procuratorem praefatum dicit: Ez okon citáltottam az Inctust esperest uram pecsétivel in hoc anno 1644. die 24. Octobris; ut in hoc anno praesenti, mikor az úr ebben a tisztben állatott volna, az Inctus sok úttal solicitált felőlle, hogy az előttem való radnóthi tiszt, Magyarói Ferentz uram, az úr számára kért volt őkegyelmétől ft. 40 kölcsen, és azt adnám megh, azmelyről juramentomát is letenni paratus volt, kiről recognitioval paratusok lészünk doceálni. Magyarói uram is mondotta, hogy adóssa maradt, én azért elhivém az őkegyelmek szavát, kiváltképpen az Inctusnak, minekelőtte az ft. 50 szerét töttem volna, későn kezdette azt mondani, [27.] hogy őkegyelménél az ft. 50-ért 20 aranyai vagynak zálogban az úrnak őnagyságának, me-

⁴⁰ KükEhmLvt prot. I/1. 239–240.

⁴¹ Uo. 26–28.

lyet in primis nem mondott. Azután, amikor én az pénzt éppen megadtam, azután adta meg az 20 aranyakat. Azt is mondá azután, hogy csak ft. 10-tya volt az övé. Így azért, hogy elsőbben meg nem mondotta, hogy az ft. 50-ért ökegyelménél zálogban aranyak voltak, hanem csak simpliciter kérte mint adósságot, azután pedig, mikor későn megmondotta, esmét azt vallotta, hogy csak ft. 10-tya volt magáé. Immár azért az maga szovaihoz képest azmit fenn megmondottam, suspicálok, hogy az is ökegyelméé nem volt, hanem csak fraudulenter vötte fel rajtam az én gyalázotomra, és az úrnak nyilvánvaló kárára. Mert az Inctusnak az lött volna világos úttya, hogy elsőbben is meg kellett volna mondani az 20 aranyakat nálla zálogon lenni, de hogy annak az pénznek felvétele után csak ft. 10-tyát mondotta övének lenni, constál világosson, hogy nem járt egy úton, azmely szovaihoz képest méltán ökegyelméhez suspicálunk. Ergo azt mondom eo facto, si juris erit, tisztitól priváltassék. Én magam ellen is in mortuo homagio convincáltassék, az megírt ft. 50 is restituáltassék. [28.] Ezekről, amiből kívántatik, instante doceálok. Protestatur de caeteris.

Inctus dicit: Part kívánok a causaba.

Actor contra: Non datur par, ratio: mert az anno 1619. esztendőbeli articulusban világosson írva vagyon, hogy az brevissekben az par vételek abscondáltassanak. Ez peng az causa a brevissek közzül egyik, mért vetted fel rajtam mint liquidum debitumot.

Inctus dicit: Kell part adni, ratio 1.: Mert az ecclesia az articulusokhoz nem kötettetett. 2. Mert többszer az Szent Szék előtt nem forgott.

Deliberatum Ecclesiae: Az ecclesianak régi szokása szerint akár brevis, akár longa causa legyen, par engedtetetik az Inctusnak kívánsága szerint. Ebben az causaban is engettetik par, mivel még az nem volt törvény úttyán az ecclesia előtt.

1644. november 17., Dányán

*Levata causa Catharinae Dali, conjugis quondam Adami Késes, in Visitatione Dányányiensi anno 1644. die 17. Novembris, quae constituit procuratorem suum Stephanum Nemes per quem causam suam sic proponit.*⁴²

Azért kellett nekem az Szent Szék eleiben jönnem, mivel engemet az én uram, Késes Ádám, azelőtt többel hetedfél esztendőknél hütetlenül elhagyott, és azolta [241.] sem izenetivel, sem költségével nem tartott, sem értetett. Kerestetem is, de nem találtatott. Kinek én elmenésére semmi okot nem adtam, és miolta elment, tisztességesen és jámborul éltem, mellyeket mind megbizonítok. Azért az Szent Széktől attól az én hütetlenül elfutott uramtól való elválást, és az második házasságra való általbocsátatást kívánok.

Deliberatum Ecclesiae: Mivel többszer az ecclesia előtt nem volt, mostani előállásában szabadság nem adattatik, mégis azért keresesse, ahol gyanakodnék mindenütt, és az eljövendő gyűllésünkre jöjjen elő, megbizonítván propositioját, léssen válóssa.

⁴² KükEhmLvt prot. I/1. 240–241.

1644. november 18., Csávás

*Deliberatum in Visitatione Tsávásiensi anno Domini
1644. die 18. Novembris factum.*⁴³

Az felyül megírt Halmági Orsolya attól az ő infidelis urától felszabadíttatik, és az második házasságra néki szabadság adatik. Propositioját minden részeiben hűtivel confirmálván, azon is megesküvén, hogy elfutására okot nem adott, és hogy mostan nem tudja, hol volna, sem kétségessen, sem bizonyosson, végezetre, hogy ennekutánna is ebben az országban meghallván valahol lenni, ha törvény úttján hozzá fér, reá áll s megöleti.

1645 november, Bonyha

*Anno Domini 1645. die 20. mensis Novembris.*⁴⁴

A fellyül megírt személy [Dali Kata] absolváltatott az őtőle hitetlenül elfutott férjétől, mivel propositioja szerint mindeneket doceált. [242.]

Causa levata reverendi viri Gregorii Sárdi pastoris ecclesiae Ebesfalviensis ut Actoris, contra reverendum Stephanum Radnóti ut in causam attractum, in Visitatione nostra celebrata in anno 1645. die 21. Novembris Bonyhae.

Actor proponit: Ezért kellett nekem a dominus Inctust kegyelmetek elejben citáltatnom, mivel őkegyelme, nem tudatik micsoda okoktól viseltetvén, ezelőtt való időben becsületes ellen való, gyalázatomra tartozó szókkal detrahált Aliáné asszonyom öngysága előtt forenalter, hogy én azt mondtam volna, hogy én száz aranyért öngyságát Apafi urammal őkegyelmével nem copulálnám (mely szók nem én szóm). De ha szinte én szavaim voltanak volna is, mi szükség volt őkegyelmének azokat az asszon előtt mondani. Mely cselekedetivel őkegyelme láttatik énnekem supplantálni, és engem diffamálni, azmint ím ez circumstantiákból megmutatódik, úgymint mert őkegyelme egy üdőben Berethalomból jövén bément részegen Ebesfalván az várban, és ott Apaffi István uramhoz ment, s ott annál is [243.] inkább megrészegedett, noha szombatnap volt, és szinte napenyészetkor ment onnan el. Ismét azután Sajóra is elment az asszonhoz öngyságához (ítilem, minden illendő hivatal nélkül), ahonnan immár én contemptusban vagyok mind az asszon öngysága, mind peniglen Apafi uram öngysága előtt. Azért mivel őkegyelme azt cselekedte, az 18. canonban beíratott poenan vagyon érette, ha az kegyelmetek törvénye mondgya. Protestatur ad ulteriora.

Inctus replicat: Ím, értem tiszteletes uram, Sárdi uram mit proponál ellenem, hogy tudniillik én azt mondtam volna, hogy Gergely uram azt mondtotta volna, hogy Apafi István uramat s Aliáné asszonyomat száz⁴⁵

⁴³ KükEhmLvt prot. I/1. 240.

⁴⁴ Uo. 241–244.

⁴⁵ Az ügy jegyzőkönyve megszakad, a szöveget többször áthúzták.

Levata causa Joannis Osvát de Várallya contra in causam attractam Elizabetam N. procuratorem constituit Stephanum Bereczki.

Actor proponit: Meghnevezett Ersébet asszont kérttem volt megh törvényes feleségül, kivél kezét is fogtam volt. Azközben terhesen találtatván, reám fogott volt, mely miatt az ispánok énellemem vallattanak, de semmit sem találtak hozzám jónál egyebet, nem is büntettek egy pénzzel is, [244.] négy esztendőől fogva az hívek közt jámborul éltem. Minthogy penigh afféle fosós akármely jámbort is meghgyalázhat nyelvével, de énellemem senki semmit sem mondhatott, azt mondom, si juris, hogy az a személy mint fattyavetett legyen az magistratusok ítéletiben, mivel ugyan Angyalosi uram is fogta pártját, én penigh magamnak szabadságot kívánok a Szent Széktől.

Deliberatum: Megbizonítván propositioját előttünk dignis testibus, és hogy anyyi üdőtől fogva nem is keresték, tetszett az törvénnek, hogy az Actor megszabadulván meghházasulhat, ha azután ki mit bizonyít ellene, akkor előtte lészen.

1646 január

*Anno 1646. 10. Januarii.*⁴⁶

Levata causa Annae Lovász, quae causam suam per procuratorem suum Michaellem Fekete sic proponit: Engemet az én uram, Czigány Ferenc elhagyott volt ezelőtt mintegy negyedfél esztendővel, azolta engemet sem nem tartott, sem nem táplált, sem izenetivel nem értetett, mostan immár bizonyos meghházasulva vagyon Gyarmathon (Szécsény mellett), amellyet meg is bizonyítok. Azért tőle való elválást kívánok, és második házasságra való általmenetelt.

Deliberatum: Három világos bizonságokkal meghbizonyítá, hogy SzitsinGyarmaton annak az Czigány Ferentznek felesége, gyermeke vagyon, és ez okon absolváltatik.

1646 október, Sövényfalva

*Levata causa Johannis Tsőre Küküllőváriensis anno Domini 1646. die 24. Octobris in Synodo Partiali Sövényfalvini facta.*⁴⁷

Azért citáltam volt Varga Andrásné, hogy az elmúlt Szent István király nap tájban mentem vala házakhoz, és ott mulatván, az leányokkal kénála engemet Varga Andrásné, s kére tőllem egy sarura való pénzt, s adék dr. 48, és egy gyűrőt is az leánynak eljegyzésére. Azután emberséges két embereket küldék az leányoknak kérésére az jövőndő házasságomnak okáért, bízván az ő ígéretkehez. Az kérőimet üressen bocsátották, az leányokat nem ígérték, hanem az gyűrőmet és a pénzt megküldték, nem tudom az okát mi legyen. Annakokáért, mivelhogy ökegyelmek ígéretke szerint leányokat nem ígérték, gyalázatnak tartom, az én költségemet töllek

⁴⁶ KükEhmLvt prot. I/1. 29.

⁴⁷ Uo. 210.

megkívánom, az leánynak pártában való létét életemig kívánom, és magamnak az házasságra való szabadságomat az Szent Széktől várom.

Incta dicit: Mostan semmi készülemet nincsen az megfeleletre, mert az uram is betegh, hanem az Szent Széktől időt kérek a megfeleletre.

Deliberatum ecclesiae: Az üdő a megfeleletre megengedetett.

1646 november, Küküllővár

*[Quindena Küküllővárini 7. Novembris anno 1646. facta.]*⁴⁸

In Quindena Küküllővárini 7. Novembris anno 1646. facta, ad propositionem Johannis Tsöre respondetur ab in causa vocata persona Andrea Varga per se ipsa.

Tagadom azt, hogy én kénáltam volna kegyelmedet az én leányommal, sem hogy pénzt kértem volna tőled sarura, hanem magad jöttél hozzánk, úgy adtad leányomnak az gyűrűt és pénzt. Melyre nézve ugyan neked adtam volna leányomat, hogyha illendőképpen bántál volna az dologgal, és magadot jól viseltesd volna, de mivel illetlen magad viselésed volt, sőt részegeskedtél, fajtalan beszédekkel éltél etc., semmiképpen nem adom.

Deliberatum: Az két fél között való illetlenségeket, kiváltképpen az leánynak kedvetlenségét az legényhez megtapasztalván, hogy jövődében is az ecclesianak és magoknak nagyobb búsulása ne legyen, absolváltatik Tsöre János mátkájátúl, Varga Katátúl, és az leány kötélben marad usquequam. [212.]

Levata causa ColosVári Josephi contra Annam Radnótienssem. Anna Radnótiensis procuratorem constituit Johannem Nara.

Actor proponit: Én ez Radnóti Annát Isten törvénye szerint ennekelőtte két esztendő tájban meghkérettem volt, hogy lenne feleségem, és hozzám ígérkezvén, gyűrűmet is elvette, s kézfogás is volt köztünk. És az hazavitelre napot rendelvén, én atyámfiammal együtt aznapra elmentem, de ő meghtréfálván, csak vissza kellett gyalázatosan mennem, minden költségem héában lött, kiért azt mondom, si juris erit, hogy minden költségemet az meghírt személytől méltán megkévánhatom. Magamnak szabadságot, neki pedig életemig való vinculumot ítéltetni kívánok az törvéntől.

Incta replicat: Nem tagadom, hogy úgy nem volt, azmint feleli, de mivel azután koldussal járt, én arra nézve meghidegenedtem tőle. Melyhez képest meg is izentem neki, hogy értem ne jőjjön, ha eljött mégis, nem én vétkem. Azért azt mondom, hogy énrajtam költségét nem keresheti, vinculumban sem maradhatok, meghizenvén neki a dolgot, ha mit költött, sibi ipsi imputet.

Actor: Az koldus neki atyafia volt, illet segíteni, az izenetet senkitől nem hallottam. [213.]

Incta replicat: Megbizonyítom, hogy megizentem.

Deliberatio Sedis: Mivel az Incta nem tagadgya, hogy az Actornak feleleti szerinte nem lött volna a dologh, hogy meghizente volna, azt sem bizonyíthatta megh. Tetszett az törvének, hogy jurályon az Actor, hogy az izenetet nem hallotta és

⁴⁸ KükEhmLvt prot. I/1. 211–213.

ügy költségét, ha mind mond, meghnyeri, maga felszabadul, az Incta vinculumban marad usquequo.

1647 január, Sövényfalva

*Levata causa Nicolai Vass contra filiam Georgii Hajas in Visitazione Sövényfalviensis anno 1647. die 9. Januarii.*⁴⁹

Actor proponit: Isten törvénye szerint találtattam volt megh Hajas György urat egy Kata nevű hajadon leánya felől, emberséges emberek által kéretvén házastársul. Akkor ökegyelme halasztást tévén, azután gondolkodván, nekem ígerte és ajándékot adván, bizonyos napon kezet is fogtunk. Én most is azon ember lévén, kész vagyok elvenni, kívánom is, ha ökegyelme ígreti szerint meghadgya.

Inctus replicat: Úgy vagyon, ígírtém volt az én gyermekemet Vass Miklósnak, de oly conditioval, hogy velem együtt tőrjön, az én gyermekemmel az én házamnál lakjék, de ő minden ok nélkül házamtól elment, az nekem tött conditiokat felbontván, mellyek ezek voltak: 1. Hogy velem lakik. 2. Mert minket meghunt. 3. Mert minket meghgyalázott, csúfolt, azért mivel ő nem állotta megh fogadását, azt mondom, hogy semmin sem vagyok, hanem inkább mi kereshetnök inkább becsületünket rajta.

Actor iterum replicat: Bizonyíts megh, hogy én arra kötöttem volna magamat, hogy életemigh veled lakom.

Inctus: Meghbizonyítjuk hitünkkel is, bizonságokkal is.

Deliberatum: Mivel az Inctus feleletit elegendendőképpen doceálta, tetszett az törvének (igaz consensus se lévén az dologban), hogy Vass Miklós mátkája mellől elmarad, az leány szabados lévén, a leghény ligaban marad.

1647 február, Küküllővár

*[Anno 1647. die 27. Februarii Partialis Synodus Küküllőváriensis facta.]*⁵⁰

Levata causa Andreae Fodor Kiskendiensis anno 1647. die 27. Februarii in Küküllőváriensis Partiali Synodo facta.

Azért jöttem az Szent Szék eleiben, hogy az én leányomot, Fodor Annát egy Szolga Balás nevű iffjú legény eljegyzette volt házasságnak okáért, ki, nem tudatik mi okért, az leányomot félben hagyta, elszökött. Hítták haza Fogorosból, nem jött. Azért a Szent Széktől a leányomnak felszabadulást kívánok a meg nevezött Szolga Balástól. [245.]

Deliberatum Ecclesiae: Értvén az Szent Szék igaz propositioját Fodor Andrásnak a leányáért, a kívánságát betöltté, a leányát a megnevezett Szolga Balástól elszakasztya, a házosságra szabadságot ad neki.

⁴⁹ KükEhmLvt prot. I/1. 208.

⁵⁰ Uo. 244–247.

Levata causa Johannis Szántó Sövényfalviensis in Synodo Partiali Küköllőváriani anno 1647. die vero 27. Februarii facta.

Akaram az Szent Szék előtt dolgomot jelenteni, ezelőtt majd kilenc esztendőkel vöttem volt feleségül Székely János szolgáját Székely Borbárát Királyfalvárúl, kit én jámborul tartván, nem tudom mi okért, istentelenül elhagyott, kerestem, s nem találtam. Azért a Szent Széktől az hűtetlenül elfutott feleségemtől megszabadulást kívánok, és a második házosságra szabadságot kérek.

Deliberatum Ecclesiae: Mivel csak egyszer volt az ecclesia előtt, még el nem szakasztya az feleségétől, hanem még több helyenn is keresse, azhol kereste, hozzon bizonyosságot [246.] felőlle, jöjjen azután az Szent Szék elejiben, s dolgát eligazíttya.

Levata causa Andreae Szabó Gálfalviensis, contra Margaretam Bánfi Pótsfalviensem etc.

Actor dicit per procuratorem suum Casparem Bartha Abosfalviensem: Ennekokáért kellett esperest uram ökegyelme pecsétével a Szent Szék eleiben a megnevezett Bánfi Margit asszonyt, hogy ennekelőtte való üdőkben emberséges asszonyállatok által találtottam volt megh jövendőbeli házosságnak okáért, ki jó váloszt, biztatást adott, kezet is nyújtott, hogy hozzám jó, kit emberséges emberek által meg is kérttettem a leányasszonynak bátyjától, Bánfi István uramtól. Ökegyelme nem engedte, hogy hozzám eljöjen. Azért az Szent Széktől magamhoz mégis hozzám eljő, ítéltetni kívánom etc. Protestatur ad ulteriora.

Incta replicat per procuratorem suum Stephanum Szász NagyKendiensem: Ím, hallom az Actornak ellenem való propositioját, de semmi úton jól nem procedált a dologban, a tutoromot, Bánfi István bátyámot [247.] annak rendi szerént nem találta megh, holott ökegyelme volt legitimus tutorom. Azért akihez ökegyelme ígért, úgymint Tsontos Péter uramhoz jövendőbeli házasságnak okáért, ökegyelméhez Isten segedelméből elmegyek, Szabó Andrásához penig nem megyek, mellyet az Szent Széktől eligazítatni kívánok.

Deliberatum Ecclesiae: Mivel az Actor a leánynak megkéretésében nem legitime procedált, nem az legitimus tutorát kerestette meg, a leánynak hozzája menetele felől ítélte, hogy Szabó Andrásból elmarad, és Czontos Péterhez Isten rendelése szerént házasságra elmehet.

1647 július, Vámosgálfalva

*Levata causa Stephani V. Gálfalvi rectoris scholae Gálfalviensis,
contra Elizabetham⁵¹ Sigmond sponsam suam anno Domini
1647. die 17. Julii Gálfalvini celebrata.⁵²*

Actor constituit procuratores Stephanum Réthi, Georgium Réthi, Stephanum Vámos, Franciscum Czontos Gálfalvienses.

⁵¹ Kihúzza.

⁵² KükEhmLvt prot. I/1. 247–251.

Incta constituit procuratorem Martinum Turtsi, nobilem in Ádámos commorantem. [248.]

Actor dicit per se: Azért kellett esperest eleiben, az Szent Szék eleiben az esperest uram pecsétével citálnom Sigmond Ersébetet, hogy in anno praesenti anno 1647. találtottam volt meg emberséges emberek által jövendőbeli házasságnak fejében, mellyeknek a megnevezett Ersébeth asszony szabadosson jó választ adván, ígérte volt magát jövendőbeli házastársul nekem. Mellyet mind ő s mind én ajándékkal s kézfogással megerősítettünk emberséges emberek előtt. De nem tudatik mi okból, csak az egynéhány napokban töllem megidegenült, és immár egyszer tött ígérte és kézbeadását cserben akarja hagyni. Azért ha elébbeni nekem tött ígérteben meg nem marad, hanem azt megmásolván töllem elszakadni akar, annak igaz és fontos okait nem adhatván, azt kívánom: 1. In perpetuum ligában maradjon. 2. Hogy díjmot (mivel eltemetett híremben, nevemben) megadja. 3. Hogy valamit költtettem fáróságommal együtt, amiről merek mondani, megadja.

Incta replicat per procuratorem suum: Hallom mit feleljen az Actor, de én arra csak azt felelem, hogy mivel kényszerítésből és sok erőltetésből töttem volt akkor is ökegyelmének ígérte, nem szeretvén ökegyelmét, azért inkább akarok mind éltig [249.] pártát viselni, hogynem mint hozzá menni. Hogy penig akkor is nem szerettem, hanem erőltetésből mentem hozzá, kész vagyok hütemmel is megbizónítani, és ugyan tölle való elszakadást kívánok.

Replicat Actor: Megbizónítom emberséges emberek által, hogy szabadosson, nem kényszerítésből ígérte és adta magadat. Ennekfelette egynéhány magad viseléséből megtetszik, hogy nem kényszerítésből adta magadat, hanem jó akaratodból, úgymint kézfogás elmúlván a csatlóra felállottál, úgy elbúcsúztál, azután házunkhoz eljöttél, ott egynéhány napig jó kedvvel mulattál. Annakfelette azt kívánom, hogy jurálljon, hogy nem másokra nézve, és nem mások beszéde miatt unt megh.

Deliberatum: Mivel két nyilvánvaló hiteles bizonyságokból megbizonyíttatik előttünk, hogy az Incta csak vakmerőképpen minden igaz ok nélkül unta meg az Actort, elszakadást kívánván, és oda fel megírt két magaviseléséből is megtetszik, hogy kedve s akarattya minden kényszerítés nélkül az Inctanak az Actorhoz volt, tetszett a Szent Széknek, hogy a Generalis Synodusnak negyvenkét esztendőben való deliberáltattott hatodik observatioja szerént ft. 12 mulctat incurráljon, [250.] és az Actornak megházasulásának idejéig kötélben maradjon. És az Actor valamire mer mondani költsége és fáradsága felől, azt mind in instante deponálja. Ami nézi a diut, az Actor az Inctan külső széken keresse, ha nem szenyvedheti.

Levata causa Annae Szőeke Bernádiensis ut Actricis contra maritum suum fugitivum ut in causam attractum Joannem Nagy.

Actrix felel per procuratorem suum Petrum Varga Bernádiensem: Én Meggyesen szolgálván, az meghnevezett csiki Nagy János talált engem megh szembe, hogy ő engemet elvenne, ha hozzá mennék, én halasztván az atyámfiaira. Midőn Bernádra hazamentem volna, ő is oda jöven meghkéretett, gyanakodván, hogy neki felesége volna, úgy íghírkéztem, hogy ha esperest uram meghengedi házasságunkat, hozzámegyek. Ökegyelme tőlem ítéleti szerint úgy bocsáttá, hogy esküdjék meg, hogy felesége nem volt, sem nincs, mellyet meg is cselekedvén, úgy eskütött egybe az praedikátor. Kevés üdő múlva egy csiki ember jöven, ki hitelyes ember-

séges ember, pedig mondá, hogy bizonyosan felesége, gyermeke vagy, neki csak szomszédgya. Mellyet meghallván az a Nagy János, mind hozzám való kötelességét, mind hűtít megszegvén mingyárt elment, azolta oda vagy, hírét sem hallottam. Per hoc attól az én [251.] hűti hagyott s elfutott uramtól szabadságot kívánok.

Deliberatum: Jövendő Székre feleleti szerint mindeneket doceáljon. Azidő alatt penigh keresse vagy kerestesse is.

1649 június, Kerelőszentpál

*Levata causa Basillii Székely Tsávásiensis in Synodo Partiali Sz[ent]Pálini facta anno 1649. die 11. Junii.*⁵³

Actor proponit per semet ipsum: Ezért kellett az Szent Szék eleiben jönnem, hogy az én feleségem, Székely Illona, nem tudom mi okon, engemet, majd vagy egy esztendeje, elhagyott. Azért az Szent Széktől tőlle elválást várok. Mert én kerestem sok helyekben, de nem találtam.

Deliberatum Ecclesiae: Az Szent Szék meghallá az Actornak propositioját az ő elfutott felesége felől, ahol kereste is, a bizonyosságleveleit is megolvasta. De az Szent Szék elégségesnek lenni az kérését nem ítélte, hanem másodszor is kiküldette elfutott feleségének keresésére.

1649 október, Bonyha

*Partialis celebrata Bonyhaini anno Domini 1649. die 29. Octobris.*⁵⁴

Székely Balás, a tsávási, az ecclesiat megtalálá hűtetlenül tőlle elfutott felesége felől, ahol kereste légyen elfutott feleségét, meglátta. De elegendő keresésnek nem ítélte, hanem hogy még keresse, értekeztek felőlle, azt ítélte, elegendő bizonyosságokat hozván, ahol kereste. Azután jöjjen az ecclesia eleiben, az ecclesia dolgát megláttya, s eligazíttya.

Levata causa Gabrielis Imre junioris, dispensatoris magnifici domini domini Nicolai Zólyomi.

Actor proponit per procuratorem suum, Georgium Literatum rationistam Bonyhaiensem: Ezért kellett az Szent Szék eleiben jönnem, hogy ennekelőtte fél esztendővel jegyzettem volt el magam házosságnak okáért itt Bonyhán lakó Szabó Jánosnak szolgálóleányát, N. N. ki, nem tudom mi légyen az oka, engemet megvevett, gyűrómet megküldötte. Melly dologért citáltattam vala is esperest uram pecsétével Sz[ent]Pálra az Szent Szék elejében. Nem jött elő, hanem hazájában elment, sok illetlen magaviselelése lévén. Azért az Szent Széktől tőlle elválást, a házosságra penigh szabadságot kívánok.

⁵³ KükEhmLvt prot. I/1. 251.

⁵⁴ Uo. 252–253.

Deliberatum Ecclesiae: Az ecclesia meghallgatván propositioját az Actornak, absolválta az Actort, [253.] a leánt penig ligaba vetette addig, még az legény megházasodik.

1650 január, Kerelőszentpál

*Levata causa Stephani Bartha Radnótiensis, in Visitatione Sz[ent]Pálini facta anno 1650. die ultima Januarii, contra conjugem suam fugitivam, Catharinam Szántó.*⁵⁵

Actor dicit per procuratorem suum Stephanum Magyaros: Ezokáért kelleték énnekem kegyelmetek eleiben jönem, hogy az elmúlt Szent Mihály napja tájban éntöllem az én feleségem Szántó Kata elfutott, egy szöccsel elszökött, azért kegyelmetektől tőlle elválást kívánok.

Deliberatum: Mivel még most proponálta elsőben előttünk dolgát, nincs mód benne, hogy absolváltassék elfutott feleségétől, hanem keresse, s tudokozza az neki adatott levelünkkel szorgalmatosson, és propositioját bizonyítsa meg elegendendő bizonságokkal, és az jövőendő Partialisunkban előjövén, léssen válassza.

1650 február, Csávás

*Actum Czávásini 14. Februarii 1650. tempore Visitationis.*⁵⁶

Bándi Ersébet procatornak cons[ti]tuálá Czáváson lakó, ugyan Czáváson lakó Végh Demetert az ő férje, Feöldvári Bálint deák ellen ut Actrix.

Proponit ergo per procuratorem: Illyen dologból kelletett az Szent Szék elejben confugeálnom, hogy az én meghnevezett Bálint deák nevű férjem, mégh Feöldváratt laktunkban lopásban tapasztaltatott két úttal is, úgymint elsőbben két ökröt lopott vala, másodsor az urától búzát, mely dolgok miatt ő elbujdosék, engemet harmadmagammal gyermekestől elhagyván, mely dolognak immár tíz esztendeje vagyon. Azüdőtől fogva sem híret nem hallottam, sem izenetivel, sem egyéb segítségével nem táplált. Mivel azért az én várakozásomnak ideje elmúlt, tőlle való szabadulást kívánok az Szent Széktől. Protestatur. [30.]

Deliberatum Sanctae Sedis: Mivel Bándi Ersébeth propositiojának két fő ratioit assignállya az férje elbujdosásának, egyik az lopás, másik, hogy sohol azolta sem híret nem hallotta, sem izenetivel, sem költségével azüdőtől fogva nem táplálta. Tertio járul az falubelieknek bizonsághatételek is, hogy hat esztendőktől fogva lakván itt az faluba, tisztességesen viselte magát. Tetszett az Szent Széknek, hogy az asszony propositioja szerént jurállyon ez két dolgokon: 1. Hogy férje elmenetelinek annyi ideje vagyon, avagy annak kevés héja. 2. Hogy lopására és elbujdosására okot nem adott, és hogy most sem hallya semmi híret, hol lappangana, sem azolta nem hallotta.

⁵⁵ KükEhmLvt prot. I/1. 253.

⁵⁶ Uo. 29–30.

1651 március, Küküllővár

*[Synodus Partialis Küküllővárini anno 1651. die 8. Martii.]*⁵⁷

Levata causa Michaelis Halász Küküllőváriensis in Synodo Partiali Küküllővárini anno 1651. die 8. Martii, contra conjugem suam fugitivam [254.] Catharinam Székely.

Actor constituit procuratorem Stephanum Kis Küküllőváriensem pro re sua.

Actor proponit causam suam per procuratorem suum cum solenni protestatione: Azért kellett az Szent Szék eleiben jönnöm, hogy engemet az én feleségem hűtlenül elhagyott, és más házost, itt lakó emberrel, Kőmíves István nevűvel elszökött, kit kerestem, értekeztem, de sohult bizonyost, hol lappangana, nem érhettem. Annakokáért az Szent Széktől tőlle elválást és a második házasságra szabadságot kívánok.

Deliberatum ecclesiae: Mivelhogy első beállása vagyon, vallattosson felesége magaviselése felől itt Küküllővárort, értekezzék, felesége hol volna, ha megtudhattya, rámennyen, és külső magistratus kezébe adja. Ha nem érheti, hol volna, jöjjen a jövődő Partialisunkba, s lészen válassza.

1652 szeptember, Küküllővár

*Levata causa Annae Pap ut Actricis contra sponsum suum Stephanum Geréb ut Inctum anno 1652. die 11. Septembris Küküllővárini.*⁵⁸

Dicta Anna Pap causam suam per procuratorem suum Joannem⁵⁹ sic proponit: Azért kellett kegyelmetek elejben citálnom esperest uram pecsétével Geréb Istvánt, mivel ezelőtt való időben az meghnevezett Geréb Istvánal én parázsnágnak vétkeben esvén, gyermekünk is egymástól lévén, az közönséges ország gyűlésének tetszett, hogy megverettetvén, mindketten ecclesiat kövessünk, és egymáshoz házasuljunk. Az ecclesia törvényt mindketten megcselekedtük, de nem tudatik, micsodás okoktól viseltetvén az Inctus, immár harmadfél esztendeje, hogy csak halogat, nem veszen el az végezés szerént, sőt hittel is erősítette, hogy én soha el nem veszem. Annakokáért én ötöle való elszakadást kívánok, és házasulásra való szabadságot, az Inctust penig kötélben vettetni kívánom.

Deliberatum: Noha az Actrixnak dolga avval a legényvel mint legény, jól tudgyuk, hogy tudniillik régen csak szóval tartya, és négy bizonságokval meg is bizonyítá, hogy hitivel monta volna az Inctus, hogy ő soha el nem veszi, ha megtöntenék is arannyal a bőrét, akárkihez mennyen. De mivel az Inctus nincsen jelen, és első beállítás is, ide járul, hogy kevesen is vagyunk, halasztyuk ez derekas deliberatumot gyűlésünkre, akkorra is az Actrix az Inctust citállya.

⁵⁷ KükEhmLvt prot. I/1. 253–254.

⁵⁸ Uo. 223.

⁵⁹ A vezetéknev helye kihagyva.

1653. november 6., Küküllővár

*Levata causa Johannis Haró Váralliensis contra Annam Báthori Gálfalviensem sponsam suam repudiatam anno 1653. die 6. Novembris Küküllővárini.*⁶⁰

Actor constituit procuratorem Basillium Haró etc.

Actor proponit: Ez okon kellett az Inctat citáltatnom, hogy magamnak eljdzettem volt jövendöbeli házasságnak okáért, de sokaktól az leány felöl hallottam, hogy alája hügyozik, amellyért énnekem nem kell, el nem veszem, hanem elváltást kívánok tölle.

Replicat Incta: Bizonítsa meg, hogy úgy vagyon, az Actor, ha meg nem bizoníthattya azt az Actor, diomon vagyon érette.

Deliberatum: Az Actor próbállya meg, hogy a megnevezett nyavalya az Inctaban nyilvánvaló, és így absolváltatik a leányzótól, ha pedig meg nem próbálhattya a leányzónak fogyatkozását, az Incta az attyával, annyával esküdjék megh, hogy nem olyan nyavalyás, az Actor kötélben marad a leánnak férhezmentéig.

Actor appellat.

Deliberatum: Conceditur.

1653. november. 20., Küküllővár

*Quindena celebrata anno 1653. die 20. Novembris Küküllővárini.*⁶¹

Az Actor Haró János meg nem próbálható az előhozott bizonyságokkal az Inctához, úgymint Báthori Annához, tölle repudiáltatott mátkájához tött propositioját. Azért az Actor a Canon szerint való poenan maradott érette. Az Incta pedig absolváltatott tölle.

1654 április

*Causa levata Joannis Melder cum conjuge sua, Martha Parádi anno 1654. 29. Aprilis.*⁶²

Mivel elegendő bizonságokból megbizonyíttatatik, hogy ennek az Parádi Mártának ötöt azelőtt elhagyott Szendrei János nevű férjének élő felesége vagyon az Tiszán túl, az is constál, hogy öt esztendeje vagyon, hogy elhatta az ő férje, absolváltatik azért attúl a férjétül, és szabadoson házasságra adhattya magát.

---

⁶⁰ KükEhmLvt prot. I/1. 57.

⁶¹ Uo. 58.

⁶² Uo. 58.

1655 augusztus, Kerelőszentpál

*Semipartialis celebrata Sz[ent]Pálini anno 1655. die 31. Augusti.*⁶³

Levata causa ibidem anno et die praenotatis Stephani Kankó de Sz[ent]Pál contra conjugem antea suam, Annam Aco. Constituit procuratorem Gregorium Literati de Szeőkefalva ut Actor. E contra Anna Aco constituit Stephanum Kankó de Sz[ent]Pál [!].

Proponit Actor: Ezért kellett énnekem citáltatnom az Inctat, hogy noha énvelem Isten törvénye szerint meghesküött az szent házasságra, de ő sem az Istent, sem hűtit, sem engemet megh [nem] tekintvén, tisztátalan életre adta magát, és mással paráználkodott, mely dolgot elegendő bizonságokkal relatoriamat beadván doceáalom, ha azok penigh elegek nem lennének, magamnak is kérem a törvint. Azért azt kívánom, hogy meghaljon érette. Protestatur.

E contra replicat Incta: Értem, mit felel hozzám az Actor, hogy paráznasággal vádol, mellyet én tagadok, de ha szintén a dolog úgy lett volna is, de azután énvelem laktál tudva. Azért én sem halált nem érdemlem, sem töllem el nem válhatol, avagy ha én valami büntetésre volnék is méltó, de te is azonra vagy méltó. Protestatur.

Replicat Actor: Nem hallottam, s nem értettem annyira, mint azután meghértemtem, mert amikor valóba megthudtam, azután veled nem laktam. Protestatur. [60.]

Deliberatum Sedis: A relatoriakból világosan kijő, főképpen három tanóktól vallásokból, azokon kívül sok vallóknak közel járó sero látásokból nyilvánvaló paráznasága, azért paráznának ítéltetik, és az külső magistratusoknak büntetések alá vettetik az Incta, Ako Annók, és életének végéig az Actornak kötelében. Az Actor penig, úgymint Kankó István, újabb házasságra admittáltatik (modo fiat in Domino).

1656 január, Magyarkirályfalva

*SemiPartialis instituta Királyfalvini anno 1656. die 14. Januarii.*⁶⁴

Levata causa Gasparis Székel ut Actoris, contra Annam Székel ut in causam attractam.

Actor proponit per procuratorem suum Johannem Fekete: Azért kellett az megnevezett Inctat kegyelmetek elejében citálnom, hogy ezelőtt való időkben Isten törvénye szerént meghkérettem volt házasságra, hozzám is ígerte volt magát, melynek mind én őneki, s mind ő énnekem bizonyos jegyét attuk. Most már, nem tudgyuk mi októl viseltetvén, előbbeli ígérelinek nem akarván állani, nem jó hozzám, melynek ha igaz okait nem adgya, az ecclesianak bévött törvénye szerént való büntetésen kívánom lenni, és annakfelette minden költségemet magamnak, [61.] atyámfiának díját kívánom rajta követni. Annakfelette tőle való szabadulásomat.

⁶³ KükEhmLvt prot. I/1. 59–60.

⁶⁴ Uo. 61–62.

Incta replicat per procuratorem suum Stephanum Czuka: Azt nem tagadom, hogy törvény szerént való mátkaságra magamot nem ígértem, de hogy hozzá nem megyek s nem is akarok menni, ennek ilyen három okát adom: 1. Mert ígértem volt magamot csak szüléimtől való félelemből, nem szabadoson. 2. Mert nem szeretem. 3. Mert mikor ittas, igen grázdás. Azért ezekre az okokra nézve sem magának, sem nemzetségének díján nem vagyok, költségét sem tartozom visszaadni, mert maga dolgában költött, azmit költött, én arra nem kényszerítettem. Ami pedig az ecclesianak törvényét s bévött szokását nézi, az alól magamot nem vonhatom el.

Deliberatum: Mivel az Inctanak semmi igaz oka nincsen az Actornak repudiálására, az első nem helyes, mert ha nem akarta volna, nem kellett volna kezdet beadni. A második sem helyes, mert annak kellene okát adni, miért nem szereti. A harmadik ok is nem helyes, mert meg nem bizonyíthatatik, azért a Canonunkban, vide in casibus ab poenis extraordinariis casu VII. in primo titulo, meghírt erős büntetésen vagyon, úgymint ft. 12 kell letenni, és kötélben kell [62.] addigh lenni, míg az Actor meg nem házasodik. Az Actor pedig az Inctától elszakasztatik, és házasságra való szabadságh neki adattatik. Díut az ecclesia elejétől fogván nem ítélte, azt azért és költségét az külső forumon keresse az Incta, ha akarja. Aminemű ajándékokot egymásnak adtak, azt intra quindenam mindenik fél tartozzék visszaadni.

1656 november, Magyarkirályfalva

*Synodus Partialis celebrata anno 1656. 7. Novembris Királyfalvini.*⁶⁵

Actrix Chatarina Szász Bonyhaiensis constituit procuratorem Petrum Varga de Bernárd contra maritum suum, [255.] Paulum Sütő ut in causam attractum et proponit causam suam sic.

Actrix proponit causam suam cum solenni protestatione contra Inctum: Ezért kellett az Szent Szék elejben citáltatnom az Inctust, hogy engemet elvött volt feleségül, kivel edgyütt laktam három esztendeig, de mivelhogy énvelem semmi közö nem volt az üdő alatt, mivel impotens, annakokáért az Szent Széktől szabadulást kívánok.

Inctus replicat per procuratorem suum Georgium Literati Bonyhaiensem et dicit: Tagadom azt az bennem való impotentiat, hanem ép férfinak ismerem magamat lenni.

Deliberatum Ecclesiae: Mivel az Sütő Pál első feleségének maga nyelvével való vallását urának Sütő Pálnak impotentiaja felől az Actrix hűt szerént való bizonságokkal megbizonyítja, maga is pedig kész rajta megeskünni, tetszett az Szent Széknek, hogy az Sütő Pál feleségének szabadulása légyen Sütő Páltól, Sütő Pál pedig ligában vetessék. Jurálván rajta az Actrix, hogy neki nem volt közösülése férjével Sütő Pállal, jurála az Actrix.

⁶⁵ KükEhmLvt prot. I/1. 254–255.

1656. december 7., Radnót*Synodus Partialis Radnóthini celebrata anno.1656. die 7. Decembris.*⁶⁶

Levata causa generosi domini Joannis Romoz ut Actoris contra conjugem suam, generosam dominam Juditham Porkoláb.

Actor constituit procuratorem generosum dominum Martinum Sárpataki, directorem regni. Incta vero constituit procuratorem egregium dominum Samuelem Literatum de Sz[ent]Iván.

Proponit Actor: Ezért kellett énnekem citáltatnom senior uram pecsétével az Inctat, hogy én az elmúlt időkben ötet házasságra jegyezvén Isten törvénye szerint, az anyaszentegyháznak szokása szerint hittel copuláltunk, de ő sem az Isten törvényével, sem az nekem adott hitivel, sem az ország constitutiojával nem gondolván, diversis temporibus cum diversis personis paráznságra adta magát. Mellyet maga saját nyelvével böcsületes személyek előtt meg is vallott, mellyet immár nem is tagadhat, mellyet ha tag[ad]na, megbizonyítjuk sufficienter, annakokáért [65.] divortiumot kívánok. Protestatur.

Replicat Incta: Én most értem az Actornak requisitioját, de parban kívánom e dolgot.

Deliberatio sedis: Conceditur par.

1656. december 14., Csávás*Synodus Partialis Czávásini habita anno 1656. die 14. Decembris.*⁶⁷

Secunda instantia [causae Joannis Romoz contra Juditham Porkoláb] die et loco praenotato facta.

Incta replicat: Értem az Actornak ellenem való súllyos feleletit, hogy én Isten törvénye ellen, és hüttel való kötelességem ellen másokkal való tisztátalan életre, úgymint paráznságra adtam volna magamat, amellyet magam saját nyelvemmel is megvallottam volna. Mellyre azt mondom, hogy én sem egycer, sem máccor olyan dologban magamat nem elegyíttem, nem is cselekedtem paráznságot, amely ökegyelmével való hüttel kötelességemet megbonthatná. Ami penig magam nyelvvel való vallását illeti, arra azt mondom, hogy az én uram ökegyelme, nem tudom mi gondolattából, engemet ilyen alkalmatossággal vött erre a mondásra. Midőn öszveköltünk volna és laktunk volna is együtt, az ökegyelme inassa egykor, mikor az én késemmel cipót hámozott volna és kapdostam volna rajta, ennekutána ökegyelme sok szép szavaival, ígéretivel és fenyegetésivel hol egyre, hol másra kényszergetvén suadeálta, hogy egymástól [66.] elváljunk, ezt mondván nekem: Mondgyad, hogy nem lehet töllem, avval elválhatunk. Mire, midőn azt mondtam volna, én nem vallom, mert én szeretem kegyelmedet, annakutána iteratis vicibus engemet, éretlen goromba gyermek elméjút urgeált, kényszergetett, hogy mondgyam szinte azt, valamit akart. Egykor osztán ökegyelme magát gondolván, meghagyván elsöben házunknál, hogy azt mondgyam, amit ökegyelme mondat. Vitt Radnóthra

⁶⁶ KükEhmLv t prot. I/1. 63–65.

⁶⁷ Uo. 65–69.

az radnóti várba, ott őkegyelme subordinálván ott való praedicator uramat és az udvarbíró megfenyegetvén, elsőben magunkban létünkben úgy mondatta énvelem, azmint rá emlékezem, hogy kétszer lőtt volna közem azzal az inassal, Kertész Jantsival, azmint ezt radnóti praedikátor uram referálhattya az Szent Szék előtt. Annakutána, hogy eszemben vöttem, még ante citationem, hogy énvelem az én uram böcsüetem és tisztességemnek romlásában mit mondatott, cselekedtetett, mindgyárást emberséges böcsületes emberek előtt ellenem mondtam s fateáltam, hogy én azt magam gorombaságából uramtól való féltemben mondtam, retractáltam. Hogy pedig ennek igaz volta kitessék, hogy a dolog úgy nem volt, amint az Actor őkegyelme praetendállya, utolszori fassiom mellé exhibeálok azon inasnak hüttel való fassioját, amelyben fateállya, hogy én övéle nem paráználkodtam. Ezekről most az inas fassioját és retractatiot exhibeálván megvárván, hogy őkegyelme mint comprobál ellenem, protestálok, ne legyen késő [67.] énnekem ennekutána is bizonyítanom, mivel most készületlen vagyok. Accedálván ez ratiom is ez dologban, hogy amikor engemet gyanított volna az inassal közösülni, annakutána énvelem jó darab üdőt élt-hált, mely ratiokra nézve azt mondom, hogy semmiképpen éntőllem nem divortióltathatik.

Actor ad haec: Azmint irattattya az Incta, hogy én cogáltam volna hol egy, hol más ratiokkal az divortiumra, esse dato sed non concessio, abból is elucescál magaviseletlensége, mert exhibeálván bizonságimat, elucescálnak holmi circumstantiak belőlle. Ha az circumstantiakat nem animadvertáltam volna, miért kellett volna nékem olyan szókat mondanom neki, holott én mind személyével, értékével, nemzetével contentus löttem volna. Hogy pedig én elvívén Radnóthra, ott fateáltattam, én coacte semmit nem cselekedtem, hanem elsőben magamnak mindeneket viva voce referált, nem akarván Istennek törvénye ellen véle való lakásomat tovább continuálnom, úgy kellett küllőbb terjesztenem a dolgot. Hogy pedig én revocálta légyen abbéli szavait, az neki semmit sem suffragál, mert ezen szavait igen helyes és világos circumstantiakkal comprobálok, azmelyek helyesnek ítéltetik abbéli maga nyelve vallását, hogy én véle laktam volna. Mikoron in rei veritate ezen dolgot megérttettem, azt tagadom, az circumstantiat nem tagadom, hogy valamit annakelőtte nem animadvertáltam volna, azt nem mondom, de azt is ilyen világosan nem érttettem, tudván, hogy simplex circumstantiara törvény nem pronuciáltathatik. Kelletett mindaddig vára-koznom, míg bizonyost [68.] érthetek. Ami pedig az Kertész János fassioját illeti, az neki nem suffragál, mivel ő forog mostan in causa, hanem ut supra csak divortiomat kívánok az Szent Széktől.

Deliberatio sedis: Ighen szorgalmatosan az Szent Szék consideratióban vötte mind a két félnek propositioját és replicatioját és propositiojokban s replicatiojokban allegáltatott bizonságit, mellyekből az Actornak propositioja elucescál in hac parte: Négy vallók különböző suspitiokat nyilván erősítenek úgymint, hogy Kertész János egy ágyban láttatott fekünni az Inctával (ezt egy valló erősítte), csokolódását (ezt is egy vallyá), csicsinek fogdosását (ezt két valló bizonyítja), hogy Romoz uram az inast elűzvé, az majorban gazdálkodott az asszony neki a szolgáló által étellel. Maga vallástételét pedig az Inctának, hogy kétszer volt dolga Kertész Jánossal libere minden coactio nélkül, radnóthi mostani praedikátor, Papolczi János uram és ugyan radnóthi udvarbíró uram Széki Sándor deák előtt megvallotta, ugyan

őkegyelmek ketten erősítik fide sua mediante. Az Incta pedig nem próbálja, hogy coactioval mondatta volna az Actor vétkét. Az retractatio sem állhat meg, mert ami semel dictum erat, dictum erat, et sero erat. Hogy pedig az Actor az Inctával véle élt-hált volna az vétkének [69.] vallása után, nem comprobáltatik. Az Kertész Jánosnak is vallása nem állhat meg, ratio, mert mind az asszony vallásával, mind az több tanúkkal, akik a suspitiokat próbálnak, ellenkezik. Tetszett azért az Szent Széknek, hogy az Actor divortáltassék az Inctától, és második házasságra neki szabadtság adatassék, az Incta pedig az maga vallása szerint paráznának ítéltetik és ligaban vettetik. Az Actor ím ez két dolgon in facie Sedis jurállyon: 1. Hogy az Inctat nem cogálta vétkének megvallására veréssel és fenyegetéssel. 2. Hogy e véteknek megvallása után az Actor copula carnis nem coalescált az Inctával.

Incta appellat ad Generalem Synodum.

Deliberatum Sedis: Conceditur.

1657 március, Küküllővár

Levata causa Petri Máthé de Széplak ut Actoris contra conjugem suam

Elizabetham Boros de Bonyha 7. diem Martii 1657.

*Küküllővárini in Conventu Partiali.*⁶⁸

Proponit Actor: Ezért citáltattam az Inctat az én feleségemet, hogy valamire való gondolatában éntöllem, hütös urától elment volt, mostan azért az Szent Széktől visszaítéltetni kívánom, mint törvínés feleségemet. Protestatur ad ulteriora.

Replicat Incta: Nem tartozom visszamenni, oka ez, mert engemet rút gyalázatas hírrel-névvel illetett, mely illetlen dologh, sőt hallatlan emberséges embertől, mely gyalázatos cselekedetit relatoriammal doceálok, és ez okon elválást kívánok az Actortól. Protestatur.

Dicit Actor: Nem tagadom, hogy búsultomba valamit nem mondtam, de az elhagyásért cselekedtem, de mostan visszakívánom.

Deliberatum sedis: Kitetszik az Inctanak relatoriaiból, hogy az Actor a feleségét rút gyalázatokkal illette, de mivel *az asszonyi állapotban is hasonló vétkek találtaknak*,⁶⁹ elégtelen a divortiumra az azon cselekedete. Tetszett az Szent Széknek, hogy az Incta redeálljon az ő férjéhez, ilyen conditional, hogy az Actor feleségét tisztességben tartsa, gyalázattal ne illesse. Az Incta is illendő tisztességben tartsa férjét, s hazamenvén tisztinek megfellellyen.

Incta apellat ad superiorem Sedem.

Deliberatum: Conceditur.

⁶⁸ KükEhmLv prot. I/1. 256.

⁶⁹ A dölt betűvel szedett részt utólag kihúzták.

1657 május, Bonyha

*Levata causa egregii viri domini Georgii Literati de Bonyha ut Actoris anno Domini 1657. 30. Maii Bonyhaini in Synodo Semipartiali celebrata contra consortem suam Juditham Tövissi.*⁷⁰

Actor proponit causam cum solemni protestatione hoc modo: Ezért kellett énnekem Tövissi Judithot, aki énnekem feleségem volt, az Szent Szék eleiben citáltatnom, hogy az elmúlt üdőkben, nem gondolván sem az Istennek poroncsolattával, sem az énhozzám [70.] való kötelességével, sem az ország constitutioval, magát Isten ellen való tisztá[ta]lan életre adta, paráználkodván bizonyos személyekkel, mellyet beadandó relatoriamból megbizonyítok bizonyoson. Azért tölle való absolutiot kívánok, és másodszori házasságra való szabadságot. Ötöt pengig ligaban kívánom hagyattatni.

Incta replicat: Ím, hallom az Actornak hozzám való feleletit, holott őkegyelme engemet paráznasággal vádol. Én azt tagadom, mert ha mit mondtam is én, azért mondtam, hogy őkegyelme engemet az szőlőben kivitt, térdre állatott, fejszével fejem felé állva fejemet akarta venni, fenyeget, hogy megöl, meg is eskütett, ha azt nem mondom, amit őkegyelme mond. Hogy pengig őkegyelme engemet megesküdtet, én arról a Szent Széktől hütöt kérek. Annakfelette, ha szinte mi vétkem volna is, én zálagos nemes asszony vagyok, őkegyelmének nem kellett volna éreám vallatni, hanem álljon elő őkegyelme ötven nemes emberrel, bizonyítsa reám. Protestatur de caeteris.

Deliberatio sedis: Mivel az Inctanak paráznasága két szemmel látott tanúbizonyosságokkal megvilágosodott, et quod majus maga nyelve vallásával is, mellyet két asszonyok előtt megvallott, libere circumstantiak is, hallás által valók járulnak, per hoc paráznának pronunciáltatik, és a külső potestasnak [71.] büntetése alá adattatik, és vinculumban vettetik viduitatis usque ad mariti mortem. Az Actor pengig tölle absolváltatik, és az második házasságra általbocsáttatik his tamen observatis conditionibus: 1. Hogy az Actor jurálljon solemniter, hogy copula carnis nem egyesült volna az Inctaval minekutánna megtudta paráznaságát. 2. Hogy tehetsége szerint ügyekezze az Inctat persequálni és exequáltatni tiszt uraimékkal az külső forumon. In facie sedis a juramentomot deponálá az Actor.

Hinc deliberato hoc additur: Ami pengig nézi az Inctanak fele[le]tit, hogy ő zálagos nemes asszony, azért őreá sem nem fateáltathatott volna az Actor, sem meg nem sententiáztathattya, hanem ötven nemes emberrel esküdjék reá. Ismég, hogy ötet fenyegette az Actor a szőlőben kivivén, térdre állatta s megesküdtette, hogy amit mond az Actor, ő is azt mondgya, nem patrocínál neki semmit mielőttünk. Az első nem, mert az Verbőczy találmánya (illet külső forumot), a másik sem, mert semmit sem bizonyít meg benne, hanem az Actor is fateállya, hogy kivitte az szó[ló]ben, s tudakozta a dolgot tőle, mely dologban, ha megunta őt, efficiálta az Actor az Inctat, külső széken keresse törvényel érette.

⁷⁰ KükEhmLvt prot. I/1. 69–71.

1657 június, Küküllővár

*Synodus Partialis Küküllőváriini celebrata anno Domini 1657. 8. Junii.*⁷¹

Levata causa egregii viri Michaelis Pyheni ut Actoris, contra conjugem suam, Elyzabetham Belei. Actor proponit causam suam hoc modo.

Nota bene: Levata causa Elizabethae Belei ut Actricis, consortis Michaelis Pyheni, contra consortem suum, et constituit procuratorem suum Michaelem Tsenteri, et proponit causam suam per procuratorem suum hoc modo: Ezért kelle-tett citáltatnom az Inctust, hogy engemet Istennek rendelése szerént ennekelőtte való üdőkben magának elvött volt feleségül, de nem tudom micsoda gondolattya-ból, engemet házától elűzett, kergetett, azért azt kívánom az Szent Szék előtt, hogy adgya okát, hogy miért kergetett el.

Nota bene: Inctus egregius vir Michael Pyheni, incola Küküllőváriensis replicat contra consortem suam Elyzabetham hoc modo: Hallom az Actrixnak ellenem való propositioját, de én azt tagadom, hogy én elkergettem volna, de ő maga, hogy el-ment, én immár vissza nem fogadom, mert engemet meglöpött, engemet meg nem böcsül, haja[73.]mat, szakállamat megtépte, magát tisztátalan életre adta.

Deliberatio sedis: Mivel az Actrixnak nyilvánvaló paráznsága nem constál, de a circumstantiakból nagy suspicioban vagyon, sola se jurállyon in facie Sedis, hogy urának haját, szakállát meg nem tépte. Hogyha nem jurálna rajta, egyszeri reggeli vasárnapi prédikation a kezi kalodába tétessék. 3. Itt az Szent Szék előtt tegyen fogadást, hogy az urát illendőképpen megböcsüllí, mellyet ha meg nem cseleked-nék, az ecclesiából kitiltatik, és az külső tiszteknek büntetése alá bocsáttatik. Hogyha az ura is vissza nem fogadná, az is az templomból kitiltattassék.

Levata causa Barbarae Kászoni ut Actricis contra consortem suum Johannem Tsőre, incolae Küküllőváriensis proponit causam suam contra consortem suum hoc modo: Ezért citáltam az Inctust az Szent Szék eleibe, hogy engemet ennekelőtte való üdőkben magának feleségül elvött volt, de engemet csak üldöz, vadász, nem tart úgy, mint jámbor feleséget, azért azt kívánom az Szék előtt, adgya okát, mert én visszamegyek az én uramhoz.

Replicat Inctus hoc modo: Ím hallom, hogy miért citáltál engemet, de én azt mondom az Szent Szék előtt, hogy amiképpen engemet elhadtál, holott el nem üz-telek, légy ennekutána is magadnak, én is magamnak. [74.]

Deliberatio Sedis: Mivel az Actrix elválásra való okot nem adott, tetszett az Szent Széknek, hogy redeállyon az Actrix az urához, és élyyenek istenesen.

Deliberatio sedis: Besenyei Sós István liberáltatik a mátkájától.

---

⁷¹ KükEhmLvt prot. I/1. 72–74.

1658 február, Küküllővár*Synodus Partialis instituta Küküllővárini anno 1658. 13. Februarii.*⁷²

Memoriale: 1. Egy dellői ember dolga, ki elhagyván öregasszony feleségét, egy leánnyal elszökött, és immár haza került, az vén felesége szabadságot adott neki, az tisztek is [...] ft. 12 (amint az asszonya Jármí Miklósné mondgya, sőt magam is olvastam az levelet), s akar élni avval a feleségével, kivel megszökött volt. Halasztott a Generalis gyűlésünkre, mivel csak maga az férfiú volt jelen.

2. A bonyhai Borbély István leánya, Annók az ő urától, Nemes Istvántúl, Póczfalván lakótúl elválasztatik, mivel megbizonyított elöttünk, mind hogy nem volt copula carnis köztök, mind az, hogy minden újságon kisebesedik a teste, idque hac lege, hogy a megnevezett Nemes István meg ne [75.] házassulhassék míg meg nem gyógyul, s meg nem bizonyította azt, hogy meggyógyult, s ép ember. Hoc addito: Azmi edgyetmássa az asszonynak nála vagyon, Nemes Istvánnál, visszaadgya neki, sub eo ruminacione exclusionis a congregatione seu coetu sacro.

1658 február, Küküllőpócsfalva*Semipartialis instituta Póczfalvini anno 1658. die 26. Februarii.*⁷³

Levata causa Catharinae Dombi ut Actricis contra maritum suum Andream Varga, ut in causam attractum.

Proponit Actrix: Azért kellett kegyelmetek elejben nekem citálnom az Inctust, hogy ezelőtt majd nyolc esztendővel engemet elhagyott, azulta nekem gondomat nem viselte, sőt soha nekem vele közösülésem sem volt. Azért tölle való elszakadást, és második házasságra való általmenést s bocsáttatást kívánok az Szent Széktűl.

Replicat Inctus: Én is akarom az elválást, mivel nekem asszonyember nem kell, az Actrixal is nem volt nekem soha dolgom, közösülésem.

Deliberatum: Jurállyon mind a két fél, hogy egymás között nem volt házasság-beli közösülések, elválasztatnak egymástúl eo hac lege, hogy az Inctus soha meg ne házasodgyék, az Actrix pedig férhez mehessen, csak legyen az Úrban.

Az Actrix jurála, az Inctus is, kész lévén reá, simplicitasságára nézve elhagyatik a jurálása, a dolgot úgy lenni szóval állítván.

Causa juvenis cujusdam Radnóthiensis cum sua sponsa Rebecha Sz[ent]Gerliczei.

Ez a Sz[ent]Gerliczei Rebecha azt állattya, hogy ezelőtt 13 esztendővel ötlet elhadta az ura, mert paráznaságban esett volt az ura, [...] lehet azért kívánnya, hogy akihez ment, avval öszveestkessék.

Deliberatum: Tanúvallások szerént élő férje vagyon az asszonynak Csáváson Marosszékbén, ott ez pedig feleséges, azért vagy mennyen reá a férjére, s [76.] ölesse meg, ha hozzáfér törvénnel, vagy mennyen az marosszéki esperesthez, és

⁷² KükEhmLvt prot. I/1. 74–75.

⁷³ Uo. 75–76.

hozzon levelet őkegyelmérül, miben vagyon dolga férjével, s compareállyon előtünk, és válóssa lészen.

Deliberatum: Die 4. Martii anni 1658. ez az asszony elment Czávásra s a seniorhoz Vásárhelyre, és mindkét helyről levelet hozott, mely egyebet nem bizonyít, hanem csak, hogy ott MezőCzáváson lakott az ő férje (kinek már gyermeke is vagy), de a hadba maradt, és senki nem vallya, hogy levágták volna a tatárok. Azért jurállyon másodmagával, hogy nem ő hadta el, hanem őtet hadta el a férje, és absolváltatik férjétül, s házasságra bocsáttatik. Jurált ez az asszony, azért copuláltassék mátkájával.

1658 április

*Anno 1658. die 1. Aprilis conventiculum Sövényfalvini factum.*⁷⁴

In quo Franciscus Miklós, via justitiae donatus est libertate a sponsa sua Balavásáriensi separandi, aliamque sponsam, jam a se desponsatione, legitimam maritam, in uxorem ducendi, sit modo in Domino.

Anno 1658. die 15. Aprilis. Romoz Jánosné asszonyom sola se expurgálá magát az paráznságnak sententiaja alól, mivel a perese, férje megholt, és így engedtet meg, hogy mátkájával Szuczáki István urammal copuláltassék. Actum in quindena Küküllővárini facta anno et die notatis supra.

Nota bene: Anno 1658. die 23. Aprilis Cs[apó]Sz[ent]Györgyön lakó Székely András nagyobbik fia jött hozzám, s kért, hogy legyen nálam emlékezetben, hogy az ő felesége (kit majd három esztendeig való tőle távol lakása után visszafogadott volt magához) gyermeket szült üdö előtt, és így parázna volna az az ő felesége. Fogadta mellé die 22. Novembris anni 1657., lött a gyermek die 26. Martii anni 1658. Hattam eligazodását jövendő gyűlésünkre, Isten békességünket megtartván jókedvéből.

Vide hanc causam complanatum anno 1659. die 22. Aprilis Sz[ent]Pálini, in conventu tunc ibi coacto.

1658 november, Küküllővár

*Anno 1658. die 15. Novembris celebratur Conventiculum reverendorum dominorum pastorum dioecesis Küküllőváriensis quorundam.*⁷⁵

Levata causa generosi domini Michaelis Piheni et eius uxoris Elizabethae Belei.

Deliberatum super causa egregii Michaelis Piheni et uxoris eius Elizabethae Belei, factum Küküllővárini anno 1658. die 15. Novembris. Mivel immár közönséges Partialisunkban is forgott ezeknek az személyeknek dolgok, és vött törvények is vagy, és sokszor meginttettek, hogy békével lakjanak, mostan immár ugyan-

⁷⁴ KükEhmLvt prot. I/1. 76.

⁷⁵ Uo. 77.

azon dolog végett citálván az férje feleségét, hogy tudniillik ötöt megtépte, szakállánál fogva megrúgta, megcsapta a felesége, mellyet meg is valla a felesége (az asszony), és egyéb módon való veszekedő életek is vagon. Tetszett minekünk, hogy az asszonyember bizonyos ideig templomból kitiltassék azért, hogy férjét megverte (mivel külső poena semmi rajta végben nem vitettetik), mégpedig nem csak eccer. Ez a végzése közönséges Partialisunknak is. Ennekfelette azt végeztük, hogy egymástól külön lakjanak addig, míg magokat illendőknek ítélik, hogy egymással békességben lakhatnak, hogy így távul lakván bizonyos ideig egymástól botránkozást eltávoztathassanak, és magok veszedelmit kerülhessék. De sem az asszony férhez ne mehessen senkihez, mígh férje él, sem az férfiú meg ne házasodhassék, mígh az felesége él. Descriptum anno die et loco supranotatis.

Nota bene: A mostani sz[ent]páli scholamester akarja elvenni Aka Annókot Sz[ent]Pálon, ki férjének éltéig való kötélben vagon, anno 1658. 15. Novembris.

1658 december, Vámosgálfalva

*Conventus Partialis celebratur Gálfalvini 12. Decembris anno 1658.*⁷⁶

Szász Mihályné Királyfalván, Annók várja férjét három esztendeig, ha bizonyost halála felől nem bizonyíthat, azután mennyen férhez, de addig nem, mert Canonunk ellen vagon.

Bernádon Imre Orsika vagy bizonyítsa megh, hogy elszökött férje meghholt, vagy, megh nem bizonyíthatván azt, elválosztatik tőlle, deputálván annak praemiumját.

Nagy Istvánné Bonyhán várja férjét három esztendeig, vagy bizonyítsa, megholt az férje, s mennyen férhez, de addig nem, mivel Canonunk ellen vagon.

Gálfalván Keszegh Miklós fia, János deák el nem veheti Porkalábné leányát, Annát, míg meg nem bizonyíttatik, hogy megholt férje, avval penigh, hogy megterhesedett az asszony János deáktúl, nem szabadul fel férjétül, hanem az férje szabadul fel őtőlle, és ő kötélben marad férje haláláig, avagy megbizonyíthatásáig férje halálának. Az ország articulusa sem tartozik reájuk, mert edgyik fél nem szabad személy. Avagy bizonyítsa meg azért, hogy megholt a férje, avagy várja még esztendeig, azután ecclesiat követvén copuláltatik. Templomba nem bocsáttatnak addig (mivel manifestus sceleratusok), míg a külső tisztekkel el nem igazítták dolgokat.

Sz[ent]páli mester, Sükei Ferencz várakozzék Generalisig, s akkor lészen válasszok.

⁷⁶ KükEhmLvt prot. I/1. 78.

1659. január 7., Kerelő

*Quindena fit Kereleini anno 1659. die 7. Januarii.*⁷⁷

Deliberatum conventus super causa Judithae Sárpathaki cedis mariti sui Nicolai Váradi, pastoris Kereleiensis clam et inopine patratæ suspectæ, factum loco et die prius specificatis.

Mivel a tanúbizonság-tételekből constál a világos, fundamentomos és súlyos suspitio, hogy a megöletett Váradi Miklós papnak felesége, Sárpathaki Judith ura halálának tudója, javallója, szerzője és cselekedője lött volna, végeztük azért, hogy az asszony intra quindenam septima se expurgállya magát, hogy ő sem tudója, sem javallója, sem szerzője, sem cselekedője nem ura halálának. Ha penig nem expurgálhattya magát ilyen formán, a külső magistratus kezében essék, és az ökegyelmek törvények szerént büntetődgyék.

Mitigatio deliberati facta Besenyeini die supra indicata: Noha az a törvény s deliberatum a külső törvény folyására nézve javaltatik tőlünk, mindazonáltal, akarván magunkat alkalmaztatni az Isten törvényéhez, mely ez: Három bizonságok szavából minden igaz dolog megáll. Deut 19 v. 15,⁷⁸ 2Cor 13,1,⁷⁹ inkább, hogysen mint az külső s emberi törvényekhez, végeztük, hogy az asszony jurata se mentse magát a megírt s mondott idő alatt, s ment személy léssen.

Végezetett ugyanabban a conventusunkban, hogy Kerelőn lakott Koronkai felesége (ki most Sz[ent]Pálon lakik) a templomtúl arceáltassék, mivel manifesta adulteranak pronuciáltatott Kerelőn a falu székin, akkorbéli szolgájával. Az a legény is, kivel ez az asszony paráználkodott (ki most MagyarDerlőn lakik), arceáltatik a templomtúl, mivel paráznának pronuciáltatott a megnevezett asszonymal. Mind a kettőnek, mikor a külső tiszt igazíttya dolgát, az ecclesianak léssen válassza. Az asszonymnak Tatárországban él az ura. Az legény most akar házasodni. [80.]

Az mostani királyfalvi scholamesternek hat forint érő sustentioja arestáltatik azért: 1. Mert testimonialist nem hozott. 2. Mert a faluban részegeskedett valami asszonymberekkel, és ugyanott kobzolt. 3. Mert igen negligens volt hivatallyában. 4. Mert pastora híre s akarattya ellen imide s amoda járt s ment. Levat mulctam ft. 2 dr. 75.

⁷⁷ KükEhmLvt prot. I/1. 79–80.

⁷⁸ 5Móz 19,15: *Ne álljon elő egy tanú senki ellen semmiféle hamisság és semmiféle bűn miatt; akármilyen bűnben bűnös valaki, két tanú szavára vagy három tanú szavára álljon a dolog.*

⁷⁹ 2Kor 13,1: *Két vagy három tanú vallomása alapján megáll minden dolog.*

1659. január 29., Küküllővár

*Synodus Partialis celebratur Küküllővárini die 29. Januarii anno 1659. ubi sequentia sunt decisa.*⁸⁰

Sz[ent]Györgyi István Radnóthon lakó, elvászasztatik feleségétől, Kis Katától, ötlet hitetlenül elhagyótól, és az második házasságra neki szabadság engedtetik, a felesége pedig a külső magistratus hatalma alá bocsáttatik megbüntetésre, avagy ha élete megtartatik, férjének életéig való kötélen hagyatik, mivel sokszori hivatal és visszaítélések után is nem redeált férjéhez, hanem obstinate elhagyta, és távoly lakik tőle. Az férje pedig igyekezzék tehetsége szerént, hogy törvény szerént (ha hozzáfér) exequáltassa feleségét mint fidefragat.

Az sz[ent]páli mester el nem veheti Aka Annókot, mivel élő férje vagon. És törvénye is Aka Annóknak az, hogy férjének életéig férhez ne mehessen.

1659 március, Küküllővár

*Synodus Partialis celebrata Küküllővárini anno 1659. die 29. Martii.*⁸¹

Levata causa Elizabethae Kassai, uxoris quondam Stephani Bagdi.

Ezért jöttem kegyelmetek elejben, hogy immár hét esztendeje, hogy az uram elhagyott, Bagdi István, azolta sem nem hallottam semmit felőle, sem nem izent semmit, sem adományával nem éltetett, mellyet megbizonítottok.

Deliberatum: Világos bizonyságokkal, kettővel megbizonította propositioját, azért liberáltatik tőle, az ura pedig ligaban vettetik: 1. Hac conditione, jurálván azon, hogy semmi okot urának elfutására nem adott. 2. Azon, hogy tehetsége szerént, ha valahul hallhattya, és törvény szerint hozzáférhet, persecuállya tisztek által.

Nota bene: Hac sententia iterum est pronunciata et redemta anno 1659. die 12. Aprillis.

1659 április, Kerelószentpál

*[Visitatio Szentpálini anno 1659. die 22. Aprilis instituta.]*⁸²

Levata causa Andreae Tsalós de Kuttyfalva ut Actoris, contra consortem suam fugitivam Elizabethae [!] Koczis, ut in causam attractam in Visitazione Sz[ent]Pálini anno 1659. die 22. Aprilis instituta.

Azért kellett kegyelmetek elejben jönnöm, mivel az én feleségem, Koczis Ersók nyilvánvaló parázna, mellyet bőségesen megbizonítottok, az Szent Széktől tőle megszabadulást kévának és az második házasságra való általmenetelt.

⁸⁰ KükEhmLvt prot. I/1. 80.

⁸¹ Uo. 81.

⁸² Uo. 83–84.

Deliberatum: Mivel az Actor két szemmel látott tanúkkal, és azon kívül derekas nagy sorokkal megbizonyítá elfutott feleségének paráznaságát, tetszett azért a Szent Széknek attól a feleségétől felszabadíttassék, és az második házasságra általbocsátassék, hac interim conditione, hogyha az országban kaphatná, és hozzáférhetne, tisztek által exequáltassa. Az megnevezett Koczis Ersók penig vivente marito hoc ligaban vettessék. [84.]

Levata causa Michaelis Székely de TsapóSz[ent]György ut Actoris contra consortem suam fugitivam, Margaritam ut in causam attractam in Visitatione Sz[ent]Pálini anno 1659. die 22. Aprilis instituta.

Azért kellett kegyelmetek eleiben jönnöm, mivel az én Margit nevű feleségem nyilvánvaló fattyavetett, mellyet közönségesen megbizonyítok. Az Szent Széktől tőle való megszabadulást kívánok és az második házasságra való általmenetelt.

Deliberatum: Mivel az Actor három nyilvánvaló tanókkal megbizonyítá elfutott feleségének nyilvánvaló fattyavetését, tetszett azért az Szent Széknek, hogy attól az feleségétől felszabadíttassék és az második házasságra általbocsátassék hac interim conditione, hogyha az országban kaphatná és hozzáférhetne, tisztek által exequáltassa. Az megnevezett Margit penig vivente marito hoc, ligaban vettessék.

1659 augusztus, Vámosgálfalva

*Synodus Partialis celebrata Gálfalvini anno 1659. 14. Augusti.*⁸³

Levata causa Marthae Varga de Tsávás: Ezért kellett jönnöm az Szent Szék elejben, hogy engemet Dombón lakó Ponta Péter kéretett volt jövendőbeli házasság fejében, de én megunakoztam tőle ilyen okokért, hogy az előbbeni kurva felesége él, és kínállya magát haza, hogy visszafogadgya. Privata vindictat üz, követ rajtam, hogyha hozzá nem megyek, a pártát bizon megviselteti velem. Azért tőle való elszakadást kívánok.

Deliberatio Sedis Sanctae: Mivel az dolog constál, az Szent Szék consideratioban vötte és tetszett a Szent Széknek, hogy a leány attól az specificált mátkájától absolváltassék.

Levata causa Michaelis Szász ut Actoris de Dányán anno 1659. 14. Augusti Gálfalvini.

Kelleték az Szent Szék eleiben jönnöm, hogy az én feleségem nyilvánvaló parázna. Azért az Szent Széktől tőle való elválást kívánok.

Deliberatio Sedis: Mivel annak az asszonnak nyilvánvaló paráznasága constál, azért tetszett az Szent Széknek, hogy az urától divertáltatik, és az külső magistratus kezében bocsátatik, maga penig a szent házasságra bocsátatik [258.] hac conditione, hogy tellyes tehetsége szerint az tiszteket solicitállya és persequáltattya felőle.

⁸³ KükEhmLvt prot. I/1. 257–258.

Egy ebesfalvi asszony felől, kit a mátkája repudiálván, megmátkásodott Fejérvárott (mely férfinak neve⁸⁴) concludáltatott, hogy compareálván Küköllővárott a senior előtt, s megbizonyítván, hogy mátkája más személyt jedzett el, dolga eligazítottassék, tőle absolváltassék servatis servandis.

A Szövérdiné dolga is halasztatott Küköllővárra a sokadalom idején Kendre.

1661 június, Kutyalva

*Anno 1661. die 9. Junii Kutyalvini Synodus Partialis celebratur.*⁸⁵

Ubi spectabilis ac magnifica domina Clara Fekete⁸⁶ causam suam conjugalem per procuratorem suum, generosum dominum Samuelem Literatum de Gálfalva in Sede Maros sic proponit:

Azért hittam kegyelmedet, esperest uram, és kegyelmed által ökegyelmeket praedikator uraimat ide kutyalvi házamhoz, mivel Liztius László⁸⁷ uram ökegyelme azelőtt való időben feleségül elvévén engemet, sem Istent, sem az énhozzám való kötelességét meg nem gondolván, rút, éktelen, sodomai életet élt, másokkal magának azt az sodomai ocsmányságát cselekedtetvén, mellyet doceálok. Annakfelette énvelem ökegyelme soha sem közösödött házassági közösüléssel, nem is alkalmazatos arra, mellyet confirmálok magam hitemmel. Annakokáért ökegyelmétül elszakadást, és más házasságra való szabadságot kívánok kegyelmetektül.

Deliberatum: Egy szemmel látott bizonyosság erősíti Liztius uramnak öngagságának sodomiai életét, hát vallyá, hogy őket kénszergette az vele való fertelmeskedésre, némelynek nadrágát megoldván, némellyet melléje fektetvén, némelyre mezítelen seggit fordítván, némelynek sok ígíretet tévén, sőt egy tanú azt is vallyá, hogy az úrnak szájából hallotta ezeket a szókat, ha én azt a dolgot magamnak nem cselekedhetném, meghalnék etc. Mellyekre nézve mi Liztius László uramat öngagságát sodomitanak pronuciálljuk, és mivel tekintetes nagyságos Fekete Clara asszony solemni juramento proprio előttünk confirmálá, hogy öngagságának soha nem volt közösülése Liztius úrral, declarálljuk és bizonyítjuk, hogy öngagsága igazán soha nem volt felesége Liztius úrnak (mivel a feleségnek fundamentoma copula carnalis), most sem az, és öngagságának szabadságot adunk a másik házasságra. Hogy penig az causat processuban nem bocsátottuk, okai ezek: 1. Mert Lisztius uram finaliter elment az országból, elvivén mindenét, amit elvihetett. [88.] 2. Mert az öngagsága vétke oly vétek, mely rendkívül való büntetésre méltó, és még csak híre is annak iszonyú s gyalázatos, és így ebben a hazában nem jön. 3. Mert magának is akarattya volt arra, hogy elvállják az asszony öngagságától, amint a relatoriából megtetszik. 4. Mert az mostani állapottya országunknak azt nem engedte. 5. Mert az asszony öngagsága megírta öngagságának, hogy elválík öngagságától, de semmi derekas dolgot nem írt öngagságának vissza.

⁸⁴ Kihagyva a hely.

⁸⁵ KükEhmLvt prot. I/1. 87–88.

⁸⁶ Az oldal aljára írva más írással: *Bethlen János feleségül veszi 1663-ban.*

⁸⁷ Az oldal aljára írva más írással: *Gróf Lisztiusz László, lefejezték 1663 elején.*

1663 április, Küküllővár*Anno 1663. die 23. Aprilis Küküllővárini celebratur Quindena.*⁸⁸

Levata causa Catharinae Nagy, quae sic proponit causam suam per procuratorem suum Michaellem Czenteri: Ezért kellett kegyelmetek elejben jőnöm, hogy ezelőtt tíz esztendővel az én férjemet, Sárdoloczki Barbást én elhattam rút magaviseléséért. Azulta engemet sem törvénnyel nem keresett, sem nem tartott, nem táplált, én pedig magamot jámborul viseltem. Tőle azért elválást kívánok elsőben azért, mert immár Torda vármegyében az én férjemet éntőlem elválasztották, melyről bizonyoságot téssen az esperest képe levele, másodszer azért, mert engemet sem nem hívatott mellé, sem törvénnyel nem keresett (mint oda fellyebb is mondám), noha elég közel voltam és laktam hozzá. Harmadszer azért, mert eleget szenvedtem ennyi esztendőktől fogva, negyedszer, mert attúl a vétektől, mellyel megszentiaáztanak, hogy nékem gyermekem lőtt volna, tiszta vagyok, és az alól törvény szerént kész vagyok magamat elmenteni. [90.]

Deliberatum reverendorum dominorum pastorum: Meghallván az conventus az causansnak dolgát és expositioját okaival edgyütt, méltónak ítéltetik, hogy szabadság adassék neki, hac addita conditione, hogy mentse el magát az tisztátalanságnak vétke alól sola sua persona in instanti. Persona causans deliberato satisfacit.

1663. szeptember 12., Küküllővár*Anno 1663. die 12. Septembris Quindena celebrata Küküllővárini.*⁸⁹

In qua causam providi viri Michaelis Jenei cum sua conjuge, Susanna Tholnai desertrice ad ventilandum assumitur.

Praenominatus Michael Jenei ut Actor per scripsum causam suam contra Inctam sic instituit: Azért kellett az Inctat kegyelmetek elejben citálnom, hogy ezelőtt való időben ötlet feleségül magamnak vévén, közel négy esztendőknél többel, atya házához hazahozta oly véggel, hogy ismét hozzám visszahozza, azonban az Generalis idején ide Küküllővárra magam is eljöttem, és semmi idegenséget hozzám eszemben nem vöttem, jelentvén szüle is, hogy első alkalmatossággal visszahozzák. Azután Szent István napi sokadalomból hazajöven hozzánk Kolozsvárra az emberek megérttettem, hogy haza nem jó. Mellém vévén emberséges nemes embereket, hívtattam hiti mellé hozzám, kiknek azt felelte, hogy ő soha többé hozzám vissza nem jó, melyről pecsétes testimonialisom vagyon, mostan azért okát akarom megérteni, miért nem jó vissza hozzám.

Incta replicat per procuratores suos, nunc Stephanus Czuka, alias per aliis: Hogy ezelőtt vissza nem mentem, [91.] sem most, és ezután is soha vissza nem megyek, ez az oka, mert meggyűlöltelek és meguntalak, megutálásomnak pedig és gyűlölésemnek oka az magadviseletlenséged, reám való gondviseletlenséged és javaidnak tőlem eltiltása, és egyebek, mellyeket suo tempore megbizonyítok, ha lehet. Annakfelette magad sem kívánod, hogy hozzád visszamennyek.

⁸⁸ KükEhmLvt prot. I/1. 89–90.⁸⁹ Uo. 90–91.

Deliberatum: Az Incta replicatioját minden részeiben bizonyítsa meg jövendő Partialisunkban personaliter, akkor compareálván, és léssen deliberatum felőle.

Utraque pars protestatur: Actor quidem de calumnia, qua fletus est inter litigandum ob Inctam, et de aliis; Incta vero de omnibus ad suam causam pertinentibus, praeter et supra illa, quae in aplicatione sua proposuit.

1663. szeptember 28., Küküllővár

*Conventus Partialis dioecesis Küküllőváriensis celebratur anno
1663. die 28. Septembris.*⁹⁰

Deliberatum reverendorum dominorum pastorum de et super causam providi viri Michaelis Jenei cum sua desertrice uxore Susanna Tolnai: Az Incta exmissioja szerént replicatioját minden részében doceálta ugyan, de sem nem sufficienter, sem nem luculenter, és amit doceált, mindazt, egyik particulan kívül (mely ez, hogy maga mellé nem kívánná az Actor az Inctat), öt egy nyomban járó bizonságokkal refutálá az Actor. Az negyedik particulat penig maga libera voxával és propositiojával megveté. Mivel azért az Incta minden igaz okok nélkül hatta el az Actort, és mostan is előttünk agreveranter [?] állítya, hogy soha nem redeál hozzá, tetszett nekünk edgyező értelemmel, hogy vagy redeállyon az Incta férjéhez, vagy férjének életéig özvegy kenyeret egyék, özvegységben maradgyon az Szentírásnak kívánsága szerént. 1Cor 7,11. 15. 39,⁹¹ Rom 7,2.⁹² Az Actornak penig házasságra való szabadság engettetik, mint innocensnek. [92.]

Levata causa Chatarinae Bürkösi cum suo marito, Martino Makai.

Actrix proponit contra Inctum hoc modo: Ezért kellett citálnom az Inctust, az én uramat, Makai Márton, hogy engemet, feleségét mind igaz ok nélkül elhagyott hitetlenül. Azért azt kívánom, hogy az Szent Szék előtt adgya okát, és igaz bizonyos ratioit, hogy mivel az [!].

Deliberatum Sedis: Mivel mind a ketten az Szent Szék előtt magok szájjokkal, nyelvekkel fateállják, hogy házasságokban nem volt semmi közök egymással, azért tetszett az Szent Széknek, hogy egymástól separáltassanak, előszer jurálván mindketten, hogy copula carnis nem volt közöttök.

⁹⁰ KükEhmLvt prot. I/1. 91–92.

⁹¹ 1Kor 7,11: *Hogyha pedig elválík is, maradjon házasság nélkül, vagy béküljön meg férjével; és a férj se bocsássa el a feleségét.* 1Kor 7,15: *Ha pedig a hitetlen elválík, ám válják el; nem vettetett szolgaság alá a keresztyén férfiú, vagy asszony az ilyen dolgokban.* 1Kor 7,39: *Az asszonyt törvény köti, míg férje él, de ha férje meghal, szabadon férjhez mehet, a kihez akar, csakhogy az Úrban.*

⁹² Rom 7,2: *Mert a férjes asszony, míg él a férj, ehhez van kötve törvény szerint, de ha meghal a férj, felszabadul az asszony a férj törvénye alól.*

1663 október, Küküllővár

*Conventiculum reverendorum dominorum pastorum celebratur
Küküllővárini anno 1663. 16. Octobris.*⁹³

Deliberatum super negotio Michaelis György coram communi suffragio reverendorum dominorum pastorum: Nem javallyuk tellyességesen, hogy a Mihály György feleségét, elébbenit elhagyván és másval elszökvén, most avval lakik, akivel elszökött volt, az elébbenit penig tellyességesen repudiálta s rejciálta. De mivel sem felesége, elébbeni, nem persequállya, sem a külső magistratus nem bántya (mivel gratia principali monitus est), kívánnya penig salutis media: Verbum [93.] et sacramenta, meg kell engednünk, hogy lakjék edgyütt mostani feleségével, his observatis conditionibus: 1. Kövessen ecclesiat mostani feleségével, egy hét alatt fennállván az gyülekezetben. 2. Copuláltassék az reconciliatio után feleségével (vagy még addig latrával). 3. Az elébbeni feleségével egy helyben ne lakjék. 4. Az elébbeni felesége in perpetuum arceáltassék a templumból azért, hogy férjének fejére nem állott, és soha férhez ne mehessen. 5. Az elébbeni feleségének csak egy pénzt se fizessen.

Ventilatur causa Stephani Székely Czávásiensis cum sua uxore Sophia Lőrinczi.

Proponit Stephanus Székely per procuratorem Stephanum Vas ut Actor contra uxorem ut in causam attractam: Azért kellett citálnom az Inctat, hogy mivel engem elhagyott, ha annak az elhagyásának okát nem adgya, tőle való elválást kívánok. Azért is kívánom tőle való elválásomat, hogy igen rusnya asszony. Ismég engem hóhérnak mondott, és nem is böcsül meg.

Incta replicat: Azért hattalak el, mert nem állhattam el a kegyetlenséget. Hogy hóhérnak mondtalak, bizonyíts meg, nincs mit tennem, ha keservemben találtam mondani. Bizonyíts meg rusnyaságomat is, melyet én tagadok.

Deliberatum: Mivel semmi Szentírás szerint való okot nem adhatnak edgyik a másikhoz, tetszett nekünk, hogy a feleséget férje [ve]gye melléje, a felesége is mennyen vissza, és mind a két fél, edgyik [94.] a másiknak adgya meg illendő böcsületit és az egymáshoz való engedelmességet. Nevezet szerint a feleség tartóztassa meg nyelvét, és viselje úgy magát, mint jó feleség. Másképpen ha cselekesznek, tiltassanak ki a templomból.

Deliberatum de causa Marthae Balog cum suo marito Andrea Dancz: Mivel már három ízben citálta az asszont a férje, és mindkétszer magát elvonta, nem jött elő, ő lévén Actor, tetszett nekünk, hogy az asszony tarthozzék és vallasson férjének élete felől, azután gyűlésünkben előjövén, vagy Visitatioban megjelenvén, utolsó választ teszünk neki. Az idő alatt senki nem bántya és nem háborgattya. Ha ezután citálná is, ne jöjjön elő elébb, hanem mikor gyűlésünk léssen, akkor penig Dancz András semmit nem felelhet feleségéhez elébb, hanem ha deponál ft. 3, mivel causáját halni hatta, nem compareálván már háromszori citálása szerint, törvény napja is már háromszor lévén.

⁹³ KükEhmLvt prot. I/1. 92–94.

Anno 1663. die 29. Octobris

Ego Joannes Dadai pastor ecclesiae Küküllővárensis et vicinarum senior, hoc meo praesento scripto testor sancte, quorum interest vel intererit, qua ecclesiasticis qua politicis omnibus, nobilem foeminam Elizabetam Budai, uxorem legitimam generosi Stephani Pálházi, sed ab eo perfugam, post et per solertam indagacionem et quaesitionem a marito suo inventam, una cum suo marito legitimo, me cum mihi ex reverendis dominis confratribus aliquot, nomine omnium, ascitis convenisse, ac ingenue libero ore suo, salus suo (non obtectis aliquibus illius patrendi et patrati causis moventibus), quo e marito suo infideli desertrice [95.] ne discesserat intra omni unius (et paulo plus) spatium, et ad partes regni nostri Transylvanici sese conferendo, cuidam nobili juveni, cui nomen est Georgy Szilágyi, certo relatu mortis mariti sui certam redditam in pago Krakkó nominato nupsisse, prosequam esse coram nobis, debitaque reverentia, et animi sui super delicti admissi cum punitione et eius detestatione adhibita a nobis flagitasse, quo dissotiatione a marito suo illegitimo Georgio Szilágyi, consotiatione autem et cohabitatione cum legitimo suo marito Stephano Pálházi potiendi facultate ipsam efficeremus: nosque quandoquidem maritus eius Stephanus Pálházi citra omnem tergiversationem et coactionem ipsam ad se recipere, injuriae et [...] sibi per fugam eius illatae, immemorem se futurum bonique et pii mariti officia praestitutum spondens et promittens vult, vult et uxor spontanea sua voluntate sperans se quietiorem et tranquilliorem vitam cum in vecturam quam antea, redere ad legitimum connubium suum maritumque repudiatum amplecti, facta promissione fide et sedulae uxoris officiorum illam veri sui competem fecisse, maritum etiam optato suo non frustratos [!] esse, et quidem praestandis praestitit. Hoc eodem meo scripto testimonium probeo ei (ne quicquam celare comperior eorum, quae ad harum personarum causae coram nobis factam discussionem spectant) quid nostri (ac conjuges denuo ad se redeuntes, ad ecclesiam veris sed ratis exemptis in similibus casibus ab oculos nobis obversantibus) reconciliationem non relegisse [96.] tute itaque utraque hae personae tanquam legitimi maritus et uxor, honestae cuivis hominum societati et consortio associati et incorporati possunt.

Scriptum Küküllővárini anno et die in fronte scripti huique notatis. Idem qui supra.

1663. november 8., Vámosgálfalva

*Semipartialis congregatio reverendorum dominorum ministrorum dioecesis Küküllővárensis anno 1663. die 8. Novembris frequentatur Gálfalvini.*⁹⁴

Levatur causa generosi domini Petri Borbély ut Actoris contra uxorem suam, generosam dominam Cristinam Horvát ut in causam attractam.

Actor constituit procuratorem generosum dominum Samuelem Literatus. Incta vero constituit procuratores generosum dominum Petrum Szakácsi, Georgium Morgondai, Stephanum Horvát et alios.

⁹⁴ KükEhmLvt prot. I/1. 96.

Actor proponit per procuratorem suum hoc modo: Azért kellett az én feleségemet kegyelmetek eleiben citálnom, hogy én őtet magamnak hites feleségül elvévén az jelenvaló esztendőben, sem hozzám való hitit, sem az Isten törvényét előttem nem viselvén, tőlem az elmúlt napokban, úgymint die 13. Octobris anni praesentis elment, engem elhagyott. Azért azt kívánom, hogy ha desertálásának igaz okát nem adgya, hozzám redeálljon. Protestatur de ulterioribus, speciatim de infidelitate desertriciis.

Incta per procuratorem suum replicat: Én soha nem redeálok hozzád, mert én soha nem szerettelek, most sem szeretlek, mert erővel attanak neked. Protestatur de aliis: nominanter de replicatione contentorum probatione sufficientiori, et ad id faciendum exmissione.

Deliberatum: Mivel az Incta deserálásának igaz és elegendő okait nem mutathatá, sem nem comprobálhatá, sem az Actor elegendőképpen és illendőképpen contrariomot az Inctanak attestatioi ellen nem doceálhatott, mindkét részről jövőendő alkalmatosságra készüllyenek jobban reá, és pro rei comperta veritate utolsó deliberatiojok lészen.

1663. november 19., Küküllővár

*Anno 1663. die 19. Novembris conventiculum agitur Küküllővárini reverendorum dominorum pastorum quorundam.*⁹⁵

Levatur causa Annae Sándor ut Actricis contra sponsum suum Stephanum Deszmás.

Actrix proponit per procuratorem suum Matthaeum Fodor: Azért citáltam kegyelmetek elejben az Inctust, hogy ezelőtt való időben én hozzá mentem volt mátkasággal jövőendőbeli házasságra, kezet is fogván vele illyen okkal, hogy elvött marháimat megszerzi az földesuramtúl, és házamban jó edgyütt való lakásra. De mivel másképpen a marháimat meg nem adgyák, hanemha hozzá megyek feleségül és Bogátra megyek lakni, én azért tőle való elválást kívánok, mert én Bogátra nem megyek lakni. Ezért is akarok elválni, mert gondolkodván magamban, hogy én megérett ember vagyok, ő pedig ifjú legény.

Replicat Inctus per procuratorem suum Andream Bartha: Ím hallom feleletit az Actrixnak ellenem, de azt mondom, hogy ha okait, igazokat, nem adgya elváló szándékának, díomon vagyok, és azon kívül azon a poenan, mellyet a Szék feltalál.

Deliberatum: Meghallván a pereseknek feleleteket, illyen ítéletet s törvént tött a Szék felőlök: [98.] Mivel az Actrix semmi igaz okát nem adgya elváló szándékának, mert amellyeket ad, azok közül az első heltelen, mert a feleségének férjét kell követni, ahol lakik, és a házasság nem barmokon fundáltatik. A másik sem állhat meg, mert gyermekségétől fogva esmérte a legént, akkor kellett volna meggondolni, mikor hozzáment, micsodás idejű, most már késő. Azért elválasztatik az Actrixtól, de poenan, ft. 12-en vagyon. Díut pedig nem ítélnk mi. Solvit ft. 10 in solus sentis poenam et recordationem.

⁹⁵ KükEhmLvt prot. I/1. 97–98.

1663. december 6., Bonyha

*Conventus ministrorum dioecesis Küköllőváriensis fit Bonyhaini
anno 1663. die 6. Decembris.*⁹⁶

Levatur causa Elizabetae Lenos[?]: Azért jöttem kegyelmetek elejben, hogy engem az én uram, Sütő Balás elhagyott, legutolszor az elmúlt esztendőben, és más feleséget vött magának a törökök közzül, visszaszökvén, azért tőle való elválást kívánok.

Deliberatum: Megbizonyosodott, hogy felesége vagyon a férjének, azért tőle divortióltatik.

Székely István, Csáváson lakó, compareálván előttünk, kívánván feleségétől való elválást, ilyen válasszal bocsáttatott: Keresse fel feleségét, [99.] és vegye mellé, s edgyezzék meg vele, ha penig ugyan nem megyen vissza hozzá, más alkalmatossággal talállya meg gyülekezetünket, s lészen válóssa.

Instantia secunda, qua így procedál nemzetes Borbély Péter ut Actor felesége ellen ut in causam attractam ellen, nemzetes Horvát Cristina ellen.

Actor dicit:⁹⁷ Amint kibocsáttam volt az Inctaval edgyütt, hogy a jelenvaló gyűlésben én az Inctanak replicatioja ellen bizonítsak elegendőképpen, az Incta is replicatioját elegendőképpen bizonyítaná. Most propositiom szerént azt kívánom, redeálljon, mivel megbizonyítom, hogy engem szeretett mind mátkaságában, mind feleségségében, és hogy nem is erővel adták nekem.

Deliberatum: Megolvastatván mind a két félnek relatoriait, az Actor világosan és elegendőképpen megbizonyította, hogy felesége mind mátkaságában, mind feleségségében szerette őkegyelmét, az Incta is ugyan bizonyított ellenkezőt, de szóktól állott még annyival penig, s még több bizonságokkal, dolgot erősítőkkel bizonította az Actor, hogy szerette, s ellakott vele, és nem erővel adták neki feleségét. Tetszett azért nekünk, hogy in instanti redeálljon férjéhez az Incta, mivel ha szinte meg nem bizonyította volna is az Actor azt, hogy nem szerette, akár [100.] mátkasága előtt, akár mátkaságában, akár penig véle való laktában, mégis nem elegendő ok volna az elválásra, mert az esküvésnek idején szabados feleletivel a pap kérdésére, erre: Szereted-e a személt, kinek kezét tartod, és hűtivel mikor azt mondá: Szeretem és szeretetből megyek hozzá, azt mind elbontotta, hogy nem szerette volna. Penig nem is ad semmi egyéb okot arra, hogy elhatta, hanem csak azt, hogy nem szerette, s nem szereti. *Ha penig nem redeál, keresse törvényel külső forumon és ha infidelisnek [!], convincállya megbüntettetésre úgymint infidelist.*⁹⁸

Incta apellat Synodum Generalem.

Deliberatum: Conceditur.

Besenyei János gógáni scholamester paráznaságban esvén, s felesége rá jurálván, reconciliatoria bocsáttatott, és ft. 7 dr. 50 büntetésben esett, de úgy, hogy

⁹⁶ KükEhmLvt prot. I/1. 98–100.

⁹⁷ Az előbbi két szót kihúzták.

⁹⁸ Az oldal szélére írt mondatot utólag kihúzták.

avval a kurvával, kivel fertelmeskedett, ne társalkodgyék, mert ha véle való társalkodása csak két emberektől bizonyosodgyék is meg, megbüntettetik Canon szerént és tár[s]ságunkból kiküldetik, úzetik. Mense Majo is Joannes strictam hanc de se deliberationem floccifaciens, et subiectus est per omnia.

1663. december 21., Küküllővár

*Anno 1663. die 21. Decembris.*⁹⁹

Kovácz Mihály dolga igazíttatik Küküllővárott. Akár revocállya, akár ne revocállya szavát Kovácz Mihály, mellyel azt mondta, hogy a felesége gyermeke nem őtőle való, mivel edgyesült feleségével a gyermek léte után, egy testté lött vele, ha szinte a gyermek tisztátalan ágyból való volt is, azért mindketten kövessenek ecclesiat, kezeket már tiszt uraim is rajtok nem tartván.

Boldogfalvi Pak István lopásban találtatván, tiszt uraimtúl megbüntettétvén, ecclesiakövetésre bocsáttatik die 22. Decembris estvéli könyörgéskor.

1664 január, Bonyha

*Levata causa Horvát Barbarae in Visitatione Bonyhaini facta anno 1664. die 20. Januarii, ut Actricis, contra consortium suum Joannem Varga ut in causam adtractum.*¹⁰⁰

Azért kellett az én uramat kegyelmetek eleiben citálnom, hogy én tőle el akarok válni. Okai pedig tőle való vá[lá]somnak ezek: I. mert¹⁰¹

1664 március

*Anno 1664. die 9. Martii.*¹⁰²

Szőcz Péter és mátkája, csávási Vég János leánya, Vég Mártha dolga igazíttatik így: Mivel semmi igaz okát nem adgya s nem is adhattya Vég Mártha, mellyekre nézve megvetette Szőcz Pétert, mátkáját, elválasztatik ugyan Szőcz Pétertől, de mekvető [!] repudiálásáért fizessen ft. 12, *loco ft. 12 deposuit ft. 6*, és míg Szőcz Péter meg nem házasodik, addig legyen kötélben, férhez ne mehessen. Szőcz Péter pedig a Vég Mártha mátkaságának kötelessége alól felszabadul, s második házására bocsáttatik, deponálván dr. 74, deposuit dr. 32. [102.]

Levata causa Georgii Fekete ut Actoris contra uxorem suam, Barbaram Horvát ut in causam attractam.

⁹⁹ KükEhmLvt prot. I/1. 101.

¹⁰⁰ Uol. 102.

¹⁰¹ A szöveg megszakad, később az egész ügyet áthúzták.

¹⁰² KükEhmLvt prot. I/1. 101–103.

Actor proponit: Azért citáltam kegyelmetek eleiben az én feleségemet, hogy én tőle meg akarok válni ezekért az okokért: 1. Mert a gyermek, mely nem régen született tőle, nem éntőlem való. 2. Mert egy katonával széjjel bújdosott, s gyanítom, hogy nem tiszta tőle. 3. Mer engem elhagyott.

Incta replicat: Én is akarom az elválást azért, 1. Mert bujja életű ember, úgy-hogy még a farom szarával is tisztátalankodott. 2. Mert mind vizeleti, mind egyéb gongya alá mégyen. Ahol penig azt mondgya, hogy ötet elhattam, tagadom, mert mostan is az ő rendeléséből s akarattyából vagyok itt.

Replicat Actor: Nem tagadom, hogy én még farját is nem szerettem volna az én nagy indulatomból őhozzája. Hogy gondom alá ment, azt sem tagadom, de csak akkor volt, azmikor a bor igen meghatott, egyéb üdőben nem.

Deliberatum: Bizonyítsa meg az Actor, hogy nem őtőle való a gyermeke feleségének, azmely most vagyon. Azt megbizonyítván elválasztatik feleségétől, és a második házasságra általbocsáttatik, felesége penig, mint tisztá[ta]lan, életéig férjének özvegységben hagyatik és ecclesiából kitiltatik, mint parázna. Ha penig meg nem bizonyíthatta az Actor propositioját, lakjanak edgyütt, mivel az Inctától előhozott okok nem helyesek az elválásra. Nem bizonyíthatta meg az Actor propositioját, azért lakjanak edgyütt, és felesége is lakjék férjével, sola se expurgálja magát, hogy tiszta a katonátúl, mellyel suspitióban vagyon. Nem esküvék meg az Incta, azért a fellyebb megírt törvény marad meg. [103.]

Anno 1664. die 27. Martii. Foemina quaedam juvenis a marito suo, qui eam infideliter deserverat antea, quique jam aliam sibi duxit uxorem (de que literae et viva testimonia extant) via juris, disjungitur, secundaque vota frequentandi libertate afficitur, maritus vero illius disciplinae ecclesiasticae et magistratus disquisitione permittitur ac relinquitur.

1664 június, Küküllővár

*Küküllővárini Synodus celebratus anno 1664. die 20. [Junii].*¹⁰³

Levata causa Helenae Molnár ut Actricis contra Stephanum Bak ut in causam contractum.

Actrix proponit per procuratorem suum: Engemet az Inctus mátkaságra eljedzett jegyével, s velem való hálásával és hozzám való járással, azért vegyen el. Ha el nem veszen, s okát nem adgya, miért vött meg, maradgyon annak büntetésén ft. 12 dr. 50.

Inctus dicit per procuratorem suum: Tagadom, hogy eljedzettek jegyemmel és véled való hálásommal, ha penig meg nem bizonyítod veled való hálásomat, díomon vagy érette.

Deliberatum: Az Actrix a circumstantiakot az egy bizonyágot a vele való hálás felől maga hitivel erősítse meg, és vagy vegye el ötet az Inctus, vagy repudiálásának poenáját subeálja a ft. 12 dr. 50. Engedtük hat forintra a poenat, hármát megadta, hármáért kezes Besenyei György uram usque quindenam.

¹⁰³ KükEhmLvt prot. I/1. 103.

Nota bene: Reconciliatoria bocsáttatott ember Boldogfalván, solvit dr. 50, komám kezes érette, *Divaj István, hi allegatur debita dr. 50.*¹⁰⁴

Csáváson lakó János deákné dolga igazíttatik így: Mivel az férje öt esztendőök forgásában (akit elhagyott volt) nem kereste törvénnyel, hanem sileált, íteltettetik férje desertornak, ő azért avval való kötelességétül megszabadíttatik, de úgy, hogy férjének haláláig férhez ne mehessen, ha szinte akarna is. Férjének penig dolgát igazítsák az ő feleken lévő papok, unitariusok.

1664 december, Dányán

*Synodus Partialis fit Dányánini anno 1664. 3. Decembris, ubi sequentia agitantur et decernuntur negotia et causa.*¹⁰⁵

SzászAlmásón Molnár Angalit paráznságban comperiáltatván, a külső tisztekkel megedgyezett, azért ecclesiakövetésre bocsáttatik.

Ugyanott Nagy János nevű ember a mátkaság alól, mellyben volt Koczis Istvánné Annájával, felszabadíttatik. Fizetni kell ft. 2 dr. 24, Bálint uram kezes érette.

Nota bene: A medgyesi majorokban lakó vargának dolga halasztatott jövőendő gyűlésünkre.

1665. március 11., Küküllővár

*Anno 1665. die 11. Martii Synodus Partialis celebratur Küküllővárini.*¹⁰⁶

In qua sequentes discussae sunt difficultates, observationes observatu et revertu honestae juxtam et utiles in dioecese nostra, ut et alibi, sorcitae et confirmatae:

1. Venationes diebus dominicis per totam dioecesim Küküllővárienses prohibeatur, exclusionis e cordu animis, quicunque isto die vacaverit iis.

2. Choreae iisdem diebus frequentandae juventuti utriusque sexus interdicuntur, comminatione noncopulationis se matrimonium contrahat, qui autem saltatrices personas ultro receperint, si moriantur non sepullientur cum ceremonia usitata.

3. Reverendis dominis pastoribus, tempore et loco cultus ordinarii, penula seu toga utenda imponitur, quam si negligant, subjacebunt mulctae certae.

4. Pastores absque senioris nutu alii alicui ecclesiae praeterquam suae, se obstringere ne sibi praesumant ad in ea habitandum sanctum faciendo officium. [107.]

¹⁰⁴ A dőlt betővel szedett részt utólag kihúzták.

¹⁰⁵ KükEhmLvt prot. I/1. 106.

¹⁰⁶ Uo. 106–108.

Anno 1665. die 10. Martii generosa domina Elizabeta Bagotai coram me Joanne Dadai, seniore tractus Küküllőváriensis, in causa sua matrimoniali in foro nostro suscitanda, eoque dexterius et aequiter procuranda, nunc et porro, constituit procuratores generosum dominum Franciscum Bagotai, egregium dominum Mathiam Bán, et alios, pro re nata.

Causa levatur Helenae Lengyel, quae per procuratorem reverendum dominum Michaellem Disznai causam suam sic instituit: Azért kellett compareálnom kegyelmetek előtt, hogy engemet az én férjem, Varga András, elmúlt már esztendeje, elhagyott minden ok nélkül, azért tőle való elválást kívánok.

Deliberatum: Kerestesse, s azhol feltalállyák, híja vagy hívassa maga mellé, ha nem jó, jövődő gyűlésünkben jöjjön elő, s válassza [lészen].

Causa levata Sofiae Beczki, quae per procuratorem Michaellem Czenteri causam suam sic instituit: Azért kellett kegyelmetek elejében jónom, azelőtt 3 esztendővel elvött volt feleségül Zágoni Ferencz, aki azidőtől fogva sem lakott véllem, hébe-hóba jött hozzám, de ami legnagyobb, frigidus ember, mellyet maga is megvallott szabadoson, senki nem kényszerítvén. Azért ez okon tőle divortiumot kívánok.

Deliberatum: Mivel négy bizonságok szájából hallották Zágoni Ferencz deáknak impotentiaját, maga is az asszony jurállyon az impotentiaról, s absolváltatik, Zágoni Ferencz pedig mint inhabilis matrimonio perpetuo viduitasságban vettetik. Jurála in facie fori. [108.]

Causa levata Francisci Ácz contra uxorem fugitivam Annam Szász: Azért kellett kegyelmetek elejében compareálnom, hogy engemet azon megnevezett feleségem hitetlenül elhagyott, elmúlt immár két esztendeje, minden igaz ok nélkül. Kerestem, de ahol feltaláltam, ott is szemben nem lehettem velle, s mások által hívatam hűti mellé, de nem jött. Azért elválást kívánok tőlle.

Deliberatum: Mennyen utána, s ahul talállya, meg is hívassa maga mellé, s ha nem jó, az ott való esperest elejében citállya, s őkegyelmek eligazítsák.

Anno 1665. die 13. Aprilis vadem se mihi fecit Michael Kovács pro Stephano Bereczki debitore ft. 4 usque diem Stephano Sacrum solvam determinatur.

1665. március 18., Küküllővár

*Conventiculum particulare dominorum ministrorum dioecesis Küküllőváriensis agitur Küküllővárini anno 1665. die 18. Martii.*¹⁰⁷

Levata causa generosae dominae Elizabetae Bagotai ut Actricis contra maritum suum Petrum Rác ut in causam adtractum.

Actrix constituens procuratores generosum Franciscum Bagotai et Matthiam Bán sic proponit causam: Azért kellett kegyelmetek eleiben énnekem citálnom Rác Péter

¹⁰⁷ KükEhmLvt prot. I/1. 109–112.

uramat esperest uram pecsétivel, mivel őkegyelme ezelőtt közzel hatodfél esztendővel Váradon feleségül elvött volt, és azidőtől fogva őkegyelménél túrtam, laktam elmémnek nagy hányódásával. Várom Istentől, hogy őkegyelmétől elszakasszon, holott őkegyelme az házasságra erőtelen ember, és őkegyelmének azidő alatt nem volt edgyszer is edgyesülése, noha sokszor akarta azt az házasságbeli cseleked[et]it végben vinni velem, de soha végben nem vihette erőtelensége miatt. Ma is szintén olyan szűz vagyok, mint szintén akkor, mikor őkegyelmének adtak. Most azért tovább nem akarván tovább elmémben hányattatni, félvén azon, hogy emberi gyarlóság miatt mind Istenemet megbántom, s mind felebarátomat megbotránkoztatom, őkegyelmétől való elválást kívánok, noha eddig is soha nem voltam őkegyelmének felesége. Elválásomnak oka fő az őkegyelme házasságra való erőtelensége és férfiúság nélkül valósága, [110.] mely maga fogyatkozását őkegyelme maga is jól tudgya. Azt is tudgya, hogy velem soha nem részesült. Innet is megmutatódik az őkegyelme erőtelensége, hogy én nem magtalan, hanem az szaporodó atyától, anyától való vagyok. Ha velem részesült volna, meglátszott volna rajtam eddig. Ez is láttatik az őkegyelme erőtelenségét bizonyítani, hogy őkegyelme megértvén szándékomot, nekem kárt akart tenni (úgy ítélem) szoknyáimot kezébe vévén. Ismét, hogy nagy erős fenyegetéssel volt hozzám őkegyelme, mellyeket nem kellett volna őkegyelmének cselekedni, ha férfiúságát érzettem volna. Én, ha lehet, megbizonyítom az őkegyelme erőtelenségét, magam penig, valamely erős hitnek formáját feltalállya kegyelmetek, avval megesküszem, hogy soha nem volt csak egyszer is edgyesülésem őkegyelmével, sőt, ha kívántatik s az törvény úgy talállya (noha elég szemérem és nehezen veszem magamot arra), kész vagyok magamot is próbára bocsátani. Protestatur de ulterioribus.

Inctus per se ipsum sic replicat: Tagadom tellyességessen, hogy én erőtelen voltam volna vagy volnék a házasságbeli cselekedetnek végbevívésére. Az Isten úgy üdvözítse lelkemet, hogy semmi fogyatkozásom nincsen abból, sőt minden éccaka [111.] megcselekedtem az edgyesülést minden fogyatkozás nélkül. Kész is vagyok akárhol, s akármikor oculata revisio által is magamot megpróbálni.

Deliberatum: Mivel a dolog nagy és titkos bizonságokkal még előttünk meg nem is erősítettett, mind az két fél magok szájokkal erőssen állítván dolgokat, egyik fél tagadván a férfiúságot, másik fél állítván, a próbára is oculata revisio által mind az két fél ígéri magát. A felperes proponállya is, hogy propositioját, ha lehet, megbizongattya. Láttatik is az három circumstantiakból, mellyeket az felperes propositiojában előszámlál, az impotentiaban valami lenni, azért mind a két fél minnél több bizonságokból lehet, propositioját és replicatioját bizongassa meg, és az jövőendő s közelebb leendő gyűlésünkben jöjjenek elő, és lészen deliberatum az dolognak világosításához illendő.

Levata causa Joannis Dévai contra fugitivam uxorem Margaritam Sárközi, qui constituit egregium Matiam Bán, per quem sic proponit causam suam: Azért kellett kegyelmetek eleiben jönnöm, hogy engem ezen meghnevezett feleségem ezelőtt tíz holnapokkal elhagyott, mi okoktúl viseltetvén, nem tudatik. Azért tőlle való elválást és második házasságra való szabadságot kívánok kegyelmetektől. [112.]

Deliberatum: Keresse vagy kerestesse elfutott feleségét, és megtalálván híja vagy hívassa hiti mellé, ha nem jó, fogassa meg, és külső tisztekkel igazítsa dolgát.

1665 május, Küküllővár*Conventiculum celebratur Küküllővárini anno 1665. die 11. Maii.*¹⁰⁸

Complanatur causa Catharinae Szász hoc modo: Noha láttatik a leány tagadni az kézbeadását a legénynek, Szabó Mártonnak, mindazonáltal nálunk constál, hogy az kézbeadás megvolt, azért megvolt a kötelesség is közöttök, de mivel máshoz ígérkezett törvény szerént, mennyen ahhoz, akihez már ígérkezett. Az legény, Szabó Márton, kötélben marad.

1665 június, Héderfája*Celebratur Conventus Partialis reverendorum ministrorum dioecesis Küküllőváriensis Héderfáini anno 1665. die 13. Junii.*¹⁰⁹

Levatur causa Annae Kozma ut Actricis contra maritum suum Michaelem Berde Gálfalviensis, quae constituit procuratorem Basilium Haró, per quem sic causam suam proponit: Én azért jöttem kegyelmetek elejben és citáltattam az Inctust azért, hogy én ökegyelmétől elválom, ha a törvény mongya, azért: 1. Mert aláhúdozik. 2. Mert fenyeget, hogy elvágja orromat. 3. Mert mód nélkül rongál. 4. Mert gyanakodom, hogy énelem meg nem elégedik. [113.]

Inctus replicat: Nem elég ok az elválásra, hogy én alám húdozom, hogy penig fenyegettem, ha úgy löttene is, nem cselekedtem semmit. Hogy penig vele meg nem elégedtem vele [!], azt tagadom.

Deliberatum: Nem elég ok az elválásra, hogy alája húdozik az Inctus, mert végben ment házasságok vagyon. Azért mennyen vissza az Actrix az Inctushoz, de his conditionibus: 1. Hogy tehetsége szerént tartóztassa magát az Inctus, hogy alája ne vizellyék. 2. Hogy ne fenyegetse csonkítással vagy egyéb formán. 3. Hogy ok nélkül és mód nélkül való veréssel ne illyesse feleségét. 4. Eltávoztassa az gyanús máshoz való járást. Ha penig az utolsó három conditiokat vel in toto, vel in parte violálná az Inctus, megbizonyosodván két vagy három emberséges emberek által, tiltassék ki a templumból. Héderfáini celebratur Synodus Partialis anno 1665. die 13. Junii.

Memoriale. Végeztetett a Partialisban: Ezután mikor Generalis Synodusban mennek minister uraim, akár seniorral edgyütt, akár csak magok, hami pénz gyűl causakból, abból adgyon a senior közönségesen egy forintot. Az senior elvévén részét az gyűlt pénzből, az egy forintban úgy légyen részes, mint egy pastor. Valentinus Vásárhelyi debitor mihi est ft. 1 et dr. 12, Nicolaus Kőrösi tenetur mihi pecuniis quinquaginta. [114.]

Fellyebb való Partialisunkban nem compareálván nemzetes Bagotai Ersébet felperes lévén, noha három ízben admoneáltatott az Partialisban, férje, nemzetes Rác Péter előjőve Inctus lévén, s kíváná az Partialistúl, hogy causáját elővenné, s igazí-

¹⁰⁸ KükEhmLvt prot. I/1. 112.¹⁰⁹ Uo. 112–114.

taná, de azt nem cselekedhetvén az Partialis, hogy felperesnek törvént tegyen, bocsátá az Generalis Synodusra Rácz Pétert, hogy azminemű utat mutat neki, azon járjon.

Hogy nem compareált admonita is nemzetes Bagotai Ersébet, per non venit vagy on érette ft. 1. *Ezt az Bagotai Ersébetet a Generalis meg nem hallgatván, visszszamenni ítélte férjéhez intra quindenam, másképpen férje felszabadul, ő pedig köntélben marad, s tiszt keze lészen rajta. Ez végezésnek nem engedett, mert nem legitimo modo deliberáltatták.*

1665. augusztus 18., Küküllővár

*Celebratur Conventiculum Küküllővárini anno 1665. die 18. Augusti.*¹¹⁰

Cassai János dolga feleségével, Török Ersébettel halasztatik octavumra.

Deliberatum: Ácz Ferencz feleségétül, Száz Annóktül, mint pertinex [!] desertrixtül és redeálni nem akarótül elválasztatik, mivel már megcselekedett mindent, amit kellett cselekedni mind az papi rendek előtt, mind a külső tisztok előtt, hac lege interim, hogy azt a deliberatumot a Thorda vármegyei tiszt uramék elejben vigye. Neki szabad[115.]ság adatik, az házasság engedtetik. Száz Annók pedig infidelis desertrixnek pronounciáltatik, templomból kitiltatik, és külső magistratus törvénye alá bocsáttatik.

1665. augusztus 26., Küküllővár

*Anno 1665. die 26. Augusti Conventus celebratur Küküllővárini.*¹¹¹

Levatur causa Joannis Kassai contra uxorem suam Elizabetam Török ut in causam attractam, qui sic instituit per se causam suam: Az én feleségem Török Ersébet parázna, megbizonyítom, azért tőle elválást kívánok kegyelmedtül.

Replicat Incta per procuratorem suum Joannem Csenteri: Tagadom azt, hogy én parázna vagyok, te hattál engem el, és mással paráználkodtál, mást tartottál.

Actor replicat: Én nem hattalak addig el, míg tisztán éltél, hanem csak szolgálatra adtam magamot, s tagadom, hogy paráználkodtam volna.

Deliberatum: Mivel kevesen vagyunk és mindkét félnek fusius relatoriajok vagy on, a felperes megbizonyíttá két tanúkkal felesége paráznaságát, de az felesége is láttatik bizonyítani férjének, Kassai Jánosnak paráznaságát, azért a dolognak utolsó igazítását [116.] halasztyuk jövendő közönséges gyűlésünkre, akkor azon készülettel legyenek jelen, s lészen válasszok.

¹¹⁰ KükEhmLvt prot. I/1. 114–115.

¹¹¹ Uo. 115–116.

1665 ős, Magyar királyfalva

*Anno 1665. die 18. [!] celebratur Synodus Partialis Királyfalvini.*¹¹²

Deliberatum dioecesis super causa Johannis Cassai cum uxore sua Elizabeta Török. A relatoriaknak continentiajok szerint mi mind a kettőt pronuciállyuk paráznának, et per hoc nem is divertállyuk őket, hanem külső magistratus ítéleti alá bocsáttyuk, és a nemes országnak articulussának continentiaja szerint ökegyelmek cselekedgyenek vélek.

1665 november, Küküllővár

*Conventus Quindenalis celebratur Küküllővárini anno 1665. die 25. Novembris.*¹¹³

Levatur causa Annae Halász contra consortem suum Georgium Dudás, quae constituitur procuratorem suum Andream Tsifó, sic proponit causam suam: Azért kellett kegyelmek eleiben jőnom, mivel az én uram, Dudás György énelem nem természet szerint való közösüléssel élt, [117.] hanem természet ellen valóval, mellyet megbizonyítok, ha lehet. Annakfelette hitbeli kötelességét is hozzám nem gondolván, sem Istentül nem félvén, egy leánkával paráználkodott. Mellyet világosan megbizonyítok. Annakfelette azelőtt való nap, azmelly éccakán az leánkával paráználkodott, citáltatott törvényre kegyelmek eleiben. Én előmentem, de ő elvonta magát, nem jött elő, tudván maga vétségét. Azért ezekért az okokért elválást kívánok, és a második házasságra való szabadságot.

Deliberatum: Mivel az Inctusnak mind az leánykával való paráznasága, annak a leánkának com[b]ján és ingén s alfelén vért látó bizonságok szerint megbizonyosodott, mindhogy természet felett élt volna feleségével, két szemmel látott tanúk erősítik. Az is constál, citálván feleségét nem compariálván előttünk, hanem absentálta magát. Tetszett a Széknek, hogy az Actrix szabados legyen az Inctushoz való kötelességétől és második házasságra, csak legyen az Úrban, általmehessen. Az Inctus penigh sodomitanak, paráznának pronuciáltatik, és a külső magistratus széki eleibe bocsátatik. [118.]

Levata causa Andriae Dancz nobilis personae ut Actricis[!], contra uxorem suam Martam Balog ut in causam attractam, quae per se causam suam sic proponit: Azért kellett nekem citálnom az Inctat kegyelmek eleiben, hogy ő sem Istent, sem hozzám való kötelességét nem gondolván, másokkal paráználkodott, mellyet megbizonyítok. Azért tölle elválást kívánok és az második házasságra szabadságot.

Incta replicat per procuratorem suum, Andream Szakác: Tagadom, hogy én parázna volnék, ha meg nem bizonyítod, dímon vagy érette, ha megbizonyítod, nincs mit tennem.

Deliberatum: Temérdeki sok suspitiok erősítik az Inctanak paráznaságát, erősíti egy szemmel látott bizonság is az Actorval (férjével) való lakásában kurvaságát, az másik urával való lakásában is bizonyíttya egy tanú paráznaságát, azért tetszett

¹¹² KükEhmLvt prot. I/1. 116.

¹¹³ Uo. 116–119.

minekünk, hogy esküdjék meg az Actor mindazon, hogy mikor elvötte feleségét, parázna volt, nem tutta, mindazon, hogy mikor vele lakott, másokkal paráználkodott. Nota bene: Sőt maga is megvallotta az asszony két [119.] böcsületes atyafiának fülök hallottára (a törvénynek idején), hogy ő paráználkodott. Ezeken megesküvén, az asszony paráznának pronuciáltatik, és a férjének szabadság engedtetik, az asszony külső tisztek büntetése alá vettetik.

1666 március, Kerelószentpál

*Anno 1666. die 31. Martii fit Congregatio reverendorum quorundum fratrum Sz[ent]Pálini.*¹¹⁴

Levata causa reverendi viri Petri Zeredai, pastoris ecclesiae Sz[ent]Páliensis ut Actoris contra uxorem suam Elizabetam Péterfi ut in causam attractam.

Actor per procuratorem suum providum Stephanum Philep sic proponit: Ezelőtt való napokban egy szolgálóleány által jött fülemben, hogy feleségem szolgálással egy ágyban hált volna, melyre nézve gyanúságom vagyon hozzája, hogy avval a szolgálással paráználkodott volna. Azért azt kívánom, hogy mentse meg magát annyimagával, amennyivel a kegyelmetek törvénye kívánja.

Incta replicat per procuratorem suum, egregium Alexandrum Literatum: Tagadom, hogy velem hált volna szolgálóm, meglehet, hogy ért ágyamhoz, mindazonáltal én kész vagyok magamot elmenteni, valamennyi magammal a törvény kívánja.

Deliberatum: Nyilván vagyon az papnének az szolgálójával való hálása, mellyet, hogy cselekedett a papné, fizessen ft. 12 (az legény is eodem jure). Nem jó ki az relatoriából a papnének paráznasága a legényvel, noha valóban nagy sorok vadnak. Mentse el azért magát másodmagával a papné, hogy tiszta attúl a legénytül (expurgavit se secundase in facie fori). Hogy pedig Szeredai uram feleségének paráznaságra néző cselekedetiben edgyezett, elszenvedte s vele is hált, fizessen ft. 12. Maga mentségére nem bocsáttatik, mivel nyilván vagyon a dolog. (Az egész mulcta Zeredai uramnak elengedtetett, de a felesége adassem usque [!] mulctáját megfizette).

1666 május, Küküllővár

*Quindena agitatur congregatio reverendorum dominorum pastorum Küküllőváriensi 20. Maji anno 1666.*¹¹⁵

Levata causa Stephani Zékely ut Actoris contra uxorem suam Elizabetam Zékely ut in causam attractam.

Actor proponit per procuratorem suum Michaelem Csenteri hoc modo: Én azért citáltattam feleségemet, Székely Ersébetet kegyelmetek elejben, mivel ő énnekem feleségem lévén, sem Istent, sem hozzám való kötelességét meg nem gondolván, az itt való castélyban cipósüttni vettetvén fel, az asszony önagsága sütőjéhez adta

¹¹⁴ KükEhmLvt prot. I/1. 119.

¹¹⁵ Uo. 121–122.

magát, s vele paráználkodott. Mely paráználkodása nyilván vagy onnan, mert midőn az város székén való törvény tizenötöd nap alatt való maga mentségét, negyedmagával valót, tétett volna neki, hogy expurgálja magát, de sőt inkább az mentségnek napja előtt való éccakán elszökött. Azért a törvénye szerént parázna. Ebből is tetszik paráznasága, mert citáltatván nem compareált, hanem absentálta magát. Azért tőle való elszakadást kívánok, és második házasságra való szabadságot.

Deliberatum: Mivel Zékely Istvánné Székely Ersébetet vármegye tiszt urainknak tetszésekből való város székén való törvény szerént magát el nem mentette, hanem inkább az hitnek maga mentségére való napja előtt való éccakán elszökött, és most is citáltatván nem compareált, paráznának pronounciáltatik, és a külső büntetésre külső tiszt uraink hatalma alá bocsátatik, és kötélben vettetik férjének életéig. Férje pedig, Székely István tőle elválasztatik, és második házasságra neki szabadság adatik. [Jur]állyon-e, [122.] vagy ne fejére feleségének, az legyen a maga szabadságában.

1666 július, Küküllővár

*Synodus Partialis celebratur Küküllővárini anno 1666. die 2. Julii.*¹¹⁶

Levata causa Basili Baczon una cum Johannis Philöp olim consorte Ursulae ut Actorum contra Juditam Bethfalvi, uxorem reverendi Michaelis Gálfalvi, pastoris ecclesiae Besenyeiensis, ut in causam attractam.

Actor per constitutum procuratorem Stephanum Philöp causam suam sic instituit: Azért kellett nekem a megnevezett Bethfalvi Judit asszont citálnom kegyelmetek elejében, hogy az elmúlt napokban azt mondotta felőlünk, szemével látott bennünket együtt paráználkodni. Mellyet mi tagadunk, ha megbizonyítja mondasát elegendő bizonságokkal, nincs mit tennünk, amint az kegyelmetek törvénye találja, de ha meg nem bizoníthattya, eleven díunkon maradgyon érette.

Incta replicat: Én nem tagadom, hogy nem láttam volna, s nem is mondtam volna, amit montam, hogy paráználkodtak egymással, megbizonyítom. Ha pedig megbizonyíthatom, paráznának pronounciáltatni kívánom, és eleven díomon maradni kívánom.

Deliberatum: Mivel két szemmel látott bizonságok erősítik Baczon Balásnak Philöp János özvegyével, Orsikkal való paráznaságát diversis vicibus, annakfelette együtt való fekvések, éjjel ivások, lába közé kapdosása, suttogások is világosan bizonítatnak. Tetszett nekünk Isten törvénye szerént, mely azt tartja: Két vagy három bizonság szerént megáll minden szó Deut 19, v. 15,¹¹⁷ [124.] hogy Baczon Balás és Phülöp Jánosné, Orsic nyilvánvaló paráznák. Annakokáért külső tiszt uraink büntetése alá bocsátatnak, és Bethfalvi Judit asszonynak eleven díján vadnak, mely tizenharmadfél forint.

¹¹⁶ KükEhmLvt prot. I/1. 123–126.

¹¹⁷ 5Móz 19,15: *Ne álljon elő egy tanú senki ellen semmiféle hamisság és semmiféle bűn miatt; akármilyen bűnben bűnös valaki, két tanú szavára vagy három tanú szavára álljon a dolog.*

Levata causa Nicolai Varga ut Actoris contra Catharinam Melder ut in causam attractam.

Actor per procuratorem suum, patrem proprium Michaellem Varga proponit causam suam sic: Azért kellett citálnom kegyelmetek elejében az Inctat, mivel azelőtt való időben Isten törvénye szerint való jövendőbeli házastársá bévött szokás szerint elmátkásítottam volt, házasságunknak mindkét részről jegyeit s ígérétét adván, és emberséges emberek előtt kézfogásunk is lévén. Mostan immár, mitől viseltetvén, ő tudgya, megvetett, nem akar hozzám jöni, azért azt mondom, ha igaz és elegendő okokat nem ád megvettetése mért, amit a törvény feltalál, azon kívánom érette lenni. Mindazonáltal mostan is közünköt tartjuk hozzá mindaddig, míg a törvény el nem szakaszt tőlle.

Incta replicat: Én nem tagadom, hogy mátkasággal hozzá magamot nem kötöttem volna, de akkor sem szerettem, én most sem szeretem, nem is megyek hozzá. Oka ez, első, mert azt fogadták volt, hogy újborig várnak, s azt általhágják, előbb akarván a dolgot lenni. 2. Mert arra ígérték volt magokot, hogy házat csinálnak, melyben semmi sincs. 3. Mert az atyámnak utolsó betegségében odajöven házunkhoz, megrészegetett, okadásban hevert. [125.]

Deliberatum: Mivel semmi igaz oka nincsen a repudiumnak, régi observationk szerint a repudians fizessen ft. 12. A repudiansnak házassulásáig ligában legyen.

Levata causa uxoris quondam reverendi domini Georgii Besenyei, Susannae Thamási ut Actricis contra reverendum Stephanum Radnótfái, pastoris ecclesiae Sövényfalviensis ut causam attractum.

Actrix proponit: Azért kellett citálnom kegyelmetek elejében Radnótfái István uramot, hogy ezelőtt való időkbén sövényfalvi scholában hozzám jöven ökegyelme, s valami könyvek felől beszélvén, több beszédek között hamis hűtűnek mondott. Melyet, ha megbizonyíthat, nincs mit tennem, ha pedig meg nem bizonyíthatya, eleven dímon vagyon érette. Annakfelette fenyegetett is, melyet is gyalázatnak tartok.

Inctus replicat: Tagadom, hogy hamis hűtűnek mondottam volna az Actrixet, ha megbizonyíthatya, hogy annak mondottam, nincs mit tennem, ha pedig meg nem bizonyíthatya, amit rajtam keresni akart, azt kívánom, hogy azon maradjon eleven dímon.

Deliberatum: Mivel propositioját az Actrix meg nem bizonyíhatta, eleven díán vagyon Radnótfái István uramnak, huszonöt forinton.

Levata causa Nicolai Székely ut Actoris contra Annam Fazakas ut in causam attractam. Azért kellett kegyelmetek elejében citálnom a megnevezett Inctat, mivel előbbeni törvényünk szerint a paráznaságnak suspiciojából nem expurgálta magát [126.] sem intra quindenam, sem e mai napig. Azért, mint paráznától, tőle való elszakadást kívánok és második házasságra való szabadságot.

Incta replicat: Én nem tudtam, hogy expurgálnom kellett volna magamot. Kénáltattam magamot a falusbíró által, de nem fogadott vissza.

Deliberatum: Nem menti meg az Inctat a tudatlanság, kellett volna maga halálos ügyire törvén szerint vigyázni, azért magának tulajdonítsa, amiben esik. Pronun-

ciálljuk azért paráznának az Inctat. Az Actornak házasságra való szabadság adattatik. *Elég gyermeki törvény vala.*

Levata causa Annae Jakob, quae per procuratorem Michaelem Székely actionem suam sic instituit: Azért kellett kegyelmetek elejében jönnöm, mivel ezelőtt tíz esztendővel az én uram engemet elhagyott, azolta suha hírért sem hallottam, azért tőle való elválást és második házasságra való szabadságot [kívánok].

Deliberatum: Megengettetett, hogy férhez mennyen.

1666. november 3., Radnót

*Celebratur Conventus Partialis Radnótini anno 1666. die 3. mensis Novembris.*¹¹⁸

Levatur causa generosi domini Petri Kakuczi filiae innuptae, Sophiae Kakuczi ut Actricis contra egregium Johannem Bácii ut in causam attractum. [127.]

Actrix causam suam proponit per procuratorem suum, generosum dominum Petrum Kakuczi proprium suum parentem: A megnevezett Inctust azért citáltattam volna, ha találtatott volna, esperest uram pecsétével, mivel az elmúlt időben köteleztem volt magamot ökegyelmének jövendőbeli házasságra, a nemessi szokás szerint hűtellel is confirmálván azon időben akkori ígéretemet. Hogy ökegyelmének némünémű illetlenségit megértvén s eszemben vévén (mellyeket annak idejében, ha a dolog úgy is kívánván, specificálok s meg is próbálok), meghidegültem ökegyelmétől, el is akarok tőle válni, hozzá nem megyek, az kegyelmetek deliberatioja úgy accedálván. Azért kegyelmetektől mostan várok causamhoz illendő deliberatomot, mivelhogy itt nincsen, absentálta magát, mi okokért, ökegyelme tudja.

Deliberatum: Mivel jelen nincsen az in causam attractus, citáltassanak ad 16. Novembris Bernádra az egyházffi, Nagy János házához.

Levata causa Annae Fazakas ut Actricis contra Nicolaum Székely ut in causam attractum.

Azért kellett nekem citáltatnom az Inctust kegyelmetek elejébe, mivel az elmúlt Generalis gyűlés idején, Kököllővárott Parcialis gyűlésben én paráznának pronuciáltattam azért, hogy az előbbeni törvény szerint intra quindenam magamot magam hűtömmel nem expurgáltam volt, az Inctusnak [128.] pedig házasságra szabadság adattaték. Mely törvént gyámoltalanságom s tudatlanságom miatt akkor jóvallottam s benne meg is nyugudtam. De azután hazamenvén, atyámfiainak hírek lévén benne, hogy mint vagyom dolgom, megindultanak rajta és új ítéletért püspök uramhoz küldöttek én képemben, melyet esperest uramhoz ökegyelmétől el is hoztak. Mely új ítélet erejével elébbeni sententiamot akarom javíttatni, és relatoriaim szerint én tiszta lévén és csak azért is paráznának pronuciáltatván, hogy intra quindenam nem expurgáltam magamot, amely sententiában vagyok, abban akarom pronuciáltatni az Inctust, magamnak pedig férhez való menésre sza-

¹¹⁸ KükEhmLvt prot. I/1. 126–133.

badságot kívánok. Mivel pedig az Inctusnak én magamot megkínáltam, hogy visszamegyek hozzá, de nem fogadott be, és a magam mentségére is kész löttem volna én, csak tudtam volna, ki előtt s hul kellessék magamot expurgálnom. Ezért is, amely sententiában vagyok, az Inctusra fordítani kívánom.

Inctus replicat: Elébb énnekem semmi szóm nincsen a hozzám való felelethez, hanem ha letéttetik elsőben a novumért való onus fizetés, mivel az nem jól kéretett: Elsőben azért, mert nem protestált a sententianak kimondásának idején, hogy novummal él, sem nem apellált. 2. Mert évnéllem megalkudt in facie sedis, hogy nyolc forintot adgyak. 3. Mert per calumniam extraháltatott az novum iudicium. [129.]

Deliberatum *violentum et impium*: Mivel az novum iudicium nem jó módon extraháltatott, oka ez: 1. Mert sine protestatione adversariusának tudása nélkül lött. 2. Mert in facie sedis megalkudt az asszony férjével nyolc forintban, hogy azt neki megadván az ispánoknak fizesse. 3. Mert per calumniam totius dioecesis (azt mondván püspök uramnak a novumnak kérésében, hogy az asszony absentiajában sententiáztatott volna meg, mely nem igaz). Megáll az előbbi törvény.

Actrix appellat ad Synodum Generalem.

Deliberatum: Conceditur.

Levata causa Stephani Kús ut Actoris contra Annam Halász ut in causam attractam.

Actor causam suam proponit per procuratorem suum Georgium Bura: A megnevezett Halász Annát azért kellett kegyelmetek elejeiben citálnom, mivel ennekelőtte emberséges emberek által megtaláltattam volt jövődöbéli házasságra, melyre ígerte is volt magát emberséges emberek által mind vál vivéssel, mind ajándékkal és kézfogással. Mostan mi okoktól viseltetvén, fogadásának nem akar állani, nem akar hozzám jöni, azért ha tölem való maga elvonásának bizonyos okait nem adhattya, díomot, költséget kívánom rajta.

Incta replicat: Én, hogy elmémet változtattam, s hozzá nem megyek az Actorhoz oka ez, hogy mindent, valamit cselekedtem, erővel, [130.] atyámfiaimnak kényszerítő cselekedetekből cselekedtem. Annakfelette sem kézfogás idején nem volt jelen, sem magát nem láttam, azért énnekem nem kell, nem szeretem, tölle való elválást kívánok.

Deliberatum: Mivel igaz okát nem adhattya repudiumjának, fizessen ft. 12, az legénnek megházasulásáig kötélben maradjon. Ami a diut s költséget nézi, azért keresse a külső forumon, mi afelett nem ítélünk. *Fizetett ft. 8 ~ nyolc.*

Levatur causa Annae Kozma ut Actricis contra maritum suum, Michaellem Bende ut in causam attractum.

Azért kellett kegyelmetek elejében jönnöm, hogy az megemlített férjem, Bende Mihály nyilvánvaló lopásban esett, ispánok megbüntették, templomból kitiltatott. Annakfelette az alája való huddozást az ágyban éccakánként gyakran cselekeszi. Azért tölle való elválást kívánok, s házasságra való szabadságot.

Deliberatum: Mivel jelen nincsen az asszonynak férje, citáltassék ad 16. mensis Novembris Bernádra, ott dolga elővétetik.¹¹⁹ [131.]

Deliberatum super controversia de quibusdam liquis inter generosum dominum Andream Teremi et pagum Radnóth suscitata: Mivel constál az liquide előttünk, hogy Teremi uramot Isten akadályozta meg a víznek elfogyásával fogadásában való megállásban a gerendáknak ide Radnótra való leszállítása felől, elérkezvén Sz[ent]Pálíg a fákkal, az emberek ökegyelméhez bémenvén, az árát megadta, az falunak hírt tött, hogy a fákkal leérkeztek. A falu emberét külte fel, elvehetők-e a fák, vagy nem, a választ meghozta, elvehető fák. De azután sem udvarbíró uramot nem találták meg, hogy vagy szekéren, vagy árvíz jövén, lehozassa, sem magok vagy szárazon, vagy vízen lehozzák vagy hozassák. Tetszett nekünk, hogy éppen a falué a kár, *az ft. 12 ~ tizenkét forint*, a falu lássa előttünk annak idejében bírónn-é, egyházfiún-é vagy másón, valakin keresse kárát.

Levatur causa Georgii Hegedús ut Actoris contra consortem Annam Mihály ut in causam attractam.

Azért kellett citálnom kegyelmetek elejében az Inctat, hogy énnekem feleségem lévén, egynéhány esztendők alatt engem nagy gyalázzattal illetett, így szólván: Te hóhér, add ide a küsebbik gyermeket, mert azt nem olyan hóhér csinálta, mint te vagy. Azért, mivel maga vallása szerint magát paráznának vallotta (mely mondását, ha lehet, megpróbálok), azért tőle való elválást kívánok, s házasságra való szabadságot.

Deliberatum: Mivel nem próbálhattya meg elegendőképpen a felperes propositioját, el nem válhatik feleségétől, azért tartozzék felesége intra quindenam visszamenni, s az férje is tartozzék visszafogadni, egyébaránt mindketten tiszt kézen eresztetnek. [132.] Actor appellat ad Synodum Generalem.

Deliberatum: Conceditur.

Causa Elizabetae Bányai ventilatur: Azért kellett jőnöm kegyelmetek elejében, hogy az elmúlt időben mentem volt egy Lengyel Márthon nevű emberhez, ugyan lengyel fiúhoz, akkor az úr őnagysága Haller János szolgája lévén, én is őnagysága dajkája lévén. Esztendeje múlték el szüretkor, az úrral őnagyságával oda kiment Magyarországra, azolta semmit sem hallottam felőle, sem nekem semmit nem izent. Azért tőle való elválást kívánok s házasságra való szabadságot.

Deliberatum: Várákosszék az jövendő Generalis gyűlésig, akkor talállya meg az ecclesiat.

Deliberatum dioecesis Küküllőváriensis de Barbara Farkas.

Bonyhán Széczéni Mihályné Farkas Borbára, mivel férjének szabadságot adott levéladással, az is őneki contra omnem ecclesiarum orthodoxarum usum et observationem, quod majus, contra legem divinam, templomból solemniter arceáltatik, és Széczéni Mihálynak életéig ligaban vettetik. Széczéni Mihály is ha-

¹¹⁹ Ez a rész kihúzza, eredetileg utána található a Kis István és Halász Anna ügyének a 130. oldalon olvasható része.

sonlóképpen templomtól arceáltatik, és Farkas Borbárának életéig ligaban bocsáttatik.

Nota bene: Baczon Balásné Besenyőben parázna férjétől, Baczon Balástúl elvást kíván.

Deliberatum: Citállya férjét Bernádra, s lészen válassza.

Kozma Thamás leánya Ernyében citáltassa [133.] férjét, Bende [Mihályt] Gálfalván lakót, Bernádra ad diem 16. Novembris.

1666. november 16., Bernád

*Quindena celebratur Bernádini anno 1666. die 16. Novembris.*¹²⁰

Levatur causa Elizabetae Bak, consortis Basili Baczon ut Actricis per procuratorem suum Stephanum Bak contra Basilium Baczon ut in causam attractum.

Az Actrix szabadulást kíván férjétől, mint paráznától.

Deliberatum: Megengedtetik, mivel constál nyilvánvaló paráznasága az in causam attractusnak. Tőle absolváltatik, férje penig ligaban hagyattatik.

Compareálván mielőttünk Dancz Andrásné, bonyhai Balog Mártha, férjétől házasságra való szabadulást kíván, aki őtőle elvlasztatott az elmúlt Gergely-napi¹²¹ Partialisunkban, mint paráznától.

Deliberatum: Mostan nem engedtetik neki szabadság, jövendőben talállya meg a gyülekezetet, lészen válassza. Apellat ad futurum Conventum Generalem.

Deliberatum: Conceditur.

Kozma Anna citáltassa ismét férjét, Bende Mihált jövendőbeli Partialis gyűlésre. Mivel jelen nincsen férje, semmit nem cselekedhettünk velle. Propositioja fellyebb megíratott a radnóthi Partialis gyűlésben. [134.]

Finale deliberatum super et de causa generosae puellae Sophiae Kakuczi cum suo sponso, generoso Johanne Bácii.

Nota bene: Ez a propositio kerestessék az radnóti Conventusunk dolgai között superius.

Propositioját eléggé declarálá, meg is bizonítá az Actrix nominatim, hogy sodomiai indulatú az in causam attractus. Ezt is, hogy emberét küldte hozzája, s repetálta bonomit, mellyeket mátkaságnak erősítésére neki adott volt. Tetszett a törvénynek, hogy méltán felszabadulhat az in causam attractushoz való kötelességtől a leánzó. Ide járul az is, hogy citáltatván, nem compariált. Jövendőben is nem compariálni ítéltetvén tőlünk, tudván sok rút fertelmes sodomiai indulattyának ügyekezethből álló cselekedetét és akarván is elszakadását a leánzótól, melyet jelen-

¹²⁰ KükEhmLvt prot. I/1. 133–134.

¹²¹ Márc. 12.

tett meg az oda fel megíratott bonumoknak visszakérésével, azért kellett nyúlnunk in corporale ipsius absentia a dologhoz.

1666. november 23–24., Gógánváralja

Anno 1666. die 23. et 24. Novembris frequentatur Conventiculorum [!] reverendorum dominorum pastorum aliquot cum eorum seniore GógányVárallyini, pastoris et rectoris illius loci excessuum gravium inquirendorum et merita parta officiendorum gratia.¹²²

Comperiálván mielőttünk Kozma Márton leánya, Kozma Anna képében, mikor volnánk Gálfalván a praedicator házánál anno 1663. die 23. Novembris, és citálván Bende Mihályt, leánya férjét, és hozzá felevén procatora Dombi Ferencz által ilyenképpen: Azért kelle citálnom az in causam attractust, hogy ő nyilvánvaló orr, [135.] az akasztófától váltatott meg, melly vétkét mi nem tudtuk leányommal együtt, mert ha tudtuk volna, leányom hozzá nem ment volna. Én is nem adtam volna neki. Annakfelette gyakran oldalban huddoz, azért tölle való elválást és más házasságra való szabadságot várok kegyelmetektől.

Deliberatum: Mivel sem a lopás, akár házassága előtt, akár házasság közben Szentírás szerint nem oka az elválásnak az tökéletes házások között, az alá való vazelés sem oka Szentírás szerint az elválásnak, azért nem választathatik el az aszszony férjétől.

Actrix appellat Visitationem Gógányvárallyiensem futuram 24. Novembris.

Deliberatum: Conceditur.

Instantia tertia causae Martini Kozma, uxoris Michaelis Bende. A felperes nem javallyván a gálfalvi parochialis háznál való törvényt, itt újabban akarja azon törvényt revideálatni, meliorálatni, csak egyenessen kívánván elválását férjétől.

Deliberatum: Eléggé vizsgáltuk a causat, de más törvényt nem tehetünk, hanem csak azt, mint közönséges gyűlésünkben Héderfáján, mostan legközelebb Gálfalván. Azért, ha nem jovallya azt a törvényt, szabados appellálni a Generalisra, és ami őkegyemeknek tetszik, mi nem tarthatunk ellent benne. [136.]

Actrix appellat ad Synodum Generalem.

Deliberatum: Conceditur.

Deliberatum de et super crimine multiplici nominatim adulterio Pauli Bethfalvi itemque rectoris Michaelis Nyáráttói scilicet scholae Gógányvárallyaiensis, variis excessibus.

Constál igen világosson Bethfalvi Pálnak, eddig gógányvárallyai praedicatornak sok rendbéli csókolódása sok böcsülletes személyekkel, paráznaságra való kénszerítése, sok rendbéli részegeskedése, korcsomákra való járása, gyanús időkben Bonyhára, Benedek papnéhoz való járása, ott hálása. Constál paráznasága is,

¹²² KükEhmLvt prot. I/1. 134–136.

mert maga nyelvével négy rendbéli személyeknek vallotta meg, hogy Benedek papnéval paráználkodott. Vagyon keze írása is, melyben azon vétkét erősíti.

Tetszett minekünk közönségessen, az sok rendbéli excessusokért in instanti fizessen 12 ~ tizenkét forintot. *Fizetett ft. 7.* Annakfelette nyilvánvaló paráznának prononciállyuk, mint maga paráznaságát szájával megvalló embert, és a szent tiszttől megfosztatik. A scholamester Canon szerint való poenan vagyon toties quoties.

1667 március, Küküllővár

*Celebratur Conventus Partialis reverendorum virorum pastorumque tractus Küküllőváriensis anno 1667. die 9. Martii, Küküllővárini.*¹²³

Levata causa Elizabethae Lengyel, ancillae reverendi ac clarissimi domini senioris contra Eliam Kamoti itidem famuli [...] reverendi domini ut in causam attractum.

Actrix proponit per procuratorem suum, reverendum dominum Michaelem Disznai: Engemet híremben, nevemben megmocskoltál, azt mondtad, hogy engemet szüzességemben megrontottál, azért azt kívánom, hogy reám bizonyíts, mert ha nem bizonyíthatod, díomot keresem rajtad.

Intus replicat per procuratorem reverendum Stephanum Radnótfái: Tagadom a dolgot, ha penig mit mondtam, mint gyermek, goromba magam gondolatlanul mondtam.

Deliberatum: Mongya vissza, valamit reákiáltott Kamoti Illyés Lengyel Ersébetre, és veretessék meg, az városról kiűzetessék, és ha valahul ennekutána akárhul Erdélyben ez mocskos dolgot mondaná, spargálná, tiszteletes Dadai János uram megfogathassa, tömlecben vethesse, s díján változzék meg, mivel reá nem bizonyíthatya, amit mondt is. Visszmondotta s megkövette Lengyel Ersébetet, s megverettetett. [138.]

Levata causa Elizabethae Bartha per procuratorem suum Basilium Székel contra maritum Petrum Bán ut in causam attractum.

Actrix proponit per procuratorem Basilium Székel: Azért kellett kegyelmetek elejiben jönnöm, hogy az én uram engemet az aratáskor elhagyott, betegségemben semmi gondot reám nem viselt. Citáltattam volna is kegyelmetek elejiben, de nem találtam. Azért kegyelmetek előtt tőle való elválást kívánok.

Deliberatum: Keresse, s ahul megtalállya, járassa hűti mellé. Ha nem jő, citállya az ott való esperest elejében, ahul vagyon.

Levata causa Susannae Patakfalvi per procuratorem suum, reverendum dominum Michaelem Gálfalvi contra maritum, Paulum Bethfalvi.

Actrix proponit: Azért jöttem kegyelmetek elejiben, mivel az én megnevezett uram paráznának prononciáltatott, tőle való elválást kívánok, mivel semmi társágom, kíváltképpen carnalis congressusom nem volt vélle, megbizonítom.

¹²³ KükEhmLvt prot. I/1. 137–139.

Deliberatum: Megbizonítá, hogy nem volt commerciuma carnale véle azután, hogy paráznának pronuciáltatott, és azért tőle absolváltatott, mint nyilvánvaló paráznától. [139.]

Nota bene: Ez Partialisunkban végeztetett, hogy a modo in posterum, semmi expensat ne tegyenek le előttünk, mikor akár pastor pastorral s rectorral, akár rector rectorral s pastorral litigálnak.

1667 május, Búzásbesenyő

*Anno 1667. die 27. Maii Congregatio reverendorum dominorum ministrorum dioecesis Küküllőváriensis agitur Besenyőini in tempore reverendi domini Michaelis Gálfalvi.*¹²⁴

Levatur causa Chatarinae Brassai contra maritum fugitivum Michaellem Szilági ut in causam attractum.

Actrix proponit per procuratorem suum Mattiam Gábor: Azért kellett kegyelme-tek elejében jönnöm, mivel engem az én megnevezett uram minden igaz ok nélkül elhagyott, s elment Magyarországon, melynek már szintén három esztendeje telik. Mivel lopásban esvén, bizonyos nemes embernek adta volt jobbádságra magát, arra nézve is nem fordul többé Erdélyben, s azolta is suhul hírit sem hallottam, miolta elment. Azért kegyelme-tek tőle való elválást kívánok, s másodszori házasságra való szabadságot is.

Deliberatum: Elhitette vellünk azt, hogy gonoszságáért ment el, azért tőlle, úgymint elszökött urától elszakasztottuk, s házasságra is szabadságot engedtünk.

Memoriale: A várallyai blasphemus dolga tizenötödnappra igazításban vétessék.

Férj feleség Gógányban. Az asszony az urát elhatta. [140.]

Levata causa Elizabethae Vajda sponsae contra Stephanum Kapás, sponsum per procuratorem suum Andream Halász.

Actrix proponit: Azért citáltam a megnevezett Kapás István uramot kegyelme-tek elejében, hogy őkegyelme engemet eljegyezvén mátkaságul jövendő házasságra, akaratom ellen hozzám jött lakni, és sok illetlen szókkal illetett, melyet magam hűtömmel kész vagyok megpróbálni. Hallatott az is, hogy mondotta volna őkegyelme: A télből kitaratom magamot, s tavasszal ott hagyom, ahul találtam. Azért őkegyelmétől úgy meguntkoztam, hogy én soha őkegyelméhez nem megyek. A jegyruhát visszakültem őkegyelmének két ízben is, de őkegyelme vissza nem vötte. Azt kész vagyok őkegyelmének visszaadni, s őkegyelmétől is az enyimet visszakévéanom.

Inctus replicat per procuratorem Georgium Nagy: Hallom a hozzám való feleletét, de én azt mind tagadom, és énmellém akarom adattatni, mint nekem kézen-

¹²⁴ KükEhmLvt prot. I/1. 139–141.

fogott mátkámot. Ha pedig arra menne a törvény, hogy tőlem elszakadgyon, böcsületemet, költésemet, fáradságomat rajta megkérvánom.

Deliberatum: Bizonyítsa meg az asszony maga hűtivel a rajta eltöltött illetlen szavait Kapás Istvánnak, s tőlle elválasztatik. Kapás István ahul azt feleli, hogy ha mire menne a törvény, s tőlle elválasztatnék mátkája, [141.] költségét és böcsületit rajta követné, azt rajta külső széken keresse, mert mi affélét nem ítélünk.

Levata causa Sophiae Kocsis: Azért kellett kegyelmetek e[le]jiben jőnöm, az én férjem Polyák Márthon ellopván urától, Székely Menyhárttól ötszáz forintot és nyolcvan forint érő paripát, engem elhagyott s szökött Lengyelországban görögökkel. Azért, mivel a többé vissza nem jó Erdélyben, én tőle való elválást kívánok, és második házasságra szabadságot.

Deliberatum: Megbizonyodott előttünk a propositio, azért szabadoson férhez mehet.

Nota bene: Differtur.

Török Péter, Ernyén lakó, elfutott feleségétől elválasztatik.

1667 augusztus, Küküllővár

*Memoriale anno 1667. die 20. Augusti Küküllőváriini.*¹²⁵

Comperiálván előttünk Borbély Illona, kíváná, hogy férjétől, Fazakas Ferencztől elválasztatnék, s neki szabadság adatnék. Oka ez, mert megnevezett férjének (megbizonyítja) élő felesége vagyon. Végeztük közönségessen e mostani Quindenalis Congregationkban, hogy a megnevezett Borbély Ilona absolváltassék megnevezett férjétől, Fazakas Ferencztől, és neki második házasságra szabadság adattassék. Férje penigh ennek holtáig kötélben legyen, mivel Borbély Ilona bőségesen megbizonyította, hogy megnevezett férjének élő felesége vagyon.

Hocce deliberatum factum et pronunciatum est praesentibus reverendis viris: Joanne Karanczi, Andrea Zágoni, Michaele Disznaj et eorum seniore, Joanne Daidai mpr.

1667 november, Gógán

*Celebratur Conventus Partialis reverendorum virorum pastorumque tractus Küküllőváriensis ad 1667. die 17. mensis Novembris Gógányini.*¹²⁶

Levatur causa Stephani Sz[ent]Geörgyi conjugis Barbarae Borosnyai per procuratorem suum Michaelem Disznói pastoris ecclesiae Csávásiensis contra Elizabetham Péterffi conjugis reverendi domini Petri Szeredai pastoris ecclesiae Sz[ent]Páliensis.

¹²⁵ KükEhmLvt prot. I/1. 258.

¹²⁶ Uo. 141–143.

Actrix proponit per procuratorem praenotatum: Azért kellett kegyelmetek elejében citálnom Péter papné asszonyomat, Péterffi Ersébet asszont, mivel [142.] ennekelőtte való időben azt mondotta nekem: Nem szeretem, hogy a tehenem oda-benn rív, ennek valami oka vagy, azért eltávoztasd, hogy többé a ne legyen, amely szók azt láttatnák erősíteni, hogy én boszorkány vagyok. Mely szavait megbizonyítom, ha lehet, mellyet ha reám bizonyít, nincs mit tennem, bűnhődgyem, de ha rám nem bizonyít, azon legyen, amit én érdemlenék, úgymint eleven díjomon tizenhatedfél forinton.

Incta replicat: Azt nem tagadom, hogy azt nem mondtam volna, hogy azt eltávoztasd, hogy a tehenem oda be ne ríjon, ruk a tehen, de nem olyan értelemmel, hogy boszorkány volna, mellyet hitemmel kész leszek bizonyítani. Azért, amit rajtam keres, abban kívánom a törvénytől bocsáttatni.

Deliberatum: Mivel egy valló világosson bizonyítja, hogy mind Szeredai Péter papné, mind Péter pap uram kuruzslónak mondotta a mesternét, mind pedig az egy vallót más is egy illusztrállya, de ha szintén ezek a vallók nem volnának is, a szók, amellyeket mondott Szeredai Péter papné a mesternének, azt erősítik nyilván, hogy kuruzslónak mondotta, azért vivum homagiumján elmaradt, idest tizenhatedfél forinton. Annakfelette két dolog erősíti, hogy kuruzslónak tartotta elméjében is a papné a [143.] mesternét 1. Absentálta magát, ilyen nagy capitalis causaban nem compariált. 2. Mert a maga relatoriaját (úgy ítéltetik) elrejtette, s nem hozta elő.

Bonyhán Benedek papné bebocsáttatik a templomban. Azonban ligaban vagy, ha sollicitállya a divortiumot, lészen válassza. A Pál pappal való dolga is eligazítatik, ha kívánnya.

Ebesfalván Fazekas Györgynek feleségét, ha megcsapják, elválasztatik tőle, annak módgya szerént, bíztuk a dolgot Körösi urunkra.

Végeztük sok illetlenségeknek eltávoztatásáért, hogy Küküllővárat lakó Besenyei György papné minden törvények, perek dolgában a városi bírótól függjön, úgy és olyan formán, azmint az több ottlakó nemes emberek. [144.]

1667 december, Maroscsapó

*Anno 1667. die 6. Decembris agitatur Conventiculum reverendorum dominorum pastorum praecipuorum dioecesis Küküllőváriensis, Csapaini.*¹²⁷

Levata causa generosi domini Stephani Szalánczi ut Actoris contra uxorem suam generosam dominam Juditham Nagy.

Actor constituit procuratores¹²⁸ et alios nunc et alios ipsi operam locutos et locuturos.

E contra generosa domina Juditha Nagy uti Incta constituit procuratores¹²⁹ et alios nunc et deinceps causam suam curantes et curaturos. [145.]

¹²⁷ KükEhmLvt prot. I/1. 144–145.

¹²⁸ Kihagyva hely a neveknek.

Actor per procuratorem suum causam suam sic proponit.

Nota bene: Die et loco supranotatis megegyeztettük Szalánczi István uramat feleségével, Nagy Judith asszonnyal erős conditiokon. A pacificatorúl írott levél vagy on mind Szalánczi uramnál, mind pengig Nagy Judith asszonynál.

Ugyanabban az conventusunkban még végeztünk abban, hogy Radnóton egy legény mátkájával ne copuláltassék, mivel a legénynek a leány harmadik gradusban való attyafia, a legény az leánynak attyafia negyedízben.

Az is végeztetett ugyanott, hogy Bonyhán lakó Benedek (olim) papné intra quindenam külső tisztekkel eligazította dolgát (Bethfalvi Pállal valót), másképpen kitiltatik a templomból.

1668 március, Sövényfalva

*Celebratur Conventus Parcialis reverendorum virorum pastorumque tractus
Köküllőváriensis anno 1668. die 7. Martii Sövényfalvini.¹³⁰*

Ubi Johannes Szentiványi pro senior est creatus.

Levata causa Elizabethae Kis subditae generosi domini Johannis Szikszai contra maritum fugitivum Petrum Bánn.

Actrix proponit per procuratorem suum generosum dominum Johannes Szikszai et dicit: Azért kellett kegyelmetek elejében jönnöm, hogy ennekelötte, úgymint az jövő összel két esztendeje eltelvén, az én uram engemet hitetlenül elhagyott, elment mellőlem. Hul vagy on, nem tudom, sem semmit fölöle nem hallhatok. Azért a Szent Széktől töle való szabadulást kévának, mint hütetlentől, fidefragustól, és a második házasságra való szabadságot is kévának.

Deliberatum: Keresse meg, és ha feltalálhattya, ha pengig fel nem találhattya, jöjjön előnkben jövendő Partialisra, válassza lészen.

Nota bene: Levata causa Elizabethae Kis ut Actricis contra sponsum Gyorgyum Szakác ut in causam attractum.

Actrix proponit causam suam per procuratorem Michaellem Czenteri: Azért kellett énnekem kegyelmetek elejébe jönnöm, hogy ennekelötte való időkben a gróffasszonnak önagságának egy György nevű szakácsa engemet mátkaságra eljedzett volt, azután csakhamar kiment Magyarországbn, s értekezvén fölöle bizonyoson megértettem, hogy nem szabad személy, mert [148.] odaki Magyarországbn felesége, gyermeke vagy on, mellyet in facie sedis mentest megbizonítok. Azért a Szent Széktől töle való elválást kévának.

Deliberatum: Mivel megbizonítá az Actrix elegendő bizonságokkal, hogy a fellyel megírt mátkájának felesége, gyermeke vagy on, per hoc mátkájától elválasztott, és házasságra az Actrixnak szabadság engedtetett.

¹²⁹ Kihagyva hely a neveknek.

¹³⁰ KükEhmLvt prot. I/1. 147–153.

Levata causa Elizabetæ Bada.

Deliberatum: Nyilván vagyon előttünk hiteles bizonságból, hogy Köble Ferencz, amint jurált volt ennekelötte, hogy prosequállya feleségét, nem cselekedte, hanem mint s micsoda úton megházasodott, melynek már két esztendeje vagy, s attól fogva két gyermeke is vagyon mostani feleségétől. Per hoc a megírt asszony is ligaba nem tartathatik, hanem absolváltatván transmittitur ad vota secunda, tantum in Domino fiat.

Nota bene: Levatur causa generosi domini Sigismundi Sarádi ut Actoris contra conjugem suam generosam dominam Susannam Daczó ut in causam attractam.

Actor constituit procuratorem providum Michaelém Tseglédi et alios.

Actor dicit: *quod? Vide paginam ab hinc quintam.*¹³¹ [149.]

Pro Incta procurator Gyorgius Boncza.

Incta replicat per antefatum procuratorem: Értem az Actornak propositiójából, mit fellyellen hozzám, hogy honn nem létében házától, akarattya ellen szülémhez mentem volna. Úgy vagyon, mint gyermeke lévén ökegyelmeknek mentem ökegyelmek látogatására, azzal semmit nem vétettem senkinek. Másodrenden peniglen, midőn az atyám ökegyelme böcsülettel levele által hívatta volna az Actort, mind penig engemet, amint actiodban magad is iratod, nem ellenzeted elmenetelemet, hanem azt izented, hogy csak jöjjetek el, akkor mennek oda, mikor hívatok. De mindazon izenetedre is nem annyira vigyáztam volna, hanem azután egynéhány nappal ezen nemes vármegyének böcsülletes szolgabírájától, Tordai Pál uramtól azt izented, hogy haza ne mennek, mert addig elversz, hogy soha ember nem leszek bele, mert nem kellek se testednek, se lelkednek, nem is kellett soha, a kapudon is kiversz. A szolgabíró kérte, mért esküdtél meg véle, ha nem szeretted, mellyre ilyen választ tött: Az mostohaapád beszéllette beléd, Isten ne áldgya meg, ám legyen, én többször is esküttem meg hamissan. Ez is legyen a többi után, azon szolgabíró mondotta: Illyen könnyen nem válhattok meg egymástól. Arra azt mondottad, nem megyek én soha annak a törvényire, mongyon engemet ornak, tolvajnak, gyilkosnak, paráznának, mind ráhagyom, csak válhassam meg tőle. Annakutána ismét az atyám ökegyelme írván egy levelet értekezvén, ha ugyan így vadnak-e azok az izenetek, leveleddel illyen választ tettél, hogy amit mondottál, meg nem tagadod, sőt azt írtad, teneked nem kellek, s nem is kellett soha, nem is szeretted. Mely maga keze írását, ha a Szent Szék úgy fogja ítélni, hogy itt producállyuk, in instanti kész vagyok. Így eszemben vévén fenyegetőzéssel való izenetedet s írásodot, töllem való idegenségedet, ez okra való nézve vissza veszedelmemre nem mehettem. [150.] Hamis hütűnek is magamot nem mondhatom, sem tarthatom, hogy nem szerettelek ennekelötte, de az fenn megírt okokra s többekre is nézve, nem mehettem vissza. Azmely ratiokot peniglen elválásodnak alkalmatosságára proponálsz: Ad 1. Azt mondom, hogy a szüleim ökegyelmek nem bánják, sőt azt akarják, csak tisztességes utat talállyanak az elválásban, azt én nem mondottam, ha mit ökegyelmek talállyanak volna mondani is. Ad 2-dam. Fellyelvaló iratásomban arra választ töttem, hoc tamen addito: Úgy látszik,

¹³¹ A felperes vádiratát lásd az 1668 májusi parciális zsinat jegyzőkönyvében.

mintha láttatik valamiben conscientiad vádolni. Ad 3-tiam. Hogy vallásomat hántorgatod, az én vallásom pedig e hazában recepta religio lévén, tudtad magad is jól vallásomat, kiről protestálok solemniter. Recepta religiot láttatik háborítanod, suo loco et tempore arra is gondom leszen, hanem breviter azt mondom, az én lelkemnek is nehéz volt, nem akarván húst enni szokott böjtnék idejin, ördöglelkűnek szidtál. Ad 4-tam. Arra is fellyebb replicatamban választ adtam, te gyűlöltél meg engem, én pedig semmire alkalmatosságot nem adtam. Ad 5-tam. Entöllem soha olyan szó nem hallatott, semmit is olyant nem tudok, sőt meg sem gondoltam soha. Ad 6-tam. A több szentírásbeli locusokra is megfélelhetnék, ha disputálni kellene, de nem ide való, mert én sem idegen vallású, sem idegen nemzetből való nem vagyok, amint a Szentírás az olyanokról szól, hanem keresztyén embernek tartom magamot, azok is pedig a szentírásbeli locusok nem az mostani időre tendálnak. Utollyára a papok előtt is Héderfáján azt mondád, hogy ha a papok visszaítélnének is, soha vissza nem véssz, melyről ökegyelmek, akik jelen voltak, recognitiot tehetnek. Amellett, ha magam nem kellettem, amely egyyet-másom kezedben vagyok, mellyeket ugyan keresésemre meg is ígértél volt, annakutána mire való nézve nem akartad megadni ezeket, [151.] kívánnyuk restituáltatni. Protestatur ad ulteriora.

Deliberatum: Az Actornak propositiojában allegált ratiokot a Szent Szék külön-külön szorgalmatosson ruminálván és az Inctanak replicatiojában való feleletét azon ratiokkal conferálván, egyik félnek is részéről, hogy divortiáltassanak egymástól, elégségeseknek nem talállya, azért tetszett a Szent Széknek, hogy ne divortiáltassanak, hanem az asszony redeállyon, s a férfi is redeálni cogállya intra quindenam. Mellyet amellyik fél posthabeálna, az ecclesia censuráját el nem kerüli, és az magistratus animadversioját is.

De remedio novi iudicii Incta protestatur solemniter.

Levatur causa Stephani Gyerkó ut Actoris contra uxorem suam disertricem Chatarinam Sigmond ut in causam attractam. Actor constituit procuratorem Andream Vas Dállyaensem.

Actor proponit per procuratorem et dicit: Azért kellett kegyelmetek elejében citálnom az Inctat, mivel az elmúlt időkbén engemet elhagyott, házamtól elment hütös feleségem lévén, mellyet midőn vöttem volna eszembén, hívtam hüte mellé emberséges praedicatorok által, de nem jött, semmi okot pedig az elhagyásra nem adtam neki, azért a Szent Széktől visszakévánom.

Incta replicat per procuratorem Gyorgyum Boncza: Én azért nem mentem vissza hozzád, hogy engemet rútol szidalmaztál, fenyegettél. Azt mondtad, hogy fejemet vedd, s én féltemben nem mentem vissza. [152.]

Deliberatum: Mivel semmi elválásról való oka nincsen az Inctanak az Actortól, végeztük eggyező értelemmel, hogy az Incta intra quindenam redeállyon az Actorhoz, az Actor is recipiálni tartozzék. Ha valamellik pedig violállya a deliberatumot, a magistratus animadversioját el nem kerüli.

Levata causa Michaelis Sütő cum sua conjuge Elizabeta Tálás, quae per procuratorem Andream Literati sic proponitur.¹³²

Deliberatum: Elhittette velünk, hogy előbbi férje hütöttlenül hatta el, már vagyon negyedfél esztendeje, azért az elbúdosott férjétől elválasztottuk, és a mostanival ecclesia követésére bocsátottuk.

Levata causa Valentini Varga conjugis ut Actricis contra conjugem Stephani Méder ut in causam attractam.

Actrix per procuratorem Andream Halász sic proponit: Azért kellett kegyelmeitek elejében citálnom az Inctat, hogy engemet az Isten házában igen megasztigált, úgyannyira, hogy a székéből ki kellett mennem s az Isten házából is, azért azt [...] ¹³³ [153.]

Deliberatum: A Szent Szék mind a két relatoriakot megolvassván, szorgalmatosson meg is ruminálván, amint a felperest, úgy az alperest vétkesnek találta, kihez képest az intentált poena az Actrixnak nem adjudicáltatott. Mindazonáltal lévén az senioroknak inspectiojok templomokon, parochiakon, ugyan a megírt helyeken való patratumoknak is poenaja a Szent Széket concernállya, per hoc seorsim et sigillatim [!] mox et de facto hat-hat forinton convincáltatván, letenni tartozzanak, és in facie sedis egymást megkövetvén megbékéllyenek.

Levata causa Illonae Vas ut Actricis contra maritum suum Stephanum Szász ut in causam attractum.

Actrix per procuratorem suum Stephanum Vas causam suam sic proponit: Azért kellett citáltatnom az Inctust a Szent Székre, hogy azelőtt való időkben magának feleségül vévén engemet, mindezideig velle laktam, de nem tudhatván, micsoda vallású ember lévén, mivel vasárnapokon faraggatott, fúrogatott, s egyéb rabotat mívelt. Sőt azt is mondotta, vasárnap inkább szántana, mint szombaton, melyre nézve, hogy én velle lakjam, nem képes, azért a Szent Széktől tőle való válást kívánok.

Inctus replicat: Én nem tudom, miért híttanak engemet ide, erre én készületlen vagyok, magamnak időt kívánok.

Deliberatum: Exmissiojok adattatik mind a két félnek jövődőre. Készüljenek hozzá.

1668 április (?), Magyarherepe

*In senioratu reverendi domini Joannis Sz[ent]Iváni celebratur Synodus Partialis 1668. die 26. [!] Herepeini reverendorum inspectorum ecclesiarum orthodoxarum tractus Küköllőváriensis.*¹³⁴

Denuo agitur causa generosi domini Sigismundi Sarádi et conjugis contem[p]tae suae generosae Susannae Daczó, quae ut Actrix contra Inctum constituit procuratorem parentem suum generosum dominum Gregorium Daczó, qui sic proponit: Ez

¹³² Néhány sornyi hely kihagyva.

¹³³ Itt megszakad a szöveg, az oldal alsó harmada üresen hagyva.

¹³⁴ KükEhmLvt prot. I/1. 154–156.

okon kellett nekem az Inctust citáltatni, hogy ennekelőtte való időben citáltatott volt engem a Szent Szék eleiben, és proponálván ellenem, elválást kévánt, mely extál propositiojából az Inctusnak. Melyre én is mit replicáltam volt, az is constál, de amely ratiokat ellenem allegált, nem ítélte az Szent Szék elégségesnek, hanem tett ilyen deliberatit, hogy az Inctus redeálni cogállyon, én is intra quindenam redeálljak. Én azért ez deliberatiohoz akarván tartani magamat, noha ezzel nem tartoztam volna, két becsületes embert az atyám őkegyelme az Inctushoz küldött, meghizente, hogy az deliberatio szerint kész hazaküldeni, mely izenetre ilyen választ tött: Hogy mit halászom [?], mert bizony jól tudom, mit akar, de abban kedve nem telik, nem tartat, Isten úgy segéllyen, velem erővel feleséget, [155.] mert inkább laknám egy kutyával, hogynem véle. Mivel azért az Inctus a Szent Széknek deliberatiojához magát nem tartotta, akkori deliberatio[ja] az Szent Széknek helyén maradgyon. Azért azt mondom, méltán kívánhatom tőlle való elválásomat, és mint fidefragus úgy büntetessék, ligaban hagyattassék, etc.

Deliberatum: Meghallá a Szent Szék az Actrixnak az Inctus ellen való propositioját, kévánságát, és szorgalmatosson megvizsgálván, tetszék a Szent Széknek, hogy az Actrix, nemzetes Daczó Susánna asszony eleiben írt Szent Széknek deliberatio[ja] szerint mindent elkövetett, contumax férjét böcsületes nemes emberek által magával megkénáltatta, és redeálni kész voltát megizente. De nem recipiálta, nemhogy intra quindenam redeálni cogálta volna, sőt gyalázatos izenettel illette, és újjólagh az herepei praedicatorok gyűlésében esperest pecsétivel citáltatván, hogy okát adná contumaciajának, magát absentálta, sem procuratorát nem küldötte. Constál is világosson a maga keze írásából az Actrixhoz való nagy meghidegülése és illetlen beszéde etc. Illyen is, hogy inkább laknék a kutyával, hogy sem velle, és nézvén reménség nélkül való finalis contumatiaját, consideráltuk s conferáltuk az Generalis Synodusnak az 1664. esztendőbeli deliberatumját, az illyen casusban conclusioját. Melly így vagyon az utolsó [156.] punctumban: Ezek így procedálván, az innocens pars a contumaxtól absolutiot kévánván az ecclesiatól, merito liberáltatik, et ad secunda vota transmittáltatik, a nocens contumax az ecclesian kívül hagyatik, és az innocens félnek életéig kötélben. Így lévén, tetszett a Szent Széknek, hogy az Actrix ad secunda vota transmittáltassék, annak pedig specificált büntetését luállja.

1668 május, Héderfája

*Celebratur SemiPartialis ad 1668. die 28. Maii Héderfájini.*¹³⁵

Levata causa Francisci KovácZ per procuratorem suum Johannem Balai.

Actor proponit causam suam per procuratorem praenotatum hoc modo: Azért kellett kegyelmetek elejében jönnöm, mivel ennekelőtte hat vagy hét esztendővel a feleségem, Bitai Katha engemet hütötlenül elhagyott. Elmenése után is magát rosszul viselte, megfattyazott, meg is bizonítom. Azért a Szent Széktől tőle való felszabadulásomat kévánom, mint fidefragatól.

¹³⁵ KükEhmLvt prot. I/1. 157–163.

Deliberatum: A megnevezett causans, mivel bőségesen, 32 személyekkel, megbizongatá propositiojának minden részeit, tudniilik, hogy hetedik esztendeje ez, hogy finaliter elhatta hütötlenül, azelőtt is sokszor hatta volt el. Azt is doceálá, hogy az idők alatt valahul vándollott, rosszul viselte magát, sőt azt is elhihetőkép-pen comprobálá, hogy megfattyazott Lukafalván Domokos Thamás házánál, és találatván is azt mondotta, hogy őfelőle ura megházasulhat, mert ő soha haza nem jó. Azért tetszett a Szent Széknek, hogy kívánsága szerint divertáltassanak, és ad secunda vota transmittáltassanak, amaz penig ennek életéig kötélben hagyattassék, és mint olyan hütihagyott prosequáltassék.

Nota bene: Propositio prima generosi domini Sigismundi Sarádi supra non descripta proximi pagina 5.:¹³⁶ Illyen okon kellett énnekem citálnom az Inctat, ki ezelőtt énnekem hütös feleségem volt, hogy nem tudatik micsoda októl viseltetvén, honn nem létemben házamtól akaratom ellen elment szüleihez, ott mi panaszi voltak, ő tudgya, azonban én is megjövén NagyLakról, hallám szándékát, hogy el akar hagyni. [158.] Többi között kérdem egyszer, midőn az ingét teríténé a tornác fájára: Ezt talán azért terítetted ide, hogy nekem mutasd ki, szép. Azmelyre felelé: Megláttya kegyelmed, nem sokáig nézi kegyelmed az én ingemet. Azonban hozzám küldötenek a szülei szekérrel, hogy eresszem oda, magam is elmennyek. Én az őkegyelmek kívánsága szerint cselekedtem, elmenetelit nem ellenzettem, mert láttam hozzám való hideg és kedvetlenségét. Azért azolta, hogy töllem elment, sem hazza nem jött, sem nem izent, sem semmi hozzám való szeretetét semmi jeltől ki nem mutatta. Melyhez képest tölle való elválásomat merito megkévánom ím ez okokra nézve: 1. ratio: Mert világosson megértetem szüleinek akarattyokból tagadhatatlanul, hogy nem bánják, sőt akarják, ha elválunk is egymástól, csak az istenes törvény megítlye. Melyhez képest én is megindultam benne, et per hoc volenti non fit injuria. 2. Mert ő sem szeret engem, én sem szeretem őtet, véle sem lakom soha, mert ha szeretett volna, eddig nem lött volna oda, de azt gondolhatom, hogy azért nem jött hazza, hogy ha valamit hall felöllem, jobb úttya lehessen az éntöllem való elválásra. 3. Mert nem vallásomon való, nincsen is reménség megtérése felől, melly az én lelkemnek igen nehéz volt, mert mikor én az isteni szolgálatra mentem, ő akkor hevert, alutt, vallásáról penig veréssel elhajtani meg sem gondoltam. 4. Mert ő meggyűlölt engem, én is hogy szerethetném, mint a propheta mondgya, Malach. 2,16.¹³⁷ [159.] 5. ratio: Mert olyan szó is hallatott tölle, hogy ha ő akar, soha gyermeke nem léssen, a szent házasságnak penig az egyik vége, hogy szaporodgyanak. etc. 6. Mert az Istennek népe is, mikor idegen vallású népből vött feleséget, meg nem maradt azzal, mert Istennek ellene volt, hanem ha szintén gyermeke lett is tölle, mégis el kellett üzni, az Isten szentséges tiszteletinek tisztaságáért, mint ez megtetszik Esdrásnak 10. részéből. A Salamon is ellen vétkezvén,

¹³⁶ Az 1668. március 7-i parciális zsinaton terjesztette elő.

¹³⁷ Mal 2,16: *Mert gyűlölöm az elbocsátást, ezt mondja az Úr, Izráelnek Istene, és azt, aki ruhájára kegyetlenséget borít, azt mondja a Seregeknek Ura. Órizzétek meg azért lelkeket és ne családokjatos!*

ellene lön az Istennek, Neh 13,26.¹³⁸ Én is ettől félvén, és hogy Istenemet tisztában szolgálhassam, merito kívánom a divortiumot, etc. Mindezekre a Szent Széktől, ha kívántatik sero ne legyen kikéredzenem, amit bizonyíthatok, bizonyítok. Actor protestatur, szó hallva többet szóllok, ha kívántatik.

Replicationem procuratoris Georgyi Boncza vide pagina 5 supra.

Ibidem pagina 4. deliberatum.

Pagina 3. Instantiam secundam generosi domini Gregorii Daczó in persona filiae suae. Ubi dum Actorem vidisset absentare se vehementer nisit deliberati contenta, qualiter ea intacte assequi neglexisset, minime optavit ut sine dilatione pronunciemus, nolens recedere a deliberato Partialis Synodi vel unguem [!]. Partialis itaque Synodus cogebatur et pungebatur gravissime ut citra respectum personarum prout vult deliberatum sententiam ferreae.

Itaque cum ex parte antea Actoris nemo esset qui vel dilationem vel appellationem postularet vel absentiam ejus excusaret de jure in persona propria generosi domini Sarádi, coacta est Synodus Partialis ad propositionem Actricis pronunciare et deliberare, ex animi difficultate eo quod nemo esset contradicens. Hinc factum ferme ut nocens tam justificatus magis quam innocens etc. Nec innocens magis quam nocens. [160.]

Quibus de causis denominatarum personarum divortium contigit visum est brevibus declarare.

Divertáltuk, absolváltuk is nemzetes Daczó Susanna asszonyt: 1. Mert redeálni kész volt intra quindenam, úgy proponálta. 2. Mert gyalázatossan izent redeálni akaró feleségének, vagy attyának.¹³⁹ 3. Mert compareált per procuratores suos toties quoties. 4. Mert repellálta az ellene proponált vádlásokat. 5. Mert maga kívánta az elválást urától (noha palam tudván articulust lenni felölle, nem mondotta a Szék előtt) úgy, mint nem religioján lévőtől, és övélle megalkunni s nem recipiálni akarótól. Ez is (noha in foro conscientiae) oka, hogy övélle nem fogna megelégedni, etc.

Divertáltuk, de ligaban vetettük nemzetes S[arádi] S[igmondot]: 1. Mert intra quindenam sem cogálta, sem recipiálta redeálni készen levő (mint mondgyák) feleségét. 2. Mert gyalázatossan izent redeálni akaró feleségének és attyának. 3. Mert nem compareált citáltatván is vagy per se, vagy per alios. 4. Nem comprobálta felesége ellen allegált propositioit, kiváltképpen a terhesebbeket. 5. Mert desperatus contumax. 6. Sem contradicált, sem appellált.¹⁴⁰

Facta Quindena Héderfáini die 28. Maji 1668. ubi generosus dominus Sigismundus Sarádi sic instat supplex per se, coram Conventu Partiali imo SemiPartiali reverendorum virorum octo.

¹³⁸ Neh 13,26: *Avagy nem ebben vétkezett-é Salamon Izráel királya? Noha nem volt sok nép között hozzá hasonlatos király, akit szeret vala az ő Istene és királylyá tette vala őt Isten egész Izráel fölött; őt is bűnre vivék az idegen asszonyok.*

¹³⁹ Az utóbbi mondatot kihúzták.

¹⁴⁰ Az utóbbi öt bekezdés az előző Magyarherepén tartott parciális zsinat végzéseit ismétli.

Böcsülletes uraim, azért jöttem a kegyelmetek Szent Széki eleiben, mivel meghallottam, hogy kegyelmetek Herepén lött gyűlésében, ott nem létemben az akkori feleségem procuratorának ellenem proponált kívánságának tenora szerint kemény és súlyos deliberatumot írt reám nézve. Mely kegyelmetek deliberatumát én nem akarom mindaddig is háborgatni, míg alázatos instálásom által kegyelmeteket nem [161.] requirálom, alázatosan könyörögvén kegyelmeteknek, hogy méltó mentségemet hallgassa meg, vizsgállya meg, és az én igyefogyott állapotomat megtekintvén, irgalmas választéttel vidámítsa meg lelkemet, melly kegyelmetek jótettét az Úristen bőségesen megfizessen kegyelmeteknek. Böcsületes uraim, hogy sok szóval ne terhellyem kegyelmeteket, alázatosan jelentem kegyelmeteknek, hogy Magyarországbán lévén egy kedves főember atyámfia, N. N., ki az én nyomorult állapotomat hallotta, és izent egynéhány ízben, hogy mennyek ki, itt jó karban hagyván állapotomat, oly embert szerez, akivel emberségesen és istenessen élhetek. De mivel a kegyelmetek deliberatioja engemet ligában vetett, nem akarnék ebben is contumaxnak neveztetnem, hogy azzal nem gondolván a kegyelmetek istenes absolutioja nélkül házasságra adnám magamot. És következhetik is akadályom, ha szintén kimennék is, absolutiom felől nem lévén testimonialisom. Minekokáért alázatosan könyörgök kegyelmeteknek, hogy előszámlálendő (magam igazságoson leírt) okaimot és mentségimet bevévén, ez ligából engemet is méltóztassék feloldozni, et ad secunda vota annak idejében, mikor az Isten akarattya léssen, transmittálni. Absolutiot pedig méltán kívánhatok én is ezekre az okokra nézve kegyelmepektől: I. Gondollya meg kegyelmetek, hogy én Actor lévén, én kívántam legelsőbben is a divortiummal együtt absolutiot, de egyszeri absentiamért az Actrixnak pronuciált kegyelmetek mind divortiumot, mind absolutiot. Jóllehet én nem improbálom a kegyelmetek végezését, csak énhozzám is olyan irgalmassággal legyen, igen könyörgök. II. Mert én a kegyelmetek szentséges hitinek cseléde közül lévén, nem tartozik többel amannak, mint nekem, sőt több könyörületességgel énnékem, ha istenessen gondolkodik akárki róla. III. Mert iffjúságom miatt (kegyelmetek ítéleti lehet) házasság nélkül lelkem ismeretinek tisztasága periclitál, és testi jóvaimban mennyi károm vagyom minden napon, csak az Isten tudgya, nem lévén kinek takargatni, őrizni. Eddig is mely sokat szenvedtem, ítéllye meg az jó Isten, kegyelmetek etc. IV. Mert hogy herepei kegyelmetek gyűlésében nem mentem, láttya Isten, nem contumatiam, hanem kimondhatatlan gyámoltalan állapotom az egyik oka, [162.] mert hogy csak az első instantianak tueálására M[áros]Vásárhelyről hivatván prókátort, 9 forintot kellett neki adnom, és azon kívül mennyi gazdálkodással kellett lennem, kegyelmetek elgondolhattya, és költség nélkül lévén nem küldhettem procuratort Herepére. De talán eszemben sem jutott, oly beteg voltam (mellyet emberséges praedicator uraimmal megbizonyítok), hogy a házból sem jöhettem ki. Ez az oka, hogy nec per me, nec per alium nem compareálhattam, köszönheti annak az absolutiot, mert ha én odamehettem volna, mind contradicáltam volna, s mind appelláltam volna, ha nem comprobálhattam volna ex instanti ellene allegált ratiomat. De úgy gondolom, hogy elégségesképpen megbizonygattam volna mindeneket, ha ugyan ki kellett volna az embertelenséghre fakadnom, mellyet örömet kerültem Sövényfalván létemben. 5. Noha comprobálhattam volna azelőtt is a terhessebb ellenre való ratiomat, de a keresztvétség nem vitt üdő előtt reá, ne gyalázódnék, feleségem lött lévén, énmiattam,

tartván attól is, hogy nem tudom az dolognak kimenetelit, ha gyalázatban keveredne is, véle kellettnek laknom. Azért nem szóltam, most peniglen, mivel csak kegyelmetekkel vagyok, szabadosson és világosson comprobálom, ha kegyelmetek megkévánnya. 6. Nem tagadhatom, hogy ellene való nagy meghidegülést nem szerzett volna bennem az is, hogy kérketsége szerint, mivel gyermeke nem leszen, előttem suspecta volt leány korában levő tiszta élete felől is, meg is próbáltam, s úgy tapasztaltam. 7. Noha nem szabad az articulusok szerint mondanom okának, de mondhatom Szentírás szerint az különböző vallás miá is való rossz alkuvásunkot. Ezekre (és több elő nem mondott okokra) nézve kegyelmeteknek aláztatosson könyörgők, ez liga alól szabadítson fel engemet is, megfizeti az Isten kegyelmeteknek.

Deliberatum: Nem tagadhattyuk, hogy egyszeri absentiajáért és absentiaja miatt nem contradicálásáért, nem appellálásáért nocentis et infidelis infamiajával alig lött volna méltó illetni s pronuciálni. De mivel sem procuratora által, sem szolgája, sem jobbágya, sem praedikátora által nem szóllott, egyet is sem izent maga mentességére, akkor látatott contumacissimus infidelisnek, és felesége procuratora, Daczó Gergely uram semmiben a deliberatumtól nem akarván resistálni, vármegyének tisztí lévén lelkünk ismeretire kénszergetve, [163.] erősképpen ösztönözött, hogy a sövényfalvi deliberatio szerint pronuciálljunk, mely deliberationak az őkegyelme leánya, Daczó Susánna mindenben obsequens lött volna. Azért haladék nélkül megkévánnya, hogy pronuciálljunk, ha penig nem cselekednők, a jelen lévő Generalisban ellenünk panaszt tenne, mivel faveálni láttatunk a magát contumaciter absentáló félnek. Így szorongattatván mindenfelől, tartván mind a generalisi pironaságtól, s mind a pontificius tisztnek bal, felöllünk való ítéletitől, erőssen szabadkozván azon is, hogy soha többször utánnunk nem jár, nem vehetvén tőlünk a sövényfalvi deliberatio szerint ítéletet, kételenedénk pronuciálni herepei gyűlésünkben az obsequens Actrixnak absolutiot, a contumax absensnek poenat, ligat. De ennek is azután idő múlva aláztatosson való sok könyörgésire, annál is inkább sok terhes argumentálásira, maga igaz mentegetésire nem lehet, hogy könyörületességhre ne indulnánk, és a reá vetett poenat vagy ligat valamennyiben ne laxálnók, s nem mitigálnók, mivel feleségéhez felelt súlyosb ratiokat ekképpen bizonyítá:

Anno 1668. die 6. Maii kére engemet nemzetes Sarádi Sigmond uram, hogy én mennék el Vadas Pálné asszonyomhoz és ugyan az őkegyelme szolgáló leányához, s hüt szerint venném ki őkegyelmekből ezt, ha hallották volna-e szájából Daczó Susánnának, hogy ő azt mondta volna, hogy ha ő akar, soha őneki gyermeke nem leszen. Melyre minden kénszerítés nélkül, hüt szerint mindketten megvallák, hogy azt a szót hallották sokszor Daczó Susánna asszonytól. Mellyet én is nagyobb bizonyosságul leírtam, fide mea mediante anno et die ut supra in Héderfája. Valentinus Dálnoki, pastor Sanctae Ecclesiae.

Így lévén azért a dolog (Mivel in foro nostrae conscientiae szüzességben való nem találásáért unta, s vetette meg feleségét. Másodszor a herepei gyűlésünkben való absentiaja Istennek rajta való súlyos látogatása mia lött, nyilván vagyon. Harmadszor, noha intra quindenam a deliberatio szerint Daczó Susánna asszony redeálással kénálta mások által Sarádi Sigmondot, de conditionibus impossibilibus a marito quoquam non suscipiendis, amelyért ő is fidefraganak és contumaxnak

ítéltetett.) mitigáltattatik azért a poena, és laxalódik a liga. Ha propositioja s fogadása szerint mindgyárt Magyarorszában megyen, ott lakó atyafiához, és ha ott rendel az Isten illendő házastársat, copuláltassék, s élete Istennek szenteltessék.

Canone hoc conditio impossibilis, facit universalem negantem.

1668 július, Gógán

*Celebrata Quindena Gógányini 1668. die 5. Julii apud aedes reverendi domini Andrea Zágoni, ubi hoc facit deliberatum.*¹⁴¹

Mivel Gógányban lakó István deák, Volkány Gergely és Volkány Gergelyné Vas Kata felől olly dolgok hallattanak, minéműeket a pogányok is gyűlölnék, az Úr Jesus Christus nevében, s az ő nekünk adott hatalommal oda gyűltünk mi, nevezet szerint Szentlváni János az időbeli prosenior, Zágoni András, Disznaiói Mihály, Dálnoki Bálint, Bodoki Sándor, mindnyájan lelkipásztorok. Jelen lévén a gógányi falusbíró TakácZ János, Kopán Márton és Székelly Miklós eskütt emberek. Egyháziak pedig Kopán Miklós és Busi György, jelen lévén a várallyai falusbíró is Hadi György, Székely János, öregbik Kopán Márton, Albert Márthon, Kopán György, Veres Márton, Fejér András, Volkány Márton, mind eskütt emberek. Kik a megnevezett személyek felől való relatoriat látván s hallván, noha nyilvánvaló malefactoroknak nem pronunciáltuk, mindazáltal a relatoriaban extált sokféle circumstantiából és magok nyelvek vallásából oly vétkeseknek comperiáltuk, hogy mi egytől egyig őket méltóknak ítéltük a major excommunicatoria e locis scripturae 1Cor. 5 et 11, 2Thess. 3,¹⁴² et similibus. Azaz, hogy a templomból solenniter kitiltassanak, átkoztassanak, sőt a közönséges társalkodásoktól is arceáltassanak úgy, hogy övélek senki, [165.] aki keresztyénnek mondatik, ne egyék, se igyék, házokban be ne eresszék, se hozzájok ne mennyenek, hanem ha beszédgyek vagyon emberséges emberekkel, szólítsák kapu eleibe. Se menyegzőben, se torban, sem egyéb istenes vendégeskedésekben jelen lenni meg ne engedtessenek. Valakitől pedig megengedettetnék, ad minorem excommunicatoria ítéltetik mindaddig, valamíg igaz poenitentiat nem tartanak. A pedig főképpen ebből lássék meg, hogy soha ők hárman azután is egymással ne társalkodgyanak, se ne láttassanak. Ha pedig ez deliberationk ellen contumaxok lennének, se holtokban, se éltekben egy is az ecclesia tagai közül segítségével és szolgálattal lenni ne tartozzanak, s ne is legyenek, inhibeáltatik. Ezekről egymásnak kezétadtunk, hogy a deliberationnak megállói s hirdetői leszünk feleink között.

¹⁴¹ KükEhmLvt prot. I/1. 164–165.

¹⁴² 2Thessz 3,14: *Ha pedig valaki nem engedelmeskedik a mi levél által való beszédünknek, azt jegyezzétek meg, és ne társalkodjatok vele, hogy megszegyenüljön.*

1668 szeptember, Boldogfalva

*In senioratu reverendi domini Joannis Sz[ent]Iváni celebrata
Synodus Partialis Bódoghfalvini anno 1668. die 21. Septembris
apud aedes reverendi domini Joannis Czegöldi.¹⁴³*

Causa Gálfalviensis. Varga Györgyné leánya, Annók akar elválni mátkájától, gálfalvi Réthi Bálinttól.

Az Actrix procuratora által, Ponta György által ezt mondgya, hogy anyja híre nélkül, erőszak alatt vették be kezét, noha nem szeretvén az legént, kedve nélkül cselekedte. Az Inctus Réthi György procuratora által ellenben, hogy emberséges emberek által lett kézbevétele, kész doceálni.

Deliberatum: Mivel sok bizonságokkal elhitette velünk az Inctus, hogy az Actrix öhozzája nem kényszergetésből, nem erőltetésből, sem félelemtől viseltetvén vagy hirtelen megcsalattatván ment volt keze beadásával, tetszett azért nekünk, hogy az Actrix az 1642. esztendőbeli Synodus Generalis constitutioja szerint, articulus 6-to, való poenaban incurrályon, id est a repudians fizessen ft. 12. Tisztességét, fáratságát s kölcségét atyafiaival együtt keresse a külső forumon és az Inctusnak házassulásáig való ligaban maradjon. [167.]

Causa Küköllőváriensis. Dévai Szabó János elválni kíván hitese feleségétől, Sárközi Margit asszontól.

Az Actor Czenteri Mihály nevű procatora által allegállya, hogy mivel másodsor is elhagyván meghemlített felesége, idvözült Dadai uram előtt tött kötését (ha többször elhagyná, örök kötélben maradna) felbontotta, azért kíván elválni.

Az Incta Bán Mátyás nevű gazdája és procatora által meghvallya, hogy volt Dadai uram előtt az kötés, de hogy többször azután elhagyta volna, tagadgya, hanem hogy Segesvárról azt izenvén az ura, hogy csapják ki Küküllővárról, azért nem ment osztán Kereszténben, hogy az vád alól kitisztíttassék jó alkalmatossággal.

Deliberatum: Mivel elégségesképpen az Actor nem doceálhatta feleségének iterata desertioját, sem az Incta férjének reá izent mocskát, azért ulterior declaratiot kíván az Szent Szék. [168.]

Causa Medvésiensis. Ugyanott lakó Kis Ersébeth kíván elválni hitese férjétől, Marosszékbén Somosdon nyomorgó Bán Pétertől. Az Actrix Szikszai János uram által a marito infideli (ut praetenditur) divortium petitur.

Deliberatum: Praetensa infidelitas nondum est comprobata.

Nota bene: Gógányban lakó Gyerkó István felől végezte a Partialis, hogy ha feleségét legitimo modo intra quindenam hüti mellé visszahívattya s visszaveszi, felesége is redeálván jó, hahogy nem, soha mü többé causajokban magunkot nem elegítyük, hanem külső tisztek hatalma alá bocsátyuk akármeltyik félt.

¹⁴³ KükEhmLvt prot. I/1. 166–169.

Nota bene: A radnóti Dorombári János feleségével componálni akarván, nem ellenzé a Partialis.

Nota bene: Bükösi rabságból hazajött Szász Mihály Királyfalvára, Váradi Mihályhoz ment feleségét, *Szakács Annókot* előnkben citálá, compareála is, de exmissiora kérezvén, kibocsátá a Partialis jövendő Partialis Gyűlésünkig. [169.]

Nota bene: Az ebesfalvi Kádár István, hogy Gógányban elválasztaték megcsapatandó feleségétől, tartozik az akkor reá vetett praemiumunkot, id est ft. 4 lenni, addig senki ne merészelle copulálni. *Azért, mivel feleségét nem akarta prosequálni, s nem is akarja.*

Nota bene: Az ugrai Czizmadia Mihály tőle elfutott feleségét tisztnek kezében ne adhassa, valamíg újjólag való deliberationkot nem veszi.

Item: Iffjú Dadai János uramnak contendálása a küköllőváriakkal, melyre azt feltették, hogy tegye adóssá Dadai János uram őket bizonyságokkal s megfizetnek, de elébb nem. *Mely replicat az Synodus Generalis is helyben hagyott Enyeden 1668. die 26. Septembris.*

Item: Czávási Melder Istvánné a leányával együtt a templomban cselekedett rendeletlenségért 4 forint fizetésben vagy büntetésben esett 1668. die 7. Martii sövényfalvi Partialisban. Kezes lévén érettek gálfalvi Dombi Ferencz, csak két forintot adott meg.

1669 január, Sövényfalva

*Anno 1669. die 3. Januarii facta Quindena Sövényfalvini de causa hac singulari deliberatum.*¹⁴⁴

Nemzetes Fekete Péter uram szolgálója, Farkas Annók de Malomfalva erős hitel megesküvén azon, hogy volt ugyan hites, törvény szerint való ura, kivel a kolosvári unitaria religioján lévőknék templomában eskettek volt meg, de az csak egy hétig lakott véle és hitetlenül elhadta, és majd öt esztendő forgása alatt semmi hírét nem hallotta, sem izenetét nem hallotta. És ki, ha valaha előjőne, s ellenben bizonyíthatna, ötet úgy, mint hamis hütüt előbbi urának kezében adhassák s visszaítélhessék. Avagy, amint érdemli, az politicum forum törvénye szerint büntetessék. Illyen módon és illy okok alatt megesküvén, transmittáltaték ad secunda vota, csak legyen az Úrban.

¹⁴⁴ KükEhmLvt prot. I/1. 169/a.

1669 május, Vámosgálfalva

*Facta Quindena Gálfalvini 1669. die 8. Maii.*¹⁴⁵

Deliberatum: Szíken lakó Nagy Szalaczi István KóródSz[ent]Mártonban tölle elszökött feleségét megfogatván, hogy látta feleségének vissza való vitelére módgyának nem lételét a vármegyének régi observatioja ellen, megfogott feleségét a tiszt uraim tanácsából, tetszéséből előnkben citáltatá, tudniillik Vásárhelyi Kis Annát, evéghre, hogy ha comprobálhatná hűtlenül tölle elfutott feleségének paráznságát, lenne tölle való elválása, a második házasságra való szabadsága, hűtlenül elfutott feleségének tiszt hatalma alá való bocsáttatása, és érdeme szerint való megbüntetése, noha fejére állni halálára nem igyekezik. Mivel azért megnevezett Nagy Szalaczi István Szíken lakó böcsülletes emberek által, sőt az egész tanács által adattetott Küköllő vármegyebeli uraimnak intuláltatott relatoriából nyilván megbizonygatá feleségének mind hitlenségét, mind paráznságát, ami nagy, az felesége előttünk is maga élő nyelvél való megvallásából azont megbizonyítá. [170.] Tetszett minékünk, hogy mint hitetlen és parázna asszonyi állat, eddig való hites urától, Szalaczi Istvántól divortáltassék, avagy divertáltatottnak pronuciáltassék, lígaban hagyattassék, és külső magistratus kezében, hatalmában eresztessék. A férfi peng, Nagy Szalaczi István ad secunda vota transmittáltassék, csak az Úrban.

1669 június, Nagykend

*Synodus Partialis NagyKendini celebrata anno 1669. die 27. Junii.*¹⁴⁶

Levata causa ancillae mulieris reverendi domini Petri Szeredai, pastoris Sz[ent]Páliensis, quae per sese contra reverendum dominum Petrum Szeredai sic proponit: Az kegyelmetek ezelőtt Gálfalván lött gyűlésében megbizonygatám Magyarai Péternek (ki engemet is csalárdul feleségül elvött vala) két feleségűségét. Kítől való elválasztatásomnak okáért szolgáltam Szeredai Péter uramot esztendeig, de midőn megpróbáltam, s bizonyítottam volna mind uram hamis hűtűségét, mind Péter uram választásomról való fogadástételét, Szeredai Péter uram azt mondá a Szent Széknek, hogy én is hűtlenül éltem azzal a M[agyarai] Péterrel. Mely szóra képest törvényem félben szakada, el is szegényedém elannyira, hogy a magam megoltalmazására igazságomban mellettem való fáradozásra embert nem kaphatván, magamnak kelle szintén Dálnokban mennem szörnyű kegyetlen télnék idején, és onnat hoznom ártatlanságom felől a praedicatortól bizonyt. Azt kívánom azért, hogy avagy megfizessen másfél esztendőre való szolgálatomért [171.] Szeredai Péter uram, avagy elválasztasson hitetlen uramtól fogadása szerint. Egyéb rajtam eltölt sok méltatlan cselekedet, üldözésit etc. ám Istenre hagyom.

Deliberatum: Megbizonyosodék előttünk, hogy Magyarai Péternek más felesége is volt, mikor az asszonyt elvötte, de tudatlan volt benne. Az is igaz, hogy Dálnokban Péczai Péter nevű praedicator eskütte volt össze egy patrónus sok töre-

¹⁴⁵ KükEhmLvt prot. I/1. 169/b–170.

¹⁴⁶ Uo. 170–172., 259.

kedésére és evictiot magára való vállalására és szabadságok felől való megesküvések után. Az is úgy vagyon, hogy Szeredai Péter uramhoz szolgálni azért állott volt, hogy illy hitetlen embertől elválassza vagy elválasztassa. Fel is vállalta, de nem cselekedte, semmit is nem fáradozván mellette. Sőt ellenben sok méltatlan dolgokat követett el rajta. Tetszett azért a törvénynek, hogy Szeredai Péter uram vagy elválasztassa, azaz az divortiumnak stipendiumát tegye le, vagy a másfél esztendőre való szolgálatját fizesse meg. Azonkívül, mivel nem esperest pecsétjével vallatott, sem regiusokat nem ökegyelmétől kért, nem is azt doceálta, amit kellett volna doceálni, fárasztván a Partialist, és hogy férjétől még el nem divortiáltatott szolgálóját a maga szolgájának despondeálta, azután lopó szolgálóját sem bírák által, sem esperestje által megbüntettetni nem engedte, hanem házánál nagy botránkozással tartotta, noha gyakor intést töltöttek el rajta. Hanem elunván szolgálója nála való haszontalan szolgálatát, Sz[ent]Pálra elment tőle. Utána ment és megtömlöcöztette és otthagya, azután nyavalyás kiszabadulván ugyan nem nyughatott, úgy üldöztette, kergettette. Nagy híres kurvának, lopónak és bőjös-bájosnak vádolván gyalázta. [172.] Az Partialist az törvénytől elfogta szolgálója igaz ügyében, midőn szintén deliberálni akart volna absolutioja felől, azt költvén reája, hogy ez asszony is hit nélkül lakott (úgy hallotta) Magyar Péterrel, mellyet nem doceálhatott. Továbbá, hogy szolgájának mind magánál laktában, mind másnál, ecclesijában kétszeri megmátkásulását megengedte. A senior jure contendálljon ökegyelmével. [259.]

Celebratur Synodus Parcialis anno 1669. die 28. Junii NagyKendini.

Causa Sz[ent]Pálensis. Debreczeni Katha, mostan Besenyőben praedikátor házánál lakó, ment volt ennekelőtte férjhez tudatlanságból Magyar Péter nevű emberhez, kinek más felesége is volt, mint nyilván nálunk constál. Azért az Istennek törvénye liberanak pronunciálta hitetlen parázna férjétől.

1670 január, Vámosgálfalva

*Synodus Partialis Gálfalvini celebrata 1670. die 23. Januarii in senioratu reverendi domini Joannis Sz[ent]Iváni, pastoris ejusdem loci.*¹⁴⁷

Levata causa Stephani Gyerkó Gógániensis per procuratorem suum Andream Literati contra conjugem suam Catharinam Sigmond. Gyerkó István feleségétől elválást kíván, mivel az ő felesége az előbbi contractust violálta.

Deliberatum: Mivel mind a két félnek relatoriajokot megolvastván egyenlő suspectusoknak találtattanak, tetszett azért a törvénynek, hogy mind a két fél intra octavam tisztítsa magát, azután egymáshoz redeállyanak, ha pedigh valamely fél succumbálna, a magistratusnak székén az innocens fél via juris persequállya.

Approbatum in Visitatione Generali ut d[einceps] intra 15 diem expurgat se, secus stet sententia Partialis. Gálfalvini anno 1670. die 13. Februarii. [173.]

Ádamosi Bordi Mihály Radnóton lakó Halász Mihálynét, mint mátkáját kívánja magához.

¹⁴⁷ KükEhmLvt prot. I/1. 172–174.

Deliberatum: Mivel Halász Mihályné már öregasszony, ki férhez menni nem is akar, azt mongya, ennek az Bordi Mihálynak fiától akkor igen megkeserítettvén, atyafiai s jóakarói tanácsok nélkül ígérte volt magát valami gyengén. De azután Bordi Mihálynak mind erkölcsétől, s mind vallásától elidegenedvén s irtózáván is, izent is volt Bordi Mihály, hogy két hét alatt általmenne Radnótra, de tíz hétig sem ment. Járult az is, megtudván udvarbíró uram, hogy férhez akarna menni, minden marháitól arestálta. Ez okokra nézve méltónak ítéltetett Halász Mihályné Bordi Mihálytól való separáltatásra. [174.]

Deliberatum: Mivel várallyai scolamester, Sz[ent]Istváni István sokszori ecclesianak esedező admonitioit megvetette elata manu, amint a sok relatoriak importálták, ennekokáért tetszett a törvénynek, hogy a 94. canon szerént ignominose e schola intra octavum ejiciáltassanak, azonban (noha több büntetést s nagyobbat érdemlene) búzájának felét vigye el, felét hadgya ott. Amely félrész ott marad, két felé osztattassék, egy része a helyette esztendejét kitöltőjé, másik része a communitassé legyen, még ennek harmadrésze a dominus senioré.

1670 június, Maroscsapó

*Celebratur Synodus Partialis in anno 1670. die 13. mensis Junii Czapaii, in pastoratu reverendi domini Nicolai Váradi.*¹⁴⁸

Causa Héderfáiensis.

Deliberatum: Minthogy Thordai István elegendő bizonságokkal comprobálá feleségének, Kovács Kathának nyilvánvaló paráznaságát, s mind pengig elébbeni contractus ellen való cselekedetét, tetszett a Szent Széknek, hogy parázna feleségtől, Kovács Katától divortióltassék, így mindazáltal, hogy parázna feleségét exequáltassa, annakutánna ad secunda vota is transmittáltatik.

Causa Sülyeiensis. Buna György uram citáltatván atyafíanak, Pálfi Borkának képében nemzetes Morgondai Miklós uram szolgáját, István[t], okát akarván tudni, miért tiltotta volna meg tiszteletes Szaczvai István uramot, hogy mátkájával a megnevezett Pálfi Borbárával ne copuláltatnék.

Deliberatum: Nyilván nagyon, hogy a leánnak mind a citans legény s mind a mostan ötöt elvenni akaró legény mátkája. Bizonság lévén erre nemzetes Morgondai Miklósné asszonyom és a legénnek inhibítioja. Minekokáért tetszett a törvénynek, hogy a két fél a házasságnak böcstelenítéséért deponállya [177.] a repudiumnak sallariumát, annakutánna a leány mennyen ahhoz, amelyiket inkább szereti, és amellyeken consentiáltak az atyafiai és szülei.

Nota bene: A medvési praedikátoron lött potentiat Generalisra hattuk. Item az egestői határon való quartanak eligazítatását.

¹⁴⁸ KükEhmLvt prot. I/1. 176–178.

Deliberatum: Szebeni Mihály uram supplantatornak, bűjös-bájosnak, rút illetlen szitkozódónak comperiáltatván, a Parcialis ökegyelmét deponállya Canonok szerént. Appellatur ad Generalem Synodum a memorato reverendo Michaelae Szebeni. Admittitur. *Interea deprecatione facta, assumitur.*

Deliberatum super et de causa reverendi domini Nicholai Váradi, nunc pastoris clam in nostram societatem irreptitii. Mivel a czapai patrónus uraink inhibeáltattak egynéhányszor a dominus seniortól, hogy kedvünk, akaratumk ellen ne adgyanak hivatalt Váradi Miklós uramnak, annál inkább társaságunkban be ne hozzák, de mégis megcselekedték, és Váradi Miklós uram is hírünk nélkül, akaratumk ellen eljött czapai ecclesianak legeltetésére. Végeztük sok emberséges emberek törekedésére, hogy ámbátor megengedgyük ott való lakását, de úgy, hogy vagy únyják meg, vagy nem a czapai uraim, de csak ökegyelmével тұrjenek, és Váradi Miklós uram is másuvá onnat el ne mehessen. [178.]

Causa Sz[ent]Páliensis. Kapás Borbára akar elválni mátkájától, Máthé Páltól.

1670 november, Szőkefalva

*Congregatio Partialis in Szőkefalva in pastoratu reverendi domini Johannis Czegöldi 1670. die 13. Novembris.*¹⁴⁹

Causa Stephani Havasallyi, Kolos vármegyében Polotkán lakónak.

Proponit causam suam sic: Én azért jöttem kegyelmetek elejébe, hogy az én feleségemet, Mohai Juditot hívtam az Köküllő vármegyei esperest pecséteivel két praedikátorok által hűti mellé, de nem jöve. Citáltattam azért a Szent Szék elejiben, s azt kívánom, hogy a Szent Szék ítéllye vissza hűti mellé hozzám minden javaival együtt.

Incta replicat: Mohai Judit Küküllő vármegyében, Szőkefalván lakó mostan Nagy Ferencz felesége per procuratorem Franciscum Literati de Harangláb dicit: Elsőben is protestálok, vadnak s lesznek látta [...] ne sit serum ennekutánna is [...] azt láttatom meg az megnevezett [180.] fölpörös, amint maga referállya. Rabságból való szabadulása után mingyárt tutta, hogy én legitime férhez mentem, patialta esztendő forgása alatt. Nem tudom mitől indultatván fel, engemet hütös uramtól arceált, mostan is mind arestumban vagyok, mellyet de jure nem cselekedhetett volna. Ergo mind magamnak s mind mostani uramnak díomon kívánom convincálatni. Protestatur ad ulteriora.

Protestatio Sanctae Synodi Partialis ejusdem: Ha szívessen feleségét visszakévánta volna, mi visszaitéltük, adtuk volna az Isten törvénye szerint, de javai kellettenek, mely abból kitetszik, hogy míg causáját agitáltuk, addig künn, hírünk nélkül bizonyos summaban megalkuttanak s megbékélttenek. Így lévén, nem kívánnának deliberatitot tőllünk. Mi mindazáltal nem jovallattuk, sőt paráz-

¹⁴⁹ KükEhmLvt prot. I/1. 179–180.

náknak ítéltük lenni. De a Generalis permissionalis deliberatuma ellen nem separáltuk, halasztván a Generalis újabb revisiojára őket mindhárman.

1671 január, Héderfája

*In congregatione Conventus Partialis Héderfáini celebrata anno 1671. die 28. Januarii deliberatum super causam Stephani Gyerkó.*¹⁵⁰

Mivel Gyerkó István a czapói gyűlésünknek deliberatuma szerént erkölcstelen feleségét a külső széken nem persequálta a deliberatumnak tenora szerént, hogy az deliberatum effectuáltatott volna, hanem a kezeseknek a tiszték kiadván, törvény előtt elszökött, s eképpen a deliberatum executioban nem ment. Daczó Gergely uram rescriptuma is Vadas uram jelen nem léte miatt (mint az ökegyelme írásából értyük) kezünkhöz nem jött. Tetszett, hogy Gyerkó Istvánt az előbbi deliberatumoknak effectuálására kénszerítsük mindaddig, míg a külső tiszték, tiszték szerént, avagy az kezesek által, törvényre előállattyák s megbüntetik, avagy a kezesek solita poena megbüntettetnek. Hogyha ezeket véghezviszi, vévén külső [183.] tiszt uraink rescriptumát, jó válasszal bocsáttani készek leszünk. Megcselekedte.

1671. április 1., Vámosgálfalva

*Anno 1671. die 1. Aprilis Gálfalvini in Congregatione Semipartiali.*¹⁵¹

Deliberatum: Ez Héderfáján lött deliberatumunkot effectuálta Gyerkó István, a tisztéktől testimonialisokot adván mindenekről. Tetszett, hogy erőssen megesküvén, hogy parázna feleségét akárhul hallja s tudgya lenni, exequáltatni el nem mulattya (meg is esküvék). Liberáltassék, s liberáltaték is előbbi parázna feleségétől, és ad secundas nuptias transmittátatik. Per Johannem Sz[ent]Iváni cum fratribus dilectis assistentibus Johanne Karanczi, Andrea Zágoni, Michaele Dállyai, Michaele Disznajói, Valentino Dálnochi, Francisco Vásárhellyi mpr.

1671 április, Gógánvára

*Anno 1671. die*¹⁵² *Aprilis in Congregatione nostra Semipartiali urgenti Góg[án]Várallyaini celebrata.*¹⁵³

Levata causa reverendi viri domini Georgii Miskolczi ministri ecclesiae K[őródszent]Mártonianae cum desponsata sibi Catharina Fejér.

Per procuratorem suum Petrum Illyés sic proponentis: Azért citáltam kegyelme-tek elejiben, számassan itt lévő böcsülletes uraim, Fejér Kata asszonyt, hogy ennekelőtte való időkbén emberséges emberek által magamnak jövendőbéli

¹⁵⁰ KükEhmLvt prot. I/1. 182–183.

¹⁵¹ Uo. 183.

¹⁵² A dátum helye üresen hagyva.

¹⁵³ KükEhmLvt prot. I/1. 184–187.

házasársomnak lenni meghkértem vala magát atyától, annyától, nemzetségétől, hozzám ígérkezett, nekem is adták. Noha annakelőtte (ők tudták, nem én), hogy más személyhez is volt kötelessége, melyből magát reám nézve kitagadá (azmint lőtt légyen, vizsgálnom, kegyelmek előtt beszélnem most nem illik talám, ne legyen késő ezután is). Ígérván azért magát nekem megnevezett F[ejér] K[ata] a[sszony], gyűrűmmel és egyéb tisztességes ajándékimmal eljedzettem, kezemnek, kezének egymásnak való adásával, mely meglévén, mi tagadás benne, mint mátkámot ápolgattam, megcsókoltam, s velle (azt gondoltam, hogy kedvet talállok) apja s anyja előtt nyájaskodtam a tisztességig. Egyéb vétségemet nem tudom, hanem hogy mátkámnak atya leányához való szeretetemért etc. megpirongata érdemem felett. Azt találám mondani: Rossz ember vagy apa, mert azt kellene örülnektek, hogy leányotokat szeretem etc. De ez így lévén is ott lefeküdtem, s reggel megkövettem, ökegyelme is megkövetett engemet. És csakhamar ezután, bizonyos napot terminálánk egymás akarattyából, mellyen mátkámot hazzavinném, ehhez képest szegény legény voltom szerint, vendégimet elhíttam, marhát nyúzattam vala, amikor nagy véletlen jegyemet, ajándékimot visszaküldé izenván, [185.] hogy érette ne mennek, mert ő bizony soha hozzám nem jó, inkább megöli magát, etc. A követ uram is mondá, hogy a betegség is kirontotta bújában, s effélék. Felelék: idő előtt, s mód nélkül jegyemet el nem veszem, jóllehet erővel bizony el nem hozom. De megkérdem okát, miért kellett engemet megvetni s illy véletlen sok káromra s kissebbségemre ezeket cselekedni. Így lévén a dolog, böcsületes uraim, tiszteletes esperest uramot solicitáltam az Istenért kérvén ökegyelmét, hogy ne hagyjon ökegyelme már tovább-tovább periclitálnom, hanem ad octavum hadd citálljam az engem repudiáló mátkámot. Ím jelen vagyom is, azért azt kívánom, hogy a kegyelmek böcsülletes Széki előtt adgya méltó okát megvettetésemenek. Azután többet szóllok.

Incta replicat per procuratorem suum Matthiam Gábor hoc modo: Ím hallom, hogy okát kérded tölled való elidegenülésenemnek, elhülésenemnek. Első oka ez: 1. Mert idegen legény kegyelmed, honnét jött, még hova megyen, nem tudom, s kegyelmed nemzetségét sem ismerem. 2. Mert minállunk utollyára nem úgy kezdé magát viselni, mint elsőbben, hanem mellyemet kiszaggatá, illetlen módon jádzott velem. Ágyamban is (beteg lévén) bedőlt, ott alutt el. Ugyan nem paphoz illendő módon cselekedett velem. 3. Az atyámot megrosszalá (melyet szidalmazásnak mondhatok) ez okokért idegenedtem el kegyelmedtől, s nem is megyek kegyelmedhez, etc.

Actor respondet: [I.] Idegen legénységemet s szegénységemet jó előre megizentem, minekelőtte régi baráttyával való dolgát megértettem volna. Ha pedig vándor akartam volna lenni, praedicatorságra állani nem mertem volna. II. Magamat mint viseltem, jó idején megvallám, hogy biztomban, mátkád lévén, ápolgattalak etc., ítéllye meg az igaz törvény, ha tisztem, állapotom ellen cselekedtem. Sőt inkább, ha azt nem cselekedtem volna, úgy volt volna félő töllem való elidegenüléstől. III. Hogy az atyádot rossz embernek mondám, ökegyelme szerzé magának, mert új ember lévén, praedicator lévén is, te is mátkám lévén, nem illett volna engem megpirongatni. Sőt fogyatkozásimot is (ha volt volna) látatlanná kellett volna tenni. Osztán megmondám, hogy reggelre kelve én arról megkövettem, s ökegyelme is engemet, s még azután sokkal küldötted meg az jegyemet etc. [186.] Azért, ha több, illendőbb s méltóbb okait nem adod megvettetésemenek, azt mondom, ha a

törvénynek tetszik: I. Mivel semmi illendő, méltó okokat (mint a törvény feltalálá) nem adhat a szent házassággal való mocskondozására. I. [!] Engemet oly személyt vetvén meg, ki nállánál mind személyemben, mind állapotomban nagyobb s méltóságosb voltam, vagyok Isten kegyelméből, mert én praedicator, ecclesiabeli személy vagyok, ő pedig kicsoda? Akárki ítéllye meg. II. Mivel nem első dolga az ilyen szent házassággal való majmoskodása, hanem usus nálla, mert tudni való dolog, hogy nagyrészből kötelessége lévén A. M. iffjú legényhez, azt reám nézve megtagadá, hozzám jöve, s engemet is megvete. III. Sok utánna s érette való fáradságomat s költsésemet s ötet gyalázattýából (melyben egy legénytől szóban volt) kivévésemet háládatlansággal s engem meggyalázásával fizeté meg. Olykor pedig, amikor nem gondolhattam volna.

Azért azt mondom, hogy: I. Az ok nélkül mátkáját megvetőkről írt törvény szerint való büntetés legyen rajta kétképpen, mert nem csak énvelem cselekedte interpretative, et in foro conscientiae, hanem mással is, rendinél fellyebb valóval, ecclesiastica personával. Sőt énbennem az egész ecclesiiai renden tött gyalázatot. II. Fáradságomról, költsésemről, kárvallásomról egészen contentállyon. III. Mivel engem elevenen tisztességemben, híremben, nevemben megölt, eleven díumat, id est harmincharmad forintot tegye le. IV. És mivel hozzám oly dolgokat is költött s mondott, melyet meg nem bizonyíthatott, visellye a pártát három esztendeig. [187.]

Deliberatum: Mivel az Actornak méltó keserves panassza vagyon az Incta ellen, egy helyes okot sem adhatván az Actortól való elhülésének, mert amikkel vádoltatik az Actor a törvény előtt, azokkal inkább menekedik. (Sőt valóságos motivait repudiumjának a törvény vötte eszébe, de ő azokat elhadgya, mert úgy ítéli, hogy tilalmas időben s tilalmas személlyel való táncolásáért, hogy megfeddetett volt az Actortól, az izgatta. De az légyen a lélek ismeretnek ítéleti.) Tetszett a törvénynek, hogy mivel az exponens propositioja szerint nem csak t[iszteletes] M[iskolczi] Gy[örgyöt], hanem mást is igaz okok nélkül vetett meg, az 1642. esztendőbeli constitutio szerint való poena maradgyon rajta, ft. 12, hogy kétképpen való ne maradgyon, indulgentia, mivel mindenik személy magánál előbb valók voltak s lesznek. II. Hogy prókátora által törvényt háborgata, a Széknek békességes szenvedése ft. 1. III. Hogy szók hintegetésével vádolták, mellyet meg nem biznyíthattak, ki sem merték mondani, jövendőben is megkívánja az Actor. IV. Valamire mer mondani, hogy költött, kárt vallott, arról mindgyárast contentálódgyék az Actor. V. Hogy tisztességében minden ok nélkül megölte s eltemette, vagy díuját letegye, valamint megbékélhetik az Actorval, vagy a pártát visellye egy tökéletes számú esztendeig, id est hét esztendőig, válasszon benne.

1671 december, Vámosgálfalva

*Deliberatum de et super causa reverendi domini Georgii Miskolczy, pastoris ecclesiae K[óród]Sz[ent]Mártonianae in Partiali nostra Congregatione Gálfalvini celebrata 1671. die 29. Decembris exhibitum.*¹⁵⁴

A tiszteletes Comáromi György, debreczeni ecclesia lelki tanítója által a mi tiszteletes püspök urunknak írt relatoriajából a Miskolczy György uram elválasztatását előbbi feleségétől láttyuk, s méltó okainak lenni elhisszük, de mivel Miskolczy uramnál lévő testimonialisok is az egész actiot, processust nem importályák, sőt reconciliatioja és azután való ministeriuma felől tetszik attestálni. Sem a tiszteletes Comáromi uram relatoriai sufficienter nem doceál. Maga is Miskolczy uram, fide Deo debita assereállya, hogy sem citáltatott, sem certificáltatott a debreczeni Partialis eleiben, amikor feleségét tőlle elválasztották. Homályos causanak láttatik előttünk lenni, melyre nézve sem mostani feleségétől, sem tisztitől arceálni [260.] nem bátorzkodhatunk, jóllehet assecurálni s confirmálni is nem merészellyük, valamíg akármellyik féltől világosban nem informáltatunk. Mindazáltal legyen tiszteletes püspök urunk jó tetszése, ítélete.

1672 március, Kerelőszentpál

*Deliberatum de et super causa generosi domini Petri Kardos cum reverendo viro domino Petro Szeredai pastore nunc ecclesiae Sz[ent]Pálianae agitata in Semipartiali nostra Congregatione 1672. die 8. Martii SzentPálini celebrata.*¹⁵⁵

Mivel a tekintetes és nagyságos Haller János uram szolgája, nemes Kardos Péter uram tiszteletes püspök Kovásznai Péter uramnak némely napon exponált volt ilyen dolgot, hogy tudniillik ab anno superiori 1665 egyszer is, másszor is depónált lött légyen ad fideliter conservandum tiszteletes Szeredai Péter uramhoz hol besenyői, hol sz[ent]páli praedikátorságában bizonyos summa pénzt, tallér, arany, potura pénzül, mely in summa tött ft. 118 forintokat. Mely pénzt, mikoron reputálni ment volna a meghnevezett nemes Kardos Péter a fenn specificált tiszteletes Szeredai Péter uramtól, a 48 ~ negyvennyolc forintyát tagadta volna, hogy ökegyelmének soha nemes Kardos Péter nem adta légyen. Mely panaszt hallván tiszteletes püspök urunk, mindgyárt parancsolt ökegyelme, hogy én Sz[ent]Iváni János böcsülletes atyámfiaival együtt tisztem szerint késedelem nélkül (mígh Sz[ent]Pálról el nem menne) én mennék ez dolognak eligazítására. Ezt látván, tartozó engedelmességgel elmentem mindgyárt vármegyénkben lévő Sz[ent]Pálra, mellém vévén tiszteletes Zágoni András és Sz[ent]Simoni György uramékat, szőkefalvi és besenyői praedikátor uramékat, és via pacis nem igazodhatván, széket ülénk [262.] meghnevezett helyen, Halász András házánál. És hogy elégtelen, erőtelen, személyt, atyafiúságot néző bírának ne tartassunk, láttassunk lenni, magunkon kívül hét emberséges eskütt embereket beülteténk, tudniillik az ott való bírót, Szép Jánost esküdtivel, Szakál Mártonnal, Philep Mihálllyal, Bozdi Mihálllyal,

¹⁵⁴ KükEhmLvt prot. I/1. 259–260.

¹⁵⁵ Uo. 261–264.

Halász Andrással, besenyei Szakác Mártonnal és Bak Istvánnal. Kikkel együtt propositiojokat fel- és alperes uraiméknak Istenünktől adatott lelkiismeretünk szerént meghányván-rostálván, úgy tapasztalók lenni, amint az exponens tiszteletes püspök urunknak panasz lött volt. Mert tiszteletes Szeredai Péter uram chirographiumi úgy tartják, hogy őkegyelme kezéhez adott három ízben ft. 118, mellyekből 48 ~ negyvennyolc forintokat tagadván előttünk is sok esküvéssel etc. tiszteletes Szeredai Péter uram, computust csinálánk a két chirographiumiról (mellyeket tiszteletes Szeredai Péter uram helyben hagyott, harmadikot félen tévén kívánsága szerént), találának ft. 58, nem negyvennyolc forintokat, mint őkegyelme mondta, hogy summas chirographium a harmadik. Hogyha pedig 29 forintok leválása után summálta a harmadikban, maradott volna őkegyelménél csak 29 forint, nem 48 ad conservandum, így lévén, ez suspectussá tévén őkegyelmét. [263.] Azután kérdők mindenik félt, immár mennyit levált volna nemes Kardos Péter, és Szeredai Péter uram is mennyit adott volna meg a depositumban. Felelének mindketten, ft. 61 mennyivel még adós Kardos uramnak tiszteletes Szeredai Péter uram, mondának mindketten tall. 3 ~ három tallérral és három forintokkal. Mondánk mű bírák, nincs a két helybenhagyatott chirographiumokban annyi, hanem csak 58 forintok vadnak, a 12 forintokat honnét adta, vagy adgya hát, ha a harmadik chirographiumon csak summa íratatott. Álmélkodásra fakadván e dolgon, elhithetők magunkkal, hogy igaz lött légyen panasz az exponensnek. Mindazáltal, hogy mégis hitelesebbekké tétetödyünk, kívánók az exponenstől, hogy erős hittel a chirographiumok mellett eskügyék meg előttünk a dicsőséges Szentháromság egy Istenre, hogy 118 forintokat deponált a tiszteletes Szeredai Péter uramhoz, és csak 61 forintokat levált belőlle, és még 57 forintokkal maradott adóssá Szeredai Péter uram. Meghesküvék. Annakfelette hoza két emberséges embereket tanúbizonyáságul, kiket is velünk in facie sedis megheskettek afelől, hogy megnevezett Szeredai Péter uram őkegyelme pénzivel oly tékozló, pazarló módon élt, hogy egykor oda menvén csak hat forintokat adni kölcsön, azoknak a két besenyei embereknek, Szakác Mártonnak és Bak Istvánnak, tiszteletes Szeredai Péter uram csak egy pénzt sem tudott annyi pénziből Kardos Péternek előhozni, hanem mentette magát, hogy elköltötte, de megszerzi. Még tallériből is hármat elköltött légyen etc. de mai nap is nem szerzette megh. [264.] Így lévén, mi, fenn megnevezett bírák homály nélkül való causaknak ítélők lenni, mellyet ministeriumunkra több kisebbséget hozó böcsülletes püspök urunknak Partialisoknak, Generalis Gyűléseknek méltatlan búsulásokat szerző nevetséges exceptiokat, appellálásokat contemnálánk, úgy tetszik tiszta lelkiismeretünk szerint és az igazság úgy kívánván, 57 forintokban böcsültetett 7 marhákot Szeredai Péter uramtól nemes Kardos Péter uramnak kezibe adók. Ez dologról való deliberationkot is fide nostra simulatione vacua írók die et anno supra notato Sz[ent]Iváni János Küküllő vármegyebéli orthodoxa ecclesiak seniora által qui sua manus.

1673 február, Szőkefalva

Anno 1673. die. 8. Februarii Partialis celebrata Szőkefalvini in ministerio reverendi viri Andreae Zágoni.¹⁵⁶

1673 március, Magyarherepe

Anno 1673. die 24^a Martii inquisitione facta contra reverendum dominum Stephanum Szaczvai et conjugem suam N. N. per reverendos viros Nicholaum Erdödi et Stephanum Radnóthfái Herepeini, coactus sum ego Johannes Sz[ent]Iváni s[enior] d[ioecesis] Küküllőváriensis jure officii me eo loci conserre assumpto reverendo viro domino Andrea Zágoni etc. ad revisionem et complanationem exorbitationum scandalosarum plaerumque 1673. die 14. Martii.¹⁵⁷

Compertus r[everendus] S[tephanus] S[zaczvai] cum conjuge sua: 1. Levis et tepidus immo coecus domifamilias ut qui quovis Domino profanos in aquam immergentes a propria domo et familiis non prohibuerit. 2. Juvenem Andream Bodolaj hospitio suo exceptit adeo, ut hoc facto recti ecclesiae vulnus inflixerit, quem etiam latitantem in cellula, alii nebulones reperierunt. 3. Junctis aequalibus in vehiculam nocte media magno cum ejulatu, hinnitu et clamore impudentissime surque deque celeri cursu oberrarunt associato Michaele Bodolai secum. 4. Ebrietatem sectatus ludibrio exponentem in sua et aliena ecclesia Bodogfalviana adeo ut librum amisserit. 5. Furtivor libros et alia bona sibi comparavit. 6. Indecentem ad luxum spectans offendiculum olenas amictum a conjuge sua non cohibuit. [218.]

His de causis majestas et gloria Dei laesa, ecclesia Dei offensa. Ordo noster ministerialis male auditus, ipse vero conservus una cum conjuge coeno immersus, omnibus palam sint. Id circo dilatio quia periculosa et damnosa visa est. Adjunximus nobis in nomine Jesu Christi, qui vicem Dei judicis agant absque ulla prosopolepsia, nimirum generosum dominum Georgium Buna de Süllye, Jacobum Bekő, Georgium Bekő, item Georgium Bekő minorem natu, Georgium Eszes seu Kőmíves, Joannem Szilágyi et Georgium Czonzvahos, omnes de Herepe, assumtis his inquam primum civili de poena discursum fecimus scilicet si de foro politico esset negotium, mulctandus fuisset florennis plusquam quadraginta.

Sed quia de spirituali poena, nobis licet esse sollicitos judicio nostro depositione fuisset dignus usque ad futuram Partialem. Tamen quia non antea fuit accusatus, nec reprehensus, ecclesia universa mater cum filia institit vehementer, ne Verbo Divino privarentur, mitigatione poena praeferremus. Itaque hac vice condonavimus, si recte, positus his conditionibus: 1. Promittat se coram Domino Coeli per literas reversales manu sua scriptas, nunquam crimina jam condemnata iteraturum, se et conjugem suam. 2. Tollat per veniae deprecationem datum scandalum, idque in coetu publico, sive in templo, sive extra templum. 3. Compenset particulam laboriosae nostrae itinerationis. Laboriosae certe et afflictissimae etc.

¹⁵⁶ KükEhmLvt prot. I/1. 267.

¹⁵⁷ Uo. 217–218.

1673 augusztus, Gógánvára

*Quindena Deo sic ordinante facta Gógánvárallyaini anno
1673. die 25. Augusti.*¹⁵⁸

Ubi reverendus vir dominus Michael Disznajói contra Laurentium Illyefalvi rectorem scholae ejusdem loci per se sic proponit: Böcsülletes uraim, citáltattam kegyelmek eleiben Illyefalvi Lőrincz uramot és feleségét Szabó Ersébetet, némü-nemü dolgokról való okadásra. Ím, látom jelen lenni is procuratorával nemes András deák urammal együtt, de ha constál, hogy ezúttal megfelelni propositioimra nem kész, vagy nem akar, én is az én allegálandó propositioimat nem producálom, mert nem akarom jövendőre fejemre tanítanom. Ha pedig megfelel, arra ígiri magát procuratora által is, kész vagyok proponálni.

Inctus respondet: Tartozik proponálni ökegyelme, mert senki ad jus ligatum, azután sem tartozik obligatusnak lenni, törvénykezni.

Deliberatum Sedis: Tartozik az Actor propositioit declarálni, alias maneret jus ligatum.

Actor sic proponit querelas suas: Némely Úr napján meghagyám minden házam népének, hogy várallyai templomban jöjenek le két leánykám kívül, és alámenénk. Isteni szolgálatunkat végbenvívén visszatértünk, de mesterné asszonyom elől men-vén találta Takács Jánosné, ki mondott: Komámasszony, a kegyelmed leánykáját a praedicator két leánykája igen megtépék, nyövék, verék etc. Kin mesterné asszonyom felindulván, rútol szidalmazta, ocsmányolta gyermekimet. [269.] Én is eze-ket hallván, gondolám, hogy mester uramot megintsem azon nap, hogy feleségét s cselédyét zabolázza meg, ne essék köztünk több zenebona etc., de nem találtathatám ökegyelmét. Hanem hétfőre kelve mester uramot látván otthon dolgát tennie, menék ökegyelméhez, kapujához. Mondék, mester uram, kérem kegyelme-det, zabolázza meg feleségét etc., mert egy indulatomban úgy megverem, hogy mind én, mind más megbánnya. Monda mester uram: Tromfot tromffal, te vered meg az én feleségemet? Te, hamis pap, lopó, szénalopó, ecclesiában latrot tartó pap. Te, tudatlan, ökör, disznó pap, méltatlan etc. Ezeket pedig rútol pókdöséssel mondta.

Felesége is Szabó Ersébet, azzal gyalázott, diffamált, hogy I. Édes vén atyámot úgy füstöltem meg, mint a méhet, méhkosárt borítván a fejére. II. Hogy szilvát szedtem az aszalóra vasárnap. III. Maga Lőrincz uram, hogy a táncot szabadossá hagytam ecclesiamban. Ezeket, ha külső bizonyságokkal eléggé nem doceálhatnám, magamnak, feleségemnek, házam népének törvényt kérek. Ha pedig doceálhatom, Canonunk szerint való poenat keresek ökegyelmén.

Inctus replicál: Hallom az ökegyelme ellenem és feleségem ellen való allegatioit, mellyek közzül csak egyik is süllyosnak tetszik énnekem. Tagadom, hogy azok mind úgy folytanak volna simpliciter. Nem is tudtam ennyi vétke-met, s magam mentségére nem készülhettem. Azért kegyelme-tek-től exmissiot kívánok.

Deliberatum: Conceditur.

¹⁵⁸ KükEhmLvt prot. I/1. 268–269.

1673 december, Gógán

*Visitatio alkalmatosságával, mely lőn 1673. die 20. Decembris.*¹⁵⁹

Tiszteletes Disznajói Mihály uram scholamesterével, Illyefalvi Lőrinczel újólag akara contendálni ezek felől a dolgok felől: 1. Miért szidta hamisnak. 2. Latrok pártját fogójának. 3. Lopónak. 4. Táncot ecclesiájában megszabadítónak. 5. Disznónak, tudatlannak, száárnak, ez két ecclesiara méltatlannak. 5. [!] Miért harangozott híre nélkül etc. minden dependentia nélkül? 6. Miért volt eleitől fogva mindenütt laktában papjainak üldözője, mint mostan is. 7. Miért tentált böcsülletes aszszonyokat, Várallyán és Gógányban lakozókat. 8. Miért diffamáta azzal is, hogy az édesattyanak üres kosárt tött a fejében, úgy füstölte raj méhének elmenéséért.

Ezekről megbírálván minket, Sz[ent]I[váni] Jánost, Körösi Miklóst, Karanczi Jánost, Radnóthfái Istvánt, Dállyai Mihályt, Bodoki Sándort, hoza előnkben egy-néhány relatoriakot, mellyek mindezeket doceálni igyekezék tiszteletes Disznajói Mihály uram. Mellyeket midőn accurate pensitáltunk volna, nem deliberálhatánk az allegatioknak némű-nemű homályossága miatt és az Inctusnak némely dolgoknak tagadó replicaja miatt, hanem kívánók, hogy Illyefalvi Lőrincz is az exmissio után conquirált inquisitioit adná be, és tanolnók ki elsőben, hogy ki volt az mostani veszekedésnek az oka? Másodsor, amiket egymásra mondtanak, megbizonyíthatták-e? Melly inquisitioit is midőn percurráltuk volna, és lelkesen conferáltuk volna vivis etiam [271.] testimoniis ab utraque parte jelen lévén, deliberálánk ekképpen elsőben tiszteletes Disznajói Mihály uram felől: Kitéstett az hiteles inquisitionalis levelekből, mind az élő, jelenlött bizonyításokból, hogy Disznajói Mihály uram a mi szent Canonink ellen sokképpen vétkezett. Elsőben az szent igazság ellen, midőn némely szolgálójának, szolgálójának rendünk kisebbségére is fizetését megtartotta. Egynek a többi között két hétig ajándékon szolgálattya után forintos saruját elvötte, és bíró által kéretésre is meg nem adta, hanem búzáért idegennek elárulta. Másodsor vétkezett az apostol regulaja ellen, midőn a rút közösködést akarván gyakorolni, a szomszédságában lakó szászoktól hűtelben a boronát elkérte, és sok időkre is búsulás, fáradozás, költés etc. nélkül meg nem adta az árát, sőt némelyiknek részében el akart tagadni s tagadni [!]. Harmadsor vétkezett az szent józanság ellen, mert száma nélkül részegeskedett, nemcsak házánál, hanem akármi helyen, elannyira, hogy néha házához sem mehetett, hanem másutt hált, ott okádozott és köhögött alól-fellyül a háznépnek nagy álmétkodására s botránkozására. Negyedsor vétkezett a mennyeknek kolcsai ellen, midőn némely bűnösöknek, úgymint farsangolónak, hitihagyóknak érdemek szerint való ecclesiái fenyítékjeket maga szája vallása szerint vagy dologért, vagy vendégségért megengedte. Ötödször vétkezett a szent szemérem és tiszta élet ellen, midőn egy radnóthi aszszonyt ott laktában, Várallyán pedig Fejér Mihály leányát és némely esztendőbeli szolgálóját erőssen késértgetett, paráznaságra kénszergetett etc. Hatodsor csaknem lopásban is egyeledett, midőn egy embernek szénájában a gazda akarattya s tiltó kiáltása ellen is [272.] felrakott, másszor szekeresetől szilváért a más ember örökségében ment, és egy Bartha János nevű hallgatóját megjátszatta, serfőzéséért meg

¹⁵⁹ KükEhmLvt prot. I/1. 270–273.

nem fizetett, sem két ejtel seréért, öt kéve búzáját is eltartotta. Hetedszer a scholamesternek, mesternének ökegyelme feleségestől adott okot a visszaveszésre az előbbi tizenkét forint alatt való vinculum ellen. Midőn háza eleiben ment és kezdette fenyegetni veréssel az feleségét, azon fellyül vetette orcájába a thordai Generalis Gyűlés sancta correptionját, admonitioját, gyalázatosan illetvén, számár, tudatlan nevezettel etc., és felesége asszonyok után büzlögőnek, szűkletőnek, a mesternét a papné paracsónak, nagy székelvénynek, majom ábrázatúnak, sátorbeli cigányokhoz hasonlónak szidalmazta, végre a seggét is etette vélle. Nyolcadszor nincs száma trágár, buja, tisztátalan, fajtalan, kicsinyek és nagyok előtt való beszédkedvnek az 81. canonnak utolsó requisituma ellen, és kik felebaráttynak jó híreket, neveket oltalmazni meg nem emlékeznek az Isten kilencedik parancsolattya ellen. Tetszett azért minékünk, de az Isten áldott lelkének, hogy 1Cor 5 et 2Cor 6 irt canonja szerint, hogy ennyi cselekedetéért a jövődő Partialisig szent tisztitől, papságától megfosztassék, akkor cselekedgyék a Szent Partialis úgy vélle, amint tetszik. [273.]

Deliberatum super et de causa Laurentii Illyefalvi rectoris scholae G[ógán]Várallyaiensis: Jóllehet tiszteletes Disznajói Mihály uram a mesterét azzal criminálá, hogy tentatora lött volna böcsülletes asszonyoknak, de a fatenseket az mester rejciálván, kíváná, hogy mivel in facie loci vagyunk, hivatnók magokat a személyeket, és mennénk úgy végére, ha ő volna olyan, melly kívánságára hivatók azokat. Az egyik ura annyával eljőve, a másiknak pedig az hütös ura felesége képeben, és mindeniket fide mediante megexaminálók szorgalmatosson, de nem úgy találtaték a dolog lenni, hanem csak exaggeratio verecundi sermonis folyt etc. Hogy mindenütt papjának üldözője volt volna, insufficienter demonstrálá Mihály uram, sőt ellenben, hogy papjai akarták üldözni az Inctust, a Székelyföldről és a Marosszékből hozott commendatiokból és relatoriakból megtanolók. Ha oltalmazta magát ellenek, azt nem mondhattuk üldözésnek. Mindazonáltal, noha a pastore incitatus, praedicatorával szembeszökött, amaznak szidalmazását cum protestatione sola nem propellálta, hanem vissza disznónak, számárnak, tudatlannak, ecclesiara méltatlannak, feleségét a papjának illyen-amollyan seggűnek, németnek, szénalopónak ante latam sententiam etc. szidalmazta, az előbbi vinculum felbontásában magát részesítette, de 12 forint poenaja rajta maradgyon. Azonkívül, mivel ő is papjával együtt sokszor részegeskedett, papja nélkül is a faluban együtt s másutt magát muzsicássá tötte, kobzolt, dúdolt etc., papjához independentiat mutatott, híre nélkül harangozott, utat fogott, ellene járt, a senior avagy Partialis kemény censuraja maradgyon rajta.

1674 február, Vámosgálfalva

*Deliberatum Synodi Partialis Gálfalvini in nomine Domini anno 1674. die 7.
Februarii congregatae in causa reverendi domini Michaelis Disznajói.¹⁶⁰*

Meghértvén az Partialis becsülletes tagainak relatiojokból igaz okon lett depositioját meghnevezett Disznajói Mihály uramnak, nem ítélte a Partialis depónáltatását helytelennek. Mindazonáltal mind maga meghalázását s mind supplicatioját meghtekintvén, assumálta, és ha hivatallya ez societásban lészen, admittállya ilyen conditiokkal: Hogy ennekutánna azon vétkeinek csak kisebbikét is megh ne újjétsa, se az atyafiakat, kik vétkéjért depositiora ítélték volt, sohul senki előtt nyelvével ne sértegesse. Egyébaránt magát viselvén, azon büntetés essék rajta, mellyet maga kezével is megerősíteni kíván a Partialis.

1675 július, Boldogfalva

*Deliberatum super et de causa Marthae Kovácz conjugis quondam nobilis
Michaelis Székely de Somogyon in Congregatione nostra Partiali Bódogfalvini
1675. die 4. Julii celebrata.¹⁶¹*

I. Mivel 14 ~ tizennégyen bizonygattyák erős hitik után egy Thamás deáknak és egy Szabó Ferencznek, osztán egy Ferencz nevű fullajtárnak (kik mind nemes Thordai János uram szolgái) és továbbá egy tímárnak Székely Mihálynéval való paráznalkodásáról való kérkedségeket. II. Székely Mihályné magá szája vallását 12 ~ tizenketten ilyen módon: Én erőtelen voltam, nem tehettem rólla, ha a tímár a mezőn megnyomott is. Háznál pedig a kemence alól is kivont. Ha én kurva vagyok, ő lator. III. Szemével látta egy Székely János nevű kocsis, hogy egy ágyban feküdt a nemes Thordai János Ráduly nevű béressével. Más is, Boér Bódisárné lakója a maga ágyában kapta Thamás deák nevű katonával, másszor reggel hozzá menvén másunnan, úgy találta, hogy ott is háltak ketten az ő ágyában, még nagyragát is az asszony kereste elő a legénynek, másszor ugyan világosson látta Szabó Thamással való nyilvánvaló paráznaságát. Másszor is az ablakon benézvén, látta a várallyai Fejér Mihály szolgájával, Jánossal az ágyból a cselekedetről való felkeléseket. Így lévén, tetszett a Szent Széknek, hogy az Actor az Inctától absolváltassék, et ad secunda vota transmittáltassék. Az Incta, Kovácz Mártha, mint nyilvánvaló nő parázna külső tiszt büntetése alá adattassék. [275.]

Deliberatum de et super causa generosi domini Georgii Literati nec non super causa virginis desponsatae Cristinae Nagy de Besenyő.

Jóllehet nemzetes György deák, a méltóságos Mikes Mihályné asszonyom gondviselője, mátkásította volt el Besenyőben és Gyulason lakó nemes Nagy András uram leányát, Kristinát, de nem sok napok után ante intercessionem et copulam carnis et juramenti nemzetes György deák uram a leánytól szeretetiben meghülvén, a leány jegygyűrűjét visszaküldötte. Kévánván azt is, hogy az ökegyelme jegygyűrűjét is

¹⁶⁰ KükEhmLvt prot. I/1. 224.

¹⁶¹ Uo. 274–275.

ajándékival együtt Nagy András uramék küldenék meg. De midőn késedelmeznének a megküldéssel, küldött nemzeti György deák uram két böcsülletes praedicatorokat nemes Nagy András uramékhoz a gyűrűjért. Visszaadták. Tetszett azért minékünk, kik e dolog csendessen való végbenvitelében fáradoztunk, hogy ez két nemes személyek egymáshoz való mátkasági kötelességek alól felszabadíthatnak, mivel sem hűt, sem test szerint egygyé nem löttének volt. Nem is akarják egymást litis medio prosequálni. Hoc tamen discrimine: Mivel nem a leány akarta a repudiumot, hanem a legény, nem a leány tartozik a repudium stipendiumával, hanem a legény.

1678 június, Héderfája

*Synodus Partialis facta et celebrata anno 1678. die 17. Junii Héderfáini in ministerio reverendi doctissimi ac clarissimi domini Georgii Szentgeorgy.*¹⁶²

Ubi reverendi candidandi nimirum Andreas Vályi, Stephanus Vásárhelyi, Stephanus Havadtői examinati.

1679 március, Nagykend

*Deliberatum de et super causa generosi domini Georgyi Bánffy, nec non de eadem causa generosae dominae Sophiae Gyulaffi die 28. Martii 1679. NagyKendini in Congregatione nostra Partiali exhibitum.*¹⁶³

Tiszteletes püspök uram tetszéséből tekintetes Gyulaffi Sophia asszony ökegyelme Zolya István uram procuratora által tekintetes Bánffy Györg uram ellen tött propositioit megrumináltuk. Tetszett minékünk, hogy mind az Actor ökegyelme cum circumstantiis allegatioja szerint roborállja, bizonyítsa meg az Incta ellen helyes tanúkkal a dolgokat, mind peniglen az Incta ökegyelme hasonló helyes tanúkkal dolgát mitigállja, declarállja, sőt kívántatik, hogy, mivel mindenik fél láttatik annuálni a divortiumnak, az allegált dolgoknál terheőbb okokkal compareálljanak annak idejében.

1679 április, Balavásár

*Deliberatum de et super causa generosae Sophiae Gyulaffi Actricis una cum in causam attracti generosi domini Georgii Bánffy de Losoncz in Semipartialis Synodo Balavásárini 1679. die 27. Aprilis celebrata editum.*¹⁶⁴

A megnevezett exmissioban lévő tekintetes személyeknek számos relatoriaikat szorgalmazatosan megolvastván, tettünk ilyen dolgokat mind a NagyKenden, mind az itt Balavásárán tött propositiojokból beadott relatoriajokból: 1. Tekintetes Gyulaffi Sophia asszony ezekről panaszolkodik, hogy tekintetes Bánffy Gjörgj

¹⁶² KükEhmLvt prot. I/2. 71.

¹⁶³ Uo. 74.

¹⁶⁴ Uo. I/2. 75–77.

urammal való házassága nem consensusból álló házasságh volt volna. 2. Diffamálója volt, bővös-báos boszorkányoknak fogadásával, halálára való megetető igyekezettel, insatiabilis természettel. 3. Szemérem nélkül való kibeszéllője volt titkos ágyaiknak. 4. Hogy ország útjából erőszakos elrablója volt volna. 5. Édes gyermektől megfosztója, szolgálóinak elűzője, magának taglója, verője, sőt édes fiacskájának halála hogy gondviseletlensége miatt esett volna. 6. Hogy soha csendes, békesség, [76.] istenes együttlakások nem volt volna, mivel nem szeretetből, hanem kedve, akarata ellen bizonyos atyafiaitól, nem Istentől adatott volna tekintetes Bánffi György uramnak feleségül. Azért méltán kívánja tőle való divortiólást.

Méltóságos tekintetes Bánffi Györgj uram pedig ezekről instál tekintetes Gyulaffi Sophia asszony ellen: 1. Gyűlölő felesége volt sok időtől fogva, s attól volt e gyakor mondása: nem kell sem testemnek, sem lelkemnek. 2. Hogy bővös-bájosokat tartott ellene. 3. Udvarában semmi böcsülleti sem magának, sem szolgálóinak nem volt senkitől. 4. Házától, ágyától, testétől elrekesztette, kizárta. 5. Mondotta volna azt is, hogy vele meg nem esküdt volna, az ő jószágában bizony nem poroncsol. 6. Nem akarta, hogy Bánffi uramtól gyermeke legyen, etc. Azért tőle való elválást kíván ökegyelme is, sőt méltóságos intercessionalis leveli is azt suadeállják.

Mivel e siralmas panaszoknak s vádoknak nagyobb részét mind a két részről számos hiteles tanúk által bővön meg-megbizonyították, doceálták ökegyelmek, állallattuk, hogy a szent házasságnak végeit, mellyek ezek: 1. Hogy egymásnak segítő társai legyenek (Gen 2), egymás életének, hírének, nevének böcsülletének oltalmazói. [77.] 2. Hogy a paráznaságnak eltávoztatásáért a házások egymásnak tartozó jó akarattjokat megadgyák (1Kor 7), mert az asszonyi állat nem bír az ő testével, hanem a férfiú, et contra. 3. Hogy Istennek szánszándékkal is magzatokat nevellyenek.

Továbbra a házások személyek tiszteit is nem telyesítették, mellyek ezek főképpen: 1. Dilectio specialis. 2. Honor specialis. 3. Cohabitatio quae complectitur sub se usum ejusdem domus, mensae, tecti. 4. Mutua corporum communicatio cum modestia et sobrietate. 5. Communicatio facultatum et bonorum externorum. 6. Communio in cultu Dei familiari. Nem teljesítették, kiváltképpen az asszony ökegyelme részéről. Sőt háromszori redeálni kérő admonitionkra úgy megkeményítette magát, hogy merte mondani, hogy készebb fegyverre, halálra menni, hogysen Bánffi Giörgi uramhoz állani. Minekokáért az apostollal azt mondgyuk, nem mi, hanem az Úr 1Kor 7,10¹⁶⁵, az asszonyi állat az ő férjét el ne hadgya. II. Hogyha elhagyangya, vagy magát attól elválasztja, maradgyon házasság nélkül, vagy férjével megbékélljék. A férfi atyafiú pedig nem vettetett rabság alá az ilyen dolgokban. Azért tekintetes Bánffi György uram absolváltatik, a tekintetes Gyulaffi Sophia asszony pedig vinculumban hagyattatik mint desertrix infidelis.

¹⁶⁵ 1Kor 7,10: *Azoknak pedig, akik házasságban vannak, hagyom nem én, hanem az Úr, hogy az asszony férjétől el ne váljék.*

1679 július, Ebesfalva

*Anno 1679. die 5. Julii Partialis extraordinaria facta Ebesfalvini, ubi est levata causa spectabili ac generosi domini Alexii Bethlen de Körösd contra et adversus conjugem suam generosam dominam Elizabetham Kapi, sic ex adverso generosae dominae Elizabethae Kapi contra et adversus generosum dominum Alexium Bethlen.*¹⁶⁶

Deliberatum ultimum: Szomorún néztük a tekintetes Bethlen Elek uram ökegyelme a nemzetes Kapi Ersébeth asszonnyal ökegyelmével esett nyomorú házasságokat, melyhez képest ökegyelmek mindkét részről egymás ellen in hoc anno 1679. die 5. Julii itt Ebesfalván lött rendkívül való Partialis gyűlésünkben allegálnak olly terhes dolgokat, amelyekre nézve kívántak ökegyelmek egymástól való finalis absolutiot. És midőn az első deliberatumunk szerint doceálták volna ökegyelmek in instanti fide mediante a tekintetes Bethlen Gergely uram, tekintetes Tholdalagi András uram, nemzetes Kis Halász Ferencz uram által, nemzetes Bánffy Christophné Farkas Margith asszonyom által: I. Hogy minden consensus nélkül, sőt coactive adták az asszonyt tekintetes Bethlen Elek uramnak ökegyelmének. II. Hogy a copuláláskor az ecclesia szent rendi szerint a hütöt el nem mondotta, száját sem mozdította. III. Hogy tartozó jóakarattyájával nem élhetett. IIII. Hogy minden jószágából ante latam sententiam kegyetlenül kirekesztette. [79.] V. Hogy eleitől fogva egymást ökegyelmek nem szerették, nem is szeretik etc.

Így lévén, tetszett minekünk, hogy mégis ökegyelmeket admoneállyuk iteratis vicibus egymáshoz házasságbeli szeretettel való redeálásra, recipiálásra, de ökegyelmek obstinate mindkét részről felelének ilyen formán:

A tekintetes Bethlen Elek uram így: Ha kegyelmetek százszor admoneál is, de soha többé a kapumon bé nem hozzák, énelem soha soha nem lakik, sőt ha kegyelmetek itt nem absolvál, másutt is végbenviszem, mert énnekem egy hétig való egésségem nem volt, miolta ez asszonyt elvöttem per errorem.

Az asszony is ökegyelme így felel: Én soha ökegyelmével nem lakom, mert nekem, amiolta ökegyelme elvött, semmi religiom szerint való exercitiumom nem volt az ökegyelme házánál, soha egy óráig való csendes életem nem volt, hanem gyűlölség, veszekedés etc. Hanem finalis absolutiot kívánok ökegyelmétől.

Látván azért (post omnia media frustra tentata) a Szent Partialis, hogy mind a két részről irreconciliabilis desertio et abalienatio vagon, sőt ezeken kívül is méltó és terhes okok találatnának, quae Szegedinus citat pag. 348. de divortio¹⁶⁷, exceptis duobus aut tribus,¹⁶⁸ mellyekhez képest, noha ökegyelmek közül egyik sincs vétek nélkül, úgyhogy az ecclesianak gravis censuráját megérdemlenék, mindazáltal az ecclesia az ökegyelmek erőtlenségét megtekintvén, mind a két tekintetes személyeknek absolutiot ítél, és ad secunda vota transmittál in Domino.

¹⁶⁶ KükEhmLvt prot. I/2. 78–79.

¹⁶⁷ Szegedi Kis István: *Theologiae sinceræ Loci Communes de Deo et homine...* Basel 1585.

¹⁶⁸ Az oldal aljára írva.

1680 június, Sövényfalva

*Anno 1680. die 27. Junii Synodus Partialis Sövényfalvini celebrata Generalis autem Albae Iuliae in praesidentia reverendissimi clarissimi ac domini episcopi Michaelis Toffaei etc. die ultima Junii.*¹⁶⁹

Ubi agitur primum causa Martini Fekete de Kakasd contra virginem Juditham Iszlai, de quibus deliberatum: Mivel harmadmagával erősen megesküvék a leány, hogy nem tudta a legénynek oly szörnyű félszepségét a hit által való kötelesség előtt, absolváltatnak egymástól, et ad secunda vota transmittátatnak.

Secundo agitur causa Annae Sz[...]jasi virginis contra [...] ¹⁷⁰ de quibus deliberatum Albae Iuliae edictum vide infra.

Tertio agitur causa Petri Szekeres de Radnóth contra conjugem suam adulteram et fugitivam de quibus deliberatum: Nincs kétség abban, hogy György Kata egy szabólegénnyel a vőség színe alatt, hogy fertelmes életet nem élt volna, két világos tanúk és számtalan circumstantiákból, és végre a legénnyel a törvény előtt való elszökéséből, azért Szekeres Péter liberáltatik, az asszony vinculumban hagyatik, sőt a magistratus hatalmában bocsátatik etc., mint parázna.

Quarto: Csapai iffjú Kelemen István feleségének, Bakó Judíthnak paráznaságát feleségének maga nyelve vallásából és a törvényt meg nem várásából megbizonyította, azért ezeknek is hasonló törvény szolgáltatik.

Quinto: Bonyhán lakó Kovács Ilona urához, Nagy Mihályhoz redeálni nem akar. Exmissiora kéredek. Megengedtetik.

1680 november, Szőkefalva

*Anno 1680. die 13. Novembris Szőkefalvini Congregatio Partialis celebrata.*¹⁷¹

[86.] Extraordinaria Synodus facta Albae Iuliae 1680. die 29. et 30. Octobris, ubi ex bonis ecclesiae a generoso Gregorio Gillányi testamentaliter collatis dioecesi nostrae haec devenerunt, hungarico idiomate consignata:

1. Egy szép szűnyeg, a haranglábi csecsemő reformata ecclesiahhoz, és onnat Désfalvára is szolgáló ministernek pénz floreni 10 ~ tíz forintok és 10 ~ tíz köböl búza a szentiváni asztagból, mellyet Vásárhelyre be fognak szállítani.

A Partialis avagy a Társaságunk közönséges hasznára sors szerint ezek a jók jötenek: [87.] 1. Egy pár gyöngyházú pisztoly tokostól. 2. Két darab vászon, egyik fejeített, 14 sing, a másik nem, 15 sing. 3. Egy vastag vászon abrosz. 4. Egy vise-lős, férfiúnak való gyolcsing. 5. Egy veresses vászonkendő. 6. Egy leánykának való rosszas ing. 7. Egy rossz, szakadozott abrosz. 8. Egy sáhos abrosz. 9. Egy durva

¹⁶⁹ KükEhmLvt prot. I/2. 85.

¹⁷⁰ Az alperes nevét utólag kitörölték.

¹⁷¹ KükEhmLvt prot. I/2. 85–87.

szöszkendő. 10. Egy darab potyolat. 11. Egy recés gyolcs viselt előruha. 12. Egy vászonlepedő. 13. Egy varrott gyolcslepedő. 14. Valami hitván posztószéyek. 15. Zacsóban valami dirib-darab rókalábak. Egy vaspánt. Egy kis tányérkarika.

Énnekem, SzentIváni Jánosnak adatott tiszteletes püspök uram egy fejéres recés abroszt, és egy kis hímes párnahéjat, egy asztalkeszkenőt. Ezeken kívül a societásnak pia ac prudens dispositiojára és dispensálására adtanak őkegyelmek florenos 20 ~ húsz forintokat.

De bonis praescriptis sermonem facientes ea omnia vendidimus, emimus nos ipsi praeter par sclopetorum florennis quinque et denariis 52, necnon praeter linteum sindoneum, quod generosae dominae Helenae Kun comparandum misimus una cum sclopetis. Pro sclopetis misit florenos 25. Linteum vero syndoneum societas n[ostra] veneranda donavit seu condonavit dominae generosae Helenae Kun ut patronae ecclesiarum munificentissimae in Partiali nostra Theremini celebrata 1683. die 25. Junii.

1681 február, Héderfája

*Anno 1681. die 26. Februarii Partialis nostra Congregatio facta Héderfáini in minsterio reverendi domini Nicholai Erdődi, ubi omnia bene comperta et ordinata.*¹⁷²

Reverendus vir dominus Michael Eczedi vocatus abit Sz[ent]Mihályfalvinum hac tamen honorifica protestatione, quod si contigerit, renovata suae reverentiae, in nostram societatem vocatio recipiatur lubentissime. Fiat: omnes clamant.

Perinde reverendus vir dominus Alexander Bodoki est vocatus a spectabili ac generoso domino domino Alexio Bethlen etc.

Legyen emlékezetiben mind a jelen lévő, s mind a következő Szent Társaságnak, hogy ennekelőtte jórészent 18 esztendőkkal Czávási János deák, alias Vas János manumittáltatván a tekintetes nemzetes Bethlen Ferencznétől és őkegyelme méltóságos úrfiaitól etc., ajánlá s adá magát, posteritassit a mi társaságunknak akkor mindgyárt úgy, hogy valamikor, valamiben társaságunknak szolgálni kívántatik, mind belső, mind külső dolgokban, tehetsége szerint el nem mulattja, meg is cselekedte. Ennekutánna is, hogy Szent Társaságunknak tagja marad, arra obligállya magát, mi is jelen levő, következő atyafiai arra ígirtük, ígírjük magunkot, hogy igyekezzünk őkegyelmét illendő böcsülettel mint társaságunknak egyik commembrumát protegálni etc.

¹⁷² KükEhmLvt prot. I/2. 95.

1681 április, Bernád

*[Semipartialis celebrata Bernádini anno 1681. die 24. Aprilis.]*¹⁷³

Anno 1681. die 24. Apprilis nemzetes Kakuczai Görgy mátkájától nemzetes Mihácz Borbárától (kihez per juramentum solenne nem volt köteles) absolváltatik ex consensu utriusque partis etc. in Congregatione nostra Semipartiali Bernádini celebrata.

1681 június, Radnót

*Partialis Synodus celebrata Radnóthini 1681. die 13. Junii, unde in Generale Synodum proficisci Thordam moniti fuimus.*¹⁷⁴

Radnóthi Szekeres Péter igen infidelissima feleségétől absolváltatik etc.

Radnóthi Buna István hasonlóképpen hitetlen felesége¹⁷⁵ külső tiszt hatalma alá bocsáttatik.

Süllyei Váradi Mihály nobilis persona nyilvánvaló hitetlen és parázna feleségétől separáltatik, ad secundas nuptias faciendas liberáltatik, de úgy, hogy parázna feleségét persequállja etc.

Gálfalvi Vámos János elszökött feleségével, sövényfalvi Szabó Ersókkal exmittáltatik inquisitoria.

A királyfalvi emberek praedicatorjok ellen való vádgyok dilatióban megyen.

Medvesi Györgyei Mihály az ecclesia földén építeni, ott maradni, lakni hadakozásnak idejében is assecuráltatik, ígírvén ő is arra magát, hogy esztendőnként két-két forintot ad a praedicatornak, ki ott a scholamester tisztit is viszi végben. Egyéb dologban is a praedicatornak segítségül lészen.

A Generalis végezte, hogy amely ecclesiastica persona Partialisban és Generalisban vocatus et admonitus lévén, valóságos igaz ok nélkül nem menne, absque dilatione a seniora ad tempus ab officio arceállja, hasonlóképpen a cursus-sal késedelmezőt vagy elvesztőt. Hogy pedig azt megtudhassák, tartozunk a cursusban notálni, mely nap volt nállunk, s el is küldöttük. [97.]

A societas pénzéről való számadásom így lön: Fejérvárról a tekintetes nemzetes Gillányi Gergely pénzéből tiszteletes Tophaeus Mihály püspök uram provisioja általadatott, 20 ~ húsz forintokhoz jutának. A ruházatokból floreni 5, dr. 52. Asztali tisztaságból dr. 48. Szókefalvi Partialisunkkor anno 1680. Novembris 13.,

¹⁷³ KükEhmLvt prot. I/2. 95.

¹⁷⁴ Uo. 96–97.

¹⁷⁵ A név helye üresen hagyva.

mellyeket computálván, tesznek floreni 26. A pár gyöngyházás pisztolyokért is küldött tekintetes nemes iffjú Kun István uram florenos 25. Ezeknek megtisztításo-kért a bonyhai lakatosnak adtam florenos 1, dr. 40, maradt meg nállam floreni 24, dr. 60.

Ki vadnak adattatva illendő interesre:

I. Gógányiaknak a malmok csináltatására floreni 20, dr. 5, anno 1681. die 22. Martii István deák, Simon István, Takács János, Székely János kezességekre.

II. Tiszteletes Erdődi Miklós uramnak floreni 5, 1681. mense Martii.

III. Tiszteletes Aknai István uramnak floreni 10, anno 1681. die 13. Junii. Rad-nóthi Partialisunkban kivéven az interessét.

IV. Tiszteletes Márkusfalvi Bálint uramnak floreni 10 pari modo.

V. Tiszteletes Havadtói István uramnak floreni 4, dr. 40. Thordán létünkben aranyul.

1682 február, Küküllővár

*Partialis nostra Congregatio celebrata Küküllővárini 1682. die 26. Februarii, ubi graves causae agitatae sunt, de quibus quid deliberatum videre et legere licet.*¹⁷⁶

I. Deliberatum de et super causa Annae Barannjai conjugis reverendi ac clarissimi domini Gregorii Némethi. Mivel Némethi Gergelynének Barannjai Annának constál nyilvánvaló paráznsága, katonákkal, nemesemberekkel, mesterekkel, fiának praeceptorival, görögökkel s egyebekkel való buja és fajtalan társalkodása etc., Canonunk ellen maga illetlen viselése, mind ante s mind post inquisitionem. Annakokáért a Szent Partialis nem szomorúság és fájdalom nélkül nyilvánvaló paráznának pronuciállya. Urának, tiszteletes Némethi Gergelynek optiot ad, hogy ha a parázna mellől eláll, szent tisztiben megmaradhat. Őkegyelme pedig semmiképpen el nem akarván állani a parázna mellől, ab officio sancto a jövendő Szent Generalisig suspendállya.

II. Deliberatum de et super causa generosae dominae Elisabethae Hegyesi et de causa generosi domini Farkas Grasszai de Besenyő: Elhitette az egész Partialissal nemzetes Hegyesi Ersébeth asszony urának, Grasszai Farkasnak nyilvánvaló paráznságát, nemcsak egyyel s kettővel. Azért tőle való finalis elszakadást kívánván a Partialistól pronuciáltatni, mindent a pacificatioban attentálván, annakelőtte nem obtineálhatván. Úgy kelle lenni.

¹⁷⁶ KükEhmLvt prot. I/2. 102.

1682 június, Magyarherepe

*Partialis nostra Congregatio celebrata 1682. die 5. Junii Herepeini
in ministerio reverendi domini Stephani Aknai.¹⁷⁷*

Ubi inter alia negotia Stephanus Szabó de Érsekújvár liberabitur a vinculo et e manu persequace Petri Szekeres de Radnóth non indigne etc.

Similiter de divortiali negotio generosi domini Martini Feltoltj, sed die 11. Junii finalis decisio causae facta BethlenSzentMiklósini, idest divortium finale propter justas causas.

1682 október, Küküllővár

*Ex favore clarissimi reverendi ac domini viri domini episcopi Michaelis Tophaei
Semipartialis celebrata Küküllővárini 1682. die 19. Octobris.¹⁷⁸*

Ubi levata est causa magnificae virginis Annae Kapi adversus spectabilem ac generosum dominum Paulum Kendeffi.

Deliberatum: Az egész ország tudgya, hogy tekintetes nemzetes Kendeffi Páll uram harmadfél esztendeje, miolta a méltóságos Kapi Anna kisasszont eljegyzette jövendőbeli hütös társának intercedente juramento et sponsaliis, de ennyi idők alatt fél esztendeig is nem ment látogatására, sem levele, sem szolgája által hozzája való szeretetiről nem certificálta, sőt más gyanús személyekkel való társalkodásával kesergette, kissebbítette mind mátkasága előtt, mind mátkasága után. Melyre nézve elvégzé a méltóságos kisasszony, a tekintetes Kendeffi Pál uram ajándékit, jegyeit visszaküldötte. El is vötte tekintetes Kendeffi Pál ezt mondván, ide mind, csak e kellett nekem. Melyből is kitetszett, hogy hazavivő szándéka semmi nem volt, azoltától fogva is a méltóságos kisasszony után nem jártatott. Az is constál, hogy mikor certificáltatott volna a közzellyebb esendő [104.] Partialis vagy Generalis elejibe a kisasszony nevével azt felelte, nincsen semmi járásom ott, etc. Ím proxime, most is ide Küküllővárra in diem 19-num Octobris certificáltatott jobbjágya által, de nem jött sem maga, sem embere, sem levele. Elhitetvén azt is velünk, hogy ha tízszer certificálják is, nem jó. Széket ültünk és midőn ex superabundanti elég okokat comportáltanak volna a repudiumra, condescendáltunk a méltóságos kisasszonynak, sok szenvedéseit, siralmait látván, hallván, hac tamen conditione: hogy ha tiszteletes püspök urunk suffragiuma a mienkhez accedál, a méltóságos kisasszony a tekintetes Kendeffi Pál úrtól és kötelessége alól finaliter absolváltatik secundum paragraphum 36. Amesii Libri quarti, cap. XXII.: Quum aufertur ratio formalis juramenti, juramentum cessat ratione eventus, qui casus est eorum qui jurarunt se obedituros domino principi (sic sponso vel sponsae) qui postea cessat

¹⁷⁷ KükEhmLvt prot. I/2. 103.

¹⁷⁸ Uo. 103–104.

esse talis.¹⁷⁹ Tekintetes Kendeffi Pál úrfi pedig mint desertor ~ fidem suam non servans vinculumban hagyatik.

1683 február, Küküllővár

*Partialis nostra Congregatio celebrata Küküllővárini 1683. die 18. Februarii.*¹⁸⁰

Johannes Lázár non absolvitur a conjuge sua, sed tanquam hostiliter dimicantes ad tempus exiguum divelluntur.

1683 június, Nagyteremi

*Occasione Generalis Synodi M[aros]Vásárhelyini celebrandae 1683. die 27. Junii Partialis nostra Synodus celebrata anni praenotati Junii die 25. Theremini in ministerio reverendi ac doctissimi viri domini Thomae Kis Fogarasi.*¹⁸¹

Johannes Lázár de Küküllővár separatur a conjuge sua Székely Juditha finaliter, secretam ob causam.

Dányániensis Michael Muszka repudiatur a relicta Stephani Fazakas.

Ebesfaluiensis Martinus Fazakas admonitus de restitutione filiae suae maritum immaturum Stephanum Czávásinum.

Várallyaiensis Stephanus Czillag repudiat filiam defuncti Georgii Gáll duas ob rationes non spernendas.

Süllyeiensis Stephanus Barrabás alienus a conjuge sua exmittitur, sic conjunx ipsius.

Michael Körösi agaso generosi domini Pechri non absolvitur a conjuge sua.

Georgius Peremszövő diu infidelitate accusatur a conjuge sua. [108.]

Legyen tudtára kinek-kinek, hogy én Szentlíváni János anno 1683. die 25. Junii Theremiben lött Partialisunkban a tekintetes Gillányi Gergely jovaiból a dioecesisnek adattatott mobile bonumából congerált ötven forintokat ~ florenos 50 interessével együtt a Szent Társaságnak egészlen számban adtam, hogy ennekutána se magamot, se posteritasimot érette meg ne búsítsanak ökegyelmek. Ökegyelmek be is vötték, magok között ugyanakkor erogálák, megígírvén érdemes interessét ~ minden forintokra dr. 10.

Tiszteletes Fog[arasi] Th[amás] uram vött ft. 5.

Tiszteletes Erdődi M[iklós] uram vött ft. 9.

Tiszteletes Püspöki F. vött ft. 6.

¹⁷⁹ Guilielmus Amesius: *De conscientia et ejus jure vel casibus libri quinque...* Amstelodami 1630.

¹⁸⁰ KükEhmLvt prot. I/2. 107.

¹⁸¹ Uo. 107–108.

Tiszteletes Sükei F[erenc] vött ft. 3.
 Tiszteletes Vajai György vött ft. 2.
Tiszteletes Kar[ancsi] Ján[os] uram vött ft. 5.
Tiszteletes Aknai Ist[ván] ft. 6.
Tiszteletes Vas Ist[ván] uram ft. 5.
Tiszteletes Radnóthfái I[stván] ft. 3.
Tiszteletes Újlakj [István] vett ft. 1.
*Bonyhai mester ft 3.*¹⁸²

A haranglábi praedikátor, Vajai György uram számára az ecclesia bonumiból adata tiszteletes püspök uram ft. 8.

Ugyanakkor a dioecesis számára adának ft. 6, abból (ha úgy engedik ökegyelmek) adának a Vajai György uram formatajaért ft. 1 dr. 62.

Expensank elfogyván, abból a pénzből mi is költöttünk dr. 39.

Három forinttyait tiszteletes Dállyai Mihály úrnak adám tiszteletes Vásárhelyi István uram consensusából a Szent Partialis neve alatt, mivel olyan szegény atyafiak subleválására adta vala a Szent Generalis, adám pedig az itt lévő Szent István király sokadalmában.

1684 február, Sövényfalva

*Partialis Synodus celebrata Sövényfalvini anno 1684. die 17. Februarii in ministerio Stephani Úylaki et rectoratu Johannis Vásárhelyi.*¹⁸³

[114.] Deliberatum compendiosum super causa reverendi domini A[lexandri] B[odoki]: Mivel Bodoki Sándor uram dolga nem szintén világos, annakokáért a Szent Partialisnak tetszett, hogy suspendáltassék tisztitól a jövendő Generalisig, és hogyha az idő alatt purgálhattya magát, tehát szintén olyan membrumunknak ismerjük, mint ennekelötte. Edictum et edatum in Partiali nostra Synodo Sövényfalvini celebrata 1684. die 17. Februarii. [114/a]

Deliberatum de et supra causa [...] reverendi Alexandri Bodoki, pastoris Dányániensis: [...] [114/b.]

Deliberatum [de et sup]er causa reverendi V[alenti]ni Márkusfalvi, [pas]tore pro tunc ecclesiae Gógányeinsis.¹⁸⁴ [115.]

Deliberatum de et super causa Georgii Peremszövő et conjugis suae Sarae Tímár: Mivel sok ízben intetett meg pacificatiok által is és terhes kötések között is Peremszövő György, hogy feleségét, Tímár Sárát tartsa, táplállya, ruházza, mint k[eresztény] férfiúhoz illik, kegyetlenségével ne idegenítse el naponként magától etc. De abban semmit nem tellyesített, azért tapasztaltatott olyannak lenni, minéműről az apostol ír 1Tim. V. v. 8: Ha valaki az övéiről és főképpen az ő

¹⁸² A dőlt betűkkel írott rész kihúзва.

¹⁸³ KükEhmLvt prot. I/2. 113–115.

¹⁸⁴ A 114/a. és 114/b. oldalakat összeragasztották. Utólag szakszerűtlenül szedték szét, és emiatt a szövegük gyakorlatilag olvashatatlan.

házanépéről gondot nem visel, a hütöt megtagadta és a hitetlennél alábbvaló. Minekokáért tetszett minekünk, hogy mint infidelis desertortól, Peremszövő Györgytől Timár Sára divortióltassék et ad secunda vota in Domino transmittáltassék. Peremszövő György pedig vinculumban hagyattassék.

Deliberatum de et super causa I. Czávási et conjugis suae Annae Fazakas de Ebesfalva: De paribus par iudicium: Megvallya az egész Partialis előtt Czávási, hogy ő elégtelen arra, hogy felesége szabásút, Fazakas Annókat (kit gyermek eszével ijedségéből vött volt is el) tarthassa, táplálhassa, ruházhassa, nem is léssen soha elégséges mindeneknek ítéleti szerint is, azért tetszett minekünk, hogy Fazakas Anna ennyi sok szenvedési után ettől az élhetetlen Czávásitól divortióltassék et ad secunda vota in Domino transmittáltassék. Czávási pedig (mint dolgotlan, élhetetlen gyermekeszű) vinculumban hagyattassék.

Királyfalvi Székely Istvánt a mátkája, Szilágyi Annók repudiállya azért, mert menyegzőjöknek determinált napját posthabeálta Szilágyi Annóknak sok kárával.

1684 június, Dányán

*Synodus Partialis celebrata Dányánini 1684. die 23. Junii.*¹⁸⁵

Ubi reverendus dominus Thomas K. Fogarasi constituitur pro seniore. Anno 1685. die 29. Martii moritur Theremini. Johannes Karanczi pro jurato notario. Mortuus est Joannes K[aranczi] in hoc anno die 2. Decembris.

Pro juratis assessoribus vero assignantur reverendi viri domini:

1. Johannes Sz[ent]Iváni

2. Stephanus M[aros]Vásárhelyi

3. Valentinus Dálnoki – *Constituitur pro notario jurato 1685. die vero 29. Junii Küküllővárini ex communi suffragio.*

4. Michael Dállyai

5. Stephanus Radnóthfái

6. Nicholas Erdődi

7. Petrus Vadasdi

1684 július, Küküllőalmás

*Synodus Quindenalis celebrata Almásini anno 1684. die 27. Julii ex instantia spectabili ac generosi domini Georgii Bánfi, in senioratu reverendi viri domini Thomae K. Fogarasi, sub ministerio reverendi domini Georgii Sz[ent]Páli in qua agitata haec subsequencia.*¹⁸⁶

Levata causa providi Andreae Nagy contra consortem suam Annam Vas.

Actor proponit causam suam per provisorum suum Johannem Szász Bonyhaiensem. Azért kellett nekem az én feleségemet kegyelmetek eleiben citáltat-

¹⁸⁵ KükEhmLvt prot. I/2. 116.

¹⁸⁶ Uo. 117–119.

nom tiszteletes esperes uram pecsétével, hogy engemet az én feleségem ennekelőtte való napokban elhagyott. Azért azt kívánom, hogy adgya illendő okát elhagyattatásomnak, mellyet ha nem cselekedhetnék, azt kívánom, hogy redeállyon és istenes életet velem éllyön.

Incta replicat: Bizonyos okokért kénszeríttem kegyelmedet elhannom, hogy engemet keresztyéni módon nem tartottál, vertél, rútitottál, és a szent házasságnak kötelét is megrontottad, mellyet az ő idejében meg is bizonyítok. Mostan peng exmissiot kívánok a Szent Széktől.

Deliberatum: Datur exmissio. [118.]

Actrix Elizabetha Paniti de Újfalva in comitatu de Kü[kü]llő ut Actrix contra maritum suum ut Inctum Michaellem Körösi per procuratorem suum Johannem Bonyhai causam suam sic proponit: Engemet ennekelőtte majd két esztendővel elháltál, azért azt kívánom, hogy az én hagyattatásomnak adgya bizonyos okát, ha peng nem adhattya, tehát engemet, mint igaz férj feleségét, recipiállyon és tartson kötelessége szerént törvényes feleségének.

Inctus replicat: Az én relatoriaim a theremi Partialisban bennmaradtanak, mellyekhöz én biztam. Azért azt kívánom, hogy adattassék exmissiom, és exmissiom lévén, újabban illendő okait assignálom.

Deliberatum: Conceditur.

Deliberatum de praecio tritici erogati templi SzászAlmásiensis: A data praesentis obligála magát hites egyházfi Kolosi Mihály, tekintetes nemes árva Bánfi Christophné asszonyom jobbágya kézbeadással harmadmagával, úgmint Kocsis Jánossal és Péter Istvánnal, ha intra quindenam a hátramaradott búzának az árrát fel nem szednék, [119.] tehát minden törvénybeli remedium nélkül csak egy szolgabíró által is, sine misericordia tiszteletes esperes uram duplumot erigálhasson s erigáltathasson. Melly adósságot felszedték, marat csak ft. 4 dr. 4 restantiaban.

1684 október, Balavásár

*Synodus Partialis celebrata Balavásárini anno 1684. die 26. Octobris in senioratu reverendi viri domini Thomae K. Fogarasi sub ministerio reverendi domini Stephani Radnóthfái, ubi sequentia agitantur et decernuntur negotia et causae.*¹⁸⁷

Deliberatum super et de causa honestae foeminae Elizabethae Paniti de Újfalva in comitatu Küküllő: Mivel Körösi Mihály negyedízben való propositioit felesége ellen, Paniti Ersébet ellen semmi részében meg nem bizonyíhattya, és két esztendő alatt való sok instantiainkot feleségének recipiálása felől semminek ítélte, és mostani Partialisunkot is semminek ítélte, nem compareált. Annakfelette felesége maga kínál[sát] floccipendálta. Tetszett azért a Széknek, hogy felesége, Paniti

¹⁸⁷ KükEhmLvt prot. I/2. 119, 135/a. A jegyzőkönyv lapjai utólag elkeveredtek, később szakszerűtlenül összeragasztották őket. A 135/a–d. oldalak eredetileg a 120–123. oldalszámokat viselhették. Mivel a jegyzőkönyv lapjai jelenleg ebben a sorrendben találhatók meg, eltekintünk az oldalszámzás megváltoztatástól, csupán a szöveget rekonstruáljuk.

Ersébeth tüle absolváltassék, és ad secundas nuptias transmittáltassék. Modo fiat in Domino. Férje pedig, mint olyan hitetlen és contumax fél, koporsóig való ligaban vettek, [135/a.] külső magistratus kezében adattatik s ítéltetik, s az ecclesiából is mint olyan contumax fidefragus kirekesztetik.

Levata causa honestae puellae Annae Philep de Besenyő anno 1684. die 26. Octobris ut Actricis contra sponsum suum providum Martinum Sós ut in causam adtractum. Actor proponit causam suam per procuratorem suum Stephanum Székely Küküllőváriensem.

Deliberatum super et de causa honestae puellae Annae Philep: Mivel a specificált leánzó elegendőképpen megbizonyítá mátkájátúl, Sós Mártontúl való mátkaságabeli elhülését, tetszett azért a Széknek, hogy mátkájátúl, Sós Mártontúl repudeáltassék, et ad secundas nuptias transmittáltassék. Modo fiat in Domino.

Denuo resuscitata causa honestae foeminae [Annae] Vas de Csávás ut Actricis, contra virum suum A[ndream] Nagy ut in causam adtractum.¹⁸⁸

1684 december, Vámosgálfalva

*Item anno 1684. die 2. Decembris facta est Partialis Gálfalvini tempore reverendi viri domini Valentini V. Dálnoki.*¹⁸⁹

Eodem die animam suam Deo commendavit reverendus dominus Iohannes Karanczi minister Bonyhaiensis et juratus notarius noster in comitatu Küküllő. [135/c]

Anno 1684. die 2. Decembris extraordinaria Synodus celebratur Gálfalvini in qua rejicitur causa Francisci Almási contra consortem Inctam Annam Rác ad futurum Synodum Partialem.

1685 február, Csávás

*Anno 1685. die 20. Februarii deliberatum in Synodo Partiali Csávásini celebrata in causa Andreae Nagy et consortis ejus, Annae Vas.*¹⁹⁰

A balavásári Partialisban végeztük vala közönségesen, hogy Nagy András hívassa az egyházfíúval elfutott feleségét hűti mellé, mellyet el is követett ugyan, de Incta nem redeálván, kívánnya az Actor, hogy divortióltassék. De a Szent Partialis az elválásra elégséges okot még eddig nem találván, tetszett, hogy mind a két fél két esztendőkiig való ligaba vettessék, és talán azidő alatt magokat meggondolván,

¹⁸⁸ Az utóbbi mondatot az egyházmegye korábbi protocollumába írták be. A parciális zsinat fejléce tartalmában egyezik a kötetünkben szereplővel, ezért nem tüntettük fel. KükEhmLvt prot. I/1. 156.

¹⁸⁹ KükEhmLvt prot. I/2. 86., 135/c.

¹⁹⁰ Uo. 137.

egymáshoz gyalulódnak, úgy pedig, hogy azidő alatt semmi jussa ne legyen Nagy Andrásnak feleségében.

1685 április, Héderfája

*Anno 1685. die 26. Aprilis Synodus Partialis celebratur Héderfáini.*¹⁹¹

In qua constituitur pro seniore reverendus dominus V[ajda]Szentlváni, item in hoc anno celebratur Partialis Küküllővárini die 29. Junii, item die 1. Julii celebratur Synodus Generalis NagyEnyedini in qua Synodo Generali confirmatur in officio senioratus reverendus ac doctissimus dominus Joh[annes] VajdaSzentlváni, praesente episcopo clarissimo domino Stephano Horti, cum senioribus. Fuerunt candidati nr. 21.

1685 október, Magyar királyfalva

*Anno 1685. die 25. Octobris Partialis Synodus facta Királyfalvini tempore reverendi viri domini Nicolai Erdödi.*¹⁹²

Deliberatum: Mivel sem tiszteletes Bodoki Sándor uram felesége, Andok Ersók ellen, sem felesége ökegyelme ellen elválásra való elégséges okokat nem adhatának, azért tetszett a Szent Partialisnak, hogy ökegyelmek egymás fogyatkozását condonálván összemennyenek, és mint tisztességes házások, istenesen lakjanak. Mellyet ha valamelyik fél nem cselekednék, a szent ecclesianak erős és szoros animadversioját veszik, ezellen pedig egyik fél sem contendálylon, mert tovább erre egyik fél is ki nem bocsáttatik.

1686 január, Gógánvára

*Anno 1686. die 23. Januarii celebrata est Synodus Partialis Gógányvárallyaini.*¹⁹³

In qua facti sumus tributarii personatim solvendo.

Pastores et rectores unum-unum florenum id est summatim ft. 46. Ministri fuerunt numero 30, rectores numero 15, addito Johanne Literati de Czávás. [135/a.]

Deliberatum: Mivel SzászCsáváson lakó Nagy Andrásné Vass Anna elégségesképpen comprobálta a Szent Partialis előtt hitetlen urától való sok szenvedését és tőlle hitetlenül való elmenetelét, azért tetszett a törvénynek, hogy Vass Anna hitetlen urától, Nagy Andrásról absolváltatik, és ad secunda vota transmittáltatik, Nagy András pedig mint fidefragus kötélben hagyatik. Datum in Synodo Partiali Várallyaini anno 1686. die 23. Januarii. *Anno 1687. die 13. Februarii Nagy Andrásnak condo[nált] a Szent Partialis in Synodo Partiali facta Küküllő[várini].*

¹⁹¹ KükEhmLvt prot. I/2. 139.

¹⁹² Uo. 140.

¹⁹³ Uo. 145., 135/a.

1686 február, Magyarherepe*Anno 1686. 26. Februarii congregatio nostra facta Herepeini.*¹⁹⁴

Deliberatum super et de causa reverendi viri domini Johannis K[ézd]iVásárhelyi: Mivel sem tiszteletes Vásárhelyi János uram, mostan a gógányi ecclesianak lelki tanítója, sem pedig hites felesége, Gábor Judith semmi elválásra való okot egymáshoz nem adhatának, tetszék a Szent Partialisnak, hogy bizonyos jó conditiok alatt együtt lakjanak. Mind a két fél reáhajla a Szent Partialisnak atyai intésére és egymás között megegyezének, melyről contractusok is extál magok kezénél, ezt a többi között feltevén, hogy az annyát Vásárhelyi uram házánál ne tartsa, mivel az egymás között való veszekedésnek alkalmatlanságával okoztatik a Vásárhelyi uram anyja. Másképpen tisztességesen gongyát viselheti Vásárhelyi uram édesanyjának.

Aliud deliberatum: [146.] Mivel a herepei ecclesia meg nem nyugot a Szent Partialisnak Várallyán lett deliberatiojával, praedikátorának, tiszteletes Aknai István uramnak ott való megmaradásával, hanem újjólag fásasztotta a Szent Partialist, tetszett azért a Szent Partialisnak, hogy elébbeni deliberatioja helyben maradgyon Aknai István uramnak Herepén való megmaradása felől. Mivel mind a herepei ecclesia s mind az oda hívatott predikátor atyánkfia, tiszteletes Gyulai János uram nem legitime cselekedtenek a hivatalban, tudtára nem adván sem tiszteletes esperestünknek, SzentIváni János uramnak, sem a Szent Partialisnak, hanem Canon ellen cselekedtenek, kiért mindenik fél a Canon szerént való poenat megérdemlette volna. De a Szent Partialis igen atyaiképpen így mitigálá, hogy Aknai István uram az egy esztendón megmaragyon Herepén, és tiszteletes Gyulai János uram is elmennyen Széplakra, ahová a Szent Partialis mutatta, ahol már meg is szegődött, és jövendőben, ha a herepeiek ugyancsak Gyulai János uramhoz ragaszkodnak, a Szent Partialis abban ellent nem tart, csak legyen a hivatal legitime, senior és Partialis hírivel és akarattyával. A herepeiek is ezen igen sancte egész ecclesiajúl megnyugovának.

1686 november, Boldogfalva*Anno 1686. die 8. Novembris Synodus Partialis facta Boldogfalvini tempore reverendi viri domini Stephani Havadtői.*¹⁹⁵**1687 június, Maroscsapó***Anno 1687. die 13. Junii Semipartialis facta est Czapóini.*¹⁹⁶

Deliberatum: Mivel Horváth László uram világosson megbizonyítá sok erős el-lentmondhatatlan tanúbizonyosságokkal feleségének, Zoltai Ersóknak nyilvánvaló paráznságát és egyéb sok illetlen magaviselését, rendkívül való részegeskedését, latrokkal és gyanós személyekkel való társalkodását, és vele való házasságbeli szö-

¹⁹⁴ KükEhmLvt prot. I/2. 145–146.¹⁹⁵ Uo. 146.¹⁹⁶ Uo. 151.

vetségének felbontását, urával való contractussának violálását, azért tetszett a törvénynek, hogy Horváth László uram tölle divortióltatik, és ad secunda vota transmittáltatik. Zoltai Ersók pedig len ligaban hagyatik.

1688, Kerelőszentpál

*Anno 1688 Semipartialis facta Szentpálini tempore reverendi viri
Alexandri Bodoki ministri ejusdem loci.*¹⁹⁷

Deliberatum: Mivel világos bizonyságokból és circumstantiákból constál mezőbodonai Molnár Mihálynak nyilvánvaló paráznasága, azért tetszett a törvénynek a Szent Partialis előtt, hogy felesége, Székely Ersók tölle divortióltassék, és ad secunda vota transmittáltassék. Molnár Mihály pedig len ligaban maragyon, és tiszt kezében adjudikáltassék. Javait pedig len az asszony keresse a külső forumon.

Anno et die eodem deliberatio: Donát János bizonsági mellett eskügyék meg, hogy mennyi kárt tött neki a szentpáli scholamester, nyárádtői Farkas Mihály, és káráról contentállya. Ha nem cselekedné, magához is hozzá nyúlhasson, ha annyi erő javai a mesternek nincsenek, társaságunkban pedig többet ne lakjék. Tisztitől is sok lopásáért suspendáltassék. Jurála is Donát János.

1688 július, Küküllővár

*Anno 1688. die 3. Julii Generalis et Partialis facta Küküllővárini.*¹⁹⁸

Deliberatum egregii Andreae Tolnai: Mivel Tolnai András uram világos bizonyságokkal comprobálá feleségének, Szombatfalvi Annának nyilvánvaló paráznaságát, per hoc tetszett a törvénynek, hogy Tolnai András uram divortióltassék parázna feleségétől, és ad secunda vota transmittáltassék. Szombatfalvi Anna pedig len ligaban hagyatik, és magistratus keziben adjudikáltatik. [152.] Tholnai András uram, pedig len, mivel egy bilingvis leánytól megmocskolatott, ki bizonyság lett volna az asszony részéről, ő magát Tholnai András uram hittel expurgállya coram facie sedis, hogy őkegyelme tiszta attól a személytől, mellyet meg is cselekedék Tolnai András uram, mert jurála rólla, hogy attól a személytől tiszta.

1689 március, Magyar királyfalva

*Anno 1689. die 2da Martii Partialis nostra Synodus celebrata Királyfalvini in
ministerio reverendi viri domini Matthiae Rudnai.*¹⁹⁹

¹⁹⁷ KükEhmLvt prot. I/2. 151.

¹⁹⁸ Uo. 151–152.

¹⁹⁹ Uo. 157.

1689 június, Magyarherepe

*Anno 1689. die 16. Junii Partialis nostra Synodus facta Herepeini in ministerio reverendi viri domini Johannis Gyulai.*²⁰⁰

1689 december, Bonyha

*Anno 1689. die 14. Decembris Partialis facta Bonjhaini.*²⁰¹

Anno 1689. die 4. Novembris temettük el SzentIványi János uramot a mi esperestünket Bonjhán, magam prédikáltam kétszer Esa. 54. v. 7. 8. et 2Corinth. 13. v. 11. Küldöttem tiszteletes püspök uramhoz, megjött a válasszom ökegyelmétől, s intimállya ökegyelme, hogy gyűlést celebrálynk, és seniort válasszunk. Cursust is bocsátottam ki die 18. Novembris. Lészen Bonjhán gyűlésünk 14. Decembris.

Anno 1689. die 14. Decembris Partialis facta Bonjhaini.

Constitutus est pro seniore reverendus dominus Stephanus Gönci. Assessores constituti sunt: 1. Stephanus Radnótfái, 2. Michael Nánási, 3. Andreas Diósi, 4. Michael Disznaói, 5. Stephanus Diósszegi. Petrus Vadasdi juratus notarius. Valentinus Veres Dálnoki remansit in officio suo. [158.]

Deliberatum super et de causa Martini Orbán: Mivel Egrestőn lakó Orbán Márton világos bizonyságokkal comprobálá, hogy amely leánzót eljedzett volt feleségül elvenni, annak gyermeke lévén, egy tóbann vetette és a varjak, hollók hordották el onnét a gyermeknek testét, azért tetszett a törvénynek, hogy tölle, mint nyilvánvaló tisztátalan, parázna, gyermekét megölő személytől repudiáltassék, és házasságra transmittáltassék, letévén a repudiumnak onussát, florenos 3.

Deliberatum: Mivel MezőBodonban lakó Molnár Mihály paráznaságáért divortióltatott volt feleségétől, Székely Ersóktól anno 1687, és ligaban hagyatván magistratus büntetése alá adjudicáltatott volt, a magistratus képeben földesura megbüntettetvén, ecclesiat követett, és tölle elvált feleségével is megbékélt. Azért tetszett a Szent Partialisnak, hogy mindenféle botránkoztató cselekedetit félretévén, Istenével és a szent ecclesiával megbékélvén a liga alól felszabadíttatik, és ad secunda vota transmittáltatik. 1689. 14. Decembris.

A Kakuczi Sophia causaja elhalasztaték.

Deliberatum: Tolnai Andrásné Szombatfalvi Anna hozzon bizonyos testimonia-list a magistratustól, és a szent ecclesiakövetésre reábocsáttatik, kövesse meg Istenit és a szent ecclesiat, azután éllyen Istennek lelki üdvösségére.

²⁰⁰ KükEhmLvt prot. I/2. 157.

²⁰¹ Uo. 157–158.

1690 március, Küküllővár

*Levata causa generosi domini Stephani Jenei anno 1690. die 8. Martii contra conjugem suam Kakucsi Sophiam tanquam in causam attractam in Synodo Partiali Küküllővárini celebrata.*²⁰²

Megvizsgálván a Szent Szék mind az Actornak, nemes Jenei István úrnak, mind az in causam attractanak, nemes Kakucsi Sophia asszonnak egymás ellen való actiojokat, jó lelkiismeret szerint ítélte a két félt separatoria méltónak, és mivel copula carnis is az asszonnak félszége miatt nem volt közöttök, mindazontúl ilyen conditioval, hogy legitime emanált relatoriaját secundo se hitivel confirmálja. Ezt is hozzáadván, hogy nemes Jenei István uram azokat a jókat is, amelyek nála voltak s vadnak a felesége bonumi közzül, tartozzék ökegyelme az asszonnak, Kakucsi Sophianak restituálni.

1692 október, Küküllőszéplak

*Anno 1692. die 29. Octobris facta Partialis Széplakini.*²⁰³

Deliberatum in causa reverendi domini Stephani Királyfalvi: Mivel tiszteletes Királyfalvi István uramnak, szőkefalvi ecclesianak praedicatorának mind hamis hiti nyilván kitetszik a maga keze írásából, s mind pengig a szent sacramentomot profanálta, feladván az Úr vacsoráját olly parázna személynek, amely excommunicata volt, azért tetszett a Szent Partialisnak, hogy ezekért a nagy vétkekért deponáltassék, és annak idejében a Szent Társaságot reconciliállya.

Deliberatum in causa generosi Andreae Domokos: Mivel nemes csapai Domokos András uram egész vallásában megtántorodott volt, abbéli cselekedetit megszánván-bánván redeált, tetszett a Szent Partialisnak, hogy Domokos András a botránkozásáért kövesse meg Istenét és a szent ecclesiat, s adgyon reversalist rólla, hogy többé azt nem cselekeszi.

1693 június, Vámosgálfalva

*Anno 1693. 30. Junii Partialis Synodus extraordinaria facta Gálfalvini, ministro reverendo domino Valentino Dálnoki.*²⁰⁴

Deliberatum super causa reverendi domini Valentini Dálnoki: Mivel tiszteletes Dálnoki Bálint úr felesége iránt elégséges okokat nem producálhatott, tetszett a Szent Partialisnak, hogy differáltassék a jövendő Partialisra nagyobb világosítására dolgoknak, hogy akkor rendesebb relatoriában vévén a dolgokat, az elsőket első rendben, másokat, hátrább értéket másodrendben, azokból az igazságnak Isten kegyelméből jobban nyomába igazodhassunk. Míg pengig ez lenne, a Szent Generalis

²⁰² KükEhmLvt prot. I/2. 163.

²⁰³ Uo. 172.

²⁰⁴ Uo. 178.

deliberatuma szerint tiszteletes Dálnoki Bálint uram tartozzék feleségét, Tímár Judit asszont illendőképpen táplálni, akár edgyik gyermekénél légyen szálláson, akár másutt.

1694 február, Radnót

*Scriptum in Synodo nostra habita Radnótini 1694. 16. Februarii.*²⁰⁵

Deliberatum: Mivel Marosszéken Szálteleken lakó Czibi Geörgi világos bizonyságokkal megbizonyítja a Szent Szék előtt feleségének, Cziki Márhánnak nyilvánvaló paráznságát és hitetlenül való elhagyását, azért tetszett a törvénynek, hogy Czibi Geörgi finaliter absolváltatik parázna és hitetlen feleségitől, Cziki Mártától, és Czibi Geörgj ad secunda vota transmittáltatik. Cziki Mártha pediglen holtig való ligaban vettetik.

Deliberatum: Mivel NagyEgrestőn lakó Gáspár Thamás[t], nemes László Péter uram jobbágyá[t] felesége, Pásztor Borka hitetlenül egynéhány ízben elhadta, és most utollyára visszaállván urához, megesküött az asszony, hogy ha többször elhagya, halál legyen a fején, mely dologban beletekintvén a Szent Partialis, tetszett a Szent Partialisnak, hogy ez Gáspár Thamás feleségétől absolváltassék, és a felesége, Pásztor Borka perpetua ligaban maradgyon. In Partiali Synodo Radnótiensi.

1694 november, Balavásár

*Anno 1694. die 2. Novembris Partialis facta Balavásárini.*²⁰⁶

Deliberatum: Tiszteletes Czávási Lőrincz uram és hallgatója, Balog Mihály kibocsáttatnak a Szent Széktől, hogy mindenik fél bizonyítson a jó dolga felől, és úgy igazíttatik el.

Deliberatum: Radnóton lakó Magyaros Péter arra obligálá magát keze beadásával a Szent Szék előtt, hogy mátkáját, dánnyádi Melder Ersókot maga mellé veszi házastársul, és úgy igyekezi tartani, hogy egymás között ne légyen veszedés és alkalmatlan lakások. A leány is arra obligálá magát keze beadásával, csakhogy annyától külön való lakása légyen nagyobb csendességének és jobban való lakás alkalmatosságára, melyre a legény is ígéré magát.

Deliberatum: Márkosfalvi Bálintnak Váradi István[nal] való dolgának és mind maga dolgainak végben való menetele elhalasztatott a második Partialisra, míglen minden dolgait a Szent Partialis világosságra hozza vallas által, mivelhogy mindent tagad.

²⁰⁵ KükEhmLvt prot. I/2. 182.

²⁰⁶ Uo. 188–189.

Deliberatum: Mezőbodonban lakó Szalai János keresse meg tőlle hitetlenül elment feleségét, és minden igasságával legyen jelen a második Partialison, és a Szent Partialis beleteként causajába, és ha elegendő igazsága lészen, eligazíttya.

Deliberatum: Fejér vármegyében, Kutyfalván lakó Bekő András elmátkásítván ugyanott lakó Halász Mártonnak hajadon leányát, Halász Ersókot, és az őhöz való mátkaságának ahhoz tartozó kötelességét meg nem tartván, magától a leánt elidegenítván, amint tisztességes és hiteles bizonyságok béhozzák. Azért tetszett a Szent Partialis törvényének, hogy tőlle absolváltassék a leány és Isten neki mást poroncsolván, ahhoz mehessen férhez, modo in Domino.

Deliberatum: Ugrán lakó Pitika Istvánnak a felesége felől a bizonyságok behozzák, hogy nem tellyességgel tiszta személy, azért mivel ura tőlle elválni nem akar, azért tetszett a törvénynek, hogy elsőben a tiszték az ő tisztékben járjanak el a Pitikáné büntetésében, és azután ecclesiat követvén vegye maga mellé az ura, Pitika István.

Deliberatum: Bonyhán lakó Kádár Márton exmittáltatik, hogy tőlle hitetlenül elment felesége felől vallattasson. [189.]

Deliberatum: Egrestőn lakó Gáspár Thamás bizonyos és erős bizonyságokkal comprobálá a Szent Szék előtt feleségének, Albert Katának nyilvánvaló paráznságát. Azért tetszett a törvénynek, hogy Gáspár Thamás divortióltatik parázna feleségétől, Albert Katától, és Albert Kata mint nyilvánvaló parázna magistratus kezében adjudikáltatik. Collecta florenus 1 dr. 53.

Testimoniale pro parte Johannis Székely et conjugis suae in anno 1694. die 2. Novembris a Sancta Fraternitate Küküllőváriensi, Balavásárini exhibitum.

Ami szóbeli nehézséget vett volt Székely János és felesége tiszteletes Radnóti János uramtól gógányi mesterségében, arról a Partialis előtt Balavásáron megedgyeztenek, egymást megkövették, és amit mondott előttünk, recántálta, hogy tudniillik azt, amit mondott, a nyavalyának súlyossága, azalatt békételenkedő erőtelen indulattya, nem elszánt szándéka mondatta vélle. Mellyet abbúl mutatott meg, hogy azért senkik ellen igasságot le nem tett, senkivel törvénykezni nem akart, sem senkit arra nem kért, mely közönségessen minekünk is tetszett, mint ím ez testimonialisunk világos bizonyság.

1694 december, Kóródszentmárton

*Exhibitum in nostra Semipartiali et Visitatione facta KóródSzentMártonini facta anno 1694. die 10. Decembris.*²⁰⁷

Causa levata pro parte Pauli Koncz de KisKend contra uxorem suam fugitivam: Mivel Koncz Pálné sok ízben hitetlenül hites urát elhagyván, megint sokszor vele megbékélt, és ismét felbontotta, a felesége magát adván tisztátalan életre, amint az ellene való bizonyságokból kitetszik. Sokszor meg is intetvén mind tisztességes praedikátorok, s mind pediglen becsületes személyek által, hogy visellyen gondot a maga ártatlanságára, és igazsága mellett vallattasson, de azt ő nem cselekedte, magát csak megátalkodottságra vetvén. De azt a Szent Szék mégis nem tekintvén, kibocsátotta Koncz Pálnét, hogy vallattasson, és hozza igazságát a Szent Szék eleiben. Másképpen ha cselekeszik, törvény pronuntiaztatik ellene, mint tisztátalan és hitihagyott személy ellen.

Deliberatum: Mivel Kiskenden lakó Koncz Pálnak a relatoriakból kitetszik nyilvánvaló paráznasága, tisztátalan cselekedete és hasonlóképpen való botránkozató élete, semmit az ellene való vallásokban nem tagadván és ellene nem contradikálván, hogy a gyanós személyhez, Szolga Péternéhez nem járt volna, és ott nem hált volna. Es feleségének is, Erte Ersóknak kitetszett a fassiokból nyilvánvaló paráznasága, hitihagyása és hit szerént való kötésének sokszori felbontása, botránkozató élete. Azért tetszett a törvénynek a Szent Szék előtt, hogy mind a kettő mint nős paráznak egymástól divortiaztatnak, és magistratus kezében büntetés alá ítéltetnek.

1695 február, Küküllővár

*[Synodus Partialis facta Küküllőváriani anno 1695. die 1. Februarii.]*²⁰⁸

Deliberatum: Mivelhogy tiszteletes Naményi István uram tisztátalan szolgálójának szája által megmocskolatott, tetszett azért a Szent Társaságnak, hogy ökegyelme magát a mocsok alól megtisztítsa, azt a tisztátalan személyt a külső forumon persequállya, és addig ökegyelme a botránkozásnak nagy voltáért ab officio ad tempus suspendáltassék.

Extradatum anno 1695. 1. Februarii per me substitutum notarium Johannem Diószegi mpa.

Deliberatum: Mivel Márkosfalvi Bálintnak mocskos relatoriait behozott bizonyági el nem rontották, sőt inkább coram facie sedis tisztességbeli tanúbizonyságok béhozták még több botránkozató mocskos cselekedetét, és szent tisztéhez való nem illendő, hanem illetlen magaviselését, úgymint sok megkülömböztetésnél [!] asszonyoknak, leányoknak, véneknek, iffjaknak, cigánynének, olánének, rútnak, szépnek késértgettetését, tilalmas közösködését, pénzzel és egyéb ajándékokkal kénálását, lábok között vájkálását, némellyekkel fajtalan kívánságának, mint ex evidentissimi

²⁰⁷ KükEhmLvt prot. I/2. 200.

²⁰⁸ Uo. 201–202.

mis et fide relatis circumstantiis kitetszik, végben is vitelit, mint erről mind a mai élő emberek is in facie sedis bizonyságok lettenek. Azért tetszett a Szent Partialis törvényének, hogy a 80-dik és a 81-egyedik canonban ilyen emberek ellen specificált poenaban incurrályon, tisztitől megfosztattassék, ulteriori poena Synodo Generali reservata. Exhibitur in Synodo Partiali nostra facta Küküllővárini anno 1695. die 1. Februarii per me, Valentinum Dálnoki juratum notarium. [...] sublestum. [202.]

Deliberatum: Mivel Márkosfalvi Bálint uramnak Váradi Istvánnal való szabados jó akarattya szerént való egybenalkuvások hiteles bizonyságokból constál, tetszett azért a Szent Partialisnak, hogy az ő egymás között való egybenalkuvások is annak mógyán hagyattassék helyben, és senkit Márkosfalvi uram ezután ne inquietályon, nam volenti non fit injuria. Extradatum anno 1695. 1. Februarii in Synodo facta Küküllővárini. Valentinus Dálnoki juratus notarius.

Deliberatum: Mivel MezőBodonban lakó Szalai János sok időktől fogva tölle hitetlenül elment feleségét, Kováczt Mártát a Szent Partialis kibocsátott törvénye szerint kereste, de nem találta sohult, azért tetszett a Szent Széknek, hogy tölle mint hitihagyottól divortióltatik, és ad secunda vota transmittálatik. Hitetlen felesége pedig ligaban hagyatik, és magistratus kezében adjudicálatik. Exhibitum Küküllővárini in Partiali nostra anno 1695. 1. Februarii, Valentinus Dálnoki juratus notarius.

Deliberatum: Mivel munkáczi Kis András hites feleségének, Katának megbizonyítván nyilvánvaló paráznságát, megbizonyítván a Szent Szék előtt, azért tetszett a törvénynek, hogy tölle divortióltatik, Kata pedig len ligaban hagyatik, és magistratus kezében ífletetik. Exhibitum anno et die ut supra, Valentinus Dálnoki juratus notarius.

1695 június, Magyarherepe

[Partialis Herepini habita anno 1695. die 10. Junii.]²⁰⁹

Anno 1695. die 9. Februarii én, Naményi István, mostani sövényfalvi reformata gyülekezetnek lelki tanítója, házamtól eredett becstelen hír miatt a Szent Társaságnak kemény censurájában incurrálván, alázasos instantiamra poenamát mitigálatik bizonyos conditiokra nézve. Azért én is kötöm arra magamat, hogy ennekutána, Isten kegyelme velem lévén, úgy igyekszem magamat viselni, hogy vétkes magamviselésével, sőt csak felőlem való rossz hírtámadással is a Szent Társaság ne szomoríttassék, melyben ha nem erőtelenségből, hanem szánszándékkal incurrálnék, a Szent Társaságnak ellenem a Matrixban leírt kemény censuraja maradgyon, melynek bizonságára adom itt e magam kezével subscribált reversalisomat.²¹⁰

²⁰⁹ KükEhmLvt prot. I/2. 203–204.

²¹⁰ Kihúzza.

Naményi István sövényfalvi praedikátor attyánkfia azok alól a rút diffamatiok alól, mellyel vádoltatott a Szent Partialis előtt, magát hittel megtisztította s mentette a Szent Partialis előtt, és a Szent Partialis is ökegyelmének condonált, hogy ezután ökegyelme azt a dolgát nem refricállya. In nostra Congregatione facta Herepeini habita anno 1695. die 10. Junii. [204.]

Deliberatum in causa reverendi domini Andreae Wályi: A Szent Partialis tiszteletes Wályi András uram supplicatioját megtekintvén, és a benne való dolgot megfontolván, tetszett a Szent Partialisnak, hogy a sövényfalviak ökegyelmét megkövessék azért, hogy ők a sövényfalvi patronusok hírek és akarattyok nélkül ökegyelmével megszegődtek, a Partialisnak pedig ökegyelméhez való jóakarattya hogy véghez nem mehetett, arról semmit nem tehet, secundum canonem 23., hanem ökegyelme maradgyon azon ecclesiaban, amelyben lakik, annak fizetésével megelégedvén. Exhibitum per me Andream Diósi Herepeini 1695. 10. Junii.

Deliberatum in causa Sophiae Lőrinczi: Látván a Szent Szék Lőrinczi Sophianak relatoriaban való igazságát, hogy hites ura, Fodor Mihály, sok esztendőktől fogva sem nem tartotta, sem reája gondot nem viselt, sőt az apostol tanítása szerint a hitet megtagadta, és a hitetlennél alábbvaló lett, hitetlenül hagyván el feleségét. Azért tetszett a törvénynek, hogy Lőrinczi Sophia divortióltassék hitihagyott urától, Fodor Mihálytól. Fodor Mihály pedig, mint hitetlen, ligaban hagyattatik, és magistratus kezébe adjudicáltatik. Datum in nostra Partiali Herepini habita anno 1695. die 10. Junii per me juratum notarium Valentinum Dálnoki.

Deliberatum: Mivel Karponai János feleségének, felsőbánjai Szűrczapó Annának, sok nyilvánvaló bizonyosságokkal comprobálá a Szent Szék előtt sok nyilvánvaló gonosz cselekedetét, tisztátalan életét s paráznságát, azért tetszett a törvénynek, hogy mint parázna feleségétől divortióltatik, és felsőbánjai Szűrczapó Anna ligaban hagyatik, a magistratus kezében adjudicáltatik. Anno 1695. die 10. Junii.

1696 február, Bonyha

*Anno 1696. die 15. Februarii Synodus Partialis facta Bonyhaini.*²¹¹

In qua Synodo coepit agitari causa matrimonialis spectabilis ac generosi domini Emerici Macskási contra conjugem suam spectabilem ac generosam dominam Annam Lugosi.

Incta se absentante.

Actor constituit procuratores generosum Martinum Boér et generosum Martinum Kovács per quos procuratores hanc allegationem exhibet: Ez okon kívánom feleségemtől, Lugosi Annától való divortiólásomat, mivel én ebben a házában látván, más becsületes emberek is öszvekelvén, kik két religion voltanak, s istenesen éltenek, de énnem, miolta megemlített Lugosi Anna feleségemmel

²¹¹ KükEhmLvt prot. I/2. 228–229.

edgyütt laktam, lelkem nyugodalmára életem véle nem volt, mivel vallásomban is diffamált, lelkemben háborított, s annakutánna kolosvári szállásomban levő ládáimat felveretvén, javaimat elpraedáltatta s több insolentiaikat, amely a szent házasság ellen vagyon, patrált ellenem, betegségemben hitetlenül elhagyott, és nem is férfinak való nyomoréksága miatt. Exmissiom adatván, annak idejében kész leszek ellene comprobálni, megkívánom azért divortióltatásom tőlle és ad secunda [229.] vota transmittióltatásom, protestatur de caeteris. Petitur exmissio. Datur exmissio. In Synodo Partiali Bonyhaini facta anno 1696. die 15. Februarii per me juratum notarium exhibitum Valentinum Dálnoki mp.

1696 április, Marosbogát

[*Partialis habita Bogátini anno 1696. 26. Aprilis.*]²¹²

Anno 1696. 26. Aprilis inchoatur causa spectabilis ac generosi domini Emerici Macskási. Amint ebben az 1696. Küküllő vármegyében, Bonyhán celebráltott Szent Partialisra certificáltattam volt a mostan megszólíttatott Inctat, amely ratiokat akkori feltött actiómban az Incta ellen assignáltam és irattam azon actióm mellett, amint kívántam a divortiumot, úgy mostan is kívánom, hogy a megnevezett Inctától divortióltassam, és si juris, ad secunda vota transmittióltassam. In arbitrio autem Sanctae Partialis sit de liga. Javaimat pediglen, mellyek az Inctánál vadnak, ne sit serum suis modis ennekutánna megkeresnem, mely elébbeni actiómban feltött ratioimat arról való hiteles relatoriaimmal kész vagyok in instanti comprobálni. [230.] Comprobálván peniglen ut supra, a divortiumot megkívánom. De caetero Actor refert se ad seriem superioris levatae, et de caetero protestatur ad ulteriora.

Pro generosa domina Anna Lugosi procurator Stephanus Ajtai de Nagyajta antequam de merito diceret primo et ante omnia habenda super inde facultate pelletam ratione fori, quam etiam processus excipere omissio foro contra processum si quidem nobiles tam in causis matrimonialibus, quam etiam secularibus citari tum certificari debeant, utrisque rejectis exceptionibus saltem in merito cupit priorem levatam domini Actori relegi, indeque sibi defensas suas collegere, et in contrarium, pro juris sui tuitione, quoque justitiae consultum erit cogere, protestando de meritali replica: Elvárom solita cum protestatione testibus sufficientibus, hogy a dominus Actor ellenem mit comprobállyon, mellyek ellen salvum legyen excipiálnom, contendálnom, ahol peniglen első levatajában őkegyelme felteszi vádul, hogy soha velem csendes élete nem volt, annak maga, nem én az oka. Ugyanis a religionak [231.] különbségét causállja edgyiket háború életének, mellyet is nem-hogy én, respectum religionis [!] néztem volna benne, hanem inkább őkegyelme, aminthogy maga kötése ellen engemet mindennap hütömben háborgatott, imádkoznom és böjtölnöm nem engedett, sőt hütöm ellen olyan szóra fakadott ki, mellyet ob magnitudinem rei pennára is irtódom vétetni. Suo tempore, si necessum foret, a bizonságok is béhozzák, és így valamely ratiokat ellenem feltött őkegyel-

²¹² KükEhmLvt prot. I/2. 229–238.

me, mind magára esnek. Ahol peniglen azt felteszi, hogy nem férfinak való vagyok, ha énbennem az a defectus natio [!] vagyon, magam is az divortiumra elegendő oknak tartom, mivel az Istennek törvénye is test[ificál]ja, de énnekem vadnak őkegyelme ellen több ratioim is: 1. Mert rettenetes gyalázatokkal mocskolt nagy emberek előtt is. 2. Mert cselédét maga mellől elűzvé, sokszor torkon fojtogatott, kezeimet, nyakamat tekerte, szidott, átkozott. 3. Nem úgy tartott, mint a házasok között való egyenesség hozta volna, semmiben is szabados gazdasszonságot nem engedvén. Illyen cselekedetiről admoneáltatván becsülletes praedikatori rendektől is, mégis nem supersedeált, [232.] sőt azokat is lepirongatta. 4. Férfi cselédét inkább megbízta, mint engemet, melyből több inconsequentiak is rossz hírben való keveredésével importáltatnak. 5. Más személyekre való tekintetre nézve engemet megutált, sőt azzal is kérkedezett, hogy csak töllem elválhatna, illyent vagy amollyant venne. 6. Impotentiae arguo. Quibus sic praemissis rationibus megkívánom, ha őkegyelme mindezeket nem fogja tagadni, hogy őkegyelmétől divortióltassam et ad secunda vota in Domino transmittáltassam. Tagadván peniglen, amellyek comprobatoria való dolgok, si necessum fuerit, data exmissione kész leszek comprobálni, comprobálván modo ut supra a divortiumot megkívánom. Protestatur de reliquo.

Deliberatum: Mivel az Actor elegendőképpen megbizonyítja az Inctanak: 1. Malitiosa desertioját, mellyet az Incta sok vétkes circumstantiakkal is igen megnehezített, úgymint hogy nem egészségében, hanem betegségében hadta el. 2. Sok edgyetmását is vitte el. 3. Hogy hiti mellé [233.] ura hivatván a desertioban, contumaciter persekvált. II. Megbizonyítja a szent házasságra való nagy inhabilitását és nyomorék voltát is, mellyek a szent házasságnak minden derekas végeit megbontják, minemük: mutuum adjutorium, prolicatio Gen 1,28,²¹³ paráznságnak eltávoztatása 1Cor 7,2,²¹⁴ mely félszességét, hogy az Actor ante contractum matrimonium egészen nem tudott, hitivel is megbizonyított in facie sedis, és az Incta procuratora által ultro fateálá. Tetszett azért minekünk, hogy az Actor és Incta között Istentől a szent házasságnak végeinek elérésére rendelt szoros conjunctiot ne ismerjünk, és hogy egymástól méltán divortióltathatnak, pronuciállyuk, az Inctanak pedig [234.] vétkes voltáért Szentírás szerént intentált poenat, mely a ligaban való vettetés, mivel a ma[trimoni]alis inhabilitas azt magával hozza, adjudicálni szükségtelennek és helytelennek véllyük. Bogáton anno 1696. 26. Aprilis.

Deliberatum super et de causa Johannis Szász de Czapó contra conjugem suam, Annam Benkő: Mivel Szász János nyilvánvaló paráznságát sok erős bizonyágokkal megbizonyítja feleségének Benkő Annának, tetszett a Szent Szék színin az istenes törvénynek, hogy Szász János parázna feleségétől, Benkő Annától divortiólta[tk], és ad secunda vota transmittáltatik. Benkő Anna pedig mint nyilvánvaló

²¹³ 1Móz 1,28: *És megáldá Isten őket, és monda nékik Isten: Szaporodjatok és sokasodjatok, és töltsétek be a földet és hajtsátok birodalmatok alá; és uralkodjatok a tenger halain, az ég madarain, és a földön csúszó-mászó mindenféle állatokon.*

²¹⁴ 1Kor 7,2: *De a paráznság miatt minden férfinak tulajdon felesége legyen, és minden asszonymnak tulajdon férje.*

parázna az ecclesiából kitiltatik, és ligaban vettetik. Datum in nostra Partiali Bogátini habita anno 1696. 26. Aprilis.

Deliberatum super et de causa ecclesiae Bogátiensis, contra reverendum dominum Michaellem Hadadi, ejusdem loci parochum fidelissimum: Mi mostan a bogáti ecclesia és tiszteletes Hadadi Mihály uram között az ecclesia pénzének elveszése felől való controversiat finaliter nem decidálhattuk, mivel egész Partialis eleiben akarjuk terjeszteni, hogy akkor, mi ítéletünk lőtt felőle, mindeneknek közönségesen proponállyuk, addig végezésünket magunknál tartván. Hanem csak erre intjük mind a két fél károst, hogy, mivel mind a két részről esett kár edgyütt lett, edgyütt is tartozzanak keresni, ha addig valamit a kárban visszaszerezhetnének. Bogátini anno 1696. 26. Aprilis. [234/a.]

In eadem Synodo Partiali decissa est quaestio conjugis generosi domini Davidis Horvát, iterum redeat conjunx Eva Tarczali ad verum suum sodomiae criminareum, anno 1696. 26. Aprilis.

Hogy valamely házasságbeli személy megesett, vagy erős gyanúban keveredett hites társát ante convictionem in foro seculari finaliter elhagyhassa, nem lehet, de a tisztaságot szerető fél, hogy minden kételkedés nélkül véle lakhasson, és minden házasságra megkívántatott kötelességét mindenben megmutathassa, míg magát ki nem tisztította, nem köteles. Post convictionem etiam de crimine adulterii vel alterius commixtionis facta, ha a magistratus secundum rigorem legis nem procedál, hanem meggratiázza az olly személyt, szabadságában áll, ha az innocens fél redeál vagy nem? Úgy ítélünk, pie facit et christiane si redeat vel recipiat poenitentiam corrigibilem, moderatam, jure non necessitatis, sed honestatis secundum apostolum ad Phil. 4,8: [234/b.] Ea facite quae est honesta et justa!²¹⁵ Azért az asszony, Horvát Dávidné redeálni nem tartozik rút hitben magát keverő férjéhez (melyben valóság is lehet), mivel ok nélkül a magistratus nem cselekedte, hogy iteratis vicibus büntetni kezdette, sem avval nem tisztult meg, hogy in foro seculari ad convictionem elegendő bizonság nem találtatott, mert így az innocens fél is a vétkestől megmocsokoltatnék. Szükség hát, hogy a redeálás bizonyos ideig haladgyon, úgymint Generalisig, akkor ha tetszeni fog a Szent Generalisnak, a magistratust requirálni kell, mit kell a nocens, kezesség alatt levő parssal cselekedni? Dolgát veszik-e elé vagy nem? Ha nem, szükség, hogy in foro ecclesiastico per poenitentiam et alia requisita igazítottassék, mert úgy nem élhet. Így az asszonnak kérdésére könnyű lészen a végválasz: Redeálljon-e, ne-e? Illum nempe, qui clavibus ecclesiae admissus est in regnum coelorum jure ne possit a se repellere, et contra illum jus suum liceatur negare? Decisio ejus penes Synodum Generalem esto. Anno 1696. die et loco supranotatis. [235.]

Deliberatum: A bogáti ecclesia és tiszteletes Hadadi Mihály uram között való dolgot, úgymint pénz elveszése felől való controversiat most finaliter nem

²¹⁵ Fil 4,8: *Továbbá, Atyámfiai, amik csak igazak, amik csak tisztességesek, amik csak igazságosak, amik csak tiszták, amik csak kedvesek, a mik csak jó hírűek; ha van valami erény és ha van valami dicséret, ezekről gondolkodjatok.*

decidálhattya, akarjuk, hogy egész Partialis eleiben kellyen, akkor pronuncialunk őkegyelmeknek. Bogáton anno 1696. die 26. Aprilis.

Propositio ecclesiae Bogátiensis: Felperes Dávid István mostani bogáti ecclesianak aedilisse, alperes tiszteletes Hadadi Mihály uram bogáti lelki tanító. Pro Actore procurator Martinus Boér, causam antea justam penes dilationem reassumitur.

Ezért kellett a megnevezett Inctust penes dilationem megszólítanom, hogy amint ennekelőtte is proponáltatott volt in anno 1694 őkegyelme a bogáti ecclesia pénzt, több személyekkel együtt arra rendeltetvén felszedte, és magánál tartotta őkegyelme. A pénz elveszvé az őkegyelme házától, megkévánnya az ecclesia a jure, hogy adjudikáltassék, tiszteletes Hadadi Mihály uram megfizesse az ecclesia pénzt, ezekre a ratiokra nézve: 1. Mert midőn őkegyelme amennyit a pénzben felszedett, annak conservatorává őkegyelmét az ecclesia nem tette, hanem őkegyelme sola sua auctoritate magánál tartotta. 2-do. Mert őkegyelmétől midőn kértek volna az ott lévő becsületes ecclesiabeli emberek interesre pénzt ki, némellyik ötven forintot, némellyik kevesebbet is, őkegyelme, mi okokra nézve, nem tudjuk, nem adott, mert ha kiadta volna, kárt nem vallott volna az ecclesia. 3-tio. Mert őkegyelme a maga házánál olyan embert tartott, aki suspecta persona volt, és őkegyelmének holmi gonoszságával az a személy kérkedett is, de őkegyelme azzal nem gondolván, csak ott tartotta, mely is cselekedte ugyanezen kárt. 4-to. Mert őkegyelme a kár keresni indulván, az orgazdára reátalált, [236.] ahová a megnevezett személy a pénzt vitte volt, és őkegyelme, ha egészen nem is, de rész szerént onnét contentatiot vett, és az ecclesia máig is kárban vagyon. És solenna protestatione posita megkévánom, ut supra a jure, hogy in instanti, midőn én ezeket a ratiokot megbizonyítom arról emanáltatott és exhibeált relatoriammal, amely ha elégséges nem lenne a documentum, amennyit magammal a Szent Partialis relatoriam mellett ítéli elégségesnek lenni, kész vagyok jurálni. Jurálván pedig, arról judiciumot várok, et protestatur ad ulteriora.

Pro Incto procurator generosus David Horváth petit par. Conceditur par.

Béiratott ratioiból, úgymint harmadikban, úgy látom, azt irattya a dominus Actor, hogy az az ember tette volna a kárt, amely az őkegyelme házánál lakott volna, ki is kérkedezett volna gonoszsággal, melyhez képest tudja a dominus Actor, ki legyen az őkegyelme gonosztevője. Tudván őkegyelme azt, ott vagyon az őkegyelme kereseti, mert ugyanis sem az Istennek, sem az embereknek törvénye azt meg nem engedi, hogy a büntelen fizessen a bűnösért, amint ezt a Szent Írásban bizonyíttya Móses negyedik könyvében, tizenhatodik részében Coré példájában, Jósué és Achán példájában, per hoc őkegyelme énnekem nem lehet competens Actorom, keresse azt, aki őellene vétkezett. De caetero protestatur.

Actor subjungit: Béiratott ratioimból, mellyeket relatoriammal kész vagyok comporálni[!], modo declarato megvilágosítottam azt, hogy őkegyelme magánál propria sua auctoritate tartotta a pénzt, és midőn kérték őkegyelmétől, interesre sem adta ki a pénzt. Ezekre és a több ratiokra nézve immediate őkegyelme a pénz elveszésének oka. Azért őkegyelme nekem competens Actorom, nem amaz.

Inctus de merito dicit: Elvárom, a dominus Actor suo tempore mit comprobállyon ellenem, súlyos assertioja szerént, melyben azt vallja, hogy imme-

diate én vagyok oka azon pénznek ellopásának, mely documentomit megolvastatván, akkoron serum ne legyen nekem is azok ellen, valami a törvénynek úttya, ellenek contendálnom. Én is in mei innocentiam kész leszek comprobálni. Data exmissione. Inctus protestatur. [237.]

Actor contendit et dicit: Ez a praesens causa két forumon agitáltatván ezelőtt, és ez harmadik, ehhez képest e causához exmissio nem fér, holott őkegyelme pro defensione eskethetett volna. A bogáti SemiPartialisban pedig amely deliberatum emanálódott, abban az iratik, hogy őkegyelme ide úgy compareállyon, hogy itt sententia pronuntiáltatik, mely is pro exmissione lesz őkegyelmének. De caetero Actor protestatur.

Inctus verbis dicit.

Actor iterum penes praemissam protestationem dicit: Exhibeált relatoriamból a megírt ratioimot világosson comprobáltam. Ha ezek a testisek nem elegendendők, amennyidmagával kívántatik, hogy az Actor jurálljon ezen dolog végett, kész jurálni, megkévánom azért a jure, hogy az én actiom szerént végső sententia pronuciáltassék. Actor protestatur ad ulteriora.

Inctus iterum verbis dicit.

Deliberatum: Hogy az bogáti reformata ecclesia kárát igazán keresi, láttyuk, de keresésében eddig követett úton káráról mint lehessen helyyesen contentálta[tá]sa, által nem láthattyuk, mert a specificált depositariusban, kin kárát keresi, elégséges okot nem találunk, mellyért a kárt egyedül neki adjudikálhatnánk, mivel semmi dolus, semmi fraus, sőt még valami crassus neglectus is gondviselésében a pénz körül, melyből a kár következhetett volna, nem tapasztaltatik, hanem hogy fideliter gongyát viselte, mely ebből tetszik meg: 1-mo. Hogy a magájéval egy helyre tette (hihető pediglen, hogy a magájének őrzésében ember nem csalárdkodik). 2-do. Hogy házától elmenvén, őrizőt rendelt. 3-tio. Hogy maga is akkor hasonló jovaiban is együtt annyi, avagy több kárt vallott. Tetszett azért a Szent Partialisnak, hogy mind a kár s mind a kárnak keresése, mind pedig annak vagy egészen, vagy rész szerént megfordulása közönséges légyen úgy, hogyha a lopót vagy jovait találhattyák, mellyekből vagy egészen, vagy rész szerént a kár megforduljon a két fél károsoknak contentálására, legyen proportionaliter. Ita ad hoc Calvinus in Comentario ad locum Exodi 22,7: Non ultra urgendas esse depositarios, quam ut rem sibi commissam fideliter serveat.

Actor appellat ad Sanctam Synodum Generalem.

Actor non comparuit. [238.]

Actor apellat ad proximam sequentem Synodum Generalem NagyEnyedini celebrandam ad annum 1696. ad diem 1. Julii.

Inctus contendit et protestatur super reo, hogy amit szóval mondottam is, ott is én azokat repetálhassam.

1696 november, Dányán

[*Partialis Synodus facta Dánnyádini anno 1696. die 15. Novembris.*]²¹⁶

Anno 1696. die 15. Novembris Aknai Joseph kibocsáttatik a törvénytől dolgainak jövődő megbizonyítására.

Deliberatum: Czapai Sár Annókot, mivel férje, Kelemen György ennekelötte többel nyolc esztendőnél hitetlenül elhadta, és azolta hollételit urának nem hallotta, sem kereste, azért tetszett a törvénynek, hogy urát keresse és tudakozza, és hozzon bizonyos igazságot dolgáról, és a következő Partialison dolga eligazíttatik. Datum in nostra Partiali Synodo facta Dánnyádini anno 1696. die 15. Novembris.

Deliberatum: Szabó Margitot, Kapás István feleségét férje ellen való igazságának megbizonyítására kibocsátotta a Szent Szék mind urával együtt.

Deliberatum: Mivel Csáváson lakó Vass Ferenczet a mátkája, Várallján lakó Székely Annók vele való mátkaságát repudiálta, nem akar hozzá menni, ezt az okot adván, hogy nem szereti. Azért tetszett a Szent Partialis törvényének, hogy egymástól separáltassanak, és a leány ligaban maragyon, hogy a mátkaságot repudiálta, és annak a repudiumnak jussát is letegye. [239.]

Deliberatum: Nyújtódi Mártonnak, nagykendi scholamesternek prédikátor atyámfiával, tiszteletes Kendi Mihály urammal a Szent Partialisnak sok szépp intésivel is nem gondolván, és annakelőtte való prédikátor atyánkfiaival csak veszedett és az ecclesiat is botránkoztató magaviselésével megbotránkoztatta. Azért per hoc tetszett a Szent Partialisnak, hogy megpálcáztassék, és a Szent Társaságból s a kendi ecclesiából ablegáltassék. Ha pediglen külső állapotban akar vármegyénkben lakni, megengettetik, de hogy functiot és ecclesiat vigyen véghez, meg nem engettetik, és commendatoria is neki nem adatik. Ha ennekutána jól viseli magát, spes lehet felőle.

Deliberatum: Fejérvári Christinat, mivel hitetlenül elhadta férje, Czerepes András, és már nyolc esztendőttől fogva nem is tartotta, kereste is sok helyeken s kerestette is, melyről bizonyosága vagyon, de sohul nem találtatta, azért tetszett a törvénynek, hogy a jövődő Partialisig várahozzék, és akkor minden igazságával compareálván, dolga eligazíttatik. Mivel finalis deliberatioja nem is lehet, hanem továbbra is keresse, kerestesse és tudakoztassa, s úgy jöjjön osztán elő dolgának eligazítására.

²¹⁶ KükEhmLvt prot. I/2. 238–239.

1697 március, Mezőbodon

*[Partialis Synodus celebrata Mezőbodonini anno 1697. die 6. Martii.]*²¹⁷

Anno 1697. die 6. Martii ego infrascriptus Georgius Bernád ez manus scriptum adom a Szent Partialisnak tali conditione, hogy praedikátoromat megbecsüllem tehetségem szerint mindenek előtt, mint a szent hivatal kívánnya, és a Szent Társasággal ellenkező dologban magamat nem elegyítem, hanem a debitus honort mindezeknek megadom. Datum MezőBodon Anno, die ut [supra] Georgius Bernád de Kibéd mpra. [246.]

Deliberatum: Csapón lakó Sár Annókot ennekelőtte majd kilenc esztendővel hites ura, Kelemen György hitetlenül elhadta és azoltától fogva semmi hírit nem hallotta. Kerestette is sok helyyeken, amint testimonialissából is kitetszik, azért per hoc tetszett a Szent Partialis törvényének, hogy tölle divortióltatik, és ad secunda vota transmittáltatik.

Anno 1697. die 6. Martii compareálván előttünk MezőBodonban Kapás Istváné N. N. Az ura nem compareálván, haladatt más Partialisra dolga.

Deliberatum: A Szent Generalisnak tudtára adgyuk e dolgot, és facultálván a Szent Generalis a Szent Partialist, dolgokot igazításba vesszük, és törvény szerént eligazította a Szent Partialis.

1697 június

*[Anno 1697. die 14. Junii.]*²¹⁸

Deliberatum: Anno 1697. die 14. Junii mostan Küküllő vármegyében, Kóród-Szentmártonban lakó Harasztasi Annókot ennekelőtte nyolc esztendővel hites ura Fagarasi János hitetlenül elhadta, és annak rendi szerént kereste is, de sohul nem találta, sem hírit nem is hallotta, mellyen meg is esküvék. Azért tetszett a Szent Partialis törvényének, hogy hitetlen urától absolvállya, és a férhezmenetelre neki szabadságot ád.

Deliberatum: Bogáton lakó Halmági Sigmond és felesége, Dézmás Ersók között való hidegséget így igazította el a Szent Partialis, hogy a férfi vegye maga mellé hites feleségit, mivel sem egygyik, sem másik igaz okot egymáshoz nem adhatnak, és lakjanak együtt istenessen, mivel nincsen mód és igaz ok elválásokban mert ha ezt az intést posthabeállyák és együtt lakni nem akarnak, censura alá vétetnek graviter.

Deliberatum: Bogáton lakó Szántó István és Dimién Ersók között a Szent Társaság nyilvánvaló mátkaságot talált sok fontos okokra nézve, mellyért tetszett a Szent Társaságnak, hogy mint kézen fogott mátkáját, vegye el feleségül. Szántó

²¹⁷ KükEhmLvt prot. I/2. 245–246.

²¹⁸ Uo. 246.

István biztatása miatt való kárvallását pedig az asszonynak más időre halasztja a Szent Társaság.

Admonitio: Valamely férfiúra vagy iffjú legényre kiált valamely asszonyállat vagy leányzó paráznságot, abból intra quindenam expurgállya magát az olyan személy. Ha azt nem cselekedné, a magistratusok büntetése legyen rajta, és megbüntetése után tartozzék ecclesiat követni. A botránkoztatók is hasonlóképpen alája vétetnek e törvénynek.

1697 november, Radnót

*Deliberatum Sanctae Partialis Radnótini celebrata anno
1697. die 6. Novembris.*²¹⁹

Végezte a Szent Partialis, hogy valamely praedikátor és scholamester atyánkfiai minden igaz ok nélkül elmaradnak a Szent Partialisból, nem engedvén tiszteletes esperest úrnak convocatoriajának, megbüntettesse ezeket a negligens atyafiakat a Szent Partialis florenis 3. [254.]

Secundum deliberatum in causa Josephi Aknai et Judithae Philip Besenyei: Aknai Joseph és Philöp Judit között való dolgot a mezőbodoni Partialisban régen eligazított a Szent Társaság, de az nem tetszvéen Philöp Juditnak, mindeddig nyughatatlankodik, mellyért mindazáltal a Szent Partialis elébbi deliberatumát meg nem változtattya[!], melyet mind a Szentírás szavai, Deut. 22, Exod. 22, mind ahhoz a dologhoz értő, s arról törvént író embereknek tetszésén épített: Carpzov Synopsis jurisprudentiae ecclesiasticae Libr. 2. tit. 14.,²²⁰ úgymint: stuprator stupratam aut ducat, aut dotet, nem akarván elvönni, előtte a más út, ut dotet. Azért a Szent Partialis (nem lévén erről bizonyos állhatatos törvényünk) pro facultate et conditione utriusque, nimirum stupratoris et stupratae, decernált bizonyos satisfactiot, melly is Philöp Juditnak nem tetszett, ő csak a ducathoz tartotta magát. Azért elunván a Szent Partialis a sok búsítást, elébbi deliberatumához ezt ragasztja: Mivelhogy mind a Szentírás, mind ahhoz értő emberek olyan megmocskolt szabad személyekről szöllanak, akiken valaki erőszakot tett, de Phülep Juditon senki erőszakot nem tett, hanem maga kereste az annyjával magának, mikor más faluba is elvitte leányát a legényhez, házánál is lábaslag engedte vélle heverni, maga vétkének büntetését hordozza, és a stupratanak dotatioja legyen a [255.] rajta esett mocsok. A stuprator pedig megbüntetvén, ecclesiat kövessen, és így a tisztességes házasságra admittáltassék. Radnótini in Partiali nostra Synodo habita anno 1697. die 6. Novembris Küküllővár.

²¹⁹ KükEhmLvt prot. I/2. 253–255.

²²⁰ Benedictus Carpzovius: *Jurisprudentiae ecclesiastica seu Consistorialis Synopsis... adornata a Paulo Baumanno*. Lipcse 1683.

1698 június, Küküllővár

*Deliberatum anno 1698. die 6. Junii Küküllővárini.*²²¹

Amely controversiaja volt tiszteletes Gidófalvi Péter uramnak nemzetes Antos László urammal, őkegyelmének mostani küküllővári udvarbíró urammal, azokról őkegyelme a Szent Szék előtt megköveté nemzetes Antos László uramot, Antos László uram őkegyelme is megköveté tiszteletes Gidófalvi Péter uramot, hogy ezután őkegyelmek egymás szeretetiben és egymás becsületének megoltalmazásában szentül megmaradnak.

Deliberatum: Mivel András Péter hites feleségével, Szabó Máriával való perlekedésében mostan semmit nem bizonyítván, mind a két fél kikéredzék a jövődöbéli Szent Partialisra, azért exmittáltatnak, kezét is beadván András Péter, hogy akkor compareál.

Deliberatum: Mivel tiszteletes Disznajói Mihály uram mostohafia, *Harkó István*, hogy nemes és vitézlő Bonyhán lakó Asztalos János hajadon leányát bizonyos kötés alatt rendes úton és módon elátkásítván, megvetésinek és így becsületinek megmocskolásának illendő és elégséges okát adgya, citatus a Partialisban nem compareála, tetszett minekünk, hogy ha másodszori szabadságával illy törvénytelen dologra visszaélvén, Partialisunkban e fellyebb megírt végre nem compareálna, a megbecstelenített személynek eleven díján maradjon. [264.]

Deliberatum: Mivel Martonfalvi István scholamester lévén a küküllővári ecclesiában, mi okokra nézve, a várasra lement étszakának idején másokkal együtt, és mitől viseltetvén őkegyelme, mind Nagj Georgjöt s mind Czontos Georgjöt megsebhette, amazok is szolgáltatván reá alkalmatosságot, mely dolgok a fassiokból világosan kitetszett. Azért tetszett az istenes törvénynek, hogy Martonfalvi István mindenik ellen elmaradott, a megsebhetésért pedig megfizessen Martonfalvi István uram ft. 12,50. Aki pedig Marton[falvi] Istvánt leütötte a földre, keresse meg azt annak az ő forumán via juris. Annakfelette mivel Mártonfalvi István, scholamester lévén, olyan excessust tett deákival együtt, Canon szerént elmaradott három forintokon és a Szent Társaságot megkövesse.

Abosfalván lakó Ravai Geörginek deliberatuma: Mivel Ravai Geörginek a felesége, dányádi Nagj Sophia tölle hitetlenül elment, és a németek közzé ment, mely világos bizonyságokból kitetszett, azért tetszett az istenes törvénynek, hogy Ravai Geörgi mint hitetlen, parázna feleségétől divortíaltatik, és házassága megengettetik. Nagj Sophia pedig magistratus kezében ítéltetik.

Deliberatum: Mivel Martonfalvi István uramot az őkegyelme peressei lite pendente mind méltóságos személyek előtt mortificálták, és egész híriben-nevében megölték, mind pedig azok peressei ország útyán complex társaival reátámadta-

²²¹ KükEhmLvt prot. I/2. 263–264.

nak, azért tetszett a törvénynek, hogy a Martonfalvi István uram peressei azért Martonfalvi István uram ellen vivum homagiomon maraggyanak azon cselekedetekért.

1698 szeptember, Magyarherepe
 [Herepe 1698. 25. Septembris.]²²²

Deliberatum: (p. 271. vide) Mivel tiszteletes Naményi István mostani herepei praedikátor uramra egy hitván megfattyazatt kurva reákiáltván, esetit őkegyelmének tulajdonította, mely megnevezett Naményi uram rossz hírében kicsin herepei ecclesia igen megbotránkozván, kívánt mitöllünk a dologban való igazítást úgy, hogy a kicsin ecclesia minden scrupulusát letehesse. Mi azért assessorokul többire mind tiszteletes esperest urunkkal elmentünk 25. Septembris 1698. Herepére. A dolog körül eleget munkálódtunk, de mivel a relatoriak elégségesek nem voltak, a dolognak eleget nem tehattunk. Azért tetszett a Szent Partialisnak, hogy teljesebb relatoriak peragáltassanak – azok mit hoznak magokkal, a közelebbik való Szent Partialis istenesen eligazította. Addig penig tiszteletes atyánkfia, Naményi István uram tisztit, hivatalyát az Isten munkájában tegye, az ecclesia is járjon szorgalmatosan a templomba. Datum Herepe 1698. 25. Septembris, substitutus notarius Johannes V. Diószegi manu propria. [266.]

Mivelhogy nemzetes Debreczeni Mihály uram feleségével, Magyar Annók asszonnyal való ellenkezésekben semmi olly dolgot nem lát a Szent Társaság, mellyért egymástól el kellene szakadniok, tetszett azért a Szent Széknek, hogy Debreczeni Mihály uram kötelezze magát arra, hogy ennekutána feleségével mint gyenge elméjű és idejű asszonnyal kegyesen, istenesen bánnyék, nem szidgya, veri minden kicsind dologért, sőt inkább tanítja, jó magaviselésével magához édesgeti, sőt egy kevés ideig attyának házától el sem viszi. Hasonlóképpen Magyar Annók asszony is őkegyelmét megbecsüllli, mellyet ha valamelyik fél nem cselekednék, szabad legyen annakutána via juris egymás ellen procedálni. Melly ebbéli contractusnak megerősítésére előttünk kezét adának őkegyelmek, keze írásával is megerősítvén nemzetes Debreczeni Mihály uram. Debreczeni Mihály. [267.]

Deliberatum: Bonyhán lakó Szabó Mária sok erős bizonyságokkal relatoriajából megbizonyította urának, Porkoláb Ferencznek maga szája vallásából nyilvánvaló paráznaságát, azért tetszett a Szent Társaság istenes törvényének, hogy Szabó Mária tölle mint parázna urától divortiáltatik, és ad secunda vota transmittáltatik. Porkoláb Ferencz mint parázna magistratus kezében adjudicáltatik.

Deliberatum: Újfaluban lakó Balás István mind feleségével, Illyés Ersókkal együtt kibocsáttatnak a Szent Partialistól, hogy a jövőendő Partialisra készüljenek jó bizonyságokkal, és akkor dolgok eligazítottatik.

²²² KükEhmLvt prot. I/2. 265–267.

1698 november, Gógán

[*Partialis facta Gógányini anno 1698. 18. Novembris.*]²²³

Tiszteletes Vadasdi Péter úrnak feleségével causajában való tetszése és végezése a Partialisnak: Tiszteletes Vadasdi Péter uram feleségével, Nagy Borbára asszonnyal házasságra való megedgyezések, hittel egybenkötetések s egybenkelések után a szent házasságbeli szeretetnek tisztaságát egymás között való hidegséggel, engedetlenséggel, rendeletlen életekkel csakhamar megmocsokolták, házasságbeli kötelességeket felbontották. Magokat rossz hírben-névben keverték, mind Isten bosszúságára, ki a szent házasságot rendelte, mind az emberek botránkozására, mind pedig magok becestelenítésére, életeknek rövidítésére bol[dog]talan életet élvén, mely dolognak miért kellett lenni, magok lelkek ismereti és a minden szíveket látó Isten tudós benne. Noha nekünk is vétkes életeknek praxissa és a férfinak felesége, viszont a feleségnek ura ellen való panassza néminemüképpen mutatták, mivel a férfi feleségét mindennapi vizáلكodással, mint megannyi házcsepegéssel, javainak, mellyeknek takargatójának kellett volna lenni, vesztegetésével, urának [268.] más emberek előtt való rágalmasásával, csúf tréfa bosszontásokkal, semmi gazdasszonyi tisztinek nem tevésével, és sok egyéb illetlen dolgokkal[!] vádollya. Az asszony is urát keménységgel és kegyetlenséggel, ok nélkül való rongálással, veréssel, és hogy csak úgy tartya maga mellett, mint valami becestelen tisztben állítatott szolgálót, semmijével, még véle együtt keresett jovaival is nem bír. És többekkel hasonlókkal s terhesebbekkel is, mellyeket ideig okosság nem említeni (mivel itt szeretetet akarunk gerjeszteni, nem oltani), mellyek a házasok között majd szenvedhetetlen fogyatkozások, mellyek nem az Istennek köteléről a házasok között, hanem az ördög munkájáról, a gyűlö[1]ségről tesznek bizonságot. Mégis mindazáltal, vélvén Isten kegyelme által orvosolhatónak lenni ezt a nyavalyát, még etszer tetszett a Szent Társaságnak, hogy az edgyességet commendállya ökegyelmeknek, s keményen is intse az edgyességre ilyen conditiok alatt: Hogy a férfi, ki fő lévén, [emlékezzen] meg kötelességéről, szeresse feleségét, mint Christus az ecclesiat, Eph. 5. A szeretet mindent, valamit az emberi okosság a házasság törvényére kigondolhat, magában foglalja, és könnyebbítheti bajos igájoknak terhét: ha kemény volt, ennekutána ne legyen kemény, vad természetű, ama bölcs mondata szerint: ne hi in domo tua, tanquam sua. Feleségét becsüllye illendőképpen, ha Isten becsülte teremtésében, mert az asszonyi állatnak teremtésében Istennek letött módgya s circumstantiaja parancsolat a férfi előtt. Ha verte, rongálta, ne verje, mert [269.] bolondság, ha egy testté löttének, azt nem érezni, ami egyiknek fáj, ha eddig úgy tartotta, mint szolgálóját, tartsa úgy ennekutánna, mint feleségét. Hamit elszenvedhetlent lát feleségében, ne gyűlölséggel, ne morgással, ne húsa facsarásával orvosolgya, mert a mocskot mocsokkal, sebet sebbel orvosolni ilyen dologban esztelen ember szokta. Így egyéb dolgokban is corrigálhattya a férfi magát. Hasonlóképpen az asszony is kövesse a serény házasságbeli asszonyoknak tisztét, ne csepegjen minden nap urára, mert odahadgya ember a csepegő házát, ha orvosolhatatlan. Urának javait híre nélkül ne vesztegesse,

²²³ KükEhmLvt prot. I/2. 267–272.

mert ura javainak takargatója, nem kikotrója lett, más emberek előtt ne rágalmazza, csúf tréfa bosszontásokkal ne illesse, házi gazdasszonyosságát tegye, ágyát, asztalát, házát, házi eszközét urának tisztán tartsa. Ha nemzetében, erkölcsében, tisztében mi fogyatkozást lát, ha hivatallyal s állapotja csekély, szemére ne vesse, ha néha kalán zördül közöttök, szomszédban ne vigye, ha férjének magára nehézségét sajdítja, járjon utána, nem szégyen az okos asszonynak azt elkövetni, amivel urának szeretetét magához megtarthatta, azokból sül osztán ki amaz, amit a bölcs mond: Prov. 11. Stultus turbans dominam suam serviet sapienti, hasznosan szolgál a háborgó férfi az okos asszonynak,²²⁴ egyéb dolgokban is így alkalmaztatván magát. Szent leszen a házasság, ugyanis az asszonynak tehetségében [270.] áll, hogy ura szeresse. Ezek, és egyéb efféle dolgok, mellyek a szent házasságot a házások között csendessé teszik, mellyet kíván a Szent Társaság, hogy tiszteletes Vadasdi Péter uram feleségével, Nagy Borbára asszonnyal elkövessenek. Mellyeket ha valamelyik fél nem erőtelenségből, hanem szánásándékból el nem követne, s viszont az elébbi háborgó s botránkozató életre való visszatérésre társának alkalmaztatást adna, világosságra jöven a dolog, többször a Partialis egyben békéltetésekkel őkegyelmeknek nem bajoskodik, hanem a tisztességes intésnek be nem vételért elsőben mulcta arbitraria, mellyet a senior többekkel együtt illendőnek ítélt, megbüntettetik. Azután actio dolgokban egymás ellen, elébbi magok kívánságok szerént nem csak nem engedtetik, hanem ugyan parancsoltatik, hogy hiteles bizonságokból valamelyik félnek ártatlansága világosságra jöven, elvégre egynéhány esztendők forgása alatt Isten bosszúságára, embereknek botránkoztatására való házassági életeknek már egyszer törvényes úton szakadgyon vége. Gógányban anno 1698. 18. Novembris. [271.]

Deliberatum in causa reverendi domini Stephani Naményi (*videque p. 265.*): Naményi Istvánnak mostani herepei praedikátor hivatallyának tisztaságához nem csak nem férhető, de még csak nem is gyanítható parázsnaságnak mocskába keveredvén szolgálója miatt, melyről kétszeri inquisitiót is peragáltatván tiszteletes seniorunk, és azt a nekünk adatott kegyelemnek mértéke szerént cum lenitate spiritus megvizsgáltunk. De mivel oly dolgot titkoson szokott ember cselekedni, ámbár még mind Isten törvénye, mind a politiai szokás szerént több nyilvánvaló szavahihető s egyéb exceptio nélkül való tanúk kívántattak volna; mindazáltal akik voltak, azoknak hitek után való vallásokat a gravis arra célozó circumstantiakkal ponderálván, juxta jurisconsultorum regulam: probatio ex pluribus conjecturis in delictis occultis pro concludente habetur, megnyugottunk ebben, hogy nem üres attól a vétektől Naményi István. Tetszett azért minékünk, hogy mint ilyen szent hivatallyát megmocskoló ember tisztétől arceáltatik ad tempus [272.], társaságunkból kiköltözzék, nisi superioribus aliter visum fuerit. Anno 1698. 18. Novembris.

²²⁴ Péld 11,29b: ... a bolond szolgálja a bölcs elméjűnek.

1699 március, Vámosgálfalva

*Partialis facta Gálfalvini in anno 1699. 10. Martii.*²²⁵

Deliberatum: Naményi Istvánnak GógányVárallyán lött deliberatumnak mitigálására beadott supplicatioját istenesen meghallgatta a Szent Partialis. Tetszett azért a Szent Partialisnak, hogy tiszteletes püspök uramnak írjon ökegyelme mellett. Kész a Társaság, ha tiszteletes püspök uramnak is tetszik, hogy Naményi urat admittállya a functiora.

Deliberatum: Mivel Hosszúfalusi Péter, a sövényfalvi mester, becsületes praedikátorát, tiszteletes Szilágyi Sigmondot mind mocskos írásával, mind mocskos sokszori szavaival igen megszorítottván, a törvény megveretésre ítélte. De mivel mind sok becsületes tanítók [282.] mesterekkel edgyütt Hosszúfalusi Péter mellett sokat instáltak, mind penig a megbántódott fél is, tiszteletes Szilágyi Sigmond uram instált, azért tetszett a törvénynek, hogy azalól a nehéz censura alól kivéttessék, úgy tamen, hogy Hosszúfalusi Péter megkövesse mind a Társaságot, mind tiszteletes Szilágyi urat, és reversalist is adgyon, hogy ennekutána dolgait meg nem újíttya, amellyeket is mind praestált Hosszúfalusi Péter.

Deliberatum: Mivel Illyefalvi Bálintot azzal diffamáta Királyfalvi Sámuel, hogy Máramarasban hűtes felesége volna, mellyért Királyfalvi Sámuel citáltatott a Szent Partialis eliben egynéhányszor, hogy doceállya Illyefalvi Bálint ellen azt, hogy feleségét keresse és atyafiával is kerestesse, de Királyfalvi Sámuel sem egyszer, sem másszor nem compareált. Azért tetszett az istenes törvénynek, hogy Illyefalvi Bálint azoktúl az infamiaktúl (igazak nem lévén) absolváltatik. Királyfalvi Sámuel penig, ha azokat meg nem bizonyíthattya, ab officio amoveáltatik.

Deliberatum: Illyés Ersóknak férjével, Balás Istvánnal való controversiaját pro et contra a Szent Partialis megruminálta. Elégséges okot talált a Társaság, hogy Illyés Ersók férjétől elválhassék. [283.] De mivel Balás István a kétszeri exmissio után és admonitio után magát absentálta, és a Szent Partialisban per fraudem nem compareált, tetszett a Szent Partialisnak, hogy ha az Actor relatoriaját meg nem hamisíttya, avagy penig ismét magát a következő Partialisból absentállya, minden okvetetlen litigatio nélkül Illyés Ersók Balás Istvántúl elvétettessék, et ad secunda vota transmittáltassék e deliberationak vigorával.

Deliberatum: Tankó Lázárnak feleségével, Jármí Ersókkal matrimonialis causa- ban való bajoskodását a Szent Partialis istenesen eléggé megventilálta, infidelitasát, inhabilitasát a házasságban bizonyos relatoriakból Jármí Ersóknak voltaképpen kitanulta, és így elégséges okot talált a divortiumra. De mivel Jármí Ersók Tordán akar törvént állani, tetszett az istenes törvénynek, hogy Tankó Lázár feleségét hívassa törvény mellé, és az ott való tisztectől is kényszerítettessék, hogy az itt való következendő Partialisban compareállyon, ártatlanságát producállya, hahol nem,

²²⁵ KükEhmLvt prot. I/2. 281–284.

Tankó Lázár feleségétől, ha elégséges tanúiban meg nem fogyatkozik, divortióltas-sék.

Deliberatum: Mivel a csávási mester, Selyki Márton Csávásra nemcsak kántor-ságra, hanem inkább gyermekek tanítására vitettetett, és engedtetett a Partialistól vitettetni, [284.] de ő ebben, noha elsőben jól eljár, de azután igen resten és hibáson, tetszett azért a Partialisnak, hogyha tisztinek híven meg nem felel, diligens nem lészen, medio tempore is az iskolából kihányattassék, kiűzettessék a Társaságból is ignominiose, és így a többi is.

Deliberatum: Munkácsi Andrásné Sipos Kata exmittáltatik, hogy a következő Partialisra dolgait s igazát producállya.

Deliberatum: Mivel Balás István másodsor is, harmadszor is vakmerőségit mutatta, és a Szent Székre el nem jött, tetszett azért a törvénynek, hogy az előbbeni deliberatio megmaragyon.

Deliberatum: Tiszteletes Gidófalvi Péter uram ökegyelme mesterével, Borsi Istvánnal való controversiajokot most a Szent Partialis el nem igazíthatta, hanem tágasabb üdőnek alkalmatosságára halasztatott.

1699 november, Kerelőszentpál

*Deliberatum in Synodo Partiali Szentpálini celebrata anno
1699. die 18. Novembris.*²²⁶

Marosszéken, Szeredában lakó Szeredai Imreh úr annak hites felesége, Küküllő vármegyében oláhkoczárdi Gyulai Sophia ellen való propositioját meghallván a Szent Szék, exmittáltatik, hogy proponált szavait doceállya tőlle hitetlenül elment felesége ellen, és az istenes törvény eligazította. [299.]

Deliberatum in causa reverendi clarissimi domini Petri Gidófalvi ministri Evangelii Küküllőváriensis et rectoris humanissimi ejusdem loci Stephani Borsai anno 1699. die 18. Novembris KerelőSzentPálini:

A Szent Partialis tiszteletes Gidófalvi Péter és scholamester tiszteletes Borsai István uraimék között való controversiat minden circumstantiajával edgyütt megvizsgálván, nyilván megtapasztalta, hogy tiszteletes Gidófalvi Péter uram Borsai István ellen, adjunctussával edgyütt, causájának fundamentomossabb részét nem comprobálhatta, úgymint tiszteletes Borsai István úrnak Czófalviné szállásárúl étszakának idején haza való szaladását, és köntösének másnap haza való vitelét, mely a causaban terhesebb dolog volt. Azért tetszett a Szent Társaságnak, hogy tiszteletes Gidófalvi Péter uram adjunctussával tiszteletes Borsai István úrnak vivum homagiumán maradgyon. A mesternek is pedig, tiszteletes Borsai István úrnak né-

²²⁶ KükEhmLvt prot. I/2. 285., 299–300.

mely scholai hivatalyában esett excessusi világosságra jöven a Szent Partialis előtt, kiváltképpen mikor megintetett volna tisztebeli társátul, [300.] Gidófalvi Péter uramtól és az ecclesiatól. Tetszett a törvénynek, hogy a 94-dik canonban az illy személyek ellen letett poenaban incurrályon, és ennek[utána] affélét eltávoztasson. Anno 1699. et die supranotato. Per notarium substitutum clarissimum dominum Andream Diósi.

1700 február, Küküllőszéplak

*Anno 1700. Partialis celebrata Széplakini.*²²⁷

Deliberatum Semigeneralis: Megtekintvén Márkosfalvi Bálint atyánkfiának mind sok siránkozását, s mind pediglen régtől fogva való szenvedésit és eccersmind értvén bűnéről való töredelmességit és vallástételét, communicatis consiliis reábocsátottuk, hogy a közelebbik eső Partialisban reconciliálván, absolváltassék. Kérem azért a Szent Partialist, hogy látván töredelmességit, admittálja, és jövendőbeli állapota felől is nyújtson reménységet neki, hogy tovább is ne szomorítottassék.

Albae Juliae 2. Februarii 1700. Veszprini István mp.

Ezszerént reconciliálta mind Isten[t] is, s mind a Szent Partialist Széplakon tiszteletes Márkosfalvi Bálint atyánkfia anno 1700. die 24. Februarii.

Deliberatum: Marosszéken, Szeredában lakó Szeredai Imre uram coram facie Sanctae Sedis mind hiteles tanókkal, s mind pedig relatoriaiból sok bizonyos bizonyosságokkal világosson comprobálá hites feleségének, Giulai Sophianak nyilvánvaló paráznaságát a németekkel, hol erdőn, hol mezőn, kertekben, házaknál, és egyéb suspectus helyeken való társalkodását, éjjel-nappal velek való mulatását, egy ágyban való fekvését, mellyel a németek is kérkedtenek, és hitekek is erősítették, hogy vele paráználkodtak. És ez ilyen rút cselekedete után hitetlenül elment a németekhez, és most is közöttök vagyon, mellyet a tanúk a Szent Szék előtt fateáltak. Ezek felett urát soha nem szerette, neki adott hitit megszegte, rút szitkokkal szidalmazta, és soha urának illendő becsületét meg nem adta. Et per hoc tetszett az istenes törvénynek, hogy Szeredai Imre oláhkocsárdi Giulai Sophiatól mint paráznát[ól] és hitetlen feleségétől divortióltatik és ad secunda vota transmittátatik, Giulai Sophia pedig magistratus kezében adjudicáltatik, kit is Szeredai Imre uram tartozzék prosequálni. [296.]

Causa levata Stephani Farkas de Czófalva pro tempore in comitatu de Küküllő ejusdemque nominis oppido Küküllővár commoratoris uti Actoris, contra et adversus clarissimum ac reverendum dominum Petrum Gidófalvi, de alio nomine protestatur, pro tempore parochum ecclesiae Küküllővárini uti Inctum.

Pro Actore procurator idem et dicit: Illyen okon kelleték fenn megnevezett Inctus uramot őkegyelmét in causam attrahálnom, hogy őkegyelme, micsoda indu-

²²⁷ KükEhmLvt prot. I/2. 295–298.

latból viseltetvén, magamot in persona hamis lelkűnek, hamis hitűnek, quo respectu pronunciált, feleségemet ante latam sententiam templomtól kitiltott, és egyéb, engemet, házamot hírünkben, nevünkben megölő szitkokkal becstelenített. Mellyre nézve megkévánom a Szent Partialistól, si juris erit, hogy primum et ante omnia mint házamnak gyilkosa functiojától ammoveáltattassék; secundo, mind nekem, mind feleségemnek holt díján maradgyon, de caetero protestatur.

Deliberatum: Tzófalvi Farkas István uram kezét adá a Szent Széknek, hogy két-száz forintig jövaihoz nyúlhassunk, ha elmaradna a törvényben. A causat pedig intra quindenam igazításban veszi az istenes törvény, az ökegyelmek mind a két részről való törvényeket eligazította a Quindenan, akkorra ökegyelmek készen legyenek.

Causa continuata suprascripti Actoris domini Stephani Farkas, alias Tsófalvi, contra et adversus praefatum dominum Inctum Petrum Gidófalvi continuata per procuratorem Martinum Boér et protestatione praemissa dicit: Amely punctumokot az Inctus ökegyelme ellen előbbeni propositiomban feltettem volt, mostan azokat hiteles relatoriáimmal doceálok. Doceálván megkévánom a jure, hogy előbbeni actiomban feltetett poenaban incurrályon az Inctus ökegyelme. Et protestatur de caetero. [297.]

Pro Incto procurator Gregorius Damocos de Czapó. Inctus dicit: Értem, a dominus Actor levatajában engemet súlyos dolgokkal aggravál, hogy én rendkívül szidalmaztam volna ökegyelmét, és feleségét templomból kitiltottam volna, mely dolgokat én se eccer, se másszor soha nem cselekedtem. Sőt én aggraváltattam ökegyelmétől rendkívül való szidalmazásokkal, magától és feleségétől. Úgy látom, most is levatajában engemet gyilkosnak pronunciál ante latam sententiam. Azért megkévánom, hogy cum poena mortuum homagium absolváltassam causaja mellől, és egyéb keresetinek retorsioját kévánom, de caetero protestatur.

Actor contendit et protestatur: Amit intentáltam, doceálok, azért juxta priora convincáltassék az Inctus et Actor protestatur.

Inctus dicit: Meg nem engedem, hogy a kegyelmed productumi olvastassanak, hanem actiom szerént való deliberatiot kívánok. De caetero protestálok.

Actor ad haec verbis:²²⁸ [298.]

Anno 1700. die 24. Februarii causa ejusdem Actoris praespecificati de eadem ut supra contra et adversus reverendum ac doctissimum dominum Stephanum Havattói, de alio nomine protestatur, pro tempore parochum ecclesiae Boldogfalva comitatus de Küküllő, uti Inctum.

Pro Actore procurator idem et dicit: Ez okon kelleték a megnevezett Inctust, uramot ökegyelmét a Partialis eleiben idéznem, hogy ökegyelme nem gondolván sem maga hivatalyával, sem Istennek paroncsolattyával, sem a nemes ország efélékről írott articulussaival, Approbataival és írott törvényivel, quo ductu, engemet in persona lopónak, tolvajnak, hamis hütű-lelkűnek szidott s mondott. Feleségemet fattyavetettnek, Küküllő vármegyében nagyobb kurvának szidott, melyre

²²⁸ A per szövege itt megszakad.

nézve, ha az istenes Szent Széknek teccik, és ellenem meg nem bizonyíthatja ökegyelme, elsőben hivataljától amoveáltassék, mint házam gyilkosa, azután mindketőknek holt díjján maradjon, de caetero protestatur.

1700 június, Magyarkirályfalva

*Synodus Partialis celebrata Királyfalvini.*²²⁹

Deliberatum anno 1700. die 18. Junii: Királyfalván a nemes Küküllő vármegyei reformata Szent Társaság Giulai Pap Ersóknak, ennekölte n. Pálfi András feleségének dolgát relatoriajából tehetsége szerént megvizsgálván, ex pluribus circumstantiis non levibus, mellyekből ily titkos causakban kell ítélni, vétkesnek ítéli annak a gyermeknek halálában az anyyát, Pap Ersókot. És mivel in foro conscientiae forog a dolog, nem csak azt a goromba anyyát, Pap Ersókot, hanem azokat is, kiknek Isten lelkekre kötötte erre s ennek gyermekére való vigyázását, úgymint hites urát és napát, kik véle lakván, kötelesek voltak oltalmazására, mivel aki azt mondotta: ne öl, azt is mondotta: oltalmazd, kivált egy házban lévén vele. És mivel ez ily dolog súlyos nyavalyával szokott lenni és véghezmenni, majd titkolhatatlan volt közöttök szülése, de mivel itt nemcsak bűnösnek kell valakit pronuciálni, hanem civiliter executiot is tenni, innen a politicum forumra transmittáltatik, és transmittállya a Szent Társaság, és kéri a magistratust, quod tantum scelus silentio abolendum non sinat. Ne contra nos omnes brevi ad socordiam nostram vindicandam Deus ipse tribunal conscendat.

Causa levata Sigismundi Szilágyi, pro nunc ministri ecclesiae in Sövényfalva adversus rectorem ejusdem ecclesiae Michaellem Pávai: Illyen okon kellett az Inctust megszólítanom, mivel ökegyelme a korcsomán megrészegedvén, az udvarháznál, melytől a Visitation eltiltatott volt, ott lakó két pár embernek egyikét utca hallatára ornak, lopónak kiáltotta, fenyegetvén becstelen kimenetellel. Kinek is kérésére, mikor intettem volna az Inctust, hogy lefeküdjék házában, ellenem támadott, üstökömöt megszagatta, megmezítelenített, megsebesített, megvéresített, mellyekért azt kívánom, hogy érdemlett poenat intentállya a Szent Szék ökegyelmének. Anno 1700. die 7. Junii.

Pro Incto procurator Martinus Boér et solenne protestatione praemissa ad actionem et acquisitionem domini Actor sic respondet cum protestatione: Olvastassék az Actor levataja. Hallom az Actornak ellenem való actioját, mellyet simpliciter tagadok, hanem ökegyelme in hoc anno 1700. 7. mensis Junii ebben a vármegyében Sövényfalván a scholaház előtt énnekem szólván holmit, és én is ökegyelmének nevezet szerént azt, hogy te egy rossz kosta mester vagy. Én is azt mondám ökegyelmének, hogy te is csak egy rossz pap vagy. [302.] Ökegyelme, hamit vétettem, via juris nem keresett, hanem mera et absoluta potentia mediante a scholaban bejövén, engemet levert, letaglott, és annyira elharapdosott fogaival, melynek signumi mostan is testemen vadnak, és ebben az actusban hamit mívelttem volna is, dato,

²²⁹ KükEhmLvt prot. I/2. 301–306.

sed non concessio, a magam oltalmamért cselekedtem, mellyet in instante vivis testibus comprobálni kész vagyok. Azért megkévánom a jure, hogy a dominus ezaránt való kereseti alól simpliciter absolválogyam, interim protestálok ezen, hogy hic et nunc ne sit serum énnekem is de caetero hac causa őkegyelmét prosequálnom törvénnel rajtam tött méltatlan cselekedetiért. De caetero protestálok.

Causa Incti rectoris Michaelis Pávai pro tempore ecclesiae Sövényfalviensis in comitatu de Küküllő contra et adversus reverendum Sigismundum Szilágyi nunc pro tempore ecclesiae memoratae Sövényfalviensis pastorem, veluti In[c]tium.

Et pro Actore procurator Martinus Boér, solenni protestatione praemissa dicit: Illyen propositiom vagyon a megnevezett Inctus őkegyelme ellen, 1. Hogy az Inctus őkegyelme a nemes ország arestumról írott articulussa ellen die 7. Junii anno 1700. a sövényfalvi esküdtnek két pénzt letévén, engemet megfogott, arestáltatott, kezesség alá vetett. Die 9. Junii anni ejusdem ugyanazon scholaházra mera et absoluta potentia mediante reájövéen jó reggel, én az ágyban fekvén, feleségem által bekéredzett, és egy nagy fa lévően kezében, mihelt bejőve a házban, én az ágyból felkelvén, egy ingben, lábra valóban, hogy az ajtót megnyissam, úgy megütött főben, hogy mingyárt a földre leestem, mint relatoriam megmutattya. Fel akarván kelni másodsor is leütött, és annyira vert, rongált, taglott, hogy teljességesen nyomorékká tött és egy puskámat is potentia mediante elvitte. Mely két dolgot, hogyha az Inctus őkegyelme tagadna, instante kész vagyok doceálni, tam literis, quam humanis doceáalom, megkévánom a jure, hogy az arestumért az ország törvénye szerént 200 forintra convinkálogyék, hogy pedig házamra jött potentiose, levert, letaglott, major potentianak poenaján convincáltassék. Sérelmemről, költségemről contentáltassam, a puskám is readjudicáltassék.

Actor: Értem, hogy a dominus Inctus potentiat forgat, én arra azt mondom, hogy hamit cselekedtem volna is, mellyet tagadok, nemo in his potentiarius, mikor én szépen intettem őkegyelmét, menjen be, ha részeg, feküdjék le, maga sem tagadhattya, amint iratásában felteszi, hogy énhozzám becstelenül felelt. Melyre nézve, hogy közelíttem hozzája, elmentem, az üstökőmben ugrott úgyannyira, hogy kezéből az üstökömöt ki nem vájhattam, kételenítettem a földre leütni, hogy talán azon az úton elbocsáttya, de úgy is ki nem vájhattam, a kezéből meg nem szabadulhattam, hogy pedig azt irattya, hogy vivis testisekkel doceál ellenem, azt meg nem engedem. [303.]

Deliberatum super et de causa reverendi viri domini Sigismundi Szilágyi ministri ecclesiae nunc pro tempore Sövényfalviensis contra Michaellem Pávai rectorem ejusdem ecclesiae: A Szent Partialis megvizsgálván a relatoriakból a Szilágyi Sigmond mostani sövényfalvi praedikátornak és ugyan mostani ott lakó scholamesternek, Pávai Mihály között való rendeletlen és kétszeri veszekedések, az elsőben a mesterben talál több vétket, úgymint ki az utcáról lett részeg korában alkalmatlankodván, más emberek, az praedikátornak tisztességes intésére be nem ment, hanem egyik szó a másikat kihozván, tandem ad manus ventum est, a mester a praedikátornak üstökében akadván, csomóval szakasztotta ki, mellyet jelen látunk, *megsebesítette, véresítette és mezítelenítette*. Mely első veszekedésben, ha tovább nem ment volna Szilágyi Sigmond uram, ha eccer-kétszer találta is ütni a

mestert, kinek vétett volna, hanem a mester csak papja tisztességes intésének nem engedelmességének, üstökben akadásának gyümölcset kóstolta volna, de mivel való, őkegyelme post litis contestationem indulatját meg nem bírván, másodszor is reáment, és sebet is ejtett rajta. A Szent Társaság Szilágyi Sigmund uramat nagyobb vétkesnek ismeri, és ennekelőtte ez ilyen verekedő emberek ellen a Generalisban tött poenara méltónak ítéli, úgymint hogy vérbírságon maragyon elsőben, s a borbélynak megfizessen. Ha másszor pedig ily dolgot patrálnának őkegyelmek, a mester, plagis exceptis, proscibáltassék, a praedikátor honorem et officium amittat.

Deliberatum Sanctae Partialis: Tiszteletes Gidófalvi Péter uram el nem jövén a törvényre a praefixus napra, per non venit sententiam maradt florenum 1. [305.]

Levata causa reverendi viri domini Sigismundi Szilágyi nunc pro tempore ministri ecclesiae Sövényfalviensis contra uxorem suam Evam Damokos: Illyen okon kellett citáltatnom az Inctat: 1. Mivel minden szemérem nélkül régtől fogva számtalan sok ízben egész éjjel s egész nappal paráználkodott házamban, pincém-ben, kertemben, mezőben bokrok közt. A cselédtől, kiváltképpen szolgától, szolgálótól nem csak az ágyban vetkezést, fekvést s délig való heverést, hanem a paráz-naságot is nem titkolták. Mind éjjel s mind nappal, mind honn létemben s mind absentiamban tisztátalankodtak. 2. Kevés vagyonomat latraival vesztegette, búzá-mot, lisztemet, kenyereket titkon eladván, korcsomára, égett borra költötte, pogá-csázta, s amit én nagy fáradsággal beszédtem, szerzettem, annak legszebb s kedve-sebb részit latrokra tékozolta. Mellyeket amikor comprobálok ad 1. divortiomot irántam s iránta pedig condemnatiot vel adjudicationem ad magistratum, ad 2. pe-dig contentatiot fogok kívánni e comprobatiomra.

[Actor]: Alázatosson exmissiot kívánok, addig pedig instálok s protestálok is, hogy incaptiváltassék, hallván latrával elszökő szándékát, ne szerezzen a Partialisnak s nekem elmenetelivel nagyobb bajoskodást.

Pro Incta procurator Gregorius Damokos de Czapó protestatur et dicit: Minek-előtte az Actor actiojára megfelelnek, megkívánom, hogy actioja mellé doceállyon. Exhibitait megolvastatván, ne sit serum actiojára megfelelnem, itt az Actor exmission haereál.

Inctae ad haec: Non datur exmissio, Actor debet semper paratus esse. Actore ni-hil comprobatur, reus absolvitur.

Deliberatum: Minthogy az Actor nem valami circumstantiak mellett kéredzik exmissiora, non datur, hanem beadott actioja mellett doceállyon.

Incta ad haec: A productuma nem elégséges actioja mellett, [306.] mert nemhogy vádolná, sőt könnyebbíti, mert megirattya, hogy Istenhez megtérvén lelke megdob-banásával, magának elsőben, azután két becsületes praedikátorok előtt confiteál. Azért nem érdemel büntetést, nem is prosequálhattya ez úton, hanem divortióltassék az Incta az Actortól. Protestálok pedig, ne sit serum, ha a divortium után judicáltatni fog. Énnékem több kívánságim is vadnak, micsodás punctumok alatt lévén a divortium. Az sem illik, az Actornak feleségéhez rendkívül való keménységét és, ezen mostani ellenem való dolgaiban elmefttatását doceálván. De caetero protestatur.

Deliberatum: Mind a két részről kibocsátattak a peresek, hogy igazságokat relatoriakból bizonyítsák meg.

1700 július, Magyarherepe

*Deliberatum Herepeini anno 1700. die 29. Julii.*²³⁰

A méltóságos gróf Bethlen László uram önágyasága causájában az asszony önágyasága, Veselyéni Anna intettetik, hogy a Partialison ennekutána admoneáltatván önágyasága, compareállyon, hogy per non venit causaja önágyaságának ne periclitállyon.

1700 augusztus, Magyarherepe

*Deliberatum in gravi et controversa causa Elizabethae P[ap] Gyulai, tanquam in jus attractae in Synodo Partiali, coram reverendis dominis senioribus Marosszékiensi et Küküllőváriensi reliquisque reverendis dominis adjunctis fratribus et assessoribus utriusque tractus, causam hanc sollicite et conscientiose ventilantibus et decidentibus anno 1700. die 18. Augusti Herepeini habitum.*²³¹

Mi a Szent Generalisnak nekünk mutatott úttya és végezése szerént, tiszteletes marosszéki atyánkfiaival edgyütt tiszteletes Gyulai János mostani herepei praedikátornak leányának, Gyulai Pap Ersóknak vétkes dolgának igazítására, post iteratam in eadem causa inquisitionem, másodsor is egybengyülvén, causáját előnkben hozott relatoriakból szorgalmatosan megvizsgáltuk. Némely dolgokat benne találtunk kétségkívül valóknak, némellyeket tellyességel kétségeseeknek, melyre nézve rész szerént ítélyük ezt a causat emberek szemeitől elrejtetett, és földi bírák ítéleti alá nem eshető titkos dolognak lenni. Ahogy szült, és hogy hites urával való egybenkelés előtt terhesedett volt meg, tagadhatatlan, de amit szült, eleven volt-e, vagy holt, ha eleven, kitűl lőtt halála, tudhatatlan dolog. Szülése helyének referálásában is variálnak a testisek, mert némellyik kertben, némellyik a patak mellett a hídnál lenni mondgyák, aki mint hallotta. Evégre közülünk oculatorokat is küldöttünk, kik a helyet megvizsgálván, bizonyosabbnak ítélnék, hogy a kertben volt inkább, mint a hídnál, mert reggel amott látszott jele, a hídnál pedig senki semmi jelét nem látta szülésének. Itten arra hajolhatnánk inkább, hogy [308.] holtan lett, mert ablak lévén ki a házból a kertre, s nem is aludtak a házban, mert hallották kimenését a vajúdó személynek, kellett volna valami jelét hallani, ha elevenen született a gyermek. A hídnál pedig, hogy szült volna, lehetetlennek ítélyük, nemcsak azért, hogy ott semmi jele nem látszott szülésének, hanem azért is, hogy ha mihelyt született a gyermek, mingyárt oda vetették a patakba, hogy lehetett kilenced napig ott? A hídon jó s megyen az ember, a patak országúttya mellett vagyon, emberek csak két nap alatt is meglátthatták volna, csekély lévén a patak is. Ha emberek nem, ott járó kutyák, disznók annyi idő alatt ott nem hadták vol-

²³⁰ KükEhmL.vt prot. I/2. 306.

²³¹ Uo. 307–312.

na. Meg is kellett volna a gyermeknek senyvedni, s nyári nap bűzködni, de semmi senyvetségét annyi idő alatt nem referállyák, sőt hogy szép színben volt, és mihelyt a napa ráakadván, másnak megmutatta, s kivette a patakából, megindult a vére a napa kezében. Ezekből a circumstantiákból, ha ítélnénk, azt ítélnénk, hogy talán többen is részesek ennek a gyermeknek halálában, ha eleven volt. De mivel Isten nemcsak circumstantiákra, hanem testisekre kívánna, hogy tegyenek a bírák törvényt, Deut. 19, ilyen nagy dologban, így szólván: Akármicsoda bűnben essék valaki, egy tanú ne álljon ellene, hanem kettő-három.²³² Lelkünk ismereti nem bátorkodhatik, hogy valakit nyilván gyilkosnak pronunciólhassunk, ámbár forogjon az is elménkben, hogyha akit Isten törvénye megöletne, a bíró elbocsátja, maga hal meg érte, 1Reg. 20. A bűnöst mentvén, magát kárhoztattya a bíró, de azt is tudjuk, hogy sok embereknek szarvas vétkeket titokban tartya ideig, mikor meg akarja büntetni, [309.] magával is kimondattya. Ami világos a causaban, arról világosan ítélnék: Gyulai Pap Ersókot nyilván paráznának ítélnék, és mivel szülésének idejét másoknak nem jelentette, valamivel nagyobbak, büntetése nemének pedig specificálását a Szent Generalisnak arbitrumára bizzuk. Exhibeáltam ezen dologra e deliberatumunkat sub sigillo consueto jurati notarii V[alentinii] Dálnoki Tractus Küküllő, die et loco supranotatis. [310.]

Deliberatum: Teremiben lakó Székely Ferencz mind feleségestől kibocsátatnak a Szent Széktől, hogy mind a két fél vallattassanak, és hozzák elé annak idejében igazságokat, és igazításban vétetődik dolgok.

Deliberatum: Keresdi Her Szabó András és hitese felesége, Léczfalvi Mária exmittáltatnak a Szent Széktől, hogy amiket a Szent Szék előtt egymás ellen mondottanak, hiteles bizonyosságokkal bizonyítsák meg, és dolgok igazításban vétetődik. [311.]

Deliberatum: Szentpálon lakó Deső Mihály sok bizonyosságokkal megbizonyítá hitese feleségének, maroskeresztúri Nagy Ersóknak égre kiáltó nyilvánvaló paráznságát, mind hitese urának attyával, Deső Istvánval s mind másokkal nyilvánvaló sokszori paráznságát. Azért tetszett az istenes törvénynek, hogy Deső Mihály divortióltatik parázna feleségétől úgy, hogy a magistratusok, mint nyilvánvaló paráznát megbüntessék érdeme szerint. Deső Mihály pedig ad secunda vota transmittióltatik, infidelis desertrix felesége pedig megbüntettessék.

Deliberatum in causa illustrissimi comitis domini Ladislai de Bethlen tanquam Actoris contra illustrissimam dominam Annam Veselyéni tanquam Inctam: Lelkünk esméreti kötelezven bennünket mind az igazságnak kiszolgáltatóására, mind pedig külső-belső magistratusunkhoz való engedelmességre, minekokáért a méltóságos gróf Bethlen László uram maga siralmas causájának eligazítására szüntelen kényszerítvén bennünket, jóllehet ilyen nehéz causat, kivált méltóságok között, kí-

²³² 5Móz 19,15: *Ne álljon elő egy tanú senki ellen semmiféle hamisság és semmiféle bűn miatt; akármilyen bűnben bűnös valaki, két tanú szavára vagy három tanú szavára álljon a dolog.*

vántuk volna nem itt tractusunkban ítéletben vétettetni. Mindazáltal mi tehetségünk szerént megvizsgálván a dolgot, állalláttunk és megértettük, hogy az Inctanak igenis competens foruma a Küküllő vármegyei reformata Szent Partialis, ilyen bizonyos okokra nézve: [312.] 1. Mert az Inctat de bonis suis sohunnan nem citálták, hahol penig valámie volna, ott teneálna illud: Actor debet sequi forum rei. 2. Mert a patratumak ut plurimum itt estek, és azokból való scandalumok itt vadnak, regulank szerént peniglen a reust oda szoktuk igazítani dolgának igazítására, ahol scandalizált. 3. Mert az első citationak alkalmatosságával nekünk küldött leveléből az Inctanak látszik magát compromittálni ad futuram comparitionem forumunkra. 4. Mert ilyen derogamennyére lenne a Szent Társaságnak, hogy mi nem esmérteünk olyan tökéletes lelküsméreti embereknek, mint más tractusbeli atyafiak, ha minden igaz ok nélkül egyszer kezinkre adattatott, és valamennyire kezünk elkezdődött dolog másova transferáltatnék, mivel illy nagy causak nem Partialisból Partialisra, hanem Partialisból Generalisra szoktanak menni. 5. Mert nem excipiált procuratora által tempore suo de foro, amelynek meg kellett volna lenni. Azért mi is meghallgattuk propositioját az Actornak, de tiszteletes superintendensünknek, maga és külső magistratusinknak képekben való prohibitiojára, mind penig az Inctanak maga embere által való propositiojára nem bocsátattuk processusban a dolgot de praesenti, várván tiszteletes püspök uramtól ökegyelmétől újabb informatiot, egy kevés ideig elhalasztassuk [a] causanak nagyobb mértékben való igazítását.

1701 január

[Anno 1701. die 9. Januarii.]²³³

Deliberatum super et de causa reverendi viri domini Sigismundi Szilágyi nunc pro tempore ecclesiae Sövényfalviensis [ministri] contra conjugem suam Evam Damokos tanquam Inctam: Mivel Szilágyi Sigmond uram mind világos tanúkkal, mind minden bizonynal jelentő számtalan és szemtelenül való circumstantiakot s mind Damokos Évának a Szent Szék színén s azelőtt is libera confessiojával feleségének szemtelen sok rendbeli paráználkodását, bonuminak latrokra való tékozlását és magához való szeretetlenségit, ergo per hoc tetszett a Szent Szék istenes törvényének, hogy az Actor parázna feleségétől divortióltatik, gyermeke nála hagyattatik, és ad secunda vota transmittáltatik. Az Incta pediglen magistratus fegyvere alá adjudicáltatik. A bonumok pedig, mind az acquisitumok s mind a dotalitiumok s mind a paraphernumok de jure az Actornak hagyattatnának ugyan, quia uxoris adulterae omnia bona cedunt marito, mindazáltal valami okra nézve a paraphernumnak két része a gyermekkel együtt, harmad része pedig ex gratia a jelenvalókból az Inctanak ítéltetik a Szent Partialistól arra rendeltetett két becsületes praedikátorok által. Anno 1701. die 9. Januarii.

²³³ KükEhmLvt prot. I/2. 313.

Nota bene: Tiszteletes Szilágyi Sigmond uram és nemes Domokos Gergely uram a Szent Partialis előtt megbékéllének kézbeadással, hogy Szilágyi uram a néhai feleségét nem persequáltattya, Domokos uramat nem ingerli, nem veszekedik, nem irritálja, hasonlóképpen Domokos uram Szilágyi uramat nem irritálja, sem írásával, sem beszédével, sem titkon, sem nyilván, hanem mint felebarát felebarátyját, istenesen egymást szeretik. Mellyet ha violálna, valamelyik fél bontana fel, perlekedéseket inchoálhassák.

1701 március, Csávás

*[Parcialis Synodus Csávásini celebrata anno 1701. die 15. Martii.]*²³⁴

Deliberatum: A Szent Partialis eléggé megvizsgálta Székely Ferencznek feleségivel való causáját, és oly okot az elválásra nem talált. De talált olyat, azmellyért öszve őket pro nunc nem adgya, hanem megjobbulásnak okáért karácsonig a nunc separálja. [344.]

Deliberatum in causa illustrissimi comiti Ladislai de Bethlen tanquam Actoris contra conjugem suam illustrissimam comitissam Annam Veselyéni tanquam in causam atractam SzászCsávásini in tractu Küküllőváriensi anno 1701. die 15. Martii habitum.

Meghallgatván a fellyebb specificált helyen, esztendőben és napon méltóságos gróf Bethlen László uram ömagysága felesége, gróf Veselyéni Anna asszony ellen inchoált actiojában az asszonynak ömagyságának personalissa által előttünk tött instantiaját, és a ratiokat is, mellyekkel processusban indítani, avagy halasztani akarták a causat, ab utraque parte ponderálván az asszony ömagysága részéről, rationes per instantiam allatas terhesebbeknek és bevehetőbbeknek találta a Szent Partialis. Accedálván ehhez más nagy embereinknek is levelek által tött admonitiojok, hogy illy nagy dologban lassan siessünk, és ha mellyik részről mi folytatásokat eszünkben vennénk, azok elhárítására vagy computálására a litigans feleknek elégséges időt engednénk, hogy valamiképpen a sietség miatt vagy contemtus causae (intelligimus ratione nostri, quos jam dudum hujus causae caedet), vagy respectus personae alattomban ítélettételünkben bé ne színlené magát. [345.] Tetszett azért a Szent Társaságnak, hogy e forumunkon elkezdett causának elébbmozdítása a következő közönséges Partialisunkra haladgyon, mely, úgy ítélünk, léssen Juniusnak első hetiben, illy conditiot serio annectálván, hogy akkorra a litigans felek olyan készüllettel legyenek, hogy causajoknak prorogálását semminemű praetextus alatt meg se említsék, mert egyátallyában a Partialis hozzányúl, és finaliter leveti magát.

²³⁴ KükEhmLvt prot. I/2. 343–345.

1701 június, Maroscsapó

*Deliberatum spectabilis ac magnifici comitis Ladislai Bethlen de Bethlen in nostra Synodo Partiali Czapaini celebrata anno 1701. die 3. Junii contra magnificam Annam Veselyéni conjugem suam.*²³⁵

Mivel a méltóságos gróf bethleni Bethlen László uram ömagysága az Inctától se nem citáltatott, sem exmissioja nem adatott, sem etszer, sem másszor, sőt a legitímáltatott relatoriaknak beadásának idején nem is kívánta az Incta, annakokáért tetszett minékünk, hogy most is azok a relatoriak, mellyek a gróf ellen vadnak, amellyeket kíván az Incta olvastatni, az nem admittáltatik.

Deliberatum super hanc causam: Mi, Küküllő vármegyebeli reformatus atyafiak, a fellyebb specificált helyen, napon és esztendőben mind az Actor s mind az Inctának egymás ellen való propositioit és relatoriaban való fassioit és testissit itt, egyszersmind bona fide Istentől vett kegyelem által eléggé megvizsgálván, az Actornak jelen való relatoriaiban találtunk tiszta házásokhoz nem férhető ilyen tilalmas dolgokat, mellyek ellen az Incta elégségesképpen nem menthette magát, úgymint: I-mo. Titkon iffjú legénynek, mintha urának, maga nevével, címerével varrott igen drága keszkenőt varrott és adott. II. Titkos helyeken, titkos leveleket írt és ládájában tartott. III. Iffjú legénynek elmentén siránkozott, kesergett, siralmas verseket írt és gyászolta. 4. Maga nyelvével vallya, hogy az iffjú legént, mint a szüvét, úgy szerette, kinek is kedvét uránál inkább kereste. 5. Iffjú legényekkel titkon való csokolódását kétszer is látták. 6. Magának iffjú legényt fizetéssel is munkálódott. 7. Gyanakodván urára, a méltóságos grófra, azt mondotta: én is megadom a kölcsönt. 8. Tíz-tizenkét óráig is iffjú legénnyel sötétben, hol gyertyánál, hol setétben együtt volt. 9. Urának hazajövetelit cselédivel strázsáltatta iffjú legénnyel bennlétekor, és többek effélék is vadnak. [347.] Mivelhogy mindezek nem szemmel látott nyilvánvaló parázناسág, mindazonáltal nyilván arra célozó gravis circumstantiak lévén, jó lelkiismerettel ítéllyük az Inctat olyan személynek, aki hitese urához való házassági kötelességit egészen és tisztán meg nem tartotta. Mely dologban egészen finaliter pronuciálni nem akarunk, hanem a Szent Generalisnak felső esztendőben tett deliberatuma szerént in quo in Synodis Particularibus non nisi in manifestissimis adulteriis vult pronuciari, a Szent Generalisnak ítéletire és arbitriumára bocsáttuk.

Extradatum in Synodo nostra Czapaini celebrata anno, die et loco ut supra.

1702 február

*Anno 1702. 10. Februarii.*²³⁶

[Mihályné] Ez az asszony úgymint MarosKeresztúri Nagy Ersók volt SzentPálon Küküllő vármegyében lakó Deső [...], ki igen elfajult parázna asszony volt, mellyek [...] írt deliberatumban be vadnak téve, mellyek miatt [...] legitime el is választatott, anno 1700-ban. Az asszony törvény[t nem] várván, elszökött annakelőtte, ura már meg is kereste [...]vánhatnánk ha közel volna a hely, hol lakik, ha

²³⁵ KükEhmLvt prot. I/2. 346–347.

²³⁶ Uo. ad paginam 360.

[...] tisztességesen viselte-e magát. Melyhez képest mi is [...] kedvvel adhatnánk testimonialist copuláltatása felől, ezt tiszteletes uraink, kik között lakik, vizsgálhatták, [...] nincs oly rossz, kinek jobbulását idővel nem várhat[...] itt megengedtük. Nincs oly dolga, melyért kegyelmetek [...] copulálhattya, talán kegyelmetek több erkölcstelenség [...] úttját vágja be avval. De mindazáltal hol a [...] dolgot cselekedte, ne jöjjön, hanem maneat ibi ut [...soli]tudo sua tanto vero non innotuit. E dologról [adom] testimonialisomat fide mediante, mellyet is [...] pecsétünkkel megerősíték.

1702 március, Radnót

*Deliberatum Sanctae Synodi Partialis Radnótini factum anno
1702. die 7. Martii.*²³⁷

Hogy jobban és többet értsünk a Molduvai János [és] felesége között való dolgokról, most elhaladott más Partialisra, akkor legyenek jelen és dolgok eligazítatik.

Deliberatum: Czapón lakó Szőlősi János feleségít, Czatlós Ersókot nem ítéli a Szent Partialis ecclesiakövetésre, szabadon bejárhat a templomba, mivel semmivel nem vádoltatik.

Deliberatum: KerelőSzentPálon lakó Molduvai János, mivel paráznaságban tállatván, felesége tőlle divortiomot kívána. Az ura pedig, Molduvai János, cselekedetiről megbüntettetvén ecclesiat is követett, melyre nézve transmittáltatik ad secunda vota. Valamit pedig felesége javaiban kezénél eddig tartott, adgya meg, és amit táplálására ígért, míg az asszony él, megadgya. Melyre reá is ígéré magát esztendőnként, hogy megadgya. [361.]

Deliberatum: Damokos Georgy exmittáltatik, hogy vallattasson felesége, Koczkán Mária ellen, és hozza igazságát, és az istenes törvényt eligazította.

Deliberatum super et de causa Martini Dobos de Czapó contra Elisabetham Simon: Mivel ezek edgyütt elszöktének, edgyütt is laktanak, és egymásnak házasság fejében ajándékokot is adtanak, azonban edgyütt is háltanak, mellyet megbizonyított Dobos Márton ecclesiakövetésével, és a Szent Szék előtt is nem tagadá. Azért tetszett az istenes törvénynek, hogy egybenkeljenek. Ha pedig Dobos Márton mást bizonyíthat hetedmagával, más ítéleti lészen.

Deliberatum: Besenyőben lakó Imre János felesége, Philep Ilona szült házasságok után a hetedik holnapban, mellyet rendes születésnek tartván, nem illik senki is ebben megbotránkozni, és ezért hogy ecclesiat kövessen, nem ítílyük arra méltónak lenni.

²³⁷ KükEhmLvt prot. I/2. 360–365.

Deliberatum: Radnóti SzentGeorgy Istvánnak szemmel látott sokszori parázna-ságát nyilvánvaló tanúk világosan megvallyák, s a maga szája vallásából is hallot-ták, hogy másoknak mennyi gyermekeket csinált, kik közül némelyeket házához is vittének, hogy övé a gyermek, nem másé. Azt is mondotta végtére, hogy iffjú le-génységétől fogva paráználkodott annyi személyekkel, hogy a radnóti várnak a pi-acán el nem férne. Oly személyekkel is paráználkodott, kik egy testvérek voltak, ezek is az ő maga nyelve vallási. Több sok istentelen cselekedetét is bizonyíttyák a tanúk, hogy sokakon erőszakot is tett. Azért a vallókot jól megvizsgálván, tetszett az Istenes törvénynek, hogy SzentGeorgyi István mint nyilvánvaló parázna felesé-gétől, Szekeres Ersóktól divortióltatik, és mint nős paráznát a törvény a magistratus kezében adjudicálja. Szekeres Ersókot felszabadítja, és ad secunda vota transmit-tálja az istenes törvény. [362.]

Deliberatum: Sülyében lakó Várfalvi Mihályt, mivel mátkaságával megjácod-tatta, és mikor násszával utána ment volna, akkor SzentMiklóson lakó Radnóti Nagy Kata után, magát elrejtette, és a nász üresen ment vissza. Azért tetszett az istenes törvénynek, hogy Várfalvi Mihály a mátkaságnak kötelessége alól felszaba-dítottatik a házasságra. Radnóti Nagy Kata pedig ligaban vettetik mindaddig, míglen a Szent Partialis előtt dolgát el nem igazította, és senki sohult addig meg ne eskesse, ha szintén férhez akarna is menni, míglen dolgát jó karban nem állattya a Szent Szék előtt. Költségét pedig a tisztek által megvehesse a leányon, Radnóti Nagy Ka-tán Várfalvi Mihály. Másutt se eskethessék meg, ha más tractusban menne is.

Deliberatum: Bethlenek SzentMiklósán lakó Kis Jánosné Pap Mária sok hiteles tanúkkal megbizonyítja urának már negyed esztendők forgásától fogva, hogy őtet hitetlenül elhadta, és azoltától fogva se izenetit, se levelét nem vette. Sőt a tanúk azt is béhozzák, az havason ették volna meg a vadak, fegyverét megtalálván, arról ismerték volna meg, hogy Kis János lett volna. Azért mivel Kis János hitetlenül ment el, per hoc tetszett az Istenes törvénynek, hogy Pap Mária felszabadítottatik, és ad secunda vota transmittáltatik.

Deliberatum: Mivel sem a gálfalviak, sem a póczfalviak[!] nem egyezhetnek abban meg, hogy a pócscfalviak visellyenek gondot a mester háza építésére egészen, és a gálfalviak is a praedikátor házára. Ha ezen meg nem egyezhetnek, maradgyon fenn az isteni szolgálat a pócscfalviaknak úgy, mint eddig volt, úgymint a harmadik péntek és vasárnap.

Deliberatum: KóródSzentMártomban[!] lakó Teke János bizonyos okokat adván mátkájához, egrestői Oláh Ersókhöz, azért tetszett az istenes törvénynek, hogy e mátkaságnak terhe alól felszabadítottatik Teke János a házasságra. Ajándékjokot pe-dig egymásnak adgyák vissza. [363.]

Nagylakon, Fejér vármegyében Kovács Márton uramot és Damokos Gergely uramot vallá procuratorinak a Szent Szék előtt Damokos György uram. Pro Actore procurator generosus dominus Martinus Kovács de Nagylak. Amint a Szent Partialis kibocsátott volt, hogy vallattasson Damokos György uram felesége,

Kaczkány Mária ellen, azért már készek vagyunk exmissionk aránt való relatoriankat exhibeálni, és tisztátalan életét és paráznságát doceálni. Emellett arról is doceálunk, hogy ennekelőtte obligálta volt magát a tiszta életre, mellyet violált. De caetero Actor protestatur.

Pro Incta procurator Martinus Boér de KisSáros et cum protestatione dicit verbis.

Deliberatum: Mivel az Inctanak az első jelen való lételekben nem volt constitutus proccator, azért tetszett az istenes törvénynek, hogy az Incta is kibocsátatik, hogy vallattasson és produkállya igazságát, mivel már procuratort is vallott a Szent Szék előtt. [364.]

Küküllő vármegyében, Küküllőváratt lakó Horvát Sámuel constituálá a Szent Szék előtt procuratorának Fejér vármegyében nagylaki nemzetes Kovác Márton uramat. Felperes Küküllő vármegyében, Küküllőváratt lakó nemzetes Horvát Sámuel, alperes ugyan Küküllő vármegyében nunc pro tempore küküllővári reformata szept ecclesianak lelki tanítója tiszteletes Gidófalvi Péter uram.

Pro Actore procurator Martinus Kovác nobilis de Nagylak: Actor dicit per procuratorem suum: Ilyen actiom vagyom, nem tudom, micsoda okoktól viseltetvén az Inctus e jelenvaló 1702. esztendőben, őkegyelme engemet mint Actort együtt is, másutt is, Küküllőváratt is, micsoda helyében, helyéről és napjáról protestálok, sok rút féle mocskos dolgokkal diffamált. Signanter a többi között magamat személyemben sodomicus életű embernek mondott, és házamat is sodomica háznak mondotta több sok diffamatioi között, mellyeket őkegyelme nemes ember ellen ante latam sententiam nem mondhatott volna az ország törvénye szerént. Mellyet ha tagadna őkegyelme, data exmissione doceálni kész leszek a Decretomnak continentiaja szerént, mivel a papoknak és a nemes embereknek egyenlő szabadságok vagyom. Doceálván megkévánom, hogy őkegyelme reám bizonyítsa, reám nem bizonyítván, nyelve váltságán, száz forinton convincáltassék, költségemnek és fáradságomnak refusioját megkévánom. De caetero protestálok.

Inctus omnia negat. E causanak decisiojáig kezes lón a Szent Partialisnak Horvát Sámuel uramért nemzetes, Fejér vármegyében Nagylakon lakó Kovác Márton uram, hogyha mi a Szent Szék színén megvétessük a maradságot őkegyelmén minden törvény nélkül, melyről őkegyelme kezét is ada az Approbata szerént. Datur exmissio. [365.]

Alvinczi Nemes Ersébeth vallá procuratorának a Szent Szék előtt Fejér vármegyében, Nagylakon lakó nemzetes Kovác Márton uramat.

Felperes Küküllő vármegyében, Küküllőváratt lakó alvinczi Nemes Ersébeth, alperes Kovác Mihály. Actor dicit verbis cum protestatione. Datur exmissio.

Parlagi Mihály uram feleségével való causaja elhaladott a jövendőbeli Partialisra, akkor jó igazításban veszi a Szent Társaság az őkegyelme causáját.

Procuratorának vallá őkegyelme előttünk tiszteletes Gálfalvi Miklós uramat.

Deliberatum: Mivel szükségesképpen megkévántatik, hogy bizonyos testimoniumokkal bizonyítsa meg Parlagi Mihály feleségének, Halász Annóknak gyógyulhatatlan nyavalyáját, és tőlle való elválásának kénszerítés nélkül való

akarattját, és feleségének arra való hajlandóságát, és hozza elő a következő Szent Partialisra, és jó reménség alatt való válassza léssen.

1702 augusztus, Gógán
*Anno 1702. die 15. Augusti.*²³⁸

Tiszteletes Vajai Mihály pro tunc gógányi scholamesternek tisztességes házaságának a specificált helyben egybegyűlvén, úgymint Gógányban a parochialis háznál. Ugyanazon praefata personanak hajadon leánnyal, úgymint gógányi özvegy Székely Jánosnének leányával, Székely Katával ese[tt] copulatioja aránt a copulatioja felől ilyen nehézség, hogy suspecta persona volna, és hogy még a tisztetek előtt is dolga processusban vétetődött volna, mely noha úgy vagon, de azt a dolgot, amellyel vádoltatik, régen ennekelőtte szükség volt volna a külső forumon igazításban venni. De mivelhogy nem vették, hanem mikor már némelylek a lakadalomra egyben is gyűltenek volt, akkor moveálták ezt a difficultast, nem tudván a dolog felőlle van-e úgy, vagy nincs, sőt ennekutána is valami jó-e világosságra, vagy nem, bizontalan lévén, a megemlített leánynak szerencsését megfogni és copulatioját differálni helyes dolognak nem ítéltük, ilyen okokra nézve a többi között: 1. Ha vétkesnek ítélték a tisztetek, mivelhogy vallatás volt felőlle, sőt generalis circálás is itt peragáltatott, hírré kellett volna adni, hogy excommunicálták volna, de ez nem lett. 2. Canon szerént publicáltatott, senki semmit a két ecclesiaban ellene nem mondott, [367.] sem életében meg nem botráncozott. 3. Mert annakelőtte is kérették, és ha ahhoz ment volna, senki sem ellenkezett volna abban, és így ezt a suspiciot az akkori dolog is tollálta. 4. Ha bűnös lesz, az ellene való processus szerént procedállyanak, ha a büntetés a bűnért utoléri, az oltár szarvától is vonattassék el a bűnös. Ezt pedig ilyen conditioval lett, hogy a két testvér szerént való atyafia, bátya s öccse (mivelhogy ecclesiastica persona leendő a leány), valamikor a kezesek admoneáltatnak a tisztektől valamely terminusra personáját sustineálván, compareállyanak, úgymint bátya Gyurkó Márton és az öccse Székely István, kik előttünk kezet is adának, hogy azon dolgot véghez viszik. Mely dolog mi előttünk alább specificálandó személylek előtt ment végben, úgymint tiszteletes Gönczi István senior és azon helynek lelki tanítója, tiszteletes Csávási Lőrincz dányáni praedikátor, tiszteletes Galambodi Mihály marosszéki vajai praedikátor és mind a két ecclesiabeli gógányi és várallyai becsületes hites személylek, úgymint Molnár János falus hites bírāja, Bota Péter várallyai egyházfő és több szabad emberek s becsületes polgárok előtt, kik is, ha kívántatik, bizonságok lesznek.

²³⁸ KükEhmLvt prot. I/2. 366–367.

1702 október, Magyarherepe

[*Parcialis Synodus celebrata Herepeini anno 1702. die 31. Octobris.*]²³⁹

Anno 1702. die 31. Octobris esett Herepén levő Szent Partialisban, nem compareált az Actor Damokos György uram, azért tetszett az istenes törvénynek, hogy ha a közelebb megesendő Partialisra nem compareál Damokos György, indebitan maragyon. [368.]

Anno 1702. die 31. mensis Octobris én, Vass Mária, Matskási Imréné vallom procuratoromnak nagjajtai Ajtai István uramat több becsületes procuratorokkal edgyütt.

Causa generosae Mariae Vass de Diód generosi Emerici Matskási de SzentmártonMatskása consortis ut Actoris contra et adversus generosum dominum Emericum Matskási de dicta SzentmártonMatskása maritum videlicet suum ut Inctum.

Pro Actore procurator Stephanus Ajtai de NagjAjta cum protestatione dicit: Illyen actiom vagyon a denominált Inctus ökegyelme ellen, hogy ennekelőtte praeter propter másfél esztendővel, nem gondolván meg az Inctus ökegyelme maga imbecillitassát és impotentiaját, engemet defraudált, és magának hites feleségül elvett, és soha semmi reménység nem lehet, nincsen is az ökegyelmétől való prolificatiomnak. Megkévánom azért a jure, hogy ökegyelmétől divortióltassam, et ad secunda vota in Domino fienda transmittáltassam.

Actor de reliquo protestatur et de juramento exmissio neque, si necessum fuerit, interim liceat verbis plura et protestatur.

Deliberatum: Mivel az Inctus nem compareált, és az Actor is nem producált causájának megbizonyítására, és többször nem is forgott a Szent Szék színén, azért exmissio kívántatik ennek megbizonyítására, és a legközelebb megesendő Partialisra legyenek igazságokkal készen, és dolgok eligazítottatik.

1703 március, Marosbogát

Anno 1703. 13. Martii.²⁴⁰

Deliberatum: Gálfalvi Lengyel Anna vádolván hites urát, Hidi Lászlót, hogy Máramarosban más felesége is volna, sőt gyermeki is, és mostani feleségét Lengyel Annát nem szereti, mások után vetette magát, másokkal kurválkodik. Azért tetszett a Szent Partialisnak, hogy exmittáltassanak, és mindenik a következő Partialisra hozza maga igazságát, eligazítottatik dolgok.

Anno 1703. die 13. Martii causa continuata nobilis foeminae Mariae Vass spectabilis ac generosi Emerici Matskási de SzentmártonMatskása consortis in causa divortii existentis uti Actricis contra et adversus praedictum dominum Emericum Matskási ut Inctum. Curator uti ante pro Actore et Actor verbis dicit.

²³⁹ KükEhmLvt prot. I/2. 363., 368.

²⁴⁰ Uo. 368–372., 384–387.

Pro Incto procurator Martinus Kovács de Nagjlak. Inctus exmittitur ad proximam vel ad sequentem Partialem. [369.]

Deliberatum in causa nobilis domini Michaelis Parlagi: Mivel Parlagi Mihály uram feleséginek, Halász Annának constál: 1. Hat esztendőktől fogva való súlyos, ágyban való meggyógyulhatatlan nyavalyája, rend szerént külső orvosságok által, mellyet próbált eleitől fogván Parlagi Mihály uram sokféle orvoslásokkal, feredőkkel és a váradi feredőben is elvivén. 2. Az is nyilván vagyon, hogy szegény megnyomorodott asszony édesattyjával, Halász Istvánnal sajnállya s sirattya jó úrának is ügyefogyott mindennapi fogyatozását, iffjúsága miatt való próbáit, késértésit, mely miatt megegyezvén istenesen egymás között, feleségétől s annak atyjától megengedtetik a divortium, melyről contractusok nyilvánvaló írásban extál. Azért megtekintvén, a Szent Társaság is jó lelkiismerettel divortiállya Parlagi Mihály uramot, et ad secunda vota transmittállya hac tamen conditione proposita, hogy holtig megnyomorodott feleségéről való gongyaviselését le nem teszi, életének táplálására való ételit kiszolgáltatván, és pénzével segítvén nyavalyás feleségit nyavalyájában való orvoslását, ha kívántatik, mellyet hogy hitivel is confirmálljon, megkéváná a Szent Társaság, ezt is hozzá tévén, hogy bizonyos ideig, úgymint két holnapok alatt, meg ne házasoggyék Parlagi Mihály. [370.]

Causa continuata egregii Samuelis Horváth de Pálócz ut Actoris, procurator David Horváth de dicta Pálócz contra et adversus reverendum ac clarissimum Petrum Gidófalvi, pro nunc pastorem Küküllőváriensem ut Inctum et Actor exhibit literas relatorias super cum omnibus requisitis suis attestacione confectas et emanatas comprobaturque propositionem superius factam, comprobandaque cupit Actor juxta superius declaratam poenam Inctum convinci et aggravari.

Actor protestatur ad ulteriorem, et liceat verbis plura.

Deliberatum: Mivel tiszteletes Gidófalvi Péter uram sem az Actornak citatiojára nem compareált, sem a Szent Partialisban való hivatalra tiszteletes esperestünknek Partialisba hívó levelének nem engedelmeskedett, hanem contumacia ductus csak absentálta magát, azért a közelebbik megesendő Partialisra ökegyelme úgy compareállyon, hogy akkor dolga eligazítottatik. [372.]

Deliberatum: Mivel tiszteletes Havadtői István uram törvény ellen cselekedte, hogy tiszteletes Vadasdi Péter uram marháját arestálta, holott ökegyelmének a törvény székin formaliter deponálni kellett volna juramentumát, és úgy kellett volna ökegyelmének magájévé tenni a Bibliát. De hogy potentiose marháihoz nyúlt tiszteletes Vadasdi Péter uramnak tiszteletes Havadtői István uram, s ma is ökegyelménél vagyon marhája, potentiat patrálván ökegyelme. Azért tetszett az istenes törvénynek, hogy a potentian elmaradott tiszteletes Havadtői István uram, mivel tiszteletes Fogarasi Mihály, a marosszéki esperest uram írásából is kitetszik, hogy ez potentia és törvény ellen való cselekedet, mely törvény szerént igazítottassék el, mivel az ország articulussában is meg vagyon írva. De mivel praedikátorok között való dolog, a potentia helyett maradjyon a marháknak becsiin ökegyelme tiszteletes Havadtői István uram. Ezt pedig tiszteletes esperest uram ökegyelme intra quindenam executioban vétesse, a marháját pedig mingyárt restituállja, és kárát

refundálja tiszteletes Vadasdi Péter uramnak, mely marhájának eltartásáért lett ökegyelmének kára.

Deliberatum: A Sz[ent] Partialis megtekintvén tiszteletes Vadasdi Péter uramnak és feleségének tiszteletes Havadtői István uram ellen való panaszokodásokat, azért ökegyelmek exmittáltatván, producálljanak igazságokról ökegyelmek, más Partialisban igazításban vétetődik, meglátván a deliberatumot is, mellyet a marosszéki atyánkfiai írtnak Czáváson. [384.]

Deliberatum anno 1703. die 13. Martii: Mivel az Úristen látogatásából Szántó Katát oly meggyógyulhatatlan nyavalyával és súlyos betegséggel látogatta meg, hogy már hét esztendőől fogva ágyban fekszik, hites ura, Zöldi István eléggé viselte gongyát, és meggyógyulásában is fáradozott, de mivelhogy a szent házasságnak végeit el nem érhetette benne, és vele csak fél esztendőt is vele egészséges állapotában nem lakhatott úgy, hogy véle élhetett volna, most sem élhet. Azért tetszett az istenes törvénynek, hogy Zöldi István általbocsáttatik a második házasságra hac tamen conditione, hogy amíg él hites felesége, Szántó Kata, addig hites ura, Zöldi István adgyon neki tápláltatására esztendőnként tíz-tíz véka búzát és két-két forintokat.

Deliberatum: Mivel Koczkán Mária procreator dolgában megfogyatkozott, azért most hites urával, Damokos Györggyel való causaja elhalasztatik a közelebb megesendő Partialisra úgy, hogy akkorra készen legyen, és causaja eligazítottatik. [385.]

Deliberatum Radnótiense: A kegyelmetek kívánságát s panaszát a Szent Partialis consideratióban vette, s szívesen is igyekezett a kegyelmetek között fennforgó rendeletlen dolgoknak igazításában, melyhez képest tiszteletes Diósi András uramot keményen a Szent Partialis előtt megfeddettük, s ilyen conditiot is praescribáltunk ökegyelmének, hogy mind nemes s mind nemtelen embereket ökegyelme tartson hallgatóinak, reformatata ecclesia tagjainak, és érdemek szerént kinek-kinek azok közül érdemek szerént való becsületöket megadni el ne mulassa. Ami pedig ezen dologban elmaradott, az üdőnek rövidsége miatt lett, de amivel elmaradott, avagy elhaladott, azzal el nem múlik. Adgyon Isten kegyelmetek között csendességet és egygyességet. Extradatum in nostra Synodo Partiali Bogátini celebrata anno 1703. 13. Martii.

Deliberatum: Valamely scholamester a Szent Partialisban el nem jó, sem pedig annak idejében expensat is nem ad, két annyival tartozzék, és amíg meg nem adgya, addig a functiotól is arceáltatik. Ezt pedig notarius kezéhez administrályák haladék nélkül, és ökegyelme adgya kézhez tiszteletes esperest uramnak ökegyelmének. [386.]

Deliberatum in causa nobilis foeminae Elizabethae Nemes alvinczi anno 1703. 13. Martii Bogátini habitum: Palatkai Kovács Mihály kezdvén elsőben hites feleségével, alvinczi Nemes Ersébettel perlekedését, kinek egynéhány esztendőktől fogván gongyát nem viselte, hol idegen, hol maga nemzete között tekeregvén, ki,

úgy mint palatkai Kovács Mihály megintetvén, hogy felesége Nemes Alvinczi Ersébet ellen, amint elkezdette, *via juris procedályon*, de az intést mind ez ideig is posthabeálta. Nem akarván azért felesége, alvinczi Nemes Ersébet ilyen gyalázatos költött hír alatt heverni, maga dolgában vallatott, mind magát hiteles bizonyágokkal menti a vétek ellen, mellyel vádoltatott, mind urát palatkai Kovács Mihályt nyilvánvaló paráznasággal terheli. Tanúi mellett allegálván ezt is, hogy a közönséges cirkálásban is ötöt oly dologgal senki ki nem adta, melynek ha egyszer, akkor kellett volna lenni. 2. Hogy tiszték kezében is volt, de impune elbocsátották, és mindedig is senki se nem [387.] *prosequálta*, se nem *persequállya*. Azért mivel ember arról térszen ítéletet, amit lát és hall, tetszett a törvénynek, hogy alvinczi Nemes Ersébet palatkai Kovács Mihálytól mint parázna férjétől *divortióltassék*, *ad secunda vota transmittáltassék hac addita conditione*, hogy alvinczi Nemes Ersébet hitiszegett palatkai Kovács Mihályt *via juris in foro seculari persecuállya*.

Anno 1703. 13. *Martii deliberatum in causa generosae dominae Mariae Vas, tanquam Actricis contra conjugem spectabilem ac generosum dominum Macskási de SzentMárton tanquam in causam attractum, Bogátini habitum*. Hozzafelelvén a domina Actrix a dominus Inctushoz, hozzá olyan dolgokat nehézségül előnkben, mellyek úgy látszanak, hogy causáját az Actornak terhesíténék, ellenben az Inctusnak könnyebbiténék. Azért tetszett nekünk, hogy ami oly színű dolog, mellyet tudni szükséges e causának igazítására, produkállya a dominus Inctus, hogy edgyik fél is ilyen okot ne vethessen, hogy dolgának világosításában elő nem mehetett. Evégre *exmissio* engedtetett az Inctusnak ilyen módon, hogy *producályon* a következő *Partialison*, és minden *tergiversatio* nélkül *ad rei meritum* felellyen (pagina 368.).

1703–1705, ismeretlen hely²⁴¹

Levata causa Martini Hölgies contra uxorem suam Chatarinam Széki. Illyen okon kellett énnekem megszólítanom az Inctat, mivelhogy sok mocskos hírek hallattatának fölöle, mely a szent házasságnak megromlására való botránkozató cselekedetek, melyre nézve tartván a jövődöbéli reá következő gonosz cselekedetének és paráznaságának megbizonyodása. Azért félvén a törvénynek reá következő súlyos kimenetelítől, meg nem várta a törvényének kimenetelit, hanem hitetlenül elszökött és mellőllem elment. Azért *exmissio* adattatván, kész vagyok *doceálni* paráznaságát és mocskos életét s magaviseletlenségét a Szent Szék előtt.

Pro Actore suprascripto Martino Hölgjes procurator Martinus Boér de KisSáros contra et adversus suprascriptam Inctam Chatharinam Széki et penes exmissionem exhibet literas relatorias ac penes idem dicit verbis.

²⁴¹ KükEhmLvt prot. I/2. 388–394. A fenti alcím alá besorolt határozatok kivétel nélkül datálatlanok. Egy kéz vezette be, valószínűleg utólag a *protocollumba*. Valószínűleg az 1703 márciusa és 1705 novembere között tartott gyűléseken hozták őket, de azt sem tudjuk, hogy a kuruc szabadságharc eseményei mennyire zavarták meg a parciális zsinatok rendjét. A datálatlan *deliberatumokat* tehát egy gyűjtőfejezetbe szedtük.

Deliberatum: Noha nyilvánvaló paráznasága kitetszik Széki Katának, és hogy hitetlenül el is hadta hitese urát, Hölgjes Márton, mindazáltal ez tetszett a Szent Partialis törvényének, hogy keresse hitetlenül tőlle elment feleségét, és hozza bizonyos testimonialissát keresésének, és azután törvénye kiadatik, és tőlle absolváltatik ez útját elkövetvén igazságoson. [389.]

Deliberatum: A Szent Partialis megvizsgálván a Damokos Georgj uram ellen való fassiokot, látván azokban oly vallókat, kik Domokos Georgj uramat criminállyák, azért tetszett az istenes Szent Partialis törvényének, hogy amely szemlélyel való vétkes és gyanús cselekedetivel kiadatott, azok alól absolvállya magát Damokos Georgj uram, és azután dolga eligazíttatik. Akik ellen pedig menteni kell magát, azokat a hitese notarius őkegyelmének kiadgya, mivel Koczkan Máriának nyilvánban vagyon vétkes cselekedete kiadattatva. Azután az ő dolgokat törvény szerént eligazíttya a Szent Partialis. [390.]

Levata causa: Szép Judith vallya be procuratorának a Szent Szék előtt tiszteletes Gálfalvi Miklós uramot. Illyen okon kelletett énnekem citáltatnom mostan Besenjőben lakó Kovács Sámuel, hogy engemet mind hitivel s mind szép ígéretivel megcsalt és impregnált, már engem nem akar feleségül elvenni. Azért azt kívánom, hogy elvegyen, mellyet ha nem cselekedik, a tiszteknek fizessen meg érettem, és a gyermek tartására is gondot viseljen.

Az Inctus vallya prókatorának Phülöp Mihájl: Hallom az Actrixnak hozzám való súlyos feleletit, azért mivel arra készülem nem lévén, exmissiot kívánok a Szent Széktől. Inctus exmittitur hoc est deliberatum.

Deliberatum: Mivel a királyfalvi mester, HosszúFalusi Péter sok ízben való engedetlenségét megmutatta mind a Szent Partialishoz s mind pedig tiszteletes esperest uramhoz, azért megbüntettetik hat forinttal, mellyet két mesterek rajta exequállyanak, úgymint a gálfalvi és a sövényfalvi mesterek.

Deliberatum: Teremiben lakó Retesi Miklós exmittáltatik a jövő Partialisra. [391.]

Deliberatum: Mivel Teremiben lakó Czávási János sok dolgokkal vádoltatik feleségével, Gábor Márhával rosszul való lakásáról, fenyegetvén is a feleségét. Azért féltvén az asszonyt, hogy ura rosszul bánik vele, azért tetszett az istenes törvénynek, hogy Czávási Jánostól felesége ad tempus separáltatik, mivel sokat munkálkodtanak emberséges emberek, hogy őket megegyeztessék, de nem vihették végben. Tápláltatására pedig együtt keresett javaiból gondot viseljen, és egyetmássára is hasonlóképpen, hogy el ne vesszenek.

Deliberatum: Mivel Bernáti Katát, Szaboszlai Gergeljnét az ura elhagyta, kinek őt esztendeje felőle semmi hírt azoltától fogva nem hallott, hanem a mostani táborral hoztak ura felől bizonyos hírt, hogy az megholt, és a maga attyafia temette el, azért tetszett az istenes törvénynek, hogy Bernáti Kata férhez mehet. Ezt a hírt bizonyoson hozták elő bizonyságok.

Deliberatum: Mivel Kántor Georgj elmátkásítván a néhai Székely Georgj leányát Márthát, de repudiálván a leány a mátkaságot a citatoria is el nem jött, azért Kántor Georgj separatiot kívánván separáltatik, a leány pedig per non venit sententian, egy forintot elmaradt, mellyet amíg le nem téssen, liga alatt marad, a ligában is hagyattatik, és a legénynek is becsületit helyreállassa, és költségét megfizesse, itt is, amit fizetett a Partialisban, ft. 1. dr. 39. [392.]

Deliberatum: Thamási Miklós eljegyezvén Veres Annókot, nem tudatik, mi okon nem akarja feleségül elvenni, azért tetszett az istenes törvénynek, hogy a legény intessék meg, mi okon nem akarja elvenni, és ha ugyan nem akarja elvenni, a leány a mátkaságnak kötele alól felszabadul, a legény pedig ligában vettetik.

Causa Marthae Fekete, pro Incto, contra Johanem Szekeres, jobbagii [!] illustrissimi domini principis Transylvaniae Francisci Rákóczi, in possessionalia sua in possessione Radnót, comitatu de Küküllő existente habita, residentis et commorantis consortis, sed per modum divortii Actricis contra et adversus praedictum Johannem Szekeres ut Inctum.

Pro Actrice procurator Johannes Gjalakuti: Ilyen okon kellett az Inctust certifikáltanom, hogy ennekelőtte való üdőkben Istennek törvénye és az anyaszentegyháznak jó rendtartása szerént a megnevezett Inctushoz mentem volt feleségül, nem gondolván ökegyelme az ökegyelme erőtelenségére, és hogy Isten mivégre cselekedte az asszonyi állatot adni a férfinak, hogy Istennek neve dicsérettessék, és hogy az anyaszentegyház szaporodván, mégis engemet elvett. Mindazonáltal azoltától fogva is azon erőtelenség, magtalanlás ökegyelmében vagyok. Én akarván pedig az én életemet Istennek szentelni, lehetetlenség ökegyelmével laknom. Azt kívánom pedig, a Szent Szék engemet divortióllyon, hogy a secunda vota transmittályon, mellyet az Inctus ha tagadna, kész vagyok doceálni. Actrix de caetero protestatur.

Alperes Küküllő vármegyében Radnóton lakó ifjabbik Szekeres János, procurator ugyan Küküllő vármegyében Radnóton lakó Erdődi István.

Deliberatum: Mivel a relatoriakban semmi oly okok nincsenek, mellyek magokkal azt hozhatnák, hogy a peresek között divortium lehetne, mivel az Inctusnak nyilvánvaló impotentiaját semmi oly világos bizonyságok meg nem bizonyítják, sem az Actrixnak oly cselekedetit nem fateállyák, hogy egymástól elválhassanak. Azért per hoc tetszett az istenes törvénynek, hogy mennyenek össze, és lakjanak edgyütt, mint istenfélő házásokhoz illik, és ha az Actrix igaz ok nélkül [393.] férjét elhadgya, magistratus kezében adjudikáltatik.

Levata causa nobilis Josephi Sipos de Bonyha in comitatu de Küküllő ut Actoris contra et adversus nobilem foeminam Juditham Asztalos, olim consortem, nunc autem in causa divortii existentem ut Inctam, et pro Actore procurator Martinus Boér de KisSáros et cum protestatione dicit verbis.

Incta exmissionem petit, ergo exmittitur ad futuram sedem causa superscripti Actoris Josephi Sipos contra et adversus Joannem Asztalos nobilem ut Inctum, utriusque de Bonyha, et pro Actore procurator Martinus Boér de KisSáros et cum protestatione dicit: Ilyen actiom vagyok az Incta ökegyelme ellen, hogy in anno

1703, de mensi et die protestatur, Radnóton lévén a Szent Partialisi gyülekezet, a Szent Partialist ellenem úgy informálta az Incta büntelen, hogy a templomból kitiltatott, melynek mox et de facto ha jó okát nem adhattya, vivum homagiomomon maragyon, caetera verbis et Actor protestatur de reliquo.

Deliberatum: Bizonyítsa meg világos testimoniumokkal az Incta annak okát, hogy micsoda vádgyára excom[mun]icáltatott a templomból az Actor.

Deliberatum: A kendi praedikátor és scholamester cselédi között lévén veszeke-dés, megegyeztenek, de a Szent Partialis ökegyelmeket admoneállya, hogy többé ökegyelmek között a veszekedés ne legyen, mert büntetés nélkül nem maradnak ökegyelmek, hanem deponáltatnak.

Deliberatum: Boldogfalván lakó Pap András exmittáltatik és a felesége is, hogy vallattassanak, és a jövő Partialisban eligazítottatik dolgok. [394.]

Deliberatum: Mivel keserves panaszolkodását megértvén a Szent Partialis a balavásári mesternek az egrestői patronusok ellen, hogy rendes fizetését ki nem szolgáltatják, hanem az Egrestőn lévő deáknak adgyák. Azért tetszett a Szent Partialis törvényének, hogy fizetését a balavásári mesternek megadgyák, mert más-képpen meg nem engedi a Szent Partialis, hogy az egrestőiek deákot tartsanak a balavásári mesternek kárával, akárhol cultust instituáltassanak harangozás alkalmatossággal a régi rendelés szerént. Ha pedig különben cselekesz[nek], keményebb büntetéssel fogja engedetlenségeket megbüntetni.

Levata causa providae foeminae Annae Ágoston de Szőkefalva ut Actricis contra et adversus providum Georgium Cz. et Jeremiam ut Inctum et in causa divortii existentem.

Pro Actrice procurator Martinus Boér de KisSáros et cum protestatione dicit: Illyen actiom vagyon az Inctus ellen, hogy engemet sok üdöktől fogva vert, rongált, mezítelen vetkeztetett egynéhány ízben, úgy vert, hogy a magam ruházattját oda nem adtam neki, hogy elvesztgesse, és sok képtelen dolgokat cselekedett velem, mihez képest magától így elidegenítvén, a szent házasságnak kötelét felbontottam a tőlle való nagy idegenség miá. Azért megkévánom, hogy a Szent Szék tőlle divortiállyon, caeteri verbis de reliquo protestatur.

Ezek a peresek exmittáltatnak, és a jövő Partialisra eligazítottatik dolgok, látván igazságokat.

Deliberatum: Mivel toroczkai Szabó Ferencz elmátkásította volt vajai Kis Annát Bogáton, de mivel módgya nincsen hazavitelében, Szebenben lévén, és nem is reformata religion vagyon, tetszett az istenes törvénynek, hogy vajai Kis Anna mátkaságának terhe alól felszabadítottatik, hogy férhez mehessen. Meg is unatkozott felőle, mivel akkor is kedve ellen esett mátkasága.

Deliberatum: MezőBodonban lakó Koczárdi Annók keresse és tudakozza az urát, és következő Partialisban hozza igazságát, és dolga eligazítottatik.

1705 november, Balavásár

*Anno 1705. die 3. Novembris deliberatum Sanctae Partialis Balavásárini celebratae.*²⁴²

Besenjőben lakó Fekete Ilona nem akarván hitese urához, Venci Pálhoz hiti mellé redeálni, és sem maga Fekete Ilona, sem atyafiai nem engedelmesskedtenek az istenes admonitionak, sem tiszteletes esperest uramnak írásával[!]. Azért tetszett a Szent Partialis végezésének ez, hogy ura mellé redeállyon, tudósítván urát intra octavum, hogy redeál, ha ura utána jó. Ha pedig contumacia ducti cselekedik Fekete Ilona, és hiti mellé nem redeál, vagy atyafiai nem engedik, hogy ura mellé visszamennyen, a vakmerőségnek valakik okai lesznek, a szent gyülekezetből kitiltatnak, ha alkalmatosság engedtetik reá, hogy azt elkövethesse, a visszamenetelt.

Deliberatum: Mivel a nagykendi praedikátor és mester között régtől fogva veszekedés vagyon, és a Szent Partialisnak elébbeni törvényeivel is nem gondoltak, hanem újjólag az egymás között való egyességet felbontották, azért tetszett a Szent Partialis törvényének, hogy mindenik büntetésen maragyon, a praedikátor fizessen hat forintot, és a mester pedig megpálcáztassék, és az ecclesiából elimináltassék. A praedikátor pedig nem azt érdemlené, de a mostani szoros üdőben az ecclesiat megtekintvén, hogy ne maragyon praedikátor nélkül, a depositiot leengedvén esztendeit töltené ki, és azután Társaságunkból kimennyen.

Causa continuata suprascripti Actoris Josephi Sipos penes exmissionem contra et adversus suprafatam Inctam nobilem Juditam Asztalos et exhibit literas relatorias, quibus docet priori propositioni in sex puncta, hogyha pedig a fatensek elegendőknek nem ítéltetnének, [396.] tertio se kész az Actor jurálni, hogy az Incta a házától erővel ment el nehezessen. His peractis megkévánom, hogy divortióltassam, et Actor protestatur ad ulteriorem.

1707 március

*Anno 1707. 8. Martii.*²⁴³

Deliberatum: A dánnyádi ecclesiaba admittáltassanak két becsületes atyafiai az ott való controversianak eligazítására, és vallattatván a dolog felől, jól végére mennyenek, mi okon és kik akarják kitudni a praedikátort, és mi okokra nézve.

Deliberatum: Végezte a Szent Partialis, hogy a küüllővári templum körül való kerítésben senki korcsomát ne árullyon, lakadalmat ne csinyállyon, tüzet ne gerjessen, hanem ha in casu necessitatis kévántatnék az oláhoknak is egyetmásokat odahordani, ne engegyék, hanemha valamely ember a maga kamarájában vennék valami ruhanemű egyetmássát. Azonban a szentegyházfiúnak hatalma legyen a templom körül való kerítésben, és amint legjobb és nem káros, úgy viselleye

²⁴² KükEhmLvt prot. I/2. 395–396.

²⁴³ Uo. 396–398.

gongyát, hogy abból semmi botránkozás és kár ne következzen. Ebben pediglen mind nemes, mind nemtelen közönséges ember engedelmes legyen, mert másképpen a Szent Partialisnak büntetését el nem kerüli. Ezt pediglen tizenkét forint bírság alatt tiltja a Szent Partialis, mellyet tiszteletes esperest uram a vétkesen a maga autoritassával exigálhasson, a nemes ország és a vármegye amint elvégezte. Az egyházfiak is engedelmesek legyenek, és a praedikátortól hallgassanak. [397.]

Deliberatum: Szentmiklósi SzakácZ Sophianak causaja elhalasztatik a jövőendő Partialisig, akkor igazságát látván, dolga eligazítottatik végképpen.

Deliberatum: Horváth Dávid uram causaja elhalasztatik a jövőendő Partialisig, akkor felesége is compareálván, causaja igazításban vétettetik.

Deliberatum: Tiszteletes Szederjesi János uramnak Sarkadival való controversiaja halasztatik a külső forumra.

Deliberatum: Pap András ellen való nehéz fassiok világosították, hogy egyik feleségét is tisztesen nem tartotta, a középső felesége is keze miatt halt volna meg, amint az maga fiai is, gyermeki is fateállják. E mostani feleségét is, besenjei Bak Katát rútul tractálta, verte, rongálta, öléssel fenyegette, kenyerével nem tartotta, neki búlsút adott, egyetmássát házából kihánta. Azért tetszett a Szent Partialis törvényének, hogy Bak Kata divortióltatik Pap Andrástól, és ad secunda vota transmittáltatik, Pap András pedig magistratus kezében adjudicáltatik és ligaban vettek.

Levata causa pro parte Georgii Sarkadi contra reverendum virum Johannem Szederjesi nunc pastorem KóródSzentmárto[n]iensem: Illyen okon kellett énnekem citáltatnom a Szent Szék eleiben tiszteletes Szederjesi János uramat, hogy holmi egyetmásamat akarván a templumba bevinni a nemesek előtt, őkegyelme onnét kihánta hordómat, ládámat, és ebből következett az egymás között való rútvészekedés, mert mind magamot, feleségemet és leányimot rútul szidalmazott ördögi szitkokkal, leányimat francossoknak, német kurváinak szidalmazta, amellyet doceálok relatoriamban. Azért per hoc azt kívánom, hogy leányim tisztességeket állassa helyre, amit ellenek mondott, mongya vissza. [398.] Hogy pedig rútvészitkokkal szitkozódatt, azért tisztitól megfosztassék, és mindenikünknek külön-külön való dián maragyon.

Pro Incto procurator David Horváth: Mivel Sarkadi Geörgi engemet sem felesége, sem leányi képiiben meg nem szólított, azért azt kívánom, in humagio[!] convincáltassék.

Deliberatum: Megengettetett, hogy peragálhattya dolgát Sarkadi Geörgi, mivel jelen volt a leánya az első megszólításban.

Inctus dicit: Minekelötte megfelelnék Sarkadi Geörgi uram propositiojára, azt kívánom, hogy Sarkadi Ilona in humagio[!] convincáltassék, de caetero protestatur.

Deliberatum: Mivel Sarkadi Geörgi propositiojában azt kívánta, hogy leányának, Sarkadi Ilonának tisztátalan életét és cselekedetét bizonyítsa meg tiszteletes Szederjesi János uram, ha pedig meg nem bizonyíthatya, vivum humagiomán maragyon

leányának. A felül való causanak fassioját megolvastatván a Szent Partialis, elégséges tanúkkal a dolog megbizonyíttatván, Sarkadi Ilona magistratus kezében adjudicáltatik, Sarkadi Geörgj pedig mind feleségestől, hogy szidalommal és gyalázatos beszédekkel és fenyegetésekkel illetve a praedikátort, vivum homagiumon maradgyon, Ilona pedig és Judit excommunicáltatnak. A praedikátor pedig, Szederjesi János uram, mivel okot adott e rossz veszekedésre, a Canonnak continentiaja szerint arra ment az istenes törvény, hogy őkegyelme a Szent Partialist reconciliálja. És amely botránkozás esett őkegyelme miatt, azt kiáltván őkegyelmére, hogy gyilkos, az alól az infamia alól intra quindenam őkegyelme justificállya magát, hogy az ecclesiában levő botránkozás kivettetéssék, mely őkegyelme miatt esett, alioquin ha el nem követi, őkegyelme ab officio priváltatik.

Ez alól az infamia alól felszabadította és megigazította magát tiszteletes Szederjesi János uram, mostan a kóródszentmártoni praedikátor attyámfia intra quindenam. Notatum anno 1708. 6. mensis Decembris.

1708 január, Egrestő

*Anno 1708. die 25. Januarii Partialis celebrata Egrestőini.*²⁴⁴

Deliberatum: Noha a scholamestereknek tiszteket a 94. canon eléggé eleikben adta, a Szent Partialis is egynéhány ízben a mestereket atyaiképpen megintette, de némely scholamesterek se Istennel, se Canonnal, se Partialis admonitiojával nem gondolván, magokat inordinate viselték, scholaban gyermekeket nem tanítottak, noha kiváltképpen való tisztek a tanítás volna. Némellyek praedikátorok bosszúságára két-három napig is, tovább, egy hétig is kéreztelen oda járnak, némellyek vakmerőképpen reáharangoznak, mégpedig a praedikátor bosszúságára, böcstelenségére. Némelly a praedikátor feleségét, gyermekét feleségekkel edgyütt Isten bosszúságára a szent szeretet ellen gyalázzák, falu gyűlésében járván, kiknek mesterségek csak az, hogy a praedikátort kedvetlenségbe ejthessék. Némellyek utcán, falu gyűlésében, korcsomán oláhok, cigányok és egyéb semmirekellő emberek között mód nélkül dohányoznak. Végeztetett azért, hogy ha valaki a scholamesterek közül a modo in posterum ezek ellen cselekednék, szorgalmatosan nem tanítana, [400.] imide-amoda praedikátora híre, akarattya ellen járna, praedikátorára kérdéslen harangozna, praedikátorát, feleségét, gyermeket maga felesége meg nem becsülné, hanem véllek veszekednék, gyaláznák, rútol dohányoznának, a nehéz censurat el nem kerülük, sőt medio tempore is a scholabúl gyalázatosan elimináltatik mint oly, ki contemptora Canon szerint való szent végezésünknek.

Deliberatum: Megtekintvén a Szent Partialis Szederjesi János uramnak SzentMártonban nyughatatlan életét, régi sok keserves szenvedését, másfelől ÉrsekÚjvári János uramnak SzentPálra nem rendes bemenését, hogy azért ezután Társaságunkban incorporatus lehessen, végeztetett, hogy tiszteletes Szederjesi János uram Sz[ent]Pálra menjen, ÉrsekÚjvári János uram viszont KóródSzentMártonba.

²⁴⁴ KükEhmLvt prot. I/2. 399–400.

1708 december, Egrestő

[*Congregatio pastorum reformatorum tractus de Kikellő in Egrestő anno 1708. 5. Decembris habita.*]²⁴⁵

Anno 1708. deliberatum in causa nobilis Josephi Sipos ut Actoris cum consorte sua Juditha Asztalos ut Incta de Bonyha.

Az Actor az Inctától való divortióztatást keresvén infidelis desertionak és gyermekvesztési gyilkosságnak okáért, mindkét félnek exhibitait revideálván, nem constál az Inctának infidelitassa, sőt mindabbúl, hogy az Actort mint férjét legitime magával megkínáltatta, mind az Actornak, amint edgybenkelések előtt, úgy azután is lött némelly szavaiból is, annál inkább ha az Actor az Inctat rehabeálni nem akarja, az Actor fog infidelisnek pronuciáltatni. Mindhogy pedig az Actor in facie Sedis az Inctához gyilkosságot mondott, mellyet eddig exhibeált relatoriaiból nem comprobált, tetszett a törvénynek, hogy avagy rehabeállyá az Inctat, avagy tovább való documentumival gyilkosnak lenni comprobállyá, mivel a pro és contra levő fassiókat conferálván, többen találatnak azok, kik az Inctat mentik még csak attúl is, hogy viselős lött volna, mint akik viselősnek lenni az Inctat a maga vélekedő szavaiból béhozták.

Exhibitum in Congregatione pastorum reformatorum tractus de Kikellő in Egrestő anno 1708. 5. Decembris habita per juratum notarium Sanctae Sedis in comitatu de Kikellő.

Apellata causa. Concessa. [402.]

Deliberatum: Ugrán lakó Pikita Istvánnának maga me[n]tségére a Szent Partialis eleiben hozott relatoriaját megtekintette, amelyből meglátszik, hogy Székely Istvánné méltatlan kiáltozta urának, Székely Istvánnak kurvájának, melyhez képest méltatlanol (Partialis híre nélkül) tiltattatott ki a templomból is. Tetszett azért a Szent Partialisnak, hogy Pikita Istvánné a templomba bebocsáttassék, Székely István a feleségének ily rút vádgya alól intra quindenam magát kitisztítsa, különben a templomból kitiltatik. Székely Istvánné is a nyelveskedésért (ha urára nem rakja) tiszték büntetésére ítéltetik. Datum in Sancta Synodo Partiali Egrestőini 1708. 5. Decembris.

Deliberatum: Gálfalván lakó Hidi Kata mátkájától, ifjú Keszeg Marczitól elválast keresvén, tetszett a Szent Partialisnak, hogy depositis deponendis a modo egymástól szabadok legyenek, és akivel akarnának, legitime házasságot szerezhesse- nek. Mivel pedig mind a két fél a házasságnak tisztessége ellen egymást mocskolták, a legény adgyon 2 forintot, a leány 3 forintokat. Datum in Sancta Synodo Partiali Egrestőini congregatu anno 1708. 5. Decembris.

²⁴⁵ KükEhmLvt prot. I/2. 401–402.

1709 április, Magyarherepe

*Partialis facta anno 1709. 9. Aprilis Herepeini.*²⁴⁶

Deliberatum: Jósa Ersóknak lévén urával, iffjú Högyes Mihállyal házasságbeli egyenetlenségek, mely miá Jósa Ersók férjét citáltatta a Szent Partialisra. A Szent Partialis meghallván kívánságát, exmittállya.

Batis Kata férjéhez való hidegsége maga contestatiojából, Basa Mártonhoz constálván, kíván férjétől való elválást. Megtekéntvén a Szent Partialis méltó kívánságát, exmittállya.

Deliberatum: Nemes Küküllő vármegyében Széplakon lakó Magyar Annók hütös urával, Debreczeni Mihállyal hat esztendő alatt nem Isten törvénye szerint külön lakván, sok ízben mind tiszteletes esperest urunktól megintetvén, mind pedig a Szent Partialistól, legközelebb most nem régen két becsületes praedikátorok mint legatusak által, hogy intra quindenam hütös férjéhez redeálljon. De mivel nem cselekedte, tetszett azért a Szent Partialisnak, hogy a die hac ha nem redeál, intra quindenam magistratus kezébe adassék, minthogy a citatot is contentálta.

Deliberatio: Ugrán lakó Buzási Mihály feleségét, Székely. Katát, és magát is exmittállya jövődöbéli Partialisba, causáját igazítván a Szent Partialis. [404.]

Deliberatum: Besenyőben lakó Nánási Jánosné Ecseti Sophi exmittáltatik.

1709 november, Szőkefalva

*Deliberatum in causa egregii nobilis domini Michaelis Vas tanquam Actoris contra conjugem suam tanquam Inctam Christinam Bánffi.*²⁴⁷

Mi Küküllő vármegyében levő reformatus atyafiai, kiket az időnek mostohasága és Istenünknek rajtunk elhatalmazott közönséges csapása engedett edgybengyülvén ad diem 21. Novembris Szőkefalván nemes nemzetes Vas István uram házához, hogy nemes Vas Mihály uram már régen fennforgó causáját feleségével, nemes Bánfi Christina asszonnyal igazításban vennénk. Nem szenvedvén azért idővontatást tovább a dolognak mivolta, relatoriaiit mind a két félnek elolvastván megvizsgálánk, melyben találtának az Incta, Bánffi Christina ellen ilyen, a szent házasságot megbántó szenvedhetetlen vétkek a relatoriakban, úgymint: Ura jovainak meg nem takarítása, sőt helytelenül való elpazarlása, gazsága, nem gazdasszonysága, urának megvetése, utálása, szidalmazása ilyen szókkal: Nem kell a huncfut ebatta se testemnek, se lelkemnek. Rendkívül való részegeskedése sok helyeken, és ebből kifolyó sok undok vétkei, fertelmes szitkai, utálatos magaviselése, csókolódása, mind idegen nemzettel, mind másokkal nyilvánvaló paráznsága, ilyen szókkal: Láttam [405.] mást a hasán, láttam, hogy a falnak tá-

²⁴⁶ KükEhmLvt prot. I/2. 403–404.

²⁴⁷ Uo. 404–405.

masztották, s szegelték, nincs semmi kétség a kérdésben forgó dologban, a dolgot világossan láttam. Maga nyelve is vallya sok ízben így szólván: Nem basztattam rosszal magamat, hanem a vármegye színével s tiszteivel, és sok egyéb gyanús és feslett természetű személyeket illető mocskai. Tetszett azért a Szent Társaságnak, hogy Vas Mihály uram absolváltassék feleségétől Bánffi Christina asszonytól, és ad secunda vota transmittáltassék, Bánffi Christina pedig ligaban vettessék.

1710 június, Csávás

*Anno 1710. 26. Junii SzászCsávásini celebrata Synodus Partialis, ubi haec tractatae sunt:*²⁴⁸

Causa Johannis Pap contra et adversus conjugem Annam Csiki.

Deliberatum: Tetszett a Szent Partialisnak, hogy Balavásarán lakó Pap Jánostól divortióltassék Csiki Annók, mert Csiki Annóknak első férje, Szabó András harmadízen való atyafia volt Pap Jánosnak, és így a bátya feleségét vette volt el, az incestusért pedig ecclesiakövetésre adjudicáltak.

Causa nobilis foeminae Annae Magyari consortis nobilis Michaelis Debreczeni de eadem ut Actricis contra et adversus praefatum dominum et maritum suum ut Inctum in negotio divortiali.

Pro Actrice procurator Martinus Bojér de KisSáros ac cum protestatione dicit: Illyen actiom van a megírt Inctus ökegyelme ellen penes exmissionem ex Sancta Partiali Herepini celebrata data, hogy engemet ennekelötte való esztendőkbén az Inctusnak feleségöl tizenhárom esztendő s koromban az atyám sok veréssel kényszerítésből adván. Midőn az Inctushoz feleségöl mentem volna, az Inctus velem tött szent házassági kötelét félretévén, más suspecta personakhoz, segesvári szásznékhoz és az ott való kertésznéhez is, és más többekhez is adván magát, engemet vert, rongált, szidalmazott, mely dolgokat (és nagyobbakat is) exhibeálandó relatoriamból in instanti kész vagyok doceálni. Doceálván megkívánom a jure, hogy az Inctustól divortióltassam, és ad secunda vota transmittáltassam, az Inctus pedig ligaban vettessék, míg magát nem absolváltattya, et Actrix protestatur de reliquo. [409.]

Pro Incto procurator Gregorius Domokos de Csapó, protestatur et dicit: Értem az Actrix iratásiban mivel vádol engemet, hogy én a szent házasságnak kötelét bontogatván, tisztátalan személyekkel gonoszol társalkodtam volna, melyre nézve az Actrixot is sanyarún tartottam volna, melyeket én simpliciter tagadok, sőt mint keresztény ember, hűti mellé hívtam, melyet is doceálok legközelebb tiszteletes Verestói Sámuel és tiszteletes Solymosi Sigmond urunkkal ökegyelmekkel, tartván magamat az igaz házasságbeli köteleességhez. Vártam, s most is várom, hogy redeáljon hűti mellé, mint feleségem. Azért én divortiomot nem kívánok, az Actrixnak is, hogy megítéltessék, nem gondolom, elvárom mindazáltal az Actrix ellenem mit doceáljon, mely ellen, ha úgy kívántatik, ne sit serum excipiálnom, contendál-

²⁴⁸ KükEhmLvt prot. I/2. 408–410.

nom, és minden remediomokat magam ártatlansága mellett elkövetnem, hogy én hűtötlenül el nem hadtam, de caetero protestatur.

Actrix adhaeret prioribus et cupit legi literas relatorias, ex annuentia [...] domini Incti.

Deliberatum: Mivelhogy széplaki Magyarai Anna asszony férje ellen, tudniillik nemes vitézlő Debreczeni Mihály uram ellen fateáztatott többet 70 személyeknél, kik mind a Debreczeni uram tisztátalan cselekedetiről tesznek bizonyoságot, sőt mivel ezelőtt egynéhány esztendővel is külön voltak, a Szent Partialis olyan conditioval állította mellé a feleségét, hogy edgyik is okot ne adgyon a scissiora. De Debreczeni uram, míg a felesége mellette volt is, addig is tisztátalan személyekhez járt, még éjjel is sok ízben, amely miatt a feleségét verte mezítelen fegyverrel is, úgy hogy csak csekély emberek is megítílték, hogy lehetetlen Debreczeni urammal lakni a feleségének, azért kényszerítettett el is hadni a felesége. Ezek felett nyilvánvaló paráznságát mind igen gravis circumstantiak, mind nyilvánvaló látások, mind mondani illetlen éktelenségre való propensioja, mind majd mindenek felett a maga paráznságával való szemtelen kérkedése nyilván bizonyítják. Tetszett azért a Szent Partialisnak, hogy Magyarai Annók tisztátalan férjétől divortióáltassék, ad secunda vota transmittáltassék, Debreczeni uram ligaban vettesék. Amie pedig edgynek a másiknál van, tartozzék visszaadni juxta legitimam praetensionem. [410.]

Causa Samuelis Sipos de Bonyha contra et adversus conjugem suam Judit[am] Szabó de Désfalva.

Pro Actore procurator Gregorius Domokos de Csapó et Actor per procuratorem protestatur et dicit: Ez okon kellett az Inctat in jus atrahálnom: hűtös feleségem lévén, Istenhez és hozzám való kötelességét meg nem tartotta, magát paráznságba elegyítvén, mely cselekedetit kész vagyok relatoriamból doceálni. Megkívánom azért, hogy tölle divortióáltassam, és ő adjudicáltassék magistratus fegyvere alá. De caetero protestatur.

Pro Incta procurator Martinus Bojér de KisSáros: Elvárom cum protestatione, hogy az Actor doceáljon de legitima citatione, hogyha nem doceálhat, cum poena florenis 3 indebitae vexationis corruáljon causaja. Et Incta protestatur et subjungit: Hallom az Actornak ellenem való actioját, melyet simpliciter tagadok, data exmissione kész leszek magam ártatlanságáról doceálni, doceálván megkívánom a jure, hogy az Actornak readjudicáltassam. Ezt is subjungálván, hogy miolta házától elküldött is, hozzám járván velem hált cum omnibus circumstantiis. De reliquo protestatur.

Deliberatum: Datur exmissio.

1710 november, Nagykend

*Partialis habita anno 1710. die 26. Novembris in NagyKend.*²⁴⁹

Causa levata providi Johannis Vas de Csávás cum consorte sua Elizabetha Takáts. Deliberatum: Csávási Takáts Ersók guttaütésben olly igen megnyomorodván, hogy férjével, Vas Jánossal való házassági életre éppen alkalmatlanná lett, reménkedvén mindketten az egymástól való divortióltatásért, tetszett a törvénynek, hogy Vas János feleségétül, Takáts Ersóktól elválasztassék, és ad secunda vota transmittáltassék. Feleségét pedig, Takáts Ersókot, holtig Vas János gondviselete alatt táplállya, minden holnapra két-két véka búzát, esztendőnként, míg él, fél-fél szalonnát, és egy condrát két esztendőre adgyon, azonban esztendőnként egy-egy pár sarut is vegyen neki. Extradatum ex Congregatione NagyKendiensi fratrum reformatorum per substitutum notarium Sigismundum Szilágyi, anno et die ut supra.

Causa levata Martini Magyar junioris de Széplak contra consortem Elizabetham Csiki Balavásáriensem.

Deliberatum: Széplaki Magyar Márton, az iffjabbik és felesége, Csiki Ersók matrimonialis causajoknak szükségesképpen továbbhaladásban kell menni, azalatt pedig Csiki Ersók magát igazítsa az alól, hogy férjét impo[412.]tensnek mondotta, viselősnek deprehendáltatván pedig lenni. Extradatum per Sigismundum Szilágyi substitutum notarium fratrum reformatorum Congregationis in NagyKend anno 1710. 26. Novembris.

Deliberatum: Magyardellei Demeter János és ugrai Lajtos Kata között helytelen mátkaságot értvén a Szent Partialis, egymástól elválasztya, és elébbeni szabadságokban állítya. Exhibitum per Sigismundum Szilágyi substitutum notarium Congregationis fratrum reformatorum NagyKendiensis anno 1710. 26. Novembris.

Deliberatum: Nagykendi Sütő István és Csákány Annók házasok között harmad- és negyedízen való vérség lévén, egymástól divortióltatnak, és az incestusért a szent egyházból kirekesztetnek. Anno 1710. 27. Novembris in NagyKend, per substitutum notarium Sigismundum Szilágyi mpr.

1711 március, Radnót

*Anno 1711. 24. Martii Parcialis celebrata Radnótini.*²⁵⁰

Causa levata Stephani Bányai de Istvánháza contra et adversus conjugem suam Judita[m] Szekeres de Radnótt. Ilyen okon kellett az én feleségemet megszólítanom: 1. Mert hütötlenöl, sok vélle való dulakodásom után elhagyott. 2. Mert azt fogta mondani, hogy nem velem, hanem [...] esküdt volt meg. 3. Mert azt is fogta volna mondani, hogy ez a kisgyermek nem a megholt urától való volna, melyre

²⁴⁹ KükEhmLvt prot. I/2. 411–412.

²⁵⁰ Uo. 429–430.

nézve data exmissione comprobálván ezeket, divortiomot kívánok, és a secunda vota transmittálatni, az Inctat ligaba vettetni és magistratus kezébe adjudicálatni.

Pro Incta procurator Gregorius Domokos de Csapó: Értem, hogy az Actor micsoda ratiokat irat ellenem, mellyeknek én nagy részét tagadom, én való soha nem szerettem; minthogy divortiomot kíván, én abban ellent nem tartok, micsoda ratiokra nézve nem lakhatom vélle, data exmissione kész vagyok comprobálni. Vide perfectionem pagina 436.

Deliberatum: Mivelhogy tiszteletes Miskolczi Mihály atyánkfia hírünk nélkül jött Csapóra, imponáltatik őkegyelmének, hogy commendatoriat hozzon őkegyelme seniorától, tiszteletes Vásárhelyi István uramtól. [430.]

Balog Ferenczné asszonyom ígérte, hogy a radnóti ecclesia számára testamentum szerént hagyattatott két ökröt nem adgya, mert jobbágya volt őkegyelme, de ha praedicator léssen itt, az ecclesianak valami szükségére, amidőn kívántatik, ad 3 forintokat.

1711 május, Gógán

[Gógány die 7. Maji anno 1711.]²⁵¹

Deliberatum in causa nobilis personae Susannae Székellj Szőkefalviensis et nobilis Stephani Szabó junioris de Gálfalva in comitatu Küküllő:

Minthogy világos relatoriabúl constál bizonyos fatenseknek fassiojuktól, hogy iffjú Szabó István elmátkásítván Székellj Suskát, a contractus ellen cselekedett Szabó István, és azelőtt nem régen elvált mátkájával, Magjari Ersókkal (mely volt Gálfalván levő Visitatiokor) társalkodott, házba rekeszkeedett s csókolódott. Sőt, elmondotta azt Szabó István, hogy őneki se testének, se lelkének nem kell Székely Suska, az ő teste mellé soha nem fekszik, de Magyarországi Ersókot soha el nem hadgya, ha vasbocskort visel is, sőt inkább vélle elbújosni kész, és illyen egyéb illetlen több szavai is voltanak. Azért erre nézve tetszett a törvénynek Székely Suskát Szabó Istvántól elszakasztani és ad secunda vota transmittálni, Szabó Istvánt pedig ligaban vetni, és hogy a repudiumnak méltó okát nem adhattya, tizenkét forintokat deponállyon, mivel könnyebb most e dolgot [431.] orvosolni, hogy semmint ezután a nagy sebet curálni. A jegyet penig adgyák meg egymásnak, és kövessék is meg egymást. Minthogy penig a leány Actrix, három forintokat deponállyon. Datum in Gógány die 7. Maji anno 1711. Extradatum per me, Samuelem Verestói substitutum notarium mpa.

²⁵¹ KükEhmLvt prot. I/2. 430–431.

1711 június, Boldogfalva

*Anno 1711. die 10. Junii Partialis celebrata in Bodogfalva.*²⁵²

Deliberatum in causa Johannis Kankó de K[erelő]Sz[ent]Pál contra et adversus uxorem suam Margaretam Balog: Mivelhogy az Incta a rajta lévő incurrabilis nyavalyába (amint a relatoria reportálja) nem az Actor miatt esett, hanem mintegy maga gorombasága miatt, amelyhez képest insufficiensé és inhabilissá lőtt ad fines conjugii, ő megromlott és bomlott testű, az Actor pedig igen habilis lévén, amelyre nézve a nyomorodott Incta már majd tíz esztendőktől fogva el is állott az Actor mellől. Instált s instál ma is a Szent Partialisnak, hogy férjét szabadítsák fel a házassági kötelessége alól, mert ő soha melléje sem megyen. Tetszett azért a Szent Partialisban lévő számosabb személyek voxának, hogy az Actor illy nyomorodott és tellyességgel insufficiens feleségétől elválasztassék, ad secunda vota transmittáltassék.

Deliberatum in causa Andreae Illyés de KóródSzentMárton contra et adversus conjugem suam Annam Vajda: Vádolja ugyan az Actor az Inctat esztelenséggel, és a házi gondviselésben való alkalmatlansággal, de azt a Szent Partialis insufficiens rationak ítélvén imponáltatik: 1. Hogy az Actor hütös feleségét melléje vegye, tanítsa, oktassa, könyörögiön. 2. Hogy az Incta magát jobban forgassa, eszesen viselje. Külömben ha mégis búsíttatik a Szent Partialis, az engedetlen és negligens félnek fog nagy baja érkezni. [434.]

Deliberatum: Mivelhogy hitelre méltó emberek attestatiojokból világosan constál, hogy Keresztúri Mária asszont, KarasznaHorkaVárallyai Mihálynak néhai feleségét már tíz esztendőktől fogván azon férje elhadta, hogy mindazok alatt az üdők alatt semmi notabilis infamiában (tudunkra) magát nem keverte, hogy a férje is veszedelmes helyre, tudniillik a francia ellen való expeditioban adta volt magát, hogy azolta se izenettel, se levelével maga élete felől feleségét nem tudósította. Hogy az felesége azolta esett táborozásoknak idején valahová elérkezhetett, kivált a Felföldről bejött táborokban kereste, tudakozta, levelet is küldött utána, de tellyességgel semmit felőle nem érthetett, amellyekből egyáltaljában concludáltatik vagy elveszése, vagy infidelitassa a férjének. Megtekintvén azért mindezeket, és azt is, hogy közülünk való tiszteletes atyafinak, néhai Keresztúri Pálnak árvái közöl való, tetszett azért a Szent Partialisnak, hogy azon férjéhez való kötelesség alól absolváltassék, és ad secunda vota transmittáltassék. In Synodo Partiali 1711. 12. Junii Boldogfalvae. [405.]

Megtekintette a Szent Partialis néhai Vas Mihályné Bánfi Kristina asszonynak majd három esztendőktől fogva ligaban való lételét és mostani siralmas instantiaját. Tetszett azért a Szent Partialisnak, hogy Bánfi Kristina asszony absolváltassék, et ad secunda vota transmittáltassék. 1711. 10. Junii in Sancta Synodo Partiali Boldogfalva congregata.

²⁵² KükEhmLvt prot. I/2. 433–434., 405.

1711 november, Magyarherepe

*Anno 1711. 24. Novembris Partialis Herepeini.*²⁵³

Causa Nicolai Szász de KóródSzentMárton contra et adversus conjugem suam Annam Simon de SzentDemeter.

Pro Actore procurator Johannes László de KóródSzentMárton: Kelleték az Inctat ilyen okokon in causam attrahálmom: 1. Mert hitetlenül elhagyott. 2. Nyilvánvaló parázna. 3. A latrával a fejemet berontatta. 4. Minden edgyetmásomat ellopta. 5. A latránál lappangott töllem való elszökése után éjjel-nappal, mely dolgot ellene comprobálván tölle elválást kívánok és [ad] secunda vota transmissiot, és hogy az Incta ligaba vettessek, és magistratus kezébe adjudicáltassék.

Pro Incta: Mivelhogy elszökött, kereste sok helyyeken az Actor, hogy citálja, de nem találhatta sohol, amint arról sok helyyebeli tiszteletes praedicatorok attestatioját mutatá, azért a Szent Partialis dolgát felvévén és a relatoriaját megolvaván ez a deliberatum: Mivel az Inctanak 1. infidelis desertioja és 2. nyilvánvaló paráznsága infallibiliter [!] azt mutató feles gravis circumstantiakból kilátszik, és a több ratioji is az Actornak, tetszett az a Szent Partialisnak, hogy az Actor ily gonosz feleségétől divortióltassék, ad secunda vota transmittáltassék, az Incta pedig ligaba vettessek és magistratus kezébe adjudicáltassék. Melyre nézve imponáltatik az Actornak, hogy az Inctat persequálja, és magistratus kezébe keritse.

Iffjú Nemes György is templomból kitiltassék, az anya is. [436.]

Causa Petri Mogyorós senioris contra et adversus conjugem suam Elizabetham Szacsvai, tanquam infidelem desertricem. Tetszett a Szent Partialisnak, hogy Mogyorós Péternek szabadsága légyen a feleségét maga mellé vonni, ha szép szerint nem cselekedne. Ne is tartóztassa egy jó atyánkfia is az feleséget, hadd csendesedgyék a közöttök lévő nagy gonosz.

Causa Stephani Bányai de Istvánháza contra et adversus conjugem suam adulteram, perfidam, infidelem et mox homicidam (vide levatam p. 429.), quae et non venit ad citationem.

Deliberatum: Mivelhogy radnóti Szekeres Judit felől nyilván constál a relatoriajából: 1. Hogy a férjével meg sem eskütt volt. 2. Hogy a férjét, Bányai Istvánt infideliter hadta el, sok bajoskodásával is nem tarthatta maga mellett. 3. Hogy első férje, Haró Miklós idejében is parázna volt, amely most nyilatkozott ki. 4. Férjének is halálára sokképpen igyekezik. Tetszett a Szent Partialisunknak, hogy az Actor az Inctától elválasztassék, ad secunda vota transmittáltassék. Az Incta pedig ligaban vettessek, és magistratus büntetésére adattassék, excommunicáltassék. [437.]

Causa conjugis Stephani Lőrincz, Annae de Ebesfalva contra et adversus maritum suum Stephanum Lőrincz.

Actrix non comparuit, Inctus comparuit.

²⁵³ KükEhmLvt prot. I/2. 435–437.

Deliberatum: Mivelhogy ebesfalvi Lőrincz István felesége férjét citáltatván, nem compareált, az Inctus pedig compareált, azért a Szent Partialis férje mellé adjudicálja.

1712 március, Héderfája

*Anno 1712. 10. Martii Partialis in Héderfája perlustratis reverendis ministris, omnes fere locum tenebunt.*²⁵⁴

1. Causa levata nobilis Samuelis Bakcsi de Egerbegy nunc contra et adversus conjugem suam Juditham Petri de Szőkefalva tanquam infidelem desertricem et contumaciter redire nolentem, quamvis aliquoties sit admonita.

Pro Actore ipse procurator, pro Incta procurator nobilis Stephanus Doboly de Gálfalva. Actor petit conjugem ad reditum, Incta recusat q[uod] vir deservit infideliter.

Deliberatum: Kibocsáttatnak, hogy az Actor doceálja, hogy a feleségét nem hadta el infideliter, és hogy amiolta külön vadnak, tisztán viselte magát. Az Incta is producálja, ha mi okait adhatja, mért nem akar redeálni.

2. Causa levata Martini Beregi de Boldogfalva contra et adversus conjugem Helenam de Seménfalva, tanquam infideliter desertricem.

Az Actor relatoriával bizonyítja feleségének infidelitását és egyéb gonoszságait. Pro Incta nemo.

Deliberatum: Végyen levelet az Actor, és azzal keresse a feleségét, és találván (ha különben nem) a tiszttel fogassa meg.

3. Causa Georgii Demeter de K[erelő]Sz[ent]Pál contra et adversus conjugem suam Borbaram Deső de K[erelő]Sz[ent]Páll tanquam adulteram.

Deliberatum: Mivelhogy előadott relatoriaja nem előnkben jöhető regiusok által költ, most exmittáltak mindketten, hogy ide illő regiusuk által készült relatoriával előjövén, dolgok eligazodik.

4. Causa levata Andreae Illyés de KóródSzentMárton contra et adversus conjugem suam Annam Vajda de Egrestő, tanquam infidelem desertricem. [461.]

Pro Actore procurator Martinus Osvát de KóródSz[ent]Márton dicit: Mivelhogy hűtlenül elhagyott az én feleségem, és sokat böstelenített sokképpen, reám is valatott, azért kívánok divortiomot.

Pro Incta procurator nobilis Andreas Pap de Bonyha dicit: Hűtlenül el nem hadtam, hanem gyanakodván hozzá, elállottam mellőle, míg vallatás által a dolgot kikeresném, melyről való relatoriamat beadom. Elovastatott a relatoria.

Deliberatum: Mivelhogy azmely okokon az Actor elválást keres, azoktól menti az Incta magát, hogy nem infidelis desertrix, sem ok nélkül nem böstelenítette az Actort, hanem holmi nehéz suspitiokat hallván az Actorhoz, nem ítélte illendőnek,

²⁵⁴ KükEhmLvt prot. I/2. 460–461.

hogy véle légyen, valamíg az infamia alól ki nem tisztul. Amelyről midőn inquiráltatott az Incta, nem kitisztult az Actor az infamiából, hanem nyilvánvaló paráznságát két tanók kiáltják, egynéhány pedig arra célozó sokszori circumstantiakat. Tetszett azért a Szent Partialisnak, hogy egymástól divortióltassanak, az Actor ligaba vettessék, magistratus kezébe adjudicáltassék, és az ecclesiából mindigárt kitiltassék. Az Incta pedig ad secunda vota transmittáltassék.

1712. június 2., Radnót

*Anno 1712. 2. Junii Partialis celebrata Radnótini.*²⁵⁵

Ubi primum et ante omnia communi suffragio electus senior tractus nostri reverendus clarissimus ac doctissimus dominus Georgius Bonyhai, pro tunc reformatae ecclesiae Küküllőváriensis fidelis minister.

Causa reverendi domini Michaelis Miskolczy pro tunc reformatae ecclesiae Csapaiensis ministri contra et adversus conjugem Elizabetham Tótt de Sövényfalva tanquam (vide pagina 524.).

Pro Actore procurator Gregorius Damakos de Csapó protestatur et dicit: Ez okon kellett az Inctat, úgymint néhai feleségemet ad jus adtrahálnom, nem tartván meg hozzám való kötelességét, magát nyilvánvaló paráznságba [ejtette], engemet hűtötlenül elhagyván, kinek is már két esztendeje, azalatt fattyat is vetett. Megkívánom azért a Szent Széktől, mint olyan nyilvánvaló parázna személytől divortióltassam, et ad ulteriora vota transmittáltassam. Az Incta pedig adjudicáltassék magistratus kezébe fegyver alá, mely dolgait in instanti kész vagyok doceálni, doceálván actionem szerént kívánom convincáltatni.

Pro Incta procurator Georgius Tótt de Sövényfalva cupit exmitti. Actor contendit.

Deliberatum: Datur exmissio tali conditione, hogy mindkét fél oly készölettel legyen, hogy finale deliberatumok lészen a közelebb jövendő Partialison.

Causa Michaelis Szabó de P[usztá]Kamarás contra sponsam suam Mariam Szabó de Sövényfalva. Mivelhogy Szabó Mihály nem fog szabad személy lenni, azért Szabó Mária a mátkaságot revocálja.

Deliberatum: A Szent Szék a kettő között való mátkaságot absolválja, és ad ulteriora vota transmittálja. [463.]

Causa Georgii Németi nobilis de Ácosfalva contra et adversus conjugem suam Evam Bánfi de Désfalva, tanquam infidelem, quam cupit readjudicari.

Incta per procuratorem dominum Gregorium Damokos cupit dilatari usque ad sequentem Partialem, quod ex relatione fide dignarum personarum patet, hogy az Incta ágyban fekvő beteg.

Deliberatum: Ob eam rationem dilatatur.

²⁵⁵ KükEhmLvt prot. I/2. 462–463.

1712. június 29., Küküllővár

*Anno 1712. 29. Junii Semipartialis celebrata Küküllővárini.*²⁵⁶

Mivelhogy az unitarius püspök a reformatus Szent Generalis előtt levelében panaszolkodik tiszteletes Pürkherecki Mihály mostani haranglábi reformata ecclesianak praedicatora ellen azért, hogy nemzetes Sárosi Ersébet asszont (akinek divortialis causa[ja] még az unitarius uraimék forumán még nem decidálódott volna) copulálta nemzetes Sarádi Sigmond urammal. Mely causat a Szent Generalis reánk rejciálván, tiszteletes esperest urunk, tiszteletes tudós Bonyhai György uram ratione officii provocálta tiszteletes Pürcherecki Mihály uramat, ki is magát helyes okokkal mentegetvén tönk ilyen deliberatumot: 1. Mivelhogy tiszteletes Pulherecki uram elég sollicitus volt a házasolandó személyek dolgainak vizsgálásában, amellyel talán annyira nem is tartozott volna. 2. A személyek is sem nem olyan ignotak, sem nem alávalók (amint hogy a kihirdetetésre is nem bocsátkoztak secundum consuetum Canonem). 3. A jelenvaló unitarius praedicator is K[is]Sároson nem contradicált, hanem a lakodalom után ijjesztgette azzal, hogy megbúsította Pürcherecki uramat azért, hogy a gabonájába vetette a sarlóját. 4. A causaja is az asszonyembernek apellata nem volt, amint jeles unitarius ember testimonialisában láttuk. Unitarius püspök uramtól is panasz azután jött sokkal, hogy a copulatio meglőtt. Ha ezután valami nagyobb aggravatio nem leszen, azért mi Pulcherecki uram dolgában semmi oly Canonink ellen való dolgot nem találván, semmivel nem aggraválhattuk. [464.]

Causa Eleonora de Kis de Bogát, consortis quondam Samuelis Szántó de M[aros]Bogát contra et adversus eundem maritum tanquam infidelem fugitivum. Mivelhogy az én férjem már 8 esztendőől fogva elment, im megbizonyítom, hogy Máramarosban HosszóMezőn megházasodott.

Deliberatum: Nem jól emanált a relatoriaja, a jövő Partialisra ezt rectificáltassa, s jó válasza leszen.

Causa Stephani Kis de M[aros]Bogát contra et adversus conjugem suam Borbaram Mezei de Radnót tanquam infideliter jam ab 8 annis fugitivam. Dicit sic: Én nyolc esztendőől fogva sokat jártam, kerestem feleségemet, amelyről im leveleim exstálnak, de sohol nem találtam.

Deliberatum: Constál kereső leveleiből pro certo, hogy feleségét, aki hitetlen, kereste eleget, de sehol nem találtatik. Azért a Szent Partialis divortiólja, ad secunda vota transmittitur, a fugitiva excommunicatur, ligaba vettetik, magistratus kezébe adjudicáltatik.

Quaerela ecclesiae Sülyeiensis contra Georgium Bojér, qui non vult se adhibere conventui ecclesiastico, mert igen mód nélkül bírságos emberek.

Deliberatum: A sülyei ecclesiában a mód nélkül való bírságotatás abrogáltatik, hanem a szófogadatlan embereket az egyházfi (a nemes vármegye mind régi s mind

²⁵⁶ KükEhmLvt prot. I/2. 463–465.

közelebb való constitutioji szerént) egy-egy forintig megbüntesse, melynek felét az ecclesia szükségére fordítsák, más felét magak megihatyák.

Deliberatum: Hiteles bizonságokból constálván az, hogy bernádi Gábor Borka férje, Kozlári Gergely feleségihez való házassági kötelességéről hitetlenül lemondván, Magyarorszában Berekszászban megházasodott, azért tetszik a kegyes törvénynek, hogy Gábor Borka hitetlen s házasságtörő férjétől, Kozlári Gergelytől absolváltassék, és ad secunda vota transmittáltatik. Kozlári Gergely pedig [465.] magistratus fegyvere alá adjudicáltatik.

Causa reverendi domini Samuelis Csávási ministri reformatae ecclesiae Kutyalviensis contra conjugem Annam Panta tanquam infidelem et adulteram. Exmissiora kéredzik az Actor.

Deliberatum: Datur exmissio.

1712 november, Küküllővár

*Partialis celebrata Küküllővárini 1712. 16. Novembris.*²⁵⁷

Causa reverendi domini Michaelis Kendi pro nunc ministri reformatae ecclesiae K[erelő]Sz[ent]Páliensis, a reverendissimo ac clarissimo seniore Georgio Bonyhai ratione officii in causam attracti ob has rationes: 1. Mert kegyelmed példás részegeskedésével nagy botránkoztatásokat tött, a praedikálószyékben is alig állhatott, részegen ugrált, szitkozódott, mocskosokat szólott. 2. Mert a feleségének rút, tisztátalan életét tudván, igazítás nélkül véle lakott. 3. Mert a cselédi rút botránkoztató életet nem zabolázta meg. 4. Mert a felesége nyilvánvaló paráznsággal vádoltatik.

Inctus Kendi Mihály uram a terhes relatoriak olvasása után egyebet keveset excipiálván, supplicálja a Szent Partialistól a condonatiot.

Deliberatum: Mivelhogy tiszteletes Kendi Mihály úrnak: 1. Magának felette sokszori botránkoztató részegeskedése, utcán et in publico cultu és abból származott rút magaviseletlenségei, ugrálása, szitkai, tisztátalan beszédi constálnak. 2. Feleségének is rút, gravis circumstantiákból infallibiliter parázna élete kilátszik. Tetszett a Szent Partialisnak, hogy Kendi uram suspendáltassék ab officio, a megbotránkoztatott ecclesiat deprecálja arra rendeltetett tiszteletes atyánkffiai előtt, a feleségétől pedig absolute divortióltassék, mind a két fél ligában vettessék, a felesége excommunicáltassék. *Nota bene: Kendi uram ecclesiat követett pagina 498. [466.]*

Causa reverendi domini Josephi Szentgyörgyi pro nunc ministri reformatae ecclesiae Szőkefalviensis a clarissimo ac doctissimo domino seniore ratione officii in causam attracti. Illyen okon: 1. Mert praedicatori állapottyához felette illetlen

²⁵⁷ KükEhmLvt prot. I/2. 465–468.

magaviselési, részegeskedési, tisztátalan beszédi constálnak. 2. Mert ennekelőtte is mind köztünk, s mind másutt efféle excessusiról reversalisa volt.

Deliberatum: Tetszett a Szent Partialisnak, hogy SzentGyörgyi uram idejét kitöltvén, közülünk kimenvén, keressen másott helyet magának.

Causa reverendi domini Stephani Bányai pro nunc ministri reformatae ecclesiae SzászAlmásiensis. Deliberatum: Mivelhogy tiszteletes Bányai uram 1. A Szent SemiPartialisnak ezelőtt való deliberatumát nem effectuálta. 2. Mostani convocatoriáját és citatioját tiszteletes esperestünknek contemnálnván, nem compareált. 3. Sőt tiszteletes esperestünköt és a Szent SemiPartialist is igen aggraváló levelet írt. Tetszett a Szent Partialisnak, hogy mindezekért ökegyelme mulctaban essék, és a következő Partialisra infallibiliter compareáljon, melyre is praesentibus citálja a Szent Partialis ökegyelmét.

Causa continuata reverendi domini Miskolczi contra conjugem Elizabetam Tótt. Vide pagina 462. Pro Incta procurator Franciscus Hunyadi. Actor absens (ut oratur) per infirmationem.

Deliberatum: Az Actor az absentiaért poenaban marad florenos 2, a dolog pedig elhalad per absentiam.

Causa continuata nobilis Georgii Németi de Ákosfalva contra conjugem suam Evam Bánfi de Désfalva tanquam infidelem.

Pro Actore procurator Franciscus Hunyadi. Actor cupit readjudicari.

Pro Incta procurator David Horvát.

Actor contendit contra procuratorem. Incta ea ratione, hogy az más félnek válalta volna fel dolgát. Incta negat.

Deliberatum: Mivelhogy leveleit sem olvasta meg, a megfogyatkozott félnek is adni kell procatort, Approbatae Constitutiones part. 4. tit. 19. art. 1. agálhat.

Incta dicit: Nem megyek vissza, mert erővel adtak neki. 2. Mert soha nem szerette, s most sem szereti. [467.]

Deliberatum: Mivelhogy feles és jeles személyek bizonyítják: 1. Hogy nemes Bánfi Éva asszonyt az atya, nemes Bánfi Miklós uram erőszakos kényszerítéssel, veréssel, hajigálással hajtogatta reá, hogy mellé álljon vagy hozzámenjen nemes Németi György uramhoz, amelyről mind maga Bánfi Miklós uram hüti után írt pecsétes attestatiot adott, mások is egynéhányan attestálnak. 2. Az összeadattatások is Németi úrnak egyszeri odamenetelivel lött, soha Éva asszony Németi uramat nem látta, hanem mikor mellé állították esküvésre. 3. Az összeesküvés után is sokat sírt a lakodalomig. Sokszor mondotta, hogy soha nem kell sem testének, sem lelkének. Sokat reluctált, mikor odament Németi uram, hogy szembe ne legyen véle, mellette sem feküdt, sőt éjjeli dulakodásban egymást körmöléssel vérbe küpülték. 4. A hűtlésben is a szeretemet el nem mondotta. 5. Mindenek felett a férfinak két praedicatorok előtt spontanea confessiojából, az asszonyembernek pedig hüti után való fassiojából kilátszik, hogy nem volt köztök carnalis copula *ob reluctance*m. Melyekből a Szent Parcialis köztök semmi conjugiomot nem ismervén, egymástól elválasztja ökegyelmeket. Az Actor ad secunda vota transmittátatik, az Incta ligaba vettetik és a hűtelésben való csalárdkodásért itt a Szent Szék előtt az Istent

megkövesse, és az Actornak hami bonumi volnának az Inctanál, akármicsoda praetextus alatt, visszaadgyák.

Actor apellat ad Sanctam Synodum Generalem.

Incta contendit et protestatur, hogy ezután való költségünket s fáradságunkat megkívánnyuk.

Az Actor az apellatiot a szék színin die 17. Novembris deponálta maga személy szerént. [468.]

Causa continuata reverendi domini Samuelis Csávási adversus conjugem infidelem et adulteram Annam Panta de MezőBánd.

Pro Actore procurator ipsemet.

Pro Incta procurator Franciscus Hunyadi.

Deliberatum: Mivelhogy tiszteletes Csávási Sámuel uram feleségének, Panta Annók asszonynak Fejér György nevű férfival való paráznsága mind szemmel látott tanúkból, mind paráznságra egyenesen mutató sok rút szavaiból és cselekedetiből, sok gravis circumstantiákból constál, hogy jámbor férjének megétegetésében is munkálódott. Constál, sőt maga szájával is megvallotta azon férfival való paráznlkodását. Tetszett azért a Szent Széknek, hogy az Actor az Inctától divortióltassék, az Actor ad secunda vota transmittáltassék. Az Incta mindavval a lator férfival edgyütt excommunicáltassék, és magistratus fegyvere alá adjudicáltassék, ligaba is vettessék. *Az Incta Kutyalvárol elmenyen.*

Causa reverendi domini Laurentii Csávási in persona filiae Annae contra maritum Stephanum Csejdi vult divortium facere. Reverendus dominus exmissio petitur.

Deliberatum: Datur exmissio.

Causa providi Andreae Fodor spectabilis ac generosi domini Samuelis Bíró jobbgyionis in possessione KisKend, portione ejusdem ibidem possessionaria residentis et commorantis uti Actoris contra et adversus foeminam Magdalenam Varga consortem alias, nunc vero in thoralis separatione existentem, uti Inctam.

Pro Actore procurator Franciscus Hunyadi: Világoson constál exhibeálandó relatoriaimból, mért kellett az Inctat in jus protrahálnom, mivel az Incta nem gondolván Istennek szent decretomával, a nemes hazának világos törvényével, Úrhoz való hűtivel, abból következő szeretetivel, különböző üdőknek sok résziben hűtös ura ellen feltett, gyilkosságra igyekező szándékát tulajdon szájával vallotta, férjét hűti ellen elhadta, magát paráznságnak vétkében elegyítette, mint ezeket világosítják exhibeálandó relatoriaim. Hűti mellé hivatván, férjéhez vissza nem ment. Megkívánom azért a jure, hogy ezen hűtölen cselekedetéért elsőben töllem divortióltassék, másodsor külső magistratus kezébe adjudicáltassék, juxta articulum Approbatae part. 3. tit. 47. art. 21. De caetero protestatur.

Deliberatum: Incta absens, az Actornak is nincs elég készületi, azért most is elhalasztatik, következő Partialisban mindkét fél készen legyen, s eligazodik dolgok.

1713 február, Vámosgálfalva

*Partialis celebrata in Gálfalva 1713. 22. Februarii.*²⁵⁸

I. Tiszteletes Kendi Mihály (p. 523.) uram eddig suspensióban lévén, supplicálja a Szent Partialist az admissioról. Ez a válasz: Mivelhogy a dominus supplicanssal a Szent Társaságnak ennekelőtte is nemcsak egyszer, hanem sok volt bajoskodása mind Partialisokon s mind Visitatiokon, specificie anno 1705-ben delibéráltatott, hogy esztendejét kitöltvén Társaságunkból kimenyen. Most azért a Szent Partialis felszabadította a suspensio alól, fungáljon, és esztendeje kitelvén, a régi delibératiók szerént (paginae 395. et 465.) is Társaságunkból kimenyen, közünk confusiot valahol ne moveáljon, külömben dolgát egészen a Szent Generalis eleiben terjesztjük.

II. Harsányi Mária, tiszteletes Kendi uram néhai felesége supplicál novumra való admissiot, meg akarván hamissítani némely reá valló fatenseket.

Ez a válasz: A supplicans személyt a vallatásban nemcsak ezek a személyek adták ki, amelyeket előttünk infamis személyeknek lenni mond, hanem ezeknél sokkal többek és világosabban, hogysem ezek. De még ezeket is, akiket külömbkülömb cégéres vétkekben lévőeknek lenni mond, a szentpáli becsületes mester és hütös egyházfi nagyobb részént mentik, hogy nem olyan botránkozató személyek. [527.] Amely vallatással némely fatenseket a supplicans mocskokba akar keverni, nem annyira azoknak mocskok jó világosságra, mint a supplicans félnek (célja ellen) mocskait újjólag bizonyítják. Azért a Szent Partialisnak a supplicans felől való delibératoma jó fundamentomon áll, és helyben marad, amely szerént mind libában, s mind excommunicatióban vagyon.

Causa reverendi domini Stephani Bányai pro nunc ministri ecclesiae reformatae SzászAlmásiensis a clarissimo domino seniore ratione officii in causam attracti ob has rationes: 1. Quod ennekelőtte a Partialisból olyan szót vitt ki, amely nem a Szent Partialis vox, amelyről amicsodás delibératomot eleibe adott a Szent Partialis, p. 463., hogy tekintetes Mihács Ferencz uramat megkövesse, azt nem praestálta. 2. Mert tiszteletes esperest úrnak convocatoriajára és citatoriajára nem compareált, sőt mind őkegyelmét, s mind a Szent Partialist hamissággal vádoló mocskos levelet írt. 3. Botránkozató assertiokat spargált. 4. Ordinatioja is suspitio-ban van.

Deliberatum: Méltán a corpore tractus abscindáltathatnék, mindazáltal ex commiseratione et superabundanti csak ab officio suspendáltatik, a Szent Partialist és tiszteletes esperest urunkat megkövesse, hibás írásit és mondásit recantálja, a régi delibératumot is executioba vegye, ordinatioja felől is producáljon az előtteni delibératum szerént pagina 466., a mulcta rajta marad ft. 6, és reversalist is adgyon.

Tekintetes Bánfi Sigmond uram requirálta a Szent Partialist, hogy az almási praedicator a Sz[ász]Medgyesre való járástól abstraháltassék. [528.]

²⁵⁸ KükEhmLvt prot. I/2. 526–531.

Deliberatum: Mivelhogy 1. Régi rendtartás volt, hogy a szászalmási reformatus praedicator a megyesi magyarok közé lejárjon. 2. A possessor urak is ökegyelmek eddig nem controvertáltatták. 3. Lelkünknek is az Isten ecclesijához való kötelessége azt kívánja, hogy kivált a gyengéket a lelkiekben magunk fogyatkozásával is elősegéljük, azért oda is járjon. 4. De mostan suspendáltatik az engedetlenségért, és reversalist adgyon. 5. Ordinatiojáról is producáljon.²⁵⁹

Causa consortis Stephani Kőmíves, Catharinae Szeredai de Herepe contra et adversus maritum Stephanum Kőmíves tanquam in causam attractum.

Pro Actrice procurator Stephanus Magyarországi de Gálfalva: Illyen okon kellett az én férjemet törvényre idézнем: 1. Mert nem úgy tartott, mint feleségét, hanem szolgálónál is alább. 2. Mert nem elégedett meg hűtös feleségével, hanem máshoz adta magát paráznságra, még cigányhoz is.

Pro Incto procurator Stephanus Szabó de Herepe: Mind e két ratiot tagadgya, kívánja, hogy bizonyítsa meg azokat.

Deliberatum: Mivelhogy az Inctusnak házassága előtt való paráznsága nyilvánvaló, azután is, miolta megházasodott, paráznságra egyenesen mutató gravis rúť circumstantiak vadnak rajta, tetszett azért a Szent Széknek, hogy egymástól divortióltassanak. Az Actrix ad secunda vota transmittáltatik, az Inctus ligaba vettek és excommunicáltatik. [529.]

Causa continuata Samuelis Dávid de Bogát contra conjugem suam Chatarinam Horvát in causam attractam: Illyen okokon kellett az én fele[sé]gemet megszólítanom, vide pagina 498.

Pro Incta procurator Franciscus Szántó de Bogát.

Deliberatum: Mivelhogy paráznságot egyik is a másik ellen nem bizonyít, azért külön legyenek egymástól a következő Partialisig, akkorra vagy az férfi bizonyítson a felesége ellen, vagy az asszony bizonyítsa reá a férjére, amit kiáltott, s akkor válaszok léssen.

Causa continuata Andreae Fodor de KisKend (vide pagina 468.) contra conjugem Magdalenam Varga de Gógány.

Pro Actore procurator Stephanus Magyarországi de Gálfalva cupit legi relatoriam.

Deliberatum: Legetur, impotentiam comprobant.

Pro Incta Stephanus Dobolyi de Gálfalva dicit: Most is azt mondom, hogy impotens, és vér folyást szenved minden holnapban, azért az Actornak relatoriaja pro me vagyon.

Deliberatum: Mivelhogy az Actornak testebeli némely félszégése kilátszik, az Inctanak pedig vakmerő infidelitassa, férje halálára, egészségére, magának pedig paráznságát mutató szándéka nyilván vagyon, tetszett a Szent Széknek, hogy az Actor az Inctától divortióltassék. Az Actornak imponáltatik, hogy ha meg akar há-

²⁵⁹ A 4. és 5. pontot utólag kihúzták.

zasodni, valamely személyt ne defraudáljon, magának s másoknak többször bajoskodást ne szerezzen. Az Incta ligaba vettetik és excommunicáltatik. [530.]

Causa Michaelis Székely de Gógány contra conjugem sordidam et ad curam domesticam omne mode ineptam, cupit divortium.

Deliberatum: Az Szent Társaság eléggé szánya rossz feleségével megnyomorodását, de az elválásra a rosszaságot elég oknak lenni nem ismeri.

Causa continuata (vide pagina 460.) Samuelis Bakcsi de Egerbegy etc., tunc Actoris, de ezelőtt küküllővári Partialison és most is nem compareált, és nem is találják, mikor keresik.

Deliberatum: Az Actor amittálja actoria részét, és az Incta lészen Actrix, quae virum acusat infidelitatis, de qua producta relatoria lecta est.

Deliberatum: Bakcsi Sámuel, noha ezelőtt 1712. 16. Martii megszólította a feleségét Petri Juditot, de az Actor behagyván actoriai tisztit, és az Incta akarván megmutatni ártatlanságát, és egyszersmind doceálni férjének infidelitassát, azt is látván, hogy a férje behadta causáját, bőséges tanókkal megmutogató, hogy a férje nemcsak simpliciter infidelis, hanem felette contumax is, többi között ezt mondván: Kőbálvánnyá teremtsen az Isten, ha mellém vészem Petri Juditot. Tetszett azért a Szent Széknek, hogy Bakcsi Sámueltól, mint contumax infidelistől, és majd tíz esztendőől fogván való desertortól, azóta feleségét, gyermekét nem táplálótól, magát tisztességesen viselő felesége elválasztatik. Bakcsi Sámuel ligaba vettetik, excommunicáltatik, magistratus kezébe adtatik. Petri Judit pedig ad secunda vota transmittáltatik. [531.]

Causa iterum continuata (vide paginae 462. et 466.) reverendi domini Michaelis Miskolczi hactenus Actoris, nunc per absentiam Actoris Incta sit Actrix, quivis absens.

Pro Actrice procurator Stephanus Dobolyi de Gálfalva.

Deliberatum: Mivelhogy tiszteletes Miskolczi Mihály atyánkfiának imponáltott volt, hogy tőlle messze lévő feleségével való dolgát törvény szerint vegye igazításba, és a botránkoztatást tollálja, amelyhez hozzája is kezdett volt radnóti Partialisban, de azolta egynéhány, annak eligazítására való terminusokat, Partialisokat elmulatván, nem compareálván (amelyért ezenkívül is mulctaban incurrált őkegyelme), tetszett azért a Szent Partialisnak, hogy tiszteletes Miskolczi atyánkfia ab officio suspendáltatik mindaddig, míg ezen botránkoztató dolgát el nem igazíttya, a mulcta is rajta marad.

Tiszteletes Bányai István uramnak a deliberatum szerint (pagina 510.) való reversalissa ez: Őkegyelme vétkét agnoscálta, a Szent Partialist és tiszteletes esperest uramat megkövette, obligálá is magát sok szókkal leírt reversalissában, amelynek ez a summaja, hogy most vétkét megismervén ígéri s kötelezi magát arra, hogy mindenekben a Szent Partialisnak és superiorinak engedelmeskedik, megszorítására tellyes tehetsége szerint járni nem igyekezik, külömben subjiciálja magát a Szent Partialis büntetésének mindenekben.

1713 március, Sövényfalva

*SemiPartialis in Sövényfalva 1713. 16. Martii.*²⁶⁰

Causa Josephi Szengyörgyi pro tunc ministri reformati in Szókefalva p. 466.

Deliberatum: Mivelhogy Szengyörgyi Jóseph atyánkfia nemes Küküllő vármegyében, Désfalván lakó nemes Pataki Ferencz uramat copulálta olyan személlyel, amellyel *ratione propinquissimae affinitatis* öszve (tellyességgel) nem kelhetett volna ökegyelme, azért tetszett a Szent Partialisnak a 68. canon szerént, hogy deponáltassék usque ad futuram Sedem Generalem, ilyen okokra nézve: 1. Mert Szengyörgyi uram azt a lehetetlenséget jól tudta. 2. Mert nem is az ökegyelme ecclesiajához tartozó személyek voltak, volt Désfalván mind reformatus, mind unitarius praedicatorok. 3. Mert pecunia corruptus cselekedte, azért 66. canon szerént excommunicáltatik is. Praesenti deliberato certificáltatik is a Szent Generalisra.

Causa Michaelis Kendi pro tunc ministri reformati Kerelőszentpáliensi, *vide pagina 465. et 517.*

Deliberatum: Mivelhogy Kendi Mihály atyánkfia felől constál, hogy a tölle divortióltatott feleségével ante reconciliationem et absolutionem a liga, absque discursu et consensu Sanctae Societatis, illegitime cohabitál. Azért újjólag ad futuram Sedem usque Generalem deponáltatik is Kendi Mihály atyánkfia, excommunicáltatik, az asszony is újjólag excommunicáltatik. Azért praesenti deliberato certificáltatik Kendi Mihály atyánkfia a Szent Generalisra. [533.]

Causa Evae Bánfi de Désfalva.

Deliberatum: Mivelhogy Bánfi Éva asszony illegitime ment férjhez igen közel való sógorságához contra canonem 68., azért vigore canonis ejusdem et canonis 66. excommunicáltatik.

Causa continuata (*pagina 466. et 462.*) providi Georgii Tótt, spectabilis ac generosi domini Gabrielis Henter jobbgyionis, uti Incti et in causa statim specificanda plenipotentiarum pro parte et in persona filiae suae Elizabethae contra et adversus virum reverendum dominum Michaelem Miskolczi, ecclesiae reformatae pro nunc Csapaiensis in Comitatu Kikellőiensi Verbi Divini dispensatorem et alias praementionatae Elizabethae Tótt maritum, nunc vero in causa divortii locatum, uti Actorem.

Et pro Incto praementionato procurator Franciscus Hunyadi, jam mentionati Incti procurator, solenni praehabita protestatione exhibet literas quasdam relatorias de et super negotio institutae causae legitime confectas et emanatas, his adjuvando testimoniales quasdam et penes easdem dicit verbo tenus.

Deliberatum: Mivelhogy Tótt Ersók asszony, míg férje mellett lakott mint tisztességes, jó gazdaasszony, úgy viselte magát, de a férje rendeletlen keménységét nem viselhetvén, mint elverettettetett, férje mellől el kellett [534.] állani. És noha

---

²⁶⁰ KükEhmLvt prot. I/2. 532–535.

elsőben jó conditiok alatt visszaállította az atya, de a férje azután is előbbeni severitassát nem mitigálván, újjólag kételenített elhadni, azután is kínálta az atya, de vissza nem vötte, mely miatt, mint erőtelen edény, tisztátalanságba esett. Tetszett azért a Szent Partialisnak, hogy Tótt Ersók a férjétől elválasztassék, excommunicáltassék, és ligaba vettessék, és mivel a férje severitassa adott okott az elvetemedésre, azért halálra nem ítéltetik, de valami büntetés, hogy essék rajta, illő. A férje pedig, mivelhogy 1. Minden emberhez, s kivált hivataljához illetlen severitassa adott okot a feleségének elvetemedésére, mert testét facsarta, fogaival testét, csecseit harabdosta, fogai helyei rajta láttattak. 2. Első compositioban való contractussa szerint severitassát nem mitigálta. 3. Másodszor is kénáltatván az atya, nem rehabeálta. 4. Actiot erigálván felesége ellen Partialisunkon, azt félbehadta, egynéhány terminusokat (admonitus is) negligált, noha Actore non comparente secus absolvitur, de mi mégsem cselekedtünk, hanem 5. A Szent Partialis őkegyelme felől deliberált, hogy míg ezen botránkozató dolgát el nem igazíttya, addig suspensioban legyen, de őkegyelme nem gondolván azzal, fungált. 6. Quod summum, mostani Partialisunkba tiszteletes esperestünk pecsétével citáltattott az Inctától, de igen böcstelenül felelt [535.] (mellyek a citatoria relatoriaból kilátszanak), és el sem jött a Partialisra, és így kétféle infidelitasban incurrált, feleségét elvervén és azt nem rehabeálván, superiorihoz való obedientiaról való hitit is meg nem böcsölvén. Tetszett a Szent Széknek, hogy az Actor ligaba vettessék, a kétféle infidelitasért excommunicáltassék, és usque ad futuram Synodum Generalem deponáltatik, és ezen deliberatommal citáltatik is a Szent Generalisra ad rationem reddendam de inobedi[enti]a.

Causa Stephani Bányai pro nunc ministri reformatae ecclesiae Szászalmásiensis (paginae 466., 518.)

Deliberatum: Mivelhogy Bányai István atyánkfia a (pagina 518.) deliberatom szerint a suspensioval nem gondolt, fungált, nem is producált, azért deponáltatik usque ad futuram Synodum Generalem. Ezen deliberatommal citáltatik is ad Generalem Synodum ad rationem reddendam.

1713 május, Vámosgálfalva

*SemiPartialis in Gálfalva 1713. 18. Maji.*²⁶¹

Causa matrimonialis nobilium personarum egregii Francisci Pataki de Désfalva et egregiae foeminae Évae Bánfi de eadem Désfalva tanquam in crimen incestus, illegitimique matrimonii se se immiscentium. [536.]

Deliberatum: Mivelhogy a specificált személyek Isten és ország törvénye, és ecclesiainak Canonii ellen intra prohibitos affinitatis gradus, tudva vétkes házasságba elegyítették magokat, mellyet a méltóságok megértvén demandáltak, hogy azt a vétkes házasságot annihiláljuk, magok is lelkek ismeretiben convincáltatván, kíványák egymástól való separatiojokat. Tetszett azért a Szent SemiPartialisnak, hogy azon

²⁶¹ KükEhmLvt prot. I/2. 535–537.

megnevezett személyeknek házasságok annihiláltak, és egymástól divortáltak, excommunicatióban hagyták, ligaba vettek és magistratus censurája alá bocsátatnak. Mivel pedig az asszony grávida, az gyermektartás és maga intertentioja iránt punctumokat adott be, a férfi pedig tagadgya, hogy tőlle volna grávida, azért vagy a férfi az alól a gyanó alól magát tisztítsa, vagy az asszony comprobálja azon férfitől való impraegnáltatását, és azután suis modis kerestesse és igazítsa praentioját.

Causa reverendi domini Sigismundi Szilágyi pro nunc ministri in reformata ecclesia Királyfalviensi contra et adversus dominum Paulum Galambosi rectorem scholae pro nunc Radnótiensem tanquam Inctum.

Actor causam pro nunc procurat, de ulterio protestatur et ait: Illyen okon kelle-tett az Inctust megszólítanom, mivel őkegyelme Istenhez s felebaráttáéhoz való kötelessége ellen infamált orgazdasággal, hogy én ma is tudva lopott marhát tartok házamnál, s egyéb mocskokkal is, melyekről kész vagyok producálni. [537.] Melyeket ha őkegyelme ellenem nem comprobál, megkívánom a jure, hogy az Isten törvénye szerént (Exodus 23,1²⁶²; Deuteronomium 19,19²⁶³) hivatalja mellől amoveáltassék, és a nemes haza törvénye szerént (Tripartitum part. 2. tit. 72.) emenda lingvae convincáltassék, ad ulteriora protestatur.

Inctus ezeket nem tagadhattyá, hanem magával akar bizonyítani.

Deliberatum: Galambos atyánkfia kövesse meg tiszteletes Szilágyi uramat, secundo imponáltatik Galambos atyánkfianak, hogy esse böstelenítő szónak mind tiszteletes Szilágyi atyánkfia iránt, s mind mások iránt békét hadgyon, mert ha többé hallatik, a levataban feltött poenaban incurrál. Actor appellat ad Sanctam Synodum Generalem proximam sequentem.

Deliberatum in causa Annae Lengyel de Gálfalva et Ladislai Hidi de Máramaros: Constál hiteles relatoriakból, hogy Hidi László feleségét, gálfalvi Lengyel Annókot hitetlenül elhagyván, Máramarosban megházasodott, azért Lengyel Annók Hidi Lászlóhoz való kötelessége alól felszabadítottatik, ad secunda vota transmittáltatik. Hidi László mint nős parázna excommunicáltatik, és magistratus fegyvere alá adjudicáltatik.

1713 június, Bethlenszentmiklós

*Partialis celebrata in BethlenSzentMiklós anno 1713. 22. Junii.*²⁶⁴

Causa generosi Andreae Ecsedi de Sövényfalva contra et adversus reverendum dominum Sigismundum Szilágyi pro nunc ministrum reformatae ecclesiae Királyfalvini.

Pro Actore procurator David Horvát: Generosus dominus Andreas Ecsedi de Sövényfalva causam praesentem contra reverendum dominum Sigismundum Szi-

²⁶² 2Móz 23,1: *Hazug hírt ne hordj; ne fogj kezét a gonosszal, hogy hamis tanú ne légy.*

²⁶³ 5Móz 19,19: *Úgy cselekedjetez azzal, amint ő szándékozott cselekedni az ő atyjafiával. Így tisztítsd ki közüled a gonoszt.*

²⁶⁴ KükEhmLv prot. I/2. 538–541., 546–547.

lági motam et suscitatum cum tota sua serie et processibus soluto onere deponit ea tamen cum protestatione: Mivel már a megírt relatoriában specificált szolgáló tempore repetitionis az ökegyelme, tudniillik Szilágyi Sigmond uram ökegyelme szállásán találtatott, s onnét is repetáltatott, azért usque ad decisionem causae, ha elabálni fogna, ökegyelmétől kérjük elő annakutána is protestando ad ulteriora.

Inctus pro nunc se defendit, de ulteriori protestatur et ait: Értem az ellenem való keresetét, protestálok, hogy a jövőendő Partialisnál tovább a leánt előállítani ne tartozzam.

Actor reprotestatur.

Királyfalván lakó Márton András amely Sófi nevű asszonnyal vétekbe esett, noha eddig ellendzette az anyja öszvekeleéseket, de most a Szent Partialis látván obstinatioját, megengedi, hogy öszvekeljenek, ilyen conditiok alatt: 1. Hogy az asszony hozzon [539.] bizonságlevelet első férje halála felől. 2. Hogy a férfi az annyával megbékéeljék, megkövesse. 3. Hogy ecclesiat kövessenek.

Causa Elizabethae Gombkötő de Szőkefalva contra et adversus Andream Székely de Gálfalva, maritum suum tanquam adulterii suspitiosum Inctum.

Pro Actrice procurator Paulus Galambos: Az én férjem felől rossz gyanó van, hogy más asszonyhoz jár.

Inctus tagad mindent.

Deliberatum: Gravissima circumstantiak vadnak az Inctus ellen, de mivelhogy nyilvánvalót nem hozott elő az Actrix, tetszett a Szent Partialisnak: 1. Hogy a nagy botránkoztatásért deponáljon most ft. 3. 2. Öszvebékéljenek, s edgyütt lakjanak. 3. Ha ennekután is azokkal a személyekkel úgy fog társalkodni, az a társalkodása nyilvánvaló parázsnaságnak ítéltetik. In praesentia Sanctae Sedis a deliberatum szerént öszvebékéltenek, s kézbeadással s meg is követék egymást. Actrix solvit florenos 2.

Causa adhuc continuata (pagina 529.) David Samuelis. Pro Actor procurator ipse. Pro Incta procurator Paulus Galambosi.

Deliberatum: Az Inctanak első férje idejében való parázsnasága feles tanók által világosságra jött, sőt e mostani [540.] férjének idejében is hogy Királyfalván azon régi latrával hogy éjjel edgyütt ivott volna kakasszóig csak ketten, ez is bizonyos, mikor az Actor elvötte jó attestatioval, tudatlanságból vötte el. Tetszett a Szent Széknek, hogy az Actor ily tisztátalan feleségétől elválassztassék, ad secunda vota transmittáltassék, az Incta pedig ligaba vettessék, és tisztek büntetése alá adattassék, excommunicáltassék.

Causa clarissimi ac doctissimi Georgii Bonyhai, senioris reformatorum ministrorum comitatus de Kikellő contra et adversus Georgium Literati de MarosBogátt, ratione officii in jus attrahentis.

Illyen okokon kellett Bogáti György deákot in jus attrahálnom: 1. Mert a közelebb való Visitation kiadták, hogy feleségével úgy nem él, mint ki házas sok esz-

tendöktől fogva, azmely nagy botránkoztatás [...] ²⁶⁵, melyről deliberaltunk, hogy a közelebb esendő Partialisa ezen iránta való botránkoztatást tolláljon, külömben excommunicáltatik. 2. Mert a deliberatumunkkal semmit nem gondolt, nem tisztította magát, s el sem jött. 3. Mert visitorator társaimmal edgyött igen rútul böstelenített, szidott, mocskolt, mely fülembé jött. 4. Mert több káronkodó szavai is (excommunicatus lévén) hallattanak. Mely cégéres vétkekben lévén el nem szenvedhettem, ratione officii exmittáltam, és az inquisitio nehéz dolgokat hozván elő, citáltattam mind magát s mind feleségét, a felesége compareálván divortiomot kíván, György deák nem compareált, okozván betegségét. De mivel bizonyoson megértettük: [541.] 1. Hogy nem annyira beteg, hogy valamint el nem hozathatta volna magát. 2. Hogy esküvését hallották, hogy ha százszor citálják is, nem compareál [...]. ²⁶⁶ Azért tetszett a Szent Széknek, hogy csak olvastassék a relatoria, és elolvasatván így deliberaltunk.

Deliberatum: Mivelhogy a relatoriából nyilván látszik Bogáti Győr [!] deák felelő: 1. Hogy mostani feleségével, Magyarai Katával van legalább 12 esztendeje, hogy nem hál, hamikor melléje akart is fekünni, elverte onnét. 2. Hogy férfiakkal való fertelmeskedésre egyenesen mutató sok rút cselekedetei vadnak, tudniillik férfik gatyájában való vájása, nadrágoknak fektekben való megoldása, rajtok erőszakot tenni igyekező dulakodása, kezéből nehezen való kimenekedések etc., sőt egy tanó szemmel is látta a factumon. 3. Hogy mondani is utálatos szókkal mocskolta lakodalomban és másott is a tiszteletes visitoratorokat feleségének tőlle való eltiltásáért. 4. Hogy a m[aros]bogáti reformatata ecclesianak praedicatorát, atyánkfiát mind a templommal edgyütt káronkodva szidta, üsse meg a tüzes kő az ördögatta papját, sokan hallották. Tetszett azért a Szent Széknek, hogy ilyen irtóztató vétkekben leledzett embertől a felesége elválasztassék, ad secunda vota transmittáltassék, György deák pedig excommunicáltassék újjólag, ligaba vettessék, sőt ilyen égre kiáltó fertelmességeiért és káronkodásiért magistratus kemény büntetése alá ítéltetik, kérvén a Szent Partialis, hogy Istennek és az országnak az olyan irtóztató bűnöknek megbüntetéséről adattatott törvények szerént az ilyeneket kitisztítani el ne mulassák, az olyyakért lakóhelyeinkre következhető átkoknak elfordítására. [546.]

Causa reverendi domini Sigismundi Szilágyi contra dominum Paulum Galambosi (vide pagina 528.).

Deliberatum: Mivelhogy látszik ex praemissis, hogy Galambos Pál atyánkfia megszorította tiszteletes Szilágyi Sigmond atyánkfiát, tetszett a Szent Partialisnak: 1. Hogy adgyon illendő reversalist, hogy sem ökegyelmét, sem más atyánkfiát szavaival vagy egyéb incommoditassával meg ne szomorítsa. 2. Pro bursali poena deponáljon florenos 3. Nota bene: Ad supplicationem elengedte az Szent Partialis florenum 1.

Deliberatum Synodi Generalis anno 1713. 27. Junii N[agy]Enyedini celebratae ad deliberata paginae 523, 526.

²⁶⁵ A lap szélére irt beszúrást olvashatatlant.

²⁶⁶ Ua.

1. Deliberatum: Kendi Mihály kerelőszentpáli minister parázna feleségétől divortióltatván ante reconciliationem rehabeálta, melly dolgáért a Küküllővári tractustól suspendáltatván, ezen deliberatumát a Szent Partialisnak a Szent Generalis approbállya, confirmállya.

2. Deliberatum: Tiszteletes Miskolczi Mihály atyánkfia ellen való deliberatuma a Küküllő vármegyei tractusnak helyén hagyatik, mindazáltal, ex paterna misericordia a Szent Generalis meglegedvén eddig való suspensiojával, reassumállya ad sanctam functionem.

3. Deliberatum: Minthogy Szentgyörgyi Jóseph szőkefalvi praedikátor atyánkfia a 68. canon ellen affinitatis propinquitate junctusokot, corrupáltatván pénzzel, copulált, melly miá a küküllővári tractustól suspendáltatott. Annakokáért a Szent Generalis ezen deliberatumát a Szent Partialisnak approbállya, confirmállya, és mivel egyéb utálatos cselekedeti is accedáltak, mellyek a szent ministeriumnak nem kevés megmocsokoltására vergálnak, annakokáért in perpetuum deponállya, a szent ministeriumból ignominiose eliminállya, aminthogy de facto is deponálta s eliminálta.

4. Deliberatum: Constál Bányai Istvánnak, szászalmási miniszternek mind nagy engedetlensége, mind senior ellen való mocskos írása, mind pedig, hogy sem ordinatiojáról (pagina 526.), sem erkölcsiről való [547.] commendatoriat nem tudott producálni, mikor kívánta tőlle a küküllővári tractus. Tetszett azért azon Szent Partialisnak arról emanált deliberatumát in suo vigore meghagyni s confirmálni a Szent Generalisnak.

1713 szeptember, Egrestő

[Partialis] Synodus in Egrestő 1713. 26. Septembris [?].²⁶⁷

Causa sponsalis Mariae Kendi de Gálfalva contra sponsum suum Samuelem Bodoki pro nunc in Szőkefalva commorantem nunc Inctum et proclamatum et citatum.

Pro Actrice procurator Stephanus Dobi pro nunc rector scholae in Sövényfalva: Illyen okon szólítottam meg az Inctust, mivel atyám híre nélkül csaltanak meg, s úgy mátkásítottak el. Másodszer, mert úgy is hallatik, hogy felesége vagyon, mellyet in facie sedis készek vagyunk compróbálni.

Deliberatum: Az Actrix világos relatoriájából constál, hogy az Inctus más aszszonyemberrel cohabitált, felesége-é, vagy csak tisztátalan ágyassa, ezután jobban kilátszik, de ez nyilvánvaló, hogy a leánt igen defraudálta. Azért az Actrix az Inctustól elválasztatik, ad secunda vota transmittátik, az Inctus excommunicáltatik, és magistratus censurájára adattatik.

²⁶⁷ KükEhm Lvt. prot. I/2. 548–549.

Causa Petri Bíró de KisGörgény contra et adversus conjugem suam Sofiam Szilágyi de KóródSzentMárton tanquam adulteram.

Pro Actore procurator Stephanus Mátéfi de KisGörgény: Illyen okon kellett az Inctat in jus trahálnom, hogy magát (amint értésemre esett) elegyítette paráznaságban, és hütötlenöl el is hagyott. Azt kívánom, hogy mind külső, s mind belső tiszteivel megbékélvén s Istent is megkövetén, hozzám redeáljon.

Pro Incta procurator Stephanus Doboli, pro nunc rector scolae Sövényfalviensis: Tagadom és megkívánom, hogy azokat világosan reám bizonyítsa, ha pedig nem bizonyította, maradgyon feleség nélkül. Hütötlenöl sem hadtam el, hanem csak a jószágomba jöttem ide a vármegyére, mivel maga kicsapott az udvaráról.

Actor dicit: Tagadom, hogy kicsaptam volna az udvaromból, hanem eszembe vévén parázna voltát, vélle nem akartam vélle [!] lakni Isten és ország törvénye ellen, azért kellett tőlle két felé állanom, míg azon suspitio alól magát meg nem tisztította. Azért azt kívánom most is, protestatur de reliquo. [549.]

[Deliberatum]: [...] nem látta, azért a Szent Partialis exmittálja mindkét felet, hogy az Actor, amit allegál az Incta ellen, doceálja. Az Incta pedig allegatioja szerént expurgálja magát a vádok alól, doceálja azt is, hogy a férje csapta ki udvarából.

Causa reformatae ecclesiae Nagy- et KisEgrestőiensis, qua petit ut minister ecclesiae ex Balavására transponitur in Egrestő, ut de hinc haec sit mater ecclesia, mellyet terhes ratiokkal írásban urgeál az egrestői reformata ecclesia.

Deliberatum: Nem ismeri a Szent Partialis maga autoritasában álló dolognak lenni, azért ha azon dolgot urgeálni akarja az egrestői reformata ecclesia, requirálja a Szent Generalist, aholott minekünk is szükségesképpen jelen kell lennünk, és akkor mi is igyekezünk ezen causat promoveálni.

1713 október, Kerelőszentpál

*[Consistorium K[erelő]Szentpálini habitum 1713. 4. Octobris.]*²⁶⁸

Causa [... Cathari]nae Kolumbán, personarum sibi in vicem desponsatarum de Désfalva.

Deliberatum: Minthogy köztök a desponsatio (amint a testificatoria relatoriaból constál) megvolt, azért avagy egybebékélyenek, avagy a következő Partialison a leány adja okát, miért repudiálja a legént.

E consistorio K[erelő]Szentpálini habito 1713. 4. Octobris.

²⁶⁸ KükEhmLvt prot. I/2. 550.

1713 november, Nagymedvés

*Partialis celebrata in Medvés 1713. 10. Novembris extraordinaria, pro colligendis suffragiis ratione eligendi episcopi.*²⁶⁹

Causa Petri Bojár de Harangláb contra et adversus relictam Francisci Török de Harangláb tanquam Inctam Annam Szabó nunc vero citatam.

Illyen okokon kellett az Inctat in jus adtrahálnom: 1. Mert magamra, feleségemre, leányomra rút, mocskos paráznaságokat kiáltott. 2. Lopásban találtatott. 3. Káromkodott.

Pro Incta nemo, quod absens, non comparuit.

Deliberatum: Mivelhogy az Incta nem compareált, tetszett a Szent Partialisnak, hogy egészen ez a dolog maradjon a Visitatoria.

Causa continuata nobilis Samuelis N. Szombati contra sponsam suam Catharinam Kolumbán de Désfalva.

Deliberatum: Szombati Sámuel absolváltatik a Kolumbán Kata nevű leánnyal való mátkaságból, és ad secunda vota transmittáltatik. Kolumbán Kata ligaba vette-tik, mivel a legént ok nélkül repudiálta, a Partialisban nem compareált, a citatot megvetette.

Deliberatum in Désfalva: Úgy értyük, másnap visszaadta a jegyit, erővel is adták volt oda a leánnak.²⁷⁰ *Absolvit Visitatio 1713. 13. Decembris.*

1714 február, Magyarkirályfalva

*Anno 1714. die 21. Februarii Partialis celebrata in Királyfalva.*²⁷¹

Senior reverendus ac clarissimus dominus Georgius Bonyhai, pastor pro tunc Kikellőváriensis, uti Actor notarium reverendum dominum Michaelem Hadadi pro tunc pastorem M[aros]Bogátiensem citatum ex officio in causam attrahit et agit.

Illyen okon kellett az Inctust in jus attrahálnom, mivel őkegyelme szolgálójával, Szántó Annókkal való tisztátalan étellel, adulteriummal vádoltatik, megkívánom annakokáért, ha nem purificálhattya őkegyelme magát, hogy a Szent Partialis Canon szerint pronuciállyon őkegyelme ellen.

Inctus se defendit et dicit: Értem az Actornak őkegyelmének ellenem való actioját, és mivel graváltassam. Az én magam tisztításomra azt kívánom, hogy engedtessek idő, és addig relatoriak ne olvastassanak, míg azokat, kik engemet infamiaban kevertenek, forumjokon nem prosequáalom. Ha penig idő nem engedtetik, azt kívánom, hogy az első relatoria ne olvastassék, melyben én vétettem, nem rendesen keresvén tisztulásomat, hanem a második, mellyből tisztaságom kitetszik.

Deliberatum: Tetszik a Szent Széknek, hogy a relatoriak olvastassanak, annakutánna judicium legyen, ha időt kell-é adni továbbra, vagy in praesenti pronuciáltassék.

²⁶⁹ KükEhmLvt prot. I/2. 550.

²⁷⁰ A második deliberatum szövegét utólag kihúzták.

²⁷¹ KükEhmLvt prot. I/3. 1–2.

A relatoriak megolvastatván, a Szent Szék végezése ez:

Deliberatum: Minthogy Hadadi Mihálynak szolgálójával, Szántó Annókkal való tisztátalansága, adulteriuma, mind szemmel látott s füllől hallott tanúbizonyságokból, mind pedig gravis circumstantiákból világosan kitetszik, azért őkegyelme notariusi tisztitül amoveáltatik, papi hivatalátul usque ad futuram Synodum Generalem suspendáltatik, a corpore Societatis in perpetuum abscondáltatik, excommunicáltatik, és most in instanti, hogy más notarius választassék, végeztetik.

Inctus apellat ad Synodum Generalem.

Deliberatum: Tetszik a Szent Széknek, hogy a causa transmittáltassék, ha nem apelláltatott volna is. Azért az apellatiótul az Inctust senki el nem fogja.

Notariussá választatik Szilágyi Sigmond királyfalvi tanító, ki is a Szent Társaság választását alázatosan köszöni, magát menti, hogy nem elégséges, megesküszik és tisztiehez fog. Igazgassa a jó Isten!

Die 22. Februarii Hadadi Mihály atyánkfia instantissimis precibus solicitálván, hogy reconciliállyon előttünk, admittáltatik, és tiszteletes esperestünk, a notarius és assessorok előtt bűnét megvallya, és töredelmesen reconciliál.

Causa continuatur Petri Kis de Besenyő, levata in Visitatione Besenyőensi anno 1714. 7. Februarii habita.

Kis Péter relatoriát olvastatván, elválást kíván feleségétül.

Deliberatum: Besenyői Kis Péternek feleségétül, Kopán Ersóktul való elválásának a Szent Szék okát nem láttya, azért őket edgyütt hadgya, s minthogy pedig a relatoriabul constál Kis Péternek Filep Mi[2.]hálnéval gyanús társalkodása, serio admoneáltatnak, egymáshoz ne járjanak, edgyütt ne társolkodjanak, külömben a relatoriabul kitetsző gravis circumstantiákkal edjütt ide hátrébb való tilalom rontásáért is pro adulteris habebuntur, és excommunicáltatván magistratus fegyvere alá bocsáttatnak.

1714. június 7., Boldogfalva

*Anno 1714. 7. Junii Partialis celebrata in Bódogfalva.*²⁷²

Vádoltatván az almási oskolamester, Petri András nagy scurrilitással, szemtelenséggel, tisztátalansággal, szemérmét is mutogatván, azért a 94-dik canon szerint ignominiosa eliminatiót érdemlene, de minthogy eddig olyan rút dolga többszer nem constál, azért ab officio priváltatik csak simpliciter.

Petri András alázatosan supplicál, reconciliál. Assummáltatik.

Causa levata Stephani Herczeg nobilis de Szókefalva ut Actoris contra et adversus Helenam Czompó de NagyEnyed ut Inctam.

Pro Actore procurator Michael Sz[ent]Györgyi de Ádámos.

---

²⁷² KükEhmLvt prot. I/3. 2.

Nemes Küküllő vármegyében Szőkefalván lakó Herczeg István Czompó Ilonát, mint feleségét ilyen okon szólítottam meg, mivel ennekelőtte való időben elvettem feleségül, sok gyalázatot, kárt hozott fejemre, mivel szeplősön jött hozzám, annakutána ekléziát követvén, sok emberséges embereknek kérésére maga is sűrű hűtit letévén, hogy afféle vétekben nem elegyíti magát. De újjólag az Istennek öfelségének parancsolatival és a nemes országnak arrúl való törvényivel nem gondolt, paráznságba elegyítette magát, mellyet ha tagadna, kész vagyok ellene bizonyítani, hogyha megbizonyíthatom pedig, elválást kívánok a Szent Széktől. Mivel ő az oka az elválásnak, ha valami bonumi találatnának, abból költségemért, fáradságomért contentumot kívánok. De caetero protestatur. Relatoria olvastatván.

Incta negat.

Deliberatum: Mind nyilvánvaló szemmel látott bizonságokból, mind pedig az Inctanak szája vallásábúl constál paráznsága, sőt az Inctaval fertelmeskedő latornak is, Sz[ent]Miklósi Sámuelnek szája vallásábúl is világos és nyilván vagon a házosságtörés. Azért tetszett a Szent Széknek, hogy az Actor tisztátalan feleségétől divortiaáltassék, és ad secunda vota transmittaltassék, az Incta pedig a latrával edgyütt excommunicáltatnak, fegyver alá adjudicáltatnak, mely alól ha megszabadulnak is, viventibus partibus innocentibus ligaban vettetvén maradnak. Mind az Actornak pedig, mind az lator innocens feleségének injungáltatik, hogy parázna társaikat a tisztek előtt prosequállják, különben ők is excommunicáltatnak, és mindaddig is suspendáltatik az felszabadíttatások.

1714. június 11., Küküllővár

*Anno 1714 11. Junii, occasione Synodi Generalis,
Kikellővárini celebratur in SemiPartiali deliberatum.*²⁷³

B[ethlen]Sz[ent]Miklósi Demjén Annók férje, sz[ent]miklósi Jáger János felől hiteles relatoriabúl constál, hogy e hazábúl való utólbi kimenetelének már nyolcadik esztendeje, azelőtt mintegy két esztendővel [3.] hagyván el, amint referállja az asszony, és így hitetlenül való elmenetelinek már tizedik esztendeje. Kinek, ha élne is még, hazajövele felől minthogy nem lehet semmi reménség, mivel azolta férje az asszonyt se írással, se izenettel nem tudósította soha, se az asszony férje felől semmit nem hallott. Azért a törvénynek tetszik, hogy Demjén Annók hitetlen férjétől, Jáger Jánostól elválasztassék, et ad secunda vota transmittaltassék, ha a Szent Generalis Synodus consensussa is accedál juxta deliberatum Sanctae Synodi Generalis anno 1700. die 20. Junii celebratae.

²⁷³ KükEhmLvt prot. I/3. 2–3.

1714 szeptember, Kóródszentmárton*Partialis celebrata in K[óród]Sz[ent]Márton 1714. 26. Septembris.*²⁷⁴

Dánnyáni mester, Kendi János atyánkfiát keresvén egy pár elveszett pisztolyok felől, Penkért Mihály nevű medjesi deák kívánnya, hogy a pisztolyok árát és fáradtságát a Szék Kendi Jánossal fizettesse meg. Minthogy a pisztolyok felől előttünk nem constál, hogy gonoszul apprehendálta volna, az emptor penig a decretum szerint debet esse cautus, azért tetszett a Szent Széknek, hogy Penkért Mihály legyen contentus a pisztolyok árával, fáradtságát és hami költést tett, refusio nélkül elszenvedje.

Causa levata Annae Pálfi de SzászAlmás contra et adversus Stephanum László de eadem SzászAlmás.

Pro Anna Pálfi ut Actrice procurator Franciscus Kendi rector scholae Gálfalvinae: Ez okon kellett citálatnom férjemet, Beke Lászlót, miolta engemet magának feleségül elvett, mint becsületes férfi feleségét szokta tartani, engemet úgy nem tartott, nem ruházott, vert, rongált, ami nagyobb, más asszonyok után vetette magát, és amint doceálni fogom, paráznságban is elegyittette magát, és Isten ellen való szitkokkal szidalmazott, amely mijá lehetetlen volt vélle laknom, amellyekért divortiumot kívánok.

Inctus (Stephanus László) se defendendo exmissionem petit. Datur exmissio.

Causa egregii Georgii Demeter de K[erelő]Sz[ent]Pál ut Actoris contra et adversus consortem suam Borbaram Deső de Sz[ent]Pál.

Procurator pro Actore Franciscus Kendi scholae Gálfalvinae rector: Ez okon kellett certificálatnom az Inctat, mivel ennekelőtte való esztendőkbén Isten törvénye szerint Deső Borbárát magának hites feleségül elvévén, és egy darab ideig vélle lakván, Isten egy kis gyermeket adván Deső Borbárának, mint édesanya szokta gyermekit tartani, nem tartotta, hanem a kicsiny ártatlan gyermeket kezeivel csipdeste, verte és éhhel megölte, melyrül relatoriam exstál, mellyért is a Szent Széktől divortiumot kívánok.

Incta negat. Az Actor relatoriat olvastat. Incta exmissiot kér.

Deliberatum: Mind az Actor, hogy több és világosb bizonyságokat comperálljon, mind penig az Incta, hogy inquirálljon, exmittálatnak.

1714 november, Küküllővár*Partialis in KikellőVár 1714. 14. Novembris.*²⁷⁵

Királyfalvi Bakó Jánosnak feleségével, Váradí Ersőkkal való botránkoztató házassági egybenkeléseknek s együttlakásoknak eligazítása.

E két személyeknek in secundo gradu affinitatis esett házasságok constálván, tetszik a Szent Széknek, hogy mint törvény ellen való házasság elbomollyon,

²⁷⁴ KükEhmLvt prot. I/3. 3.

²⁷⁵ Uo. 4.

separáltassanak, excommunicáltassanak, ligaban vettessenek, és magistratus censuraja alá bocsáttassanak, mindazáltal a Szent Szék, eziránt való iudiciumát közinkben jövő tiszteletes principalisink és a Szent Generalis Visitatio eliben bocsáttya. Ez deliberatum a Szent Generalis Visitatiótól nem approbáltatott, hanem házasságok helybenhagyatott.

Causa continuata Annae Pálfi de SzászAlmás ut Actricis contra maritum Ladislaum Beke de eadem SzászAlmás ut Inctum.

Az Actrix relatoriat kíván olvastatni. Mind az Actrixnak, mind az Inctusnak relatoriái megolvastatnak. Ezek elszőktenek mindketten, causajok elmúlt.

1715 február, Balavásár

*Partialis celebrata in Balavására anno 1715. die 19. Februarii
in nomine Domini nostri Jesu Christi.²⁷⁶*

Deliberatum in causa humanissimi Michaelis Vajai, rectoris in ecclesiis Gógán et Várallya.

Míthogy Vajai Mihály uram, mindhogy a gyermekeket nem taníttya, mind pedig annál inkább, hogy sok rendbeli részegeskedését el nem hagyta, sőt exerceálta, és részegen a templomban bement gyakran. Egynéhányszor pedig ezektől admoneáltatott mind Generalis Visitatióban, mind sokszor Partialisban, és meg is bünttetett Visitatiókban is, mégis mindazonáltal magát nem corrigálta, hanem részegségét inkább continuálta, azért tetszett a Szent Partialis iudiciumának, hogy Szent Társaságunkból Vajai Mihály in perpetuum ignominiose extermináltassék.

Deliberatum in causa reverendi domini Sigismundi Szilágyi, ministri ecclesiae Királyfalviensis: Míthogy tiszteletes Szilágyi Sigmond uram tiszteletes seniorunkat őkegyelmét, etiam post factum iudicium Sanctae Generalis Visitationis, vádolta avval, hogy denigrálta őkegyelmét, azomban a Szent Visitatio előtt őkegyelme elment, citatus is lévén őkegyelme a Szent Partialisra, nem compareált. A sülyei ecclesiahhoz conferált pénzrűl való contractust elszaggatta. Annakfelette az adámosi reformata ecclesianak bonumi is még őkegyelménél vagynak. Azért őkegyelme admoneáltatik, hogy e jövendő Szent Partialisra compareállyon olly készüllettel, hogy őkegyelme minden, tiszteletes seniorunktól őkegyelmétől proponálandó objectumokra megfelelhessen, és adgya okát annak is, honnan vette őkegyelme, hogy a Szent Generalis Visitatiót ajándékkal corrupálta tiszteletes seniorunk.

Deliberatum in causa Stephani Herczeg nobilis et Samuelis Sz[ent]Miklósi, nobiles Szőkefalvienses: Míthogy Herczeg István tisztátalan feleségét nem prosequálta a deliberatum szerint, a deliberatumot is ki nem váltván, Sz[ent]Mikló-

²⁷⁶ KükEhmLvt prot. I/3. 7–9.

si uram is magát az alól a mocsok alól még eddig ki nem tisztította, hanem csak hallgatásban vagy, azért Herczeg uram admoneáltatik, hogy a deliberatumot kiváltsa, és via juris tisztátalan feleségét prosequállya az jövendő Szent Partialisig. Sz[ent]Miklósi uram is magát tisztítsa a közelebb megesendő nemes vármegye Partialisi gyűlésig, különben a deliberatumunk ökegyelmeknek a nemes vármegye vicetiszteinek kiadattatnak, hogy őket persequállyák.

Causa levata Elizabethae Gombkötő de Gálfalva ut Actricis contra et adversus conjugem suam Andream Székely de Gálfalva, uti Inctum. [8.]

Actrix dicit: Ez okon kellett az Inctust, néhai uramat, Székely Andrást ad jus attrahálnom, nem gondolván Istennek parancsolattyával, az Anyaszentegyháznak pedig fenyítékével, énvellem nem élvén úgy, mint keresztyén férfiúhoz illik, maga életét sokképpen megmocskolván, másokkal követte tisztátalan életét, mellyet hogyha tagadna, exhibeálandó relatoriamból, mind erős circumstantiakkal, mind pedig világos documentumokkal kész vagyok doceálni. Doceálván megkívánom, hogy a Szent Szék engemet tölle divortiállyon, si juris, ő pediglen íteltessék külső magistratus keziben fegyver alá. De caetero protestatur.

Inctus absens in persona, pro Incto tamen plenipotentarius Franciscus Kendi, rector ecclesiae Gálfalvensis reformatae, Martinus Béres procurator de eodem.

Inctus negat et expetit exmissionem. Datur exmissio. Deliberatum ad tale.

Deliberatum in causa Michaelis Székely de Gógán contra et adversus conjugem suam inhabilem Barbaram Fintam.

Székely Mihálynak exmissio engedtetik, hogy pecsétet váltson, inquireáltasson feleségének minden alkalmatlansági iránt, és relatoriát hozzon e jövendő Partialisra, bizonyost. Feleségét is citáltassa akkorra, és el is hozassa a Szent Partialisban, akkor dolga igazításban vétetik.

Causa levata Johannis Halmágyi ut Actoris de Bogát in comitatu Tordensi tanquam plenipotentarii suae conjugis Catharinae Fodor, praesente uxore quoque sua, contra et adversus Michaellem Csehi de Bogát in eodem comitatu tanquam Inctum.

Actor dicit: Ez okon kellett az Actornak az Inctust in jus attrahálnom, mivel az én feleségem, Fodor Kata, úgy tudtam, és úgy tudom, hogy tiszta személy volt, Csehi Mihály uram pedig maga szájával hintegette, hogy feleségemmel mint közösködött volna. De a gyermekimtől nem lehetett [!]. Azért azt kívánom, hogy ökegyelme azon mocskos szavait megbizonyítsa, másként ökegyelme vivum homagiomon maradjon, azomban költségemet ökegyelme megfordítsa. De caetero protestatur, liceat verbis plura.

Pro Incto procurator nemo et petit exmissionem et negat omnia.

Deliberatum: Mind az Actor exmittáltatik, hogy az Inctus ellen doceállyon, hogy feleségét mocskolta. Az Inctus is hasonlóképpen exmittáltatik, hogy magát mentse, ő afféle mocskos szókat az Actor felesége ellen nem mondatt.

Causa levata Catharinae Baritz de Gyirgyó, quondam in pago Újfalu commorantis, comitatus de Küküllő contra et adversus maritum suum Martinum Barta peregrinum tanquam infidelem desertorem.

Deliberatum: Minthogy Baritz Kata asszonynak még ezen causaja Szent Székünkön nem forgatt, és elegendő documentumi is nincsenek, azért továbbra is keresse hitetlen férjét, és hol kereste, arrúl testimonialist hozzon. Azomban Újfaluban, Lukafalván és Teremiben inquiráltasson hitetlen férjéről, és a jövőendő Partialisra compareállyon jó készüllettel, és dolga igazításban vétetik.

Causa continuata Georgii Demeter de KerelőSz[ent]Pál contra et adversus consortem suam Barbaram Deső.

Pro Incta procurator Johannes Nagy de Marosszék.

Deliberatum in causa providi Georgii Demeter de K[erelő]Sz[ent]Pál tanquam Actoris contra et adversus consortem suam adulteram Barbaram Deső tanquam Inctam: Minthogy Deső Borkának nyilvánvaló paráznsága constál, mind maga szája vallásából, hogy nem adná László Istvánt Demeter György férjéért, ha két házát véle megtöltenék is. László István is véle való paráznalkodásával kérkedett két ízben is, mint világos tanúk béhozzák, más katona is véle való paráznságával kérkedett, és egyéb gravis circumstantiak is vagynak tisztátalansága iránt. Azért tetszett Szent Székünknek istenes törvényének, hogy az Actor parázna feleségétől, úgymint az Inctától divortióltassék, és mint innocens pars ad secunda vota transmittáltassék, az Incta pedig mint parázna excommunicáltatik, ligaban vettetik, és magistratus fegyvere alá adjudicáltatik. Minthogy pedig ezen Deső Borka gyermekét is megölte, s evvel adatik be, hogy gondviséletlensége, kegyetlensége miatt holt meg, s arról gravis circumstantiak vagynak a relatoriában a fatensektől, azért ezen Deső Borka a magistratus erős censuraja alá ítéltetik.

Deliberatum ratione ecclesiae N[agy]Kendianaepro salario vini: Minthogy a n[agy]kendi ecclesiában az halotttemetésért semmit nem adnak. 2-do. Azért azt is világossan felnyomoztuk, hogy quondam ott a ministernek egy-egy veder bort adtanak, de idővel mi okon corruált. 3-tio. Accedál az is hozzá, hogy más quartas helységeken az egy-egy veder bort a loci ministernek megadják. Azért tetszett a Szent Széknek, hogy ezután a n[agy]kendi ecclesiában lévő auditorok, seorsim és sigillatim, akik béradó emberek, ha ketten vagy hárman edjűtt laknának is, és egy kenyeren volnának is, egy-egy veder bort adgyanak a praedikátornak. Gazda és gazdaasszony temetésétől pedig ne fizessenek, sem cselédgyeik temetésétől.

Deliberatum ad ecclesiam K[erelő]Sz[ent]Pálianam pertinens: Tetszett a Szent Széknek, és firmiter is concludálta, hogy ezután a sz[ent]páli reformata ecclesiában és annak filiaiban a régi mód szerint való cultusnak rendi állíttassék fel.

Deliberatum in causa Stephani Csiki uti Actoris contra et adversus Johannem Pap, tanquam Inctum Balavásáriensis: Tetszett a Szent Széknek, hogy Pap János elvált feleségétől való leánkájának, úgymint Csiki István unokájának, Pap Katinak tartására adjon négy-négy véka búzát az eddig való négy esztendőkre úgy, hogy minden esztendőre esik egy-egy köből búza. A gyermek meghagyatik édesannyá-

nál, Pap János is tartására nem erőltetik. Ezen búzának penig felét aratás előtt, felét aratás után adgya meg.

1715 június, Nagyeremi

*Anno 1715. die 22. Junii Synodus Partialis celebrata in ecclesia N[agy]Teremiensi in nomine Domini nostri Jesu Christi.*²⁷⁷

Causa continuata reverendi domini Sigismundi Szilágyi, pro nunc ministri ecclesiae Királyfalviensis cum protestatione Incti ante quam de merito: Az admonitorium deliberatumot becsüllöm, melyből látom az Actor ökegyelmének ellenem duplex causáját, elsőben úgymint tiszteletes Bonyhai Györgynek, azután úgymint Küküllő vármegyei reformatus tiszteletes esperestnek. Azért elsőben informáltatni kívánok, noha tudom ex canone 85. quod quilibet, fratrem seniorem pro judice agnoscere debet, de én ökegyelmétül azt kívánom megtudni, ha e maga causájában, sőt ex officio is ha ki ellen ágál, mint most ellenem, sőt ha mikor s ki ökegyelmét (de nem úgy, mint seniort) processualiter keresi, agnoscálya-e ökegyelme e Szent Széket forumának és a Szent Partiálist bírójának, és a Szent Szék ítéleti szerint, ha mi convincáltatik, subcumbál-e, és a Szent Szék censuraja alá bocsáttya-e, vagy nem magát. Azonban 2. quoniam causae non sunt confundendae, kívánom, hogy az ökegyelme a causákat pro sua persona, ex officioque különösen folytassa és adjudicáltassa. A Szent Széktől penig azt kívánom, hogy az Actor ökegyelmén kívül két persona (kiket én megkövetek) e causában benne legyenek. Et protestatur.

Az Actor az Inctusnak ökegyelmének postulatúrára azt feleli: Igenis kívánnya a maga causáját sequestrálni a Társaságra nézendő difficultasoktól, és maga causáját majd azután külön seriesbe tétettetni, s egyszersmind azminthogy ide citáltattam ökegyelmét, úgy maga causáját a Szent Társaság judiciumára bízni.

Inctus de merito, ad actionem reverendi domini Georgii Bonyhai (hogy denigrálással vádoltam volna): Non datur regressus in iudicio, quod semel placuit, alias displacere nequit, a Generalis Szent Visitatorúl a Generalis Szent Synodusra, azért nem vissza a Szent Partialisra ideo Inctus contendit de foro, és megkívánnya, hogy az Actor ökegyelme két indebitan (hogy nem proclamáltatott, mellyrül legelsőben is protestáltam, és hogy inordinate keres) convincáltassék, és osztán suis modis keressen.

Ad actionem qua senior, Inctus ait: A deliberatumban öt dolgokról admoneáltattam. 1. Hogy a Visitatio előtt elmentem. 2. Citatus lévén a Szent Partialisra, nem compareáltam. 3. Az ádámosi ecclesia bonumi nállam vagynak. 4. Oly készüllettel légyek, hogy tiszteletes seniorunktól, ökegyelmétül proponálandó objectumokra megfelelhessek. 5. Hogy a sülyei ecclesianak pénzérül való contractus elszaggattam. Ad 1-mum: Ítélye meg a Szent Szék, ha nem inordinate vexál-e ökegyelme, és ha tisztit követi-e inter se et me, magamat megmentettem volna, mivel parancsolatom volt, hogy beteg patronusomhoz mennyek, de ha nem

²⁷⁷ KükEhmLvt prot. I/3. 10–18.

menthettem volna is magamat, admoneálni kellett volna az elsőrül, nem engedvén penig, osztán kellett volna in jus attrahálni. Ad 2-dum: Tagadom, hogy citatus lettem volna, de ha citáltattam volna is, ítéllye meg a Szent Szék, ha eljöhöttem [11.] volna ad defensionem, ubi non eram mei juris [?] azon kívül feleségem igen nehéz betegségével excusáltam még akkor magamat. Ad 3-tium: Inctus pars postulat ad interstitio temporis horarum ad minus duarum et protestatur. Ad 4-tum: Itéllye meg a Szent Szék, ha nem indebita-e a kereset, et postulatam est ne justum ac legitimum, hogy tudjak a proponálandó objectumokra való feleletre készülni, most proponállya, másszor megfelelek. Ad 5-tum: Nem elszaggattam (noha haszontalan volt, meg lehetett volna elszaggatnom), hanem kettészakasztottam s felét attestatrix kezébe adtam, mivel töllem visszakívánta, és hogy visszaadtam, a Szent Partialis judiciuma szerint cselekedtem, ezért is indebite vexáltatom.

Az Actor az Inctusnak első exceptiojára azt feleli, hogy itt in iudicio semmi regressus nincsen, mert az Inctus ökegyelme a Generalis Szent Visitation convinctáltván s causáját nem appellálván, tota causa sopita est. Azért ökegyelme indebite traducált és impingált in deliberati violationem, azért méltán az Inctustúl, ökegyelmétül becsületemet megkeresem, s convinctáltatni kívánom. A Társaság difficultasit penig ami nézi, azokat jól megvizsgálván a Szent Szék, megtapasztalhattya mind úgy lenni, akár mint excipiállyon ökegyelme.

Inctus ait: Tagadom, hogy convinctáltattam volna, mert relatoria sem olvastatott, causam penig processualiter nem folyván, sem apellatoria, sem novumra nem vehettem, hanem supplicálván mintegy apellatiot tettem.

Deliberatum: Mivel tiszteletes seniorunknak semmi actioja még eddig nem volt és az elmúlt Partialisban is tiszteletes Szilágyi uram ellen, hanem a Szent Társaság az akkori deliberatumban csak admoneálta tiszteletes Szilágyi uramat, hogy jövendő Partialisra compareállyon, és adgya okát ökegyelme azoknak a dolgoknak, mellyekről a deliberatumban vagy on emlékezet. Azért most indebite vexállya ökegyelme tiszteletes seniorunkat, és indebitan marad érette, mivel az az admonitorium deliberatum a Szent Társaságé. Ennekutánna penig ha tiszteletes esperest uram actiot akar erigálni, állyon ökegyelme szabadságában, suo modo et ordine ökegyelme kövesse el, akár ratione officij, akár penig mint privata persona procedálhat ökegyelme tiszteletes Szilágyi uram iránt. Ami penig illeti a két tiszteletes personak ellen való contradictioját tiszteletes Szilágyi uramnak, hogy a törvényben jelen ne legyenek, arról tetszett a Szent Partialisnak az, hogy azt helybenhadjuk vigyázván maga becsületire a Szent Partialis, és egyébre is, egyébiránt lásák azok a tiszteletes két personak, ha becsületeket megkeresik tiszteletes Szilágyi Sigmond uramon. [12.]

Causa levata reverendi domini Georgii Bonyhai, Sigimundi Solymosi et Gregorii Zalányi contra et adversus reverendum dominum Sigismundum Szilágyi ministrum ecclesiae Király[falvini], illinc senioris tractus Küküllőváriensis, horum ac ministrorum ecclesiarum Boldogfalviensis et Sövényfalviensis illius tanquam Actores, illorum tanquam Inctum.

Actor: Illyen okon kellett az Inctust ökegyelmét a Szent Szék eleiben citáltatnunk és in jus attrahálnunk: 1. Hogy bennünket felesége neve alatt supplicatioja mellé certifikáltatott a következő Szent Generalis gyűlésre illegitimo modo

mindazért, hogy felesége neve alatt certificáltatott bennünket, holott feleségének mivéllünk semmi dolga nem volt, mindazért, hogy a nemes vármegye tiszteihz confugiálván contra jura nostra ecclesiastica, szolgabíró által certificáltatott bennünket ministeriumunknak nagy prostitutiojára, mindazért, hogy az ökegyelme causaja a Szent Generalis Visitation sopiálódott, causaját nem appellálta, hallgatott s megnyugott a Szent Generalis Visitationak deliberatumában, contra silentes autem clamant omnia jura et vigilantibus subveniunt jura. 2. Hogy ellenünk contra ordinem et processum juris ecclesiastici külső tisztek autoritassával s mandatumával és pecséttyével külső regiusok által inquisitionot tétetett Medgyessen, Sövénfalván s másutt, úgy az fellyebb említett Generalis Visitationban sopiáltatott causajában s egyéb dolgokban, holott aféle inquisitionak belső principalisinknak autoritassából kellett volna lenni. 3-tio. Hogy bennünket a ministeriumnak nagy bectelenségével prostituált, calumniált, szidalmazott, fenyegetett mindenek előtt ezt mondván, hogy nem nyugszik addig, míg az esperestet ki nem vetteti az esperestségből, három papot a papságból, Bonyhai György hamis lelkű ember s nem esperestnek való. A papok is inkább állának mellém, és hogy ajándékkal vitte volna végbe dolgát, holott senior ellen való vétkét két levelében is megvallja. 4. Hogy nemcsak bennünket calumniál hamis vádlással, hanem ami nagyobb, a Szent Generalis Visitationak is judiciumát calumniálta mindenek előtt, még a méltóságok előtt is, azt mondván, hogy meg nem hallgatták, relatoriat ellene nem olvastak, nem convincálták, jus ligatum alá rekesztették, megrontották, a papok hamis vádlókat kerestek ellene. A püspök csak azért nem akar pecsétet adni, hogy a Generalis Visitationak judiciuma világosságra ne jöjjön etc. Mellyhez képest supremus justitiariust keres, a Gubernium előtt tisztíttya ki magát etc., aminthogy Szebenbe bémenvén az elmúlt országgyűlésében requirálni akarta a Guberniumot irtóztató supplicatioval, s requirált is némely méltóságokat ministeriumunknak s principalisunknak nagy prostitutiojokra, contra canonem 85., his verbis: Ipsos pro competentibus suis judicibus agnoscere, non seculari foro invitis ipsis se sistere etc. Aminthogy mindezek és többek is exhibeálandó ralatoriainkból s attestationkból világosan kitetszenek. [13.] Melyhez képest post admonitionem a Sanctae Generalis Visitationis magát le nem tévén, hanem bennünket s a ministeriumot prostituálván idegen religiok előtt is, jure megkívánnjuk a Szent Széktől mind a 85. canon szerint, s mind a Szent Generalis Visitationak deliberatuma szerint, hogy minekutánna kétszer is serio admoneáltatott volna aféle nyughatatlanságárúl, mind a sz[ent]miklósi Partialisi Synodusunkban s mind az elmúlt Szent Generalis Visitationban, mégis ahhoz magát nem tartotta, azért társaságunkból in perpetuum proscribáltassék, és ab officio sacro priváltassék. Aminthogy maga is elmondotta azt, nem gondol semmit papságával, ha kivetik is, el tud élni. De reliquo protestatur coram verbis plura.

Sigismundus Szilágyi cum protestatione non agnoscit se Inctum mindaddig, míg a Szent Generalis Synoduson a citatoria való feleleti és supplicatioja nem revideáltatik, itaque apellat ad Synodum Generalem.

Actores contra rem protestantur: Igenis ide, erre a forumra való az ökegyelme causaja, mivel ez nem appellata, hanem nova causa, melyhez képest megkívánnjuk, hogy in tota actione convincáltassék.

Sigismundus Szilágyi rem protestatur.

Deliberatum in causa clarissimi domini Georgii Bonyhai, senioris tractus reformati Küküllőváriensis tanquam Actoris contra et adversus reverendum Sigismundum Szilágyi, ministrum ecclesiae Kyrályfalviensis tanquam Inctum: Tiszteletes Szilágyi Sigmond uram nem gondolván a Szent Generalis Visitationak deliberatumával, melyben őkegyelme ex gratia in suo sancto officio meghagyatott, és serio admoneáltatott, hogy magát megalázza és csendességben tartsa, eltávoztatván minden nyughatatlanságot. Hanem őkegyelme a maga nyughatatlanságát igen augeálta mind a Szent Generalis Visitationak nagy becstelenségére, mind a szent ministeriumnak nagy prostitutiojára, mind tiszteletes esperestünknek nagy kissebbségére és diffamálására, s mind egyéb némely tiszteletes atyánkfiaiak becstelenítettésekre, amint az exhibita relatoriakból és attestatiokból világosan constál. Mert primo: A Szent Generalis Visitatioban lévő tiszteletes bírakat őkegyelme vádolta, kárhoztatta és criminálta avval, hogy őkegyelmét megfolytották, jus ligatum alá vetették (mellyet itt előttünk is elmonda), előtte relatoriat nem olvastanak, nem convincáltak, ajándékkal őkegyelmeket corrupálták, mint ezeket négy bizonyos testisek is megvallanak. Vallya azt is egy tanú, hogy mondotta ezt is, többször egyszernél be nem hívták a deliberatum olvasása előtt. Vallja azt is egy tiszteletes atyánkfia, mégpenig előttünk, hogy átkozott embernek mondotta őkegyelme előtt tiszteletes püspök uramat. Azt is vallya egy, hogy így szóllott, tiszteletes püspök uramat és tiszteletes Vásárhelyi uramat, a Szent Generalis notariussát nem engedem, hogy a törvényben benn üllyenek, azután tudom mit csinálók. 2-do. Ez is constál bizonyos testisekből, hogy a szent ministeriumnak nagy prostitutiojára elmondotta azt, hogy supremus justitiariust keres meg, és tiszteletes esperest urunkat, tiszteletes Solymosi Sigmond boldogfalvi és tiszteletes Zalányi Gergely sövényfalvi praedikátorokat őkegyelmeket felesége képében szolgabíró által főbíró pecséttyével certificáltatta a Szent Generalis gyűlésre, contra jus ecclesiasticum, repudiálván ecclesiasticus principalissit. Azonban imitt-amott őkegyelmek ellen, mint Medgyesen, Sövényfalván s másutt inquiráltatott külső tiszt auctoritassával. Az is constál, hogy Szebenben bemenvén irtóztató supplicatit akart beadni a méltóságoknak, de mások elverték rólla, noha ugyancsak megtalálta a méltóságokat. 3-tio. Tiszteletes esperestünket calumniálta, mert megvallya egy tiszteletes atyafiú, hogy azt mondotta: Komámuram, olly hamis lelkű ember Bonyhai György, hogy én soha olly hamis lelkű embert nem láttam. Kivettetem esperestségéből, papságából is, [14.] sőt itt előttünk elmondá Szilágyi uram, sokkal nagyobbakat intentálok kegyelmed ellen, Bonyhai uram, mint kegyelmed énellem. Azonban azt is fateályák bizonyos testisek, hogy mondotta: nem nyugszom, míg három papot ki nem vettek a papságból. Quarto: Rút mocskokkal s paráznessággal vádolt egy tiszteletes atyánkfiát, hírében-nevében megölte, azt is megvallyák bizonyosan, holott még eddig senki ki nem adta, s nem vádolta Visitationkban is semmivel megemlített atyánkfiát, olyanokkal penig vádolni nagy calumnia. Elmondotta azt is őkegyelme: félek rajta, hogy ha a Szent Generalis engem meg nem hallgat (inkább az Isten engem öllyön meg), egész vallásunknak nagy confusioja leszen az én dolgom miatt.

Mellyre nézve mindezeket istenessen és jó lelkünk ismereti szerint megruminálván és megvizsgálván, általlátta és feltalálta azt Szent Társaságunk, hogy őkegyelme, ha tovább is közöttünk lakik, a mi Szent Társaságunk az ő szép

edgyességétől és csendességétől annál inkább távoly esik, és miatta continua inquietatioja léssen. Azért mindezekre nézve a mi törvényünk és iudiciumunk ez: Szilágyi Sigmond uram, mint Partialisunknak pestise és perturbatora, a szent ministeriumnak prostitutora és tiszteletes principalisinknak calumniatora, ebből a mi Szent Társaságunkból in perpetuum extermináltassék, aminthogy de facto extermináltatik mint megrothadt membrum, ratione sancti officii sui penig a Szent Generalisig suspendáltatik a Szent Generalis Visitatio deliberatumának vigora szerint.

Deliberatum Sanctae Synodi Generalis Agropoli caelebratae[!] in causa reverendi Sigismundi Szilágyi: Jóllehet a Szent Generalis placidis mediis akarta elvégezni a tiszteletes Szilágyi Sigmond atyánkfia dolgát, mindazonáltal supplicatioját beadván, és arra választ nem is adván s nem is várván, talán causájához nem bízván, elébb állott s elment ante deliberationem. Tetszett azért a törvének, hogy a küüllővári deliberatuma a Partialisnak in suo vigore megmaradjon, és mindaddig maradjon in suspensione, míg a Szent Generalist megtalálja, és ott dolga eligazítatik. Ha penig e hazából ki akar menni, a suspensio alól absolváltatik azok által, akiknek illik s concredálta a Szent Generalis.

Causa continuata Elizabethae Gombkötő contra et adversus Andream Székely, maritum suum.

Pro Actrice procurator ut supra, Gregorius Domokos de Csapó protestatur et dicit: Mindenekben continuálván az Inctus ellen fellyebb megíratott actionmat, hoc addito penes exmissionem: Holmi edjetmássomat is, országútytán rátámadván atyámfiaira, erőszakkal elvette, mellyeknek mivoltairúl s nemérül protestálok, megkívánom, hogy azok is javaibúl, ha szinte elvesztegette is, nekem refundáltassanak, maga életének folytatásárúl peniglen, ha mit tagadna is benne, kész vagyok doceálni. Doceálván megkívánom ut supra, hogy convincálódjék, de caetero protestatur.

Pro Incto iidem procurator ut supra, Franciscus Kendi, rector Gálfalviensis ecclesiae reformatae dicit: Értem az Actrixnak ellenem való allegatioját, mellyben ökegyelme azt ágállja ellenem, hogy úgy nem tartottam volna mint igaz félf [!] feleségemet, azt tagadom, és bizonyos s világos relatoriammal megbizonyítom, hogy úgy tartottam, mint keresztyén ember szokta feleségét tartani, hogy penig az specificált házhoz jártam, nem gonoszságnak okáért jártam, hanem úgy jártam, mint ember szokott járn szomszédjához, mely relatoriambúl is constál, de caetero protestatur.

Deliberatum in causa Elizabethae Gombkötő contra et adversus Andream Székely Gálfalviensem, maritum tanquam adulterii suspectum, illa est tanquam Actrix, hic velut Inctus: Mivel világos és szemmel látott tanú nincsen Székely András paráznságárúl, hanem a gravis circumstantiak megvagynak, hogy tisztátalan ember lehet, azért Székely András feleségétúl, Gombkötő Ersóktúl nem divortiáltathatik, hanem a férfi serio és keményen admoneáltatik, hogy a tisztátalan életre célozó alkalmatosságokat eltávoztassa, az Boldisár házához ne járjon, annak feleségével és más suspectakkal ne conversálkodjék, a feleségét ne rongálja, hanem tartsa tisztességben, az asszony is urához redeálljon. Ha penig ezekkel mégis magát [15.] notáltattya, és ezek ellen cselekeszik, egyátalljában harmadszor előnkben

jövén ezen dolga, paráznának ítéltetik, és feleségétől divortióltatik Székely András, most pedig a contractusnak és deliberatumnak violálásáért ezen Székely András duplummal, azaz hat forinttal megbüntettetik.

Causa levata Andreae Balássi de SzászAlmás tanquam Actoris contra et adversus Michaellem Solymosi, ministrum ecclesiae K[óród]Sz[ent]Mártoniensis tanquam Inctum.

Pro Actore procurator Michael Sz[ent]Györgyi de Ádámos protestatur et dicit: Illyen okon kellett megszóllítani nemes Küküllő vármegyében SzászAlmásban lakó nemes vitézlő Balássi András uramnak, ugyan megemlített vármegyében, felső járásban k[óród]sz[ent]mártoni ecclesianak becsületes papját, Solymosi Mihály urat illyes okon: Nem tudom mi oktúl viseltetvén őkegyelme ennekötte circiter 2 [?] esztendővel, fenn megemlített esztendőben és faluban scholamester lévén őkegyelme, illyen szókkal élt volna: ellopván őkegyelmitül egy kanca lovat, Balássi uramnak része lett volna az ellopásában, és a kalákpénznek[!] is felosztásában a tolvajjal része lett volna, sőt őkegyelmét szemtül szembe tolvajozta, mellyet ha őkegyelme tagadna, kész vagyok comprobálni az őkegyelme szavait. Azt kívánom, hogy őkegyelme rám bizonyítsa ötven bizonyságokkal világosan, ha rám nem bizonyíthatya őkegyelme, maradjon kétszáz forinton, úgymint olyan igaz armálisi nemesembernek becsületinek megrontója, költsémet s fáradságomat is megkívánom, amellet az három sustákat is megkívánom, mellyet akkor ígért volt, mikor a kalákosokhoz mentünk, de caetero protestatur.

Pro Incto procurator maga az praedikátor, Solymosi uram, et dicit: Ehhez most nem szólhatok, mivel én erre készületlen vagyok, hanem exmissiot kívánok, annak idejében én is a magam igazságárúl doceálok.

Actor protestatur et dicit: Nem adathatik exmissio, mivel volt volna ideje őkegyelmének reá, hogy e dologban procedálhatott volna.

Deliberatum: Datur exmissio.

Causa levata Georgii Kovásznai rectoris scholae GógánVárallyaiensis tanquam Actoris contra et adversus Michaellem Vajai in Gógán commorantis, tanquam Inctum et uxoris ejus, item Johannis Székely cum uxore sua tanquam Inctos.

Pro Actore procurator Michael Sz[ent]Györgyi de Ádámos protestatur et dicit: Illyen okon kellett nemes Küküllő vármegyében, felső járásban, gógáni ecclesianak scholamesterének, Kovásznai György uramnak megszóllítani ugyan fenn megemlített vármegyében és faluban lakó embereket, úgymint Vajai Mihály urat, aki most depositus s ugyan feleségét, Székely Katát, Székely Jánost feleségestül, Halász Borbárát, gubernator eöexcellenciaja jobbágyit: Hogy nem tudom mi oktúl viseltetvén, mostan ez esztendőben Húsvét és Pünkösöd között való hetekben sok mocskos szókkal illetek őkegyelmek, megkívánom, hogy őkegyelmek rám bizonyítsák, ha rám nem bizonyíthatyák őkegyelmek, külön-külön eleven diomon maradjanak, kötésemet és fáradságomat is megkívánom, de caetero protestatur.

Pro Inctis procurator maga Vajai Mihály a többi Inctus képében protestatur et dicit: [16.] Mi ezekhez készületlenek vagyunk, azért exmissiot kívánunk a Szent Széktül.

Actor protestatur et dicit: Nem adattatik exmissio, mivel én a templomban is szégyenlek járni, olly lelki fájdalomban vagyok, volt volna idejek, készültének volna reá.

Deliberatum: Non datur exmissio. Olvastassék a relatoria beadattván.

Deliberatum in causis Georgii Kovásznai rectoris scholae GógánVáralljaiensis, et Michaelis Vajai rectoris quondam ejusdem ecclesiae, uxorisque ejus Catharinae Székely, nec non Borbarae Halász consortis Johannis Székely Gógániensis: Mivel Kovásznai György mostani gógánváralljai mester úgy nem viselte magát, mint igaz mesteri állapotya kívánta volna, hanem magát a részegeskedésre adta, és abból folyó vétkekre, úgymint szitkozódásra, bolondoskodásra, furiara, azonban becsületes praedikátorát is megbántotta egynéhányszor, nem is tanul, s nem tanít, imitti-amott utcán s leányok között egy ingben járt s ledérkedik, annakfelette akarattunk ellen is jött abban az ecclesiában. Mindezekért megérdemlené, hogy ignominiose extermináltassék most menten, de bizonyos okokra nézve mégis ilyen rigorral nem élünk, hanem functiojátúl suspendálljuk, azonban, hogy itt előttünk reconciliállyon, megkívánnyuk, és tölle erős reversalist kívánunk. Vajai Mihály penig, mivel a relatoriabúl nyilván constál, nyilván tudván feleségének mind paráznaságát, mind boszorkánságát, sőt maga sokszor nyilvánvaló kurvának, boszorkánnak kiáltotta mások halatára feleségét, és proxime amelly gyermekkel viselős volt, arról is elmondotta, hogy nem tölle való, hanem másútól. Maga is az asszony, mint azt tanúk béhozzák, csak elmondotta, hogy vele más vétkezett volna, és gravis circumstantiai [vannak] ugyan tisztátalanságárúl, per hoc: Vajai Mihály az feleségével edjütt az ecclesiabúl kitiltatnak, a felesége penig a magistratus kezében adjudicáltatik, Vajai Mihály penig maga in perpetuum a mesterségbúl mint afféle infamis ember letétettetik, minthogy penig az új mesterrel is rútol bánt, és annak is sok excessusokra okot adott, az ecclesiában nagy tumultust indított és botránkoztatott, hogy tovább is azon ecclesiában nagyobb gonosz miatta ne oriálódjék, abbúl az ecclesiabúl mind feleségestúl amoveáltatik, ott való lakása nem engedtetik. Székely Jánosné penig, minthogy mind maga tisztátalanságára célozó dolgait megvallyá, mind a fatensek importállják, mind penig mások is arrúl testálnak, hogy rossz életű, és éjjel későn egyedül iminnen s amonnan megyen haza házához, mely jámbor becsületes asszonyhoz nem illendő, azért ő is az ecclesiabúl kitiltatik, és magistratus keze és judiciuma alá ítéltetik.

Causa levata nobilis Michaelis Thúri filiae Judithae Thúri Bergenyensis in Sede Siculicali Maros tanquam Actricis contra et adversus Stephanum Bereczki de Egrestő in comittatu Küküllő tanquam Inctum.

Pro Actrice procurator Franciscus Kendi, rector scholae reformatae Gálfalviensis, protestatur et dicit: Ez okon kellett citáltatnom nemes s vitézlő Bereczki István uramat, mivel 1715. esztendőben Martiusnak az elejin nemes és vitézlő Bereczki István uram megtalálván engemet Doboka vármegyében, MelegFöldVáron hajadon leányomnak, Thúri Juditnak jövődöbéli házastársul való megkérésére, de mivel sem magamnak, sem leányomnak, sem az atyafiaknak kedvek nem lévén, hanem egy embernek [17.] feleségével edjütt való incitálásokból vették leányomat reá és magamat rá, hogy odaigérjem leányomat ökegyelmének jövődöbéli házastársul, és kézfogása is légyen, kényszerítvén az hűtlésre is, de magam meg nem engedtem. Minekokáért annakutánna leányom is tölle megunakozván, mivel jártában s költé-

ben őkegyelme magaviseletlenségét leányomnak közelebbvaló atyafia házánál annyira kimutatta, hogy az atyafiak őkegyelmek is igen szégyenlették Bereczki István uramnak ott való cselekedetét és alkalmatlankodását, amint relatoriamból kitetszik, kihez képest őkegyelmétől való separatiót kívánok avagy repudiumot, minthogy lehetetlen őkegyelmével igazán megeskedni leányomnak. De caetero protestatur, coram verbis plura.

Pro Incto procurator Mózes Györkei rector scholae reformatae Radnótiensis, protestatur et dicit Inctus: Hallom az Actrixnak ellenem való kemény actioját, amelyben kívánságát is értem, úgy vagyom, a megemlített Actrix Istennek törvénye s az ecclesianak bevett rendtartása szerint jövendőbéli házastársul megkértem vala, mellyet is az Actrix atya szabad akarattya szerint megígért, bizonyos terminust vetvén. Melly terminusra én is becsületes atyámfiával megjelentem, mi oktúl viseltetvén nem tudom, az Actrix atya annyostúl házoktól elmentenek, a leány engemet marasztott, hogy megjőnek őkegyelmek ebédre vagy estvére, én váraoztam harmadnapig, látván, hogy csak nem jőnek, visszamentem házamhoz. Annakutána mi gondolattyaiból az említett Actrix édesattya énnékem levelet küldött, melyben azt írja, hogy mennyek oda, mert már mind őkegyelmének magának, s mind pedig leányának szíve-lelke rajta megnyugott. Látván azért én is őkegyelmének ezt a kívánságát (mivel énnékem is az őkegyelme leányán szívem-lelkem megnyugott volt) elmentem, s oly jó szívvel acceptáltanak, hogy magam is jobban nem kívánhattam volna, mellyet doceálunk, ha kívántatik. Ugyanakkor őkegyelmek javallásokból el is mátkásítottam. Azért én akkori kötésemet el sem bontom, és őkegyelmétől el sem válom, mindazonáltal, hogyha mind Istennek s mind a Szent Széknek úgy tetszik, hogy elvállunk, mivel én oka nem vagyok, mind fáradságomnak, s mind költésemnek, mind peniglen tisztességemnek jutalmát megkívánom. Annakfelette ha úgy tetszik a Szent Széknek, ligaban vessék. De caetero protestatur.

Deliberatum in causa Judithae Thúri virginis de Bergenye is Sede Siculicali Maros tanquam Actricis in causa Stephani Bereczki nobilis de Egrestő in comitatu Küküllő: Mivel egrestői Bereczki István uram mátkás lévén Thúri Judittal, a mátkaságnak idején illendőképpen nem viselte magát, hanem némely helyen lévén leánnak tallért ígért, hogy véle hálna, más asszont is próbálgatott olyan formán, voltak illyen szavai is őkegyelmének: Öcsém, egyél-igyál, akár adják az ebadták a leányokat ide, akár ne, csak tartsanak jól bennünket. Mellyekre nézve Thúri Judit igen megidegenült őkegyelmétől, és teljességgel hozzá nincsen semmi szereteti, hanem őkegyelmétől méltó separatiót kíván. Látván azért mi is ez dolgot és istenessen megruminálván, a Szent Társaság Thúri Judith asszont Bereczki István-tól separállya, a mátkaság alól absolvállya, megkívánván azt is, hogy őkegyelmek itt előttünk egymást kövessék meg, ajándékjokot adják vissza egymásnak, a leány pedig ad alia vota transmittáltatik. [18.]

Causa continuata Michaelis Székely de Gógán contra et adversus conjugem suam Barbaram Fintam.

Pro Actore procurator Michael Radnóti rector in ecclesia Mikefalviensi reformata: Mivel az én feleségem alkalmatlan egészen arra, hogy férfi mellé való legyen és véllem lakjék, amint exhibeálandó relatoriamból constál, azért a Szent Széktől divortiumot kívánok, de caetero protestatur. Pro Incta nemo.

Deliberatum in causa Michaelis Székely Gógániensis tanquam Actoris contra et adversus conjugem suam Barbaram Fintam, tanquam Inctam: Székely Mihálynak felesége, Finta Borbárával való causáját megvizsgálván, bizonyos relatoriajából az Actornak találtunk abban olyan dokumentumokat, mellyek arrúl nyilván testálnak: 1. Hogy ab initio tellyességgel férfi mellé alkalmatlan volt, gondatlan és dologtalan, annál inkább maga incuriaja miatt megnyavalyásulván. 2. Azonban infidelisnek is méltán mutattyák, mivel férjére, gyermekére gondot nem viselt, házat odahagyta, nem procurálta, hanem elment, imitt-amott kóborlott egy hétig is és tovább is, az apostol mondása szerint penig, aki háza népére gondot nem visel, hitetlen az, és annál is alábbvaló.²⁷⁸ 3. Most penig, amint élő tanúk vallják és mondják, el is ment, vagy vitette magát, melly mutattya azt, és céloz arra, hogy nem redeál urához. 4. Hogy ennek rosszasága orvosolhatatlan, és az férje régtől van ez senyvedésben. 5. Azonban férfi mellé is alkalmatlan, és hogy véle legyen. Mellyre nézve a Szent Társaságnak judiciuma Székely Mihályt alkalmatlan és infidelis feleségétől elválasztja, és ad alia vota transmittállya, amazt penig ligaba veti in perpetuum, aminthogy másként is abba esett és leszen. Ide tévén azt is, hogy az urárúl lemondott.

1715 november, Csávás

*Anno 1715. die 6. Novembris Synodus Partialis celebrata in ecclesia reformatata SzászCsávásiensi, in nomine Domini nostri Jesu Christi.*²⁷⁹

Deliberatum in causa reverendi domini Gregorii Zalányi pro nunc pastoris ecclesiae reformatatae Sövényfalviensis pro sui expurgatione ab illegitima infamia: Mivelhogy tiszteletes Szilágyi Sigmond uram rút infamiával, úgymint paráznasággal vádolta tiszteletes Zalányi Gergelly uramat, hogy mástúl valakitől hallotta volna, annakokáért Zalányi uram megindulván a maga méltatlan diffamáltatásán, maga tisztaságára inquiráltatott, és bizonyos és hiteles relatoriajával doceálta, hogy mind ifjú legény korában, mind penig házasságában tiszta jámbor életet élt, és semmi olyan rút élet felölle nem hallattatott. Azért tetszett a Szent Széknek ez, hogy Zalányi Gergelly uram absolváltatik az alól az infamia alóll, és justificáltatik, minthogy a Szent Generalis is Zalányi uramnak ebbéli causáját ide relegálta a mi Szent Partialisunkra ennek revideálására és eligazítására.

Deliberatum in causa humanissimi domini Andreae Szathmári pro nunc rectoris scholae reformatatae KüküllőVáriensis.

Szathmári András urammal lévén ilyen baja, megtámadván ökegyelmét némelylek étszakának idején, mégpenig nem suspecta háznál lévén vacsorán, és onnan haza akarván menni, meg is verték úttyában, és midőn [19.] adversariussit via juris ökegyelme prosequálná, és azokat utólérné, azok illegitimo modo emanált relatoriakkal ökegyelmére eskettetvén, azt imitt-amott mutogatták, és indebite

²⁷⁸ 1Tim 5,8: *Ha pedig valaki az övéiről és főképen az ő házanépéről gondot nem visel: a hitet megtagadta, és rosszabb a hitetlennél.*

²⁷⁹ KükEhmLvt prot. I/3. 18–19.

őkegyelemét mocskolták úgy, hogy amiatt az őkegyelme igaz causaja mintegy controvertáltatott, és igaznak nem lenni láttatott. Azért Szathmári András uram igaz és hiteles relatoriajával doceálta a maga tisztaságát, és hogy nem olyan tisztátalan személy, amint mások őkegyelme felől hirdették, nem is tisztátalan életéért támadták meg adversariussi, sőt akik láttatnak is őkegyelme ellen holmit mondani, és mondanak is, azokat is mostani relatoriajában invalidálta, és többire is csak hallo-más némellyeknek fassiojok. Mindezeket istenessen a Szent Szék megruminálván, Szathmári András uramat minden ellene intentált infamia alól absolvályuk, és tiszta életű személynek ítéllyük, és méltónak ítéllyük, ki a maga causáját folytathassa via juris minden contradictio nélkül ott, azhol illik és kívántatik.

1716 március, Küküllőszéplak

*Anno 1716. 3. Martii Synodus Partialis celebrata in ecclesia reformata Széplakiensi, in nomine Domini nostri Jesu Christi.*²⁸⁰

Deliberatum in controversia reverendi domini Stephani Sz[ent]Annai, ministri ecclesiae reformatae Balavásáriensis et humanissimi Georgii Fosztó Bögözi rectoris ecclesiae N[agy]Egrestőiensis.

Minthogy tiszteletes Sz[ent]Annai István atyánkfiát, Bögözi Fosztó György uram igen megmocskolta volt, melly világos documentumokból liquidálódott, s maga is nem tagadhattya. Tudta volna ugyan a Szent Társaság, mit cselekedgyék juridice őkegyelmével, de minthogy tiszteletes Sz[ent]Annai uram a békességre condescendált, látván Bögözi uramnak is maga vétkének megismerését, és őkegyelme ellen való vétségének agnoscálását, és készségét arra, hogy őkegyelmét megkövesse, azért a tetszett [!] a Szent Széknek judiciumának, hogy Bögözi uram tiszteletes Sz[ent]Annai uramat megkövesse, azonfelett a Szent Partialist is, és Bögözi uram adgyon erős reversalist arrúl a Szent Partialisnak, hogy ezután afélében magát nem elegyíti, Sz[ent]Annai uramat megbecsüllli, ellene való vétkét meg nem újjíttya, a Szent Partialist is meg nem bántja, és a Szent Partialis előtt mindezeket fel is vállalá és elköveté Bögözi uram.

Deliberatum: N[agy]Egrestői Bereczki István, Gál Imre és Gáspár Pál uraimék nekünk beadott instantiajokban vádolván ezen Bögözi György uramat vérengézés-sel, verekedéssel és egyebekkel, amelyeket ellenek elkövetett, de minthogy még világos relatoriakból és documentumokból nem constál, és csak vádlás lévén, azért őkegyelmek a Szent Széktől exmittáltatnak, hogy e dolog felül inquiráltassanak. [20.]

Deliberatum in causa reverendi domini Sigismundi Solymosi, pro nunc ministri ecclesiae reformatae Boldogfalviensis, pro sui expurgatione, ab illegitima infamia furii, ipsi a reverendo Sigismundo Szilágyi intentata: Világos documentumból constál, hogy illegitime diffamáltatott tiszteletes Solymosi Sigmond atyánkfia lo-

²⁸⁰ KükEhmLvt prot. I/3. 19–21.

pással tiszteletes Szilágyi uramtúl, azért ab illa infamia, a Szent Partialistúl ökegyelme absolváltatik, és tisztessége helyreállítatik, minthogy maga tiszteletes Szilágyi uram ökegyelme felől elmondotta, hogy ökegyelmét lopónak nem mondotta.

Deliberatum in causa nobilis Samuelis VámosPérecsi, nunc in SzászAlmás commorantis contra et adversus conjugem suam infidelem et adulteram Mariam Toma: Mivel constál világossan, mind attestatiokból, bizonyos még hittel fateáztatott személyekéből, hogy Szabó Sámuel Toma Mária ezelőtt mintegy hat esztendővel nemcsak hitetlenül elhagyta, hanem meg is fattyazott másutt szolgálván, azután is penig máshoz férjhez is ment, ma is avval az emberrel edjűtt él és attúl gyermeke is vagyon. És noha Sámuel sokat fáradozott, hogy ezen feleségét reducálhassa, de reá nem vehette, azonban itt előttünk is attestál becsületes atyánkfia arrúl, hogy tudja, hogy elszökött ez asszony ezen férjétúl, s szolgálónak állott, ott meggyermekesedett. Azért placuit juri Sanctae Sedis, hogy Szabó Sámuel Toma Máriától, mint hitetlen és parázna feleségétúl divortióltatik, és ad secunda vota transmittálatik. Toma Mária penig magistratus keze és fegyvere alá adjudicálatik.

Deliberatum contra et adversus GógánVárallyaienses in negotio sylvae ejusdem ecclesiae: Minthogy a gógánvárallyaiak az ecclesianak szép erdejét igen elpusztították, noha őket serio egynéhányszor admoneáltuk, hogy az erdőnek békét hadgyanak, sőt curator Antos Máthé uram ökegyelme is őket tilalmazta azon erdőrül sub poena articulari, de avval is nem gondoltanak, hanem az erdőt eladták pénzen idestova. Azért placuit juri Sanctae Sedis, a várallyaiak ft. 200 megbüntetessenek a nemes vármegyének becsületes tisztei ökegyelmek által, amely pénzen penig eladták az erdőt, az ecclesia számára visszaadgyák.

Causa continuata Johannis Halmágyi M[aros]Bogátiensis in personae suae uxoris tanquam plenipotentiarii tanquam Actoris contra et adversus Michaelem Csehi M[aros]Bogátiensis, tanquam Inctum.

Procurator Johannes Kendi: Actor petit, hogy a relatoria olvastassék, mivel az Inctus már harmadúttól nem compareált, noha admonitus volt.

Deliberatum: Megengedtetik, hogy a relatoria olvastassék.

Deliberatum in causa Chatarinae Fodor conjugis providi Johannis Halmágyi M[aros]Bogátiensis tanquam Actricis, contra et adversus Michaelem Csehi M[aros]Bogátiensis tanquam Inctum diffamatorem: Mivel Halmágyi Jánosné Fodor Kata világos és hiteles [21.] relatoriával doceálta előttünk, hogy illegitíme mocskoltatott Csehi Mihálytúl véle való paráznasággal, és senki tisztátalan étellel ki nem adta, azonban Csehi Mihály kétségkívül nem bízhatván igazságához, noha harmadúttal is admoneáltatott s certificálatott a Szent Partialisra, mégis el nem jött. Azért Fodor Kata absolváltatik az alól az infamia alól, Csehi Mihály penig in tota actione Actricis convincitur, mind hogy vivum homagiumon maradgyon, mind penig az Actor minden költséget rajta megvehessen.

1716 június, Marosbogát

*Anno 1716. die 18. Junii Synodus Partialis celebrata in ecclesia reformatata
MezőBogátiensi [!] in nomine Domini nostri Jesu Christi.²⁸¹*

Deliberatum in causa infidelis Samuelis Thállyai uxoris Elisabethae MihályDeák: Igaz dolog, sok esztendőktül fogva MihályDeák Ersók asszonyt elhagyta hitetlenül az férje, Thállyai Sámuel, ki is ez asszony akarattából levél által bizonyos emberei által requiráltatott Magyarországon, kivált Debrecenben lakván, amint értették, de arra semmi választ az nem tett, sem feleségéhez vissza nem jött. Még mindazáltal tetszett nekünk, hogy ez nyavalyás asszony maga is urát keresse s tudakozza, ha találja valahol, hívassa maga mellé vagy hivattassa, mivel most újonnan lévén előttünk causaja és nem többször, finaliter el nem választhattuk, nem is válasszuk.

Causa levata providi Kis Péter BúzásBesenyeiensis ut Actoris contra et adversus uxorem suam Elisabetham Kopán matrimonio inhabilem, tanquam Inctam.

Procurator Actoris Martinus Szabó M[aros]Bogátiensis: Ilyen okon kellett hites feleségemet, Kopán Ersókot a Szent Szék eleibe citáltatnom, hogy tíz esztendőktül fogva az Istennek látogatási miatt úgyannyira elnyomorodott, hogy egészen alkalmatlan a házi gazdaasszonyságnak viselésére, kivált egy esztendőnek forgása alatt a maga gondyára sem mehet ki, hanem más tisztítja ki belőle. Melyre nézve én is állapotomhoz képest, annak rendi szerint világi életemet nem folytathatom, azért kész vagyok relatoriaimból megbizonyítani ezen erőtelenségeit. Kívánom a Szent Széktől, hogy tőlle divortióltassam, de caetero protestatur.

Incta per instantiam annak útja és módgya szerint kívánnya a divortiumot.

Deliberatum: Actor cum petat [!], hogy az relatoriait bévégyük és olvassuk, megengedtetik, hogy olvastassék bizonyos okokért.

Deliberatum: Eléggé megrumináltuk Kis Péter causáját nyomorék felesége iránt, s szánakozunk is ezen, de minthogy a szegény asszony, míg egészséges volt, rendes gazdaasszony volt az ő rendi szerint, s gyermekeknek anyja, azután következék nagy elnyomorodása. Isten a férfiút békességes türésre hívta, házassági kötelessége is arra hívja, hogy boldogtalanságában [22.] és betegségében el ne hadgya, hanem procurállya. Annakfelette az 73. canon is tilalmazza a divortiumot minden egyéb dolgokban az adulterium és finalis vagy infidelis desertion kívül. Azért a Szent Szék Kis Pétert feleségétől, Kopán Ersóktól el nem választja semmiképpen, várjon Istentől, rövid időn, mint értjük, utolsó nehéz elnyomorodását az Inctanak Isten megelégteli.

Actor appellat ad Sanctam Synodum Generalem.

Deliberatum: Conceditur.

Causa levata Johannis Kalocsai nobilis tanquam Actoris contra et adversus Barbaram Nagy sibi desponsatam tanquam Inctam in Kerelő commorantes.

²⁸¹ KükEhmLvt prot. I/3. 21–24.

Procurator Actoris reverendus dominus Musnai, minister reformatae ecclesiae Ózdiensis: Ez okon kellett in jus attrahálnom a Szent Szék előtt kerelői Nagy Borbára asszont, ennekelőtte eljegyezvén magamnak és megmátkásítván őkegyelmét annak az ő rendi szerint, de akkor sem szerettem, azonban az édesannya elmondatta őkegyelme, nem adom olly vándornak leányomat, annakfelette magam is mind atyámfiái ellen cselekedtem, mind pedig részeg koromban is vettem reá a mátkásodásra, és illetlenül volt egészen köztünk ez a dolog. Azért ezt kívánom a Szent Széktől, hogy separáltassam őkegyelmétől, és ad secunda vota transmitáltassam.

Inctae procurator Martinus Szabó M[aros]Bogátiensis. Incta dicit: Hallom az Actor ellenem való actioját, de hogy őkegyelmét arra erőszakosson hajtotta volna valaki, vagy pedig megrészegéttük volna, azt tagadjuk. Kész lések helyes testimonialissal megbizonyítani, hogy őkegyelme rendes úton-módon, emberséges embereket küldött hozzám, én is választ adván, tisztességessen ment végbe a dolog köztünk. Hogy pedig őkegyelmében a szeretet meghűlt, adgya helyes okait, külömben megkívánom, hogy őkegyelme híreben-nevemben ennyire mocskolt, a Szent Partialistól annak rendi és módja szerint büntetődjék, és ligaban vettessék, költségünket s fáradságunkat megfizesse. De caetero protestatur.

Deliberatum: Nem adhatván sufficiens ratioit az Actor az Inctatúl való separáltásának, minthogy úgy láttyuk is, hogy az sponsale közöttök rendesen ment végbe, s nem volna méltó a separáltatásra, mindazáltal vigyázván a Szent Szék az ártatlan félnek is javára, az Actort mint az sponsalénak és az házasságnak meg nem becsüllőjét az Inctatól separállya úgy, hogy a 74. canon szerint mindaddig, míg az Incta férhez nem mégyen, ligaban vettetik, és ennek hírét, becsületét helyreállassa (s fáradságát s költségét megfizesse), az Incta pedig absolváltatik, és ad secunda vota transmittáltatik.

Deliberatum in causa providi Martini Szász de Héderfája contra et adversus conjugem suam Elisabetham Szász ad se redire nolentem.

Igaz dolog, Szász Márton megnevezett feleségét bocsátotta a nagy szegénység mia esztendeig dajkaságra Sároson lakó nemes Sárosiné asszonyomhoz úgy, hogy esztendő múlva ismét redeállyon urához. De férje híre nélkül Sárosi asszonyom ismét más esztendőre is megfogadta, magát Szász Mártonné is ura híre nélkül kötelezvé. Ez férfi pedig nyavalyás, felesége nélkül nem élhet, s gyermekeik lévén, és noha az asszonytól sok rendben kérte feleségét, s hívta is és hivatta feleségét magához vissza, sőt certificálta is tiszteletes seniorunk őkegyelme pecséttyével Szent Székünkre, de nem compareált. Azért méltó dolognak ítéltük, hogy deliberatumunkat megtekintve méltóságos tekintetes tiszt uraimék önagyaságuk s őkegyelmek autoritate publica ez nyavalyás embernek feleségét visszabocsátatni istenessen munkálkodják, sőt effectuállyák őkegyelmek de facto, hogy az asszony a férjéhez redeállyon. Ita referente etiam incliti Regni Constitutione.

Deliberatum in causa ecclesiae Kyrályfalviensis, contra Canonem et nostram Sanctam Societatem, aliunde ministrum introducentis.

A kyrályfalvi reformata ecclesia vacálván közöttünk és minister nélkül szű[23.]kölködvén, mely is közöttünk edgy kiváltképpen való ecclesia, mi Canon

szerint odarendeltünk becsületes atyafiát közölünk, kit az ecclesia is acceptált. De titulata Lázár Györgyné asszony ott patrona lévén, 22. canonunk ellen és miellenünk is, más tractusból való becsületes mesternek adott vocatit oda, mellyet azon ecclesia is difficultált, és noha mi ökegyelmének írtunk és kértük, ne cselekedje ezt ökegyelme praejudiciumunkra, oda deputáltatott becsületes atyánkfiáról is ökegyelmének recommendatitot tévén, de ökegyelme az asszony csak végbevitte propositumát, és akinek vocatitot adott, be is tette ökegyelme azon ecclesiában. Mely dolog nagy kisebbségére lévén egész Szent Társaságunknak, és nagy nehésségünkre is esvén, tetszett Szent Székünknek e dolgot promoveálnunk a Szent Generalisra, hogy nekünk ebben consolatitot mutasson a Szent Generalis, és ebben istenes igazítást méltóztassék tenni, mivel mi egész Társaságul ökegyelmét acceptálni nem akarjuk azon ecclesiában.

Causa levata Nicolai Rác nobilis in comitatu Tordensi de Felfalu tanquam Actoris, contra et adversus conjugem suam adulteram Juditham Harkó de KóródSz[ent]Márton in comitatu Küküllő tanquam Inctam.

Procurator Actoris Moses Gyirkei: Minthogy ennekelőtte is az Inctat énnékem szükségesképpen kellett a magam competens forumomra in jus attrahálnom, de az Incta nem agnoscálván azt competens forumának, azért sem egyszer, sem másszor nem compareált, melyhez képest ez okon kellett nekem az Inctat a magam competens forumán in jus attrahálnom. Mivel nem gondolván az Incta Istennek kemény parancsolattyával, hite és házassági kötelessége ellen, rajtam, igaz hites urán kívül, rút fajtalan életre idegenekhez adta magát, akikkel is szemtelenül száma nélkül paráználkodott, mellyet minden szemérem nélkül meg is vallott. Azonkívül is feles szemmel látatt világos bizonyságok subinferállyák. Melly cselekedetivel házasságbeli egymáshoz való hitünket s kötelességünket felbontván megkívánom, hogy tőlle divortióltassam, az Incta pedig excommunicáltatván magistratus kezébe adjudicáltassék ad puniendum, és ligaban vettessék. Én pedig ad alia vota transmitáltassam. Mely cselekedeteit ha tagadná, in instanti kész vagyok doceálni. De caetero protestatur.

Pro Incta nemo.

Deliberatum: Noha nem lévén az Actornak még exmissioja Szent Székünkötül, és az Incta is citáltatván nem compareált, szokott praxisa szerint Szent Székünknek ezen causat dilatióban vehetnök, minthogy az ilyen causában forgó személyek iránt három s négy Partialisig is el szoktunk várakozni, mindazáltal accedálván a nemes vármegyei Generalis Széknek is ezen causansoknak dolgokhoz való szoros hozzányúlása, tetszett nekünk is ezen causához hozzányúlnunk, és a relatoriakat bévévén elolvasnunk.

Deliberatum in causa nobilis Nicolai Rác de Felfalu in comitatu Tordensi, contra et adversus conjugem suam adulteram Juditham Harkó de KóródSz[ent]Márton in comitatu Küküllő: Két rendbéli relatoriakban levő bizonyos és hiteles fatenseknek [24.] vallásokból nyilvánvaló paráznasága constál Harkó Judit asszonynak, mert vagynak tíz personak, akik bizonyossan vallyák, hogy látták nemcsak egy, hanem több személyekkel való fertelmeskedését. Vagynak ezeken kívül húsz personak, akik mind magának az asszonynak, mind a velle való fertelmeskedőknek magoknak szavokat megvallyák, mely szerint egymással való paráználkodásokat és avval

való kérdéseküket megvallyák. Azonkívül sok vallók gravis circumstantiakat is adnak elé az asszonynak és latrainak gonosz életekrül. Accedál ezekhez az is, hogy per non venit is méltán elmaradhat az asszony, mivel itt is, másutt is meg nem jelent, noha citata volt, KóródSz[ent]Mártonban lakó Osvát Mártonnal való parázna étellel is nyilván kiadatott. Tetszett azért mindezekre nézve a mi Szent Székünknek igaz judiciumának, Rácz Miklós adultera feleségétül elválasztassék, és ad alia vota transmittáltassék. Harkó Judith asszony peniglen magistratus kezében adjudicáltatik, és ha valamint gratiat inpetrálna is a magistratustúl, perpetua ligaban vettetik és excommunicáltatik, hasonlóképpen Osváth Márton is excommunicáltatik, és magistratus censuraja alá adjudicáltatik.

Deliberatum ratione Bogátiensium: Nyilvánvaló dolog az erdőnek szúki illyen mezőségen, azért egyházfi lévén Farkas Gábor, ökegyelmének kellett volna mások ellen is az ecclesia berkét és erdejét oltalmazni, de mivel mind ecclesia híre nélkül, mind annak tilalma ellen másnak adott, mégpenig haszonra való fát, másunnan is a tilalom ellen vitt tövisset, azért egyházfiú uram három forint büntetésen marad, melly is az ecclesia ládájában adassék, az ecclesia számára, a kárát penig restituállya az ecclesianak.

1716 október, Harangláb

*Anno 1716. die 21. Octobris Synodus Partialis celebrata in ecclesia reformata Haranglábiensi, in nomine Domini nostri Jesu Christi.*²⁸²

Deliberatum in causa Annae Nagy Balavásáriensis: Balavásári Nagy Annók hozzon hiteles attestatiot vagy relatoriat arról, hogy gonoszul elhagyta, vagyon már három esztendeje, a mátkája, Kis András, azúlta oda vagyon. Arról is hozzon documentumot, hogy volna két felesége is, és a jövődő Partialisban dolga elévéte-tik és eligazítottatik.

Causa levata Mikefalván lakó nemes Fogarasi vel Rákosi Sámuelné Sz[ent]Királyi Évájé tanquam Actricis, contra et adversus Michaelis Radnóti, rectoris ecclesiae reformatae Mikefalviensis consortem Annam Mátyás tanquam Inctam.

Pro Actrice procurator Gregorius Domokos nobilis de Csapó protestat et dicit: Ez okon kellett az Inctat ad jus attrahálnom, mire való gondolattyában ökegyelme, in hoc anno praesenti 1716. die 27. Septembris, vasárnap délyvesti praedikationak alkalmatosságában, midőn isteni szolgálatról jöttünk volna ki, a cinteremajtóban, minden igaz ok nélkül, az Incta rámtámadván úgy megtaszított, hogy ha más becsületes nemes asszonyokban meg nem tartóztam volna, a földre romlásommal kellett volna leesnem. És midőn protestatiomat inseráltam volna, ökegyelme hazudtolt engemet, mind abban az órában s mind peniglen más alkalmatosságokkal is egynéhány rendben, mintegy diffamatiot tett rajtam, s úgy hazudtolt. Mely dolgait

²⁸² KükEhmLvt prot. I/3. 25–27.

hogya tagadná, exhibeálandó relatoriambúl kész vagyok doceálni, doceálván megkívánom, si juris Approbatarum Regni Constitutionis part. 1. tit. 5. art. idem 5., minthogy az nemes országnak a citált articulusban olyan írása vagyon, ha kik minden igaz ok és mód nélkül vel per se, vel per alios praedikátort s mestert vernének min maradjanak, melyből kijöhet az, hogy, minthogy alább azon articulusban írás vagyon, papok s mesterek ha mi violatiot cselekednek, hasonló poenaban incurállyanak. Így méltán megkívánhatom, minthogy scholamesterné az Incta, convincálódgyék aszerint a Szent Partialis ellen is, ha láttatott vétkezni, hagyom a Szent Partialis ítéletire, min convincálódgyék. Ez mellett törvényemre való költségemnek refusioját. De caetero protestatur.

Pro Incta procurator Michael Radnóti rector ecclesiae Mikefalviensis: Hallya az Incta, mit az Actrix asserál ellenem, hogy tudnillik 27. Septembris én, mikefalvi [26.] scholamesterné Mátyás Anna, Sz[ent]Királyi Éva asszont déllyest a templombúl kijövéen megtosztottam volna minden igaz ok nélkül, a taszítást nem tagadom, de hogy vagy bosszúból, vagy haragbúl taszítottam volna, kívánom ökegyelmek megbizonyítsák, ha peniglen meg nem bizonyíthatják, azon articulusban lévő poenaban incurállyanak. Azonban költségemet s fáradságomat refundálni kívánom. Item, hogy ökegyelme énreám annakelőtte, míg e dolog nem esett volna, minden igaz ok nélkül, hogy rám izent egyházfiú által, ugyanazon poenaban incurállyon, ha mit peniglen ebben is a belső személyek vagy a Szent Partialis ellen vétett, a Szent Széknek ítéletire bocsátom ebbéli dolgát. Hogy peniglen ugyan ökegyelme engemet egyházfi által citáltatott Partialisi Synodusra, holott nem lehetett volna, ebbéli dolgát is a Szent Széknek ítéletire bocsátom. De caetero protestatur.

Deliberatum in causa nobilis personae Eva[!] Sz[ent]Királyi consortis nobilis Samuelis Rákosi de Mikefalva tanquam Actricis contra et adversus Annam Mátyás consortem humanissimi Michaelis Rákosi [recte: Radnóti] in Mikefalva tanquam Inctam: Világossan constál, hogy rancorbúl taszította meg a cinterem ajtóban Radnótiné asszony, Mátyás Anna Sz[ent]Királyi Éva asszonyt, testisekbúl is, de ezen dolognak valóságát igen confirmállya, hogy meghazudtolta, mikor annak mondotta volna: miért taszíta meg kegyelmed mesterné asszonyom. Melyre nézve Mátyás Anna méltónak ítéltetik a Szent Széktúl arra, hogy Sz[ent]Királyi Éva asszonyt itt előttünk megkövesse, költségét s fáradságát refundállya, és mivel potentia is van benne, két forintot fizessen neki. Azomban mivel nagy botránkozásra az ecclesiaban, mesterné lévén, templombeli cultusrúl kijövéen, az cinteremben ilyen alkalmatlan dolgot cselekedett Mátyás Anna, a Szent Partialisnak két forintot donállyon.

Causa levata Elisabethae Szabó de Besenyő tanquam Actricis contra et adversus sponsum suum Stephanum Szöcs itidem de Besenyő tanquam Inctum.

Procurator Actricis Michael Szabó de Besenyő: Mivel a szeretet meghidegedt bennem Szöcs István mátkám ellen, annakokáért a Szent Széktúl kívánom a mátkaság alól való felszabadulásomat, minthogy elcsábított.

Incti procurator Petrus Kis de Besenyő: Az Inctus azt feleli, én nem csábítottam, hanem emberséges emberek által rendessen mátkásítottam el, azért ha elválík, költségemet, fáradságomat s becsületesemet megkívánom etc.

Deliberatum: Besenyei Szabó Ersók nyilván vagyon, hogy nagy becstelenségben ejtette a mátkáját, Szőcs Istvánt, hogy mátkaságát megmásollya azellen való nagy szeretetlenségével. Azért a Szent Szék separállya őket, és Szabó Ersókot ligában veti mindaddig míg Szőcs István meg nem házasodik, secundum canonem 24., Szőcs Istvánnak pedig Szabó Ersók minden költségét s fáradságát refundállya, és becsületit is helyreállassa.

Deliberatum in causa Pál György de Sz[ent]Miklós tanquam Actoris contra et adversus uxorem suam Nagy Mariam de Sz[ent]Miklós tanquam Inctam: Pál György felesége nyilvánvaló paráznsága ellen mostani relatoriajában semmit nem doceálhat, azért tetszik a Szent Széknek, világosabb documentumokkal doceállya felesége paráznságát, és azután dolga eligazítatik. [27.]

Deliberatum in causa Barbarae Nagy Sz[ász]Almásiensi contra et adversus infidelem desertorem sponsum Samuelem Fejérvári: Több esztendejénél, hogy elhagyta Nagy Borkát Fejérvári Sámuel, mátkája, és nincsen reménység felőle, hogy mátkasága mellé visszajöjjön és elvégye, azért Nagy Borka separáltatik mátkájától és ad secunda vota transmittáltatik.

Deliberatum: Bogáti Dávid Sámuelné a liga alól absolvátatik, és ad secunda vota transmittáltatik.

1717 március, Szőkefalva

*Anno 1717. die 3. Martii Synodus Partialis celebrata in ecclesia reformata Szőkefalviensi, in nomine Domini nostri Jesu Christi.*²⁸³

Deliberatum: Sz[ent]páli mester Tótfalusi Sámuel uram azon ecclesiabúl amoveáltatik azért, hogy mind fiát s mind leányit nem jól erudiálta, sőt lágy indulgentiajával rosszá tette, és nagy excessusokra adott okot, és severe admoneáltatik sub poena amotionis ab officio et exclusionis a Sancta nostra Societate, ezután gyermekeit disciplinában tartsa, gonoszságukról megfenyíttse és büntesse.

Causa levata Michaelis Kis junioris de Bonyha tanquam Actoris contra et adversus sponsam suam Catharinam Horvát de Désfalva tanquam Inctam.

Pro Actore procurator Michael Nagy Eperjesi: Ez okon kellett a tiszteletes Szent Partialist megtalálnom és Horvát Cata asszonyt in jus attrahálnom, karácson előtt való napokban megtaláltam volt emberséges emberek által ökegyelmét jövedébbéli házastársul, s meg is kérttem, megvolt kézbeadás, keszkenő és gyűrűváltás közöttünk. Azután, nem tudom mitül indítatván, ökegyelme töllem megidegenedett, és a jegybéli ajándékot visszaküldötte, mellyet én vissza nem vettem, hanem megkívánom a Szent Széktül, adgya méltó okát, mért repudiált, ha pedig nem

²⁸³ KükEhmLvt prot. I/3. 27–28.

adhattyá, megkívánom, minden becsületesemet helybeállítsa, költségemet és fáradságomat megfizesse, az elválásnak a taxáját megfizesse, és eleven díjunkt is megadja. Azonban pedig mi el nem válunk.

Pro Incta procurator Nicolaus Bánfi de Désfalva: Az Incta azt feleli, énnekem nem volt akkor is kedvem reá, mivel őkegyelme udvarban való sütő, és nem dologra való, én pedig olyat akarnék házaslársnak, ki imitt-amott nem sekzegyen[!], hanem dolgozzék, akkor is az a dolog hirtelen esett, és valami szülék kéreltenek meg bennünket, én azért csak elválást kívánok.

Deliberatum: Minthogy a leány az ő mátkáján feladott és [28.] repudiálta, holott méltó oka arra nem volt, azért tetszett minekünk, hogy a leánytúl a legény separáltatik, a leány pedig az 74. canon szerint ligaban vettetik mindaddig, míg a legény megházasodik. Azomban a legénynek fáradságát s költségét megfizesse, becsületesit helyreállassa, s megkövesse, az ajándékot pedig adják vissza egymásnak.

Causa levata Johannis Szász de Bonyha, tanquam Actoris contra et adversus uxorem suam Elizabetam Nagy Eperjesi itidem de Bonyha tanquam Inctam.

Pro Actore procurator Franciscus Kendi de Gálfalva: Ez okon kellett énnekem citáltatnom feleségemet, mivel engem gonoszul elhagyott egynéhányszor, vagyon is nagy számom másokkal való paráználkodásárúl, melyet is, úgy hiszem, megbizonyítok hiteles relatoriambúl, azért a Szent Széktúl divortiumot kívánok.

Pro Incta procurator Michael Nagy Eperjesi: Exmissiot kívánok.

Datur exmissio, de úgy, hogy ezután maga az Incta personaliter compareállyon, másként a Szent Szék a dolgához hozzá nem szól.

Deliberatum in causa Johannis Komáromi Radnótiensis in causa conjugis suae, Evae Katona, secum non cohabitantis: Katona Éva asszonyt a Szent Visitatio is admoneálta, hogy férjéhez, Komáromi Jánoshoz redeállyon és velle lakjék, most is azért admoneállya a Szent Partialis, férjéhez redeállyon, velle lakjék istenessen, külömben adjudicállyuk, hogy a külső magistratus is cogálja ad rediendum et cohabitandum maritum suum.

1717 június, Vámosgálfalva

*Anno 1717. die 1. Junii Synodus Partialis celebrata, in nomine Domini congregata, in ecclesia reformata Gálfalviensi.*²⁸⁴

Deliberatum in re reverendi domini Sz[ent]Annai, quandoquidem tanquam infamia uxor suae reverentiae accusatur. Tiszteletes Sz[ent]Annai István uram őkegyelme felesége, imitt-amott paráznaság vétkével vádoltatik, és minekünk ez nagy becsstelenségünkre vagyon, arrúl őkegyelme megszólítatván a Szent Partialistúl menti ugyan magát, de ez infamianak sedálására nem tarthattyuk elégségesnek. Tetszett azért minekünk, hogy két becsületes atyafiak tőlünk exmittáltatván, e dologról inquireáljanak, hogy az Szent Társaság errúl istenesen igazítást tehessen.

²⁸⁴ KükEhmLv prot. I/3. 28–30.

Deliberatum in causa, jam ante agitata in Sede nostra Sanctae Societatis Pauli György B[ethlen]SzentMiklósiensis tanquam Actoris contra et adversus uxorem suam Nagy Mariam scortatricem tanquam Inctam.

A Szent Szék nem lát Nagy Máriában nyilvánvaló adulteriumot, mely esett volna házasságban való edjüttlakásukban, hanem scortatitot, melyben esett az asszony házasságbeli életek előtt. Azért Pál Györgyöt a Szent Szék Nagy Máriától el nem választhattya, és nem is divortióállya, a tavalyi Szent Generalis deliberatuma szerint divortium non fiat, nisi in casu [29.] manifesti adulterii.

Az Actor apellál ad Sanctam Synodum Generalem. Conceditur.

Causa continuata Johannis Szász de Bonyha tanquam Actoris contra et adversus uxorem suam Elizabetham Nagy Eperjesi itidem de Bonyha tanquam Inctam.

Pro Actore procurator uti ante, Franciscus Kendi de Gálfalva: Ez okon kellett ismét Eperjesi Nagy Ersók feleségemet ide a Szent Székre admoneáltatnom, exmissus lévén a Szent Széktől és inquiráltatván bizonyos relatoriambúl, úgy ítélem, paráznaságát megbizonyítom, és mivel engem hitetlenül elhagyván imittamott járt, vagyon nagy gyanúm másokkal való vétkes cselekedeti felől, még gyanóval mondom, szegény szüleimék is őmiatta egymás után való halálokat és magamban való erőtelenségimet is gyanokodom miatta lenni. Azért mindezeket megbizonyíthatván, a Szent Széktől divortiumot kívánok feleségemtől, és kívánom, hogy perpetua ligaban vettetéssék.

Pro Incta suprascripta procurator Michael Belényesi de Désfalva cum solempni praemissa protestatione dicit: Értem az Actornak, a férjemnek ellenem való súlyos actióját, hogy elsőbben is engemet paráznaságnak vétkével vádollyon légyen, úgy attyának és anyyának haláloknak hogy oka én volnék, sőt maga beteges erőtelenségének is. Mellyeket én simpliciter tagadok, el sem hagytam hitetlenül, hanem midőn nem állhattam volna keménségét, el kelletvén távoznom, ottan csakhamar megtaláltattam őkegyelmét, hogy engemet visszavegyen mint hites feleségét, melyről kész vagyok in instanti doceálni. Megkívánom azért a jure, hogy azokat, amellyeket ellenem allegált, világosson in instanti doceállya, mellyeket ha nem doceálhatna, hogy engemet elsőbben is nyilvános paráznának mond, mortuum homagiumomon convincáltassék, hogy pedig attya s anyyának halálának engemet pronuciál, noha gyanóval, ez is nem kicsiny vád lévén, azért eleven diomon convincáltassék, hogy pedig hitetlenül elhagytam volna, holott, amint fellyebb megirattam, kész voltam redeálni, hogy engem nem recipiált, eddig való fáradságom s költségem refusiojára convincálódjék, mely vádgyait őkegyelmének simpliciter tagadom. Elvárom azért, mit exhibeállyon őkegyelme ellenem, melly ellen salvum legyen contendálnom s excipiálnom. De caetero protestatur verbis plura.

Deliberatum in causa providi Johannis Szász de Bonyha tanquam Actoris, contra et adversus uxorem suam Elizabetham Nagy Eperjesiensem itidem de Bonyha, tanquam Inctam: Noha igaz dolog, lát a Szent Szék gravis circumstantiaikat, mellyek Nagy Ersóknak paráznaságát mutattya, de minthogy egy oculatus testisse is nincsen Szász Jánosnak, ki felesége nyilvánvaló paráznaságát vallaná, hogy látta és tudja. Azért semmiképpen nem léphetik arra a Szent Szék, s nem is tetszik, hogy divortióállya tölle feleségét, hanem readjudicállya, vegye vissza, mint-

hogy a Szent Generalis is erős deliberatumban concludálta, senkit el ne válasszunk, hanem ha manifestum adulterium taláztatik köztök. [30.]

Deliberatum: Eddig is igen ellenünk volt és az Isten szent beszédének nem kicsiny becstelenségére az halotti alkalmatossággal való búcsúztatás és annak megkívánása az praedikátoroktól, azért a modo in perpetuum megtiltyuk eféle búcsúztatást, és tollálljuk az ecclesiakban, külömben ha valamellyik tiszteletes atyánkffiai közül megcselekeszi s elköveti, a gravis censurat el nem kerüli.

Deliberatum: M[áros]Bogáton pro nunc lakó Apáczai Márton marad és hagyatik a Visitatiokor való excommunicatioban mindaddig, míg in competenti foro magát nem expurgálja a paráznság alól hiteles és bizonyos relatoriaja által.

1717 november, Búzásbesenyő

*Anno 1717. die 3. Novembris in nomine Domini nostri Jesu Christi
Synodus Partialis celebratur in ecclesia reformata B[úzás]Besenyiensi.*²⁸⁵

Causa levata reverendi domini Stephani Sz[ent]Annai pro nunc ministri ecclesiarum Gógán et Várallya tanquam Actoris contra et adversus consortem suam Sophiam Székely uti Inctam.

Ez okon kelleték az Inctat a Szent Szék eleibe in jus attrahálnom, minthogy sokakkal vádoltatott az Incta, úgymint részegséggel, paráznsággal, szitkozódással, mind a szent ministeriumnak becstelenségére s mind pengig énnékem is szomorúságomra és kisebbségemre, mellyet is kész vagyok hiteles relatoriaimnak exhibeálás[val] megpróbálni, és ha megpróbálhatom, a Szent Széktől divortiumot kívánok.

Pro Incta procurator reverendus Paulus Galambos minister ecclesiae reformatae Csapaiensis: Hallom az Actornak, mint férjemnek, tiszteletes Sz[ent]Annai István uramnak ellenem való actioját, mellyben őkegyelme proponálja ellenem, hogy én paráznságban, káromkodásban és részegségben egyelítettem [!] volna magamat, mellyektől megkívánom, hogy divisim őkegyelme doceállyon hiteles testisekkel, ha pengig őkegyelme nem doceálhat, becsületesemet s tisztességemet állítsa helyben. De caetero protestatur.

Deliberatum in causa reverendi domini Stephani Sz[ent]Annai pro nunc ministri ecclesiarum reformatarum Gógán et Várallya, in tractu Küküllőváriensi tanquam Actoris contra et adversus consortem suam Sophiam Székely, tanquam Inctam ebrietate, convitiis et quod majus, adulterio accusatam: Tiszteletes Sz[ent]Annai István uram atyánkffjának felesége iránt való hiteles relatoriaját azon feleségének alkalmatlan dolgairól megolvassván a Szent Szék, minekutánna exhibeáltatott volna, bizony dolog, vagynak sok tanúk sok alkalmatlan dolgairól a specificált Inctanak, és gravis circumstantiak, kivált adulteriumárúl, de szemmel látott világos tanúk arról nincsenek. Értvén pengig a Szent Társaság, még lehetnek olyan személyek,

²⁸⁵ KükEhmLvt prot. I/3. 30–32.

kiket illendő megesketni az Actornak ökegyelmének, mind ezen és egyéb dolgairúl. Azért tetszett a Szent Széknek ítéletinek, hogy tiszteletes Sz[ent]Annai István uram azokat a személyeket fateáltassa, azalatt az idő alatt penig, minthogy a causa igen gravis, ökegyelme feleségétül separáltatik, nem engedtetik velle való cohabitatioja. A jövődő Partialisunkra penig ezen causáját felesége iránt producállya de facto, minthogy penig az Incta exmissiot kíván a maga expurgáltatására a Szent Széktül, megengedetetik.

Causa levata nobilis Pauli Farkas pro nunc de Radnót, alias de SzékelyKeresztúr uti Actoris contra et adversus juvenem Stephanum Helmeczi pro nunc rectorem scholae Radnótiensis tanquam Inctum.

Pro Actore procurator Georgius Zolnai nobilis de KisSáros, per quem cum protestatione dicit: Ilyen actiom vagon az Inctus ellen, hogy nem gondolván sem az Istennek, sem a nemes hazának írott törvényével, sem az ecclesiai arrúl írott Canonokkal, nem elégedett [31.] meg avval, hogy diversis vicibus locis et temporibus az én hités feleségemet, Magyar Mária megcsalván, hol köpenyeg alatt nappal törökbúza daraszláskor, hol peniglen egész éjszakánként elhálta, és különb-különb időkben velle jádzodozott, és hogy töllem, mint valami pribéktül, summan kész lett volna megvásárlani feleségemet. Hanem sok fenyegetődzési után ez jelenvaló 1717. esztendőben, circa finem Augusti, a feleségem annya házánál, azon ugyan egy udvaron, amellyen én is laktam, sok vellem való contentioji után megtaglott, vert baltafokkal, sőt véretem is kiontotta úgy, hogy ha mások meg nem oltalmaztanak volna, ugyan meg is ölt volna. Mellyet ha az Inctus tagadna, in instanti doceálni kész vagyok. Megkívánom azért a Szent Széktül, hogy az én megveretésemért juxta contenta Approbatae Constitutionis part. 1. tit. 5. art. 5. két-száz forinttal büntetessék meg, insuper abból származott költségemet, fáradságotmat és sérelmemet megfizesse. Hogy peniglen az én feleségemhez járt, és avval nem csak társalkodott, hanem ugyan hált is, és köztünk divortiumra való alkalmatosságot szerzett, a scholamesterségbül amoveáltassék, és a falubül is elimináltassék, több ilyen malumnak evitalására nézve. Actor de caetero protestatur, liceat coram verbis plura.

Pro Incto procurator Franciscus Kendi pro nunc rector scholae Gálfalviensis reformatae.²⁸⁶

Causa levata Johannis Szakáts providi Radnótiensis Celsissimae Ducissae tanquam Actoris contra et adversus juvenem Stephanum Helmeczi rectorem scholae reformatae Radnótiensis.

Pro Actore procurator Gregorius Domokos nobilis de Csapó, verbis dicit.²⁸⁷

Deliberatum in causa nobilis Pauli Farkas de Radnót tanquam Actoris contra et adversus Stephanum Helmeczi pro nunc rectorem ecclesiae reformatae Radnótiensis tanquam Inctum malefactorem crimine adulterii convictum, cum

²⁸⁶ A prókátor beszédét nem rögzítették.

²⁸⁷ A prókátor beszédét nem rögzítették.

ejusdem praefati Pauli Farkas consorte Maria Magyarai, cum qua causa conjungitur causa Johannis Szakáts, contra eundem rectorem, filium ejus vulnerantem.

Megbizonyított hiteles relatoriajából Farkas Pálnak, hogy Helmeczi István a feleségét tőlle elidegenítette, sőt paráznává tette, mert éjszaka sokszor véle egy ágyban hált virrattáig, éjjel-nappal az asszonyhoz, Farkas Pálnéhoz, Magyarai Máriához járt gonosz végre, velle csókolódott s ölekezett, még Farkas Pálnak halálára igyekezett, öléssel fenyegette, halálát kívánta, elmondotta, hogy csak mondana le rólla Farkas Pál, feleségérül, megvonné tőlle, vagy amint lehetne, contentálná. Annakfelette Helmeczi Farkas Pálnéval mezőn nappal, sokaknak láttokra együtt hevertenek köpönyeg és egyéb alatt. Mindezek felett Helmeczi a maga szállásán Farkas Pálnak reátamadott, megverte baltafokkal, vérét is kibocsátotta. Mindez rüt excessusiért tetszett a Szent Széknek, hogy Helmeczi István a mi Szent Társaságunkból ignominiose elimináltassék, megverettessék mox et de facto és excommunicáltassék. Farkas Pálnak penig sérelmét, fáradságát és költségét megfizesse, és magistratus erejével Farkas Pál megvehesse, usque ad contentum detineálhassa. Annakfelette, minthogy Helmeczi István Szakács János fiát, Miklóst éjszakának idején főben ütötte fejszével, majd halálra vérét kiontotta, ezek is Helmeczi Istvánt detentióban tarthassák magistratus keze alatt mindaddig, míg a sérelmes vagy meghalna, vagy meggyógyul, el se bocsátassék, míg mindenekrül amazt nem contentállya, conveniálnván ezen sérelmessel Helmeczi István. [32.]

Causa levata nobilis Pauli Farkas de Radnót, alias de SzékelyKeresztúr uti Actoris contra et adversus Mariam Magyarai pro nunc in causa divortii depositam uxorem uti Inctam.

Pro Actore procurator Georgius Solnai de KisSáros, per quem cum protestatione dicit: Illyen actiom vagyon az Incta ellen, hogy nem gondolván sem az Istennek, sem a nemes országnak írott törvényével, sem énnékem letett hitivel, a szent házasságnak kötelit felbontotta, adván magát más férfiúhoz, kivel is hol titkon, hol nyilván, külömb-külob helyeken társolkodott, egy ágyban hált, hol törökbúzában, hol köpönyeg alatt, hol bokrok között, hol házhéján paráznaságnak okáért. Mellyet hogyha tagadna, in instanti doceálni kész vagyok. Megkívánom a Sanctae Sede Judiciaria, hogy mint olyan házasságnak kötelit felbontó és hitit megszegő parázna személytül juxta Canones divortióltassam. Az Incta peniglen adassék külső magistratus kezében megbüntetésre. Én penig ad secunda vota transmittáltassam. De caetero protestatur.

Deliberatum: Minthogy még e causaban Magyarai Máriának exmissio nem adatott, azért tetszett a jusnak, hogy exmissio adattassék neki, és annak idejében producálnván relatoriajukat, mind a két félnek dolga igazításban vétetődik.

Deliberatum in causa ecclesiae reformatae Csapaiensis contra et adversus nobilem Gregorium Domokos: Domokos Gergelly uram, mivel ecclesia híre nélkül tette fel az harangot, mellyet az ecclesia elvégezett, hogy addig fel ne tegyenek, míg az harangot meg nem erőssítik, és ecclesia híre nélkül is harangoztatott. Azért tetszett a Szent Széknek istenes törvényének, felét csináltatásának az harangnak fizesse meg Domokos uram, lássa ökegyelme, ha kinn kereskedik, fele penig essék az ecclesiara.

1718 február, Nagykend

*Anno 1718. die 9. Februarii in nomine Domini nostri Jesu Christi
Synodus Partialis celebrata in ecclesia reformatata N[agy]Kendiensi.*²⁸⁸

Causa continuata reverendi domini Stephani Sz[ent]Annai, pro nunc ministri reformatarum ecclesiarum Gógán et Várallya, tanquam Actoris contra et adversus conjugem suam Sophiam Székely tanquam Inctam.

Actor iterum dicit: Minthogy az Incta feleségemnek, Székely Sophiának, noha már in anno praeterito 1717. die vero 4. mensis Novembris B[úzás]Besenyeini coram Sancta Partiali Synodo exhibeáltatott, meg is olvastott, magam és communiter a Szent Partialis részéről vallató hiteles relatoriamban sok alkalmatlan dolgait, korcsomákra való járásit, része[33.]geskedésit és szitkozódásit is világossan demonstráltam. Azmi penig nagyobb, nem mondom szemmel látott, de amint a nagy circumstantiak compertályák, mind maga felekezetivel, mind penig idegen nemzettel, mondhatom világossan paráználkodásit is doceáltam. Mindazáltal mégis tettsett akkor a Szent Ítéletnek deliberálni, és ezen causamnak decisioját dilatálni, ad hanc Sanctam Partialem Synodum halasztani. Minthogy a Szent Szék előtt az Incta más egyéb kettős nagy vétkekkel is accusáltatott, hogy azon Inctanak mind nyilvánvaló paráznaságárúl, mind peniglen egyéb kettős vétkéárúl is, még más hiteles tanúknak fassiojokból is nyilvánosságosabban de facto producályak. Én azért a Szent Széknek deliberatumához egészlen magamat in rei veritate applicálván, a praespecificált Inctanak két rendbeli inquisitionom után is, még eddig noha szemmel látott hiteles jó lelkiismeretű tanúkat sem nyilvánvaló paráználkodásárúl, sem boszorkáságárúl, sem penig gyilkosságárúl nem találhattam. Mindazonáltal a gravis circumstantiak amint comportályák, mind az három rendbeli vétkekben, kivált mondhatom paráznaságban való egyeledését [!] mutatták, mellyekárúl cum congruis circumstantiis in instanti exhibeálandó relatoriaimban doceálni kész vagyok. Melyhez képest ezen causamnak a Szent Széktől sine tamen omni illaesione conscientiae finalis decisiot kérek, hogy éntöllem, mint magát hármass nagy vétkekkel talám gondolom megfertéztető, a szent házasságnak vinculumát violáló, tisztességében s tisztaságában holtomig s holtáig meg nem maradó, botránkoztató személy, az Incta divortiáltassék, in perpetuum ligaban vettessék, excommunicáltassék, és minthogy residentias jobbagyos nemes személy, a nemes országnak legitimus directora által evocáltassék, az olyan nagy vétkekben élőkárúl, abban perseverált, megírt Istennek törvénye, hazának decretalis articulussi szerint poenáztassék in foro competentis. Hoc addo: Ezeken kívül minden hamis vádlóim, engem rútt mocskokkal gyalázóim, valakik híremben, nevemben s becsületemben megsértettek, tolvajnak s lopónak pronuciáltak, vivum homagiumomon maradjanak, convincáltassanak a Szent Szék előtt, azok tartozzanak becsületemet helyreállítani, megkívánom in foro conscientiae. Ha peniglen kívántatik, ne sit serum azok ellen doceálnom. De caetero protestatur, verbis plura.

Pro Incta procurator Georgius Solnai de KisSáros per quem cum protestatione dicit, et replicat taliter: Mind elébbeni actiojának seriessében, mind continuatiojának

²⁸⁸ KükEhmLvt prot. I/3. 32–36.

ban mit írasson az Actor ökegyelme, az én férjem, énellem, értem és hallom, de én mindazokat tagadom, elvárom azért, mit exhibeállyon ellenem az Actor [34.] ökegyelme, mely exhibitaiból ha ökegyelme szemmel látott bizonságokkal nem doceál énellem, juxta contenta Tripartiti Decreti part. 2. tit. 27. sectionem tertiam és olly bizonságokkal, kik vagy az Actornak ökegyelmének, vagy énnékem haragosim voltak juxta tit. 28., megkívánom in praesenti foro conscientiae, hogy minden ellenem íratott actioi ökegyelmének annihilláltassanak. Megkívánom azért, hogy in hoc praesenti foro conscientiae rumináltassanak meg mind az előbbeni, mind e mostani fatenseknek fassiojok avégre kiváltképpen, hogy ha azok között bilingvisek találatnak, fassiojuk annihiláltassék, juxta hoc dictam mendacem oportet esse bilingvem. Elvárom azért az Actor ökegyelme exhibitáját, mellyek ellen salvum sit excipiálnom verbis és contendálnom, protestálván super eo, hogy az inquisitoria relatoriakból fog elucescálni, kik költötték énreám azokat a mocskos híreket, énreám, tudniillik kettős nemes asszonyra, ne sit serum, kit-kit in competenti suo foro vel ad instantivum, vel processualiter citálatnom és juridice ellenek procedálnom. De caeteris protestatur.

Deliberatum in causa reverendi domini Stephani Sz[ent]Annai, pro nunc ministri ecclesiarum reformatarum Gógán et Várallya, tanquam Actoris contra et adversus consortem suam Sophiam Székely tanquam Inctam ebrietate, adulterio et caeteris criminibus accusatam: Tiszteletes Sz[ent]Annai István atyánkfiának felesége, Székely Sophia, kiadattatván vagy vádoltatván sok rendbeli részegeskedésével, paráznsággal, boszorkánysággal, hiteles relatoriakból megbizonyosodott részegeskedése, korcsomákon való ivása, mind németekkel s mind másokkal s boszorkányos kuruzslással való élése. Annakfelette igen gravis circumstantiak vagynak, hogy nem immunis a paráznságtól is, mellyekből magunk is in foro conscientiae nostrae arra hajlunk inkább, hogy parázna életben egyelíthette [!] magát, és méltán majd divortióltattatnék férjétől. Mindazáltal, mivel a Szent Synodus Generalisnak absolutum deliberatuma vagy on arról, ne fiant divortia, nisi in casu manifesti adulterii, azért tetszett a mi Szent Székünknek igaz ítéletének, Székely Sophia asszony nem divortióltatik férjétől, Sz[ent]Annai uramtól, hanem readjudicáltatik, hac tamen conditione, hogy most menten a Szent Partialisban térden állva ecclesiat kövessen, erős reversalist adgyon arról, ennekutánna aféle életben nem egyelíti [!] magát, hanem mint tisztességes asszony magát kegyessen viseli, annak a mocskos életnek még árnyékát is eltávoztattya, korcsomákra nem jár, nem részegeskedik, házról házra nem jár, más emberekkel fajtalan magaviseletét nem cselekeszi. Ha pedig ez ellen talál véteni, előbbi vétke életét elköveti, érdeme szerint való büntetését elveszi. Annakfelette a Szent Szék huszonöt forinttal megbünteti, mellyet is nunc et de facto deponályon. Tiszteletes Sz[ent]Annai uram pedig, mivel a maga feleségét igazgatni nem tudta, hanem lágy és puha volt annak refrenáltatásában, maga okot adott incuriajával ad inordinatam vitam, mores et gestus, ökegyelme megérdemelné juxta canonem 84., hogy [35.] a Szent Generalis Synodusig suspendióltatnék, már kétszeri admonitioja is lévén erről ökegyelmének Visitatiokban. De vigyáztván maga becsületire a Szent Társaság, nem cselekeszi, hanem érdemesnek itéli ökegyelmét arra, hogy ökegyelme Szent Társaságunkat megkövesse. Imponálatik pedig ökegyelmének, hogy ezután praerac prudenter

domui suae, eamque gubernat, alias ab officio őkegyelme a Szent Generalisig suspendáltatik, és maga is őkegyelme ezekről reversalist adgyon.

Causa continuata suprascripti nobilis Pauli Farkas uti Actoris contra et adversus supraspecificatam consortem suam Mariam Magyarai uti Inctam.

Pro Actore procurator Georgius Solnai de KisSáros, per quem exhibet cum protestatione literas relatorias super attestatione confectas et emanatas, cupitque perlegi et penes easdem cupit Inctam convinci et aggravari, hoc superaddito, hogy minden költségemet, fáradságomat megfizesse a divortialis poenaval edgyütt. Actor de caetero protestatur.

Deliberatum in causa nobilis Pauli Farkas de SzitásKeresztúr tanquam Actoris contra et adversus uxorem suam Mariam Magyarai de Radnót tanquam Inctam se se adulterio pollusam: Hiteles relatoriakból világosan constál Helmeczi Istvánnal való paráznsága, és mással is, Magyarai Máriának, mert maga szája vallását két bizonyos tanú fateállya a maga tisztátalanságárúl. Annakfelette vagynak hét tanúk, kik nyilván vallyák paráznságát, sok gravis circumstantiak is importállják azon vét-két, úgymint egyiknek a másikhoz való járások, egymással való csókolódások, ölelgetések, mezőn egy köpenyeg alatt s törökbúzában való heverések és többek efélék sokak. Annakokáért tetszett a Szent Szék iudiciumának, hogy Magyarai Mária férjétől, Farkas Páltól divortióltatik, magistratus fegyvere alá adjudicáltatik, perpetua ligaban vetetik és excommunicáltatik. Minthogy penig maga Farkas Pál is, mint megvallott szavait a testisek importállják, okot adott felesége tisztátalan életére, azért méltónak ítéli a Szent Szék őkegyelmét arra, hogy ad secunda vota ne transmittáltassék, nem is transmittáltatik.

Deliberatum: Haranglábon lakó Kőműves Annók, mivel rendes úton és módon nem folytatta causáját hitetlen férje, Füzesi Pál ellen, azért a Szent Szék nem nyúl ezen causájának finalis decisiojához, hanem keresse férjét ott, azhol illik. A reconciliatoria e megesett asszonyt penig admittállya a Szent Szék, ha a külső tisztektől való absolutoria levelét láttya.

Causa levata providi Stephani Fóris de N[agy]Teremi tanquam Actoris contra et adversus conjugem suam Catharinam Mihály uti Inctam adulteram.

Pro Actore procurator Stephanus Szász de N[agy]Kend.

Pro Incta procurator Michael Radnóti rector scholae reformatae Sz[ent]Páliensis. [36.]

Deliberatum in causa Stephani Fóris de N[agy]Teremi tanquam Actoris contra et adversus consortem suam Catharinam Mihály de N[agy]Teremi tanquam Inctam adulteram: Nyilván constál Fóris Istvánnénak Mihály Katának hiteles relatoriaban való sok testisekből s azoknak fassiojokból nyilvánvaló paráznsága, mivel mint béhozzák a testisek, kétszer is megfattyazott urától való külön laktában, maga is nem tagadja első paráznságát, hanem megvallya. Azért a Szent Szék ez asszonyi állatot férjétől divortióllya, perpetua ligaban veti, excommunicállya és magistratus kezébe s fegyvere alá adjudicállya, Fóris Istvánt penig ad secunda vota transmittállya.

Causa levata Andreae Bándi junioris de Boldogfalva tanquam Actoris contra et adversus conjugem suam Sophiam Kovács tanquam Inctam adulteram.

Pro Actore procurator Michael Radnóti, rector scholae reformatae Sz[ent]Páliensis: Mivel az én feleségem paráznságban egyelítette [!] magát németekkel és egyebekkel is, kész is vagyok hiteles relatoriammal ezen dolgot megbizonyítani, azért megbizonyítván, parázna feleségemtől divortiumot kívánok a Szent Széktől. De caetero verbis plura.

Pro Incta nemo.

Deliberatum: Ezen causaja Bándi Andrásnak dilatióban hagyatik, non praesente Incta licet citata sit.

1718 március, Vámosgálfalva

*Anno 1718. die 22. Martii Synodus Semipartialis celebrata in ecclesia reformata Gálfalviensi.*²⁸⁹

Causa levata Stephani Keszeg Gálfalviensis et patris et tutoris agnatae suae, Annae Bekő virginis de Gálfalva tanquam Actoris contra et adversus Georgium Székely de Héderfája tanquam Inctum in sponsalibus eorum illegitime peractis.

Pro Actore procurator Franciscus Kendi reformatae scholae Gálfalviensis rector: Ezért kellett kegyelmedet mint Inctust citáltatnom, úgy vagyon, kegyelmed énhozzám az én atyámfia, Bekő Anna nézni becsületes atyafiaival és emberivel eljött, s annak rendi szerint kérte, én jó szívvvel láttam kegyelmedet, de én edjszer is jó választ nem adtam kegyelmednek. Azután kegyelmed, hogy és mint s kik által s mi úton s módon, nem tudom, az én atyámfiával megmátkásodott, mely is nem lehetett volna, mivel a leányzó nincsen a maga hatalmában, míg szülejeknek vagy tutorinak directiojok alatt vagyon, megkívántatik ilyen dologban consensus parentum, vel qui eorum loco sunt, az én atyámfiával való mátkásulásában illy consensus nem volt, azért non est legitimum. Melyhez képest Bekő Anna atyámfiát kegyelmedtől separáltatni és ad alia vota transmittáltatni kívánom. Azt kívánom penig a Szent Széktől, kegyelmed ligában vettessék az illegitimum sponsalejért.

Pro Incto procurator Georgius Solnai de KisSáros per quem cum protestatione cupit exmitti ad futuram Sedem ob has rationes: 1. Hogy megbizonyíthassam, hogy Bekő Anna nem erőltetésből, hanem maga jó akarattából mátkásodott meg évnéllem, azt is, hogy atyafia hírével néztem és kérettem meg, és hogy az Actrixt atyafia idegenítette el tőlem, kihányván Bekő Annát maga házából minden edgyetmássával az Actor Keszeg István uram, gyalázatosan kellett menni Pótsfalvára Bekő Annának atyafiai közzé. Azt is, hogy megbizonyíthassuk, hogy Bekő Anna énhozzám és az én atyámhoz felküldvén megizente a maga kihányattatását. Kívánom azt is megbizonyítani, hogy midőn Keszeg István uram Bekő Annától a gyűrűt elkérte és visszaküldte, annak az embernek, akitől én küldtem, Bekő Anna azon embertől ultro kezéhez vette, és azt is mondotta, ha Tatárországba viszi is a mátkája, elmegyen vele. Azt is, hogy azon panaszkodott Bekő Anna, két ízben

²⁸⁹ KükEhmLvt prot. I/3. 36–37.

fogta meg már Keszeg István uram szerencsését, és hozzám jó. Azt is megmutatom, hogy egy vízaknai legény, nevéül protestálok, Bekő Anna után ment Pócsfalvára mátkaságunk alatt, és mintegy rendeletlenül Gálfalvára ismét visszavitte Keszeg István uramhoz, és amint hallatik, mátkaságot contrahált velle contra Canones. Mindezeket penes exmissionem meg akarom bizongatni, mely bizonságok mellett suo tempore poenat is fogok intentálni aki ellen illik, és költségünket is megkívánnyuk. Hoc superaddito, hogy míg ezen causanak vége szakad, tiszteletes esperest uram őkegyelme ratione officii, hogy ezen kettős mátkaságba belé[37.]tekintvén, és a Canonok szerint, akit illik, meg is büntessen, igen alázatosan kérem. De caetero protestatur.

Deliberatum: Minthogy mind a két fél pecsétet váltván pro se eskettetett, azért exhibeállyanak relatoriakat.

Inctus dicit: Jóllehet mind verbalis actiomban exmissiora kéredzettem, mind kiadott 24 pénzemmél dolgomat halasztani kívántam, hogy propositionat tovább való inquisitionnal is doceálhassam, de minthogy a Szent Szék elébbeni deliberatioja szerint kívánságunk ellen az Actor exhibitaja elolvastatott, mely ellen is satis superque protestáltunk és protestálunk is solenniter, hogy amely edjik regius percipiálá a relatoriát, ugyanaz procurállya a causáját is, és így már adstringáltván műk amire érkezünk és amiről eskettethetünk, azt cum tali protestatione exhibeálljuk. 1-mo. Hogyha a két fél relatoriajában a fatensekben bilingviseknek találtnak, a dolog communis inquisitionora bocsáttassék. 2-do. Minthogy elégségesen most nem doceálhatnak, ha a Szent Szék judiciuma nekünk nem tetszik, causankat sanioris revisionis gratia a felsőbb székre appellálhassuk. 3-tio. Minthogy én most is bízom, hogy Benkő Anna ma is, ha az félelem nem idegenítené, szereteti s hűségét hozzám fenntartaná, azért a Semipartialis ennek a dolognak jól végére menvén conscientiose, ha ugyan a dolog úgy kívánja, minthogy exhibeálandó relatoriából is szereteti constál, én kész leszek s vagyok magamnak igaz hites társul elvenni. Ha penig, mellyet nem remélek, annyira corrupáltatott volna, hogy engemet teljességgel respuálna, megkívánom, hogy azon cselekedetiért elevendíomon convincáltassék, insuper költségem s fáradságom refusioját. Deinde ligaban vettvén jövendőben is, az én tisztességes mátkaságomat megháborított vízaknai legénnek, de cujus nomine protestatur, ad vota ne transmittáltassék, minthogy ezen vízaknai legény ellen mind tiszteletes esperest uramnak őkegyelmének s mind nemes vármegye tiszteinek, s úgy nekünk keresetünk vagyon. Ezt is hozzá kell adnunk, az Actor őkegyelme íratya actiojában, hogy akarattya ellen esett mátkaságom Bekő Annával, én peniglen, ha in contrarium doceálhatom, hogy őkegyelmének hírével volt, állván inkább az férjhez menő személyen a férjhez menés, mintsem máson akárkin indifferenter, a szabad akaraton való uralkodást hagyván Isten csak magának. De ha szintén az Actornak akarattya ellen esett volna is, megkívánnyuk, mint ilyen tisztességes mátkaságot megháborító személy, hogy őkegyelme is külön vivum homagiumon convincáltassék. De caetero protestatur, liceat verbis plura.

Deliberatum pro parte Stephani Keszeg de Gálfalva in causa virginis Annae Bekő sororis suae ut fratris et tutoris tanquam Actoris contra et adversus Georgium Székely Héderfájiensem tanquam Inctum in negotio desponsationis non legitimo modo celebratae: Nyilván vagyon exhibeáltatott bizonyos relatoriában való hiteles

fatenseknek vallásokból, hogy nem legitime ment végbe a mátkaság héderfáji Székely György és Bekő Anna között, mivel lett sine consensu domini Stephani Keszeg, tanquam fratris et tutoris, holott sponsalia sine consensu parentum aut tutorum non possunt esse ruta, mind a Szent Írás, mind a mi Canonunk szerint. Azért a Szent Szék e személyek között való mátkaságot annihilállya, a leánt pedig, Bekő Annókot az alkalmatlanságért ligában veti.

Inctus apellat ad Sanctam Sedem Superiorem praesentem causam, ad tota sua serie sanioris revisionis et discussionis causa.

1718 június, Mezőbodon

*Anno 1718. die 23. Junii Synodus Partialis celebrata MezőBodonini in ecclesia reformata ejusdem loci in nomine Domini nostri Jesu Christi.*²⁹⁰

Deliberatum in causa reverendi domini Laurentii Csávási ab ecclesia reformata Dánnyaiensi illegitime eliminatis imo potentiose etc.: A gálfalvi Semipartialisban collocáltuk tiszteletes Csávási Lőrincz uramat őkegyelmét a dánnyáni reformata ecclesiában, azon ecclesia lévén vacantiában, azalatt tisztelt Csávási uramat is aho-va rendeltük volt, úgymint Csapóra, nem tehetvén, az ott való miniszternek lévén megmaradásra való akarattya. Hogy azért tiszteletes Csávási atyánkfia ecclesia nélkül ne maradna, s lévén is a dánnyáni ecclesiában némellyektől s sőt, majd nagy résztől őkegyelmének acceptáltatása az ott való praedikátorságra, mégpenig Partialisunkban (ut supra) mintegy követe azoknak, azért rendeltük oda való prédikátorságra megemlített tiszteletes atyánkfiát, ki is a mi determinationk szerint azon dánnyáni ecclesiában bé is ment, és a parochialis házba beköltözött. De evvel nem gondolván az dánnyáni ecclesia, és elméjeket mind változtatván, némellyeknek instigatiojokból és nem requirálván e dolog felől tiszteletes esperest urunkat őkegyelmét, propria autoritate rámentenek potentiose a parochialis házra kicsintül fogva nagyig, mint az relatoriakból pro et contra kitetszik, és még mikor a reggeli cultuson az tiszteletes miniszter benn volna templomban, edgyet-mássával a parochialis házból kihányták potentiose et ignominiose hallatlan példára, sőt functiojától eltiltották, a praedikátori ülőszéktől deszkának keresztül való felszegezésével elrekesztették. Melyre nézve tetszett a mi Szent Társaságunknak judiciu-mának, hogy ilyen nagy potentiajokért a dánnyáni ecclesiabeliek, valakik azon a potentian jelen voltak, articularis poenan maradgyanak seorsim et si[n]gillatim két-kétszáz forintokon, mindazáltal ezen deliberatumunkot sanioris revisionis gratia ad futuram Sanctam Synodum Generalem transmittállyuk.

Deliberatum in causa domini Johannis Gönczi rectoris reformatae ecclesiae Dánnyaiensis: Nyilván lévén előttünk Gönczi János mester uramnak mód nélkül való boritála és részegeskedése, és ezalatt házról házra való járása, nyakoskodása, és erről admoneáltatott is őkegyelme, de avval nem gondolván, csak iterálta ebbéli rende[le]tségségét. Azért nunc semel pro semper kemény reprehensiora érdemes,

²⁹⁰ KükEhmLvt prot. I/3. 38–40.

sőt injungáltatik ökegyelmének, hogy ebbéli rendeletlenségét hadgya el, s magát refrenállya, alioquin úgy tudja meg, a Szent Partialis ezt ökegyelmében el nem szenyvedi, hanem ignominiose az ecclesiabúl, sőt Szent Társaságunkbúl eliminállya, ab officio rectoratus megfosztya.

Deliberatum: B[úzás]Besenyei Kis Péter, noha egynehány ízben acriter reprehendátatott, hogy Philep Mihálynéval ne conversálódjék, de minthogy attól nem cessál, sőt naponként újjíttya avval való rossz conversatioját, s újjította is nem régen az ecclesianak nagy botránkozására, azért a Szent Partialis Kis Pétert Philep Mihálynéval edgyütt az ecclessiabúl excommunicállya, és magistratus kezébe adjudicállya. Azonban amint bizonyosan értyük, az ecclesia megbotránkozott Kovács Sámuelnének mocskos dolgai iránt, admoneáltatik Kovács Sámuel és a felesége sub excommunicatione, hogy feleségét az alól a mocsok alól intra quindenam kitisztíttsa, és úgy a felesége is.

Causa continuata Andreae Bándi junioris de Boldogfalva tanquam Actoris contra et adversus conjugem suam, Sophiam Kovács tanquam Inctam de adulterio. [39.]

Pro Actore procurator Michael Radnóti rector scholae reformatae ecclesiae Sz[ent]Páliensis ut supra in levata: Annakelőtte való Szent Partialisban N[agy]Kenden a Szent Partialis előtt causamat folytattván parázna feleségem ellen, mivel nem compareált akkor is, nem olvastott relatoriam, hanem transmittáltott jövendő Partialisra. Azért mostan is ezen causamat continuálván a Szent Szék előtt, kívánom a Szent Széktől, hogy causam elévétessék, relatoriam olvastassék, s causam istenessen dirimáltassék, és fáradságom s költségem megítéltessék a Szent Széktől az Inctanak bonumibúl etc.

Pro Incta nemo.

Az Incta contumatia ducta nem compareált mostan is, azért tetszett a Szent Széknek, Bándi András relatoriaja olvastassék, a causa actioban vétessék és dirimáltassék is.

Deliberatum in causa Andreae Bándi junioris tanquam Actoris contra et adversus conjugem suam adulteram Sophiam Kovács tanquam Inctam: Nyilván constál Kovács Sophianak, iffjú Bándi Andrásnének az ő paráznasága, mind szemmel látott testisekből, mind németeknek velle való fertelmeskedésekkel való kérkedésekből, mind penig maga szavaiból és gravis circumstantiákból, úgymint csókolódásából, játszásából, egy ágyban való fekvéséről, öliben való üléséről Beregi Gyurkával és ezen legénnyel való paráználkodásából, és sok eféle rosszselekedetekből. Azért tetszett a Szent Szék judiciumának, Kovács Sophia mint nyilvánvaló parázna Bándi András férjétül divortiáltatik, excommunicáltatik, perpetua ligában vettetik, és magistratus fegyvere alá adjudicáltatik. A latra is penig, Beregi Gyurga[!], excommunicáltatik, magistratus kezébe adjudicáltatik. Bándi András penig ad secunda vota transmittáltatik.

Causa levata Annae Jósa Újfalviensis tanquam Actricis contra et adversus maritum suum Simeonem Veres de eodem loco tanquam Inctum.

Pro Actrice procurator Michael Radnóti rector scholae reformatae Sz[ent]Páliensis: Én Jósa Anna ez okon kellett megnevezett férjemet in jus attrahálnom a szék eleiben, vagyon már három esztendeje, miolta ökegyelme vellem edgyütt nem lakik, engem nem tart, s nem ruház, azonban mind paráznasága, mind boszorkásnása megvayon, mellyet is megbizonyítani kész vagyok hiteles relatoriambúl a Szent Szék annuentiajábúl, és ha megbizonyíthatom, a Szent Széktúl divortiumot kívánok megnevezett férjemtúl. Annakfelette engemet parázna hírben-névben költött, mellyet ha reám is nem bizonyíthat, vivum homagiumomon maradjon, költségemet pengis s fáradságomat megfizesse.

Pro Incto nemo.

Deliberatum: Minthogy citatoria relatoriaja is nincsen az Actrixnak, az Inctus is jelen nincsen, causaja az Inctusnak most elé nem vettetik, hanem differáltatik. Azért más alkalmatossággal jobb készülettel lévén compareállyon, és causaja processusban vétetetik.

Deliberatum ratione Michaelis Vajai Gógániensis: Vajai Mihály, mivel illy conditioval admittáltatott a Szent Partialistúl reconciliatoria, hogy a feleségével ne lakjék, míg dolgát feleségének külső tiszték előtt véghez nem viszi, de ökegyelme a Szent Partialis determinatiojával nem gondolván, a feleségével edgyütt lakik. Azért tetszett a Szent Széknek, hogy Vajai Mihály feleségével edgyütt kövessenek ecclesiát, és azután lakjanak edjütt istenessen. [40.]

Deliberatum ratione ecclesiae K[is]Kendiensis: Amint elrendeltük a n[agy]kendi Partialisunkban, hogy minden ember egy-egy veder mustot adgyon a n[agy]kendi ecclesiaban a praedikátornak, mivel illy ok alatt adtunk ökegyelmeknek praedikátort kívánságok szerint, úgy a k[is]kendi ecclesia is ezen veder mustot seorsim et si[n]gillatim adgya meg, magok is magokra így subleválták.

1718 október, Ebesfalva

*Anno 1718. die 13. Octobris Synodus Partialis celebrata in ecclesia refomata Ebestfalviensi, in nomine Domini nostri Jesu Christi.*²⁹¹

Causa continuata Annae Jósa Újfalviensis tanquam Actricis contra et adversus maritum suum Simeonem Veres de eodem loco tanquam Inctum.

Pro Actrice procurator Michael Radnóti rector scholae reformatae Sz[ent]Páliensis.

Deliberatum in causa Annae Jósa Újfalviensis tanquam Actricis contra et adversus maritum suum Simeonem Veres de eodem loco, tanquam Inctum: [41.] Az előnkben hozott relatoriajában az Actrixnak nincsen, ki nyilvánvaló paráznasággal kiadná az Inctust, melyre nézve secundum Sanctae Generalis deliberatum, ne fiant divortia, nisi in casu manifesti adulterii, mi is most de praesenti absolute de divortio nem prononciálhatunk. Hanem tetszett Szent Székünknek jussának, hogy

²⁹¹ KükEhmLvt prot. I/3. 40–42.

jelen nem lévén az Inctus is, még dilatálógyék ezen causa, és az Actrix azon tiszteletes esperest uram pecsétjével procedállyon és inquiráltasson férje ellen jobban is, Isten a jövőendő Szent Partialisunkat megengedvén érnünk, az Actrix jöjjön elénkben és producállyon, és ügyét az Actrixnak istenes igazításba vesszük.

Causa levata providi Demetrii Berczki pro nunc in possessione Sz[ász]Csávás, comitatu Küküllőváriensi residentis et commorantis ut Actoris contra et adversus providam Juditham Székely, ante quidem consortem suam, nunc vero in causa divortii constitutam ut Inctam.

Pro Actore procurator Michael Belényesi de Désfalva, per quem cum protestatione dicit: Ez okon kellett a megírt Inctat, ezelőtt való feleségemet, mert tudniillik magát a házassági tisztaságban meg [nem] tartotta, a Szent Partialis Szék előtt megszóllitanom, hogy nem gondolván sem az Istennek Ófelségének, sem a nemes hazának szoros törvényével, magát nős paráznaságnak vétkeben elegyítette. Félretévén szoros házasságbeli életéhez illendő maga keresztyéni kötelességét, magát paráznasága felett sok éktelen vétkekben, részegeskedésekben, lopásokban elegyítvén, melyet is ha tagadna, kész vagyok in instanti exhibeálandó relatoriamban világossan doceálni, doceálván megkívánom a Szent Partialis Széktől, hogy ezen Inctatúl divortióltassam, az Incta peniglen nem csak ligaban vettessék, de sőt inkább a nagy büntetésre, a nemes vármegye külső tiszteinek a Szent Partialis Széktől sententiara által is adattassék. De caetero protestatur.

Pro Incta procurator Michael Radnóti rector scholae reformatae Sz[ent]Páliensis: Hallom s értem Berczki Demeter ennekelőtti férjemnek ellenem való terhes propositioját, paráznasággal és egyéb rút étellel való vádolását, és töllem el való válásra való szándékát. De mivel azokban a rút dolgokban olyan nagymértékben való leledzésemet nem tudtam s nem ismertem, mostan én ide készületlen jöttem, azért érezvén magamban megjobbulásra való szándékot, elébbeni, ökegyelmével kötött hitemtül le nem mondok, s el nem állok, hanem kész vagyok magamat reversalisommal lekötni, és ökegyelme mellé visszaállani. Mely én hajlandóságomnak, ha ökegyelme ugyancsak engedni nem akarna, a Szent Partialistúl exmissiot kívánok, hogy magamat tisztíthassam, s igasságomat producálhassam. De caetero protestatur.

Datur exmissio quoniam petit Incta.

Deliberatum: Bernádi Varga Borkát hitetlenül megcsalván egy Teremiben commoráló Varga György, mégpenig felesége lévén, és attúl el nem válván, elmátkásította. Azért Varga Borkát a Szent Szék tölle separállya, ad secunda vota transmittállya, de úgy, hogy Varga Györgyöt prosequállya, és mint [42.] hamis csalárd embert megfogathassa, költségét s fáradságát rajta megvehesse ezen deliberatumunk szerint.

1719 február, Küküllőalmás

*Anno 1719. die 14. Februarii Synodus Partialis celebrata in ecclesia reformata SzászAlmásiensis, in nomine Domini nostri Jesu Christi.*²⁹²

Deliberatum contra et adversus uxorem Michaelis Gombkötő Haranglábiensis: Hiteles relatoriabúl constál haranglábi Gombkötő Mihálnénak iszonyú irtóztató szitkai, káromkodási, attázási és egyéb aféle szavai tiszteletes Almási István haranglábi praedikátor atyámfia ellen, melyre nézve a Szent Szék Gombkötő Mihálnét excommunicállya az ecclesiabúl.

Causa continuata penes exmissionem providi suprascripti Demetrii Bereczki de SzászCsávás, uti Actoris contra et adversus praescriptam providam Juditham Székely, antea consortem ejus, nunc vero in causa divortii constitutam velut Inctam.

Pro Actore procurator Michael Belyényesi de Désfalva per quem exhibet literas relatorias, de et super attestatione legitime confectas et emanatas, penes quas, juxta priorem actionem, cupit finale judicium et divortium praescriptus Actor, de caetero protestatur.

Pro Incta procurator ante praescriptus Michael Radnóti rector scholae Sz[ent]Páliensis, pro Incta dicit: Én, igaz, kéredzettem exmissiora a Szent Partialistúl, de tehetetlen lévén és szegény, inquisitionat nem peragálhattam igasságom producálására, hanem én meglegyszem avval a relatoriával, melyet ellenem az Actor ökegyelme elkövetett, mivel nékem is ugyancsak azonokat kellett volna fateáltatnom.

Deliberatum in causa providi Demetrii Bereczki SzászCsávásiensis tanquam Actoris contra et adversus Juditam Székely, consortem tanquam Inctam crimine adulterii accusatam: Vagynak ugyan az Actornak az ő relatoriajában sok tanúk, kik az Incta ellen fateálnak, de azok a fassiok csak gravis circumstantiak az Inctának parázna élete felől, szemmel látott tanú penig nincsen paráznaságárúl. Amelyre nézve, tartván magát a Szent Szék a Szent Generalis deliberatumához, divortia ne fiant nisi in casu manifesti adulterii. Azért a Szent Szék az Actort el nem választja az Inctatúl, hanem ha a divortiumot akarja, továbbra is az Incta ellen procedállyon, hozzon a Szent Szék eleibe szemmel látott tanúkat is, és jó válasza lészen.

Deliberatum in causa uxoris Johannis Szóts de Sz[ent]Miklós: Vagynak ugyan gravis circumstantiak, mint a fatensekbúl kitetszik, mellyek parázna életét mutathatnák Szóts Jánosnének Gombocs Katának, de errúl szemmel látott tanúk nincsenek. Azért a Szent Szék paráznának nem pronuciállya, hanem az infamia alól absolvállya úgy, hogy a tiszteletes praedikátor [43.] a curatorok és egyházfiai előtt acriter admoneállya, hogy aféle tisztátalan magaviselésnek békét hadgyon, jámbor életet éllyen, ha becstelenséget nem akar vallani, és arrúl kezét adjon, a férjét megkövesse.

²⁹² KükEhmLvt prot. I/3. 42–43.

Causa levata pro parte Stephani Dalí in Partiali anno 1719. die 14. Februarii celebrata SzászAlmásini tanquam Actoris, contra et adversus uxorem suam Juditam Tamás tanquam Inctam, uti infidelem.

Pro Actore procurator Michael Radnóti, rector scholae Sz[ent]Páliensis: Kíván divortiumot az infidelitásért.

Pro Incta procurator Martinus Szabó, nobilis de MezőBogát: Hallom az férjemnek ellenem való propositioját, én erre lévén készületlen, exmissiot kívánok.

Deliberatum: Non datur exmissio, hanem az Actor relatoriaja olvastassék.

Deliberatum in causa providi Stephani Dalí tanquam Actoris contra et adversus consortem suam infidelem Juditam Tamás tanquam Inctam: Nem lát semmi divortiumra való dolgot a Szent Szék ez személyek között, hanem hogy az Incta tanquam infidelis nem akar cohabitálni férjével, azért a Szent Szék nunc et de facto az Inctat férjének kezében adjudicállya és adgya, és inponállya, hogy férjével cohabitállyon sub severa admonitione.

1719 június, Maroscsapó

*Sancta Synodus Partialis celebratur in ecclesia reformata Csapaiensi anno 1719. die 15. Junii.*²⁹³

Deliberatum: Sorbó György nemzetes Réz Istvánné asszonyomtól csináltatott széket, mellyben Sorbó Györgyné is bejárt, megegyezvén azon székek azon a helyen való léte iránt, magános bosszúbúl azon széket kivetette potentiose, nem lévén hozzá autoritasa, meg is intettetvén eziránt a tiszteletes praedikátorátúl, melly potentiaért Sorbó György 3 forintokkal büntettetik, de jure sokkal több büntetésre lévén méltó, úgy complex társa is, Tarka Mihály.

Deliberatum: Tiszteletes Illyefalvi Dániel uram egy m[ező]bodoni Szavul nevű oláhtúl vádoltatván, hogy őkegyelmére néző búzaverembe amannak tehene béesett, tiszteletes Illyefalvi [44.] Dániel uram eziránt exmissiot kívána. Datur exmissio.

1720 február, Magyarkirályfalva

*Partialis Synodus celebratur Királyfalvini anno 1720. die 28. Februarii.*²⁹⁴

Deliberatum in causa Andreae Petri rectoris Almásiensis et consortis Elizabetham Ráduly in casu criminis adulterii accusatae: Petri András felesége, Ráduly Ersók elegyítvén magát az tiszta szent házassággal ellenkező s azt mocskoló dolgokban. Férje, Petri András tiszteletes esperest uram pecsétével két tiszteletes regiusok által esketvén, az relatoriat az Szent Székre el nem hozta, tudván abból maga feleségének mocskos életének felfedeztetését. Mindazáltal tiszteletes regius uramék minutájából ez mocskos élete Ráduly Ersóknak világosodván, onnét láttyuk, nyilvánságos circumstantiak jönnek be, és azokból kitetszik Ráduly Ersók

²⁹³ KükEhmLvt prot. I/3. 43–44.

²⁹⁴ Uo. 44–46.

feslett erkölce, ugyanis, az ott Almáson quartélyban levő németekkel fajtalanul társalkodott, velek ett, ivott, csókolódott, tőlök vájatott, magok házoknál velek kamarába zárkózott, maga szája vallásából is világos, hogy a németeket szereti, amit adnak elveszi, távozásokat bánnya. Mellyhez képest tetszett a Szent Széknek azon vétkes s szemtelen cselekedetiért Ráduly Ersók excommunicáltassék, férje pedig Petri András, hogy lágysága s puhasága által mindezekre láttatik okot adni feleségének, s mocskos életű feleségivel cohabitált, ezokon Petri András is excommunicáltatik, egyszersmind ab officio rectoratus amoveáltatik.

Deliberatum in causa Johannis Szolokmai rectoris scholae reformatae Sz[ent]Páliensis in casu ebrietatis, supplantationis et aliorum excessorum insimulati: Minthogy Szolokmai János atyánkfiának részegeskedése, praedicatora alá való veremásása, táncolása s házának egyéb rendeletlensége, úgy felesége ellen való nagy suspicio, tiszteletes Csávási Samu atyánkfia, ugyan k[erelő]sz[ent]páli reformatus praedicator Szolokmai János ellen exhibeált relatorijából nyilván kiteszik. Tentálta is az ecclesiat, hogy csak praedicatorat amoveállyá, ad 10 forintokat, és a más praedicatornak odahozatását procurállyá. Ez okon az Szent Szék per talionem onnét Szolokmai János atyánkfiát amoveállyá, és 10 forintokkal mulctállyá.

Deliberatum: Mivel dányáni mester, Sárosi Mihály atyánkfia az dányáni parochiat felverte, és magát [45.] lopásban elegyítette, s egyéb excessusi is constálnak, ez okon a Szent Partialis Sárosi Mihályt ab officio rectoratus amoveállyá, egyszersmind excommunicatoria méltónak ítéli.

Deliberatum in causa Michaelis Barta de Medvés, in casu horrendae calumniae accusati: Medvésen lakó Barta Mihály irtóztató káromkodási, szitkai, teremtettézési 29 testiseknek fassiojokból világossan kitetszik, nevezetessen, hogy az Úr vacsoráját káromlotta ilyen szókkal: Szarom az Úr vacsorájába az ebattába, 3 vallók nyilvánossággal vallyák. Melyhez képest tetszett az Szent Partialis Széknek azon káromkodó személyt, Medvésen lakó Barta Mihályt excommunicálni, és külső magistratusnak kezében halálra való ítéltetésre kiadni.

Causa generosae dominae Elizabethae Fekete de Frits uti Actricis contra et adversus doctorem generosum dominum Samuelem Fogarasi de eadem.

Pro Actrice procurator Georgius Solnai de KisSáros, per quem cum protestatione allegat taliter: Illyen okon kellett az Inctust ökegyelmét az Szent Partialis Szék előtt in jus attrahálnom, hogy nem gondolván sem az Istennek, sem a nemes országnak írott törvényivel, sem az szent házasságnak hittel letött köteliről meg nem emlékezővén, diversis vicibus, locis et temporibus irtóztató paráznaságnak vétkébe elegyítette magát, felbontván az szent házasságnak kötelét. Holott hol erőszakosson, hol másképpen is, másokat is magával edgyütt paráznává tött, fiamat edgynéhány ízben fegyveres kézzel megtámadván meg akarta ölni, magamat edgynéhány ízben meg akart fojtani. Jobbágyimat sok ízben csaknem halálra verette, kínoztatta, nyomorékokká tötte. Melly gonasz és hallatlan vétkei midőn előttem napfényre jöttek volna, s lelkem ismereti ellen nem patialhattam volna, az Szent

Szék eleiben juris ordine citáltattam elválásra, melynek evitálására hallatlan és példa nélkül való cselekedetét excogitálta ~ litis intermedio, az közelebb elmúlt 1719. esztendőben 22. Decembris virradó éjtszakán éjféltájban, holmi kóbor vándor istentelen legényekkel Küküllő vármegyében sövényfalvi udvarházamban fegyveres kézzel tolvajul rám ütven, elsőben is a fiamnak, Kováts Péternek egy jobbágy szakácsát meglőtték, azután a ház ajtaját bérontván, testvéröcsémet, Fekete István urat megvagdalták, jobbágyimat is az udvaron maga is az Inctus vagdalta s complicesivel is vagdaltatta. Engemet pedig, mint az rabló pogány rabját, megfogtak, csaknem egy ingalyban, mezételen [46.] fővel hurcoltak-vondoztak, maga pedig döfölt puskája végével, és az utcában álló szekere felvoncolván, Károlyvár városába, mint egy rabot, úgy vitetett, holott fogságban tartván és minden nap maga az Inctus tömlőcözéssel a várba fogságba küldéssel fenyegetvén és ijesztgetvén juttatott olyan holtig való nyomorúságra, hogy mindazolta is a nyavalyarontás holtig való gyalázatomra s nyomorúságomra esett reám. De mindezek, egyéb feslett élete s magaviseletlensége (mellyek a következő inquisitióból elucescálnak fognak), nem voltak elegendőek, hanem erőszakosan sok fenyegetésével és ijesztgetésével holmi erőszakos compositiora vött, hogy maga gonosz cselekedetét azzal is elpalástallya. Melly cselekedeteit, gonosz életét data exmissione comprobálom, comprobálván megkívánom his praemissis rationibus, hogy az Inctustól divortióaltassam juxta Canones ecclesiasticos, és ad secunda vota transmittáltassam. Az Inctus pedig vettessék kötélbe, és a divortialis poenát költségemmel edgyütt megfizetvén, adassék a külső magistratus kezében, hogy juxta Tripartiti Decreti part. I. tit. XIV. paragraphum sextum megbüntettessék. Actrix de caeteris protestatur.

Pro Incto nemo.

Deliberatum: Datur exmissio.

Causa levata providi Martini Kováts de Szőkefalva contra et adversus Juditham Vásárhelyi in causa repudii.

Pro Actore procurator Stephanus Dobolyi: Szőkefalvi Kováts Márton elmátkásítván Vásárhelyi Juditot, mátkájához való kötelességét Vásárhelyi Judith meg nem tartotta, sőt mátkáját mocskolta. Ez okon fellyebb megírt Kováts Márton repudiumot kíván, vagy separatiot.

Pro Incta procurator Georgius Solnai de KisSáros, per quem cum protestatione dicit: Mit írassan az Actor ökegyelme ellenem, hallom és értem, de én tudomásom szerint nem mocskoltam, repudiumot sem kívánok. Ha az Actor olyakat doceál ellenem, amelyért divortióaltatnék tőlem, megkívánom, hogy a divortionalis vagy repudii poenát hft. 25 tegye le, ha pedig ok nélkül kívánnya az repudiumot, megkívánom, hogy homagiumomat költségemmel edgyütt megfizesse. Incta de caetero protestatur.

Deliberatum: Kováts Mártonnak semmi olly derekas oka nem lévén mátkájától, Vásárhelyi Judittól való elválásra, s annak repudiálására. Ez okon tetszett az Szent Széknek, hogy Kováts Márton az méltó ok nélkül való repudiumért az leánynak férjhezmentéig ligaban vettessék, az leány pedig szabadossan férjhez mehessen.

1720 június, Kerelőszentpál

*Partialis Synodus celebratur in ecclesia reformata Sz[ent]Páliensi
anno 1720. die 5. Junii.*²⁹⁵

Causa continuata suprascriptae generosae Elizabethae Fekete uti Actricis contra et adversus suprascriptum generosum medicum dominum Samuelem Fogarasi de eadem uti in causa divortii constitutum maritum uti Inctum.

Pro Actrice procurator Georgius Solnai de KisSáros et alii, per quos exhibet Actrix cum protestatione literas attestatorias, quibus perlectis cupit iudicium juxta priorem actionem hoc superaddito, hogy az ecclesiabúl excommunicáltassék az Inctus, protestando ad ulteriora.

Deliberatum: Minthogy az matrimonialis causa personalis comparitot[!] kíván, sem az Actrix ökegyelme, sem penig az Inctus, sem egyszer, sem másszor nem compareálván, ez okon tetszett az Szent Partialisnak ezen causat dilatálni.

Deliberatum: Tiszteletes Zalányi Gergely gógánvárallyai praedicator atyánkfia és ebesfalvi mester Árkosi Sámuel között az várallyai parochiában suboriálódván holmi veszekedés, szitkozódás, szükség kívül való esküvés és fegyverkezés, mellyeknek kezdőjének tiszteletes Zalányi Gergely uram találtatván, mindezekért méltó volna ökegyelme, hogy ab officio 80. canon szerint amoveáltatnék, mindazonáltal pro nunc ökegyelmét az Szent Partialis severe admoneálya, az afféle rút dolgoknak s nevezet szerint az atyafiakkal való háborgásnak interdicálylon, különben az digladiatioért, szitkozódásért és egyéb ilyen ab officio sacro alienumokért Canon szerint büntettetik irremissibiliter. Mivel pedig Árkosi Sámuel atyánkfíát 3 forintokkal mulctálta, arra nem lévén hatalma, azt itt deponálya. Hasonlóképpen Árkosi Sámuel atyánkfia is keményen megintettetik, effélékben magát másszor ne elegyítse, mert ennél keményebb animadversioja lészen, és ab officio amoveáltatik.

Deliberatum: Tótfalusi Sámuel balavásári mester atyánkfia praecipitanter mátkásodván meg Szilágyi Katával, kinek, amint hallatik, férje vagyon, noha él-e, vagy hal, nem tudatik. Ez mátkaság alól azért Tótfalusi Sámuel az Szent Szék absolválya, et ad secunda vota transmittálya.

Deliberatum: Boldogfalván lakó Szász Annók hitetlen és parázna férjéül, Szabó Istvántól el nem válván rendes úton-módon, ment férjhez Boldogfalván lakó Szóts Györgyhöz, dissimulálván, mintha nem volna férje. Melly fellyebb említett Szász Anna elébbeni parázna férjével való kötelességétül absolváltatik, és ez utolsóbb férjével való lakása megengedtetik, csakhogy elébb ecclesiat reconciliálylon, azután lakjanak edgyütt, tartozzék az divortiumért deponálni 6 forintokat. [48.]

Causa Martini Fodor contra et adversus Annam Székely.

Ez okon kellett citálatnom, hogy [!] Székely Anna mátkámat, hogy véle rendes úton-módon megmátkásodván, nem tudom mi okra nézve, nem akarja fentartani

²⁹⁵ KükEhmLvt prot. I/3. 47–48.

mátkaságbeli kötelességét, mellyhez képest iudiciumot várok az Szent Széktől, és minden onust supportállyon az Incta.

Pro Incta procurator dombai Nagy Sigmond: Ezért nem akarja Székely Anna Fodor Mártonhoz való kötelességét fenntartani, mivel sem akkor, mikor megmátkásodott nem szerette mátkáját, sem most, mivel erővel adták.

Deliberatum: Királyfalvi Fodor Márton Székely Annával való mátkaságbeli kötelességétől az Szent Széktől absolváltatik. Székely Anna pedig, mivel mátkája repudiálásának semmi derekas okát nem adhattya, ligaban vettetik az Actornak megházasodásáig, insuper tartozzék az Actornak minden költségét, fáradságát megfizetni az Incta.

1720 július, Sövényfalva

*Partialis Synodus ex impositione Sanctae Synodi Generalis extraordinaria celebratur in Sövényfalva anno 1720. die 4. Julii.*²⁹⁶

Causa continuata penes dilationem generosae dominae Elizabethae Fekete uti Actricis contra et adversus generosum dominum medicinae doctorem Samuelem Fogarasi de eadem uti Inctum.

Pro Actrice procurator Georgius Solnai de KisSáros, per quem cum protestatione exhibet literas attestatorias, quibus perlectis cupit iudicium juxta priorem actionem, protestando ad ulteriora, verbis plura.

Pro Incto procurator Stephanus Solymosi de eadem cum protestatione dicit: Ezen causat a domina Actrix nem folytathattya, ratio: Mert az Incta personaval a domina Actrix contractualiter sopiálta, amellyet is exhibeálok, exhibeálván megkívánom, hogy ezen causa in perpetuo sileat. Protestando ad ulteriora.

Actrix ad haec: Úgy látom, az Inctus ökegyelme excipiál és contendál, de exceptiojának helye nincsen, mert ez a causa exmissio és dilatio mellet vagyon, és úgy mindenféle törvény külső és belső visszafordíttatnék, ha exmissio és dilatio után az exceptio admittáltatnék, és így megkívánom, hogy az Inctusnak exceptioja ne teneállyon. Protestando ad ulteriora.

Inctus ad haec verbis.

Deliberatum: Az Inctusnak exceptioját az Szent Szék, hogy exhibeálljon, helyben hagyja.

Actrix ad haec: Amelly compositionalis vagy contractualis levelet az Inctus ökegyelme exhibeál, nem ez Szent Partiale Forumot concernállya, és ezzel exceptioját nem erősítheti. Ratio, mert minden punctumok csak jószág, szőlő és malom dolgárúl és gyilkosságrúl sonálnak, az divortionalis és matrimonialis dolgokat ingyen sem [49.] említti, melly csak a vinculumból is elucescál. Melly compositionalis és contractualis levél külső forumot concernálván, azholott az introscribált jószágot, szőlőket és malmot az vinculummal edgyütt keresheti. Nem concernálván azért e belső forumot semmiben is, megkívánom, hogy exceptioja

²⁹⁶ KükEhmLvt prot. I/3. 48–50.

annihiláltassék, és szóllyon de rei merito, in suo competenti foro kész leszek azt demonstrálni, hogy az a compositionalis levél meg nem állhat. Verbis plura.

Inctus ad haec dicit: Kinek-kinek az ő kötése, írott törvénye és volenti nulla injuria, mert ugyanis az exhibeált contractusának első punctumában, mellyre is az Actrix őkegyelme spontanea voluntate condescendált, a vagyon írva, hogy az Inctus őkegyelme mindenféle dolga in perpetuum amnistiáltassanak. Azért ut supra, minthogy semel sopita causa, mind jószág, mind matrimonialis dolog iránt megkívánom, hogy in perpetuum ezen causa sileat. Protestando ad ulteriora.

Actrix ad haec: Ha szintén az beadott compositionalis, levélben valami emlékezete volna is az divortionalis dologról való compositionak, melly nincsen, de én azt az egész erőszakkal lött compositiot revocáltam, mellyet revocálhattam is juxta contenta Tripartiti Decreti part. I. tit. 110., amellyről világos írás vagyon. A méltóságos Regium Guberniumnak arról való commissioja extál, hogy megkérdetessék éntőlem két becsületes papi rend előtt, ha akarok-e citatiom mellett haereálni, vagy az Inctushoz redeálni, arról való testimonialisomból elucescál, hogy non fuit res sopita, nem lévén azért sopita causa, szólljon de rei merito.

Inctus ad haec: Hogy azon contractus ex spontanea voluntate Actricis, nem pedig kényszerítésből lött légyen, exhibeálok róla. Per hoc megkívánom, causa in perpetuum sileat.

Deliberatum: Minthogy az Actrix őkegyelme, tekintetes nemzetes Fekete Örsébet asszony férjét, tekintetes nemzetes Fogarasi Sámuel uramat őkegyelmét via juris citáltatta az elválásra, és litis intermedio az Inctus őkegyelme feleségét erőszakosan CarolyFejérvárra vitetvén vette a contractusra, az őkegyelmek között való transactioban pedig semmi emlékezet a divortionalis causanak leghagyásáról nincsen, hanem mind külső forumot concernáló jószág, szőlők, malom és egyéb effélékről sonál. Azért tetszett az Szent Széknek, hogy divortionalis causajában szólhasson de rei merito, és exhibeálljon az Actrix őkegyelme.

Inctus cupit exmitti de rei merito.

Deliberatum: Non datur exmissio, az elmúlt két Partialisi terminuson medicinae doctor Fogarasi Sámuel uramnak elég ideje lött volna mind az comparitora, mind az exmissiora. Továbbá litis intermedio is erőszakos dolgokat perpetrálván őkegyelme, ez okon tetszett nagyobb részént az Szent Partialis Széknek az Inctusnak exmissiot nem adni.

Inctus cum hac deliberatione Sanctae Sedis [non contentus] ideoque causam hanc apellat ad Sanctam Synodum Generalem Transylvaniae Reformatorem ab literis revisionis gratia. Protestatur de reliquis.

Actrix contendit et cupit literas attestatorias perlegi ex post [!] juri usum fuerit cum tota sua serie transmitti, verbis liceat plura.

Deliberatum: Apellatio non transmittitur. [50.]

Deliberatum: Minthogy mind szemmel látott nyilvánvaló egynéhány tanúbizonyosságokból, mind magának medicinae doctor Fogarasi Sámuel uramnak és néhai Bethlen Istvánné asszonyomnak szájak vallásokból, mind pedig sok gravis circumstantiákból világosan constál medicinae doctor Fogarasi Sámuel uramnak mostoha leányával, Bethlen Istvánnéval sok esztendőktől gyakorlott nyilvánvaló paráznasága, egy házban való bérekeszkedések, egy ágyban való hálások, egy kádban való ferődezések [!], úgy unokájával való incestuosa, szolgálival való parázna-

sága. Tetszett az Szent Széknek Fogarasi Sámuel uramat elébbeni feleségétől, te-kintetes nemzetes Fekete Örsébeth asszonytól divortálni, ad secunda vota transmittálni, költségét, fáradságát megítélni, doktor Fogarasi Sámuel uramat pe-dig excommunicálni, magistratus kezében adjudicálni és ha élete megmaradna is, az asszony haláláig ligaba vetni juxta canonem 71. Úgy Bethlen Istvánné asszo-nyomat is, Kováts Mária asszonyt excommunicálni.

Inctus non contentus hac Sedis Sanctae deliberatione ideoque causam hanc totam cum tota sua serie et processu apellat ad Sanctam Synodum Generalem Transylvaniae Reformatorem ulterioris revisionis gratia.

Actrix contendit.

Deliberatum: Minthogy parancsolatunk vagyon az Szent Generalis Synodustól, hogy ezen causat igazításba vegyen, azonban lévén elégséges ok az elválásra, azért e causat az Szent Generalis Székre az Szent Partialis nem transmittálja.

Causa Michaelis Székely contra et adversus conjugem suam Elizabetham Kóbori: Circumscribáltatván az Szent Generalis végezetül [!] nisi in manifesto adulterii casu divortium nem lehet, azért az Actort az Inctától az Szent Szék el nem választja.

Deliberatum in causa Judithae Szabó contra et adversus maritum adulterum et infidelem: Szabó András nyilvánvaló paráznaságban és hitetlenségben találtatván, mivel ma is él felesége, amint hiteles relatoriakból kitetszik, azért az Szent Szék Szabó Juditot parázna és hitetlen férjétől, Szabó Andrástól divortálja, ad secunda vota transmitálja, Szabó András pedig magistratus keze alá adjudicálja, excommunicálja, és az asszony haláláig ligaba veti.

Deliberatum in causa Georgii Szóts incolae Boldogfalviensis: Mivel Szóts György feleségét, Szász Annókot, kit az Szent Szék excommunicált méltó vétkéért, magához vette, és ecclesiakövetetlen vele lakik, ez okon mindketten, mind Szóts György, mind felesége az Szent Partialis Széktől excommunicáltak.

1720 szeptember, Gógánváralja

*Partialis Synodus celebratur in ecclesia G[ógán]Várallyaiensi
anno 1720. die 25. Septembris.*²⁹⁷

Deliberatum: Megkívántatván a mesterek részéről is, hogy ministeriumhoz il-lendő öltözetek legyen, lévén erről való világos dispositioja az Szent Generalisnak is, ehhez képest végeztetett újjobban is Partialisi Gyűlésünkben, hogy tractusunkban lévő mesterink Visitatio idejéig magoknak hosszú mentét készítes-senek, különben ezen végezésünket posthabeálván, 3 forintokkal büntettetnek toties quoties.

²⁹⁷ KükEhmLvt prot. I/3. 51–52.

Deliberatum: Végeztetett az Szent Partialistúl, hogy az Bonyhán lévő parochialis ház körül levő kerteknek harmadát restaurállya az bernádi ecclesia, úgy ezen ecclesia építsen az említett bonyhai parochialis háznál egy pajtát. A mester háza körül pedig ami ruina leszen, azt egészen az bonyhai ecclesia tartozzék felállítani. Az parochialis háznál leendő egyéb minden építéseket is praestállya az bonyhai ecclesia.

Deliberatum in causa Michaelis Uzoni rectoris ecclesiae S[zász]Csávásiensis et Annae Csávási consortis providi Stephani Csejdi: Minthogy Uzoni Mihály atyánkfia Csáváson az parochialis háznál az praedicator és praedicatorné honn nem léteben, leányos ott lévő asszonyépekkkel fajtalanul huzálkodott, belső személyhez illetlen csél-csap magaviselésével másokat botránkoztatott, fellyebb említett Csejdi Istvánnéhoz kapdosott. Ez okon, noha többre volna méltó, mindazáltal pro nunc 3 forintokkal büntetetik az Szent Társaságtúl. Annakfelette minthogy Uzoni Mihály atyánkfia Csejdi Istvánnét diffamálta, nevezetessen nagy kurvának mondotta, ezért megítélte a Szent Partialis, hogy elevendéjén, 13 fél forinton maradjon, továbbá inttetetik serio Uzoni Mihály, hogy ilyen csél-csap cselekedetektúl magát abstineállya, különben elimináltatik.

Deliberatum: Mivel Dánnyánban lakó Sz[ent]Királyi Sámuel akarván mátkásodni non legitimo modo, hanem per raptum, e dologban magát dánnyáni praedicator, tiszteletes Musnai Dávid atyánkfiát is ingerálta, melly dologból sok inconvenienciák következtenek, mellyek az ministeriumra is redundáltak. Azért tiszteletes Musnai Dávid atyánkfia most elsőben serio admoneáltatik, ilyen ministeriumhoz illetlen dolgot többször ne cselekedgyék, különben méltó büntetését elveszi.

Deliberatum: Újfaluban lakó Harasztosi István, mivel constál, hogy legitime megmátkásodott Szabó Judittal, Harasztosi István pedig mátkáját minden igaz ok nélkül repudiálta, ez okon az Szent Partialis separállya ugyan Harasztosi Istvánt mátkájátúl, Szabó Judittúl, mindazáltal úgy, hogy Ha[52.]rasztosi István a méltatlan repudiumnak mulctaján, 6 forintokon maradjon, és juxta canonem 74. ligában vettessék.

Deliberatum: Nyilván vagyon világos és hiteles tanúbizonyosságoknak fassiojokból, hogy Szilágyi Mihály feleségére feleséget vett, Székely Annókot. Minekokaért az ártatlan félt, Székely Annókot Szilágyi Mihályhoz való kötelessége alól az Szent Partialis eliberállya, ad secunda vota transmittállya, hac tamen conditione, hogy nős parázna és hitetlen férjét, Szilágyi Mihályt prosequállya, kit is az Szent Partialis magistratus kezében fegyver alá adjudicál, excommunicál, és ha élete megmaradna is, ligában vet.

Deliberatum: Mivel sok gravis circumstantiák, úgymint ölelgetések, egy ágyban való fekvések, egymás hasán való léte és egyéb fajtalanúságra célzó cselekedetek s jádcodozások importállyák Bagotai Miklósnénak szolgáljával, Thamás Györggyel való helytelen és buja conversatioját, ezekből in foro constientiae akárki megítélhe-

ti tisztátalan személyeknek lenni, ha szintén szemmel látott dolog nincsen is. Azért mikefalvi mester Sz[ent]Györgyi Mihály atyánkfiát az Szent Partialis absolvályya Bagotai Miklósné kereseti alól, sőt azon személy, amivel vádoltatott, nem volt semmi nélkül, azért tartozzék Sz[ent]Györgyi Mihály atyánkfiának költségét, fáradságát megfordítani. Admoneáltatik insuper Bagotai Miklósné, azon szolgáját maga mellett ne tartsa, vele ne társalkodgyék, külömben excommunicáltatik.

1720 november, Radnót

*Partialis Synodus celebratur in ecclesia Radnótiensi,
anno 1720. die 18. Novembris.*²⁹⁸

Deliberatum: Küküllőváratt lakó Kováts Borbála az sövényfalvai Partialisban ligaba vettetvén, hogy mátkáját ok nélkül repudiálta, márpedig az Szent Partialis absolvályya azon liga alól, s ad vota transmittálya.

Deliberatum. Mivel hiteles tanúbizonyosságoknak fassiojukból, egyszermind sok gravis circumstantiából subinferálódik balavásári praedicator, Zágoni Absolon atyánkfiának néhai tiszteletes Küküllővári Mihály uram özvegyével, Szőke Annával való sokszori egy ágyban létek, suttogások, csókolódások, az asszonynak Zágoni Absolon atyánkfiához éjtszakának idején való sokszori felmenése, minekutánna az asszony ökegyelmétül lakni másuvá ment volna is, importályák az bizonyosságok Zágoni Absolon atyánkfiának ilyen szavait: Édes szívem, miért hagyál el etc. Bizonságot tesznek arról is sokan, hogy másokkal azon asszonynak ilyen rossz conversatioja nem volt. Ez okon az Szent Partialis Synodus Zágoni Absolon atyánkfiát vétkesnek ítéli, és olyan személynek, aki azon asszonytúl nem tisztta, sőt azt impraegnálta, ehhez képest ökegyel[53.]mét az Szent Partialis ab officio sacro suspendálya, és excommunicálya usque ad futuram Generalem Visitationem. A másik félt is, az adulterat az Szent Partialis excommunicálya, és magistratus kezébe adjudicálya.

Deliberatum in causa Michaelis Sz[ent]Györgyi rectoris Mikefalviensis consortis Catharinae Nagy, crimine adulterii et infanticidii accusatae: Minthogy Sz[ent]Györgyi Mihály atyánkfiának feleségének, Nagy Katának leánykori sok fertelmességi, németekkel és másokkal való nyilvánosságos paráznasági, leánykori, úgy asszonykorában való terhének elvesztése, gyermekölése mind maga szája vallásából, mind nyilvánvaló szemmel látott bizonyosságokból constál. Azért az Szent Partialis Synodus a megnevezett asszonyt, Nagy Katát magistratus fegyvere alá adjudicálya s excommunicálya. Sz[ent]Györgyi Mihály atyánkfia pedig, mivel azon személyt paráznának lenni tudta, s tudva vette el is, és separatiojok után is ökegyelme feleségével társalkodott, egy úton járt, s egy szálláson volt, ez okon az Szent Széktül ab officio suspendáltatik usque ad futuram Generalem Visitationem.

²⁹⁸ KükEhmLvt prot. I/3. 52–54.

Addig penig, míg a magistratus ezen dolgot eligazította, addig ne cohabitálynak, hanem szoros separatióban legyenek.

Deliberatum: Dobolyi Miklós királyfalvi mester vádoltatván az ádámosi mezőn való táncolással, úgy valami cigánnéval való excessussal, noha az recantáltatott, mind pedig részegséggel, ehhez képest az Szent Szék őkegyelmét prima hanc vice severe admoneállyá, efféle excessusoktól abstineállyon, külömben más úttal Canon szerint keményen megbüntettetik, ha effélékben impingál.

Deliberatum: Némely atyánkfiai az Generalis Visitatioi Partialisbúl kimaradván, magokat nem excusálták, sem pedig expensat nem küldöttek, kik vakmerő kimaradásokért az Szent Széktől 1–1 forinttal irremisibiliter büntettetnek, tartozzanak pedig az expensat is megadni. Azonban Havadi Péter ebesfalvi mester, mivel az cursust Gógányban nem vitte, recommendatoriat sem producált, ezért 1 forinttal mulctáltatik. Ezen mulctanak és expensanak exigálására executorokul rendeltetnek tiszteletes Zalányi Gergely és Musnai Dávid atyánkfiai.

Generosa domina Elizabetha Fekete pro nunc in causam attracta in facie Sanctae Sedriae Partialis comparens per plenipotentiarium procuratorem protestatur super eo, quod generosus dominus medicinae doctor Samuel Fogarasi de eadem juxta continentiam literarum certificatarum novizans Actor causam suam penes novum non est prosecutus, imo nec comparuit coram Sancta Sede Partiali nec per se, nec per procuratorem, cupit ideoque praescripta Incta juxta continentiam decreti cum poena indebitae causam novisantis condescendi, et priorem sententiam in vigore permanere tam propter non comparationis, tam non praesentationis causae tam ratione hac, quod post emanatam sententiam in spatio 15 dierum novum iudicium non impetraverit, nec praesentaverit juxta leges Patriae. Cupit ideoque moderna Incta iudicium. Protestando ad ulteriora.

Deliberatum: Actor novizans per non venit convincitur in tota actione.

Deliberatum: MagyarSároson lakó egynéhány reformatus emberek találván meg bennünket, hogy az gálfalvi ecclesiahoz applicáltatnának, [54.] tetszett azért az Szent Széknek, hogy azon M[agyar]Sároson lakó egynéhány emberek applicáltassanak Gálfalvára, az gálfalvi becsületes praedicator atyánkfia is tartozzék, hacsak egy hónapban egyszer is, általmenni Sárosra. Azon megnevezett M[agyar]Sároson lakó reformatus emberek pedig ne legyenek obligatusok más religion [való] papnak salariumot adni. A praedicatornak adandó salariumról pedig magok közt megegyezvén, a jövő Visitatioig tegyenek determinatit, úgy a mesternek is fizessenek.

Miscellanea

Az egyházmegye protocollumaiban levő, a parciális zsinatok irataitól különböző dokumentumok

1668

Vajdaszentiványi Jánosnak egy ismeretlen személyhez címzett levele a presbitériumalapításról.¹

Amico cuidam singulari eo tempore haec scribebat 1668:

Kedves atyámfia, édes uram. Én a jó Istennek kegyelmessége szerint nagy széldséggel, de buzgóságoson taníték az elmúlt húsvét innepnapokon amaz örökösön igaz vallásunkhoz tartozó apostoli szent, hasznos és szükséges rendről s annak bévétele felől etc. A dicsőség adassék az Istennek, ki szintén már elcsüggedő, megbágyadott s elkeseredett szívemnek munkáját megszaná, végre meg is áldá. Mert hallgatóimmal őfelsége elhíthető olyannak lenni, amint Igéjének igassága énáltalam mutogatva vala, etc. Választánk azért a szegény paraszt rend közzül (mivel a nemesi rend szereti s jóvallyá, azt mondgya, de ajogván a sokféle vallású derisoroktól, nem vevé fel most elsőben, jövendőre ígervén magát), választánk, mondom, hét egyházi szolgálót, kik az Ige tanítása szerint az Isten nyájjára vigyázzanak, elől járjanak atyafiúi szeretettel, és a veszedelemben való beesés előtt megintsenek akárkit, kiragadván azt mintegy tűzből. Judae v. 22.² Immár szerelmes atyámfia, mi haszna és gyümölcse lészen, legyen az Úr őfelsége jó tetszésében, elhiszem, hogy ha e rend, perpetui juris divini azt is haszontalanul és gyümölcstelenül lenni nem engedi. Légy egésségben! Johannes Sz[ent]Iváni manu propria.

Deleatur e libro vitae, qui haec mea pauca γράμματα ut pote fidei et charitatis nec non τραπεϊνωσεως meae τεκμηριον ex hoc libro deleverit per malitiam.

[1668]

I. Apafi Mihály Vajdaszentiványi Jánosnak adott vizitációs mandátuma.³

Par mandati patentis a celsissimis Transylvaniae principibus orthodoxis reverendis dominis senioribus in comitatu Küküllő degentibus impositi et exhibiti.

Michael Apafi Dei gratia princeps Transylvaniae, Partium Regni Hungariae et siculorum comes etc. Fidelibus nostris universis et singulis spectabilibus magnificis generosis egregiis et nobilibus comitibus, vicecomitibus et iudicibus nobilium

¹ KükEhmLvt prot. I/2. 4.

² Recte v. 23.

³ KükEhmLvt prot. I/2. 52–54.

comitatum signanter autem de Küküllő, capitaneis, praefectis provisoribus et castellanis arcium ac aliorum quorumvis locorum officialibus tricesimatoribus, teloniatoribus pontium passuum, vadorum, viarumque custodibus; prudentibus item et circumspectis magistris civium primariis, regiis et sedium iudicibus, caeterisque juratis civibus quarumcunque civitatum, oppidorum, villarum et possessionum, earumque rectoribus et patronis, praeterea pastoribus et ministris ecclesiarum quarumvis orthodoxarum partim in Thordensi et Albensi Transylvaniae praecipue vero de Küküllő comitatibus constitutis et commorantibus, modernis et futuris quoque pro tempore constituendis, praesentes nostras visuris, salutem et gratiam nostram.

Quoniam nos ad confusiones et multiplices errores ministrorum Verbi Dei persecutiones, libertatisque eorum perturbationes tollendas, quae in ecclesias partim propter docentium quorundam vitam dissolutam et doctrinam orthodoxorum nonnullorum [53.] ab analogia orthodoxae fidei discedentes, partim vero propter Verbi Divini contemptum et ingratitude auditorum bona ecclesiastica abalienantes et ad se rapientes, denique vero ad profanos usus convertentes irrepserunt, reverendum Joannem Sz[ent]Iváni ecclesiae Gálfalvinae pastorem, ecclesiarumque orthodoxarum in eodem comitatu de Küküllő seniore in medium vestri ea ratione emittendum duximus, ut ecclesias vestras orthodoxas visitet, earumque pastores de doctrina, vita et moribus diligenter examinet, simulque convocato etiam si aliter nequiverit fieri coetu, fide mediante ecclesiastica bona antiquitus ad ecclesias collata una cum libertatibus domorum parochialium ac ministrorum rectorumque proventibus cognoscat, praesentia stabiliat, confirmet, quovismodo abalienata repetat, recuperet et restituat. Cum primis vero salarium singillatim seu, ut vocant, capitatim persolvi debitum a quibusvis conjugatis et si plures in una familia sint ac cohabitent diligentissime exigat, at ea quae a majoribus nostris et vestris viris religiosis et piis ordinata fuerant in novum pristinum ac legitimum usum revocet, templa et alia aedificia ecclesiastica per quorumlibet negligentiam collapsa erigi aut saltem restaurata curet. Et si qui talia bona abalienata aut temere divendita remittere recusarent, eos cuiuscunque status et conditionis homines existant et fuerint comitibus etiam vel vicecomitibus et judicialium opem et auxilium annotato seniori ferre debentibus, primo quidem duodecim, deinde secundo viginti quatuor florenis [54.] mulcet, praesentium saltem nostrarum literarum vigore. Denique temerarios in curiam nostram, ubi post talis causae fiendae de jure decisionem, debita contumaciae ipsorum poena irrogabitur, ad diem decimum quintum a die huiusmodi Visitationis computando vigore praesentium evocet atque citet. Tandem vero ministris iis, qui videlicet dissolutam agendo vitam aliis scandalo essent, vel de aliquibus orthodoxae fidei articulis perperam sentientibus, doctrinam pravam disseminarent, vel qualitercunque ab analogia fidei discederent, remotis, pastores pios idoneos et sacramentorum a Deo institutorum fideles administratores, sed tales, qui in plebaniam vocati fuerint, legitime suscipiat et surroget. Secularis conditionis hominibus, si quid praetensionis contra clericos habuerint, justitiam administret, neque eosdem quispiam aliter, nisi coram praefato seniore ipsorum, in jus convenire, turbare et molestare praesumat, ut libertas ecclesiae a secularibus quoquomodo turbetur. Proinde vobis harum serie committimus et mandamus

firmiter, ut dum et quodocumque dictus Joannes Sz[ent]Iváni vel vicem eius gerens cum adjunctis sibi collegis vestri in medium venerit, eundem cum suis omnibus collegis absque ulla tergiversatione procedere permittere, vocanti in coetum sacrum convenire, legitimos usus et reditus ecclesiarum ab antiquis bonis viris et patronis ordinatos ad requisitionem ipsius sine cunctatione remittere. Vos vero comites et officiales subsidio adesse ac ubicumque visitaverint, eisdem de victualibus honorifice prospicere et providere modis omnibus debeatis et teneamini. Secus non facturi. Praesentibus perlectis exhibenti restituti. Datum in civitate nostra Medgjes.

1668 ősz

Feljegyzés az 1668. szeptember 26-án tartott Generális Zsinatról.⁴

Item: Az enyedi Generalisban nem jöttek az ebesfalvi, almási, k[óród]sz[ent]-mártoni, medvési, besenyői, sz[ent]páli, czapai, sövényfalvi (Bándi Mihály uram is) praedicator uraimék. Expensat adott Szeredai Péter uram dr. 15, a balavásári scholamester uram dr. 15, a dányáni 15, ökegyelmek kívül senki semmit.

Lévén közönséges pénzünk ft. 2, abból is némely Enyeden velünk együtt lévő atyánkfiainak semmi nem jutott.

1670. április 20.

Vajdaszentiványi János feljegyzése a magyarkirályfalvi eklézsia telkének zálogba adásáról.⁵

Anno 1670. die 20. Aprilis királyfalvi ecclesia küldé hozzám kisebbik Székely György uramat, nemzeti Petri Lőrincz uram jobbágyát, tudósítván ilyen dologról, hogy az ecclesia számára volna egy házhely, héjában álló. Mellyet közönséges ecclesia tetszéséből a modo Jenei Ferencznek adtanak (ha nekem is tetszenék) illy conditioval, hogy az jelenvaló esztendőben Jenei Ferencz uram építsen reája, és ez esztendőn kívül adgyon az ecclesia számára két-két forintot, id est ft. 2. És ezen kívül, ha mi apprótság építés s segítség kívántatik pap és mester házánál, falu nélkül is építgesse meg, vagy legyen praedikátornak és mesternek illendő segítséggel. Ha megnevezett Jenei Ferencz uram penig meghalna, vagy onnat [175.] másuvá menne lakni, más is, aki abban lakni fog, annyival tartozzék. Melyről az egyházfi uramék számot tartozzanak esztendőnként adni.

Anno et die supranotato per me Joannem Sz[ent]Iváni consignare visum est, mpr.

Hoc addito: Legyen az ecclesianak szabados tetszésében akármikor, ha a pénzt kívánnya, adgyon pénzt, ha penig öt véka búzavetést az ecclesia búzájából, az legyen meg. Contradictum est a generosis dominis nobilibus et patronis ejusdem ecclesiae. 1670. die 24. Aprilis.

⁴ KükEhmLvt prot. I/1. 169.

⁵ Uo. 174–175.

1670

Feljegyzés a szőkefalvi templom építéséről.⁶

Nota bene: Hoc anno et die templum denuo extractum Szőkefalvini in gloriam Dei et [sa]lutem reformatorum. Dedicatum et consecratum est Deo o[ptimo] m[aximo]. O benignitatem Dei admirandam! [181.]

Nota bene: Szőkefalvi új templom építésére 1670. die quodam Kolos vármegyéből püspök uram t[iszteletes] K[ovácsnai] P[éter] küldött ft. 5 dr. 75.

Enyed vármegyéből küldött T. F. ft. 3.

Küküllő vármegyebeli ecclesiák egyenként: Nagykend dr. 55, Várallya dr. 48, Herepe, Medvés, Süllye ft. 4 denariis exceptis 4, mely summanak egy forinttya s 20 pénze nemzetes Rosnyai Dávid uramtól volt adva. Azonkívül ft. 3 adott volt t[iszteletes] Cz[egöldi] J[ános] uramnak. Ebesfalva dr. 66, Balavására ft. 1 dr. 30, Héderfáia ft. 1 dr. 66, Czávás ft. 1 dr. 1, Radnóth dr. 54, Almás dr. 45, Besenyő dr. 66, Bogáth dr. 50.

1672–1673

Vajdaszentiványi János esperes feljegyzései az egyházmegyében zajló eseményekről.⁷

[Nota bene: Domenica nona Trinitatis monda T. G. G. A. Tophaeus uram ma osztogatott úrv[acsorát] Radnóthon etc.

Domenica decima lévén sokadalmazó idő, Küküllővárra nem osztogathat.

Domenica undecima mondék mentségeket, és adék készületeket úgy három órát. Mivel ad duodecimam Trinitatis a theremi ecclesia ügye elvon, és azután is ad-e Ófelsége időt, egészséget, Ófelsége titkában vagyon, de most jelen a jó idő a T. K. G. A. gyermekágyból való felkeléséért való hálaadatosság úgy kívánnya.

Impedim nemes Tholdalagi András ittlétele, mint Doégnék Achimelech előtt, hogy Dávidnak fegyvert ada és tanácsot (1Sam 21). Születtek azután több Doégek is.

Mondgyák, hogy a házassuló személyeket a templomban examinálom, a contumaxokat.

A deák gyermekeket templomban nem eresztem. E hazugság, mert rendessen s kegyessen, épületessen akartam mindent.

Bar. úr. [?] Fidefragium admisit. Non obsecundans in rebus divinis ipse Deo et confratribus. Repulsa cum sit Visitatio legatoris universitatis et dioeceseos. Ne dicam Jehovahae. Ecclesiam Radnóthinam praeter se et rectorem in infamia et ruborem immersit eo die domenica calumniandi, convitiandi, quaeritandi ausam et materiam dedit. Offendiculum omnibus bonis objecit dum inquietos animos nos [!] effecit.

Praesidem suum et confratres in tristitia et confusione involens ex circumstatiis probandi.

Nicholaus Deák non pro seniore agnoscendi proclama[tur], examini se et suos non stitit eoque manifestavit pro nihilo habere voluisse postulatam visitorum.

⁶ KükEhmLvt prot. I/1. 180–181.

⁷ Uo. 266.

Non hospitium nostrum visitavit etc.

Mendacitur, dixit, nos proripuisse subito.

In Partiali Szőkefalviensi reverendum dominum Michaellem Dályai nec pro discipulo reverendi domini B. aestimavit.

Minatus est nos poenitere fore factum.

Absque nostra favore clam ingressus in nostra dioecesis sine [...]tionis convenit, Partiales nostra congressus neglexit saepe [...] nec testes in medio attrahit suae retentionis.

Remigibus nostrum adventum non suggestit.

1676

Vajdaszentványi János rövid életrajza, illetve feljegyzés a vámosgálfalvi presbitériumalapítási kísérletről.⁸

[1.] Protocollum dioeceseos orthodoxae religionis in illustri comitatu Küküllővár existentis compingi curatum a reverendo viro domino Johanne Vaida-Szentiváni pro tunc seniore ejusdem dioeceseos christianae 1676 mense Septembris, cuius senioris de vita brevissime haec nosse liceat: Natus V[ajda]Szentivánini circiter anno 1630, educatus et informatus in schola M[aros]Wásárhelyensi, Igeniensi et Albensi. Alba Julia anno 1651 a pedibus piaae memoriae excellentissimi professoris Johannis Bistelfeldii, haebraicamque lingvam atque graecam ipsi efficaciter commendantis vocatus ad regendam scholam Bonyhaianam etc., ubi biennium regendo transegit, inde NagyKendinum anno 1653 evocatus ad praedicandum Jesum Christum (in quo inhabitat omnis plenitudo deitatis corporaliter), ibi vixit praedicans annos sex. NagyKendino Gálfalvinum latus est 1659, ibi vixit in Christo Jesu annos quinque et decem. [2.] Interea temporis obdormivit piaae memoriae senior clarissimus Johannes Dadai anno 1668. mense Februarii. Itaque in Synodo Partiali Sövényfalvini anno 1668. die 7. Martii celebrata memoratus vir reverendus Johannes Sz[ent]Iváni pro senior est creatus, in sequenti vero Synodo Generali N[agy]Enyedini celebrata in eodem munere confirmatus.

E Generali regressus ardentissime Dei nomine sanctissimo invocato, politiam ecclesiasticam seu praesbiterium, licet cum certamine multo, erexit, de quo epistolam suam cuidam missam mox videre expedit. Praeterea Catechesin Palatinam hungarice translata quosvis ita docere tempore hyberno in sua ecclesia constituit, ut multos viros foeminasque fundamenta Christianae religionis brevi temporis spacio perdidicisse, experti sint venerandi eius conservi. Non negandum, quin numerosi pueri cum puellis totam catechesin ad verbum recitare fuere parati, coram congregatione magna in templo Gálfalviensi anno 1668. Novembris concione praemissa e loco Matt. 25. v. 26., 27.⁹ Qua concione atque exemplo moti

⁸ KükEhmLvt prot. I/2. 1–3.

⁹ Mt 25,26–27: *Az ő ura pedig felelvén, monda néki: Gonosz és rest szolgál, tudad, hogy ott is aratok, ahol nem vetettem, és ott is takarok, ahol nem vetettem. El kellett volna tehát helyezned az én pénzemet a pénzváltóknál; és én, megjövé, nyereséggel kaptam volna meg a magamét.*

omnes conservi eius venerandi eandem catechesin aetati praecipue juvenili ita absque procrastinatione inculcarunt Spiritu Sancto adiutore, ut in Visitatione proxima anno 1669. mense Novembris peracta reverendorum virorum et rectorum humanissimorum industria divinitus indefessa gloriosum ac admirabile examen catecheticum cum psalmodum decantationibus publice fuit ad glorificationem nominis יהוה perauditum et celebratum.

Per solertiam reverendi clarissimi ac domini viri domini Andreae Baiczi Küküllővárini die 14. Novembris anni 1669., quem sequutus reverendus clarissimus ac dominus vir dominus Gregorius Némethi anno 1675, [3.] reverendi ac domini viri domini Thomae Kis Fogarasi Theremini, reverendi ac doctissimi viri domini Johannis Czegöldi Bodogfalvini die 13. Novembris anno 1669, reverendi ac doctissimi viri domini Basilio Uzoni BethlenSzentMiklósini, quem sequutus reverendus clarissimus dominus vir dominus Georgius Sz[ent]Györgyi, reverendi ac doctissimi viri domini Francisci Sükei Bodonini, reverendi ac doctissimi viri domini Stephani Saczvai Herepeini, reverendi ac domini viri domini Michaelis Szebeni Bogáthini, reverendi ac doctissimi viri domini Stephani Czávási Medvésini, reverendi ac doctissimi viri domini Georgii Barátosi Radnóthini, reverendi ac doctissimi viri domini Johannis Enyedi Czapóini, reverendi ac doctissimi viri domini Petri Szeredai Sz[ent]Pálini, reverendi ac doctissimi viri domini Valentini Vásárhelyi Besenyeini, reverendi ac doctissimi viri domini Valentini Dálnoki Héderfáini, reverendi ac doctissimi viri domini Stephani Aknai Széplakini, reverendi ac doctissimi viri domini Francisci Somosdi K[őröd]Sz[ent]-Mártonini, reverendi ac doctissimi viri domini Basilio Zágoni cum rectore Johanne Bernádi Balavásárini, reverendi ac doctissimi viri domini Georgii Sz[ent]Simoni cum rectore Stephano Musnai NagyKendini, reverendi ac doctissimi viri domini Johannis Karanczi cum rectore Stephano Sz[ent]Georgyi Bonyhaini, reverendi ac doctissimi viri domini Andreae Zágoni cum rectore Laurentio Illyefalui Góg[án]-Várallyaini, reverendi ac doctissimi viri domini Nicholai Körösi Ebesfalvini, reverendi ac doctissimi viri domini Alexandri Bodoki, tandem Michaelis Gálfalui Almásini, reverendi ac doctissimi viri domini Francisci K[ézdi]Vásárhelyi Dányánini, reverendi Michaelis Disznajói Czávásini, reverendi ac doctissimi viri domini Johannis Sz[ent]I[váni] Gálfalvini, reverendi ac doctissimi viri domini Johannis Czegöldi 1670, Szőkefalvini, reverendi ac doctissimi viri domini Stephani Radnóthfái cum rectore Johanne Besenyei Sövényfalvini, reverendi ac doctissimi viri domini Michaelis Dállyai cum rectore Michaele Nyárádtói Királyfalvini.

Nota bene: In hac Visitatione gratiosa ecclesia unaquaque politiae ecclesiasticae erectionem et admissionem sponte lectabunda sese adpromiserat.

1674

*Bethlen János levele, amelyben szántóföldeket és szénaréteket adományoz a nagyteremi eklézsiának.*¹⁰

II. Szántó, széna földekről

Én kisbúni Bethlen János adom tudtára, akiknek illik ez írásomban, hogy e jelenvaló 1674-dik esztendőben NagyTheremiben Kikellő vármegyében levő új parochiaházhoz adott levelemben megígirt [184.] jóakaratomat akarván tellyesítenem, mindenik határban attam a megnevezett parochiaházhoz tizenkét-két kis köbölre való szántó földet; Vajdakút felé a lenföldből az innenső dombos részét, melynek alól szomszédgya Czávási György jobbágyom földje, fellyül pedig a bokrok széle. Szélit hosszára szakasztya meg egy árkocska, egy körtövényfára lemenőleg; Cserged felé a falun fellyül, amely szőlőt felosztottam jobbágyim között, azalatt való földből tíz kis köbölre valót, melynek vicinussa egyfelől Szabó Mihály, másfelől ugyan a magam földje; a szőlőn fellyül pedig két köbölre valót, melynek alsó szomszédgya a falu szőlője, fellyül a Farkas hegy oldala. Ezen kívül a régi parochiatul elnyert szénaréthez adtam hat jó szekér szénára való szénafű rétet, azon elnyert szénarét szomszédsgában, azután Nyárádtő felé lemenőleg, jobbkéz felől szomszédgya a specificált régi rét, fellyül a magam kaszáló réte, bal-kéz felől pedig azután szomszédgya alól a nyárádtői határ, fellyül ugyan a magam réte, melynek megkülömbzötését egy galagonyabokor mutat meg, mely mellé határkö is fog felásatni. Ezeket a specificált szántóföldeket és szénarétet megnevezett NagyTheremiben Kikellő vármegyében lakó orthodoxusok parochiajához irrevocabiliter örökösön úgy adom és conferálok, hogy valamíg azon parochiában orthodoxus [185.] praedikátorok laknak, bírassák szabadon, minden dézmaadás nélkül; és hogyha successu temporis (kitől Isten oltalmazzon) oly változás lenne, mely miatt az orthodoxa religio exercitiumának nyaka szakadna, redeállyon a specificált két határbeli szántóföld és szénafű rét az én posteritasimra. Mely dologról adom ez leveletem szokott pecsétem és kezem írása alatt.

Datum in NagyTeremi die 21. Junii 1674. Bethlen János mp.

1675. január 15.

*I. Apafi Mihály adománylevele, amelyben a gógánváraljai quartat az ottani református eklézsiának adományozza.*¹¹

Michael Apafi Dei gratia princeps Transylvaniae, Partium Regni Hungariae et Sicularum comes. Fidelibus nostris spectabilibus magnificis generosis egregiis et nobilibus supremis et vicecomitibus iudicibusque nobilium comitatus de Küküllő, item hereditariorum nobilitariorum in possessione GógánjVárallja et comitatu praefato de Küküllő existentium habitatorum, possessionibus universisque ejusdem possessionis incolis et inhabitatoribus quorum interest seu intererit, modernis et futuris quoque praesentes nostras visuris salutem et gratiam nostram.

¹⁰ KükEhmLvt prot. I/2. 183–185.

¹¹ Uo. 148–149.

Már ennekelőtte is poroncsoltunk volt a gógányvárallyai vallásunkon lévő praedikátoroknak számokra járandó bor és búzabeli quartanak mind nemes és nemtelen helyekről való megadása és kiszolgáltatása felől, de nemhogy foganattya lett volna az ott való contumax némely nemes örökségeket bíró embereknél, sőt naponként, amint újjólag informáltatnók, magokat megvakmerő[s]ítván, azaránt való megátalkodásokban jobban-jobban nevednének, praetendálván, hogy tőlünk kezeknél oly exemtionalis levelek extálnának, melynek erejével sem borokból, sem búzájokból, gabonájokból senkinek is quartat nem tartoznának adni. De mivel mi mindenkoron salvo jure alieno szoktunk valamit és akármit is valakinek és akárkinek is adni, ahhoz képest mint NagyEnyeden és más megnemesített helyeken, holott annakelőtte is a quarta scholához vagy ecclesiahoz szokott járnai, azoknak jussokat a helynek lakossinak nem adtuk, úgy azon megírt várallyai ecclesiatól is a just némely hitván helyeknek megnemesítésével el nem vettük, és másnak nem adtuk, ezután is el nem vesszük, s másnak nem adgyuk. Sőt, amint ennekelőtte, úgy ennekutánna is minden esztendőről eszendőre indifferenter megadatni kívánjuk. Minekokáért kegyelmesen és serio poroncsoljuk kegyelmeteknek, Küküllő vármegyei megemlített fő és vicetiszt híveink, így értvén a dolgot, hogyha azok a nemesek, kik Gógányvárallján fundust bírnak, borokból és mezei gabonájokból quartat nem akarnának adni, admoneállya őket. És ha az nem használna, mindgyárást az articulust elővévén mennyen ki, és mind az ecclesia bonumit [149.] eltartók s foglalók ellen írt poenat rajtok exequálja s mind a quartat megvenni tiszték s kötelességek szerént el ne mulassa kegyelmetek. Tünektek pedig, kik kegyelmességünkben ott nemes örökségeket bírtok, kemény fenyíték alatt hadgyuk és poroncsoljuk, exemptiotok[kal] semmit is ezaránt ne fundályatok, mert az ecclesia jussát soha ti nektek nem adtuk, a szokott quartat szöleitekből és szántóföldeitekről annuatim az ecclesia számára adgyátok meg, és collationk mellett megmaradhatok. Különben cselekedvén, tudtotokra legyen, nagy kár fog benneteket követni érette. Nec secus facturi, praesentium perlectis exhibenti restituti.

Datum in castro nostra Ebesfalvini die decimaquinta mensis Januarii anno Domini millesimo sexcentesimo septuagesimo quinto. Michael Apafi mp.

1675. szeptember 12.

*Bethlen János levele a nagyteremi és tereműjfalui határ quartájáról.*¹²

I. Quartarúl

Én kisbúni Bethlen János, adom e kezem írása és pecsétem alatt való testimonialisomot arról, hogy a theremi és újfalvi határon élődő minden emberek, akár majorságföldet, akár penig parasztföldet szántsanak, valamit eke után vetnek, mindenekbül a theremi orthodoxus praedikátor számára a quartat igazán tartozzának kiadni, még azokat is ide értvén, akiket jó akaratomból egyéb dologban s dolgokban eximáltam volna, vagy ezután is eximálnék valaha; mindezekben vigyázni akarván a theremi orthodoxa ecclesiara. Senki semmi szín alatt a specificált quarta

¹² KükEhmLvt prot. I/2. 183.

dolgából azon ecclesianak praedikátorit ne defraudállya. Datum in Theremi anno 1675. die 12. mensis Septembris.

Bethlen János mp.

1678. január 6.

*Apafi Mihály adománylevele, amelyben a haranglábi lelkipásztor fizetéskiegészítését határozza meg.*¹³

Michael Apafi Dei gratia princeps Transylvaniae, Partium Regni Hungariae dominus et Siculorum comes. Fidelibus nostris generosis Petro Alvinci de Borberék tabulae nostrae judicariae jurato assessori, bonorumque nostrorum praefecto et decimarum fiscalium vicearendatori ejusdemque vicem gerentium modernis et futurorum quoque pro quovis tempore constitutis et constituentium praesentis nostras visuris nobis dilectis salutem et gratiam nostram.

Küküllő vármegyebeli haranglábi orthodoxus híveinknek ecclesijokban való kevés számokat, és amiatt praedikátorok tartására való kevés fizetéseket s elégtelenségeket, mind pedig azon vármegyebeli reformatus praedikátorinknak ezért való alázatos instantiajokat kegyelmesen tekintvén, azon említett haranglábi reformata ecclesia praedikátorának fizetésére rendeltünk kegyelmekek által négy-négy köből búzát, és ruházattyára tíz-tíz forintot annuatim fogyatkoztatása nélkül adatni. Kegyelmekeknek azért kegyelmesen és igen serio parancsoljuk, a megemlített haranglábi ecclesianak praedikátorától, vagy csak arra rendeltetett emberétől, successoritól e comissionk mellett requiráltatván és ezaránt való kegyelmességünket így értvén, a megírt négy-négy köből búzát és ruházattyára való tíz-tíz forintot annuatim kiadatni el ne mulassa, nem adván okot azért való búsíttatásunkra. Tartsa magát ezaránt való parancsolatunkhoz esztendőről-esztendőre minden okvetetlen. Secus intra temporem praemissum non facturi. Perlectis exhibenti restitutis earundem paribus pro sui causae tuitione reservatis.

Datum in castro nostro Ebesfalvino die sexta mensis Januarii anno Domini millesimo sexcentesimo septuagesimo octavo.

Michael Apafi mp.

1684 november

*Feljegyzés Tofeus Mihály püspök temetéséről, és Horti István megválasztásáról.*¹⁴

Anno 1684. die 5. Novembris sepultus Albae Iuliae in templo reverendus ac clarissimus dominus Michael Tofeus episcopus ecclesiarum reformatarum, doctor sacrosanctae theologiae nec non concionator primarius celsissimi principis Michaelis Apafi. Concionati sunt Michael Szak[már]Németi et Stephanus Horti 2Reg. 13 v. 14., Matth. 25,22-23.

¹³ KükEhmL.vt prot. I/2. 147.

¹⁴ Uo. 86.

Item anno 1684. die 6., 7., 8. celebrata est Synodus Generalis Albae Iuliae in qua Synodo electus est per suffragia 131. pro episcopo reverendus ac clarissimus dominus Stephanus Horti concionator Fogarasiensis. Juramento deposito factus est episcopus.

1684–1685

*Vajdaszentiványi János bejegyzései az öt leváltó, majd újraválasztását megerősítő generális zsinatokról.*¹⁵

Küküllővárini Generalis Synodus celebrata 1684. die 11., 12., 13. Junii respectu mei Joannis SzentIváni valde infoelicissima tristissima. δοξα το Θεω! *Jam foelicissima gaudio plena Ps. 39,10: Megnémulok és meg nem nyitom számat, mert te cselekedted azt. Extollitur 1685. die 5. Julii NagyEnyedini in Synodo Generali ad senioratum.*

1689

*Anno 1689. die 23. Augusti a nemes országtól végeztetett magyar predikátorok és mesterek bériről való harmadik articulus, mely így következik:*¹⁶

Mivel a regius fundusra telepedett oláhok a szász papoknak azon fundusokról azelőtt járnak szokott bért szintén úgy beszolgáltatják, mint azelőtt azon helyeken lakó hallgatók beszolgáltatják, nem praejudicálván, hogy ők a szász papnak nem járnak tanítására, avagy, hogy magoknak ők is papot tartanak. Végeztük azért kegyelmes urunk önagysága kegyelmes consensussából, hogy hasonlóképpen a vármegyékben és székelységeken amely oláhok olyan fundusokra letelepedtenek, aholott annakelőtte a magyar papoknak és mestereknek bért adni szoktanak volt az ott lakó magyarok, most is legalább annyi béradással papnak, mesternek tartozzanak az ott lakó oláhok, amennyit azelőtt azon helyben lakott magyar emberek szoktanak volt adni. Mely bért is az oláhok[on] azon helynek egyházfiai affélében observáltatott usus szerint szabadosson exequálhassák, ha szép szerént megadni nem akarnák. Datum in Radnóth anno et die ut supra in congregatione universalii Regni Transylvaniae.

1694

*Vármegyei végzés a nagyteremi papi fizetést illetően.*¹⁷

III. A kösség mivel tartozik a parochusnak:

Mi mikfalvi Bogathai Ferencz, nemes Kükellő vármegyének hűtös assessora és Pásztóhi György azon vármegyének hites notariussa, adgyuk tudtára mindeneknek,

¹⁵ KükEhmLvt prot. I/2. 116.

¹⁶ Uo. 159.

¹⁷ Uo. 185–187.

akiknek illik, hogy midőn az úr, főispán Bethlen Sámuel uram ökegyelme parancsolattyaából a teremi reformata ecclesiabéli emberek és ugyanazon ecclesia mostani praedikátora, tiszteletes tudós Diószegi János uram közzett lévő ecclesiai difficultasoknak tollalására, complanálására ide Teremiben a megírt uram kegyelme udvarházához eljöttünk volna, behivatván azon ecclesiabeli [186.] embereket, közenségesen edgyező akarattól ígírek s kezek beadásával is kötelezék mielőttünk arra magokat, hogy jóllehet némely maga privata vindictáját úzó nyughatatlan elméjű ember által ezen ecclesiaban eleitől fogván observáltatott jó rendtartás és szokás turbáltatott volt, ők mindazonoknak a jó rendtartásnak és szokásnak újjabban mostan melléje állanak, attól ennekutána semmiben recedálni nem akarnak. A szokott labort a praedikátorok számára hiba és fogyatkozás nélkül annak idejében praestállják úgy, hogy amennyi eke a teremi s újfalusi református emberektől kitehlik, egy délig a praedikátor számára szántanak, egy-egy szekér szénát, vagy búzát házához béhoznak. A marha nélkül való gyalogszeres emberek penig, aminemű gyalogszeres dologban fogja kívánni praedikátor uram, egy-egy nap dolgoznak nyári napon, télben is a teremieiek elmenvén egy-egy szán fát hoznak. Melynek vinculumja az engedetlen és szófogadatlan emberek ellen egy-egy forint úgy, hogy az egyháziak az ilyeneket szabadoson megbüntethessék, és a labort is újjólag praestáltassák véleek. Ezen dolog azért mielőttünk eszerint menvén végihez, írtuk és adtuk mi is rólla ezen kezünk írása és szokott pecsétünk alatt emanáltatott testimonialisunkat futura pro cautela fide nostra mediante.

Datum in dicta possessione [187.] Teremi die 9. mensis Februarii 1694.

Correcta per nos idem qui supra.

Bogathai Ferencz, nemes Kükellő vármegyének hites assessora mp és

Pászthoi György, nemes Kikellő vármegyének hites notariussa mp.

1709

*Dálnoki Veres Bálint vámosgálfalvi lelkész feljegyzése a szőkefalvi papi fizetésről.*¹⁸

Adom tudtára mindeneknek, akiknek illik, mind mostaniaknak s mind jövőbelieknek ez írásomnak rendiben, hogy az elmúlt seculumban anno 1670. esztendőben a szőkefalvi reformatus hallgatóknak lévén elszakadások az unitaria religion lévőekkel néhai Elekesi Miklós forgolódásából, jelen lévén a 4 recepta religion lévő 4 commissariusok, a pápisták részéről néhai Cornis Gáspár önagyága, a lutheranusok részéről Conradus uram, az unitariusok részéről Csegezi Thamás, a reformatusok részéről néhai Bethlen János úr és Kun István. Ezek a commissariusok jó lelkiismerettel connumerálván a hallgatókat, találák aequalisnak a hallgatók számát. Tőnek akkor ilyen rendes igazítást, hogy tartozzanak az unitariusok együtt építeni templomot a reformatusoknak, mellyet meg is cselekedtenek. Továbbá, mivel a praedikátoroknak fizetések volt a határon temett búzának, gabonának tizenötödik kalongyája, azt ki-ki adgya az ő vallásán lévő

¹⁸ KükEhmLvt prot. I/2. 406–407.

praedikátornak úgy, hogy ha valaki másnak földét elzálogosítaná is, avagy házasság által más vallású ember lenne is, de a földön termett búzának, gabonának decimaquintaja csak annak járjon, akinek elsőbben az osztózáskor rendeltetett és ítéltetett, és senki is a patronusok, patronak közül, se a közönséges hall[407.]gatók közül senki meg ne változtassa, akármelylek religion való légyen, kétszáz forint bírság alatt, mellyről contractust is írtanak. Ezeket így tudom, mert jelen voltam mindvégig, míg ez a dolog véghezment, mellyet fide mediante írok és erősítek mindazokkal az emberekkel edgyütt, akik akkor jelen voltak, kik közül most is élnek és bizonytságot tehetnek e dologról. Fide nostra írák Gálfalván anno 1709. die 1. Septembris. Dálnoki Veres Bálint gálfalvi lelki tanító és a Küküllő vármegyebeli reformata Szent Társaságnak hités notariussa, szokott pecséttemmel és kezem írásival megerősítvén.

1712

*Gönczi István esperes haláláról és temetéséről szóló tudósítás.*¹⁹

Nota bene: A Küküllő vármegyei reformata Szent Társaságnak jólelkű, csendes és alázatos esperestye, nagytiszteletű Gönczi István uram megholt anno 1712. die 19. Maji életének 62-dik, esperestségének 22-dik esztendejében Gógányban, kinek teme[té]se lött die 21. Maji praedikálván koporsóba tétettetése felett tiszteletes Verestói Sámuel uram die 21., a temetéskor ad domum luctus tiszteletes Szilágyi Sigmond uram királyfalvi praedicator, a templomban iterum tiszteletes Verestói Sámuel uram bonyhai praedicator. Én is (őkegyelme mellett lévő méltatlan notarius) Hadadi Mihály, későre érkezvén, jelen voltam több, vagy hat becsületes atyafiakkal és hat mesterekkel, fenn a temetőben van. Nyugossa meg az Úr!

---

¹⁹ KükEhmLvt prot. I/2. 461.

A Küküllői Református Egyházmegye esperesei

Hunyadi János 1556–1561

Babarci Tamás 1606

Csávási Lukács 1623¹

Patakfalvi Mózes 1634²

Dési István –1639 mh.

Wittenbergben peregrinált (1603). Lelkipásztori szolgálatot végzett Szatmáron (1607), Kolozsváron (1614–1616), Gyulafehérváron (1616–1618). 1618-tól 1622-ig Déva lelkipásztora és a Hunyad–Zarándi Egyházmegye esperese volt. Később Szászvároson paposkodott (1626–1629). Innen vitte Küküllővárra Bethlen István. Esperességének kezdetét nem ismerjük.

Dadai János 1640–1668 mh.

1608 körül született. Debrecenben tanult (1630), majd Franekerben (1636) és Leidenben (1637) peregrinált. 1640-től Küküllővár lelkipásztora. Felesége Szilágyi Zsófia. 1662-től az enyedi kollégium egyik gondnoka volt.

Vajdaszentiványi János 1668–1684

Marosvásárhelyen, Magyarigenben és Gyulafehérváron tanult. Bonyhai tanítóskodását (1651–1653) követően Nagykenen (1653–1659), Vámosgálfalván (1659–1677), Gógánban (1677–1685) és Küküllőváron (1685–1689) volt lelkipásztor.

Fogarasi Kis Tamás 1684–1685 mh.

1650 körül tanult Fogarason, 1660-tól 1663-ig az itteni iskola rektora volt. 1669-től 1685-ben bekövetkezett haláláig Nagyteremi lelkipásztora volt.

Vajdaszentiványi János 1685–1689 mh.

Gönczi István 1689–1712 mh.

1650-ben született. 1669-ban subscribált Nagyenyeden. Marosvásárhelyen volt rektor (1677–1680), majd Kutylfálván (1680), Bethlenszentmiklóson (1689) és Gógánban (1690–1712) lelkész.

Bonyhai Simon György 1712–1737 mh.

1673-ban született Bonyhán. Kolozsváron, majd Enyeden (1689) tanult. Oderafrankfurtban (1699) és Franekerben (1701) peregrinált, de 1701-ben megfordult Londonban és Oxfordban is. 1703-tól 1710-ig Bethlen Miklós udvari papja volt. 1710-től 1728-ig küküllővári lelkipásztor. 1726-ban generális notáriussá, 1728-ban pedig püspökké választották. 1728-ban Marosvásárhely lelkipásztora lett, de küküllői esperesi tisztségéről nem mondott le, 1737. szeptember 13-án bekövetkezett haláláig betöltötte azt.

---

¹ KükEhmLvt Gógán csomó 1.

² *Concordiae inter evangelicos quaerendae consilia...* H. n. 1654. (RMK III. 1924) A–F₃, 22 levél. MTA, Régi Könyvek Gyűjteménye, RMIR III. 952. Rozsondai Marianne osztályvezető szívességének köszönhetően használhattuk ezt a ritka kiadványt.

- Körösi György 1737–1766 mh.
 1699-ben született Marosvásárhelyen. 1717-ben subscribált Enyeden. Zürichben, Bernben, Genfben és Baselben peregrinált. 1729-ben, az etédi zsinaton küküllővári papságra ordinálták. 1739-ben Magyar királyfalvára ment, majd 1748-tól haláláig ismét Küküllőváron szolgált.
- Csávási Vas Lőrinc 1766–1786 mh.
 1719-ben subscribált Marosvásárhelyen. Brémában (1730) és Groningenben (1731) peregrinált. Gógánban (1736–1739), majd Nagykendén (1739–1786) volt lelkipásztor.
- Kónya Ferenc
 prosenior 1783–1786
 esperes 1786–1797 mh.
 1741-ben született Egerpatakon. Fogarasi Sámuel szerint Kolozsváron tanult, de a beiratkozási anyakönyvekben ennek nincs nyoma. Szintén Fogarásitól tudjuk, hogy akadémián is járt. Héderfáján (1771–1783) és Vámosgálfalván (1783–1797) volt lelkipásztor.
- Dersi Ötvös János, székelyudvarhelyi 1797–1800 mh.
 1758-ban subscribált Székelyudvarhelyen, majd 1760-ban Enyeden. 1773 előtt külföldi akadémián járt. 1773-ban Toroczkai Zsigmond udvari papjaként ordinálták. Magyar királyfalván (1778–1787, 1795–1800) és Küküllőváron (1787–1795) szolgált.

Tárgymutató

Adomány. A Gillányi-hagyatékából az egyházmegyének jutott javak (1680 november); Balog Ferencné a radnóti eklézsiának 3 forintot ígért (1711 március).

Adósság. Ifjú Dadai János bizonyítsa, hogy a küüllőváriak adószai, akkor fizetnek (1668 szeptember); a küüllőalmási egyházi kötelezi magát, hogy a kiadott gabona árát két héten belül behajtja (1684 július).

Anyaegyház. Ha Gálfalva nem tud megegyezni a pócsfalviakkal az épületek karbantartásában, akkor a lelkeszi szolgálat maradjon a régi rend szerint (1702 március); Egrestő anyásítása kapcsán a döntés a generálist illeti (1713); a lelkeszi szolgálat Kerelőszentpálon és filiáiban a régi mód szerint legyen (1715 február); a gógánváraljai ekléziát 200 forintra büntesse a vármegye, amiért az egyház erdejét elpusztítottak (1716 március).

Atyafiság. Egy radnóti legény nem veheti el mátkáját közeli rokonság miatt (1667 december); a feleséget elválasztják második férjétől, mert az rokona az első férjnek (1710 június); Sütő Istvánt és Csákány Annókat elválasztják rokonság miatt (1710 november); Bánfi Éva és Pataki Ferenc házasságát felbontja a parciális közeli rokonság miatt (1713 március; 1713 május).

Békítés. A felperest elhagyta felesége, kéri visszarendelését, feleség vádolja a férjet, parciális nem lát valóokat, ezért éljenek együtt és ne gyalázkodjanak (1657 március); az asszony elhagyta urát, mert rosszul bánt vele, kész visszamenni, ha okát adja rossz viselkedésének, a parciális úgy ítélt, hogy éljenek együtt (1657 június); Szalánczi István és felesége, Nagy Judit a parciális előtt kibékültek (1667 december); a felperes kéri feleségét maga mellé visszarendelni, felesége közben újra férjhez ment, a felek a törvénykezés idején megbékéltek (1670 november); Fekete Ilona menjen vissza férjéhez, ha nyolc napon belül nem cselekszi, kiközösítik (1705 november); a feleség beidézte férjét, de ő nem jelent meg a tárgyaláson, menjen vissza férje mellé (1711 november); Gombkötő Erzsébet paráznasággal gyanúsítja férjét, de nem tudja rábizonyítani, ezért éljenek együtt, kibékültek s megkövették egymást (1713 június).

Betegség. Borbély Annók férje beteg: „minden újságon kisebesedik a teste” (1658. február 13.); Parlagi Mihály elválhat beteg feleségétől, de holtáig gondoskodjon róla (1702 október; 1703 március); a férfi hét éve beteg feleségétől elválhat, de holtáig támogassa (1703 március); az asszony nyomorékká vált, férje elvált tőle, de kötelezik, hogy haláláig gondoskodjon róla (1710 november); az asszony már tíz éve képtelen a házas életre, megnyomorodott, férje újraházasodhat (1711 június); Székely Mihály elválást kér nyavalyás feleségétől, akit házasságra alkalmatlannak tart (1715 február; 1715 június); Kis Péter elválasztását kéri nyomorékká lett feleségétől (1716 június).

Bírság. Buna Györgyöt paráznasággal vádolta felesége, bizonyítsa be, különben bírságotlák (1640 június); a felperes tíz forint fájdalomdíjat kér a királyfalvi tanító-

tól gyalázásért (1642 február); a felperes a mátkaság felbontását kéri visszautasításért, a lányt 12 forintra büntetik (1643. augusztus 20.; 1643 szeptember); Haró Balázst 12 forintra büntették (1644 március); az alperes nem veszi el mátkáját, ezért a visszautasításért járó bírságot, azaz 12 forint 50 dénárt fizessen, 6 forintra csökkentették (1644 június); Gálfalvi István vámosgálfalvi tanító feleségül kérte az alperest, a lány elfogadta, később visszautasította a legényt, ezért 12 forintra büntetik (1647 július); a leány ígéretét megszegte, nem akar hozzámenni a legényhez, ezért 12 forintra büntetik (1656 január); a királyfalvi iskolamestert részegeskedésért, hivatali mulasztásért és engedetlenségért 6 forintra bünteti a parciális (1659. január 7.); az asszony szabadulást kér a mátkaság alól, a parciális felszabadítja őket egymástól, a nő 12 forint büntetést fizessen (1663. november 19.); Besenyei János gógáni tanítót paráználkodásért bírságotlák (1663. december 6.); Vég Márta mátkáját elutasította, ezért 12 forint bírságra ítélték (1664 március); Nagy János mátkaság alól felszabadul, de fizessen bírságot (1664 december); Szeredai Péter kerelőszentpáli lelkész paráznasággal gyanúsította feleségét, az asszony kimentette magát, ezért a lelkészt 12 forint büntetésre ítélték, később elengedték (1666. március 31.); a felperest jegyese visszautasította, nem akar hozzámenni, ezért 12 forintra büntetik (1666. november 3.); Betfalvi Pál gógánváraljai lelkész paráznasága nyilvánvaló, 12 forintra büntetik (1666. november 23–24.); Szeredai Péter kerelőszentpáli pap családja boszorkánynak kiáltotta a mester feleségét, fizessenek fájdalomdíjat, 17,5 forintot (1667 november); a templomban veszekedő két asszonyt hat-hat forintra bünteti a parciális (1668 március); a leány mátkáját visszautasította, fizesse „a repudiumnak jussát” (1696 november); a paráznasággal gyanúsított férfi köteles 15 napon belül magát tisztázni, különben a magisztrátus büntesse, akárcsak a botránkozókat (1697 június); a parciális gyűlésről indokolatlanul hiányzó lelkészeket és tanítókat három-három forinttal büntetik (1697 november); Martonfalvi István küküllővári tanító verekedésbe keveredett a városban, a megsebzetteknek fizessen 12,5 forintot, a kihágásáért pedig 3 forintra bünteti a parciális (1698 június); Gidófalvi Péter küküllővári lelkész a tárgyaláson nem jelent meg, egy forintra büntették (1700 február; 1700 június); Szilágyi Zsigmond sövényfalvi lelkész és Pávai Mihály tanító verekedtek, a parciális a lelkészt elevendijra ítéli (1700 június); Horvát Sámuel perli Gidófalvi Péter küküllővári lelkészt, 100 forint nyelvváltságot kér, az alperes nem jelent meg a parciálison (1702 október; 1703 március); ha valamely tanító nem jelenik meg a parciálison, pénzbüntetéssel sújtják (1703 március); Hosszúfalusi Péter királyfalvi mestert hat forintra büntetik engedetlenségért (1703–1705); legény beidézte mátkáját, a lány nem jelent meg, egy forintra büntetik (1703–1705); a kendi lelkész és tanító családja között veszekedés volt, a lelkészt hat forintra büntetik (1703–1705; 1705 november); Szabó István, habár jegyese van, továbbra is jár volt feleségéhez, 12 forintra büntetik (1711 május); a gógánváraljai eklézsia 200 forintra büntesse a vármegye, amiért az egyház erdejét elpusztította (1716 március); a marosbogáti egyházi fát adott el az eklézsia erdejéből, ezért három forintra büntetik (1716 június); a dányáni lelkészt kidobták a parókiáról és „praedikátori ülőszéktől deszkának keresztül való felszegezésével elrekesztették”, ezért az elkövetőket személyenként 200 forintra büntessék (1718 június); a szentpáli tanítót részegeskedése, táncolása miatt tíz forintra büntetik (1720 február); a csávási tanítót botránkoztató magaviseletéért három forintra büntetik, a

mocskolódásért 13,5 forintot fizessen (1720 szeptember); Harasztosi István mátkáját visszautasította, a jegyet felbontják, a legény fizessen 6 forintot (1720 szeptember); az ebesfalvi tanító a körlevelet nem vitte tovább, ezért egy forintra büntetik (1720 november).

Boszorkányság. Szeredai Péter kerelőszentpáli pap és felesége boszorkánynak kiáltották a tanító feleségét (1667 november); Szebeni Mihályt boszorkányságért hivatalából leteszik, a generális zsinatra fellebbez (1670 június); Gyulaffi Zsófia férjét, Bánffi Györgyöt vádolja, hogy „diffamálója volt bővös-báos boszorkánynak fogadásával” (1676 március; 1679 április); Szentannai István gógáni lelkész feleségét boszorkánysággal vádolja (1717 június; 1717 november; 1718 február).

Bujaság. A feleség bujasággal vádolja férjét, a férj nem tagadja, elválasztják őket (1644 március).

Búcsú, búcsúztatás (halotti). A parciális megtiltja a lelkészeknek búcsúztatás tartását temetéskor (1717 június).

Cigány. A felperes azzal vádolja Csávási István iskolamestert, hogy cigánynak nevezte (1643 május).

Cursus. Havadi Péter ebesfalvi tanító a körlevelet nem vitte tovább (1720. november 8.).

Csecsemőgyilkosság. Gyulai Pap Erzsókot gyermekének megölésével vádolják (1700 június; 1700 augusztus); bonyhai Sipos József csecsemőgyilkossággal vádolja feleségét, nem tudja bizonyítani (1703–1705; 1705 november; 1708 december).

Csonkítás. A felperes panaszol, hogy férje csonkítással fenyegeti őt (1665 június; 1666. november 3.; 1666. november 16.; 1666. november 23–24.).

Csúf, csúfolás. Az alperes egyezség megszegésével vádolja a felperest „mert – úgymond – minket meghgyalázott, csúfolt” (1647); a férj elválást kér feleségétől, amit azzal is indokol, hogy az asszony csúf, a feleség tagadja csúfságát (1663 október).

Dajka. Szász Márton felesége dajkának szegődött Sárosiné asszonyhoz, a dajkaságot meghosszabbította, nem ment vissza férjéhez (1716. június 18.).

Egyházfi. A küüllőalmási egyházfi kötelezi magát az adósságok behajtására (1684 július); a marosbogáti egyházfi fát adott el az eklézsia erdejéből, fizesse meg a kárt (1716 június).

Együgyűség. A férj esztelenséggel és házvezetésre való alkalmatlansággal vádolja feleségét, parciális úgy ítélt, hogy tanítsa és vegye maga mellé az asszonyt (1711 június).

Eklézsiakövetés. Kis Tamás kövesse meg az eklézsiaát „tizenöt napokon a templomban poenitentiat tartván” (1643 június); a felperes asszony paráznalkodott az alperessel, gyerekük is született, eklézsiakövetésre ítélték őket (1652 szeptember); Porkoláb Anna egy évig várja előző férjét, utána eklézsiaát kövessen és megházasodhat (1658 december); Mihály György elszökött feleségétől és más asszonnal

lakik, megengedik, hogy új feleségével lakjon, de előbb kövessenek ekléziát (1663 október); Pak István lopott, ekléziakövetésre ítélték (1663. december 21.); parázna asszony külső tisztekkal megegyezett, ekléziakövetésre engedélyt kap (1664 december); Benedek papnét bebocsátják a templomba, de továbbra is ligában maradjon (1667 november); házaspárt ekléziakövetésre engedték, miután a nőt korábbi férjétől elválasztotta a parciális (1668 március); a parázna férj ekléziát követett, a tőle elvált feleségével megbékélt (1689 december); Tolnai Andrásné hozzon bizonyáglevelet a magisztrátustól és ekléziakövetésre bocsátják (1689 december); Királyfalvi István szőkefalvi lelkészt hivatalától megfosztották, mivel kiközösített személynek adott úrvacsorát, ekléziakövetésre ítélik (1692 október); Domokos Andrást a parciális ekléziakövetésre ítélte, adjon hitlevelet (1692 október); parázna asszonyt ekléziakövetésre ítélik, azután férje visszaveheti maga mellé (1694 november); a leány erőszakkal vádolja a legényt, nem bizonyosodott be, a legényt ekléziakövetésre ítélik és házasságra engedik (1696 november; 1697 november); a paráznasággal gyanúsított férfi 15 napon belül köteles magát tisztítani a vádak alól, ha nem tenné, ekléziakövetésre ítélik, ugyanígy járnak el a botránkozatókkal szemben is (1697 június); Martonfalvi István küküllővári tanító verekedésbe keveredett, ekléziakövetésre ítélik (1698 június); Márkosfalvi Bálintot ekléziakövetésre engedte a püspök, melyet véghez is vitt 1700. február 24-én Küküllőszéplakon (1700 február); a feleséget parázna férjétől elválasztják, ekléziát követ és második házasságot köthet (1702 március); ákosfalvi Németi György hűtlen feleségét désfalvi Bánfi Évát maga mellé visszakeri, elválasztják egymástól, a nőt ekléziakövetésre ítélik (1712. június 2.; 1712 november); Kendi Mihály kerelőszentpáli lelkészt felfüggeszti a parciális, ekléziáját kövesse meg, később a lelkészi rendből kicsapják (1712 november; 1713 február); Petri András almási tanítót hivatalából felfüggesztik, ekléziát követ, visszafogadják (1714. június 7.); Kovásznai György gógánváraljai tanító perbe fogta a korábbi tanítót és családját, felfüggesztik és ekléziakövetésre ítélik (1715 június); Kőműves Annókot ekléziakövetésre engedik, hozzon felmentő levelet a tisztektől (1718 február); Vajai Mihály együtt lakott feleségével a tiltás ellenére, ezért mindketten kövessenek ekléziát (1718 június); Szász Annó lakhat új férjével, de előbb kövessen ekléziát (1720 június).

Engedetlenség. A királyfalvi iskolamestert részegeskedésért, hivatali mulasztásért és engedetlenségért bünteti a parciális (1659. január 7.); az asszonyt elválasztják engedetlen férjétől, a férfit az ekléziából kirekesztik (1684. július 27.; 1684. október 26.).

Erdő. A gógánváraljai ekléziát 200 forintra büntesse a vármegye, amiért az egyház erdejét elpusztította (1716 március).

Erőszak. Gyulaffi Zsófia erőszakkal vádolja férjét, Bánffi Györgyöt (1676 március; 1679 április); az erőszakkal vádolt férjtől a feleség elszökik (1684 július; 1684 október; 1685 február); a leány erőszakkal vádolja a legényt, nem tudja bizonyítani, később kimondják, hogy nem történt erőszak (1696 november; 1697 november); Fricsi Fekete Erzsébet veréssel, erőszakoskodással vádolja férjét, Fogarasi Sámuel (1720 február; 1720 június; 1720 július).

Esketés. Török Erzsébetet idegen vallású lelkész eskette meg (1638 november); a lány két tanúval bizonyította ártatlanságát, ezért a parciális engedélyt ad, hogy mátkájával egybekeljen (1642 június); az asszony 13 éve férj nélkül él, újraházasodását kéri, megesküdt, hogy nem ő hagyta el férjét, egybekelhet mátkájával (1658. február 26.); Kádár István fizesse ki a büntetést, addig senki ne eskethesse meg (1668 szeptember); Bethlen Elek felesége, Kapi Erzsébet „copuláláskor az ecclesia szent rendi szerint a hütöt el nem mondotta, száját sem mozdította” (1679 július).

Esküvés. A felperest elválasztják parázna feleségétől, de esküdjön meg, hogy paráznasága kiderülése után nem közösült az asszonnyal (1657 május); az asszony férje nélkül él, esküdjön meg, hogy nem ő hagyta el férjét, megesküdt, hozzámehet mátkájához (1658. február 26.); Sárpataki Juditot férje megölésével vádolják, esküdjön ártatlanságáról (1659. január 7.); Donát János esküdjön meg arról, hogy mennyi kára van, a kerelőszentpáli tanító fizesse meg (1688); Jenei Istvánt elválasztják Kakucsi Zsófiától, esküdjön meg, hogy az asszony javait visszaadja (1690 március); Harasztosi Annókot férje elhagyta, kereséséről megesküdt, elválasztják tőle (1697 június).

Esperes. Szentiványi Jánost esperessé választja a parciális zsinat (1668 március); Fogarasi Kis Tamást esperessé választják (1684 június); Szentiványi János esperes halála után új esperes választására püspöki engedély érkezik, a gyűlésre körlevelet bocsátanak ki, esperesnek Gönczi Istvánt választják (1689 december); Bonyhai Simon Györgyöt esperessé választják (1712 június); Szilágyi Zsigmond királyfalvi lelkész azzal vádolta a esperest, hogy őt „denigrálta”, és a generális zsinatot „ajándékkal corumpálta” (1715 február; 1715 június).

Fájdalomdíj. A búzásbesenyői lelkész felesége paráznasággal vádolt két személyt, ezért beperelték őt, de állításai igaznak bizonyultak, így a felpereseket 12,5 forint fájdalomdíj fizetésére kötelezi a parciális (1666 július); a felperes Radnóthfái István sövényfalvi lelkészt vádolja, fájdalomdíjat kér, a vádak azonban nem tudja bizonyítani, ezért őt kötelezik a fájdalomdíj fizetésére (1666 július); a felperes szolgálónő vádolja az alperest, kéri a vádak bizonyítását, különben fájdalomdíjat követel (1667 március); Szeredai Péter kerelőszentpáli pap és felesége boszorkánynak kiáltották a tanító feleségét, ezért fájdalomdíjat követel, melyet megítél a parciális, úgymint 17,5 forintot (1667 november); a leányt vádolja mátkája, de nem jelenik meg a parciális előtt, ha másodszor is elmulasztaná, a legénynek fizessen fájdalomdíjat (1698 június); Martonfalvi István küküllővári tanító verekedésbe keveredett, peresei becsületsértés és testi bántalmazás miatt fájdalomdíjat kérnek (1698 június); Sarkadi György összeveszett a kóródszentmártoni lelkésszel, Szederjesi Jánossal, Sarkadi és felesége fizessen fájdalomdíjat a lelkésznek (1707 március; 1708 január).

Fajtalankodás. A felperest az őt elhagyó felesége fajtalankodással vádolja, a férfi a vádak alól magát igazolta (1643 július); Borbély Zsófia kéri fajtalankodás miatt elbújdosott férjétől való elválasztását (1644 január); Fekete Klára elválását kéri Listius Lászlótól, mivel sosem háltak együtt, a férfi fajtalankodik (1661 június); a felperes paráznasággal és fajtalankodással vádolja férjét (1665 november); Kakucsi Zsófiát eljegyezte Baczi János, de a lány fajtalansággal vádolja a legényt,

ezért a mátkaságot felbontják (1666. november 3.; 1666. november 16.); három gógáni fajtalankodó és paráználkodó személyt kiközösítenek (excommunicatio major) (1668 július).

Fattyú. A felperes elválást kér jegyesétől, akit törvénytelen gyermek születésével és többférjűséggel vádol (1643. augusztus 4.; 1643 szeptember); a felperes eljegyezte az alperest, aki közben fattyút szült, ezért engedélyt kap másik házasságra (1645 november); a felperestől felesége elszökött, majd visszafogadta, de idő előtt gyermeket szült, ezért paráznaságért és fattyú gyermekért elválasztják (1658 április; 1659 április); a felperes parázna és fattyát vetett feleségétől elválását kéri, elválasztják őket, a nőt kiközösítik és ligáztatják (1644 március); felperes férfit felesége hét éve elhagyta, azóta megfattyazott (1668 május); Miskolczi Mihály csapói lelkész paráznasággal, fattyúzással vádolta feleségét, Tót Erzsébetet (1712. június 2.; 1712 november; 1713 február; 1713 március; 1713 június); Vámospercsi Sámuel hűtlen, fattyát vetett feleségétől elválasztja a parciális (1716 március); Fóris Istvánt elválasztják fattyát vetett feleségétől (1718 február).

Felfüggesztés. Ormányi János kendi lelkészt részegség és esküvés miatt a generálisig felfüggesztik hivatalából (1644. június 23.); Betfalvi Pál gógánváraljai lelkész paráznasága nyilvánvaló, ezért tisztétől megfosztják (1666. november 23–24.); Szebeni Mihályt szitkozódásaiért és boszorkányságáért hivatalából leteszik (1670 június); Miskolczi Györgyöt mostani feleségétől és hivatalától nem meri eltüntetni a parciális, ítéljen a püspök (1671 december); Disznajói Mihály gógánváraljai lelkész és Illyefalvi Lőrincz iskolamester hosszasan veszekednek, a lelkészt felfüggesztik hivatalából (1673 augusztus, 1673 december; 1674 február); Németi Gergely lelkészt, mivel parázna felesége mellől nem hajlandó elállni, a következő generálisig felfüggesztik hivatalából (1682 február); Bodoki Sándor dányáni lelkészt a következő generális zsinatig felfüggesztik hivatalából (1684 február); Királyfalvi István szőkefalvi lelkészt felfüggesztik hivatalából, mert kiközösített személyeknek adott úrvacsorát (1692 október); Naményi István sövényfalvi lelkészt paráznasággal vádolják, amíg nem igazolja a vádak alól magát, addig hivatalától felfüggesztik (1695 február; 1695 június); Márkosfalvi Bálint medvési lelkészt tisztétől megfosztották (1695 február); Nyújtódi Márton nagykendi tanítót a társaságból kizárják (1696 november); Naményi István herepei lelkészt hivatalából felfüggesztik paráznaság miatt (1698 november); a nagykendi lelkészt és tanítót felfüggesztik a sorozatos veszekedés miatt (1703–1705); Bányai István almási lelkészt, mivel nem tett eleget a parciális határozatának, hivatalából felfüggesztik (1712 november; 1713 február); Miskolczi Mihály csapói lelkész feleségétől elválást kért, a tárgyaláson nem jelent meg, ezért hivatalából felfüggesztették; az 1713. június 27-i generális zsinat a parciális végzését megerősítette, de a lelkészt hivatalába visszahelyezte (1712. június 2.; 1712 november; 1713 február; 1713 március; 1713 június); Szentgyörgyi József szőkefalvi lelkész rokonságban lévő személyeket esketett egybe, ezért a parciális felfüggesztette hivatalából, a generális helyben hagyja a parciális végzését (1713 március; 1713 június); az esperes perbe idézi a jegyzőt paráználkodásért, a generális zsinatig hivatalából felfüggesztik (1714 február); Petri András almási tanítót tisztátalanságért hivatalától felfüggesztik (1714. június 7.); Szilágyi Zsigmond királyfalvi lelkészt az esperes rágalalmazásáért hivata-

lából felfüggesztették (1715 február; 1715 június); Kovásznai György gógánváraljai tanító perbe fogta a korábbi tanítót rágalmazásért, a felperest felfüggesztik (1715 június); Farkas Pál perli a radnóti tanítót, amiért feleségét elcsábította, a tanítót hivatalából felmentik (1717 november); Péter András almási tanítót parázna feleségével való élése miatt hivatalából felfüggesztik (1720 február); Szolokmai János szentpáli tanítót részegeskedése, táncolása miatt hivatalából elmozdítják (1720 február); Sárosi Mihály dányáni tanítót lopásért hivatalából felfüggesztik (1720 február); Zágoni Absolon balavásári lelkészt paráználkodásért felfüggesztik hivatalából (1720 november).

Fellebbezés. Harasztosi Anna férje a püspökhöz fellebbez, aki utasítja az egyházmegyét, hogy a pert vegyék fel újra, és amennyiben az így hozott döntés egyik félnek sem felel meg, jogukban áll akár a püspökhöz, akár a generális zsinatra fellebbezni (1638. június 10.); Makai István kendi lelkész Fehérvári Mihály gálfalvi lelkész elleni perében az alperes a generális zsinatra fellebbez (1644 március); Ormányi János kendi lelkészt részegség miatt felfüggesztik hivatalából, a határozat ellen a vádlott a parciális zsinatra fellebbez (1644 június); Romoz János feleségét több rendbeli paráznasággal vádolja, a parciális az asszonyt paráznának ítéli, elválasztják őket, az alperes a generális zsinatra fellebbez (1656. december 7.; 1656. december 14.; 1658 április); Borbély Péter kéri hűtlen feleségét visszarendelni, a parciális nem lát okot az elválásra, a feleséget visszarendeli férje mellé, az asszony a generális zsinatra fellebbez (1663. november 8.; 1663. december 6.); az alperes nem tudta igazolni magát a paráznaság vádjá alól, ezért a férj elválik tőle, később az alperes pert indít egykori férje ellen, de, mivel a perújrafelvétel nem szabályos, leállítják, a nő a generális zsinatra fellebbez (1666 július; 1666. november 3.); a felperes nem tudja felesége paráznaságát bizonyítani, ezért a parciális nem választja el őket, a férfi a generális zsinatra fellebbez (1666. november 3.); a felperes kétszer kér elválást férjétől, a parciális nem lát elégséges okot a válásra, a gógánváraljai vizitációra fellebbez, mely ugyanígy határoz, végül a generálisra appellál (1665 június; 1666. november 3.; 1666. november 16.; 1666. november 23–24.); Balog Mártát paráználkodásért férjétől elválasztották, most az asszony szabadságot kér házasságra, de nem kapja meg, a generális zsinatra fellebbez (1666. november 16.); Szebeni Mihályt szitkozódásaiért és boszorkányságáért hivatalából leteszik, a generális zsinatra fellebbez (1670 június); a bogáti eklézsia elveszett pénze ügyében úgy dönt a parciális, hogy az eltűnt pénzt a lelkésszel közösen keressék, ha megtalálják, mindkét felet egyenlőképpen kárpótolják, az eklézsia a határozatot nem fogadja el, a generális zsinathoz fellebbez (1696 április); ákosfalvi Németi György feleségét, désfalvi Bánfi Évát visszarendelni kéri, felesége nem hajlandó, mert erőszakkal adták össze őket, a parciális elválasztja, a nőt ligáztatja és eklézsiakövetésre ítéli, felperes a generálisra fellebbez (1712. június 2.; 1712 november); az esperes perbe idézi a jegyzőt és felfüggeszti hivatalából, a felfüggesztett a generális zsinathoz fellebbez (1714 február); Kis Péter elválasztását kéri nyomorékká lett feleségétől, de nem választják el, a generálisra fellebbez (1716 június); Pál György nem tudja feleségének nős paráznaságát bizonyítani, ezért nem választják el tőle, a generálisra fellebbez (1716 október; 1717 június); Székely György eljegyezte Bekó Annát, a parciális felbontja a mátkaságot, a le-

gény a generálisra fellebbez (1718 március); Fricsi Fekete Erzsébetet elválasztják férjétől, Fogarasi Sámueltól, a férj a generálisra fellebbez (1720 február; 1720 június; 1720 július).

Filia – lásd leányagyház

Fizetés. A balavásári tanító panaszol, hogy az egrestői patrónusok a neki járó fizetést az egrestői deáknak adják (1703–1705); temetésért a nagykendiek 1–1 veder bort adjanak a lelkésznek, mint más gyülekezetekben (1715. február 19.); a nagykendiekhez hasonlóan, a kiskendiek is 1–1 veder mustot adjanak a lelkésznek (1718. június 23.).

Fogyatékoság. A legényt visszautasító mátká azzal indokolja döntését, hogy az testileg fogyatékos (1643. augusztus 20.; 1643 szeptember); a felperes a mátkaság felbontását kéri, mivel a leány keze lövés miatt lebénuult (1644. január 13.); a felperes visszautasítja mátkáját, mert azt hallotta róla, hogy testi fogyatékosága van (1653. november 6.; 1653. november 20.); a felperes feleségétől elválasztását kéri, felesége is válni akar, testi fogyatékosággal vádolja férjét: „mind vizeleti, mind egyéb gongya alá mégyen”, elválasztják őket (1644 március); a felperes panaszol, hogy férje aláhúgyozik, később ismét perbe fogja férjét, újból húgyossággal vádolja, de most sem választják el férjétől (1665 június; 1666. november 3.; 1666. november 16.; 1666. november 23–24.); testi fogyatékoság miatt a jegyeseket elválasztják (1680 június); Jenei Istvánt elválasztják Kakucsi Zsófiától az asszony fogyatékosága miatt (1690 március); Macskási Imre azzal vádolja feleségét, Lugosi Annát, hogy fogyatékosága miatt a házasságra alkalmatlan (1696 február; 1696 április); nem találnak elég okot a válásra, a felek megbékélnek, a férj kötelezi magát, hogy gyengeelméjű feleségével türelmesebben bánik (1698 június).

Generális zsinat. A generális zsinat nem hagyja jóvá a sedria döntését (1638. június 10.); Harasztosi Anna férje a püspökhöz fellebbez, aki utasítja az egyházmegyét, hogy a pert vegyék fel újra, és amennyiben az így hozott döntés egyik félnek sem felel meg, jogukban áll a generális zsinathoz fellebbezni (1638. június 10.); Harasztosi Anna és Mohai Sándor perét harmadszori tárgyalás után a generális zsinatra küldik (1639 június); Makai István kendő lelkész Fehérvári Mihály gálfalvi lelkész elleni perében az alperes a generális zsinatra fellebbez (1644 március); a dellői ember ügye, aki elszökött egy leánnyal, a generális zsinatra halasztódott (1658. február 13.); Borbély Péter feleségül vette Horvát Krisztinát, az asszony elhagyta, nem hajlandó visszamenni férjéhez, a parciális nem választja el őket, az alperes a generális zsinatra fellebbez (1663. november 8.; 1663. december 6.); Bagotai Erzsébet öt év házasság után válni akar Rácz Pétertől, később a generális zsinatra küldik az ügyet, mely az asszonyt férje mellé rendeli (1665. március 11.; 1665. március 18.; 1665 június); a generális zsinaton folyó ügyekből begyűlt pénzből az ott lévő lelkészek egy-egy forintot kapjanak (1665 június); a felperes kéri feleségének visszarendelését, felesége közben újból férjhez ment, ezért a generálisra utalják a döntést (1670 november); a generális zsinat végzése, hogy a parciálison vagy a generálison meg nem jelenő lelkészeket hivatalukból függeszték fel, akár csak a körlevéllel késlekedőket (1681 június); Bodoki Sándort a következő generális zsinatig felfüggesztik lelkészi hivatalából, amennyiben addig magát tisztázza,

felmentik (1684 február); Márkosfalvi Bálint lelkész ellen a végső büntetést a generális zsinat mondja ki (1695 február); a bogáti eklézsia Hadadi Mihály lelkész elleni ügyében dönt a parciális, az eklézsia nem fogadja el, a generális zsinathoz fellebbez (1696 április); Gyulai Pap Erzsók herepei lelkész leányának ügyében a generális ajánlása szerint járnak el, újabb kivizsgálást folytatnak, a lányt paráznának ítélik, megbüntetését a generálisra bízják (1700 június; 1700 augusztus) Bethlen László és Wesselényi Anna válóperében az asszonyt paráznának találják, de az ítélezést a generálisra hagyják (1700 július; 1700 augusztus; 1701 március; 1701 június); Miskolci Mihály csapói lelkész vádolta feleségét, de a tárgyaláson nem jelent meg, elvásztják őket, a lelkészt a generális zsinatra idézik, az megerősíti a parciális végzését (1712. június 2.; 1712 november; 1713 február; 1713 március; 1713 június); ákosfalvi Németi György feleségét, désfalvi Bánfi Évát visszarendelni kéri, a parciális elvásztja őket, a férfit a generálisra fellebbez (1712. június 2.; 1712 november); Egestő anyásítását kéri, ebben csak a generális zsinat dönthet (1713); az esperes perbe idézi a jegyzőt, paráznalkodással vádolja, a jegyzőt felfüggesztik hivatalából, aki a generális zsinatra fellebbez (1714 február); Csávási Lőrinczet Dányánra helyezte a parciális, de a parókiáról kidobták és „praedikatori ülöséktől deszkának keresztül való felszegezésével elrekesztették”, az esetet felterjesztik a generálisra (1718 június).

Gyám, gyámság. A felperes nem a törvényes gyámjától kérte meg a lányt, a lány sem akar hozzámenni, ezért a parciális elmarasztalja a legényt (1647 február); Székely György eljegyezte Bekő Annát, de, mivel az a lány gyámjának beleegyezése nélkül történt, ezért a parciális felbontja a mátkaságot (1718 március).

Gyerektartás. Pap János elvált feleségétől való gyermekének minden évre egy-egy köből búzát fizessen, a gyermek az anyjánál maradjon (1715 február).

Gyűrű. A felperes asszony mátkaság alóli felmentést kér lányának, mert a legény ravaszul környékezte meg a lányt és adott gyűrűt neki (1644. január 10.); a legény gyűrűvel eljegyezte a lányt, de a kérőket elküldték és a gyűrűt visszaadták (1646 október; 1646 november); a legény fél éve eljegyezte a lányt, később a lány visszaküldte a jegygyűrűt (1649 október); György Deák eljegyezte Nagy Krisztinát, később elhidegült tőle, visszaadta a jegygyűrűt, sajtáját is visszakérte (1675 július).

Haladék. Muska Zsófia férje elleni perében haladékot kér és kap (1640 június); a királyfalviaknak lelkészük elleni perét elhalasztják (1681 június); Kakuczi Sophia ügyét elhalasztják (1689 december); Dálnoki Bálint lelkész ügyét a következő parciálisra halasztják, addig köteles feleségéről gondoskodni (1693 június); Kapás István feleségével való perében halasztanak, mivel a férj nem jelent meg (1696 november; 1697 március); Fejérvári Krisztina ügyét a következő parciálisra halasztják, addig keresse férjét (1696 november); Szakács Zsófia ügyét a következő parciálisra halasztják (1707 március); Horvát Dávid feleségével való ügye a következő parciálisra halasztódik (1707 március).

Hamis esküvés. Petki Jánost hamis esküvésért a parciális zsinat elítéli (1641. november 20.); Tóth Mihályt hamis eskütételért kitiltották az eklézsiaából, visszafog-

gadták vezeklésre (1643. október 21.); a felperes elválást kér férjétől, aki megesküdt, hogy nincs másik felesége, utóbb kiderült, hogy Csíkban gyermeke és felesége is van (1647 július).

Harang. Domokos Gergely a harang árának felét fizesse, amiért eklézsia tudta nélkül szereltette fel és harangoztatott Csapón (1717 november).

Hatalmaskodás. Harkó Pál hatalmaskodással vádolja Bikfalvi Jánost, amiért egy disznaját elhajtotta „absoluta potentia mediante” (1641 október–december); Havadtői István elhajtotta Vadasdi Péter marháját egy Bibliáért, a hatalmaskodásért törvény előtt feleljen (1703 március); Boér György nem akarja magát alávetni az eklézsiái gyűlésnek, az egyházfi az ilyeneket egy-egy forintra büntetheti (1712 június); Sorbó Györgyöt, mivel a templomból önkényesen kidobta Réz Istvánné székét, a parciális három forintra bünteti (1719 június).

Házasság. Szász Mihályné három évig várja férjét, utána megházasodhat (1658 december); Nagy Istvánné várja férjét három évig, vagy bizonyítsa halálát, és férjhez mehet (1658 december); Porkoláb Anna egy évig várja előző férjét, utána ekléziát kövessen és férjhez mehet (1658 december); a felperes kéri feleségét maga mellé visszarendelni, felesége közben újra férjhez ment, a felek a törvénykezés alatt megbékéltek, megegyeztek (1670 november); a jegyesek összeházasodhatnak (1694 november); Dobos Márton a vele elszökött nővel keljen egybe (1702 március); Vajai Mihály gógáni iskolamester házasságát Székely Katával engedélyezik (1702 augusztus); Bernáti Kata újra megházasodhat férje halála miatt (1703–1705); Márton András Zsófi nevű asszonnyal egybekelhet, az asszony hozzon bizonytságot, hogy első férje meghalt (1713 június); Bakó János és Váradai Erzsók házasságát a parciális rokonságra hivatkozva felbontotta, de a generális zsinat a házastársak együttélésére utóbb engedélyt adott (1714 november); Szász Annók új férjével lakhat, de előbb kövessen ekléziát (1720 június).

Hazug. A felperes azzal vádolja Csávási István iskolamestert, hogy hazugnak nevezte (1643 május); a legényt mátkája visszaautasította, azzal vádolja a fiút, hogy hazugnak nevezte őt (1643. augusztus 20.; 1643 szeptember); Köpötsi Tamás radnóti udvarbíró perli Túri János radnóti lelkészt, hazugsággal gyanúsítja (1644 október); Szeredai Péter kerelöszentpáli lelkészt azzal vádolja szolgálja, hogy a nála őrzött pénzének egy részét letagadta, az ügyben folytatott kivizsgálás bebizonyította a lelkész csalárdságát (1672 március).

Homoszexualitás. Bogáti György Deák ellen eljárást indít az esperes botrányos magaviselet miatt, homoszexualitását is többen vallják, ezért a parciális feleségétől elválasztja, kiközösíti, ligázza és a magisztrátus büntetése alá veti (1713 június).

Hűtlenség. Mohai Sándor perli feleségét, Harasztosi Annát, amiért elszökött tőle, visszamenetelét kéri, ellenkező esetben hitszegéssel marasztalják el az asszonyt (1638 május); Csíki Benkő Margitot hűtlen férjétől elválasztják (1638. június 10.); balavásári Koncz György felesége ellen perel, amiért hűtlenül elhagyta (1638. június 10.); Geréb Annát férje hat éve elhagyta, az asszony kereste, de nem találta (1641 február); Kis Erzsébetet tíz éve hagyta el férje, azóta semmit nem tud róla, második házasságra léphet (1641 február); Pál Margit hűtlen férjétől elválást kér, a

parciális előbb férje keresését rendeli el (1643. október 21.); a felperes hűtlen és fattyat vetett feleségétől elválni akar (1644 március); Halmágyi Orsolyát férje hat éve elhagyta (1644 június; 1644. november 18.); Dali Kata elválást kér hat és fél éve elment férjétől (1644. november 17.; 1645 november); Szántó Jánost felesége elhagyta, keresse elment feleségét (1647 február); a felperes elválását kéri az őt elhagyó férjtől, keresse tovább férjét (1647 július); a felperes két éve elment feleségétől elválást kér (1649 június; 1649 október); Parádi Mártát elválasztják az őt korábban elhagyó férjétől, mivel annak másik felesége is van (1654. április 29.); az asszony elválást kér nyolc éve elment férjétől (1658. február 26.); az asszonyt 13 évvel ezelőtt elhagyta férje, újrահázasodást kér, esküdjön, hogy nem ő hagyta el férjét (1658. február 26.); Szentgyörgyi Istvánt hűtlen feleségétől elválasztják, a nőt élete végéig ligáztatják, mivel többszöri hívásra sem ment vissza férjéhez (1659. január 29.); a felperes kéri elválását hűtlen férjétől (1663. szeptember 28.); Borbély Pétert felesége elhagyta, férje kéri visszamenetelét, az asszony nem hajlandó visszamenni hozzá (1663. november 8.; 1663. december 6.); a felperest elválasztják hűtlen férjétől (1663. december 6.); felperest elhagyta felesége, ezért elválást kér tőle (1665. március 11.; 1665. augusztus 18.); a felperes elválást kér hűtlen férjétől, keresse, s fogja törvényre ott, ahol találja (1667 március); az asszonyt másfél éve elhagyta férje, elválást kér tőle, keresse, fél év múlva ismét kéri az elválást, de még mindig nem bizonyította férje hűtlenségét (1668 március; 1668 szeptember); a felperes válni akar feleségétől, állítása szerint már másodszor hagyta el őt, de nem tudja bizonyítani (1668 szeptember); Farkas Annók megesküdt, hogy korábbi férje egy hét együttlakás után elhagyta (1669 január); férj megbizonyította feleségének hűtlenségét, ezért elválasztják tőle (1669 május); Szekeres Pétert elválasztják hűtlen feleségétől (1681 június); Buna István hitetlen feleségét külső tisztek kezére adják (1681 június); Várad Mihályt elválasztják hűtlen feleségétől, de köteles az asszonyt perbe hívni (1681 június); Kapi Annát, amennyiben a püspök is így határoz, elválasztják hűtlen mátkájától, Kendeffi Páltól (1682 október); a feleség hűtlenséggel vádolja férjét (1683 június); a feleséget elválasztják hűtlen férjétől (1684 február); az asszonyt elválasztják két éve elment férjétől (1684 július; 1684 október); Vass Annát elválasztják hitetlen férjétől (1686 január); a felperest elválasztják hűtlen feleségétől, az asszonyt ligázzák (1694 február); a férfit elválasztják hűtlen feleségétől, az asszonyt élete végéig ligáztatják (1694 február); megbizonyosodott a házastársak paráznsága, az asszony hűtlensége, ezért mindkettőt átadják a magisztrátusnak (1694 december); a felperest elválasztják hűtlen feleségétől, a férjet második házasságra bocsátják, az asszony ligában marad (1695 február); az asszonyt elválasztják hitehagyott férjétől (1695 június); Sár Annókot férje nyolc éve elhagyta, kereste, de nem találta (1696 november; 1697 március); Fejérvári Krisztina ügyét halasztják, addig keresse férjét, aki nyolc éve elhagyta (1696 november); Harasztosi Annókot férje elhagyta, elválasztják tőle (1697 június); a feleség hűtlensége bebizonyosodott (1698 június); a valóperben megbizonyosodik az asszony hűtlensége, a férj hívja világi törvény elé (1699 március); Szeredai Imrét hűtlen feleségétől, Gyulai Zsófiától elválasztják (1699 november; 1700 február); a feleség bizonyítja, hogy férje négy éve elhagyta (1702 március); a felperes hűtlen feleségétől elválhat, hozzon bizonyáglevelet kereséséről (1703–1705); a férj elválik feleségétől az asszony paráznsága miatt (1711 március; 1711 november); hűt-

len, latrot tartó feleségétől a férjet elválasztják (1711 november); a férj hűtlen feleségét visszaviheti magához, béküljenek meg (1711 november); Miskolczi Mihály csapói lelkész hűtlenséggel vádolta feleségét, Tót Erzsébetet (1712. június 2.; 1712 november; 1713 február; 1713 március; 1713 június); Kis Eleonórárt férje nyolc éve elhagyta (1712. június 29.); Kis István nyolc éve keresi hűtlenül elszökött feleségét, a parciális elválasztja tőle (1712. június 29.); Csávási Sámuel kutyfalvi pap hűtlen és parázna feleségétől elválnak (1712. június 29.; 1712 november); Demjén Annókot férje tíz éve hűtlenül elhagyta (1714. június 29.); Baritz Kata hűtlen férjéről vallasson (1715 február); Mihálydeák Erzsébetet férje több éve elhagyta, keresse urát (1716 június); Nagy Annók hozzon bizonyáglevelet, hogy férje hűtlenül elhagyta (1716 október); Dali István hűtlenséggel vádolta feleségét, de nem választják el őket (1719 február); Szabó Juditot hűtlen és parázna férjétől elválasztják (1720 július); Székely Annókot elválasztják férjétől annak paráznasága és hűtlensége miatt (1720 szeptember).

Impotencia. Az asszony három éve él együtt férjével, de közösülésük nem volt impotencia miatt (1656 november); a felperes elválását kéri impotens férjétől, a férfi hibáját több valló bizonyítja (1665. március 11.); Bagotai Erzsébet öt év házasság után válni akar Rácz Pétertől, férjét közösülésre alkalmatlannak tartja (1665. március 11.; 1665. március 18.; 1665 június); diódi Vass Mária elválást kér szentmártonmacskási Macskási Imrétől impotencia miatt (1702 október; 1703 március); a felperes impotencia miatt elválást kér férjétől, a parciális nem lát válóokot (1703–1705); az asszony igazolja férje impotenciáját, annál inkább, hogy úgy tűnik, terhes (1710 november); Fodor András impotenciája bebizonyosodik (1712 november; 1713 február).

Intés. Fazekas Mihályt intik, hogy lányát kiskorú férjének adja vissza (1683 június); a paráznasággal gyanúsított férfi köteles 15 napon belül magát tisztázni, különben a magisztrátus kezére adják, ugyanígy büntessék a botránkozókat is (1697 június); Vadasdi Péter lelkészt és feleségét a parciális békülésre inti (1698 november); Selyki Márton csávási mestert intik, hogy munkáját rendesen végezze, különben tisztétől megfosztják (1699 március); Diósi András lelkészt intik, hogy mind nemest, mind nemtelent eklézsia tagjának tartson (1703 március); Katona Évát inti a parciális, hogy férje mellé visszamenjen (1717 március); Gönczi János dányáni tanítót figyelmezteti a parciális, hogy az italozással hagyjon fel (1718 június); Zalányi Gergely gógánváraljai lelkész és Árkosi Sámuel ebesfalvi tanító veszekedtek, mindkettőt békességre inti a parciális (1720 június); Dobolyi Miklós királyfalvi tanítót táncolással, részegséggel vádolják, megint a parciális (1720 november).

Jegyző. Az esperes perbe fogja a jegyzőt, azzal vádolja, hogy szolgálójával tisztatlanul élt, paráználkodott, a jegyzőt a következő generális zsinatig felfüggesztik hivatalából (1714 február); Szilágyi Zsigmondot jegyzőnek választják (1714 február).

Jobbágy. Évi két forint ellenében megengedik a jobbágnak, hogy az eklézsia telkén házat építsen (1681 június); a küüllőalmási egyházfő Bánffi Christophné jobbágya (1684 július).

Kaloda. A felperes paráznsága nem nyilvánvaló, esküdjön meg, különben ka-lodáztassák (1657 június; 1658 november).

Kár, károkozás, kártérítés. Bikfalvi János a perben azzal védekezik, hogy ko-rábban disznáját elhajtották, ő csak saját kárát térítette meg azáltal, hogy Harkó András disznáját eltartotta (1641 október–december); a felperes kártérítést követel Túri János kerelőszentpáli lelkésztől, a tanúk szerint felesége miatt pusztult el egy borjú (1643. október 21.); Teremi András és Radnót között lévő vitás kérdésben, ti. a gerendák leszállításában a parciális a falut látja megkárosítva, ezért kártérítést a falu a bírón vagy az egyházfőn követeljen (1666. november 3.); Miskolczi György kóródszentmártoni lelkész Fejér Kata visszautasította, ezért a legény mindenféle költségét térítse meg (1671. április 1.); Szeredai Péter kerelőszentpáli lelkész szol-gája nála őrzött pénzének egy részét letagadta, a lelkész csalárdsága bebizonyoso-dott, ezért 57 forint értékben hét darab marháját a szolgának adják (1672 március); a leány visszautasítja mátkáját, mivel az anyagi kárt okozott neki (1684 február); Donát János esküdjék meg a szentpáli iskolamester által okozott kárról, a mestert lopás miatt tiszteből felfüggesztik (1688); a bogáti eklézsia és Hadadi Mihály lel-kész közötti perben a parciális úgy dönt, hogy a javak megtalálása esetén mind az eklézsia, mind a lelkész kárpótlásban részesüljön (1696 április); Kendi János dányáni tanító fizesse meg az elveszett pisztolyok árát (1714 szeptember); a marosbogáti egyházfő fát adott el az eklézsia erdejéből, ezért három forintra bünte-tik, a kárt is ő fizesse meg (1716 június).

Káromkodás. Harasztosi Annát férje csúnyán káromolta (1638. június 3.); Bo-jár Péter perli Szabó Annát káromkodásért (1713 november); Barta Mihály csú-nyán káromlotta az úrvacsorát: „szarom az Úr vacsorájába az ebattába” (1720 feb-ruár).

Kényszer, kényszerítés. A felperes elválást kér feleségétől, akit paráznsággal vádol, az asszony azzal védekezik, hogy férje kényszerítette erre a vallomásra (1657 május); a felperes eljegyezte a lányt, a lány azonban nem akar hozzámenni, mert nem szereti a legényt, erőszakkal adták őket össze (1666. november 3.); a lány elválni akar mátkájától, mert szerinte erőszakkal vették rá a jegyességre, a legény mást bizonyít (1668 szeptember).

Kiközösítés. Haró Balázst 12 forintra büntették és a templomból is kitiltották (1644 március); a parázna, hűtlen és fattyat vetett feleséget férjétől elválasztják és kiközösítik (1644 március); az asszonyt kiközösítik, mivel férjével veszekszik és verekedik (1657 június); Mihály György elszökött feleségétől és más asszonnal lakik, előbbi felesége nem indított törvényt ellene, ezért a volt feleséget kitiltják a templomból (1663 október); a felperest elhagyta felesége, szétválasztják őket, a hűtlen feleségét kiközösítik (1665. március 11.; 1665. augusztus 18.); Farkas Bor-bála levélben „szabadságot adott” férjének, a férje is hasonlóan, ezért mindkettőjü-ket kiközösítik (1666. november 3.); Benedek papné két hét alatt külső tisztek előtt tisztázza dolgát, különben kiközösítik (1667 december); három fajtalanzkodó és pa-ráználkodó gógáni személyt kiközösítenek (excommunicatio major): „templomból solenniter kitiltassanak, átkoztassanak, sőt a közönséges társalkodásoktól is arceáltassanak úgy, hogy övélek senki, aki keresztyénnek mondatik, ne egyék, se

igyek, házokban be ne eresszék, se hozzájuk ne mennyenek”, aki velük társalog, azt is kiközösítik (1668 július); az asszonyt elválasztják hűtlen férjétől, a férjet az ekléziából kirekesztik (1684 július; 1684 október); Királyfalvi István szőkefalvi lelkészt hivatalától megfosztották, ekléziakövetésre ítélték, mert kiközösített személynek adott úrvacsorát (1692 október); Szász Jánost elválasztják parázna feleségétől, az asszonyt kiközösítik (1696 április); a felperest elválasztják feleségétől, az asszonyt paráznasága, hűtlensége miatt kiközösítik (1711 március; 1711 november); Nemes Györgyöt és anyját a templomból kitiltják (1711 november); egerbegyi Bakcsi Sámuel kéri felesége, Petri Judit visszamenetelét, az asszony bebizonyítja ártatlanságát és férje hűtlenségét, ezért elválasztják őket, a férfit kiközösítik (1712 március; 1713 február); férj elválást kér az őt elhagyó feleségtől, de ő bizonyul paráznának, ezért a felperest kiközösítik (1712 március); Demeter Györgyöt elválasztják feleségétől, az asszonyt kiközösítik (1712 március; 1715 február); Miskolczi Mihály csapói lelkészt és feleségét, Tót Erzsébetet elválasztották, mindkettőjüket kiközösítették (1712. június 2.; 1712 november; 1713 február; 1713 március; 1713 június); Csávási Sámuel kutyfalvi pap hűtlen és parázna feleségétől elválk, az asszonyt latrával együtt kiközösítik (1712. június 29.; 1712 november); Szeredai Kata férjének paráznasága bebizonyosodik, ezért kiközösítik (1713 február); bogáti György Deák ellen eljárást indít az esperes botrányos magaviselet, szitkozódás, káromkodás miatt, kiközösítik (1713 június); Kendi Máriát Bodoki Sámuel eljegyezte, de a legény más nővel paráználkodott, ezért kiközösítik (1713 szeptember); az esperes perbe idézi a jegyzőt, azzal vádolja, hogy szolgálójával tisztátlanul élt, kiközösítik és a lelkészi rendből kizárják (1714 február); Herczeg Istvánt elválasztják feleségétől, a nőt kiközösítik (1714. június 7.); Rácz Miklós paráznasággal vádolja feleségét, Harkó Juditot kiközösítik (1716 június); Apáczai Márton exkommunikációban marad mindaddig, míg magát a paráznaság gyanúja alól nem igazolja (1717 június); Farkas Pál elválását kéri feleségétől, amiért az paráználkodott, az asszony paráznasága nyilvánvaló, kiközösítik (1717 november; 1718 február); Fóris Istvánt elválasztják parázna és fattyat vetett feleségétől, az asszonyt kiközösítik (1718 február); paráznaság miatt Bándi András válni akar feleségétől, az asszony nem jelenik meg a parciális előtt, a feleséget kiközösítik (1718 február; 1718 június); Kis Pétert és Philep Mihálynét kiközösítik gyanús társalgásért (1718 június); a haranglábi lelkész ellen szitkozódó, káromkodó, attázó asszonyt a parciális kiközösíti (1719 február); Péter András almási tanítót parázna feleségével való élése miatt hivatalából felfüggesztik, mindkettőjüket kiközösítik (1720 február); Sárosi Mihály dányáni tanítót lopásért kiközösítik (1720 február); Fricsi Fekete Erzsébetet elválasztják férjétől, Fogarasi Sámuel exkommunikálják (1720 február; 1720 június; 1720 július); Szabó Juditot hűtlen és parázna férjétől elválasztják, a férjet kiközösítik (1720 július); Szöts György ekléziakövetetlen feleségével lakik, mindkettőt kiközösítik (1720 július); Zágoni Absolon balavásári lelkészt kiközösítik, mivel a volt lelkész özvegyével paráználkodott (1720 november).

Kiskorú. Fazekas Mihályt intik, hogy vigye vissza lányát kiskorú férjéhez (1683 június); az asszonyt elválasztják éhhetetlen, kiskorú férjétől, és második házasságra bocsátják (1684 február).

Kocsmá. A templom körül senki ne állíthasson korcsomát Küküllőváron (1707 március).

Koldus. A felperes mátkasága alóli szabadulást kér, mert a lány nem ment hozzá, alperes elhidegülésével indokolja döntését, és azzal, hogy a legény koldussal járt (1646 november).

Kurva. Harasztosi Annát férje kurvának kiáltotta (1638. június 3.); a balavásári lelkész perbe idézi a mestert, amiért az feleségével együtt az ő feleségét kurvázta (1639 június); a felperes azzal vádolja a királyfalvi tanítót, hogy feleségét kurvának kiáltotta (1642 február); a felperes paráznasággal vádolja feleségét és elválást kér tőle, az asszony kurvaságát több tanú is bizonyítja (1665 november); Székely Istvánt felesége paráznának kiáltotta, Pikita Istvánnét férje kurvájának, a férj igazolja magát a vádak alól (1708 december).

Lator. Horváth László bebizonyította feleségének latrokkal való társalkodását, elvásztják tőle, az asszonyt ligában hagyják (1687 június); hűtlen, parázna, latrot tartó feleségétől a férjet elvásztják, az asszonyt ligáztatják és magisztrátus kezébe adják (1711 november); Csávási Sámuel kutyfalvi pap hűtlen és parázna feleségétől elválik, az asszonyt latrával együtt kiközösítik (1712. június 29.; 1712 november).

Leányegyház. Ha Gálfalva nem tud megegyezni a pócsfalviakkal az épületek karbantartásáról, akkor a lelkészi szolgálat maradjon a régi rend szerint (1702 március); Egrestő anyásítását kéri, ebben csak a generális zsinat dönthet (1713); a lelkészi szolgálat Kerelőszentpálon és filiáiban a régi mód szerint legyen (1715 február); a bernádi filia köteles a bonyhai parókia körüli kertek egyharmadát karbantartani (1720 szeptember); a parciális a magyarsárosi reformátusokat a vámosgálfalvi ekléziához csatolja (1720 november).

Leánykérés. A felperes nem a törvényes gyámjától kérte meg a lányt, a lány sem akar hozzámenni (1647 február).

Lelkész. A balavásári lelkész perbe idézi a mestert, amiért az feleségével együtt gyalázta őket (1639 június); Bikfalvi János a perben azzal védekezik, hogy korábban disznaját elhajtották, ő csak saját kárát térítette meg azáltal, hogy Harkó András disznaját eltartotta (1641 október–december); Tövissi Máté héderfáji lelkész kéri Fehérvári Mihály vámosgálfalvi lelkész büntetését, amiért ellene áskálódott, gyalázta és szolgálatbeli hiányosságokkal vádolta (1643 június); Tsepei János dányáni lelkész perbe fogta Haraszkereki Mihály balavásári tanítót paráznasággal való rágalmozásért (1643. augusztus 20.; 1643. október 21.); a felperes kártérítést követel Túri János kerelőszentpáli lelkésztől, állítása szerint a lelkész felesége ütötte meg a borjút (1643. október 21.); Makai István kendi lelkész Fehérvári Mihály gálfalvi lelkész elleni perében az alperes a generális zsinatra fellebbez (1644 március); Ormányi János kendi lelkészt részegség és esküvés miatt a generálisig felfüggesztik hivatalából (1644 június); Köpötsi Tamás radnóti udvarbíró perli Túri János radnóti lelkészt, hazugsággal gyanúsítja (1644 október); Sárdi Gergely ebesfalvi lelkész gyalázkodásért és rossz hír terjesztésért perli Radnóti István lelkészt (1645 november); Szeredai Péter kerelőszentpáli lelkész paráznasággal gya-

núsítja feleségét, az asszony menti magát, ezért a lelkészt büntetik (1666 március); Radnóthfái István sövényfalvi lelkészt rágalommal és gyalázással vádolja egy asszony (1666 július); Betfalvi Pál gógánváraljai lelkész paráznsága nyilvánvaló, saját szavával is megvallotta, ezért 12 forintra büntetik, és tisztétől megfosztják (1666. november 23–24.); ha a lelkészi rendbe tartozó személyek perelnek egymás között, semmi költséggel ne tartozzanak a parciálisnak (1667 március); Szeredai Péter kerelőszentpáli pap és felesége a mester feleségét boszorkánynak kiáltották (1667 november); Szeredai Péter kerelőszentpáli lelkésztől bérét kéri szolgálója (1669 június); Szebeni Mihályt szitkozódásaiért és boszorkányságáért hivatalából leteszik (1670 június); Váradi Miklóst az esperes akarata nélkül hozták a patrónusok Csapóra, maradhat, de az egyházmegyében máshová ne mehessen (1670 június); Miskolczi György kóródszentmártoni lelkész eljegyezte Fejér Katát, a lány később visszautasította a legényt (1671. április); Miskolczi Györgyöt mostani feleségétől és hivatalától nem meri eltiltani a parciális, mivel ügye homályos, ítéljen a püspök (1671 december); Szeredai Péter kerelőszentpáli lelkészt azzal vádolja szolgálója, hogy a nála őrzött pénzének egy részét letagadta (1672 március); Disznajói Mihály gógánváraljai lelkész és Illyefalvi Lőrincz iskolamester között veszekedés, kölcsönös rágalom és becstelenítés miatt folyt per (1673 augusztus; 1673 december; 1674 február); Vályi András, Vásárhelyi István, Havadtői István kandidátusokat a parciális megvizsgálja (1678 június); Bethlen Elek udvari lelkésznek hívja Bodoki Sándort (1681 február); Némethi Gergelyné paráznának nyilvánítják, férjét lelkészi hivatalából a következő generális zsinatig felfüggesztik, mivel feleségét nem akarja elhagyni (1682 február); Bodoki Sándort a következő generális zsinatig felfüggesztik lelkészi hivatalából, amennyiben addig magát tisztázza, felmentik (1684 február); Bodoki Sándor lelkész ügyében a parciális nem talált elég okot a válasra, ezért megbékélésre és együttműködésre kötelezi a feleket (1685 október); Vásárhelyi János lelkészt nem választják el feleségétől, kibékülnek (1686 február); Aknai István Herepén maradjon, a gyülekezet által meghívott Gyulai János Széplakra menjen szolgálni év végéig, jövőre törvényesen Herepére vihetik (1686 február); Királyfalvi István szőkefalvi lelkészt hivatalától megfosztották, mivel kiközösített személynek adott úrvacsorát (1692 október); Dálnoki Bálint lelkész ügyét a következő parciálisra halasztják, addig köteles feleségéről gondoskodni (1693 június); Székely János lelkész és felesége megbékélt Radnóti János mesterrel, aki rágalmaival visszavonta (1694 november); Márkosfalvi Bálint medvési lelkészt paráznság miatt hivatalától megfosztották (1695 február); Márkosfalvi Bálint lelkész megbékélt Váradi Istvánnal (1695 február); Naményi István sövényfalvi lelkészt paráznsággal vádolták, melyért a parciális hivatalából felfüggesztette addig, míg ki nem menti magát a vád alól (1695 február; 1695 június); a sövényfalviak kérjenek bocsánatot Vályi Andrástól, amiért a patrónusok tudta és akarata nélkül hívták lelkészüknek (1695 június); a bogáti eklézsia és Hadadi Mihály lelkész perében dönt a parciális (1696 április); Nyújtódi Márton nagykendi mestert botránkoztató magaviselete és lelkészével, Kendi Mihállyal folytatott veszekedése miatt hivatalától megfosztották (1696 november); Bernád György kötelezi magát, hogy lelkészt megbecsüli, a parciálisnak a tiszteletet megadja (1697 március); a parciális gyűlésről indokolatlanul hiányzó lelkészeket három forinttal büntetik (1697 november); Gidófalvi Péter lelkész és Antos László megbékéltek (1698 júni-

us); a korábban paráznság vádja alól felmentett Naményi Istvánt a herepei gyülekezet perbe fogta, bűnösnek ítélték, hivatalától végleg megfosztották, püspöki engedéllyel hivatalát elfoglalhatja (1698 június; 1698 november; 1699 március); Vadasdi Péter lelkész és feleségét megbékélésre intik (1698 november); Hosszúfalusi Péter sövényfalvi tanítót Szilágyi Sigmond lelkész rágalalmazása miatt a parciális megverettetésre ítélte, de az ítéletet enyhítették (1699 március); Gidófalvi Péter küküllővári lelkész és Borsai István tanító közötti vitában a parciális mindkettőt elmarasztalja (1699 március; 1699 november); Márkosfalvi Bálintot eklézsiakövetésre engedte a püspök, melyet véghez is vitt (1700 február); Gidófalvi Péter küküllővári lelkészt beperelték rágalalmazásért, szidalmazásért (1700 február; 1700 június); Havadtői István boldogfalvi lelkészt törvényre idézték rágalalmazásért (1700 február); Szilágyi Zsigmond sövényfalvi lelkész és Pávai Mihály tanító között két alkalommal verekedés volt, a parciális a lelkészt látja nagyobb vétkesnek, ezért vérdíjra ítéli (1700 június); Szilágyi Zsigmond sövényfalvi lelkész elválasztását kéri parázna és tékozló feleségétől, a szék elválasztja őket (1700 június, 1701 január); Horvát Sámuel perbe fogta Gidófalvi Péter küküllővári lelkészt rágalmazásért, fajtalankodással való vádakért (1702 október; 1703 március); Havadtői István elhajtotta Vadasdi Péter marháját egy Bibliáért, a hatalmaskodásért törvény előtt feleljen (1703 március); Diósi András lelkészt inti a parciális, hogy mind nemest, mind nemtelent eklézsia tagjának tartson, mindenkit tiszteljen (1703 március); a kendi lelkész és a tanító családja között veszekedés volt, megegyeztek, majd újból veszekedés indult, ezért a lelkészt hat forintra büntetik (1703–1705, 1705 november); a dányáni eklézsiaiban a lelkész körül lévő vitát vizsgálják (1707 március); Sarkadi György összeveszett Szederjesi János kóródszentmártoni lelkésszel, a lelkész kövesse meg a parciálist (1707 március; 1708 január); Érsekújvári Jánost Kóródszentmártonba helyezi a parciális (1708 január); Miskolczi Mihály a parciális tudta nélkül jött Csapóra, hozzon ajánlólevelet esperesétől (1711 március); Miskolczi Mihály csapói lelkészt és feleségét elválasztják, a lelkészt hivatalából felfüggesztik (1712. június 2; 1712 november; 1713 február; 1713 március; 1713 június); Purkhereczi Mihály haranglábi lelkész ellen panaszt emelt az unitárius püspök a református generálison, a lelkész maga mentségére több okot is felhozott, melyet a parciális elfogad (1712. június 29.); Csávási Sámuel kutyfalvi pap hűtlen és parázna feleségétől elválk (1712. június 29.; 1712 november); Kendi Mihály kerelőszentpáli lelkészt botránnyos viselkedése, feleségének paráznsága miatt felfüggeszti a parciális, eklézsiaját kövesse meg, feleségétől elválasztja (1712 november; 1713 február; 1713 március; 1713 június); Szentgyörgyi József szőkefalvi lelkészt részegeskedése és magaviselete miatt az egyházmegyéből kicsapják (1712 november); Bányai István almási lelkészt, mivel nem tett eleget a parciális határozatának, hivatalából felfüggesztik, esperesét kövesse meg, és adjon reverzálist (1712 november; 1713 február; 1713 március; 1713 június); Bánfi Zsigmond kéri, hogy az almási lelkész ne járjon be Medgyesre (1713 február); Szentgyörgyi József szőkefalvi lelkész rokonságban lévő személyeket esketett egybe, ezért a parciális felfüggesztette hivatalától, kiközösítette, a generális zsinat a lelkészi szolgálatától végleg eltiltja (1713 március; 1713 június); Szilágyi Zsigmond királyfalvi lelkész panasolja, hogy Galambosi Pál radnóti iskolamester őt rágalmazta, lopással vádolta, kövesse meg a lelkészt (1713 május; 1713 június); Szilágyi Zsigmond királyfal-

vi lelkészt vádolják, hogy egy szolgálóleányt házában tart (1713 június); Szilágyi Zsigmond királyfalvi lelkész azzal vádolta az esperest, hogy őt „denigrálta”, és a generális zsinatot „ajándékkal corumpálta”, ezért hivatalából felfüggesztették, a generális zsinat pedig a lelkészi közösségből kiutasította (1715 február; 1715 június); Balási András perli Solymosi Mihály kóródszentmártoni lelkészt, amiért lopással és a kalákpénzből való részesüléssel vádolja (1715 június); Szilágyi Zsigmond paráznasággal vádolta Zalányi Gergelyt, a vádak azonban nem igazolódtak (1715 november); Szentannai István balavásári lelkészt bögözi Fosztó György egestői tanító mocskolta, adjon reverzalist (1716 március); Solymosi Zsigmond boldogfalvi lelkészt lopással vádolta Szilágyi Zsigmond, de tisztázta magát a vádak alól (1716 március); Szentannai István gógáni lelkész feleségét részegeskedéssel, paráznasággal, boszorkánysággal vádolja, egy időre különválasztják őket (1717 március; 1717 november; 1718 február); Csávási Lőrinczet Dányánra helyezte a parciális, de a parókiáról kidobták és „praedikátori ülőszéktől deszkának keresztül való felszegezésével elrekesztették” (1718 június); Zalányi Gergely gógánváraljai lelkész és Árkosi Sámuel ebesfalvi tanító veszekedtek, szitkozódtak, mindkettőt békességre intik (1720 június); Szentkirályi Sámuel mátkásodni akart, ezért elszöktette a lányt, melybe a dányáni lelkészt is belekeverte, ezért a parciális a lelkészt megint (1720 szeptember); Zágoni Absolon balavásári lelkészt hivatalából felfüggesztik és kiközösítik (1720 november); a generálistól távolmaradó lelkészeket egy-egy forintra büntetik (1720 november).

Liga. A lány egyezés megszegésével vádolja a legényt, a legényt ligázzák (1639 június); a felperes a mátkaság felbontását kéri és a lány ligáztatását, parciális elválasztja őket, a lányt ligázza (1643. augusztus 20.; 1643 szeptember); a felperes parázna, hűtlen és fattyat vetett feleségétől elválását kéri, elválasztják őket, a nőt ligáztatják (1644 március); a legény eljegyezte a lányt, de a kérőket visszaküldték, a parciális a legényt felmenti a mátkaság alól, a leányt ligában hagyja (1646 október; 1646 november); az apa lányát odaigérte a legénynek, azzal a feltétellel, hogy a legény náluk lakik, a felperes erre nem hajlandó, ezért a mátkaságot felbontják, a legény ligában marad (1647 január); Gálfalvi Istvánt visszautasította jegyese, a parciális nem talált okot a jegy felbontására, ezért a lány a legény házasodásáig ligában maradjon (1647 július); felperes eljegyezte a lányt, később a lány visszaküldte a jegygyűrűt, ezért a legény a jegyesség felbontását kéri, a parciális elválasztja, a lányt ligába veti (1649 október); a felperes visszautasította jegyesét, mert azt hallotta róla, hogy testi fogyatékos, a vádak nem tudja bizonyítani, ezért a lányt elválasztják tőle, ő pedig ligában marad (1653. november 6.; 1653. november 20.); a lány korábbi ígéretét megszegte, nem akar hozzámenni a legényhez, a parciális semmi okot nem talál a visszautasításra, ezért a lányt ligáztatja (1656 január); az asszony elválasztását kéri férjétől, akivel három éve él együtt, de közösülésük nem volt, a parciális szétválasztja őket, a férjet ligáztatja (1656 november); a parciális az asszonyt paráznának ítéli, a férjről nem bizonyíthatja, hogy paráznasága után is együtt élt feleségével, ezért elválasztják őket, az asszony ligában marad (1656. december 7.; 1656. december 14.); a felperes kéri, hogy válasszák el feleségétől, akit paráznasággal vádol, a vallók bizonyítják az asszony paráznaságát, ezért haláláig ligáztatják (1657 május); az asszony válni akar férjétől, mert nyolc éve

elhagyta, sosem háltak együtt azelőtt sem, elválasztják, az alperest örökös ligában hagyják (1658. február 26.); Keszeg János nem veheti feleségül Porkoláb Annát, míg a nő férje meg nem halt, a teherbe ejtésért pedig az előző férj mentesül a házasság alól, a nő ligában marad (1658 december); Szentgyörgyi Istvánt hűtlen feleségétől a parciális elválasztja, a nőt élete végéig ligáztatják (1659. január 29.); felperest hét esztendeje elhagyta férje, azóta semmi híre felőle, elválasztják tőle, a férfit ligáztatják (1659 március); a férj elválást kér parázna feleségétől, és második házasságra jogot, melyet a parciális megad, a nőt férje haláláig ligázzák (1659 április); a férjet felesége elhagyta, nem is akar visszamenni hozzá, azt vallja, hogy elidegenedett férjétől, aki rosszul bánt vele, a vádak nem tudta bizonyítani, ezért elválasztják őket, a nő férje haláláig özvegy maradjon (1663. szeptember 12.; 1663. szeptember 28.); Vég Márta mátkáját elutasította, ezért ligára ítéli a parciális (1664 március); János Deákné elhagyta férjét, öt éve nem kereste férje, ezért elválasztják tőle, de férje haláláig nem mehet férjhez (1664 június); Szabó Márton ligában marad, a lány menjen ahhoz, akinek ígérte magát (1665 május); a felperes eljegyezte a lányt, de az később visszautasította, nem választják el őket, a lány a legény megházasodásáig maradjon ligában (1666 július); a legény eljegyezte a lányt, a lány azonban nem akar hozzámenni, mivel vallomása szerint nem szereti a legényt, a lányt a legény megházasodásáig ligáztatják (1666. november 3.); Farkas Borbála levélben „szabadságot adott” férjének, a férje is hasonlóan, ezért mindkettőjüket kiközösítik, és a másik haláláig ligába vetik (1666. november 3.); a felperes elválását kéri parázna férjétől, a parciális elválasztja őket, a férfit ligázza (1666. november 3.; 1666. november 16.); Köble Ferenc nem kereste törvényes úton feleségét, újraházasodott, ezért korábbi feleségét a liga alól felszabadítják (1668 március); Sarádi Zsigmondot és Daczó Zsuzsannát a parciális elválasztja, a férfit ligázzák élete végéig (1668 március; 1668 április; 1668 május); a felperest felesége hét éve elhagyta, azóta megfattyazott, melyért a férfit elválasztják tőle, az asszony ligában marad (1668 május); a lány válni akar mátkájától, elmondása szerint erőszakkal vették rá a jegyességre, a legény ennek ellenkezőjét bizonyítja, ezért a lányt ligáztatják (1668 szeptember); a férj bebizonyította feleségének hűtlenségét, paráznaságát, ezért elválasztják tőle, az asszonyt ligázzák (1669 május); Bánffi Györgyöt elválasztják Gyulaffi Zsófiától, az asszonyt ligában hagyják. (1676 március; 1679. április); a felperest elválasztják parázna feleségétől, az asszony ligában marad (1680 június); a paráznaságát beismerő asszonyt elválasztják férjétől, az asszony ligában marad (1680 június); Kapi Annát, amennyiben a püspök is így határoz, elválasztják hűtlen mátkájától, Kendeffi Páltól, a férfi ligában marad (1682 október); Szabó Istvánt felmentik a liga alól (1682 június); a feleséget elválasztják hűtlen férjétől, az asszonyt második házasságra engedik, a férj ligában marad (1684 február); az asszonyt elválasztják kiskorú férjétől, a férj ligában marad (1684 február); az erőszakkal vádolt férjtől a feleség elszökik, a parciális visszarendeli hozzá, később az ítéletet mindkét fél számára kétévi ligáztatásra változtatják (1684 július; 1684 október; 1685 február); az asszonyt elválasztják hűtlen, engedetlen férjétől, a férj élete végéig ligában marad (1684 július, Küküllőalmás; 1684 október); Vass Annát elválasztják hűtlen férjétől és második házasságra engedik, a férj ligában marad (1686 január); Horváth László bebizonyította feleségének paráznaságát, rézszegeskedését, ezért feleségétől elválasztják, az asszonyt ligában hagyják (1687

június); az asszonyt elválasztják parázna férjétől, a férj ligában marad (1688); a férj eklézsiát követett, a tőle elvált feleségével megbékélt, ezért felmentik a liga alól (1689 december); a felperest elválasztják parázna feleségétől, az asszony élete végéig ligában marad (1694 február); a férjet elválasztják hűtlen feleségétől, az asszonyt élete végéig ligában marad (1694 február); a felperest elválasztják hűtlen feleségétől, a férjet második házasságra bocsátják, az asszony ligában marad (1695 február); a felperes bebizonyította felesége paráznaságát, elválasztják tőle, az asszony ligában marad (1695 február); a felperest elválasztják hűtlen férjétől, az alperest ligáztatják és külső tisztek kezére adják (1695 június); Karponai János bebizonyította feleségének nyilvánvaló paráznaságát, tőle elválasztják, az asszonyt ligába vetik (1695 június); Macskási Imrét elválasztják Lugosi Annától, az asszony ligában marad (1696 február; 1696 április); Szász Jánost elválasztják parázna feleségétől, a felperest második házasságra engedik, az alperest az eklézsiából kiközösítik és ligázzák (1696 április); a jegyeseket elválasztják, a leány ligában marad (1696 november); a leányt, mivel mátkája elől elbújt „mikor násszával utána ment volna”, elválasztják jegyesétől és ligáztatják, más egyházmegyében se mehessen férjhez (1702 március); a legény beidézte az őt visszautasító mátkáját, a lány nem jelent meg, ezért egy forintra büntetik és ligában marad (1703–1705); a legény nem akarja feleségül venni jegyesét, ligáztassák (1703–1705); Pap András feleségét verte, rongálta, fenyegette, ezért elválasztják tőle és ligázzák (1703–1705; 1707 március); Magyar Annók elváltást kér férjétől, Debreczeni Mihálytól, akit paráznasággal vádol, a tanúk igazolják a vádakot, ezért elválasztják őket, a férj ligában marad (1709 április; 1710 június); nemzeti Vas Mihály feleségének, Bánffi Krisztinának paráznasága nyilvánvaló, ezért a parciális elválasztja őket, az asszonyt ligázzák (1709 november); a felperest elválasztják feleségétől az asszony paráznasága, hűtlensége miatt, az alperest ligáztatják (1711 március; 1711 november); Székely Zsuzsa és Szabó István közötti mátkaságot a parciális felbontja, a férfit ligáztatják (1711 május); hűtlen, parázna, latrot tartó feleségétől a férjet elválasztják, az asszonyt ligáztatják (1711 november); egerbegyi Bakcsi Sámuel elválasztják Petri Judittól, a férfit kiközösítik, ligáztatják (1712 március, Héderfája; 1713 február); a férj elváltást kér feleségétől, a feleség menti magát a hűtlenség vádjá alól, a férfi paráznának bizonyul, ezért a házasságot felbontják, felperest ligáztatják (1712 március); a csapói lelkészt elválasztják feleségétől, mindkettőjüket ligáztatják (1712. június 2.; 1712 november; 1713 február; 1713 március; 1713 június); ákosfalvi Németi Györgyöt hűtlen feleségétől désfalvi Bánfi Évától elválasztják, a nőt ligáztatják (1712. június 2.; 1712 november); Demeter Györgyöt elválasztják feleségétől, Deső Borbálát kiközösítik, ligáztatják (1712 március; 1714 szeptember; 1715 február); Kis István nyolc éve keresi hűtlenül elszökött feleségét, a parciális elválasztja tőle, a nőt ligáztatja (1712. június 29.); a kerelőszentpáli lelkészt és feleségét a parciális elválasztja, mindkettőjüket ligáztatja (1712 november; 1713 február); Fodor András feleségének, Varga Magdolnának paráznasága bebizonyosodik, elválasztják őket, a nőt ligáztatják (1712 november; 1713 február); Szeredai Katalin férjének paráznasága bebizonyosodik, ezért elválasztják őket, a férfit ligáztatják (1713 február); bogáti György Deák ellen eljárást indít az esperes, feleségétől elválasztják, exkommunikálják, ligázzák (1713 június); Kolumbán Katalin visszautasította jegyesét, a leányt ligáztatják, mivel ok nélkül cselekedte (1713 november);

Herczeg Istvánt elválasztják feleségétől, a nőt ligázzák (1714. június 7.); Kalocsai János eljegyezte Nagy Borbálát, de nem akarja elvenni, ezért felbontják a jegyet, a legényt ligáztatják (1716 június); Rácz Miklós elválást kér feleségétől, az asszony „fertelmeskedését” több tanú is bizonyítja, ezért elválasztják őket, Harkó Juditot örökös ligába vetik (1716 június); Szabó Erzsébet elhidegült mátkájától, elválást kér, a mátkaságot felbontják, a lány ligában marad (1716 október); Dávid Sámuelnét a liga alól felmentik (1716 október); Kis Mihály eljegyezte Horvát Katalint, jegyet is váltottak, de később a leány a jegyajándékot visszaküldte, az ok nélküli repudiumért a parciális ligáztatja a lányt (1717 március); Farkas Pál elválását kéri feleségétől, amiért az paráználkodott, elválasztják őket, a nőt kiközösítik és ligázzák (1717 november; 1718 február); Fóris Istvánt elválasztják parázna és fattyút vetett feleségétől, az asszonyt örökre ligázzák (1718 február); németekkel való paráznaság miatt Bándi András feleségétől elválík, az asszonyt ligázzák (1718 február; 1718 június); Székely György eljegyezte Bekő Annát, de mivel a lány gyámjának beleegyezése nélkül történt, ezért a parciális felbontja a mátkaságot, a lányt ligázzák (1718 március); Fricsi Fekete Erzsébet elválík férjétől, Fogarasi Sámuel-től, férjet haláláig ligázzák (1720 február; 1720 június; 1720 július); Székely Anna mátkáját visszautasította, ezért ligázzák (1720 június); Szabó Juditot hűtlen és parázna férjétől elválasztják, a férjet ligázzák (1720 július); Kovács Borbálát a liga alól felmentik (1720 november).

Lopás. A gálfalvi Hidi Ilona kendőjének ellopásával gyanúsítja Sándor Borbálát (1640 május); Borbély Zsófia kéri lopás miatt elbujdosott férjétől való elválasztását és második házasságának engedélyezését (1644. január 15.); Bándi Erzsébet férje elbujdosott lopás miatt, elválást kér férjétől (1650 február); a felperes azzal vádolja férjét, hogy elkergette házától, az alperes lopással vádolja feleségét (1657 június; 1658 november); Pak Istvánt lopáson érték, eklézsiakövetésre ítélték (1663. december 21.); a felperes kétszer perli férjét, lopással vádolja (1665 június; 1666. november 3.; 1666. november 16.; 1666. november 23–24.); az asszonyt elválasztották lopás miatt jobbágyá lett férjétől (1667 május); a férj lopásba elegyedett, ezért Lengyelországba szökött, felesége elválást kér tőle (1667 május); Donát János esküdjék meg a szentpáli iskolamester által okozott kárról, a mestert lopás miatt felfüggesztik tisztéből (1688); a királyfalvi lelkész panaszolja, hogy a radnóti iskolamester őt rágalmazta, lopással vádolta (1713 május; 1713 június); Bojár Péter perli Szabó Annát lopásért (1713 november); Balási András perli Solymosi Mihály kóródszentmártoni lelkészt, amiért lopással vádolja (1715 június); Solymosi Zsigmond boldogfalvi lelkészt lopással vádolta Szilágyi Zsigmond, de tisztázta magát a vádak alól (1716 március); Bereczki Demeter lopással és részegeskedéssel vádolja feleségét és elválást kér (1718 október; 1719 február).

Magisztrátus. A hűtlen férjet a külső tiszteknek adják át (1638. június 10.); dányáni Domokos Márta a külső tisztekkel dolgát igazította, ezért szabadságot kap a templomba járásra (1640 június); Csávási Máté Petki János külső tisztek általi megbüntetését kéri a lánya elleni gyalázkodásért (1641 június); a felperes házasságra ígerte magát alperessel, aki közben fattyút szült, ezért kéri az asszonyt a magisztrátusoknak kiadni (1645 november); a parázna feleséget magisztrátus kezébe adják, és élete végéig ligában marad (1655 augusztus); a felperes elválást kér fele-

ségétől, akit paráznasággal vádol, az asszony paráznasága bebizonyosodik, ezért külső tiszteknek adják át (1657 május); Keszeg János és Porkoláb Anna templomba nem mehetnek, míg a külső tisztek előtt nem igazodik ügyük (1658 december); Sárpataki Judit ellen gyanú van, hogy férjét megölte, ezért igazolja ártatlanságát hét személy vallomásával, különben külső tisztek büntetése alá kerül (1659. január 7.); Koronkai feleségét és a vele paráználkodó legényt a templomtól eltiltják, külső tisztek előtt igazítsák dolgukat (1659. január 7.); a felperest elhagyta felesége, nem is akar visszamenni hozzá, ezért a nőt magisztrátus kezébe adják (1665. március 11.; 1665. augusztus 18.); a felperest nem választják el feleségétől, ha együtt nem élnének, külső tisztek kezébe kerüljenek (1666. november 3.); Benedek papné két hét alatt külső tisztek előtt tisztázza dolgát, különben kiközösítik (1667 december); a férj bebizonyította feleségének hűtlenségét, elválasztják tőle, az asszonyt külső tiszteknek adják át (1669 május); a felperest elválasztják parázna feleségétől, az asszonyt magisztrátus kezére bocsátják (1680 június); a paráznaságát beismerő asszonyt elválasztják férjétől, az asszonyt magisztrátus kezére adják (1680 június); Buna István hűtlen feleségét külső tiszt hatalma alá bocsátják (1681 június); az asszonyt elválasztják hűtlen férjétől, a férfit magisztrátus kezére adják (1684 július; 1684 október); az asszonyt elválasztják parázna férjétől, a férjet külső tisztek kezére adják (1688); Tolnai Andrást elválasztják parázna feleségétől, a nőt magisztrátus kezére adják (1688 július); Tolnai Andrásné hozzon bizonyáglevelet a magisztrátustól és ekléziakövetésre bocsátják (1689 december); a parázna asszonyt a világi tisztek kezére adják, majd ekléziakövetésre ítélik (1694 november); Gáspár Tamás bebizonyította felesége paráznaságát, az asszonyt külső tisztek kezére bocsátják (1694 november); bebizonyosodott a házastársak paráznasága, elválasztják őket, mindkettőt magisztrátus büntetése alá bocsátják (1694 december); a felperest elválasztják hűtlen feleségétől, az asszonyt magisztrátus kezére adják (1695 február); a sővényfalvi lelkész szolgálója paráznasággal vádolta, hivatalából felfüggesztették addig, míg ki nem menti magát a vád alól, szolgálóját külső tisztek elé idézze (1695 február; 1695 június); a felperest elválasztják parázna feleségétől, a nőt magisztrátus kezére adják (1695 február); a felperest elválasztják férjétől, a férfit külső tisztek kezére adják (1695 június); Karponai János felesége parázna, elválasztják tőle, az asszonyt külső tisztek kezébe adják (1695 június); a paráznasággal gyanúsított férfi köteles 15 napon belül magát tisztázni, ha nem tenné, magisztrátus kezére bocsátják, ugyanígy járjanak el a botránkoztatókkal is (1697 június); a feleség hűtlensége bizonyított, a felperest elválasztják tőle, az asszonyt magisztrátus kezére bocsátják (1698 június); a felperest elválasztják parázna férjétől, a férjet külső tisztek kezére adják (1698 június); Szeredai Imrét elválasztják Gyulai Zsófiától, a nőt külső törvényre adják (1699 november; 1700 február); férj bizonyította feleségének többszöri paráznaságát, ezért elválasztják őket, a nőt magisztrátus kezébe adják (1700 augusztus); Pap Andrást feleségétől elválasztják, külső tiszteknek adják át (1703–1705; 1707 március); Sarkadi György összeveszett a kóródszentmártoni lelkésszel, a lelkész Sarkadi lányát paráznának kiáltotta, bebizonyosodott, ezért a lányt magisztrátus kezébe adták (1707 március; 1708. január); felperest elválasztják feleségétől az asszony paráznasága, hűtlensége miatt, az alperest átadják a külső törvényszéknek (1711 március; 1711 november); hűtlen, parázna, latrot tartó feleségétől a férjet elválasztják, az asszonyt magisztrátus kezébe adják (1711 no-

vember); egerbegyi Bakcsi Sámuel elválasztják feleségétől Petri Judittól, a férfit magisztrátus kezébe adják (1712 március; 1713 február); a férj elváltást kér az őt elhagyó feleségtől, a feleség a vallomások alapján menti magát a hűtlenség vádjától, a férfi paráznának bizonyul, ezért a házasságot felbontják, a felperest átadják a magisztrátusnak (1712 március); Kis István nyolc éve keresi hűtlenül elszökött feleségét, a parciális elválasztja tőle, a nőt magisztrátus kezébe adják (1712. június 29.); bogáti György Deákot a parciális feleségétől elválasztja, magisztrátus büntetése alá veti (1713 június); Fóris Istvánt elválasztják parázna és fattyat vetett feleségétől, az asszonyt magisztrátus kezébe adják (1718 február); németekkel való paráznaság miatt Bándi András elválasztják feleségétől, az asszonyt magisztrátus kezébe adják (1718 február; 1718 június); Fricsi Fekete Erzsébetet elválasztják férjétől, a férjet magisztrátus kezébe adják (1720 február; 1720 június; 1720 július).

Manumisszió. Csávási János deákot a Bethlen család felmentette a jobbágyságotól, kötelezte magát, hogy a lelkészi rendnek tagja marad (1681 február).

Mátka. Koncz István eljegyezte Török Erzsébetet, de az asszony később visszaküldte a jegygyűrűt és máshoz ment férjhez (1638 november); Piros Mihályt és jegyesét a mátkaság alól felmenti a parciális (1642 január; 1642 március); a lányt paráznasággal vádolták, bizonyította ártatlanságát, ezért a parciális engedélyt ad, hogy mátkájával egybekeljen (1642 június); felperes elváltást kér jegyesétől, akit paráznasággal vádol, a vádak bebizonyosodnak, ezért a férfit elválasztják jegyesétől (1643. augusztus 4.; 1643 szeptember); a legény a mátkaság felbontását kéri, mivel jegyese visszautasította a kérést (1643. augusztus 20.; 1643 szeptember); Deső Mihály korábbi mátkájának adott kezessége alól kér felmentést, hogy másik lányt vehessen el, engedélyt kap erre (1643. október 21.); a felperes asszony mátkaság alóli felmentést kér lányának, mert a legény a lányt ravaszul környékezte meg (1644. január 10.); a felperes a mátkaság alóli felszabadításra kér engedélyt, mivel a leány keze lebénult (1644. január 13.); a felperes házasságra ígérte magát az alperessel, aki közben fattyút szült, ezért a mátkaságot felbontják (1645 november); a legény gyűrűvel eljegyezte a lányt, de a kérést elküldték és a gyűrűt visszaadták, a parciális a legényt felmenti a mátkaság alól (1646 október; 1646 november); a felperes mátkasága alóli felmentését kéri, amiért a lány nem ment hozzá (1646 november); a felperes kérte a lányt, a lány apja neki is ígérte olyan feltétellel, hogy a legény náluk lakik, de erre a felperes nem hajlik, ezért a mátkaságot felbontják (1647 január); Fodor András jegyben lévő lányának felmentését kéri másik házasságra, mivel korábbi jegyese elszökött (1647 február); a vámosgálfalvi tanító feleségül kérte az alperest, aki elfogadta a kérést, jegyet is váltottak, később visszautasította a legényt (1647 július); a legény fél éve eljegyezte a lányt, később a lány visszaküldte a jegygyűrűt (1649 október); felperes eljegyezte a lányt, de később visszautasította, mert azt hallotta róla, hogy testi fogyatékos (1653. november 6.; 1653. november 20.); a felperes felmentését kéri a mátkaság alól, mivel a leány korábbi ígéretét megszegte, és nem akar hozzámenni (1656. január 14.); Sós Istvánt a mátkaság alól a parciális felszabadítja (1657 június); Varga Mártát a parciális elválasztja mátkájától, mivel annak korábbi felesége él (1659 augusztus); az ebesfalvi asszonyt mátkája visszautasította és újabb mátkaságra lépett, ezért a nőt felszabadítják a mátkaság alóli (1659 augusztus); felperes a férfi mátkasága alóli

felmentését kéri, mivel nem akar hozzá költözni (1663. november 19.); Vég Márta mátkáját elutasította (1664 március); az alperes nem hajlandó elvenni mátkáját, ezért fizessen bírságot (1664 június); Nagy Jánost felmentik a mátkasága alól, de fizessen bírságot (1664 december); a felperes eljegyezte a lányt, de az később visszautasította (1666 július); Kakuczi Zsófiát eljegyezte Baczi János, de a lány nem akar hozzámenni, a mátkaságot felbontják (1666. november 3.; 1666. november 16.); a felperes eljegyezte a lányt, a lány azonban nem akar hozzámenni, mivel valamása szerint nem szereti (1666. november 3.); a lány vádolja mátkáját „akaratom ellen hozzám jött lakni és sok illetlen szókkal illetett” (1667 május); a felperes a mátkaság alól felmentést kér, mivel kiderült, a legénynek Magyarországon felesége és gyermeke van (1668 március); a lány elválást kér mátkájától, elmondása szerint erőszakkal vették rá a jegyességre (1668 szeptember); a legény kéri mátkáját magához ítélni, de az nem akar, öreg is, ezért szétválasztják őket (1670 január); a leánynak két mátkája van, mindkét fél fizessen büntetést, a lány ahhoz menjen, amelyiket inkább szereti (1670 június); a kóródszentmártoni lelkész eljegyezte Fejér Katát, jegyet is váltottak, majd a leány visszautasította a legényt (1671 április); György Deák eljegyezte Nagy Krisztinát, később elhidegült tőle, visszaadta a jegygyűrűt, sajátját is visszakérte (1675 július); testi fogyatékoság miatt a jegyeseket elválasztják (1680 június); Kakuczi Györgyöt közös megegyezés alapján elválasztják mátkájától (1681 április); Kapi Annát, amennyiben a püspök is így határoz, elválasztják hűtlen mátkájától, Kendeffi Páltól (1682 október); a leány visszautasítja mátkáját, mivel az anyagi kárt okozott neki (1684 február); a leány bebizonyította mátkájától való elhidegülését, elválasztják tőle (1684 október); a legényt felszabadítják gyermekgyilkos mátkájától (1689 december); a jegyések összeházasodnak (1694 november); a jegyeseket elválasztják, mivel a legény kötelezettségeit elmulasztotta (1694 november); a jegyeseket elválasztják, mivel a leány nem szereti a legényt (1696 november); a jegyések házasodjanak össze (1697 június); a leányt becsületsértéssel vádolja mátkája, a leány nem jelenik meg a parciális előtt (1698 június); a leányt, mivel mátkája elől elbújt, „mikor násszával utána ment volna”, elválasztják jegyesétől (1702 március); a felek közt a mátkaságot felbontják, az egymásnak adott ajándékokat adják vissza (1702 március); legény beidézte mátkáját, a lány nem jelent meg (1703–1705); a legény nem akarja feleségül venni jegyesét (1703–1705); Kis Annát mátkasága alól felmentik, mert a legénynek nincs módja hazavitelére, és más vallású (1703–1705); a jegyeseket elválasztják egymástól, mindkettő szabadságot kap új házasságra (1708 december); a mátkaságot felbontják, mindkét fél szabadságot kap házasságra (1710 november); Székely Zsuzsa és Szabó István között a parciális felbontja a mátkaságot, mert a férfi továbbra is jár volt feleségéhez (1711 május); Szabó Mihály és Szabó Mária között a mátkaságot felbontják, „mivelhogy Szabó Mihály nem fog szabad személy lenni” (1712. június 2.); Kendi Máriát Bodoki Sámuel eljegyezte, de kiderült, hogy a legény más nővel paráználkodott, ezért a mátkaságot felbontják (1713 szeptember); Kolumbán Katalin visszautasította jegyesét (1713 november); Thúri Judit a Bereczki Istvánnal való mátkaságának felbontását kéri a legény rossz magaviselete miatt (1715 június); Kalocsai János eljegyezte Nagy Borbálát, de nem akarja elvenni (1716 június); Szabó Erzsébet elhidegült mátkájától, mátkasága felbontását kéri, a mátkaságot felbontják (1716 október); Kis Mihály eljegyezte Horvát Katát, jegyet is váltottak,

de később a leány a jegyajándékot visszaküldte (1717 március); Székely György eljegyezte Bekő Annát, de mivel a mátkaság a lány gyámjának beleegyezése nélkül történt, ezért felbontják (1718 március); Varga Borkát eljegyezték, de a mátkájának másik felesége is van, ezért felbontják a jegyességet (1718 október); Kovács Márton el akar válni mátkájától, de semmi okot nem talál a visszautasításra (1720 február); Tótfalusi Sámuel balavásári tanítót a mátkaság alól felmentik (1720 június); Székely Anna mátkáját visszautasította (1720 június); Harasztosi István mátkáját visszautasította, a jegyet felbontják (1720 szeptember).

Megkövetés. A felperes szolgálónó vádolja az alperest, hogy őt hírébennevében mocskolta, közösült vele, alperes a parciális előtt visszavonja szavait és megköveti a felperest (1667 március); a templomban veszekedő két asszonyt hathat forintra bünteti a parciális, egymást kövessék meg (1668 március); Hadadi Mihály felfüggesztett jegyző a parciális előtt bűneit megvallja és ekléziát követ (1714 február); Szentannai István balavásári lelkészt bögözi Fosztó György egrestői tanító mocskolta, de később beismerte vétkét, ezért a parciális ítélete szerint kövesse meg a lelkészt (1716 március); Mátyás Anna templomból kijövet meglökdöste nemes Rákosi Sámuelné, ezért a parciális előtt kövesse meg (1716 október).

Mentés. Deák Orsolya harmadmagával tisztázta magát, ezért a parciális ügy ítélte, hogy visszamenjen férjéhez (1638. június 10.; 1638 november); a lányt paráznasággal vádolták, két tanúval bizonyította ártatlanságát, egybekelhet mátkájával (1642 június); Tolnai Andrást elválasztják parázna feleségétől, de mentse magát ő is a paráznaság vádja alól (1688 július); a sövényfalvi lelkészt szolgálója paráznasággal vádolta, melyért a parciális hivatalából felfüggesztette addig, míg kimentí magát a vád alól (1695 február; 1695 június); Királyfalvi Sámuel azzal vádolta Illyefalvi Bálintot, hogy Máramarosban felesége van, a felperes tisztázta magát a rágalom alól és felmentették (1699 március); Csatlós Erzsókot felmenti az ekléziakövetés alól a parciális, járhat templomba (1702 március).

Nemes. Nemes Harasztosi Anna és gesei Mohai Sándor válópere (1638. június 3.); vajai Harkó Pál és a kóródszentmártoni lelkész közti per kártérítés miatt (1641 október–december); nemes Köpötsi Tamás radnóti udvarbíró perli Túri János radnóti lelkészt (1644 október); Romoz János és Porkoláb Judit válópere (1656. december 7.; 1656. december 14., Csávás; 1658 április); Piheni Mihályt és Belei Erzsébetet egy időre szétválasztja a parciális (1657 június; 1658 november); Fekete Klára és Lisztius László válópere (1661 június); nemes Borbély Péter perli feleségét, Horvát Krisztinát hűtlenségért (1663. november 8.; 1663. december 6.); nemzetes Bagotai Erzsébet Rác Pétertől válni akar (1665. március 11.; 1665. március 18.; 1665 június); Kakuczi Zsófia és Baczi János mátkaságát felbontják (1666. november 3.; 1666. november 16.); Teremi András és a radnótiak közti per (1666. november 3.); Szalánczi István és felesége, Nagy Judit a parciális előtt kibékültek (1667 december); Sarádi Zsigmond és Daczó Zsuzsanna válópere (1668 március; 1668 április; 1668 május); nemzetes György Deákot, Mikes Mihályné gondviselőjét mátkájától, Nagy Krisztinától elválasztják (1675 július); Gyulaffi Zsófia és Bánffi György házasságát felbontják (1676 március; 1679 április); Bethlen Elek és

Kapi Erzsébet válópere (1679 július); Kakuczi Györgyöt Mihác Borbálától elválasztják (1681 április); Hegyesi Erzsébet elválását kéri besenyői Grasszai Farkastól (1682 február); Kapi Annát, amennyiben a püspök is így határoz, elválasztják hűtlen mátkájától, Kendeffi Páltól (1682 október); Jenei Istvánt elválasztják Kakucsi Zsófiától (1690 március); Macskási Imre és Lugosi Anna válópere (1696 február; 1696 április); Horvát Dávid és Tarczali Éva ügye (1696 április) nemzetes Horvát Sámuel és a küüllővári lelkész közt per indult rágalmazásért (1702 október; 1703 március); alvinczi Nemes Erzsébetet parázna férjétől, Kovács Mihálytól elválasztják (1702 október; 1703 március); diódi Vass Mária elválást kér szentmártonmacskási Macskási Imrétől (1702 október; 1703 március); bonyhai Sipos József elválást kér Asztalos Judittól (1703–1705; 1705 november; 1708 december); Magyarai Annák elválást kér Debreczeni Mihálytól (1709 április; 1710 június); nemzetes Vas Mihály feleségének, Bánffi Krisztinának paráznsága nyilvánvaló, ezért a parciális elválasztja őket (1709 november); egerbegyi Bakcsi Sámuel kéri felesége, Petri Judit visszatérését (1712 március; 1713 február); ákosfalvi Némethi György, kéri hogy feleségét, désfalvi Bánfi Évát visszarendeljék (1712. június 2.; 1712 november); Bánfi Éva és Pataki Ferenc nemesek házasságát felbontja a parciális, mert közeli rokonságban vannak (1713 március; 1713 május); nemes Balási András perli Solymosi Mihály kóródszentmártoni lelkészt, amiért lopással és a kalákpénzből való részesüléssel vádolja (1715 június); nemes székelykeresztúri Farkas Pál és Magyarai Mária válópere (1717 november; 1718 február); nemes Domokos Gergely a harang árának felét fizesse, amiért eklézsia tudta nélkül szereltette fel (1717 november); Fricsi Fekete Erzsébet és Fogarasi Sámuel orvos válópere (1720 február; 1720 június; 1720 július).

Német. A feleség hűtlensége, németek közé szökése bizonyított (1698 június); németekkel való paráznság miatt Bándi András elválást kér feleségétől (1718 február; 1718 június).

Nyelvesség. A férjet elhagyta felesége, ezért elválást kér tőle, a parciális nem választja el őket, az asszony ne nyelveskedjen (1663 október); Székely Istvánt felesége paráznának kiáltotta, férj igazolta magát a vádak alól, feleség a nyelveskedésért büntetődjék (1708 december).

Orvos. Fricsi Fekete Erzsébet és Fogarasi Sámuel orvos válópere (1720 február; 1720 június; 1720 július).

Ölés, gyilkosság. Mohai Sándor öléssel fenyegette feleségét, és azt állította róla, hogy „három gyermekit nyomatta ki pakulárokkal” (1638. június 10.); Sárpataki Judit ellen gyanú van, hogy férjét megölte, ezért ártatlanságát hét személy vallomásával igazolja (1659. január 7.); a legényt felszabadítják gyermekgyilkos mátkájától, házasságra engedik (1689 december).

Ördög. Vadasdi Péter lelkész és felesége ördögi gyűlölségről tesznek bizonyágot (1698 november).

Paráznság. Koncz György paráznsággal vádolja feleségét: „oly üdőben, s oly leghinyekkel conversálkodott, hevert, lepel alatt feküdt, hogy igen nagy suspitiot vont magára” (1638. június 10.); Domokos Mártát paráznsággal vádolták, ártat-

lansága kiderült (1640 június); Petki János azzal kérkedett a faluban, hogy Csávási Máté lányával paráználkodott (1641 június); a lányt paráznasággal vádolták, két tanúval bizonyította ártatlanságát (1642 június); felperes elválást kér jegyesétől, akit paráznasággal vádol, a vád bebizonyosodik (1643. augusztus 4.; 1643 szeptember); a dányáni lelkész perbe fogta a balavásári tanítót paráznasággal való rágalalmazásért (1643. augusztus 20.; 1643. október 21.); a küüllővári tanító és egy asszony paráznasága nem teljesen bizonyos (1643. október 9.); az asszony paráználkodott az alperessel, gyerekük is született (1652 szeptember); a felperes válni akar feleségétől, mivel mással paráználkodott, a vallók bizonyították az asszony paráznaságát (1655 augusztus); Romoz János feleségét több rendbeli paráznasággal vádolja (1656. december 7.; 1656. december 14.; 1658 április); a felperes elválást kér feleségétől, akit paráznasággal vádol, az asszony azzal védekezik, hogy férje kényszerítette erre a vallomásra (1657 május); a felperes vádolja férjét, hogy elkergette házától, alperes feleségét paráznasággal vádolja (1657 június); a felperestől elszökött felesége, három évig távol élt, majd visszafogadta, de idő előtt gyermeket szült, ezért paráznaságért elválást kér tőle a férj (1658 április; 1659 április); Koronkai feleségét és a vele paráználkodó legényt templomból kiltitják (1659. január 7.); a férj elválást kér parázna feleségétől (1659 április); felperes elválást kér parázna feleségétől, a paráznaság nyilvánvaló, elválasztják őket (1659 augusztus); a felperes tíz éve elhagyta férjét rossz magaviseletért, Torda vármegyében férjét elválasztották tőle, ő is elválást kér, de paráznasággal vádolják, igazolta magát a vádak alól (1663 április); a gógáni tanító paráználkodott, eklézsiakövetésre engedték és bírságot, később ismét paráználkodott, ezért a lelkészi rendből kivetették (1663. december 6.); a felperes parázna és fattyat vetett feleségétől elválását kéri (1664 március); a parázna asszony külső tisztekkel megegyezett, eklézsiakövetésre engedélyt kap (1664 december); a felperes és alperes egymást kölcsönösen paráznasággal vádolják (1665. augusztus 26.; 1665 ősz); felperes paráznasággal vádolja férjét (1665 november); a felperes paráznasággal vádolja feleségét, az asszony kurvaságát több tanú is bizonyítja (1665 november); a kerelőszentpáli lelkész paráznasággal gyanúsítja feleségét, azt kívánja, hogy mentse magát a vádak alól (1666 március); a búzásbesenyei lelkész felesége paráznasággal vádolt két személyt, ezért beperelték őt, de állításai igaznak bizonyultak (1666 július); az alperes nem tudta igazolni magát a paráznaság vádjá alól (1666 július; 1666. november 3.); a felperes gyalázkodó feleségét paráznának mondja, de nem tudja a paráznaságot rábizonyítani (1666. november 3.); a felperes elválását kéri parázna férjétől, mely paráznaság nyilvánvaló (1666. november 3.; 1666. november 16.); Balog Mártát paráznának nyilvánították (1666. november 16.); a gógánváraljai lelkészt paráznaság miatt 12 forintra büntetik, és tisztétől megfosztják (1666. november 23–24.); Patakfalvi Zsuzsanna elválását kéri paráznának nyilvánított férjétől (1667. március 9.); Zsigmond Kata paráznasága kiderült, elválasztják férjétől (1668 március; 1668 szeptember; 1670 január; 1671 január; 1671. április 1.); három fajtalankodó és paráználkodó gógáni személyt a parciális kiközösít (excommunicatio major) (1668 július); a férj bebizonyította feleségének paráznaságát (1669 május); Thordai Istvánt parázna feleségétől elválasztják (1670 június); Székely Mihályt parázna feleségétől elválasztja a parciális, mivel több valló is látta paráználkodni az asszonyt (1675 július); felperest elválasztják parázna feleségétől, az asszony ligában marad (1680

június); a paráznságát beismerő asszonyt elválasztják férjétől (1680 június); Váradi Mihályt elválasztják parázna feleségétől (1681 június); Némethi Gergelyné paráznának nyilvánítják, férjét lelkészi hivatalából a következő generális zsinatig felfüggesztik (1682 február); Hegyesi Erzsébet elválasztást kér parázna urától (1682 február); Horváth László bebizonyította feleségének paráznságát (1687 június); az asszonyt elválasztják parázna férjétől (1688); Tolnai Andrást elválasztják parázna feleségétől (1688 július); a paráznságért megbüntetett férj ekléziát követett, elvált feleségével megbékélt (1689 december); a felperest elválasztják parázna feleségétől (1694 február); Márkosfalvi Bálint lelkész paráznsága, „mocsos cselekedetei” megbizonyosodtak, ezért a parciális hivatalától megfosztotta (1695 február); a parázna asszonyt világi tisztek kezére adják, majd ekléziakövetésre ítélik (1694 november); Gáspár Tamás bebizonyította felesége paráznságát (1694 november); megbizonyosodott a házastársak paráznsága, ezért elválasztják őket (1694 december); a sövényfalvi lelkészt szolgálója paráznsággal vádolta (1695 február; 1695 június); a felperes bebizonyította felesége paráznságát (1695 február); Karponai János bebizonyította felesége paráznságát (1695 június); Szász Jánost elválasztják parázna feleségétől (1696 április); a paráznsággal gyanúsított férfi köteles 15 napon belül magát tisztázni, ha nem tenné, magisztrátus kezére bocsátják (1697 június); a feleség paráznsága bizonyított, a felperest elválasztják tőle (1698 június); a korábban paráznság vádja alól felmentett Naményi Istvánt a herepei gyülekezet ez ügyben perbe fogta (1698 június; 1698 november; 1699 március); a felperest elválasztják parázna férjétől (1698 június); a herepei lelkész leányát paráznának ítélik, megbüntetését a generálisra bízják (1700 június; 1700 augusztus); Szilágyi Zsigmond sövényfalvi lelkész elválasztását kéri parázna feleségétől (1700 június; 1701 január); a férj bizonyította feleségének többszöri paráznságát (1700 augusztus); a feleséget parázna férjétől elválasztják (1702 március); a peres feleket elválasztják a férfi többszöri paráznsága miatt (1702 március); alvinczi Nemes Erzsébetet parázna férjétől, Kovács Mihálytól elválasztják (1702 október; 1703 március); a feleség hütlenséggel vádolja férjét, ezért ő is paráznalkodni kezdett (1703 március); a felperes parázna feleségétől elválhat, hozzon bizonyáglevelet kereséséről (1703–1705); bonyhai Sipos József feleségét paráznsággal vádolja (1703–1705; 1705 november; 1708 december); Sarkadi György összeveszett a kóródszentmártoni lelkésszel, a lelkész Sarkadi lányát paráznának kiáltotta (1707 március; 1708 január); Székely Istvánt felesége paráznának kiáltotta (1708 december); nemzetes Vas Mihály feleségének, Bánffy Krisztinának paráznsága nyilvánvaló (1709 november); a férj elválást kér feleségétől paráznság miatt (1710 június); a felperest elválasztják feleségétől, az asszony paráznsága miatt (1711 március; 1711 november); hűtlen, parázna, latrot tartó feleségétől a férjet elválasztják (1711 november); a férj elválást kér az őt elhagyó feleségétől, a feleség a menti magát a vád alól, a férfi paráznának bizonyul (1712 március); Demeter György házasságtörő felesége elleni ügyében mindkét felet kibocsátja a parciális (1712 március; 1715 február); Miskolczi Mihály csapói lelkész paráznsággal vádolta feleségét (1712. június 2.; 1712 november; 1713 február; 1713 március; 1713 június); Fodor András paráznsággal vádolja feleségét, Varga Magdolnát (1712 november; 1713 február); Szeredai Kata férjének paráznsága bebizonyosodik (1713 február); Kendi Máriát Bodoki Sámuel eljegyezte, de kiderült, hogy a legény

más nővel paráználkodott (1713 szeptember); az esperes paráználkodás miatt perbe fogja a jegyzőt (1714 február); Petri András almási tanítót tisztátalansággal vádolják (1714. június 7.); Herczeg István paráznasággal vádolja feleségét, az asszony paráznasága bebizonyosodik (1714. június 7.); Gombkötő Erzsébet válni akar férjétől, mivel paráznasággal gyanúsítja (1715 február; 1715 június); Csehi Mihály mocskolta Fodor Katát, hogy vele paráználkodott (1715 február; 1716 március); Vámospércsi Sámuel parázna feleségétől elválasztja a parciális (1716 március); Rácz Miklós paráznasággal vádolja feleségét, az asszony „fertelmeskedését” több tanú is bizonyítja (1716 június); Pál György nem tudja feleségének nős paráznaságát bizonyítani (1716 október; 1717 június); Szász János többszöri paráznasággal vádolja feleségét, de nem tudja bizonyítani (1717 március; 1717 június); Szentannai István gógáni lelkész feleségét paráznasággal vádolja, azonban nem tudja bizonyítani (1717 június; 1717 november; 1718 február); Apáczai Márton exkommunikációban marad mindaddig, míg magát a paráznaság gyanúja alól nem igazolja (1717 június); nemes Farkas Pál perli a radnóti tanítót, Helmecki Istvánt, amiért feleségét elcsábította, paráználkodott vele (1717 november); nemes Farkas Pál elválását kéri feleségétől, amiért az paráználkodott, az asszony paráznasága nyilvánvaló (1717 november, Búzásbesenyő; 1718 február); Fóris Istvánt elválasztják parázna feleségétől (1718 február); németekkel való paráznaság miatt Bándi András elválást kér feleségétől (1718 február; 1718 június); Józsa Anna elválást kér férjétől, de nem bizonyítja annak paráznaságát (1718 június; 1718 október); Bereczki Demeter paráznasággal vádolja feleségét, azonban nem tudja bizonyítani (1718 október; 1719 február); Gombócs Kata paráznaságát nem tudják bizonyítani (1719 február); Péter András almási tanítót parázna feleségével való élése miatt hivatalától felfüggesztik (1720 február); Szabó Juditot parázna férjétől elválasztják (1720 július); Székely Annókot elválasztják férjétől annak paráznasága miatt (1720 szeptember); Zágoni Absolon balavásári lelkészt hivatalából felfüggesztik és kiközösítik, mivel a volt lelkész özvegyével paráználkodott (1720 november).

Patrónus. A sövényfalviak kérjenek bocsánatot Vályi Andrástól, amiért patrónusok tudta és akarata nélkül hívták lelkészüknek (1695 június); a balavásári tanító panaszolja, hogy az egrestői patrónusok fizetését az egrestői deáknak adják (1703–1705); a királyfalvi ekléziába Lázár Györgyné az egyházmegye és gyülekezet akarata nélkül mestert ültetett, ezért a parciális a generális zsinathoz fordul jogorvoslásért (1716 június).

Perújítás (novum). Mohai Sándor a püspökhöz fellebbez, aki utasítja az egyházmegyét, hogy a pert vegyék fel újra (1638. június 10.); az alperest elválasztják férjétől, később pert indít egykori férje ellen, de mivel a perújrafelvétel nem szabályos, azt leállítják (1666 július; 1666. november 3.); Sarádi Zsigmond elválását kéri feleségétől, Daczó Zsuzsannától, de a parciális nem lát elegendő okot, a feleség perújítást kér és beperli férjét (1668 március; 1668 április; 1668 május).

Pletyka. Gyulaffi Zsófia pletykálással vádolja férjét (1676 március, Nagykend; 1679 április); Vadasdi Péter lelkész feleségét veszekedéssel, pletykálkodással vádolja, a parciális a feleket megbékélésre inti (1698 november).

Püspök. Mohai Sándor a püspökhöz fellebbez, aki utasítja az egyházmegyét, hogy a pert vegyék fel újra (1638. június 10.); esperesválasztásra püspöki engedély érkezett (1689 december).

Rágalom. A balavásári lelkész perbe fogja a mestert, amiért az feleségével együtt gyalázta őket, feleségét kurvázta (1639 június); Bogáthi Imre balavásári lelkész perli Pataki Pál nagykendi iskolamestert, amiért az őt és családját gyalázta (1640 május); Muska Zsófia gyalázta férjét, paráznasággal vádolta (1640 június); Petki Jánost utolsó tárgyaláson gyalázás miatt elítéli a parciális (1641. november 20.); a felperes azzal vádolja a királyfalvi tanítót, hogy szidalmazta és feleségét kurvának kiáltotta (1642 február); a felperes vádolja Csávási István iskolamestert, hogy gyalázta, hazugnak nevezte (1643 május); Tövissi Máté héderfáji lelkész kéri Fehérvári Mihály vámosgálfalvi lelkész megbüntetését áskálódásért, gyalázásért (1643 június); Tsepei János dányáni lelkész perbe fogta Haraszkereki Mihály balavásári tanítót rágalmazás miatt (1643. augusztus 20.; 1643. október 21.); Sárdi Gergely ebesfalvi lelkész gyalázkodásért és rossz hír terjesztésért perli Radnóti István lelkészt (1645 november); a felperest elhagyta felesége, felesége gyalázkodással vádolja a férjet (1657 március); Radnóthfái István sövényfalvi lelkészt rágalommal és gyalázással vádolja a felperes asszony (1666 július); a felperes gyalázkodó feleségét paráznának mondja (1666. november 3.); a felperes vádolja az alpe-rest, hogy őt hírében-nevében mocskolta (1667 március); Szeredai Péter kerelőszentpáli lelkész rágalmazta, lopónak, kurvának és boszorkánynak mondta a cselédlányt (1669 június); Disznajói Mihály gógánváraljai lelkész és Illyefalvi Lőrincz iskolamester között hosszas és durva veszekedés, kölcsönös rágalom és becstelenítés miatt folyt per (1673 augusztus; 1673 december; 1674 február); Vadasdi Péter lelkész feleségét veszekedéssel, rágalmazással vádolja (1698 november); Hosszúfalusi Péter sövényfalvi tanítót Szilágyi Sigmund lelkész rágalmazása miatt a parciális megverettetésre ítélte (1699 március); Királyfalvi Sámuel azzal vádolta Illyefalvi Bálint tanítót, hogy annak Máramarosban felesége lenne (1699 március); Gidófalvi Péter küküllővári lelkészt beperelték rágalmazásért (1700 február; 1700 június); a jegyeseket elválasztják egymástól, fizessenek büntetést a rágalmazásért (1708 december); Szilágyi Zsigmond királyfalvi lelkész panasolja, hogy Galambosi Pál radnóti iskolamester őt rágalmazta, lopással vádolta (1713 május; 1713 június); Csehi Mihály mocskolta Fodor Katát, hogy vele paráználkodott (1715 február; 1716 március); Balási András perli Solymosi Mihály kóródszentmártoni lelkészt, amiért lopással és a kalákpénzből való részesüléssel vádolja (1715 június); Kovásznai György gógánváraljai tanító rágalmazásért perbe fogta a korábbi tanítót és családját (1715 június); Szilágyi Zsigmond paráznasággal vádolta Zalányi Gergelyt, a vádak azonban nem igazolódtak (1715 november); Szathmári András küküllővári tanítót többen is mocskolták (1715 november); Szentannai István balavásári lelkészt bögözi Fosztó György egestői tanító mocskolta, aki később beismerte vétkét (1716 március).

Részeg, részegség. Ormányi János kendi lelkészt részegség miatt a generálisig felfüggesztik hivatalából (1644 június); Sárdi Gergely ebesfalvi lelkész perli Radnóti István lelkészt, akinek többszöri részegségét említi (1645 november); a lány apja a legényt részegeskedéssel vádolja (1646 október; 1646 november); a leány

azzal vádolja a legényt, hogy részegen garázdálkodik (1656 január); királyfalvi iskolamestert részegeskedésért, hivatali mulasztásért bünteti a parciális (1659. január 7.); Horváth László bebizonyította felesége részegeskedését (1687 június); Vajai Mihály gógáni és gógánváralji tanítót részegeskedésért a lelkészi rendből kicsapják (1715 február); Szentannai István gógáni lelkész feleségét részegeskedéssel vádolja (1717 június; 1717 november; 1718 február); Gönczi János dányáni tanítót figyelmezteti a parciális, hogy az italozással hagyjon fel, különben hivatalából felfüggesztik (1718 június); Bereczki Demeter feleségét részegeskedéssel vádolja (1718 október; 1719 február); Szolokmai János szentpáli tanítót részegeskedése, táncolása miatt hivatalából elmozdítják (1720); Dobolyi Miklós királyfalvi tanítót táncolással, részegséggel vádolják, meginti a parciális (1720 november).

Reverzális. Bányai István almási lelkészt hivatalából felfüggesztik, esperesét kövesse meg, adjon reverzalist (1712 november; 1713 február); Galambosi Pál radnóti iskolamester Szilágyi Zsigmondot rágalmazta, lopással vádolta, kövesse meg, majd adjon reverzalist (1713 május; 1713 június); Szentannai István balavásári lelkészt böggözi Fosztó György egrestői tanító mocskolta, de később beismerte vétkét, ezért a parciális ítélete szerint adjon reverzalist (1716 március); Szentannai István gógáni lelkész feleségét részegeskedéssel, paráznasággal, boszorkánysággal vádolja, a feleség kövessen eklézsiát térden állva és adjon reverzalist (1717 június; 1717 november; 1718 február).

Sákramentum. Királyfalvi István szőkefalvi lelkészt hivatalától megfosztották, mivel a sákramentumot kiközösített személyeknek is kiszolgáltatta (1692 október); Barta Mihály csúnyán káromolta az úrvacsorát: „szarom az Úr vacsorájába az ebattába” (1720 február).

Számadás. Számadás az egyházmegye pénzéről és a Gillányi-hagyaték után befolyt jövedelmekről (1681 június; 1683 június).

Száműzés. Tsepei János dányáni lelkész perli Haraszkereki Mihály balavásári tanítót, alperest megvesszőzik, száműzik és vagyonától megfosztják (1643. augusztus 20.; 1643. október 21.).

Szitok. Harasztosi Anna azzal vádolja férjét, hogy többször is erősen szidalmazta, kurvának, tolvajnak kiáltotta (1638. június 3.); a felperes azzal vádolja a királyfalvi tanítót, hogy a templomból kijövén szidalmazta és feleségét kurvának kiáltotta (1642 február); Szebeni Mihályt szitkozódásaiért hivatalából leteszik (1670 június); Gidófalvi Péter küküllővári lelkészt beperelték rágalmazásért, szidalmazásért (1700 február; 1700 június); Bojár Péter perli Szabó Annát szitkozódásért és káromkodásért (1713 november); a haranglábi lelkész ellen szitkozódó, káromkodó, attázó asszonyt a parciális kiközösíti (1719 február); Zalányi Gergely gógánváraljai lelkész és Árkosi Sámuel ebesfalvi tanító veszekedtek, szitkozódtak (1720 június).

Szökés. Fodor András jegyben lévő lányának szabadságot kér, mivel korábbi jegyese elszökött (1647 február); a felperes elszökött feleségétől elválását kéri (1650 január); a felperes elválását kéri feleségétől, aki egy másik házas emberrel elszökött (1651 március); a felperestől elszökött felesége, három évig távol élt, majd visszafogadta (1658 április; 1659 április); Imre Orsika bizonyítsa, hogy szö-

kött férje meghalt (1658 december); Mihály György elszökött feleségétől és más asszonnyal lakik (1663 október); a felperes paráznasággal vádolta feleségét, az asszony a vádak hallatára elszökött (1666 május); felperest elszökött, parázna feleségétől elválasztják (1680 június); Vámos Jánost szökött feleségével együtt vattalásra bocsátják (1681 június); az erőszakkal vádolt férjtől felesége elszökött, a parciális visszarendeli hozzá (1684 július; 1684 október; 1685 február); Pálfi Anna paráznasággal vádolja férjét és elválást kér, de mindketten elszöktek, ezért a per abbamarad (1714 szeptember; 1714 november).

Szöktetés. Szentkirályi Sámuel mátkásodni akart, ezért elszöktette a lányt (1720 szeptember).

Szülés. Gyulai Pap Erzsókot, a herepei lelkész leányát megszült gyermekének megölésével vádolják (1700 június; 1700 augusztus); Philep Ilona hét hónapra szült gyereket, a parciális nem lát rendellenességet (1702 március).

Tánc. Szolokmai János szentpáli tanítót részegeskedése, táncolása miatt hivatalából elmozdítják (1720); Dobolyi Miklós királyfalvi tanítót táncolással, részegséggel vádolják, megint a parciális (1720 november).

Tanító. A felperes vádolja Csávási István iskolamestert, hogy veszekedett véle, gyalázta, cigánynak és hazugnak nevezte (1643 május); Tsepei János dányáni lelkész perbe fogta Haraszkereki Mihály balavásári tanítót (1643. augusztus 20.; 1643. október 21.); Léczfalvi Bálint küüllővári tanító igazolja magát a paráznaság gyanúja alól (1643. október 9.); Gálfalvi István vámosgálfalvi tanítót jegyese visszautasította (1647 július); Besenyei János királyfalvi iskolamestert részegeskedésért, hivatali mulasztásért és engedetlenségért hat forintra bünteti a parciális (1659. január 7.); Besenyei János gógáni tanító paráznalkodott, eklézsiakövetésre engedték és bírságolták, később ismét paráznalkodott, ezért a lelkészi rendből kivetették (1663. december 6.); ha a lelkészi rendbe tartozó személyek egymás között perelnek, semmi költséggel ne tartozzanak a parciálisnak (1667 március); Szeredai Péter kerelószentpáli pap és felesége boszorkánynak kiáltották a mester feleségét (1667 november); a gógánváraljai iskolamestert Szentistváni Istvánt menesztik hivatalából (1670 január); Disznajói Mihály gógánváraljai lelkész és Illyefalvi Lőrincz iskolamester között hosszas és durva veszekedés, kölcsönös rágalom és becstelenítés miatt folyik per (1673 augusztus; 1673 december; 1674 február); Donát János esküdjék meg a szentpáli iskolamester által okozott kárról, a mestert lopás miatt felfüggesztik (1688); Székely János lelkész és felesége megbékélt Radnóti János mesterrel (1694 november); Nyújtódi Márton nagykendí mestert botránkozató magaviselete és a lelkésszel folytatott veszekedése miatt megpálcáztatták, hivatalától megfosztották (1696 november); a parciális gyűlésről indokolatlanul hiányzó lelkészeket és tanítókat három forinttal büntetik (1697 november); Martonfalvi István küüllővári tanító verekedésbe keveredett, az általa megsebzett feleknek fizessen 12,50 forintot (1698 június); Hosszúfalusi Péter sövényfalvi tanítót Szilágyi Sigmond lelkész rágalmazása miatt a parciális megverettetésre ítélte (1699 március); Királyfalvi Sámuel azzal vádolta Illyefalvi Bálint tanítót, hogy annak Máramarosban felesége lenne (1699 március); Selyki Márton csávási mestert inti a parciális, hogy ha munkáját nem végzi rendesen, a gyermekeket gondosan nem

tanítja, akkor tisztétől megfosztják (1699 március); Gidófalvi Péter küküllővári lelkész és Borsai István tanító közötti vitában a parciális mindkettőt elmarasztalja (1699 március; 1699 november); Szilágyi Zsigmond sövényfalvi lelkész és Pávai Mihály tanító között két alkalommal verekedés volt (1700 június); Vajai Mihály gógáni iskolamester házasságát Székely Katával megengedi a parciális (1702 augusztus); ha a tanító nem jelenik meg a parciálison, pénzbüntetéssel sújtják, amíg be nem fizeti, hivatalától függesszék fel (1703 március); Hosszúfalusi Péter királyfalvi mestert hat forintra büntetik engedetlenségéért (1703–1705); a kendi lelkész és tanító családja között veszekedés volt, a tanítót megvesszőzik és az ekléziából kitiltják (1703–1705, 1705 november); a balavásári tanító panasolja, hogy az egrestői patrónusok fizetését az egrestői deáknak adják (1703–1705); a tanítókat figyelmezteti a parciális, hogy illendően viselkedjenek, különben megbüntetik és hivatalukból is felmentik őket (1708 január); Szilágyi Zsigmond királyfalvi lelkész panasolja, hogy Galambosi Pál radnóti iskolamester őt rágalmazta, lopással vádolta (1713 május; 1713 június); bogáti György deák ellen eljárást indít az esperes botránnyos magaviselet, szitkozódás, káromkodás miatt (1713 június); Petri András almási tanítót tisztátalansággal és szemtelenséggel vádolják, hivatalától felfüggesztik, ekléziát követ, visszafogadják (1714 június); Kendi János dányáni tanító fizesse meg az elveszett pisztolyok árát (1714 szeptember); Vajai Mihály gógáni és gógánváralji tanítót részegeskedésért és rossz magaviseletért a lelkészi rendből kicsapják (1715 február); Kovásznai György gógánváraljai tanító rágalmazásért fogta perbe a korábbi tanítót és családját (1715 június); Szathmári András küküllővári tanítót többen is mocskolták (1715 november); Szentannai István balavásári lelkész bögözi Fosztó György egrestői tanító mocskolta, de később beismerte vétkét (1716 március); az egrestőiek közül többen is verekedéssel és vérengzéssel vádolják Bögözi György tanítót (1716 március); a királyfalvi ekléziába Lázár Györgyné az egyházmegye és gyülekezet akarata nélkül mestert ültetett (1716 június); a szentpáli tanítót Tótfalusi Sámuel elmozdítják az ekléziából, mivel gyermekeit nem fegyelmezi (1717 március); Farkas Pál perli a radnóti tanítót, Helmeczi Istvánt, amiért feleségét elcsábította, a tanítót a lelkészi társaságból kivetik (1717 november); Gönczi János dányáni tanítót figyelmezteti a parciális, hogy az italozással hagyjon fel, különben hivatalából felfüggesztik (1718 június); Péter András almási tanítót parázna feleségével való élése miatt hivatalától felfüggesztik (1720 február); Szolokmai János szentpáli tanítót részegeskedése, táncolása, lelkésze elleni áskálódása miatt hivatalából elmozdítják (1720 február); Sárosi Mihály dányáni tanítót lopásért s egyéb kihágásaiért hivatalából felfüggesztik és kiközösítik (1720 február); Zalányi Gergely gógánváraljai lelkész és Arkosi Sámuel ebesfalvi tanító veszekedtek, szitkozódtak, mindkettőt békességre inti a parciális (1720 június); Tótfalusi Sámuel balavásári tanítót mátkaság alól felmentik (1720 június); a tanítókat intik, hogy hosszú mentét készíttessenek maguknak, különben három forintra büntetik őket (1720 szeptember); Uzoni Mihály csávási tanítót botránkozató magaviseletéért 3 forintra büntetik, a mocskolódásért 13,5 forintot fizessen (1720 szeptember); Szentgyörgyi Mihály mikesfalvi mestert felmentik Bagotai Miklósné keresete alól a nő tisztátalansága miatt (1720 szeptember); Szentgyörgyi Mihály mikesfalvi tanítót elválasztják feleségétől, amíg dolgukat a külső fórum előtt rendezik, a mestert felfüggesztik hivatalából (1720 november); Dobolyi Miklós király-

falvi tanítót táncolással, részegséggel vádolják, meginti a parciális (1720 november).

Telek (fundus). Évi két forint ellenében megengedik a jobbágnak, hogy az eklézsia telkén házat építsen, és ott lakjon (1681 június).

Templom. A templom körül senki ne állíthasson korcsomát Küküllőváron, „az oláhoknak is egyetmásokat odahordani ne engegyék”, az egyházfi gondot viseljen a templom körüli kerítésre (1707 március).

Terhesség. A felperes kéri az őt teherbe ejtő férfitől, hogy feleségül vegye (1703–1705).

Thorális szeparáció. Piheni Mihályt és Belei Erzsébetet egy időre szétválasztja a parciális (1657 június; 1658 november); Székely Ferencet nem választja el feleségétől a parciális, de karácsonyig külön éljenek (1700 augusztus; 1701 március); a feleséget bizonyos ideig elválasztják férjétől, mert rosszul bánt vele (1703–1705); sem a felperes Dávid Sámuel, sem felesége, Horvát Katalin nem tudja a másik paráznaságát bizonyítani, menjenek külön a következő parciálisig (1713 február; 1713 június); Szentannai István gógáni lelkész feleségét részegeskedéssel, paráznasággal, boszorkánysággal vádolja, egy időre különválasztják őket (1717 június; 1717 november; 1718 február); Szentgyörgyi Mihály mikesfalvi tanítót szétválasztják feleségétől, amíg dolgukat a külső forum előtt végbeviszik (1720 november).

Többnejűség. Az asszony elválását kéri az őt elhagyó férjétől, aki megesküdt, hogy nincs másik felesége, utóbb kiderült, hogy Csíkban gyermeke és felesége is van (1647 július); Parádi Mártát elválasztják az őt korábban elhagyó férjétől, mivel bebizonyosodott, hogy másik felesége is van (1654 április); Borbély Ilonát elválasztják férjétől, mivel kiderült, hogy férjének másik felesége is van (1667 augusztus).

Törvényszék (egyházi). Ha a lelkészi rendbe tartozó személyek egymás között perelnek, semmi költséggel ne tartozzanak a parciálisnak (1667 március); a parciálisról indokolatlanul hiányzó lelkészeket és tanítókat három forinttal büntetik (1697 november); ha a tanító nem jelenik meg a parciálison, pénzbüntetéssel sújtják, amíg be nem fizeti, hivatalától függesszék fel (1703 március); tanítókat figyelmezteti a parciális, hogy illendően viselkedjenek, különben megbüntetik és a hivatalból is felmentik őket (1708 január).

Törvényszék (világi). A felperes és alperes egymást kölcsönösen paráznasággal vádolják, a parciális nem választja el őket, hanem kiadják a külső törvényszéknek (1665. augusztus 26.; 1665 ősz); a felperes paráznasággal vádolja férjét, elválást kér, az asszony a vádak hallatára elszökött, ezért átadják a külső törvényszéknek (1666 május); a Küküllőváron lakó Besenyei György papné minden peres ügyét, akárcsak a többi ottlakó nemesek, a városi bíró előtt bonyolítsa (1667 november); Martonfalvi István küküllővári tanító verekedésbe keveredett, az általa megsebzett feleknek fizessen 12,50 forintot, támadóját világi törvénnyel keresse (1698 június); válóperben megbizonyosodik az asszony hűtlensége, de az asszony világi törvényszék elé akar menni (1699 március); alvinczi Nemes Erzsébetet parázna férjétől,

Kovács Mihálytól elválasztják, férjét a világi bíróságon fogja perbe (1702 október; 1703 március); Szilágyi Zsigmond királyfalvi lelkész azzal vádolta az esperest, hogy őt „denigrálta”, és a generális zsinatot „ajándékkal corumpálta”, mivel világi törvényre ment egyháziak ellen, ezért hivatalából felfüggesztették (1715 február; 1715 június).

Unitárius. Purkhereczi Mihály haranglábi lelkész ellen panaszolt a unitárius püspök a református generálison, azzal vádolván, hogy olyan személyt esketett, akinek ügye még az unitárius fórumon nem ért véget (1712. június 29.).

Vagyonelkobzás. Tsepei János dányáni lelkész perli Haraszkereki Mihály balavásári tanítót, a felperes a paráznság gyanúja alól igazolja magát, alperes a vádak nem tudja bizonyítani, ezért vagyonától megfosztják (1643. augusztus 20.; 1643. október 21.).

Válás. Harasztosi Anna férjétől, Mohai Sándortól elválást kér (1638. június 3.); Csíki Bekő Margit elválást kér az öt tíz éve elhagyó férjétől (1638. június 10.); Besenyei Boldizsárnak Csávási Annától való elválását a parciális engedélyezi (1640 július); Geréb Annát hűtlen férjétől elválasztja a parciális (1641 február); Kis Erzsébetet hűtlen férjétől elválasztja a parciális (1641 február); Pál Margit hűtlen férjétől elválást kér (1643. október 21.); Borbély Zsófia kéri tőle hat éve elbujdosott férjétől való elválasztását (1644. január 15.); az asszony elválni akar (1644. január 17.); Halmágyi Orsolyát férje hat éve elhagyta, elválást kér tőle (1644 június; 1644. november 18.); Dali Katalin elválást kér az öt hat és fél éve elhagyó férjétől (1644. november 17.; 1645 november); Lovász Anna elválást kér az öt több mint három éve elhagyó férjétől (1646 január); Szántó Jánost felesége elhagyta, elválást kér tőle (1647 február); a felperes asszony elválását kéri az öt elhagyó férjétől, akinek Csíkban gyermeke és felesége is van (1647 július); felperes férfi a tőle két éve elment feleségétől elválást kér (1649 június; 1649 október); a felperes elszökött feleségétől elválását kéri, parciális bizonyítékokat kér (1650 január); Bándi Erzsébet férje elbujdosott lopás miatt, elválást kér tőle (1650 február); a felperes elválását kéri feleségétől, aki elszökött egy másik házasságban (1651 március); az asszony paráználkodott az alperessel, gyerekük is született, a férfi nem akarja elvenni az asszonyt, az asszony ezért elválást kér (1652 szeptember); Parádi Mártát elválasztják az öt korábban elhagyó férjétől (1654 április); a felperes elválást kér feleségétől, mivel mással paráználkodott (1655 augusztus); a felperes elválását kéri férjétől, akivel három éve él együtt, de közösülésük nem volt impotencia miatt (1656 november); Romoz János több rendbeli paráznsággal vádolja feleségét, elválást kér tőle (1656. december 7.; 1656. december 14.; 1658 április); a felperes elválást kér feleségétől, akit paráznsággal vádol (1657 május); Borbély Annókot elválasztják urától, mivel elhálás nem volt és a férj beteg (1658. február 13.); az asszony elválást kért férjétől, mert nyolc éve elhagyta, sosem háltak együtt azelőtt sem (1658. február 26.); Miklós Ferencet feleségétől elválasztják (1658 április); a felperestől elszökött felesége, három évig távol élt, majd visszafogadta, de idő előtt gyermeket szült, ezért elválást kér tőle a férj (1658 április; 1659 április); Szentgyörgyi Istvánt hűtlen feleségétől elválasztja a parciális (1659. január 29.); felperest hét esztendeje elhagyta férje, azóta semmi híre felőle, elválasztják tőle

(1659 március); a férj elválást kér parázna feleségétől (1659 április); Fekete Klára elválását kéri Listius Lászlótól (1661 június); a felperes tíz éve elhagyta férjét rossz magaviseletért, elválasztják férjétől (1663 április); a felperest felesége elhagyta, elidegenedett tőle, elválasztják őket (1663. szeptember 12.; 1663. szeptember 28.); a felperes kéri elválását hűtlen férjétől, elválasztják őket (1663. szeptember 28.); a férjet elhagyta felesége, ezért elválást kér tőle, amit azzal is indokol, hogy az asszony csúf (1663 október); a felperest elválasztják férjétől, aki elhagyta és más feleséggel él (1663. december 6.); Székely István elválni szeretne feleségétől (1663. december 6.); a felperes parázna, hűtlen, és fattyat vetett feleségétől elválását kéri (1664 március); János Deákné elhagyta férjét, öt éve nem kereste férje, ezért elválasztják tőle (1664 június); felperest elhagyta férje, ezért elválást kér tőle (1665. március 11.); felperest elhagyta felesége, elválást kér tőle (1665. március 11.; 1665. augusztus 18.); Bagotai Erzsébet öt év házasság után válni akar Rácz Pétertől (1665. március 11.; 1665. március 18.; 1665 június); a felperes elválást kér az őt elhagyó feleségétől, keresse, s maga mellé vegye (1665. március 18.); a felperes panaszol, hogy férje aláhügyozik, csonkítással, veréssel fenyegeti őt, elválást kér (1665 június; 1666. november 3.; 1666. november 16.; 1666. november 23–24.); a felperes paráznasággal és fajtalankodással vádolja férjét, elválasztását kéri tőle (1665 november); a felperes paráznasággal vádolja feleségét és elválást kér tőle (1665 november); a felperes paráznasággal vádolja férjét, elválást kér, az asszony a vádak hallatára elszökött (1666 május); az alperes nem tudta igazolni magát a paráznaság vádjá alól, ezért férjét elválasztják tőle (1666 július; 1666. november 3.); Jakab Annát elválasztják a tőle tíz éve távol lévő férjétől (1666 július); a felperes gyalázkodó feleségét paráznának mondja és elválást kér tőle, de nem tudja a paráznaságot rábizonyítani (1666. november 3.); Bányai Erzsébet egy éve semmit nem tud férjéről, elválást kér (1666. november 3.); Farkas Borbála levélben „szabadságot adott” férjének, a férje is hasonlóan (1666. november 3.); a felperes elválását kéri parázna férjétől, elválasztják őket (1666. november 3.; 1666. november 16.); a felperes elválást kér hűtlen férjétől, keresse, s fogja törvényre ott, ahol találja (1667 március); Patakfalvi Zsuzsanna elválását kéri paráznának nyilvánított férjétől (1667 március); az asszony kéri elválasztását az őt három éve elhagyó férjétől (1667 május); a férj lopásba elegyedett, ezért Lengyelországba szökött, felesége elválást kér tőle (1667 május); Borbély Ilonát elválasztják férjétől (1667 augusztus); Sarádi Zsigmond elválását kéri feleségétől, Daczó Zsuzsannától (1668 március; 1668 április; 1668 május); Gyerkó István hűtlenség miatt beperelte feleségét, Zsigmond Kátát (1668 március; 1668 szeptember; 1670 január; 1671 január; 1671. április 1.); a felperes férfit felesége hét éve elhagyta, azóta megfattyazott, melyért a férfit elválasztják tőle (1668 május); a férj bebizonyította feleségének hűtlenségét, paráznaságát, ezért elválasztják tőle (1669 május); egy cselédlány azért ment szolgálni Szeredai Péterhez, hogy a lelkész a lányt hűtlen férjétől elválassza (1669 június); Thordai Istvánt parázna feleségétől elválasztják (1670 június); Székely Mihályt parázna feleségétől elválasztja a parciális (1675 július); Bánffi Györgyöt Gyulaffi Zsófiától elválasztják (1676 március; 1679 április); Bethlen Eleket Kapi Erzsébet-től, elválasztják (1679 július); testi fogyatékoság miatt a jegyeseket elválasztják (1680 június); felperest elválasztják elszökött, parázna feleségétől (1680 június); paráznaságát beismerő asszonyt elválasztják férjétől (1680 június); Szekeres

Pétert elválasztják hűtlen feleségétől (1681 június); Váradi Mihályt elválasztják hitetlen, parázna feleségétől (1681 június); Lázár Jánost nem nyilvános okok miatt elválasztják feleségétől (1683 június); a feleséget elválasztják hűtlen, a házassági kötelezettségeket elmulasztó férjtől (1684 február); az asszonyt elválasztják élehetetlen, kiskorú férjétől (1684 február); az asszonyt elválasztják az őt két éve elhagyó férjétől (1684 július; 1684 október); Vass Annát elválasztják hűtlen férjétől (1686 január); Horváth László bebizonyította feleségének paráznaságát, részegeskedését, latrokkal való társalkodását, feleségétől elválasztják (1687 június); az asszonyt elválasztják parázna férjétől (1688); Tolnai Andrást elválasztják parázna feleségétől (1688 július); Jenei Istvánt, az asszony fogyatékosága miatt, elválasztják Kakucsai Zsófiától (1690 március); a felperest elválasztják parázna feleségétől (1694 február); László Péter jobbágyát elválasztják hűtlen feleségétől (1694 február); Gáspár Tamás bebizonyította feleségének nyilvánvaló paráznaságát, elválasztják tőle (1694 november); a felperest elválasztják hitehagyott feleségétől (1695 február); bebizonyosodott a házastársak paráznasága, az asszony hűtlensége, ezért elválasztják őket (1694 december); a felperes bebizonyította felesége paráznaságát, elválasztják tőle (1695 február); a felperest elválasztják hűtlen férjétől (1695 június); Karponai János bebizonyította feleségének nyilvánvaló paráznaságát, elválasztják tőle (1695 június); Macskási Imrét elválasztják Lugosi Annától (1696 február; 1696 április); Szász Jánost elválasztják parázna feleségétől (1696 április); Sár Annókot férje nyolc éve elhagyta, ezért elválasztják tőle (1696 november; 1697 március); Harasztosi Annókot férje elhagyta, elválasztják tőle (1697 június); a feleség hűtlensége, paráznasága, németek közé szökése bizonyított, a felperest elválasztják tőle (1698 június); a felperest elválasztják parázna férjétől, az asszonyt második házasságra engedik (1698 június); a parciális elég okot talált a házastársak elválasztására (1698 június; 1699 március); Szeredai Imre Gyulai Zsófiától hűtlen feleségétől elválást kér (1699 november; 1700 február); Szilágyi Zsigmondot elválasztják parázna és tékozló feleségétől (1700 június; 1701 január); Bethlen László és Wesselényi Anna válóperében ítéletet nem mondanak, döntsön a generális (1700 július; 1700 augusztus; 1701 március; 1701 június); a férj bizonyította feleségének többszöri paráznaságát, ezért elválasztják őket (1700 augusztus); a feleséget parázna férjétől elválasztják, eklézsiát követ és második házasságra jogot kap (1702 március); a peres feleket elválasztják a férfi többszöri paráznasága miatt (1702 március); feleség bizonyította, hogy férje négy éve elhagyta, ezért második házasságát engedélyezik (1702 március); alvinczi Nemes Erzsébetet parázna férjétől Kovács Mihálytól elválasztják (1702 október; 1703 március); Parlagi Mihálynak megengedik, hogy beteg feleségétől elváljon (1702 október; 1703 március); diódi Vass Mária elválást kér szentmártonmacskási Macskási Imrétől (1702 október; 1703 március); a férj hét éve beteg feleségétől elválhat, de holtáig támogassa (1703 március); a felperes parázna és hűtlen feleségétől elválhat (1703–1705); Pap András feleségét verte, rongálta, fenyegette, ezért elválasztják tőle (1703–1705; 1707 március); Bartis Kata válni szeretne férjétől (1709 április); Magyarai Annó elválást kér férjétől, nemes Debreczeni Mihálytól (1709 április; 1710 június); nemzeti Vas Mihály feleségének, Bánffy Krisztinának paráznasága nyilvánvaló, ezért a parciális elválasztja őket (1709 november); a feleséget elválasztják második férjétől, rokonság miatt (1710 június); a házastársakat elválasztják az asszony nyomorékká válása

miatt (1710 november); felperest elválasztják feleségétől az asszony paráznasága, hűtlensége miatt (1711 március; 1711 november); az asszony már tíz éve nem képes a házasságra (1711 június); az asszonyt már tíz éve elhagyta férje, azért az asszonynak szabadságot adnak második házasságra (1711 június); hűtlen, parázna, latrot tartó feleségétől a férjet elválasztják (1711 november); egerbegyi Bakcsi Sámuel Petri Judittól elválasztják (1712 március; 1713 február); férj elválást kér az őt elhagyó feleségtől, a feleség a vallomások alapján menti magát a hűtlenség vádjától (1712 március); Demeter Györgyöt feleségétől elválasztják (1712 március; 1715 február); Miskolci Mihály hűtlenséggel, paráznasággal, fattyazással vádolta feleségét, Tót Erzsébetet és elválást kért tőle (1712. június 2.; 1712 november; 1713 február; 1713 március; 1713 június); ákosfalvi Németi Györgyöt feleségétől, désfalvi Bánfi Évától elválasztják (1712. június 2.; 1712 november); Gábor Borkát házasságtörő férjétől elválasztják (1712. június 29.); Csávási Sámuel kutyfalvi pap hűtlen és parázna feleségétől elválik, az asszonyt latrával együtt kiközösítik (1712. június 29.; 1712 november); Kendi Mihály kerelőszentpáli lelkészt botrányos viselkedése, és felesége paráznasága miatt elválasztják feleségétől (1712 november; 1713 február); Csávási Anna elválást kér férjétől, Csejdi Istvántól (1712 november); Fodor András paráznasággal vádolja feleségét, Varga Magdolnát, megölni is megpróbálta, ezért elválást kér tőle (1712 november; 1713 február); Szeredai Katalin férjének paráznasága bebizonyosodik, ezért elválasztják őket (1713 február); Bánfi Éva és Pataki Ferenc házasságát felbontja a parciális rokonság miatt (1713 március; 1713 május); Hidi László feleségét elhagyta, Máramarosban megházasodott, ezért kiközösítik, feleségének házasságra jogot adnak (1713 május); bogáti György Deákot feleségétől elválasztják (1713 június); Kis Péter elválást kér feleségétől, de a parciális nem lát elégséges okot (1714 február); Herczeg Istvánt elválasztják parázna feleségétől (1714. június 7.; 1715 február); Demjén Annókot férje tíz éve elhagyta, az asszonyt elválasztják férjétől (1714. június 11.); Székely Mihály elválást kér feleségétől, akit házasságra alkalmatlannak, dologtalannak és hűtlennek tart, alkalmatlansága és nyavalyássága megbizonyosodik, ezért elválasztják őket (1715 február; 1715 június); Vámospércsi Sámuel hűtlen, parázna, fattyat vetett feleségétől elválasztja a parciális (1716 március); Kis Péter elválasztását kéri nyomorékká lett feleségétől, de a parciális nem választja el, a generálisra fellebbez (1716 június); Rác Miklós paráznasággal vádolja feleségét, elválást kér, az asszony „fertelmeskedését” több tanú is bizonyítja, ezért elválasztják őket (1716 június); Nagy Borbálát mátkája több mint egy éve elhagyta, ezért elválasztják tőle (1716 október); Farkas Pál elválását kéri feleségétől, amiért az paráználkodott, az asszony paráznasága nyilvánvaló, elválasztják őket (1717 november; 1718 február); Fóris Istvánt elválasztják parázna és fattyat vetett feleségétől (1718 február); németekkel való paráznaság miatt Bándi András elválást kér feleségétől, elválasztják őket (1718 február; 1718 június); Fricsi Fekete Erzsébetet elválasztják Fogarasi Sámuelától (1720 február; 1720 június; 1720 július); Szabó Juditot hűtlen és parázna férjétől elválasztják (1720 július); Székely Annókot elválasztják férjétől annak paráznasága és hűtlensége miatt (1720 szeptember).

Vallás. Az asszony el akar válni férjétől, mivel más vallású, „vasárnapokon faragatott, fúrogtatott, s egyéb rabotat mívelt, sőt azt is mondotta: vasárnap inkább szántana, mint szombaton” (1668 március); Bethlen Elek panaszolja, hogy felesége nem teljesíti házastársi kötelezettségeit, az asszony pedig, hogy vallását nem gyakorolhatta férje mellett, elválasztják (1679 július); Macskási Imre azzal vádolja feleségét, Lugosi Annát, hogy vallásában rágalmazta (1696 február; 1696 április).

Vallatás. A felperes elválását kéri feleségétől, vallasson (1651 március); Balog Márta vallasson férjének életéről, majd a parciális vagy a vizitáció határoz ügyében (1663 október); Bagotai Erzsébet öt év házasság után válni akar Rácz Pétertől, parciális kiküldi őket vallatni (1665. március 11.; 1665. március 18.; 1665 június); a férjet kiküldik, hogy hűtlen felesége ellen vallattasson (1694 november); András Péter és felesége ügyében nem születik döntés, a következő parciálisig vallatásra kibocsátják őket (1698 június); Sipos Katát a következő parciálisig vallatásra kibocsátják (1699 március); mindkét felet kibocsátja a parciális bizonyítékok gyűjtésére (1700 augusztus); Koczárdi Annók keresse urát (1703–1705); Jósa Ersók vallasson férje elleni ügyében (1709 április); Búzási Mihályt és feleségét kibocsátják bizonyítékokért, hasonlóképpen Nánási Jánosnét is (1709 április); Bíró Péter parázna-sággal vádolja feleségét, mindkettőjüket kibocsátja a parciális (1713); Baritz Kata hűtlen férjéről vallasson (1715 február).

Verés. Harasztosi Anna azzal vádolja férjét, hogy megverte (1638. június 3.); a felperes azzal vádolja a királyfalvi tanítót, hogy a templomból kijövén megverte (1642 február); Macskási Imrét azzal vádolja felesége, hogy megverte (1696 február; 1696 április); Martonfalvi István küküllővári tanító verekedésbe keveredett (1698 június); Vadasdi Pétert felesége veréssel vádolja (1698 november); Szilágyi Zsigmond sövényfalvi lelkész és Pávai Mihály tanító között két alkalommal verekedés volt (1700 június); Pap András feleségét verte, rongálta, fenyegette, ezért elválasztják tőle (1703–1705; 1707 március); az asszony elválást kér férjétől, mert az veri őt, kibocsátják őket (1703–1705); az egrestőiek közül többen is verekedéssel és vérengzéssel vádolják Böggözi György tanítót (1716 március); Farkas Pál perli a radnóti tanítót, Helmeczi Istvánt, amiért őt megverte, a tanítót megveretésre ítélik (1717 november); Fricsi Fekete Erzsébet veréssel, erőszakoskodással vádolja férjét, Fogarasi Sámuel (1720 február; 1720 június; 1720 július).

Vérfertőzés. Fricsi Fekete Erzsébet vérfertőzéssel vádolja férjét, Fogarasi Sámuel (1720 február; 1720 június; 1720 július).

Vesszőzés. Tsepei János dányáni lelkész perbe hívta Haraszkereki Mihály balavásári tanítót, alperes nem tudja bizonyítani a vádakát, ezért megvesszőzik (1643. augusztus 20.; 1643. október 21.); Nyújtódi Márton nagykendi mestert botránkoztató magaviselete és a lelkésszel, Kendi Mihállyal folytatott veszekedése miatt megpálcázzák (1696 november); a kendi lelkész és tanító családja között veszekedés volt, megegyeztek, majd újból veszekedés indult, ezért a tanítót megvesszőzik (1703–1705, 1705 november).

Veszekedés. A felperes vádolja Csávási István iskolamestert, hogy veszekedett vele (1643 május); a templomban veszekedő két asszonyt hat-hat forintra bünteti a

parciális, egymást kövessék meg (1668 március); Disznajói Mihály gógánváraljai lelkész és Illyefalvi Lőrincz iskolamester között hosszas és durva veszekedés miatt folyt per (1673 augusztus, 1673 december; 1674 február); Bánffi Györgyöt veszekedéssel vádolja Gyulaffi Zsófia (1676 március; 1679 április); Vásárhelyi János lelkészt nem választják el feleségétől, kibékülnek, azzal a feltétellel, hogy a férj anyját eltávolítja a háztól, mivel ő a veszekedések okozója (1686 február); Székely János lelkész és felesége megbékélt Radnóti János mesterrel, aki visszavonta rágalmaidat (1694 november); Márkosfalvi Bálint lelkész megbékélt Várad Istvánnal (1695 február); Nyújtódi Márton nagykendi mestert botránkoztató magaviselete és a lelkésszel, Kendi Mihállyal folytatott veszekedése miatt megpálcáztatják (1696 november); Vadasdi Péter lelkész feleségét veszekedéssel, pletykálkodással, rágalmazással vádolja (1698 november); a kendi lelkész és tanító családja között veszekedés volt (1703–1705, 1705 november); Sarkadi György összeveszett a kóródszentmártoni lelkésszel, Szederjesi Jánossal (1707 március; 1708 január); Zalányi Gergely gógánváraljai lelkész és Árkosi Sámuel ebesfalvi tanító veszekedtek (1720 június).

Vezeklés. Tóth Mihályt hamis eskütételért kitiltották az eklézsiából, visszafogadták vezeklésre (1643. október 21.).

Visszautasítás. Az alperes nem hajlandó elvenni mátkáját, ezért a visszautasításért járó bírságot, 12 forint 50 dénárt kell fizessen (1644 június); a felperes eljegyezte a lányt, de az később visszautasította, a visszautasító fél fizessen 12 forintot (1666 július); Miskolci György kóródszentmártoni lelkész eljegyezte Fejér Katát, majd a leány meggondolta magát, és visszautasította a legényt (1671. április); Kis Mihály eljegyezte Horvát Katát, jegyet is váltottak, de később a leány a jegyajándékot visszaküldte (1717 március); Kovács Márton válni akar mátkájától, de semmi okot nem talál a parciális a visszautasításra, ezért a lány férjhezmenetelig ligáztassák (1720 február); Harasztosi István mátkáját visszautasította, legény fizessen hat forintot (1720 szeptember).

Vita. Gidófalvi Péter küküllővári lelkész és Borsai István tanító közötti vitában a parciális mindkettőt elmarasztalja (1699 március; 1699 november); a dányáni eklézsiában a lelkész személye körüli vitát vizsgálják ki (1707 március).

Vizitáció. Bojár Péter perli Szabó Annát lopásért, szitkozódásért és káromkodásért, de, mivel alperes nem jelent meg a parciálison, az ügyet a vizitációra halasztják (1713 november).

Latin szavak és kifejezések jegyzéke

- 15. diem post primam sententiam* – tizenöt nappal az első ítélet után
a corpore societatis – a lelkeszi közösségből
a corpore tractus – az egyházmegye testületéből
a jure – a törvénytől
a marito infideli (ut praetenditur) divortium petitur – a hűtlen férjtől (amint állítja) elválást két
a modo – ily módon
a modo in perpetuum – ily módon örökre, véglegesen
a modo in posterum – ily módon a jövőben
a nunc – mostantól
a pastore incitatus – a paptól felingerelve
ab illa infamia – ama gyalázatból
ab initio – kezdetől fogva
ab officio – hivatalból
ab officio amoveál – hivatalából elmozdít
ab officio arceál – hivatalától megfoszt
ab officio rectoratus – rektori, tanítói hivatalától
ab officio removeál – hivatalából eltávolít
ab officio sacro – a szent hivatalból
ab officio sacro alienum – a szent hivataltól idegen dolog
ab officio sancto – a szent hivatalból
ab utraque parte – mindkét részről
ablegál – elküld
abrogál – eltöröl
abscindál – elszakaszt, megfoszt
absens – hiányzó
absentál – hiányzik
absentia – hiányzás
absoluta potentia mediante – erőszakkal
absolute – teljességgel
absolutio – felmentés
absolutoria – felmentő levél
absolvál – felment, mentesít
absque dilatione – haladék nélkül
abstineál – tartózkodik
accedál – hozzájárul, megkeres
acceptál – (be)fogad, elfogad
accurate pensitál – alaposan mérleget
accusál – vádol
acquisitio – kereset, per
acquisitum – szerzemény, szerzett birtok
acriter – keményen
actio – per, szónoklat, prédikáció
Actor petit – a felperes kéri
Actor, -trix – felperes
Actore non comparente secus absolvitur – a felperes nem jelent meg, így felmentett [az alperes]
actus – büntett, eset
ad alia vota transmittál – másik házasságra enged
ad assem usque – utolsó szálig [ti. megfizette]
ad convictionem – az elítélésig
ad defensionem – védekezésre
ad domum luctus – a gyászoló házhoz
ad duodecimam Trinitatis – Szentháromság utáni tizenkettedik vasárnapra
ad fideliter conservandum – hűséges megőrzés végett
ad fines conjugii – a házasság céljára
ad futuram comparitionem – jövődöbeli megjelenésre
ad futuram Sedem usque Generalem – a következő Generális Zsinatig
ad inordinatam vitam, mores et gestus – a rendetlen életre, erkölcsökre és magaviseleltre
ad jus adtrahál – törvénybe idéz
ad puniendum – büntetésre
ad quindenam – quindenalis szék, tizenöt napon belül
ad rationem reddendam de inobedia – az engedetlenség magyarázatára
ad rediendum et cohabitandum maritum suum – a férjéhez való visszatérésre és vele való együttlakásra
ad rei meritum – érdemben
ad sanctam functionem – a szent szolgálatra
ad secunda vota transmittál – második házasságra átenged
ad secundas nuptias – második házasságra

ad secundas nuptias faciendas – a kötendő második házasságra
ad secundas nuptias liberál – második házasságkötésre felszabadít, engedélyt ad
ad secundas nuptias transeundi – második házasságra átmenni
ad secundas nuptias transmittált – második házasságkötésre átenged
ad supplicationem – kérésre
ad supremam sedem – a legfelsőbb székre
ad tempus – addig
ad ulteriora vota transmittál – későbbi házasságra átenged
ad vota – házasságra, fogadalomtételre
ad vota transmittál – házasságra átenged
adjudicál – megítél, odaítél
adjunctus – mellé rendelt társ
administrál – (be)szolgáltat
admissio – engedély, (úrvacsorához) odaengedés
admittál – bebocsát, odaenged, elfogad
admoneál – megint, figyelmeztet
admonitio – megintés, intőlevél
admonitorium deliberatum – megintó határozat
admonitus – megintett
adstringál – rászorít, kényszerít, kötelez
adulter – házasságtörő
adulterium – házasságtörés
adversarius – ellenség, ellenfél, peres fél
aedilis – egyházi
aequalis – egyenlő
affinitatis propinquitate junctus – közeli rokon
affirmál – kijelent, kinyilvánít
ágál – perel, keresetet előad
aggravál – (meg)terhel, vádol, súlyosbít
aggravatio – vádolás
agitál – tárgyal, tárgyalásba vesz
agnoscál – elismer
alias – másképpen
alias maneret jus ligatum – másként eltiltatik igazságának keresetétől
alioquin – máskülönben
aliud esset – az már egészen más...
allegál – állít, felel
allegatio – indok, érv, mentegetőzés
an liceat par dari in ista causa nec non – szabad-e másolatot adni ebben a perben
 avagy nem

animadversio – büntetés, számbavétel
animadvertál – figyelembe vesz, észrevesz, fenyít
annectál – hozzácsatol
anni praeteriti – az elmúlt évben
annihilál – megsemmisít, érvénytelenít
annuál – beleegyeznek, állít, vall, magát aláveti
annuatim – évenként
annuentia – engedelem, jóváhagyás, hozzájárulás
ante citationem – törvénybe idézés előtt
ante contractum matrimonium – a házasság megkötése előtt
ante convictionem in foro seculari – a világi törvényszéken hozott ítélet előtt
ante deliberationem – határozathozatal előtt
ante extractionem literarum transmissionalium novi iudicii fiat extractio – a feljebbviteli levelek kivétele előtt történjen meg a perújítás
ante intercessionem et copulam carnis et juramenti – az egybekelés, a házasság elhálása és az esküvő előtt
ante latam sententiam – az ítélet kihirdetése előtt
ante omnes alias causas – minden más ügy előtt
ante reconciliationem – ekléziakövetés előtt
ante reconciliationem et absolutionem a liga, absque discursu et consensu Sanctae Societatis – ekléziakövetés és a házasságkötési tilalom alóli felmentés előtt, a Szent Szék tárgyalása és beleegyezése nélkül
antequam – mielőtt
antiquitus – régen, régóta
apellál – fellebbez
apellatio – fellebbezés
applicál – csatol, illeszt, alkalmaz
apprehendál – sérelmez, nehezelt
approbál – jóváhagy
arbitrium – döntés, ítélet
arceál – kitilt, eltávolít, feltartóztat
arestál – lefoglal, zárol, elfogat
arestum – fogság, tömlőc
argumentál – érvel
arianus – unitárius
articularis poena – törvényes büntetés

- articulus* – (törvény)cikk
assecurál – biztosít, szavatol, megerősít
assereál – állít
assertio – bizonyítás, állítás
assessor – ülnök
assignál – előterjeszt, rendel, folyosít, meghatároz
assummál – befogad, átvesz
astringál – rászorít, kényszerít
astute circumveniál – ravaszul megkönyékez
attentál – megpróbál, megkísért
attestál – bizonyít, igazol
attestatio – bizonyíték, tanúság
attestatrix – tanusító, tanúskodó (nő)
auditor – hallgató, gyülekezeti tag
auditus testis – olyan tanú, aki hallomásból tudja
augeál – szaporít, növel
authoritas – tekintély, befolyás, parancs, hatalom
authoritate publica – világi tekintélyük, befolyásuk révén
bilingvis – kétféleképpen valló, szavahihetetlen
blasphemus – istenkáromló, gyalázkodó
bona fide – jó lelkiismeretettel, hitelt érdemlően, hitelesen
bonumok – javak
brevis – rövid per
breviter – röviden
calumnia – patvarkodás, alaptalan vádlás
calumniál – alaptalanul vádol
calumniator – alaptalanul vádló
capitalis causa – főbenjáró ügy
captivál – elfog
carnale – testileg
carnalis congressus – közösülés
carnalis copula – testi egyesülés, közösülés
casus – eset, ügy
causa – ügy, per
causál – okoz, okol, kivált
causans – pereskedő
celebrál – véghezvisz, tart, rendez
censura – büntetés, fenyíték, ítélet, vizsga, vizsgálat
certificál – idéz, tilt, tudósít, perbe idéz, biztosít
chirographum – saját kezű írás
circa dominicam Palmarum – Virágvasárnap tāján
circa finem Augusti – augusztus vége tāján
circiter – körülbelül
circumscribál – meghatároz, körülír
circumstantia – körülmény, helyzet, állapot
circumveniál – rászed, megtéveszt
citál – (perbe) idéz
citatio – idézés
citatoria relatoria – idézőlevél
civiliter – polgárilag
clarissimus dominus senior – tisztelt tudós esperes
coacte – szorultan, sietve
coactio – behajtás, kényszerítés
coactive – kényszerítve
coalescál – közösül, egyesül
cogál – kényszerít
cohabitatio – együtt élés, együtt lakás
collatio – adomány
colligál – összegyűjt
collimál – céloz
commembrum – tagtárs
commendál – ajánl
commendatio – ajánlás
commendatoria – ajánlólevél
commercium – kapcsolat, érintkezés, kereskedés
comminatio – fenyegetés
commissarius – biztos
commissio – meghagyás, megbízás, rendel, megbízólevél
commorál – lakik, tartózkodik
communicatis consiliis – tanácskozva
communis inquisitio – (mindkét fél érdekében elrendelt) vallatás, köztudományvétel
communitas – (falu)közösség
communiter – közönségesen
compareál – megjelenik, előáll
comperiál – bebizonyosodik
compertál – kiderül, bebizonyosodik
competens forum – illetékes törvényszék
competens senior – illetékes esperes
complacál – kiengesztel, kibékít
complacatio – engesztelés, békülés
complanál – megbékél, kiegyenlít, megegyezik
complex – bűntárs, cinkos, összeesküvő
componál – megegyezik, rendez, alkalmaz

comportál – odavisz, viselkedik
compositio – egyezés, megegyezés
compositionalis levél – egyezséglevel
comprobál – bizonyít, javall
comprobatio – bizonyítás
compromittál – ígér, kötelezi magát, meg-
 ront
computál – számít, összead
computus – számítás, összeadás
concernál – (meg)illet
concludál – határoz
conclusio – határozat, következtetés
concredál – vmit vkire rábíz
condemnatio – elítélés, becstelenítés
condescendál – vmibe beleegyeznek, meg-
 szűnik (a per)
conditio – állás, állapot, feltétel
*conditionibus impossibilibus a marito
 quoquam non suscipiendis* – a férj által
 elfogadhatatlan feltételekkel
condonál – megbocsát, megajándéko-
 z
condonatio – megbocsátás, megajándéko-
 zás
conferál – ad, adományoz
confirmál – megerősít
confiteál – megvall
confugeál – menekül
confusio – zavar, rendtelenség
conjugium – házasság
conjunctio – kötés, kötelék, egyesülés, egy-
 bekötetés, házasság
connumerál – megszámlál, összeír
conquirál – összekeres, összehord
conscientia – bejegyzés, lelkiismeret
conscientiose – lelkiismeretesen
consensus – egyetértés, beleegyezés
*consensus parentum, vel qui eorum loco
 sunt* – a szülők, vagy helyetteseik bele-
 egyezése
consentiál – egyetért, beleegyeznek vmibe,
 megegyeznek
considerál – tekintetbe vesz, megfontol
consideratio – meggondolás
consolatio – vigasztalás
constál – hitelesnek bizonyul, nyilvánvaló,
 kiderül
constituál – elkészít, elnevez, kinevez,
 megbíz
constitutio – elkészítés, elrendezés, kineve-
 zés, rendelet, törvény, megbízás

constitutus procurator – megbízott ügyvéd
contemnál – megvet, lenéz, figyelmen kívül
 hagy
contemptor – megvető, lenéző
contemptus – megvetés, lenézés
contemptus causae – az ügy megvetése
contendál – vitatkozik, tiltakozik, pereske-
 dik
contentál – megelégit vkit, kárpótol
contentatio – elégtétel, megelégedés, meg-
 fizetés
contentus – elégedett
contestatio – tanusítás, megerősítés
contineál – tartalmaz, magába foglal, visz-
 zatart, fenntart
continentia – mérték, tartalom
continua inquietatio – állandó nyugtalanság
continuál – folytat
continuatio – folytatás
contra jura nostra ecclesiastica – egyházi
 törvényeink ellen
*contra omnem ecclesiarum orthodoxarum
 usum et observationem, quod majus,
 contra legem divinam* – a református
 egyház szokása és rendtartása, s ami
 még ennél is súlyosabb, Isten törvénye
 ellen
*contra ordinem et processum juris
 ecclesiastici* – az egyházi törvénykezés
 rendje és menete ellen
*contra silentes autem clamant omnia jura et
 vigilantibus subveniunt jura* – minden
 törvény a szótlan ellen szól, az ébereket
 viszont segíti a törvény
contractualiter – szerződésileg, megegye-
 zésben
contractus – szerződés
contradicál – ellentmond
contradictio – ellentmondás
contrahál – megegyeznek, szerződést köt
contrarium – ellenkező
controversia – ellentét, bizonytalanság,
 pereskedés
controvertál – ellenkezik, tiltakozik, perel
contumacia – megátalkodottság, makacsság
contumacissimus infidelis – legmakacsabb
 hűtlen/hitetlen
contumaciter – makacsul
contumacia ductus, -a – makacsságtól ve-
 zettetve

- contumax* – makacs, megátalkodott, engedetlen
- contumax fidefragus* – megátalkodott hit-szegő
- conveniál* – megegyezik, megalkuszik
- conventiculum* – összejövetel, gyűlés
- conventus* – gyűlés, összejövetel
- conversál* – társalog, együtt van
- convincál* – (törvényes úton) elmarasztal
- convocatoria* – összehívó-levél
- copula carnalis, carnis* – testi összekapcsolódás (nász, közösülés)
- copulál* – összeesket
- coram facie Sanctae Sedis* – a Szent Szék előtt
- coram facie Sedis Ecclesiasticae* – az Egyházi Törvényszék előtt
- coram Sancta Partiali Synodo* – az egyházmegegyei zsinat előtt
- corrigál* – megjobbít, javít
- corruál* – érvénytelenné válik
- corrumpál* – megveszteget, megront
- crassus neglectus* – nagy hanyagság
- crimen* – bűn, vétek
- crimínál* – vádol
- criminalis* – büntetőperes
- cultus* – istentisztelet, templomi szolgálat
- cum aestimatione et minoris potentiae* – becsüjével és a kisebb hatalmaskodás (büntetésével)
- cum congruis circumstantiis* – egybehangzó körülményekkel
- cum lenitate spiritus* – szelídséggel
- cum omnibus circumstantiis* – minden körülménnyel
- cum poena mortuum homagium* – holtdíjon
- cum protestatione* – tiltakozással, jogfenntartó nyilatkozattal
- cum protestatione sola* – csak tiltakozással
- cum tali protestatione* – ilyen jogfenntartó nyilatkozattal
- curál* – gondoz, gondoskodik
- cursus* – körlevél, körözvény
- data exmissione* – (bizonyításra) kibocsátatván
- dotalitium* – hitbér
- dato, sed non concessio* – feltéve, de nem megengedve
- de bonis suis* – a maga javai felől
- de caeteris protestatur* – egyébiránt jogfenntartó nyilatkozatot tesz
- de caetero* – a többiekről
- de cuius nomine protestatur* – akiknek megnevezése felől jogfenntartó nyilatkozatot teszek
- de divortio* – a válásról
- de facto* – ténylegesen
- de jure* – törvény szerint
- de legitima citatione* – a törvényes idézésről
- de merito rei* – érdemben
- de praesenti* – jelenleg
- de reliquo protestatur* – a többiekről jogfenntartó nyilatkozatot tesz
- debet esse cautus* – elővigyázatosnak, figyelmesnek kell lenni
- debilitál* – gyengít, erőtlentít
- debito tempore* – megfelelő időben
- debitus honor* – illő tisztelet
- decernál* – rendel, adományoz
- decidál* – eldönt
- decimaquinta* – tizenötöd
- decisio* – döntés, ítélet
- declarál* – kinyilvánít, megismertet, tisztáz
- decretalis articulus* – törvénycikkely
- decretum* – rendelet, végzés
- defectus* – hiányosság, fogyatkozás
- defraudál* – becsap, megcsal
- deinde* – azután
- deliberál* – határoz, ítélez, dönt
- deliberatum* – határozat, ítélet
- demandál* – rendelkezik, elrendel
- denigrál* – rágalmaz
- denique* – végül, mégis
- dependentia* – függés, függőség
- deponál* – letesz, levált, hivatalától megfoszt
- depositarius* – (pénzt) letevő
- depositio* – letétel, leváltás
- depositis deponendis* – letévén a leteendőket
- depositum* – letét
- depositus* – leváltott, hivatalától megfosztott
- deposuit* – letette, kifizette
- deprecál* – kér, könyörög, vkit megkövet
- deprehendál* – rajtakap, tetten ér, megragad
- deputál* – küld, kiszámít
- derisor* – gúnyolódó, csúfolódó
- derogamen* – sérelem, kár, szégyen

deserál – elhagy, elszökik
desertál – elszökők, vkit elhagy
desertio – elszökés, elhagyás
desertor – szökött (házastárs, katona)
desertrix infidelis – hűtlen elhagyó
desperatus contumax – javíthatatlan, elve-
 temült megátalkodott
despondeál – eljegyezz, elígér
desponsatio – eljegyzés
detentio – fogság
determinál – meghatároz, dönt
determinatio – végzés, határozat
detrahál – levon, becstelenít, rágalmaz
die et anno supranotato – a fent írt napon és
 évben
die praefato – a mondott napon
dieta – országgyűlés
difamál – rágalmaz, gyaláz
difamatio – rágalmazás, gyalázás
differál – elhalaszt, különbözik
difficultál – nehezmenyezz
difficultas – nehézség
diffugiál – elfut
dignis testibus – hitelt érdemlő tanúkkal
dilatatio – perhalasztás
diligens – gondos, szorgalmas
dioecesis – egyházmegye, esperesség
directio – igazgatás
dirimál – megszüntet, elvászt
disceptatio – tárgyalás, vitakozás, ítélet
disciplina – fegyelem
discipulus – tanítvány, inas
discutiál – megbeszél, megvizsgál
dispensál – pénzt elkölt, szétoszt, gazdál-
 kodik
dispositio – rendelkezés
disputál – vitakozik, megvitát
dissimulál – tettet, színlel, ismeretlenné tesz
divellál – elszakít, elvászt
diversis rationibus – különböző okokból
diversis temporibus cum diversis personis –
 különböző időpontokban különböző
 személyekkel
diversis vicibus – több alkalommal, több-
 ször
diversis vicibus, locis et temporibus – több
 alkalommal, helyen és időben
divertál – elvászt, felbont
divortiál – elvászt
divortialis poena – elválás díja, büntetése

divortionalis – válással kapcsolatos
divortionalis (divortialis) causa – válóper
divortium – válás
*divortium non fiat nisi in casu manifesti
 adulterii* – csak nyilvánvaló házasságtö-
 rés esetében lehet válást kimondani
doceál – bizonyít
dolus – csalás
dominus senior – esperes úr
dotatio – hozomány
duabus rationibus – két indokkal
duplex causa – kettős ügy
duplex via – kettős út, a per két úton való
 folytatása
e contra – ellenben
ecclesiastica persona – egyházi személy
ecclesiasticus principalis – egyházi előljá-
 ró
effectuál – véghezvisz
efficiál – kényszerít, kieszközöl
elabál – elszökik, eltér
elata manu – gögösen (gögös kézzel)
eliberál – megszabadít, kiszabadít
eliminál – eltávolít
elucescál – kitetszik, kitűnik
emanál – kiállít, ered, támad, előáll
emenda lingvae – nyelvváltság
emptor – vevő
eo magis – annál inkább
erigál – felállít, elindít, elkezd
erogál – elkölt
erudiál – oktat, tanít
esse dato, sed non concessio – feltéve, de
 nem megengedve
et sic absolvitur – és így felmentetik
evital – elkerül, eltávoztat
evocál – perbe idéz
ex consensu utriusque partis – mintkét fél
 egyetértésével
*ex evidentissimis et fide relatis circumstan-
 tiis* – a legnyilvánvalóbb és hitelesen
 előadott körülményekből
ex gratia – kegyelemből
ex officio – hivatalból
ex paterna misericordia – atyai könyörüle-
 tességből
ex pluribus circumstantiis non levibus –
 több, nem kevésbé súlyos körülményből
ex praemissis – az előrebocsátottakból
ex spontanea voluntate – szabad akaratból

- ex superabundanti* – ráadásul, ezen felül
exaggeratio verecundi sermonis – tisztesség-
 ges beszéd felnagyítása, kifordítása
examinál – megvizsgál, mérlegel, vizsgál-
 tat
exceptio – kifogás, kivétel
excessus – kihágás, kicsapongás, eltérés
excipiál – kifogást emel, kivesz
excogítál – kigondol, kohol
excommunicál – kiközösít, úrvacsorától
 eltilt
excommunicata – kiközösített
excusál – (ki)ment
executio – végrehajtás, behajtás
executor – végrehajtó
exemptionalis levél – kiváltságlevél
exequál – elítél, végrehajt, behajt
exerceál – gyakorol
exercitium – gyakorlat, gyakorlás
exhibeál – előterjeszt, előad, kiállít
exhibita – beadvány
exigál – (adósságot) behajt, kikövetel
eximál – kivesz, elvesz
exmissio – bizonyításra való kibocsátás
exmittál – bizonyításra kibocsát
expeditio – hadjárat
expensa – költség, kiadás
exponál – elmond, előad, kifejti
exponens – előterjesztő, előadó
expositio – előterjesztés, kérelem
expurgál – vád alól kitisztázza magát, ki-
 tisztít
expurgavit se secunda se in facie fori – a
 törvényszék előtt másodmagával kitisz-
 tította magát a vád alól
extál – létezik, van, kitetszik
externus magistratus – külső (világi) ható-
 ság, karhatalom
extrahál – szerez, ítéletet hoz, kivesz
factum – tett, bűntett
facultál – felhatalmaz, engedélyez
fassio – tanúvallomás
fassionalis – tanúvallomás
fassor – valló, tanú
fateál – megvall
fatens – valló, tanú
faveál – kedvez
fide Deo debita – Istenre esküvén
fide dignis testimoniis – hitelt érdemlő bi-
 zonyosságokkal
fide mea mediante – hitem, lelkismeretem
 szerint
fide mediante – hitelesen
fide nostra mediante – hitelesen
fide nostra simulatione vacua – képmuta-
 tástól mentes hitünkkel
fide sua mediante – maga hitével, hitelesen
fidefragus, -a – hitszegő
fideliter – hűségesen, hitelesen
fidem suam non servans – a maga esküjét
 meg nem tartó
filia – leánygyházközség
finale deliberatum – végleges ítélet
finalis – végleges, végső
finalis absolutio – végleges szabadulás,
 felmentés
finalis decisio – végleges döntés, ítélet
finalis deliberatio – végleges határozat
finalis sententia – végleges ítélet
finaliter – végképp, véglegesen
firmiter – erőteljesen
floccipendál – semmibe vesz
forenaliter – nyilvánosan
formaliter – szabályosan
formata – lelkésszé szentelési bizonyítvány
forum – törvényszék
fratrem seniore pro iudice agnoscere
debet – esperes testvérét bírál el kell
 ismernie
fraudulenter – csalárdul, csalással
fraus – csalás
frequentál – látogat
frigidus – hideg, lusta
fugitivus, -a – elszökött
functio – szolgálat, hivatal, működés
functiojától ammoveál – hivatalából eltávo-
 lít
fundál – alapoz, alapít
fundamentum – alap
fundamentomus – alapos
fundus – telek
fungál – működik, szolgálatot végez
furia – düh, dühösködés
fusius – kimerítő, bő
futura pro cautela – jövődöbéli biztosíté-
 kul
Generalis Visitatio – püspöki vizitáció
gradus – mérték, fok
gratia – kegyelem

gratia principali monitus est – fejedelmi kegyből megintetett
gravál – vádol, okol
gravida – állapotos
gravis – súlyos
gravis causa – súlyos ügy
gravis censura – súlyos fenyték, büntetés
gravis circumstantia – súlyosbító körülmény
graviter – keményen
gremium – testület
habilis – alkalmas, ügyes
hac addita conditione – e feltétel hozzáadásával
hac conditione – ezzel a feltétellel
hac interim conditione – ezzel a közbevetett feltétellel
hac lege – ez okból, azzal a feltétellel
hac ratione – azon indokok szerint
hac tamen conditione – mégpedig ezzel a feltétellel
hac tamen conditione proposita – mégpedig olyan előterjesztett feltételekkel
haereál – ragaszkodik, marad, függ, fennakad
hic et nunc – itt és most
his conditionibus – ilyen feltételekkel
his firmissimis rationibus ductus – ezen erős okokra nézve
his observatis conditionibus – ezen feltételek figyelembevételével
his peractis – ezek megtörténvén
his praemissis rationibus – ezen indokok előrebocsátásával
his rationibus – ezen indokokkal, okokkal
his tamen observatis conditionibus – mégpedig ilyen feltételek figyelembe vételével
hoc addito – hozzáadva ezt
hoc superaddito – hozzáadva ezt
hoc tamen addito – hozzátéve még ezt
honorem et officium amittat – tisztességét is hivatalát veszti
ignominiosa eliminatio – gyalázatos eltávolítás
ignominiose – gyalázatosan
ignominiose e schola intra octavum ejiciál – az iskolából nyolc napon belül gyalázatosan kivet

Latin szavak és kifejezések jegyzéke

ignominiose eliminál – gyalázatosan eltávolít
ignominiose exterminál – gyalázatosan kiűz, eltávolít
ignotus, -a – tudatlan
illegitime cohabitál – törvénytelenül él együtt
illegitimo modo – törvénytelenül
illegitimum sponsale – törvénytelen jegyeség
illustrál – megvilágít, napfényre hoz, példáz, bizonyít, szemléltet, igazol
imbecillitas – gyengeség, erőtlenség
immediate – közvetlenül, azonnal
immunis – mentes
impetrál – megnyer, megszerez
impingál – vét, beleelegyedik vmibe, erősen, nyomatékosan ajánl
imponál – meghagy, rábíz, elrendel
importál – bizonyít, tart
impotens – erőtlen, nemzéképtelen
impotentia – tehetetlenség, impotencia
impraegnál – teherbe ejt
improbál – helytelenít
impune – büntetlenül
in anno praeterito – az előző évben
in arbitrio autem Sanctae Partialis sit de liga – a kötés legyen a Szent Parciális döntésére bízva
in casu necessitatis – szükség esetén
in causam attractus, -a – alperes
in causam attrahál – perbe idéz
in competenti foro – illetékes törvényszéken
in competenti suo foro – maga illetékes törvényszékén
in conspectum dignitatum virorum – a tiszttségviselőkre való tekintettel
in contrarium – ellenben
in corporale ipsius absentia – maga hiányában
in deliberati violationem – a határozat megsértésében
in diversis locis et comitatibus – különböző helyeken és vármegyékben
in facie loci – a helyszínen
in facie Sedis – a törvényszék előtt
in foro – törvényszéken
in foro competenti – illetékes törvényszéken
in foro conscientiae – a lelkiismeret törvényszéke előtt

- in foro ecclesiastico per poenitentiam et alia requisita* – az egyházi törvényszéken eklézsiakövetéssel vagy más esz-közzel
- in foro politico* – világi törvényszéken
- in foro seculari* – világi törvényszéken
- in hoc anno praesenti* – ebben az esztendőben
- in instanti* – helyben, nyomban
- in jus adtrahál* – perbe idéz
- in loco facti* – a tett színhelyén
- in mei innocentiam* – magam ártatlanságára nézve
- in mortuo homagio* – holtdíjon, vérdíjon
- in perpetuo sileat* – örökre elhallgasson, vége szakadjon
- in perpetuum* – örökre
- in poenam fidefragii* – esküszegés büntetésébe
- in praesenti* – most
- in praesenti anno* – folyó évben
- in praesentia Sanctae Sedis* – a Szent Szék előtt, jelenlétében
- in prima instantia* – az első törvénykezéskor
- in publico cultu* – nyilvános istentiszteleten
- in rei veritate* – a dolog valóságában
- in secundo gradu affinitatis* – második rokonsági fokon
- in stabilimentum juris mei* – a magam igazának megerősítésére
- in summa* – összességében
- in suo sancto officio* – maga szent hivatalában
- in suo vigore* – a maga érvényében, értelmében
- in suspensione* – felfüggesztve
- in Synodis Particularibus non nisi in manifestissimis adulteriis vult pronunciari* – az egyházmegyei zsinatokon csak nyilvánvaló házasságtörés esetében ítélezhetnek
- in tota actione* – a teljes ügyben
- in tota actione Actricis vincitur* – a felperes keresetének minden pontjában elmarasztalják
- in univsum* – általánosságban
- incaptivál* – elfog, kézre kerít, fogságba vet
- incestus* – vérfertőzés
- inchoál* – elkezd, megkezd, indítványoz
- incitál* – ösztönzés, rábeszélés
- incommoditas* – alkalmatlankodás
- inconsequentia* – következetlenség
- inconvenientia* – kellemetlenség
- incorporatus* – bekebelezett
- Incta protestatur super ea* – az alperes tiltakozik amiatt, hogy...
- Inctus contendit de foro* – az alperes kifogást emel a törvényszék ellen
- Inctus, -a* – alperes
- incuria* – gondatlanság
- incurabilis* – gyógyíthatatlan
- incurrál* – vétkezik, magát vétekbe ejti, (vmivel) büntettetik
- indebita (actio)* – ok nélküli per, kereset
- indebite vexál* – ok nélkül meghurcol
- independentia* – függetlenség
- indifferenter* – közömbösen, vmitől függetlenül
- indulgentia* – bocsánat, megbocsátás
- infallibiliter* – kétség nélkül
- infamál* – gyaláz
- infamia* – becstelenítés, gyalázás
- infamis* – becstelen, gyalázatos
- infidelis* – hűtlen, hiteltelen, hitetlen
- infidelis desertio* – hűtlen elhagyás
- infidelis desertor, -trix* – hűtlen elhagyó
- infidelitas* – hűtlenség, hitetlenség
- infideliter* – hűtlenül
- informál* – tájékoztat, tudósít
- ingerál* – belép, beavatkozik
- inhabilis matrimonio* – házasságra alkalmatlan
- inhabilitas* – alkalmatlanság
- inhibeál* – tilt, tilalmaz
- inhibitio* – tilalom, tiltó parancs
- injungál* – megszab, elrendel, okoz
- innocens* – ártatlan
- innocens pars* – ártatlan fél
- inordinate* – rendetlenül
- inquietál* – nyugtalanlik
- inquirál* – vizsgál, vallat
- inquisitio* – vizsgálat, vallatás
- insatiabilis* – telhetetlen
- inserál* – belefoglal, beilleszt, bevisz
- insinuálja magát* – jelentkezik, beférkőzik
- vhová
- insolentia* – erőszak, túlkapás
- inspectio* – felügyelet
- instál* – kér, kérelmez

instante – nyomban
instantia – törvényszék, kérés, ítélet
instantia secunda – második törvényszék
instantissimis precibus – sürgető kérésekkel
instigatio – felingerlés, izgatás
instituíd – indít, kezdeményez
insufficiens – elégtelen
insufficiens ratio – elégtelen indok
insufficenter – elégtelenül
insuper – ezen felül
intentál – irányoz, intéz, fenyeget
inter se et me – közötté és közötttem
intercedente juramento et sponsaliis – le-
 folyván az eskü és az eljegyzés
intercessionalis – közbenjáró
interdicál – megtilt, vmitől eltilt vkit
interes – kamat, haszon
interim – közben
interpretative – értelemszerűen
intimál – parancsol, rendel
intitulál – címez
intra octavum – nyolc napon belül
intra prohibitos affinitatis gradus – tiltott
 rokonsági fokon belül
intra quindenam – tizenöt napon belül
invalidál – érvénytelenít
irreconciliabilis desertio et abalienatio –
 kibékíthetetlen eltávolodás és elidege-
 nedés
irremissibiliter – visszavonhatatlanul
irrevocabiliter – visszavonhatatlanul
irritál – ingerel
ita rebus habentibus – a dolgok így állván
iterál – ismétél
iterata desertio – újbóli elhagyás
iteratis vicibus – több ízben, ismételten
judicium – ítélet
jurál – esküszik
juramentum – eskü
jurata se – esküvéssel
jure contendál – törvényesen tiltakozik,
 kifogást emel
jure jurando – megesküdvé
juridice – jogilag
juris ordine – jogrend szerint
juris ordine exequál – törvényesen elítél
jus ligatum – az igazság törvényes keresé-
 sének megtiltása
justificál – igazol, tisztáz, igazzá nyilvánít
juxta Canones – egyházi törvény szerint

juxta contenta Decreti – a Decretum
 (Tripartitum) értelmében
juxta contenta novi judicii – perújítás for-
 mája szerint
juxta formam vero novi judicii – a perújítás
 követelményei szerint viszont...
*juxta hoc dictam mendacem oportet esse
 bilingvem* – eszerint a nevezett hazug-
 nak szavahitetlennek kell lennie
*juxta jurisconsultorum regulam, probatio
 ex pluribus conjecturis in delictis
 occultis pro concludente habetur* – a jo-
 gászok szabálya szerint, a rejtve maradt
 bűnökre nézve, a több vélekedésből tör-
 ténő bizonyítás jogszerű (kész tényként
 elfogadható)
juxta legitimam praetensionem – törvényes
 követelés szerint
juxta priora – az előbbieket szerint
labor – munka, igykezet
laxál – lazít, enyhít
legatus – küldött
legitimál – törvényesít
legitime – törvényesen
legitimo modo – törvényesen
legitimus tutor – törvényes gyám
levál – (pénzt, pert) felvesz, segít, meg-
 könnyít
levata – perfelvétel
libera confessio – szabad, kényszer nélküli
 vallomás
libera vox – szabad szó, szavazat
liberál – felszabadít, második házasságra
 enged
libere – szabadon
liberus, -a – szabad
liga – kötés (második házasság megtiltása)
liquidál – bebizonyosodik, megvilágosodik,
 folyósít, felszámol
liquide – világosan
liquido constál – világosan kiderül
liquidum debitum – pénzbéli adósság
lite pendente – folyamatban levő per
litigál – pereskedik
litigans – pereskedő
litigatio – pereskedés
litis intermedio – perrel, törvénnyel
litis medio prosequál – perbe idéz
locus – íghehely, törvénycikkely
longa causa – hosszú per

luál – bűnhődik, lakol
luculenter – világosan, alaposabban
luculenter doceál – világosan, helyesebben megbizonyít
magistratus – hatóság, karhatalom
major excommunicatio – nagyobb kiközösítés (eltiltás minden egyházi szolgálattól)
major potentia – nagyobb hatalmaskodás
malefactor – gonosztevő
malitiosa desertio – gonosz elszökés, elhagyás
malum – gonoszság
mandatum – rendelet
manifesta adultera – nyilvánvaló házasságtörő
manifestum adulterium – nyilvánvaló házasságtörés
manifestus sceleratus – nyilvánvaló bűnös
manumittál – felszabadít
manus scriptum – kézirat
matrimonialis – házasságjogi
matrimonialis causa – válóper
matrimonialis conjunctio – házassági kötelék
matrimonialis inhabilitas – házasságra való alkalmatlanság
matrix – anyakönyv, jegyzőkönyv
medeál – orvosol
medicinae doctor – orvos
medio tempore – időközben
meliorál – jobbit, javít
membrum – tag
mera et absoluta potentia mediante – erőszakkal
merito – méltán
minister – lelkipásztor
ministerium – papság
minor excommunicatio – kisebb kiközösítés (eltiltás az úrvacsorától)
minuta – fogalmazvány, feljegyzés
mitigál – enyhít
mobile bonumok – ingó javak
modo declarato – nyilvánosan
modo fiat in Domino – legyen az Úrban, legyen Isten szerint
modo ut supra – fenti módon
mortificál – zaklat
mortuum homagium – holtdíj, vérdíj
motiva – ok
moveál – (el)mozdít

mox et de facto – azonnal és ténylegesen
mulcta – bírság, büntetés
mulcta arbitraria – tetszés szerinti büntetés
mulctál – büntet, bírságot
mutuum adiutorium – kölcsönös segítségnyújtás
natio – születésileg
ne fiant divortia nisi in casu manifesti adulterii – le legyen válás, csak nyilvánvaló házasságtörés esetén
ne sit serum – ne legyen késő
ne unicum quidem documenta – nem egyetlen dokumentummal
nec per me, nec per alium – sem magam, sem más által
negligens – hanyag
nemo in his potentiarius – ebben senki nem erőszaktevő
nescitur quo spiritu ductus – nem tudván, micsoda lélektől vezérelve
nisi superioribus aliter visum fuerit – ha csak a felettesek másképpen nem ítélik
nobilis persona – nemes személy
nocens – vétkes
nocentis et infidelis infamia – vétkes és hűtlen becstelenség
nominatim – nevezetesen
non datur – nem adatik
non datur regressus in iudicio – a pefolyamatban visszalépés nem adatik
non est legitimum – nem törvényes
non fuit res sopita – nem volt megoldott dolog
non legitimo modo – nem törvényesen
notabilis infamia – figyelemre méltó becstelenség
notál – megjegyez
notarius – jegyző
novas propositiones et allegationes non proposuit – új keresetet és érveket nem terjesztett elő
novizál – perújítást kezdeményez
novum – perújítás
nunc et de facto – most és ténylegesen
nunc pro tempore – most
ob magnitudinem rei – a dolog nagyságára való tekintettel
ob reluctance – az ellenszegülés miatt
obedientia – engedelmesség
objectum – tárgy

obligál – kötelez
obligatus – köteles
obsequens – engedékeny, kedvében járó
observál – megállapít, megfigyel, figyelembe vesz, megtart
observatio – megfigyelés, észrevétel, (rendelet) betartása
obstinate – makacsul
obtineál – elér vmit, birtokol, megtart
oculata revisio – szemrevételezés, vizsgálat
oculator – a szemlét végző személy
oculatus testis – szemtanú
oconomus – gazda, családfő
olim – egykor
onus – díj, teher
optio – választási jog
ordinál – (lelkészt) felszentel
ordinatio – lelkésszé avatás, szentelés
országoknak legitimus directora – országos jogügyigazgató, közügyigazgató
orthodoxus, -a – igazhitű (jelen szövegben: református)
pacificatio – békéltetés
palam – nyilván, nyíltan
par – másolat, hasonmás
paraphernum – kelengye, hozomány
paratus – kész, felkészült
pars – (peres) fél
particula – részlet, részecske
patial – eltűr, elszenved
patrál – bünt elkövet
patratum – büntett
patrocinál – használ, segít, megvéd
pecunia corruptus – pénzzel megvesztegetve
penes dilationem – perhalasztással
penes exmissionem – a bizonyításra való kiküldés mellett
penes exmissionem ex Sancta Partiali Herepini celebrata, data – a herepei Szent Parciálison kiadott, bizonyításra való kibocsátás szerint
per absentiam – hiányzás miatt
per calumniam – alaptalan váddal
per calumniam totius dioecesis – az egész egyházmegye botránkozására
per circumstantias – a körülmények által
per errorem – tévedésből
per fraudem – csalással
per instantiam – kéréssel

per juramentum – esküvel
per non venit – mint meg nem jelent
per procuratores suos – ügyvédei által
per raptum – (leány)szöktetéssel
per se vagy per alios – személyesen vagy mások által
per talionem – hasonlóképpen
peragál – véghezvisz, elvégez, dönt, végrehajt, eljár
percurrál – átfut, gyorsan elolvas
periclitál – veszélyeztet, veszélyben forog, fenyeget
perjurium – hitszegés
permissionalis deliberatum – engedély
perpetrál – elkövet
perpetua liga – örök kötél (a második házasság végleges megtiltása)
perpetuo viduitas – örök özvegység
persequál – üldöz, törvénnyel megkeres
perseverál – megmarad, kitart
personalis – személyes megbízott
personalis comparatio – személyes megjelenés
personaliter – személyesen
pertinax desertrix – megátalkodott szökevény
perturbator – megzavaró
pia ac prudens – kegyes és bölcs (óvatos)
placidis mediis – kedvező, alkalmas eszközökkel
placuit juri Sanctae Sedis – tetszik a Szent Szék törvényének
plagis exceptis – verést kapván
poena – büntetés
poena indebitae vexationis – a méltatlan zaklatás büntetése
poenitentia – bűnbánat
politicum forum – világi törvényszék
ponderál – mérlegel, számít, nyom a latban
pontificius – pápás
possessor – birtokos
post admonitionem a Sanctae Generalis Visitationis – a Generális Szent Vizitáció megintése után
post convictionem etiam de crimine adulterii vel alterius commixtionis facta – még a házasságtörés vagy másféle összeelegyedés vétké miatt hozott ítélet után is

- post factum iudicium Sanctae Generalis Visitationis* – a Generális Szent Vizitáció ítélete után
- post inquisitionem* – vallatás, vizsgálat után
- post iteratam in eadem causa inquisitionem* – az ismételt, ugyanabban az ügyben tartott vallatás után
- post litis contestationem* – az érdembeli válasz után
- post omnia media frustra tentata* – miután valamennyi eszköz hiábavalónak bizonyult
- posteritas* – utód, utókor
- posthabeál* – mellöz, elmulaszt, félretesz
- postulatum* – kérelem, kíváncsalom
- postulatum est ne justum ac legitimum* – a kérelem nem jogos és nem törvényes
- potentia* – hatalmaskodás, erőszak
- potentia mediante* – erőszakkal
- potentiose* – erőszakosan, hatalmaskodva
- potestas* – hatalom
- praeceptor* – nevelő
- praeerat prudenter domui suae, eamque gubernat* – bölcsebben járjon családja élén és övéi oltalmazásában
- praefigál* – előre meghatároz, kijelöl
- praefixus* – előre meghatározott
- praejudicál* – árt, kárt okoz
- praeiudicium* – kár, rövidség, sérelem
- praelatus* – (egyházi) előljáró
- praemium* – díj, jutalom
- praescribál* – előír, elévül
- praesens causa* – jelen ügy, per
- praesentál* – bemutat
- praesenti deliberato* – jelen határozattal, végzéssel
- praestál* – megad, teljesít
- praetendál* – állít, kér, követel
- praeter propter* – körülbelül
- praetextus* – ürügy
- praxis* – gyakorlat, szokás
- prima hanc vice* – most először
- primitus* – először
- primo quoque tempore* – első alkalommal
- primum et ante omnia* – először és minde-
nek előtt
- principalis* – előljáró
- privál* – megfoszt vmitől
- privata persona* – magánszemély
- privata vindicta* – személyes bosszú
- privatio* – tisztségtől való megfosztás
- pro adulteris habebuntur* – házasságtörők-
ként tartásuk számon
- pro bursali poena* – pénzbüntetésként
- pro certo* – bizonyosan
- pro defensione* – védekezésre
- pro et contra* – mellette és ellenében
- pro facultate et conditione utriusque, nimirum stupratoris et stupratae* – mindkét fél, vagyis a meggyalázó és a maggyalázott lehetősége és állapota szeri-
rint
- pro me* – mellettem
- pro nobis* – érettünk
- pro nunc* – most
- pro rei comperta veritate* – a dolog valósá-
gának kiderítése végett
- pro sua persona, ex officioque* – a maga
személyében és hivatalból
- procator* – ügyvéd
- procedál* – eljár
- procedens* – eljáró, vizsgára, lelkészszente-
lésre előálló
- processualiter* – perben, per útján
- processus* – per, eljárás
- proclamál* – törvénybe idéz, kihirdet
- procurál* – gondoskodik, ellát, képvisel
- procurator* – ügyvéd
- producál* – előhoz, bemutat
- productum* – bizonyító irat, oklevél
- profanál* – megszenteltségtelenít
- prohibeál* – megakadályoz, eltilt, visszatart
- prohibitio* – eltiltás, megakadályozás, visz-
szatartás
- prolificatio* – gyermeknemzés
- promoveál* – előmozdít
- pronunciál* – döntést hoz, (ítéletet) kihirdet,
nevez
- propellál* – elutasít, elhárít
- propensio* – hajladóság, hajlam
- proponál* – előterjeszt, elmond, javasol
- proportionaliter* – arányosan
- propositio* – előterjesztés
- propositum* – szándék, indítvány, előter-
jesztés
- propria sua auctoritate* – önhatalmúlag
- prorogál* – perszünetet rendel
- proscribál* – hivatalától megfoszt, elűz
- prosenior* – espereshelyettes

prosequál – perbe idéz, eljárást folytat, üldöz
prostituál – gyaláz
prostitutio – megbecstelenítés, meggyalázás
protestál – tiltakozik, jogfenntartó nyilatkozatot tesz
protestatio – óvás, tiltakozás
protrahál – előhoz, előhurcol
provisio – gondviselés
proxime – legközelebb
publicál – kihirdet
purgál – kitisztít
purificál – tisztít
quae virum accusat infidelitatis, de qua producta relatoria lecta est – aki férjét hűtlenséggel vádolja, melyről az elkészített jelentőlevél felolvasásra került
qualitercunque – tetszés szerint, akárhogy
quarta – dézsmanagyed
quia uxoris adulterae omnia bona cedunt marito – a házasságtörő asszony minden java férjére száll
quibus sic praemissis rationibus – ezen előrebocsátott indokokkal
quindena – tizenötödnapos törvényszék
quo ductu – mitől vezérelve
quo respectu – amelyre való tekintettel
quod majus – sőt, mi több
quod maximum – sőt, mi több
quod semel placuit, alias displicere nequit – ami egyszer elfogadásra került, azt máskor is el kell fogadni
quondam – egykor, régen
quoniam causae non sunt confundendae – mivel az ügyeket nem szabad összekeverni
rancor – harag, neheztelés, gyűlölet
ratio – indok, ok
ratione officii – hivatalból
ratione propinquissimae affinitatis – az igen közeli rokonság miatt
ratione sancti officii sui – szent hivatalát illetően
rationes per instantiam allatas – a perben előhozott indokok
readjudicál – visszaitél
recantál – visszavon
recedál – eláll vmitől, visszavonul, távozik
recepta religio – bevett vallás
recipiál – visszafogad, bevesz, befogad

recognitio – elismervény, elismerés
recommendatio – ajánlás
recommendatoria – ajánlólevél
reconciliál – ekléziát követ, kibékít
reconciliatio – ekléziakövetés, kibékülés
rectificál – helyesbít, javít
redeál – visszatér
reducál – visszavisz, visszavált
redundál – származik
referál – jelent, felel
refrenál – féken tart, zaboláz
refricál – megújít
refundál – megtérít, visszahelyez
refusio – megtérítés
refutál – cáfol, elutasít
regius – biztos, megbízott
Regius Fundus – Királyföld
regressus – visszalépés
regula – szabály
rehabeál – visszafogad, visszakup, visszanyer
rejiciál – visszaküld, elutasít
relatio – jelentés, indítvány, ismertetés
relatoria – jelentőlevél
relegál – elküld, átutal, továbbít
reluctál – ellenszegül
remedium – jogorvoslat, orvosság
remittál – visszaküld, elenged, megbocsát
repellál – ellenszegül, elhárít, megakadályoz vmit
repetál – visszakövetel, ismétel
replicál – felel, ellenében mond vkinek
replicata – válasz
replicatio – válasz, felelet, ellenérv
reportál – jelent, visszavon
reprehendál – megdorgál, megfenyít
repudiál – elutasít, visszautasít
repudians – elbocsátó, elűző
repudium – elutasítás, elűzés
reputál – megvizsgál, megtekint, számít
requirál – két, megkeres
requisitio – felszólítás, megkeresés
requisitum – iratanyag, szükség
rescriptum – átirat, leirat
residentia – lakhely, székhely
resistál – ellenáll, ellenszegül
respectu religionis – felekezet tekintetében
respectus personae – tekintettel a személyre
respuál – elutasít
restantia – adósság

- restaurál* – helyreállít, javít
restituál – visszaszolgált
retorqueál – visszafordít, cáfol
retractál – visszavon
retractatio – visszavonás
retorsio – megtorlás
reus – vádlott, bűnös
reversalis – kötelezvény, hitlevél
revideál – felülvizsgál, újból átnéz
revisio – felülvizsgálat, számbavétel
revocál – visszavon, visszahív
rigor – szigor, keménység
roborál – megerősít, hitelesít
ruina – romlás, rom
ruminál – tárgyalt, átgondol, megrág
salarium – fizetés, bér, díj, fizetség
salutis media: verbum et sacramenta – az üdvösség eszközei: az Ige és a sákrámentumok
salvo honore sit dictum – kellő tisztelettel legyen mondva
salvo jure alieno – más jogának tiszteletben tartásával
salvum – szabad
salvum sit – szabad legyen
salvum sit excipiálmom – szabad legyen kifogást emelmem
sancta correptio – szent dorgálás
sanioris revisionis gratia ad futuram Sanctam Synodum Generalem transmittál – alaposabb felülvizsgálatra a következő Szent Generális Zsinatra felterjeszt
satis superque – elegendőképpen, sőt még azon túl is
satisfactio – elégtétel
scandalizál – botránkoztat
scandalum – botránkozás, botrány
scelus silentio abolendum non sinat – a büntett hallgatással nem nyilvánítható semmissé
scissio – szétszakadás, elválás
scrupulus – kétség, kételkedés, aggodalom
scurrilitas – bohóság, bohócság
secularis magistratus – világi karhatalom
secunda instantia – második törvényszék
secunda se – másodmagával
secundo – másodszer
secundum – szerint
secundum Canonem – kánon szerint
secundum contentum Canonis – a Kánon (egyházi törvénykönyv) szerint
secundum deliberationem Sanctae Sedis – a Szent Szék végzése szerint
secundum ordinem – rend szerint
secundum rigorem legis – a törvény szigora szerint
secundum Sanctae Generalis deliberatum – a Szent Generális határozata szerint
sedál – csendesít, megnyugtat
semel dictum erat, dictum erat, et sero erat retractatio – ami egyszer megmondott, az megmondott, és később történt a visszavonás
semel pro semper – egyszer s mindenkorra
semel sopita causa – egyszer lezárt ügy
senior – esperes
sententia – ítélet, büntetés, vád
sententiáz – elítél, megbüntet
seorsim et singillatim – egyenként és külön-külön
separál – elkülönít, szétválaszt
separatio – elválás, elkülönülés
septima se – hetedmagával
sequens collectio – következő sor, gyűjtemény
sequestrál – zárol, elszakít, lefoglal
series – sor, rend, persorrend
serio – komolyan
servatis servandis – fenntartván a fenntartandókat
severe admoneál – szigorúan megint
severitas – szigorúság
si juris – ha törvényes
si juris erit – ha törvényes lenne
si necessum fuerit – ha szükséges
sibi ipsi imputet – magának tulajdonítsa
sigillo clarissimi domini senioris – tudós esperes uram pecsétjével
signanter – nevezetesen, jelesül, pontosabban
signum – jegy
sileál – hallgat (nem indít eljárást vki ellen)
silentium – hallgatás, csend
simplex circumstantia – egyszerű körülmény
simplicitas – egyszerűség
simpliciter – egyszerűen
sine consensu domini Stephani Keszeg, tanquam fratris et tutoris – Keszeg Ist-

vánnak, mint testvérnek és gyámnak a beleegyezése nélkül
sine misericordia – könyörtelenül
sine protestatione – tiltakozás, jogfenntartó nyilatkozat nélkül
sine tamen omni illaesione conscientiae – a lelkiismeret legkisebb megsértése nélkül
singillatim – egyenként
situs – fekvés, helyzet
societas – társaság, itt: az egyházmegye szolgáló testülete
sola se – egyedül, magában
sola sua auctoritate – önhatalmúlag
sola sua persona – maga személyében
solemni juramento proprio – maga ünnepélyes (szabályszerű) esküjével
solemniter – ünnepélyesen, szabály szerint
solemna protestatione posita – szabályszerű jogfenntartó nyilatkozattal
solemniter – ünnepélyesen, szabály szerint
solita cum protestatione – szokásos jogfenntartó nyilatkozattal
solita poena – szokott büntetés
solito more – megszokott módon
sollicitál – szorgalmaz, kér, megkeres
sollicitus – aggódó, nyugtalan, alapos, gondoskodó
sopiál – megszüntet, elcsendesít
spargál – terjeszt
specificál – említ, elkülönít, megkülönböztet
specífice – különösen
spes – reménység
sponsale – eljegyzés, jegyesség
sponsalia sine consensu parentum aut tutorum non possunt esse rata – a jegyesség a szülők vagy a gyámok egyetértése nélkül nem mehet végbe
spontanea confessio – önkéntes vallomás
spontanea voluntate – önkéntesen
stál – (meg)áll
statuál – állít, elhatároz
stipendium – díj, büntetés
stuprata – meggyalázott nő
stuprator – erőszaktevő
stuprator stupratam aut ducat, aut dotet – a meggyalázó a meggyalázottat vagy elveszi vagy kiházásítja
suadeál – tanácsol, javasol, vkit rávesz

sub comminatione exclusionis a congregatione seu coetu sacro – a gyülekezetből vagy a szent közösségből való kirekesztés terhe alatt
sub poena amotionis ab officio et exclusionis a Sancta nostra Societate – a hivatalából való elmozdítás és a lelkesi közösségből való kizárás büntetése alatt
sub poena articulari – törvényes büntetés terhe alatt
sub poena duplicationis – kétszerezés büntetése alatt
sub severa admonitione – szigorú megintéssel
sub sigillo consueto jurati notarii – az esküdt jegyző szokott pecsétével
subeál – teljesít, felvállal, lefizet
subinferál – hozzátesz, beterjeszt, csatol
subjiciál – alávet, odavisz, odaküld
subjungál – hozzátesz
sublevál – (pénzt) felvesz, segít, támogat
subordinál – utasít, alárendel
suboriál – keletkezik
successor – leszármazott, hivatali utód
successu temporis – idők múlásával
succumbál – pert elveszt, elbukik
sufficiens ratio – elégséges ok
sufficienter – elégségesen
sufficientibus testibus – elégséges tanúval
suffocál – megfojt, megcáfol, ellehetetlenít, az ellenkezőjét bizonyítja
suffragál – szavaz, közbenjár, oltalmaz, szorgalmaz, kedvez
suffragium – szavazat, közbenjárás, oltalom
suis modis – maga módján
summa – lényeg, összeg
summál – összegez
suo loco et tempore – maga helyén és idejében
suo modo et ordine – maga rendjén és módján
suo tempore – maga idejében
suo tempore et loco – a maga idejében és helyén
suo tempore si necessum foret – maga idejében, ha szükséges lesz
suo tempore, loco et suis modis – maga idejében, helyén és módján
super eo – afelől

superál – meghalad, felülír
superintendens – (protestáns) püspök
superior – felettes
supersedeál – felhagy vmivel, abbahagy vmit
supplantál – gáncsoskodik
supplantatio – gáncsoskodás
supplantator – gáncsoskodó
supplicál – kér, könyörg, koldul
supplicans – kérelmező, könyörgő
supplicatio – kérés, könyörgés
supremus iustitarius – legfelsőbb bíró, törényszék
suscitál – felkelt, feltámaszt, felgerjeszt
suspectus, -a – gyanús (személy)
suspecta persona – gyanús személy
suspendál – felfüggeszt
suspensio – függés
suspicial – gyanít
suspicio – gyanú
sustentio – ellátás, fenntartás
sustineál – támogat, fenntart
tali conditione – ily feltétellel
tali modo – ily módon
talio – hasonlóval való viszonzás, meglakolás
tam diem – mind nappal...
tandem ad manus ventum est – tettelegességre került sor
tangál – érint
tanquam infidelis – mint hűtlen
tantum in Domino fiat – csak az Úrban legyen
taxa – díj, bér
tempore et loco salvum legyen contendere – maga idejében és helyén szabad kifogást emelni
tempore repetitionis – a visszakövetelés dején
tempore suo – maga idejében
tendál – törekszik, kiterjed, utal
teneál – megtart, birtokol, érvényes, megpróbál, kieszközöl
tenor – tartalom, értelem
tentál – megvizsgál, megkísért, megpróbál, kieszközöl, megtart, birtokol
tentator – kísértő, csábító
tergiversatio – vonakodás, késedelem
terminál – meghatároz, befejez
terminus – határidő

tertia instantia – harmadik törvényszék
tertio se – harmadmagával
testamentum – végrendelet
testibus sufficientibus – elégséges számú tanúval
testificatoria relatoria – bizonyáglevél
testimonialis – bizonyáglevél
testimonium – bizonyág(levél), bizonyíték, tanúvallomás, tanúsítás
tollál – eltávolít, megsemmisít
tota causa sopita est – az egész ügy elcsendesített
toties quoties – annyiszor ahányszor
tractál – igazgat, kezel, bánik vkivel
tractus – egyházmegye
transactio – egyezkedés, egyezmény
transeál – átmegey
transferál – átutal, átvisz, átfordít
transmissio – átutalás, átküldés
transmittál – átutal, átküld
transmittitur ad vota secunda – második házasságra bocsáttatik
traducál – átvezet, alkalmaz, származtat
tueál – oltalmaz, fenntart
tam literis, quam humanis – mind írásban, mind tanúbizonyágokkal
tumultus – zendülés, zavargás
tutor – gyám, gondviselő
ulterior declaratio – további nyilatkozat
ulteriori poena Synodo Generali reservata – a további büntetést a Generális Zsinatnak fenntartva
ultima instantia – utolsó törvény
ultra – azonfelül
urgeál – sürget
usque ad contentum – teljes megtérítésig
usque ad decisionem causae – az ügy eldöntéséig
usque ad futuram Sedem Generalem – a következő Generális Zsinatig
usque ad mariti mortem – a férj haláláig
usque quindenam – tizenöt napon belül
usquequam – valameddig
usus – haszon, szokás
ut dotet – hogy kiházásítsa
ut plurimum – többnyire
ut supra – mint fent
utrum – vallatási kérdőpontok
vacál – hiányzik, üresedésben van
vacantia – hiány, üresedés

variál – változik, különbözik
vel adjudicationem ad magistratum – vagy a világi karhatalom kezébe adatást
vel in toto, vel in parte – vagy teljes egészében, vagy részben
vel per se, vel per alios – vagy maga, vagy mások által
ventillál – megvitat, megtárgyal
vexál – hurcol, támad
via juris – törvény útján
via pacis – békés úton
vicinus – szomszéd
vide in casibus ab poenis extraordinariis casu VII. in primo titulo – lásd a rendkívüli büntetést érdemlő esetek között a VII. eset első címét
vigor – érvényesség, vmi értelmében
vinculum – kötelék, bánatpénz
vinculum viduitatis – özvegység köteléke

violál – megsért, meggyaláz, erőszakot követ el
violatio – erőszak, sértés
viva voce – élőszóval
vivente marito – férjének életében
viventibus partibus innocentibus – az ártatlan felek életének idejében
vivis etiam testimoniis ab utraque parte – mindkét oldalról élő tanúvallomások is
vivis testibus – élő tanúkkal
vivum homagium – elevedíj
vocatio – meghívás
vocatus et admonitus – perbe idézett és megintett
volenti non sit injuria – a szándék nem törvénysértés
volenti nulla injuria – a szándék nem törvénysértés
vox – hang, szavazat

Névmutató

- Ácz Ferenc 92, 95
Ágoston Anna, Czete Györgyné 192
Ajtai István, nagyajtai 23, 158, 186
Aka (Akó) Anna, Kankó Istvánné 69, 78, 80
Aknai István 141, 142, 144, 149, 274
Aknai József 163, 165
Albert Kata, Gáspár Tamásné 154
Albert Márton 118
Aliáné asszony 59
Almási Ferenc 147
Almási István 258
Alvinci Péter, borbereki 277
Amesius, Guiliemus 142
Andok Erzsók, Bodoki Sándorné 148
András deák 23, 131
András Péter 166
Antos László 166
Antos Máté 237
Apáczai Márton 246
Apaffi István 59
Apafl Mihály, I. 16, 269, 275–277
Apafl Mihályné 46
Árkosi Sámuel 262
Asztalos János 166, 191
Asztalos Judit, Sipos Józsefné 191–192, 193, 196
Babarci Tamás 281
Bácsi János 100, 103
Bacson Balázs 98, 103
Bada Erzsébet 110
Bagdi István 80
Bagotai Erzsébet, Rác Péterné 92–95
Bagotai (Bogathai) Ferenc 23, 92–93, 278–279
Bagotai István 37
Bagotai Miklósné 266–267
Bajcsi (Baiczi) András 274
Bak Erzsébet, Baczon Balázsne 103
Bak István 90, 103, 129
Bak Kata, Pap Andrásné 194
Bakcsi Sámuel 204, 212
Bakó János 223–224
Bakó Judit, Kelemen Istvánné 138
Balai János 113
Balás István 167, 170, 171
Balási János 23
Balássi András 232
Balay György 23, 52
Balog Ferencné 201
Balog Margit, Kankó Jánosné 202
Balog Márta, Dancz Andrásné 85, 96–97, 103
Balog Mihály, dányáni 153
Balogh György 14, 54
Balogh Mihály, marosbogáti 55
Bán (Bánn) Péter 105, 109
Bán Mátyás 23, 92–93, 119
Bándi András 252, 255
Bándi Erzsébet, Földvári Bálintné 66
Bándi Mihály 271
Bánfi Éva, Némethi Györgyné 205, 208–209, 213
Bánfi Éva, Pataki Ferencné 214–215
Bánfi (Bánffy) György 135–136, 145
Bánfi István 63
Bánfi (Bánffy) Kristóf 137
Bánfi Kristófné 146
Bánfi (Bánffy) Krisztina, Vas Mihályné 197–198, 202
Bánfi Margit 63
Bánfi Miklós 23, 208, 244
Bánfi Zsigmond 210
Bányai Erzsébet, Lengyel Mártonné 102
Bányai István 200–201, 203, 208, 210, 212, 214, 218
Barannyai Anna, Némethi Gergelyné 141
Barátosi György 274
Baritz Kata, Barta Mártonné 226
Barrabás István 143
Bartha (Barta) András 23, 87
Bartha Erzsébet, Bán Péterné 105
Bartha Gáspár 23, 63
Bartha István 66
Bartha János 132
Bartha Márton 226
Bartha Mihály 260
Basa Márton 197
Báthori Anna 68
Batiz Anna 50–51

- Batiz Kata, Basa Mártonné 197
 Beczki Zsófia, Zágoni Ferencné 92
 Beke István lásd László István
 Beke László 224
 Bekő András 154
 Bekő Anna 252–254
 Bekő György, id. 130
 Bekő György, ifj. 130
 Bekő Jakab 130
 Bekő Margit, csíki, Nagy Istvánné 32
 Belei Erzsébet, Piheni Mihályné 75, 77–78
 Belényesi (Belyényesi) Mihály 23, 245, 257, 258
 Bende Mihály 101, 103, 104
 Benedek papné 104–105, 108, 109
 Benkő Anna, Szász Jánosné 159
 Benkő László 12
 Berde Mihály 94
 Bereczki Demeter 257, 258
 Bereczki Imre 55
 Bereczki István, egestői 233–234, 236
 Bereczki István, prókátor 23, 42, 60, 92
 Beregi Gyurka 255
 Beregi Márton 204
 Béres Márton 23, 225
 Bernád György 164
 Bernádi János 274
 Bernáti Kata, Szaboszlai Gergelyné 190
 Bernhárdi Anna, Szakác Mihályné 41
 Besenyei Boldizsár 38
 Besenyei György 90, 99
 Besenyei Györgyné 108
 Besenyei János 88, 274
 Bethfalvi Judit, Gálfalvi Mihályné 98
 Bethfalvi Pál 104–106, 108, 109
 Bethlen Elek, keresdi 137, 139
 Bethlen Ferencné, bethleni 139
 Bethlen Gergely, bethleni 137
 Bethlen István, iktári 56, 281
 Bethlen János, bethleni 82, 275, 276–277, 279
 Bethlen László, bethleni 19, 177, 178–179, 180–181
 Bethlen Miklós, bethleni 282
 Bethlen Péter, iktári 39
 Bethlen Sámuel, bethleni 279
 Bikfalvi János 21, 42–43
 Bíró Péter 219
 Bíró Sámuel 209
 Bisterfeld, Johann Heinrich 273
 Bitai Kata, Kovács Ferencné 113–114
 Bod Péter 11
 Bodoki Sámuel 218
 Bodoki Sándor 118, 132, 139, 144, 148, 150, 274
 Bodola Sámuel 15
 Bodolai András 130
 Bodolai Mihály 130
 Boér Boldizsárné 134
 Boér (Bojér) Márton 23, 157, 161, 173, 174–175, 184, 191, 192, 198, 199
 Boér Mihály 23
 Bogáthi Imre 36–37, 52
 Bojár Péter 220
 Bojér György 206–207
 Boncza György 23, 110, 111, 115
 Bonyhai János 23, 146
 Bonyhai Simon György 16–19, 20–22, 205, 206, 207, 216–217, 220, 227–231, 282
 Borbély Anna, Nemes Istvánné 76
 Borbély Ilona, Fazakas Ferencné 107
 Borbély István 76
 Borbély Péter 86–87, 88
 Borbély Zsófia, Sütő Istvánné 55
 Bördi Mihály 122–123
 Boros Erzsébet, Máthé Péterné 73
 Borosnyai Borbála, Szentgyörgyi Istvánné 107–108
 Borsi István 171–172
 Borzási Péter, lp. 39
 Bota Péter 185
 Bozdi Mihály 128
 Bögözi Fosztó György 236
 Brassai Kata 106
 Budai Erzsébet, Pálházi Istvánné 86
 Buna György 38, 123, 130
 Buna István 140
 Buna Margit 45
 Bura György 23, 101
 Busi György 118
 Buzási Mihály 197
 Bürkösi Kata, Makai Mártonné 84
 Calvinus, Johannes 162
 Carpovius, Benedictus 165
 Czeglédi (Tseglédi) Mihály 23, 110
 Czigány Ferenc 60
 Czófalviné 171
 Czompó Ilona, Herczeg Istvánné 221–222
 Csákány Annók, Sütő Istvánné 200

- Csatlós (Tsatlós) András 80–81
 Csatlós (Czatlós) Erzsók, Szőlősi Jánosné 182
 Csávási Anna, Csejdi Istvánné 209, 266
 Csávási (Czávási) Anna, bükkösi 38
 Csávási (Czávási) György 275
 Csávási (Csávássai, Czávási) István 46, 143, 145, 274
 Csávási (Czávási) János 190
 Csávási (Czávási) János deák alias Vas János 139, 148
 Csávási (Czávási) Lőrinc 153, 185, 209, 254
 Csávási Lukács 281
 Csávási (Czávási, Tsávási) Máté 23, 38, 39–42, 48
 Csávási (Czyávási) Márton, rektor 44
 Csávási Sámuel 207, 209, 260
 Csávási Vas Lőrinc 282
 Csegezi Tamás 279
 Csegöldi (Czegöldi) János 119, 124, 272, 274, 274
 Csehi Mihály 225, 237
 Csejdi István 209, 266
 Csenteri János 23, 95
 Csenteri (Czenteri, Tsenteri) Mihály 23, 75, 83, 92, 97, 109, 119
 Csepei (Tsepei) János 48–49, 52
 Cserepes András 163
 Csete (Czete) György 192
 Csibi (Czibi) György 153
 Csifó (Tsifó, Tsiphó) András 26, 45, 96
 Csiki Anna, Pap Jánosné 198
 Csiki Erzsébet, Magyarai Mártonné 200
 Csiki István 226
 Csiki (Cziki) Márta, Csibi Györgyné 153
 Csillag (Czillag) István 143
 Csizmadia (Czizmadia) Mihály 120
 Csontos (Czontos) Ferenc 23, 63–64
 Csontos (Czontos) György 166
 Csontos (Tsontos) Péter 63
 Csonvahos (Czonvahos) György 130
 Csöre (Tsöre) János 60, 61, 75
 Csuka (Czuka) István 23, 70, 83
 Daczó Gergely 23, 112, 115, 117, 125
 Daczó Zsuzsanna, Sarádi Zsigmondné 110–118
 Dadai János 16–21, 26, 86, 92, 105, 107, 119, 281
 Dadai János, ifj. 120
 Dali István 259
 Dali Kata, Késes Ádámné 58, 59
 Dállyai Mihály 125, 132, 144, 145, 273, 274
 Dálnoki (Dálnochi) Veres Bálint 117, 118, 125, 145, 147, 151, 152–153, 156, 157, 158, 178, 274, 279–280
 Dancz András 85, 96–97, 103
 Dáné Veronka 27
 Darlatzi Ferenc 33
 Dávid István 161–162
 Dávid Sámuel 211, 216
 Dávid Sámuelné 243
 Deák alias Hidvéghy Orsolya 33, 34
 Deák Miklós 272
 Debreczeni Kata, Magyarai Péterné 122
 Debreczeni Mihály 167, 197, 198–199
 Demeter György 204, 223, 226
 Demeter János 200
 Demjén (Dimién) Erzsébet 164
 Demjén Anna, Jáger Jánosné 222
 Dersi Ötvös János 282
 Dési István 16, 26, 33, 49, 281
 Deső Borbála, Demeter Györgyné 204, 223, 226
 Deső István 178
 Deső Mihály, kutyfalvi 53
 Deső Mihály, szenpáli 178, 181–182
 Dévai György 45
 Dévai (Divaj) Szabó János 91, 93, 119
 Dézmás Erzsébet, Halmágyi Zsigmondné 164
 Dézmás (Deszmás) István 87
 Diósi András 151, 157, 172, 188
 Diószei István 151
 Diószei V. János 155, 167, 279
 Disznajó (Disznai, Disznaj) Mihály 21, 23, 92, 105, 107–108, 118, 125, 131–134, 151, 166, 274
 Dobolyi (Doboli) István 24, 204, 211, 212, 218, 219, 261
 Dobolyi Miklós 268
 Dobos Márton 182
 Dombi Ferenc 104, 120
 Dombi Kata, Varga Andrásné 76
 Domokos András 152
 Domokos (Damokos) Éva, Szilágyi Zsigmondné 176–177, 179
 Domokos (Damokos) György 24, 37, 182, 183–184, 186, 190

- Domokos (Damokos) Györgyné 188
 Domokos (Damokos, Damakas) Gergely
 24, 173, 176, 180, 183, 198, 199, 201,
 205, 231, 241, 247, 248
 Domokos Márta 37
 Domokos Tamás 114
 Donát János 150
 Dorombári János 120
 Dudás György 96
 Ecsedi (Eczedi) Mihály 139
 Ecsedi András 215–216
 Ecseti Zsófia, Nánási Jánosné 197
 Elekesi Miklós 279
 Enyedi János 274
 Eperjesi Nagy Erzsébet, Szász Jánosné 244,
 245
 Eperjesi Nagy Mihály 24, 243, 244
 Erdődi István 24, 191
 Erdődi Miklós 130, 139, 141, 143, 145, 148
 Érsekújvári János 195
 Erte Erzsók, Koncz Pálné 155
 Eszes alias Kőmives György 130
 Farkas Anna 120
 Farkas Borbála, Szécczeni Mihályné 102–
 103
 Farkas Gábor 241
 Farkas István, cőfalvi 172–173
 Farkas Margit, Bánffy Kristófné 137
 Farkas Mihály, nyárádtói 150
 Farkas Pál 247–248, 251
 Fazakas Anna, Csávásiné 145
 Fazakas Anna, Székely Miklósné 99–101
 Fazakas Ferenc 107
 Fazakas Istvánné 143
 Fazakas Márton 143
 Fazekas György 108
 Fazekas Györgyné 108
 Fegyveresi Zsolt 27
 Fehérvári (Albensis) Mihály 46–47, 56
 Fejér András 118
 Fejér György 209
 Fejér Kata 20, 125–127
 Fejér Mihály 132, 134
 Fejér Tamás 27
 Fejérvári Krisztina, Cserepes Andrásné 163
 Fejérvári Sámuel 243
 Fekete Erzsébet, fricsi, Fogarasi Sámuelné
 19, 260–265, 268
 Fekete György 89–90
 Fekete Ilona, Vinczi Pálné 193
 Fekete János 24, 69
 Fekete Klára, Liztius Lászlóné 82
 Fekete Márta, Szekeres Jánosné 191
 Fekete Márton 138
 Fekete Mihály 24, 60
 Fekete Péter 120
 Feltoltj Márton 142
 Ferenc deák, haranglábi 24, 124
 Filep Mihályné 221
 Finta Borbála, Székely Mihályné 225, 234–
 235
 Fodor András, kiskendi id. 62
 Fodor András, kiskendi ifj. 209, 211–212
 Fodor Anna 62
 Fodor Kata, Halmágyi Jánosné 225, 237
 Fodor Márton 24, 262–263
 Fodor Máté 87
 Fodor Mihály 157
 Fodor Mihály, prókátor 53
 Fogarasi János 164
 Fogarasi Kis Tamás 16, 19, 143, 145, 146,
 274, 281
 Fogarasi Sámuel, lp. 15, 282
 Fogarasi Sámuel, orvos 19, 260–265, 268
 Forgács (Forgátz) Mihály 24, 50
 Fóris István 251
 Földvári (Feöldvári) Bálint deák 66
 Fülöp lásd Philep
 Füzesi Pál 251
 Gábor Borbála, Kozlári Gergelyné 207
 Gábor Judit, Vásárhelyi Jánosné 149
 Gábor Márta, Csávási Jánosné 190
 Gábor Mátyás 24, 47, 106, 126
 Gál Imre 236
 Gál Péter 56
 Galambodi Mihály 185
 Galambos (Galambosi) Pál 24, 215, 216,
 217, 246
 Gálfalvi István 63–64
 Gálfalvi Mihály 24, 98, 105, 106, 274
 Gálfalvi Miklós 24, 184, 190
 Gáll György 143
 Garó Miklós 24, 57
 Gáspár Pál 236
 Gáspár Tamás 153, 154
 Geleji Katona István 10, 33
 Geréb Anna, Tót Jánosné 38–39
 Geréb István 67
 Gerendi Márton 44
 Gergely deák, ádámosi 23, 29

- Gergely deák, szőkefalvi 25
 Ghillányi Gergely 22, 138–141, 143
 Gidófalvi Péter 166, 171–173, 176, 184, 187
 Gidófalvi Tamás 29
 Gombkötő Erzsébet, Székely Andrásné 216, 225, 231
 Gombkötő Mihályné 258
 Gombocs Kata, Szóts Jánosné 258
 Gönczi István 16–20, 22, 151, 185, 280, 281
 Gönczi János 254
 Grasszai Farkas 21
 Grotther Péter 45
 Gyalakuti János 191
 Gyerkó István 111, 119, 122, 125
 György deák 134–135
 György deák, bonyhai 23, 65, 70, 74
 György deák, szőkefalvi 69
 György Kata 138
 György Mihály 85
 Györgyei Mihály 140
 Györkei (Gyirkei) Mózes 24, 234, 240
 Gyulaffi Zsófia, Bánffy Györgyné 135–136
 Gyulai János 149, 151, 177
 Gyulai Pap Erzsók, Pálfi Andrásné 174, 177–178
 Gyulai Zsófia, Szeredai Imréné 171, 172
 Gyulakuti János 24
 Gyurkó Márton 185
 Hadadi Mihály 160–162, 220–221, 280
 Hadi György 118
 Hajas György 62
 Hajas Kata 62
 Hajós Sára, Páthi Mihályné 14
 Halász András 24, 106, 112, 128, 129
 Halász Anna, Dudás Györgyné 96, 101
 Halász Anna, Parlagi Mihályné 184–185, 187
 Halász Borbála 232–233
 Halász Erzsébet 154
 Halász Ferenc, Kis 137
 Halász István 187
 Halász Márton 154
 Halász Mihály 67
 Halász Mihályné 122–123
 Haller János 102, 128
 Haller József 8
 Halmágyi János 225, 237
 Halmágyi Orsolya, Tizenháromvárosi Boldizsárné 57, 59
 Halmágyi Zsigmond 164
 Harasztikereki Mihály 48–49, 52
 Harasztosi Anna, Fagarasi Jánosné 164
 Harasztosi Anna, Mohai Sándorné 29–36
 Harasztosi István 266
 Hari Péter deák 34
 Harkó István 166
 Harkó Judit, Rác Miklósné 240–241
 Harkó Pál 42–43
 Haró Balázs 24, 56, 68, 94
 Haró János 68
 Haró Miklós 203
 Harsányi Mária, Kendi Mihályné 210
 Havadi Péter 268
 Havadtői (Havattői) István 135, 141, 173, 187–188
 Havasallyi István 124
 Hegedüs György 102
 Hegyesi Erzsébet, Grasszai Farkasné 141
 Helmeczi István 247–248, 251
 Henter Gábor 213
 Herczeg István 221–222, 224–225
 Hidi Ilona, Székely Jánosné 37
 Hidi Kata 196
 Hidi László 186, 215
 Horti István 148, 277–278
 Horvát Borbála, Fekete Györgyné 89–90
 Horvát Borbála, Varga Jánosné 89
 Horvát (Horváth) Dávid, pálóci 24, 160, 161, 187, 194, 208, 215
 Horvát István 24, 86
 Horvát Kata, bogáti, Dávid Sámuelné 211
 Horvát Kata, désfalvi 243–244
 Horvát Krisztina, Borbély Péterné 86–87, 88
 Horvát László 149–150
 Horvát Sámuel, pálóci 184, 187
 Hosszúfalusi Péter 170, 190
 Högyes Mihály 197
 Hölgies Márton 189–190
 Hunyadi Ferenc 24, 208, 209, 213
 Hunyadi János 281
 Illyefalvi Bálint 170
 Illyefalvi Dániel 259
 Illyefalvi Lőrinc 21, 131–133, 274
 Illyefalvi Péter 24, 29, 33
 Illyés András 202, 204–205
 Illyés Erzsók, Balás Istvánné 167, 170

- Illyés Géza 15, 16
 Illyés Péter 24, 125
 Imre Gábor 65
 Imre János 182
 Imre Orsika 78
 Ispán Erzsók 51–52
 Ispán János 50–51
 István deák, gógáni 118, 141
 Iszlai Judit 138
 Jáger János 222
 Jakab Anna 100
 János deákné 91
 Jármí Erzsók, Tankó Lázárné 170–171
 Jármí Miklósné 76
 Jenei Ferenc 271
 Jenei István 152
 Jenei Mihály 83–84
 Jósa Anna, Veres Simonné 255–257
 Jósa Erzsébet, Hügyes Mihályné 197
 József, II. 12
 Kaczkány Mária, Damokos Györgyné 183–184
 Kádár István 120
 Kádár Márton 154
 Kádár Mihály 46
 Kakucsi György 140
 Kakucsi Péter 24, 100
 Kakucsi Zsófia, Jenei Istvánné 100, 103, 151, 152
 Kalocsai János 238–239
 Kamoti Illyés 105
 Kankó István 69
 Kankó János 202
 Kántor György 191
 Kapás Borbála 124
 Kapás István 106–107, 163, 164
 Kapi Anna 142–143
 Kapi Erzsébet, Bethlen Elekné 137
 Karancsi (Karanczi) János 107, 125, 132, 144, 145, 147, 274
 Karasznahorkavárallyai Mihály 202
 Kardos Péter 128–129
 Karponai János 157
 Kassai Erzsébet, Bagdi Istvánné 80
 Kassai János 95–96
 Kászoni Borbála, Tsöre Jánosné 75
 Katona Éva, Komáromi Jánosné 244
 Kelemen György 163, 164
 Kelemen István, ifj. 138
 Kendeffi Pál 142–143
 Kendi Ferenc 24, 225, 231, 233, 244, 245, 247, 252
 Kendi János 223, 237
 Kendi Mária, Bodoki Sámuelné 218
 Kendi Mihály 163, 207, 210, 213, 218
 Keresztúri Mária, Karasznahorkavárallyai Mihályné 202
 Keresztúri Pál, lp. 202
 Kertész János 72–73
 Késes Ádám 58
 Keszeg Anna 54
 Keszeg István 252–254
 Keszeg János deák 78
 Keszeg Marci, ifj. 196
 Keszeg Miklós 78
 Kézdivásárhelyi Ferenc 274
 Kézdivásárhelyi lásd még Vásárhelyi
 Királyfalvi Anna, Szász Mihályné 78
 Királyfalvi István 152
 Királyfalvi Sámuel 170
 Kis András 241
 Kis András, munkácsi 156
 Kis Andrásné, Kata 156
 Kis Anna 192
 Kis Erzsébet 39
 Kis Erzsébet, Bán Péterné 109, 119
 Kis Erzsébet, Szakács Györgyné 109
 Kis István, bogáti 24, 206
 Kis István, kükküllővári 67
 Kis János 183
 Kis Kata, Szentgyörgyi Istvánné 80
 Kis Mihály, ifj. 243–244
 Kis Péter 24, 221, 238, 242, 255
 Kis Tamás 47
 Kis Eleonora, Szántó Sámuelné 206
 Kiss Áron 9
 Kiss Réka 15
 Kóbori Erzsébet, Székely Mihályné 265
 Koczán Mária, Damokos Györgyné 182, 188, 190
 Kocsárdi Annók 192
 Kocsis Anna 91
 Kocsis Erzsébet, Csatlós Andrásné 80–81
 Kocsis István 55
 Kocsis Istvánné 91
 Kocsis János 146
 Kocsis Zsófia, Polyák Mártonné 107
 Kolosi Mihály 146
 Kolosvári József 61
 Kolumbán Kata 219, 220

- Komáromi Csipkés György 128
 Komáromi János 244
 Kontz Éva 14
 Kontz György, id. 33
 Kontz György, ifj. 33
 Kontz István 34
 Kontz Pál 155
 Kónya Ferenc 15, 282
 Kopán Erzsébet, Kis Péterné 221, 238
 Kopán György 118
 Kopán Márton, ifj. 118
 Kopán Márton, id. 118
 Kopán Miklós 118
 Kornis (Cornis) Gáspár 279
 Koronkainé 79
 Kovács (Kováts) Borbála 267
 Kovács (Kovácz) Ferenc 113–114
 Kovács (Kovácz) Ilona, Nagy Mihályné 138
 Kovács (Kovácz) Kata, Thordai Istvánné 123
 Kovács (Kováts) Mária, Bethlen Istvánné 264
 Kovács Mária Márta 27
 Kovács (Kovácz) Márta, Szalai Jánosné 156
 Kovács (Kovácz) Márta, Székely Mihályné 134
 Kovács (Kovácz) Márton, prókátor 24, 157, 183, 184, 187
 Kovács (Kováts) Márton, szőkefalvi 261
 Kovács (Kovácz) Mihály 89, 92
 Kovács (Kovácz) Mihály, palatkai 184, 188–189
 Kovács (Kováts) Péter 261
 Kovács (Kovácz) Sámuel 190, 255
 Kovács Sámuelné 255
 Kovács Zsófia, Bándi Andrásné 252, 255
 Kovásznai György 232–233
 Kovásznai János 41–42
 Kovásznai Péter 128, 272
 Kozlári Gergely 207
 Kozma Anna, Bende Mihályné 94, 101, 103, 104
 Kozma Márton 24, 104
 Kozma Tamás 103
 Köble Ferenc 110
 Kőmíves Anna, Füzesi Pálné 251
 Kőmíves István, herepei 211
 Kőmíves István, küküllővári 67
 Köpötsi Tamás 57–58
 Körösi György 282
 Körösi Mihály, lovász 143, 146
 Körösi Miklós 94, 108, 132, 274
 Követsi Borbála 8
 Kun Ilona 139
 Kun István 141, 279
 Küküllővári Mihály 267
 Küs István 101
 Lajtós Kata 200
 László (Beke) István 223, 226
 László János 25, 203
 László Péter 153
 Lázár Györgyné 240
 Lázár János 143
 Lázló István 54
 Léczfalvi Bálint, rektor 51–52
 Léczfalvi Mária, Szabó Andrásné 178
 Lengyel Anna, Hidi Lászlóné 186, 215
 Lengyel Erzsébet 105
 Lengyel Ilona, Varga Andrásné 92
 Lengyel Márton 102
 Lenos Erzsébet, Sütő Balázné 88
 Literati András 112, 122
 Literati Miklós 25
 Liztius László 82
 Lovász Anna, Czigány Ferencné 60
 Lőrincz István 203–204
 Lőrinczi Zsófia, Fodor Mihályné 157
 Lőrinczi Zsófia, Székely Istvánné 85
 Lugosi Anna, Macskási Imréné 157–159
 Macskási (Matskási) Imre 157–159, 186–187, 189
 Macskásiné 46
 Magyar Anna, Debreczeni Mihályné 167, 197–199
 Magyar Erzsébet 201
 Magyar Kata, Bogáti György deákné 217
 Magyar Mária, Farkas Pálné 247–248, 251
 Magyar Márton, ifj. 200
 Magyarói Ferenc 57
 Magyarországi István 25, 211
 Magyaros István 25, 66
 Magyaros Péter 153
 Makai István 56
 Makai Márton 84
 Maksai László 44
 Markó Vajdáné 55
 Márkosfalvi (Márkusfalvi) Bálint 141, 144, 153, 155–156, 172

- Márton András 216
 Martonfalvi István 166–167
 Mátéfi István 25, 219
 Máthé Pál 124
 Máthé Péter 73
 Mátyás Anna, Radnóti Mihályné 241–242
 Meggyesi Mihály 54
 Melder (Méder) Istvánné 112, 120
 Melder Erzsébet 153
 Melder János 68
 Melder Kata 99
 Mezei Borbála, Kis Istvánné 206
 Mihács Borbála 140
 Mihács Ferenc 210
 Mihály Anna, Hegedűs Györgyné 102
 Mihály Kata, Fóris Istvánné 251
 Mihálydeák Erzsók, Thállyai Sámuelné 238
 Mikes Mihályné 134–135
 Miklós deák 44
 Miklós Ferenc 77
 Mische György 25, 29
 Miskolczi György 120, 25–128
 Miskolczi Mihály 201, 205, 208, 212–214, 218
 Miskolczi Mihályné 212
 Mogyorós Péter 203
 Mohai Judit, Nagy Ferencné 124
 Mohai Sándor 29–36
 Molduvai János 182
 Molnár Ambrus 15
 Molnár Angalít 91
 Molnár Ilona 90
 Molnár János 185
 Molnár Mihály 150, 151
 Morgondai György 25, 86
 Morgondai Miklós 123
 Morgondai Miklósné 123
 Munkácsi András 171
 Muska Zsófia, Buna Györgyné 38
 Musnai Dávid 266, 268
 Musnai István 274
 Musnai Ip. 25, 239
 Muszka Mihály 143
 Nagy András 19, 134–135, 145–148
 Nagy Anna 241
 Nagy Borbála, kerelői 238–239, 243
 Nagy Borbála, Vadasdi Péterné 168–169
 Nagy Erzsébet, Deső Mihályné 178, 181–182
 Nagy Ferenc 124
 Nagy György, küküllővári 166
 Nagy György, prókátor 25, 106
 Nagy István, nagyfalui 32
 Nagy Istvánné 78
 Nagy János, almási 91
 Nagy János, bernádi 64–65, 100
 Nagy János, prókátor 25, 226
 Nagy Judit, Szalánczi Istvánné 108–109
 Nagy Kata, radnóti 183
 Nagy Kata, Sárdoloczki Barabásné 83
 Nagy Kata, Szentgyörgyi Mihályné 267
 Nagy Krisztina 134–135
 Nagy László 15
 Nagy Mária, Pál Györgyné 243, 245
 Nagy Mihály 138
 Nagy Péter, szentistváni 34
 Nagy Zsigmond 25, 263
 Nagy Zsófia, Ravai Györgyné 166
 Naményi István 155, 156–157, 167, 169–170
 Nánási János 197
 Nánási Mihály 151
 Nara János 61
 Nemes Erzsébet, alvinci, Kovács Mihályné 184, 188–189
 Nemes György, ifj. 203
 Nemes István 25, 58, 76
 Németi Gergely 141, 274
 Németi György 205, 208–209
 Nyárádtői Mihály 104–105, 274
 Nyújtódi Márton 163
 Oláh Erzsók 183
 Olajos János 14
 Orbán Márton 151
 Ormáni János 49, 57
 Osvát János 60
 Osvát Jánosné 60
 Osvát Márton 25, 204, 241
 Pak István 89
 Pál György 243, 245
 Pál Margit 52, 53
 Pál, újgezsei szolga 30, 31
 Pálfi András 174
 Pálfi Anna, László (Beke) Istvánné 223, 224
 Pálfi Borka 123
 Pálházi István 86
 Paniti Erzsébet, Körösi Mihályné 146–147
 Panta Anna, Csávási Sámuelné 207, 209

- Pap András 25, 192, 194, 204
 Pap Anna, Gál Péterné 56
 Pap Anna, küküllővári 67
 Pap János, balavásári 198, 226–227
 Pap János, herepei 48, 51
 Pap Kati 226
 Pap Mária, Kis Jánosné 183
 Papolczi János 72
 Parádi Márta, Melder Jánosné 68
 Parlagi Mihály 184–185, 187
 Pásztohi György 278–279
 Pásztor Borbála, Gáspár Tamásné 153
 Patakfalvi Mózes 281
 Patakfalvi Zsuzsánna, Bethfalvi Pálné 105–106
 Pataki Ferenc 213–215
 Pataki László 14
 Pataki (Patachi) Pál, rektor 36–37
 Páthi Mihály 14
 Pávai Mihály 21, 174–176
 Péczai Péter 121
 Pekri uram 143
 Penkért Mihály 223
 Peremszövő György 143–145
 Péter István 146
 Péterffy Erzsébet, Szeredai Péterné 97, 107–108
 Péterfy László 15
 Petki János 39–42
 Petri András 221, 259–260
 Petri Judit, Bakcsi Sámuelné 204, 212
 Petri Lőrinc 271
 Philep Anna 147
 Philep Ilona, Imre Jánosné 182
 Philep (Philöp) István 97, 98
 Philep (Philöp) János 98
 Philep (Philöp) Jánosné, Orsolya 98
 Philep (Philöp) Judit 165
 Philep (Phülöp) Mihály 24, 128, 190
 Philep Mihályné 255
 Piheni (Pyheni) Mihály 75, 77–78
 Piros Mihály 44, 45
 Pítika István 154
 Pítika Istvánné 154, 196
 Polyák Márton 107
 Ponta György 25, 119
 Ponta Péter 81
 Porkaláb Anna 78
 Porkaláb Ferenc 167
 Porkoláb Judit, Romoz Jánosné 71–73
 Prenger Mihály 45
 Pürkhereczy Mihály 206
 Püspöki F. 143
 Rácz Anna, Almási Ferencné 147
 Rácz Miklós 240–241
 Rácz Péter 92–95
 Radnótfái (Radnóthfái) István 25, 99, 105, 130, 132, 144, 145, 146, 151, 274
 Radnóti Anna 61
 Radnóti (Radnóthi) Gergely 25, 30, 34
 Radnóti István 59
 Radnóti János 154
 Radnóti Mihály 25, 234, 241–242, 251, 252, 255, 256, 257, 258, 259
 Ráduly Erzsébet, Petri Andrásné 259–260
 Rákóczi Ferenc, II. 191
 Rákóczi György, I. 16
 Rákóczi György, II. 20
 Rákosi (Fogarasi) Sámuel 241–242
 Ravai György 166
 Retesi Miklós 190
 Réthi Bálint 119
 Réthi György 25, 63–64
 Réthi István 25, 63–64
 Réti Éva 14
 Réz Istvánné 259
 Romoz János 71–73
 Romoz Jánosné 77
 Rosnyai Dávid 272
 Rudnai Mátyás 150
 Saczvai István 274
 Sámuel deák, gálfalvi 24, 82, 86
 Sámuel deák, szentiváni 25, 71
 Sándor Anna, Deszmás Istvánné 87
 Sándor Attila 15
 Sándor Borbála, Vásárhelyi Istvánné 37
 Sándor deák 97
 Sár Anna, Kelemen Györgyné 163, 164
 Sarádi Zsigmond 110–118, 206
 Sárdi Gergely 59
 Sárdoloczki Barabás 83
 Sarkadi György 194–195
 Sarkadi Ilona 194–195
 Sarkadi Judit 195
 Sárközi Margit, Dévai Szabó Jánosné 93, 119
 Sárosi Erzsébet, Sarádi Zsigmondné 206
 Sárosi Mihály 260

- Sárosiné asszony 239
 Sárpataki Márton 25, 71
 Sárpathaki Judit, Váradai Miklósné 79
 Selyki Márton 171
 Seménfalvi Ilona, Beregi Mártonné 204
 Semián Gergely 37
 Sigmond Erzsébet 63–64
 Sigmond Kata, Gyerkő Istvánné 111, 122
 Simon Anna, Szász Miklósné 203
 Simon Erzsébet 182
 Simon István 141
 Simon Mihály 47
 Sipos Gábor 27
 Sipos József 191–193, 196
 Sipos Kata, Munkácsi Andrásné 171
 Sipos Sámuel 199
 Solnai (Zolnai) György 25, 247–248, 249, 251, 252, 260, 261, 262, 263
 Solymosi István 25, 263
 Solymosi Mihály 232
 Solymosi Zsigmond 198, 228, 230, 236–237
 Somosdi Ferenc 274
 Sorbó György 259
 Sorbó Györgyné 259
 Sós Anna, Pataki Lászlóné 14
 Sós István 75
 Sós Márton 147
 Stephani István 149
 Sükei Ferenc 78, 80, 144, 274
 Sütő alias Unghi István 55
 Sütő Balázs 88
 Sütő István 200
 Sütő Mihály 112
 Sütő Pál 70
 Szabó András 63, 265
 Szabó András, balavásári 198
 Szabó András, Her 178
 Szabó Anna, Török Ferencné 220
 Szabó Anna, zalaknai 8
 Szabó Erzsébet, besenyői 242–243
 Szabó Erzsébet, Illyefalvi Lőrincné 131
 Szabó Erzsébet, Vámos Jánosné 140
 Szabó Ferenc 134
 Szabó Ferenc, torockai 192
 Szabó György 8
 Szabó István 25
 Szabó István, boldogfalvi 262
 Szabó István, érsekújvári 142
 Szabó István, herepei 211
 Szabó István, ifj. 201
 Szabó János 65
 Szabó Judit, Sipos Sámuelné 199
 Szabó Judit, Szabó Andrásné 265, 266
 Szabó Margit, Kapás Istvánné 163, 164
 Szabó Mária, András Péterné 166
 Szabó Mária, Porkoláb Ferencné 167
 Szabó Mária, sövényfalvi 205
 Szabó Márton 94
 Szabó Márton, prókátor 25, 238, 239, 259
 Szabó Mihály, prókátor 25, 242
 Szabó Mihály, pusztakamarási 205
 Szabó Mihály, teremi 275
 Szabó Sámuel lásd Vámospercsi
 Szabó Tamás 134
 Szaboszlai Gergely 190
 Szacsvai Erzsébet, Mogyorós Péterné 203
 Szacsvai István 123, 130
 Szacsvai Istvánné 130
 Szakács András 25, 96
 Szakács Anna, Szász Mihályné 120
 Szakács György 109
 Szakács János 247–248
 Szakács Márton 129
 Szakács Mihály 41
 Szakács Miklós 248
 Szakács Zsófia 194
 Szakácsi Péter 25, 86
 Szakál Márton 128
 Szalaczi István, Nagy 121
 Szalai János 154, 156
 Szalánczi István 108–109
 Szántó Anna 220–221
 Szántó Ferenc 25, 211
 Szántó István 164
 Szántó János 63
 Szántó Kata, Bartha Istvánné 66
 Szántó Kata, Zöldi Istvánné 188
 Szántó Sámuel 206
 Szász Anna, Ács Ferencné 92, 95
 Szász Anna, Szabó Istvánné 262
 Szász Anna, Szöts Györgyné 265
 Szász Erzsébet, Szász Mártonné 239
 Szász István 11, 112
 Szász István, nagykendei, prókátor 25, 54, 63, 251
 Szász János, bonyhai 145, 244, 245
 Szász János, csapói 159
 Szász Kata 94

- Szász Kata, Sütő Pálné 70
 Szász Márton 239
 Szász Mihály, dányáni 81
 Szász Mihály, királyfalvi 120
 Szász Miklós 203
 Szathmári András 235–236
 Szatmárnémeti Mihály 277
 Szavul, mezőbodoni 259
 Szebeni Mihály 124, 274
 Szécséni Mihály 102–103
 Szederjesi János 194–195
 Székel Anna 69–70
 Székely György 191
 Székely Zsuzsanna 201
 Székely (Székely) András, gálfalvi 216, 225, 231–232
 Székely András, csapószentgyörgyi 77
 Székely Anna 266
 Székely Anna, boldogfalvi 262–263
 Székely Anna, váraljai 163
 Székely (Székel) Balázs 25, 105
 Székely Balázs, csávási 65
 Székely Borbála 63
 Székely Erzsébet, Molnár Mihályné 150, 151
 Székely Erzsébet, Székely Istvánné 97–98
 Székely Ferenc 178, 180
 Székely (Székel) Gáspár 69–70
 Székely György 252–254
 Székely György, ifj. 271
 Székely Ilona, Székely Balázsné 65
 Székely István, csávási 85, 88, 97–98
 Székely István, gógáni 185, 196
 Székely István, királyfalvi 145
 Székely István, prókátor 25, 147
 Székely István, sülyei 45
 Székely Istvánné 196
 Székely János, gógáni 118, 141, 154, 232–233
 Székely János, királyfalvi 37, 63
 Székely János, somogyomi 134
 Székely Jánosné, gógáni 154, 185, 232–233
 Székely Judit, Bereczki Demeterné 257, 258
 Székely Judit, Lázár Jánosné 143
 Székely Kata, Buzási Mihályné 197
 Székely Kata, Halász Mihályné 67
 Székely Kata, Vajai Mihályné 185, 232–233
 Székely Márta 191
 Székely Menyhárt 107
 Székely Mihály, csapószentgyörgyi 81, 100
 Székely Mihály, gógáni 212, 225, 234–235, 265
 Székely Mihály, somogyomi 134
 Székely (Székely) Miklós 99–101, 118
 Székely Zsófia, Szentannai Istvánné 246–247, 249–251
 Szekeres Erzsébet, Szentgyörgyi Istvánné 183
 Szekeres János 191
 Szekeres Judit, Bányai Istvánné 200–201, 203
 Szekeres Péter 55, 138, 140, 142
 Széki Kata, Hölgjes Mártonné 189–190
 Széki Sándor deák 72
 Szendrei János 68
 Szentannai István 236, 244, 246–247, 249–251
 Szentgerliczei Rebeka 76–77
 Szentgyörgyi György 135, 274
 Szentgyörgyi István 80, 107–108, 183, 274
 Szentgyörgyi József 207–208, 213, 218
 Szentgyörgyi Mihály 25, 221, 232, 267
 Szentistváni István 123
 Szentiványi lásd Vajdaszentiványi
 Szentkirályi Éva, Rákosi (Fogarasi) Sámuelné 241–242
 Szentkirályi Sámuel 266
 Szentmiklósi Sámuel 222, 224–225
 Szentpáli György 145
 Szentsimoni György 128, 274
 Szép János 128
 Szép Judit 190
 Szeredai Imre 171, 172
 Szeredai Kata, Kőműves Istvánné 211
 Szeredai Péter 21, 97, 107–108, 121–122, 128–129, 271, 274
 Szeredai Péterné 121–122
 Szikszai János 25, 109, 119
 Szilágyi Anna 145
 Szilágyi György 86
 Szilágyi János 130
 Szilágyi Kata 262
 Szilágyi Mihály 106, 266
 Szilágyi Zsigmond 21, 170, 174–177, 179–180, 200, 215–216, 217, 221, 224, 227–231, 235, 236–237, 280
 Szilágyi Zsófia, Bíró Péterné 219
 Szilágyi Zsófia, Dadai Jánosné 281

- Szolga Balázs 62
 Szolga Péterné 155
 Szolokmai János 260
 Szombatfalvi Anna, Tolnai Andrásné 150, 151
 Szombati N. Sámuel 220
 Szócs György 262, 265
 Szócs István 242–243
 Szócs János 258
 Szócs Péter 89
 Szőke Anna, Küküllővári Mihályné 267
 Szőke Anna, Nagy Jánosné 64–65
 Szőlősi János 182
 Szövérdiné 82
 Szuczákai István 77
 Szűrűsapó Anna, felsőbányai, Karponai Jánosné 157
 Takács Erzsébet, Vas Jánosné 200
 Takács János 118, 141
 Takács Jánosné 131
 Tálás Erzsébet, Sütő Mihályné 112
 Tamás deák 134
 Tamás György 266–267
 Tamás Judit, Dali Istvánné 259
 Tamási Balázs 47
 Tamási Miklós 191
 Tamási Zsuzsanna, Besenyei Györgyné 99
 Tankó Lázár 170–171
 Tarczali Éva, Horvát Dávidné 160
 Tarka Mihály 259
 Tasnádi Ruber Mihály 10
 Teke János 183
 Teremi András 102
 Thállyai Albert 29
 Thállyai Sámuel 238
 Tholdalagi András 137, 272
 Thúri János 21, 41–42, 53–54, 57–58
 Thúri Jánosné 53–54
 Thúri Judit 233–234
 Thúri Mihály 233–234
 Tímár Judit, Dálnoki Bálintné 152–153
 Tímár Sára, Peremszövő Györgyné 144–145
 Tiszabecsi István 49
 Tizenháromvárosi Boldizsár 57
 Tófeus Dobos Mihály 138, 140, 142, 272, 277
 Tolnai András 150, 151
 Tolnai Zsuzsanna, Jenei Mihályné 83–84
 Toma Mária, Vámospércsi Sámuelné 237
 Tordai István 123
 Tordai János 134
 Tordai Pál 110
 Toroczkai Zsigmond 282
 Tót (Tótt) Erzsébet, Miskolczi Mihályné 205, 208, 213–214
 Tót (Tótt) György 25, 205, 213
 Tót János, almási 38–39
 Tót János, mikefalvi 39
 Tótfalusi Sámuel 243, 262
 Tóth Mihály 53
 Török Erzsébet, Kassai Jánosné 95–96
 Török Ferenc 220
 Török Istvánné 34
 Török (Teoreok) Péter, nagykendi 26, 33, 34
 Tövissi Judit, bonyhai György deákné 74
 Tövissi Máté, lp. 46–47
 Ts lásd Cs
 Turcza Tamás 31
 Turczi (Thurczi, Turtsi) Márton 26, 30, 44, 64
 Újtlakj (Úylaki) István 144
 Uzoni Balázs 274
 Uzoni Mihály 266
 Vadas Pálné 117
 Vadas uram 125
 Vadasdi Péter 145, 151, 168–169, 187–188
 Vajai György 144
 Vajai Mihály 185, 224, 232–233, 256
 Vajda (Vayda) Erzsébet, Tamási Balázsné 47, 106–107
 Vajda Anna, Illyés Andrásné 202, 204–205
 Vajdaszentiványi János 16–21, 109, 112, 118, 119, 122, 125, 128, 129, 130, 132, 139, 143, 145, 148, 151, 269–274, 278, 281
 Vályi András 135, 157
 Vámos István 26, 63–64
 Vámos János 140
 Vámospércsi Szabó Sámuel 237
 Váradai Erzsébet, Bakó Jánosné 223–224
 Váradai István 153, 156
 Váradai Mihály 120, 140
 Váradai Miklós 79, 123, 124
 Várfalvi Mihály 183
 Varga András 61, 76, 92
 Varga Andrásné 60–61
 Varga Anna 119
 Varga Bálintné 112

- Varga Borbála 257
 Varga György, szentpáli 53–54
 Varga György, termi 257
 Varga Györgyné 119
 Varga János 89
 Varga Kata 61
 Varga Magdolna, Fodor Andrásné 209, 211–212
 Varga Márta 81
 Varga Mihály 26, 99
 Varga Miklós 99
 Varga Péter 26, 41, 47, 64, 70
 Vas András, dályai 26, 111
 Vas Anna, Nagy Andrásné 19, 145–148
 Vas (Vass) Ferenc 163
 Vas Ilona, Szász Istvánné 11, 112
 Vas István 112
 Vas István, lp., Csávási? 144
 Vas István, prókátor 26, 85
 Vas István, szőkefalvi 197
 Vas János 200
 Vas Kata, Volkány Gergelyné 118
 Vas (Vass) Mária, Macskási Imréné 186–187, 189
 Vas Mihály 197–198, 202
 Vas (Vass) Miklós 62
 Vásárhelyi Bálint, lp. 94, 274
 Vásárhelyi Ferenc 125
 Vásárhelyi (Molnár) István, püspök 230
 Vásárhelyi István, esperes 201
 Vásárhelyi (Marosvásárhelyi) István, lp. 37, 135, 144, 145
 Vásárhelyi (Kézdivásárhelyi) János, lp. 149
 Vásárhelyi Judit 261
 Vásárhelyi Kis Anna, Szalaczi Istvánné 121
 Vég (Végh) Demeter 26, 66
 Vég János 89
 Vég (Végh) Kata, Pap Jánosné 48, 51
 Vég Márta 89
 Veres Anna 191
 Veres Márton 118
 Veres Simon 255–257
 Verestói Sámuel 198, 201, 280
 Veszprémi István 172
 Vinci Pál 193
 Volkány Gergely 118
 Volkány Márton 118
 Wesselényi Anna, Bethlen Lászlóné 19, 177–179, 180–181
 Zágoni Absolon 267
 Zágoni András 107, 118, 125, 128, 130, 274
 Zágoni Balázs 274
 Zágoni Ferenc deák 92
 Zalányi Gergely 228, 230, 235, 262, 268
 Zoltai Ersébet, Horváth Lászlóné 149–150
 Zolya István 26, 135
 Zólyomi Miklós 65
 Zöldi István 188

Helynévmutató

- Abosfalva 63, 166
Ádámos 64, 221, 224, 227, 232, 268
Agropolis lásd Marosvásárhely
Ákosfalva 205, 208
Alba Iulia lásd Gyulafehérvár
Almás lásd Küküllőalmás
Alsófelsőszentmihály 139
Alvinc 184, 188–189
Balassagyarmat 60
Balavásár 18, 22, 25, 33, 36, 48, 77, 135, 146, 147, 153, 154, 192, 193, 198, 200, 219, 224, 226, 236, 241, 262, 267, 271, 272, 274
Basel 282
Beregszász 5, 207
Berethalom 59
Bergenye lásd Mezőbergenye
Bern 282
Bernád 18, 22, 64, 70, 78, 103, 140, 207, 257, 266
Besenyő lásd Búzásbesenyő
Bethlenszentmiklós 50, 142, 183, 194, 215, 222, 243, 245, 258, 274, 281
Bodon lásd Mezőbodon
Bogát lásd Marosbogát
Boldogfalva 18, 29, 32, 33, 37, 50, 89, 119, 134, 149, 173, 192, 202, 204, 221, 228, 230, 236, 252, 255, 262, 265, 274
Bonyha 18, 22, 41, 42, 49, 57, 59, 65, 70, 73, 74, 76, 78, 88, 89, 104, 108, 109, 138, 144, 145, 147, 151, 154, 157, 158, 166, 167, 191, 196, 199, 204, 243, 244, 245, 266, 273, 274, 280, 281
Borberek 277
Boroskrakkó 86
Bréma 282
Búzásbesenyő 23, 75, 79, 98, 103, 106, 122, 128, 129, 134, 141, 147, 165, 182, 190, 193, 197, 221, 238, 242–243, 246, 249, 255, 271, 272, 274
Bükös lásd Magyarbükös
Carolyfejérvár lásd Gyulafehérvár
Cikmántor 33
Csapó lásd Maroscsapó
Csapószentgyörgy 18, 57, 77, 81
Csávás 18, 23, 25, 46, 59, 65, 66, 71, 81, 85, 88, 89, 91, 147, 148, 163, 171, 180, 188, 198, 200, 235, 257, 258, 266, 272, 274
Csávás lásd még Mezőcsávás
Cserged 275
Dálnok 121
Dállya 111
Dányán 18, 22, 25, 48, 49, 52, 58, 81, 91, 143, 144, 145, 153, 163, 166, 185, 193, 223, 254, 260, 266, 274
Dányád lásd Dányán
Debrecen 5, 8, 128, 238, 281
Dellő lásd Magyardellő
Désfalva 138, 199, 205, 208, 213, 214, 219, 220, 243, 244, 245, 257, 258
Déva 281
Diód 186
Dombó lásd Küküllődombó
Ebesfalva 18, 24, 59, 82, 108, 120, 137, 143, 145, 203–204, 256, 262, 268, 271, 272, 274, 276, 277
Egerbegy 204, 212
Egerpatak 282
Egrestő 18, 22, 151, 153, 154, 192, 195, 196, 204, 218, 219, 233–234, 236
Enyed lásd Nagyenyed
Erdőd 5
Ernye lásd Nagyernye
Erzsébetváros lásd Ebesfalva
Etéd 282
Fejérvár lásd Gyulafehérvár
Felfalu lásd Marosfelfalu
Felsőbánya 157
Felsőújgezse lásd Marosgezse
Fogarás 62, 278, 281
Földvár 66
Franeker 281
Gálfalva lásd még Nyarádgálfalva
Gálfalva lásd Vámosgálfalva
Genf 282
Gernyeszeg 14
Gezse lásd Marosgezse
Gógán 16, 18, 21, 23, 24, 88, 106, 107, 118, 119, 120, 122, 132, 141, 144, 154, 168,

- 169, 185, 201, 211, 212, 224, 225, 232–233, 234–235, 246, 249, 250, 256, 268, 280, 281, 282
- Gógánváralja 56, 60, 68, 104, 106, 118, 123, 125, 131–133, 134, 143, 148, 163, 170, 185, 224, 232–233, 237, 246, 249, 250, 262, 265, 272, 274, 275–276
- Groningen 282
- Gyarmat lásd Balassagyarmat
- Gyergyó 226
- Gyulafehérvár 16, 82, 138, 140, 172, 261, 264, 273, 277–278, 281
- Gyulas 134
- Harangláb 24, 124, 138, 144, 206, 220, 241, 251, 258, 277
- Harasztkerék 49
- Hari 34
- Héderfája 15, 18, 46, 94, 104, 111, 113, 115, 117, 123, 125, 135, 139, 148, 204, 239, 252, 253, 272, 274, 282
- Herepe lásd Magyarherepe
- Hosszúmező 206
- Igen lásd Magyarigen
- Istvánháza 203
- Kakasd lásd Székelykakasd
- Károlyvár lásd Gyulefehérvár
- Kend lásd Nagykend
- Kerelő 79, 238
- Kerelőszentpál 18, 21, 22, 24, 25, 38, 53, 65, 66, 69, 77, 78, 79, 80, 81, 97, 101, 107, 121, 122, 124, 128, 150, 171, 178, 181, 182, 195, 202, 204, 207, 213, 218, 219, 223, 226, 243, 251, 252, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 262, 271, 274
- Keresd 178
- Keresztén lásd Kereszténysziget
- Kereszténysziget 119
- Kézdivásárhely 8, 14
- Királyfalva lásd Magyarkirályfalva
- Kisgörgény 219
- Kiskend 34, 56, 57, 62, 155, 209, 211, 256
- Kissáros lásd Magyarsáros
- Kolozsvár 11, 83, 120, 158, 281, 282
- Kóród 42–43
- Kőröszenyén 18, 20, 21, 24, 42–43, 121, 125, 128, 155, 164, 183, 194, 195, 202, 203, 204, 219, 223, 232, 240–241, 271, 274
- Krakkó lásd Boroskrakkó
- Kutyfalva 18, 53, 80, 82, 154, 207, 209, 281
- Küküllőalmás 22, 24, 38, 91, 145, 146, 208, 210–211, 214, 218, 221, 223, 224, 232, 237, 243, 258, 259–260, 271, 272, 274
- Küküllődombó 81
- Küküllőpócsfalva 18, 22, 63, 76, 183, 252–253
- Küküllőszéplak 18, 23, 24, 73, 149, 152, 172, 197, 199, 200, 236, 274
- Küküllővár 16, 18, 20, 22, 33, 34, 38, 39, 41, 42, 44, 45, 46, 47, 48, 50, 51, 53, 56, 60, 61, 62, 63, 67, 68, 73, 75, 76, 77, 80, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 89, 90, 91, 92, 94, 95, 96, 97, 98, 100, 101, 105, 107, 108, 119, 120, 141, 142, 143, 147, 148, 150, 152, 155, 156, 166, 166, 171, 172, 184, 187, 193, 205, 206, 207, 212, 220, 222, 223, 235, 272, 274, 278, 281, 282
- London 281
- Lukafalva 114, 226
- Magyarbükkös 23, 39, 48, 56, 120
- Magyardellő 76, 79, 200
- Magyarderlő lásd Magyardellő
- Magyarherepe 18, 45, 47, 48, 51, 56, 112, 116, 117, 130, 142, 149, 151, 156, 157, 167, 169, 177, 186, 197, 198, 203, 211, 272, 274
- Magyarigen 11, 273, 281
- Magyarkirályfalva 15, 18, 24, 25, 29, 37, 44, 63, 69, 70, 78, 79, 96, 120, 140, 145, 148, 150, 174, 190, 215, 216, 220, 221, 223, 224, 227, 228, 230, 239–240, 259, 263, 268, 271, 274, 280, 282
- Magyarmacska 186, 189
- Magyarózd 25, 239
- Magyarpalatka 124, 188–189
- Magyarsáros 22, 184, 189, 191, 192, 198, 199, 206, 239, 247, 248, 249, 250, 252, 260, 261, 262, 263, 268
- Magyarsülye 37, 45, 47, 123, 130, 140, 143, 183, 206, 224, 227, 272
- Malomfalva 120
- Marosbogát 18, 46, 55, 87, 158, 159, 160–162, 164, 186, 188, 189, 192, 206, 211, 216–217, 220, 225, 237, 238, 239, 241, 243, 246, 259, 272, 274
- Maroscsapó 18, 24, 30, 108, 123, 124, 125, 138, 149, 159, 163, 164, 173, 176, 181,

- 182, 198, 199, 201, 205, 213, 231, 241, 246, 247, 248, 254, 259, 271, 274
- Marosfelfalu 240
- Marosgezse 29, 30, 34
- Maroskeresztúr 181
- Marosnagy lak 114, 183, 187
- Marosugra 120, 154, 196, 197
- Marosvásárhely 10, 24, 25, 38, 39, 116, 143, 231, 273, 281, 282
- Marosvécs 10, 14
- Medgyes 22, 64, 91, 210–211, 223, 229, 230, 271
- Medvés lásd Nagymedvés
- Melegföldvár 233
- Mezőbánd 209
- Mezőbergenye 233–234
- Mezőbodon 18, 24, 150, 151, 154, 156, 164, 165, 192, 254, 259, 274
- Mezőbogát lásd Marosbogát
- Mezőcsávás 76–77
- Mikefalva 25, 39, 234, 241, 242, 267, 278
- Mikeszásza 29, 31
- Miklóslaka 49, 50
- Moson vármegye 55
- Munkács 156
- Nagyegrestő lásd Egrestő
- Nagyenyed 15, 19, 23, 33, 120, 148, 162, 217, 221, 271, 273, 276, 278, 281, 282, 282
- Nagyernye 103, 107
- Nagykend 18, 23, 33, 34, 36, 42, 56, 57, 63, 82, 121, 122, 135, 163, 192, 193, 200, 226, 249, 251, 255, 256, 272, 273, 274, 281, 282
- Nagylak lásd Marosnagy lak
- Nagymedvés 23, 119, 123, 140, 220, 260, 271, 272, 274
- Nagysajó 59
- Nagyszeben 192, 230
- Nagyteremi 16, 18, 139, 143, 145, 178, 190, 226, 227, 251, 257, 274, 275, 276–277, 278–279, 281
- Nyárádgálfalva 82
- Nyárádszereda 171, 172
- Nyárádtő 150, 275
- Odera-Frankfurt 281
- Oláhkocsárd 171
- Óvári 5, 10
- Oxford 281
- Ózd lásd Magyarózd
- Pócsfalva lásd Küküllőpócsfalva
- Polotka lásd Magyarpalatka
- Pusztakamarás 205
- Radnót 18, 24, 48, 53, 55, 57, 66, 71–72, 80, 100, 101, 103, 109, 120, 122, 132, 138, 140, 141, 142, 153, 165, 182, 183, 188, 191, 192, 200, 201, 203, 205, 206, 212, 215, 234, 244, 247, 248, 251, 267, 272, 274, 278
- Sajó lásd Nagysajó
- Sáros lásd Magyarsáros
- Segesvár 119
- Somogyom 134
- Somosd 119
- Sövényfalva 18, 21, 60, 62, 63, 77, 99, 109, 116, 117, 120, 138, 144, 156–157, 170, 174–176, 179, 190, 205, 213, 215, 216, 218, 219, 228, 229, 230, 235, 261, 263, 267, 271, 273, 274
- Sülye, Süllye lásd Magyarsülye
- Szátelek 153
- Szászalmás lásd Küküllőalmás
- Szászcsávás lásd Csávás
- Szászmedgyes lásd Medgyes
- Szászváros 281
- Szatmárnémeti 10, 26, 281
- Szeben lásd Nagyszeben
- Szék 11, 121
- Székelykakasd 138
- Székelykeresztúr 247, 248, 251
- Székelyudvarhely 14, 282
- Székelyvaja 42–43, 185
- Szentdemeter 203
- Szentiván lásd Vajdaszentivány
- Szentmárton lásd Kőrödszentmárton
- Szentmártonmacskása lásd Magyarmacskás
- Szentmihályfalva lásd Alsófelsőszentmihály
- Szentmiklós lásd Bethlenszentmiklós
- Szentpál lásd Kerelőszentpál
- Széplak lásd Küküllőszéplak
- Szereda lásd Nyárádszereda
- Szík lásd Szék
- Szitáskeresztúr lásd Székelykeresztúr
- Szitsingyarmat lásd Balassagyarmat
- Szőkefalva 18, 46, 69, 124, 128, 130, 138, 140, 192, 197, 201, 204, 207, 213, 216, 218, 221, 222, 224, 243, 261, 272, 273, 274, 279
- Teremi lásd Nagyteremi

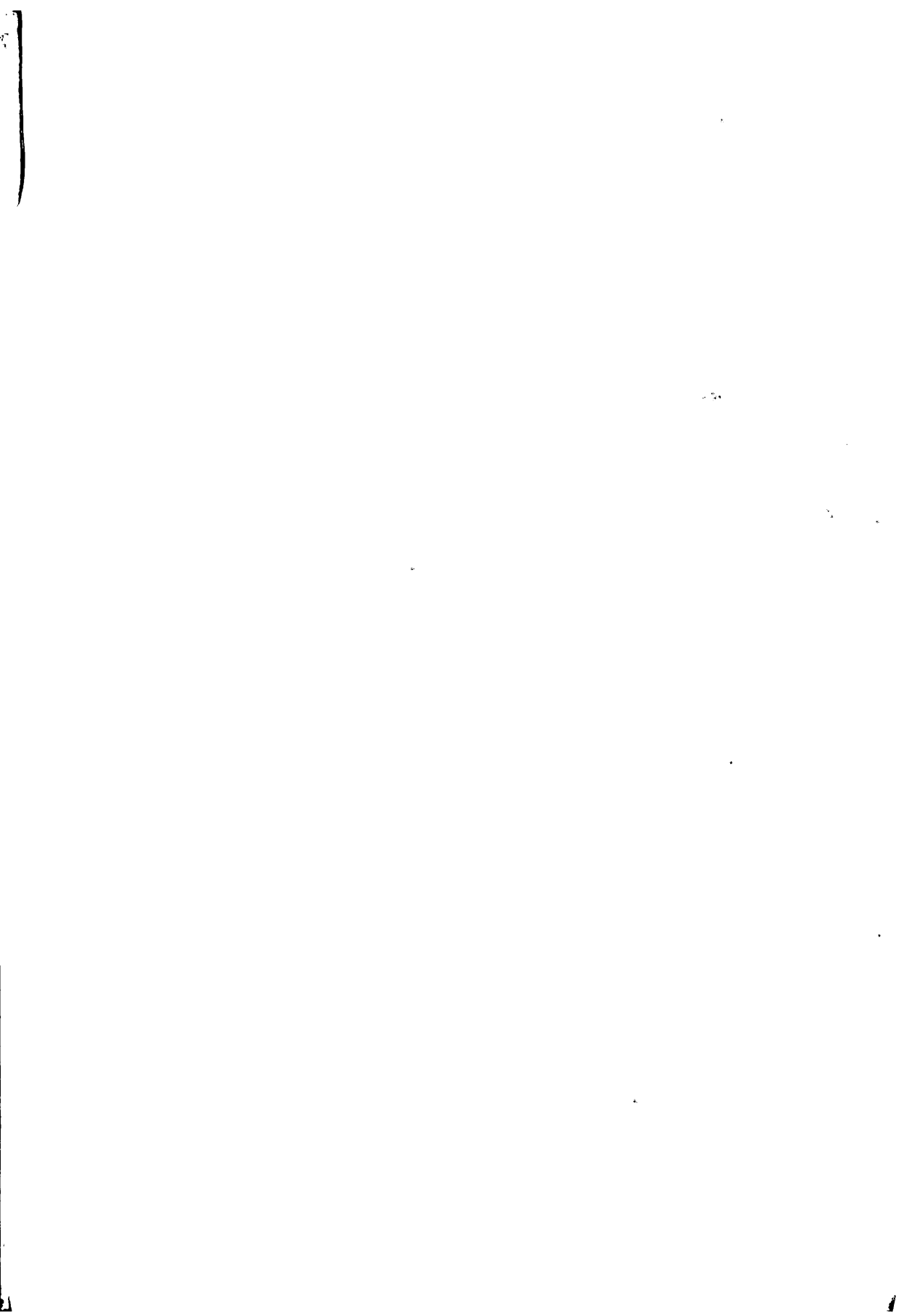
- Teremiújfalu 146, 167, 226, 255, 256, 266,
276, 279
Torda 140, 141
Torockó 192
Torona 5
Törökország 32
Ugra lásd Marosugra
Újfalu, Újfalva lásd Teremiújfalu
Vaja lásd Székelyvaja
Vajdakuta 275
Vajdaszentivány 138, 273
Vámosgálfalva 16, 18, 22, 23, 37, 38, 39,
40, 46, 54, 56, 57, 63, 68, 78, 81, 86, 94,
104, 119, 120, 121, 122, 125, 128, 134,
140, 147, 152, 170, 183, 186, 190, 196,
201, 204, 210, 211, 212, 214, 215, 216,
218, 223, 225, 231, 233, 244, 245, 247,
252, 253, 254, 268, 270, 273, 274, 279–
280, 281, 282
Váralja lásd Gógánváralja
Vásárhely lásd Marosvásárhely
Vizakna 253
Wittenberg 281
Zürich 282

Tartalom

Egyházfegyelmezés a Küküllői Református Egyházmegye parciális zsinatain	5
A parciális zsinatok jegyzőkönyvei.....	29
Miscellanea.....	269
A Küküllői Református Egyházmegye esperesei	281
Tárgymutató	283
Latin szavak és kifejezések jegyzéke	323
Névmutató	341
Helynévmutató	354

48,00

